KAZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Henry James

BİR KADININ PORTRESİ

Çeviren: Necla-Ünal Aytür

YAPI KREDİ YAYINLARI

Henry James • BİR KADININ PORTRESİ

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Henry James

BİR KADININ PORTRESİ

Çevirenler:
Necla Aytür - Ünal Aytür

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 0580
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 23

Bir Kadının Portresi / Henry James
Özgün adı: The Portait of a Lady
Çevirenler: Necla Aytür - Ünal Aytür
Redaksiyon: Güven Turan

Yayına hazırlayan: Güven Turan

Kapak tasarımı: Mehmet Ulusel

Baskı: Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi, Birlik Caddesi, No: 26, Acar Binası
34524, Haramidere - Beylikdüzü / İstanbul
Tel: (0 212) 422 18 34 Faks: (0 212) 422 18 04
www.acarbasim.com
Sertifika No: 11957

1. baskı: İstanbul, Kasım 1995

ISBN 978-975-363-441-

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2006
Sertifika No: 12334
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayınevinin yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

ÖNSÖZ

Henry James (1843-1916) kültürlü bir ailenin çocuğu olarak Amerika'da dünyaya geldi. Dedesi Amerika'ya İrlanda'dan göçmüş, ticarete atıldığı bu yeni ülkede zengin olmuş, öldüğünde çocuklarına büyük bir servet bırakmıştı. Oğullarından Henry, ticaretle uğraşmak istememişti; babasından kalan para, çalışmadan rahatça yaşamasını sağlamaya yetiyordu. Onun amacı, kendini büyük ilgi duyduğu din ve felsefe konularına vermek, açık düşünceli, geniş görüşlü, kültürlü bir insan olmaktı. O yıllarda Amerika'da kültürlü olmak, her şeyden önce Avrupa'yı görmek, eski dünyanın sanat ve edebiyat yapıtlarını tanımak, bunları besleyen düşünce akımlarını öğrenmek demekti. Baba James, kendi beş çocuğunun da aynı biçimde yetişmelerini istiyordu. 1855 yılında, çocuklarıyla birlikte Avrupa'ya gitti; onları İsviçre'de, Fransa'da, İngiltere'de okullara yolladı; iyi yetişmeleri için özel öğretmenler tuttu. Avrupa'nın başlıca müzeleri ile sanat galerilerini görmelerini sağladı. Henry burada çok iyi Fransızca öğrendi. Okumaya yazmaya düşkün bir çocuktu; Amerikan ve İngiliz romancılarının yanısıra, artık Fransız romancılarını da okuyabiliyordu.

Amerika'da İç Savaş patlak vermeden az önce Henry ailesiyle birlikte ülkesine döndü. O sırada on yedi yaşındaydı, bir süre sonra Federal orduda görev alması gerekiyordu; ama geçirdiği bir sırt rahatsızlığı yüzünden onu orduya almadılar. Babasının isteğiyle Harvard Üniversitesinin Hukuk Fakültesine yazıldı; ancak bir yıl sonra fakülteyi bıraktı. Gönlü edebiyattaydı. Avrupa dönüşü tanıştığı genç bir ressam Henry'nin Fransız romanlarına duyduğu ilgiyi yeni okuma listeleriyle destekliyor ve onu yazarlığa özendiriyordu. Bu sırada William Dean Howells'ın da aralarında bulunduğu birtakım ünlü edebiyatçılarla da tanışmıştı;

onların da etkisiyle dergilere kitap tanıtma yazıları ile öyküler gönderdi. Bu ilk yazı ve öyküler yarım yüzyıl sürecek bir yazarlık yaşamının başlangıcı oldu.

James ilk romanı *Watch and Ward*'un yayımlandığı 1871 yılına kadar öykülerini büyük ölçüde, Fransız yazarları örnek alarak yazdı. 1869 ve 1870 yıllarında yeniden ve bu kez tek başına Avrupa'ya gitmişti; İngiltere'de William Morris, Gabriel Rossetti, John Ruskin'le tanıştı. Ayrıca, kendisi gibi Avrupa'da dolaşan Amerikalıların tutum ve davranışlarını gördü, daha sonra yazacağı Amerika ile Avrupa'daki yaşama biçimlerini karşı karşıya getiren romanların temelini oluşturacak gözlemlerde bulundu. İki yıl sonra Avrupa'ya bir kez daha gidince, vaktinin çoğunu Roma'da geçirdi; İtalya'da yerleşmiş Amerikalı sanatçılarla tanıştı ve buradaki gözlemlerinden yola çıkarak ilk önemli romanı *Roderick Hudson*'ı yazmaya başladı. *Roderick Hudson* 1875 yılında Amerika'da aylık bir dergide yayımlanırken, gidip temelli Avrupa'ya yerleşmeye karar verdi. Önce bir yıl Paris'te kaldı. Burada Turgenyev, Flaubert, Zola, Daudet, Maupassant ve daha pek çok yazarla tanıştı, bunlardan bazılarıyla yakın dostluklar kurdu. Sonra Londra'ya gitti, ömrünün sonuna kadar İngiltere'de yaşadı. James elli yılı aşan yazarlığı süresince yirmi kadar roman, yüzü aşkın öykü, yedi tiyatro oyunu, denemeler, gezi kitapları, çağdaş roman yazarları üstüne eleştiri yazıları yayımladı. 1916 yılında öldüğünde, artık roman sanatının dünya çapındaki ustalarından biri olarak tanınıyordu.

James ne yaptığını son derece iyi bilen bir sanatçıdır. İngiltere'de ve Amerika'da romanın sanat yanına pek önem verilmeyen bir dönemde, romanı edebiyat türlerinin en yücesi saydı; kendi roman ve öykülerini yazarken, bu ülkelerde o güne kadar alışılmamış bir dikkat ve özen gösterdi. Ayrıca, eleştiri yazılarıyla, özellikle de romanlarının New York baskısı için hazırladığı önsözlerle, roman eleştirisi ve kuramının gelişmesine önemli katkılarda bulundu. Flaubert hakkındaki bir yazısında bu ünlü yazar için, romancı doğmuş, romancı olarak yaşamış, romancı olarak ölmüştür, der. Bu sözler James'in kendisi için de doğrudur, çünkü o da tüm yaşamını romana adamış, sanatını her şeyin üstünde tutmuştur.

James'in romanları genel olarak üç döneme ayrılır. Birinci dönem onun çıraklık yıllarıdır; ancak, tüm romancılığının dayandığı temelleri James bu dönemde atmıştır: Bir yandan, hem Amerika'yı hem de Avrupa'yı iyi bilen bir yazar olarak kendine uygun bir konu bulmuş, bir yandan da bu konuyu kendi sanat anlayışına göre işlemesini sağlayacak roman tekniğini yaratmıştır. Bulduğu konu, Amerikan değerleriyle Avrupa değerleri arasında gözlemlediği çatışmadır. O yıllar Amerika'nın bir ulus olma yolunda kimlik arayışının yoğunluk kazandığı bir dönemdir. Bu arayış büyük ölçüde, Amerikalıların kendilerini Avrupalılarla karşılaştırmaları biçiminde oluyordu. Uygarlık yolunda alınan mesafenin değerlendirilmesinde ölçüt doğal olarak, tüm yaşama biçimi ve kültürüyle Avrupa idi. *Roderick Hudson* (1876), *The American* (1877), *Daisy Miller* (1879) gibi romanlarda, hep Amerikalıların Avrupa'da başlarından geçenler anlatılır. Roderick Hudson, küçük bir Amerikan kasabasında yaşayan genç ve yetenekli bir heykeltraştır. Roderick'in üstün yeteneklerinin böyle verimsiz bir ortamda körlenmesine içi elvermeyen varlıklı bir arkadaşı, Rowland Mallet, onu İtalya'ya götürür. Roma'da Roderick'in önünde yepyeni ufuklar açılmıştır; ancak, tanışıp tutulduğu kadın bir başka adamla evlenince, heykel yapamaz duruma düşer ve uğradığı düş kırıklığının etkisiyle kendi canına kıyar. *The American*'ın kahramanı Christopher Newman genç ve dürüst bir Amerikalıdır. Yurdunda çalışıp büyük bir servet edindikten sonra, bilgi ve görgüsünü artırmak için Fransa'ya gider, burada parasına göz diken ama kendisini horlayan soylu ve kültürlü birtakım insanlarla ilişkileri olur; haksızlığa uğrar, acı çeker; öç almak için eline geçen çok iyi bir fırsatı kullanmamaya karar vererek, düş kırıklığı içinde ülkesine döner. Daisy Miller, toplumsal kurallara önem vermeden özgürce yaşamak isteyen Amerikalı bir genç kızdır. Annesi ve küçük erkek kardeşiyle uzunca bir tatil için Avrupa'ya gelmiştir. Winterbourne adında Avrupa'da yaşayan Amerikalı bir gençle tanışıp ona aşık olur; Avrupalıların biçimsel değer yargılarını benimseyen bu genç, Daisy'nin özgür davranışlarına bakıp hafif bir kadın olduğu kuşkusuna kapılır; sevgisine karşılık bulamayan genç kız, Roma'da umutsuzluk içinde ölüme

meydan okuyarak, gece vakti gittiği Forum'da sıtmaya yakalanır ve ölür.

Avrupa'daki Amerikalıların durumu, James'in daha sonraki öykü ve romanlarında pek çok kez ele aldığı bir konu olacaktır. Ancak, yazarın bu üç romanda ortaya koyduğu yenilik, seçtiği konularda değil, bu konuları işlemekte kullandığı anlatım yöntemindedir. Sonraki romanlarında iyice geliştirdiği bu yöntem, onun roman sanatına yaptığı katkıların başında gelir. Geleneksel yöntemle, her şeyi gören ve bilen tanrısal bir yazar-anlatıcı tarafından doğrudan doğruya aktarılacak olsa, *Roderick Hudson*'ın, Christopher Newman ya da Daisy Miller'in başından geçenlerde, okuyucunun ilgisini çekecek pek bir şey olduğu söylenemez. James'in kendisi de bunun bilincindedir. Onun romana gereken yoğunluğu ve gücü kazandırabilmek için bulduğu yol, olaylara öykünün içinde yer alan bir kişinin gözlerinden bakmak, olup bitenleri onun algıladığı, onun bilincinde yer edip yankılandığı biçimde anlatmaktır. Buna göre, *Roderick Hudson*'daki genç sanatçı üzerinde yoğunlaşan olaylar, Rowland Mallet'in algıladığı, dolayısıyla onu da içine alacak biçimde aktarılır. *The American*'da olup bitenler Christopher Newman'in bilinç süzgecinden geçirilerek sunulmuştur. Daisy Miller'in başından geçenler de, daha çok *Roderick Hudson*'dakine benzer bir yöntemle, romanda gözlemci durumunda bulunan Winterbourne'un bakış açısından anlatılır. Yazarın sonraki romanlarında birtakım değişikliklerle sürekli kullandığı anlatım yönteminin temel ilkesi işte budur. James "yansıtıcı ve renklendirici" bir işlev yüklediği bu kişilerin, gözünden hiçbir şey kaçmayan, son derece duyarlı kimseler olmalarına özen gösteriyor, ele aldığı bir konudan en yoğun anlamları ancak bu yolla çıkarabileceğine inanıyordu. Olaylarla okuyucu arasına giren bu kişilerin duyarlıklı bilinci, olup bitenleri genişletir, yorumlar, en ince yönlerini ön plana çıkarır; amaç, ele alınan konuya olabildiğince anlam derinliği ve karmaşık bir nitelik kazandırmaktır. Kimi zaman ilk bakışta pek bir özelliği bulunmayan olay ve durumlar bile, böyle bir kişinin zihin süzgeçinden geçirilince, yeni ve ilginç görünümler alabilmektedir. James için romanın temel konusu, insanın bilinç dünyası olduğu

için, aslında kişilerin olaylara karşı duygu ve tepkileri yoluyla sıradan olayların bile nasıl bir romana dönüştüğünü göstermektedir. İstenen nitelikte yansıtıcı bilinçler kullanabilmek için, elbet roman yazarının da benzer bir zihin inceliğine sahip olması gerekir, çünkü bir sanat yapıtına derinlik kazandıran şey, yaratıcısının duyarlılığıdır. James bu duyarlılığı büyük bir örümcek ağına benzetir; yazarın bilincinde gerili bulunan bu ağ, havada dolaşan tüm parçacıkları yakalayabilen "ince, ipek iplerden" oluşan bir ağdır.

Vurgulanması gereken nokta, geliştirdiği anlatım yönteminin James'in amaçlarına son derece uygun bir yöntem oluşudur. Romanda olup biten her şeyin kişilerden birinin ya da birkaçının algıladığı biçimde anlatılması, James'in büyük önem verdiği organik yapının sağlanmasında başlıca etkendir. Böyle bir yapının ilk koşulu, eldeki konunun sınırlarını çizmek, en anlamlı, en yoğun biçimde işlenmesine yarayacak olay, durum ve kişileri seçmektir. James'e göre roman temelde bir seçme ve düzenleme işidir; organik yapı büyük ölçüde buna bağlıdır. İşte romanda yer alan bir ya da birkaç kişinin sınırlı bakış açısı, bu seçme ve düzenleme işinde yazarın en doğal yardımcısıdır, çünkü olaylara kimin zihin süzgecinden ulaşılacağına karar vermekle yazar, içinde kalacağı sınırları önceden çizmiş olmaktadır.

Yöntemin sağladığı daha önemli bir yarar da, yukarıda görüldüğü gibi, kişilerin duygu ve düşüncelerini yansıtmaya son derece elverişli oluşudur. James kişiye ve onun iç dünyasına her şeyden çok önem veren bir yazardır. *Roderick Hudson*'dan başlayarak tüm roman ve öykülerinde ilgi, dış dünyada geçen olaylar üstünde değil, bu olayların kişilerin bilincinde yarattığı etkiler üstünde toplanmıştır. Olaylar kendi içlerinde birtakım nesnel anlamlar taşımazlar; asıl önemli olan, kişilerin bu olaylar karşısında gösterdikleri tepkiler yoluyla ve bunların öznel etkileri altında yaşam hakkında, insanlar hakkında yeni bir görüş, yeni bir anlayış kazanmalarıdır. James bir yazısında, roman kişilerinin, ancak içinde bulundukları durumların bilincine vardıkları ölçüde ilginçlik kazanacaklarını söyler: Onların kendi durumlarını inceden inceye görmeleri, başlarından geçen olaylara en büyük yoğunluğu, en

yüklü anlamı sağlayacaktır. James'in birinci döneminin son romanı olan *Bir Kadının Portresi*, kendi durumunun bilincine varma sürecini gösteren en iyi örneklerinden biridir.

Özellikle *Daisy Miller* ile *Bir Kadının Portresi*'nin kazandığı başarıda kuşkusuz, James'in Avrupa'yı iyi bilmesinin ve İngiltere, Fransa, İsviçre, İtalya'da dolaşan ya da oralarda yerleşip kalan Amerikalı yurttaşlarını iyi tanımasının önemli bir payı vardır. Ancak yazarın, *Bir Kadının Portresi*'nden sonra, *Washington Meydanı* adı ile Türkçeye çevrilen, *Washington Square* (1881) *The Bostonians* (1886) ve *The Princess Casamassima* (1886) adlı üç romanla yeni konulara yöneldiğini görüyoruz. Bu romanlarda James, "deneyimsiz, saf Amerikalı Avrupa'da" diye tanımlayabileceğimiz eski konusunu bir yana bıraktı; son ikisinde toplumsal konulara yönelerek, Boston ve Londra'da geçen bazı olayları ayrıntılı bir biçimde anlattı. Daha sonra, politikacı bir ressam ile bir tiyatro oyuncusunun ilişkilerini ele alan *The Tragic Muse* (1890) adlı bir roman yazdı. Bu romanlar beğenilmeyince, oyun yazmayı denedi, ama oyunlarının gördüğü ilgi daha da az oldu. James iyi bir yazar olduğuna inanıyor, okuyucuların anlayışsızlığından yakınıyordu. Bu sırada yayımladığı öykülerin çoğu, beğenilmeyen ama kendi değerlerinin bilincinde olan yazarlar hakkındadır. Gene bu dönemde James hortlak öyküleri de yazdı. Türkçeye *Yürek Burgusu* başlığıyla çevrilen *The Turn of the Screw* (1898), bunların en ünlüsüdür. *Yürek Burgusu*, kapalı bir çevrede büyümüş yirmi yaşlarında bir genç kızın bir kır evinde yetim küçük bir kız ile ağabeyine özel öğretmenlik yaptığı sırada başından geçenleri anlatır. Öğretmeni bulan çocukların genç amcasıdır; genç kızdan onların tüm sorumluluğunu üstlenmesini istemiş, hiçbir konuda kendisiyle görüşmemesi koşulunu ileri sürmüştür. Genç ve deneyimsiz öğretmen yüklendiği bu ağır sorumluluğun baskısı altında bir süre sonra, çocukların büyük bir tehlike içinde olduğu düşüncesine kapılır. Ona göre, kendisinden önceki öğretmen ile sevgilisi eski uşak, çocukları ele geçirmek istemektedir. Aslında öğretmen de uşak da bir süre önce ölmüş oldukları halde, genç kız onları gördüğünü söylemekte, saplantı durumuna gelen bir inançla, çocukları bu hortlakların kötü etkisinden korumaya çalışmaktadır.

Genç öğretmenin çocuklar üstündeki bunaltıcı baskısı gitgide artar; sonunda küçük kız hastalanıp amcasının yanına gider; ağabeyi ise, ısrarla hortlaklardan erkek olanın kendilerine baktığını söyleyen öğretmenin koruyucu kolları arasında korku içinde can verir. Bu kısa özetten de anlaşılacağı gibi, *Yürek Burgusu* bir yandan tüyler ürpertici bir hortlak masalı, bir yandan da kendi korku ve kaygılarının etkisi altında bunalıma düşen bir genç kızın ruhsal durumunun başarılı bir incelemesidir.

Yürek Burgusu'ndaki küçük kız ile ağabeyi, kendilerini yönlendirip hemen hemen her bakımdan yaşamlarına egemen olan yetişkinlerin ellerinde, nasıl davranacaklarını bilemeden şaşkına dönmüşlerdir. Büyüklerin dünyasında böyle ağır baskılar altında yaşamak zorunda bulunan çocukların durumları, James'in bu yıllarda yazdığı bazı öyküler ile *What Maisie Knew* (1897) adlı romanında da işlemiştir. *What Masie Knew*, beş altı yaşlarında bir kız çocuğunun, öz annesi, öz babası, onların boşandıktan sonra evlendikleri üvey anne, üvey baba ve özel öğretmeniyle ilişkilerini konu alır. Olaylar, anne ile baba arasında gidip gelen çocuğun algıladığı biçimde anlatılmıştır. Bu sorumsuz, bencil insanlar, güç bir durumda kalan çocuğu sürekli olarak kendi amaçları için kullanmaya çalışmaktadırlar. Çocuk bu koşullar içinde büyür; zeki ve dikkatli bir kız olduğundan, gördükleri, yaşadıkları onu büyüklerin şaşırtıcı, kötülük dolu dünyasında kendi seçimini yapabilmesini sağlayacak bir bilinç düzeyine ulaştırır.

Bir Kadının Portresi'ni izleyen dönemde James'ın yazdığı tiyatro oyunları sahnede başarı kazanamadı ama, onun bu alandaki deneyleri öykü ve romanlarında kullandığı anlatım yönteminin gelişmesine önemli bir katkı sağladı. Geliştirdiği yöntem, bu öykü ve romanlara daha büyük bir yapı bütünlüğü, duygu ve düşünce yoğunluğu kazandırdı. Bu amaçla kişilerin sayısını sınırlamaya, olup bitenleri sürekli ve tutarlı bir biçimde baş kişinin gözünden sunmaya başladı. Olayların gelişme sürecinin gösterilmesinde, tiyatrodakine benzer sahneler ve karşılıklı konuşmalar çoğaldı. Yazarın anlatıcı olarak kendi yorum ya da açıklamaları eskiye göre çok azalarak neredeyse hiç kalmadı. Bu yüzden, olup bitenleri izleyip anlama ve değerlendirme görevi, artık bütünüy-

le okuyucunun omuzlarına yükledi. Okuma sürecinin gerektirdiği büyük dikkat ve çaba, James'in bundan sonraki romanlarının geniş okur kitleleri tarafından okunmasını engelleyen bir etken oldu.

James yazarlığının üçüncü ve son dönemine bu yeni yöntemle girer. Ele aldığı konular, *Roderick Hudson*, *The American*, *Daisy Miller* ve *Bir Kadının Portresi*'nde olduğu gibi, gene Avrupa'daki Amerikalı yurttaşlarının başından geçen olaylardır. Ancak bu dönemde yazdığı üç roman, *Bir Kadının Portresi*'yle birlikte, yazarın baş yapıtlarını oluşturur. Bunlardan *The Ambassadors* (1903) Lambert Strether adında ellisini geçkin bir Amerikalının Avrupa'ya gelişiyle başlar. Strether buraya bir görevle gelmiştir: Varlıklı dul bir kadın olan Bayan Newsome'ın Paris'teki oğlu Chad'le konuşacak, onun Amerika'ya dönmesini sağlayacaktır. Bu işte başarılı olursa, Bayan Newsome'la evlenmeyi ummaktadır. Strether Paris'te Chad'in çok hoş bir Fransız kadınla ilişkisi olduğunu görür ve yavaş yavaş onun Fransa'da daha doyurucu, daha anlamlı bir biçimde yaşayabileceğini düşünmeye başlar. Sonunda, görevinin tersini yapar; Chad'i Paris'te kalması gerektiğine inandırmaya çalışır. Ona, belki de romanın konusunu özetleyen bir de öğüt verir: "Elinden geldiğince dopdolu yaşamaya bak; yaşamamak yanlıştır," der. Yeni tanıdığı Avrupa ortamında, Strether asıl kendisinin o güne kadar nelerden yoksun kaldığının, gerçekten pek yaşamış sayılmayacağının bilincine varmıştır. Romanın daha çok üstünde durduğu nokta da işte Strether'in bu bilinci nasıl kazandığının gösterilmesidir, diyebiliriz.

Son dönemin ikinci romanı *The Wings of the Dove* (1902), *The Ambassadors*'dan önce yayımlanmıştır ama yazılışı ondan bir yıl sonradır. *Bir Kadının Portresi*'ndeki gibi, burada da Avrupa'ya gelen ve parası için tuzağa düşürülen Amerikalı bir genç kız vardır. Tuzağı hazırlayan Londralı genç bir kadındır. Kate Croy adındaki bu genç kız, Merton Densher adında bir gazeteciye aşıktır, ama kendisi gibi Densher'in de parası yoktur; bu yüzden evlenmeleri olanaksızdır. Kate Londra'ya gelen Milly Theale adındaki Amerikalı genç kızla tanışır. Büyük bir yaşama isteğiyle dolu olan Milly hastadır; doktoru fazla yaşamayacağını söylemiştir.

Kısa sürede Milly'nin sevgisini kazanan Kate, onun Densher'i de çok beğendiğini görünce bir plan yapar: Densher'i Milly'yle evlenmeye razı edecek, Milly öldükten sonra servetine konacak olan genç adamla kendisi evlenecektir. Kate iyi bir plan yaptığına inanmaktadır; çünkü böylece sevgilisi, ölümü yakın bir genç kızı mutlu edecek, karşılığında da para kazanacaktır. Ancak, Kate'le evlenmek isteyen Lord Mark son anda gerçeği Milly'ye açıklayınca, işler bozulur. Milly uğradığı düş kırıklığının da etkisiyle ölür; ama gene de Densher'e Kate'le evlenmesine yetecek kadar para bırakarak ölür. Onun gibi iyilik dolu birini yakından tanımak, Densher'i değiştirmiş, kendi durumunu ve çevresindekileri daha sağlıklı değerlendirmeye başlamasını sağlamıştır. Bu yüzden artık eski sevgilisiyle evlenmek için can atmamaktadır. Romanın sonunda Densher gibi Kate de artık aralarındaki ilişkinin bir daha hiçbir zaman eskisi gibi olamayacağını iyice anlamışlardır. Milly'nin davranışı, kendisini aldatmaya kalkanlar üzerinde ezici bir etki yaratmış, onların yaşama bakışlarını değiştirmiştir.

The Wings of the Dove'da James başlıca dört kişi arasında gelişen bir durumu ele alır. Olayların geçtiği ortam Londra'dan Venedik'e kadar uzanırsa da, kişilerin sayıca sınırlı tutulması, yazarın ele aldığı ilişkiler üstünde dilediği ölçüde yoğunlaşmasına olanak sağlar. James benzer bir sınırlamayı son romanı *The Golden Bowl*'da (1904) da uygular. Burada da iki kadınla iki erkek arasında gelişen ilişkiler vardır; burada da temel ilgi, kişilerin gösterdikleri değişim süreci üzerinde toplanmıştır. Ancak, *The Golden Bowl*'daki çiftler evlidir ve bu romandaki ilişkilerde daha büyük bir simetri duygusu egemendir. Adam Verner varlıklı bir işadamıdır. Yeterince para kazandığını düşünerek kızı Maggie ile birlikte Amerika'dan İngiltere'ye gelir. Amacı, Avrupa'da toplayacağı güzel şeyleri, sanat yapıtlarını yurduna götürmektir. Kitabın başında Maggie, Prens Amerigo adında genç bir İtalyan soylusuyla tanışır ve onunla evlenir. Adam Verner, bu evliliğin gerçekleşmesi için büyük para harcamış, Prensi antika bir eşya gibi sanki satın almıştır. Baba kız birbirlerine çok düşkündürler; prensle evlenmesi Maggie'nin babasına yakınlığını hiç etkilememiştir. Bir süre sonra Adam Verver, kızının eski bir arkadaşı olan

Charlotte Stant'la evlenir. Charlotte Avrupa'da yetişmiş güzel bir Amerikalı genç kadındır ve Prens Amerigo'nun eski sevgilisidir. Parasız olduklarından, onlar da Kate ile Densher gibi, evlenememişlerdir. Baba kız arasındaki garip yakınlık bu evlilikten sonra da sürünce, Prens ile Charlotte çoğu zaman başbaşa kalırlar; çok geçmeden eski ilişki yeniden canlanır. Maggie kocasının kendisini üvey annesiyle aldattığından kuşkulanmaya başlar. Bu kuşku onun yaşamında bir dönüm noktasıdır. Maggie o güne kadar dünyayı, insanları tanımadan, saf bir kadın gibi yaşadığını kavramaya başlar, bu bilinçle evliliğini kurtarma çabasına girişir. Büyük bir ustalık göstererek, babasıyla Charlotte'un Amerika'ya dönmelerini sağlar; böylece bir yandan çocuk kalmasına neden olan bir yakınlığa son verirken, bir yandan da kocasını baştan çıkaran kadından kurtulmuştur. Bu sırada Maggie, Prensle arasındaki ilişkiyi bildiğini Charlotte'a belli etmez; eski yumuşak ve saf görünüşünü bozmamaya özen gösterir; kocasına karşı da haksızlığa uğramış bir kadın gibi davranmaktan kaçınır. Karısının içine düştüğü güç durumdan ne büyük bir ustalık ve incelikle çıktığını gören Prens, onun artık sandığı gibi yüzeysel, şirin bir taş bebek olmadığını anlamıştır.

The Golden Bowl'da James'in ilgisi de aslında Maggie'nin gösterdiği tepkiler üstünde toplanmıştır. Daha önce değinildiği gibi, James için ilginç bir roman kişisi, içine düştüğü durumun bilincine en derin biçimde varabilen kişidir. *Bir Kadının Portresi* James'in böyle bir bilinçlenme sürecini ayrıntılı bir biçimde ele alan ilk büyük romanıdır. Bu bakımdan, romanın adında sözü edilen portre, bir dış görünüşün betimlenmesi değil, aşama aşama açıklanan bir kişiliğin anlatımıdır. Aslında James eleştirel yazılarında roman sanatı ile resim sanatı arasındaki benzerliğe dikkati çeker. Daha doğrusu, kendi roman anlayışını açıklamak için çoğu kez portre ressamlarından örnekler verir. Ona göre ressamın çizdiği yüzde önemli olan dış benzerlik değildir. İyi bir portre ressamının asıl amacı, bu yüzün çizgilerinde o kişinin karakterini, tüm iç dünyasını yansıtmaya çalışmaktır.

Romanın 1906 New York baskısının önsözünde James, böyle bir roman yazma düşüncesinin kendisinde ilk kez, zihninde beli-

ren "sevimli bir genç kız yüzü ve kişiliği" ile başladığını söylüyor. O sırada aklında öyküye dönüşebilecek bir durum, birtakım ilişkiler ya da olaylar yoktur. Zihnine, nereden geldiğini anımsamadığı, tek başına duran bir genç kız görüntüsü gelip yerleşmiştir, o kadar. James bu görüntüyü bir tohuma benzetir: Yazarın zihninin, düş gücünün büyülü toprağında bu tür tohumların çimlenme, "ışığa, havaya ulaşarak, çiçeklerle donanma", serpilip gelişme olanağı vardır. James bu konuda Turgenyev'den duyduğu bir sözü hiç unutmadığını anlatır. Turgenyev, romanlarının hemen hemen her zaman, gözünün önünde canlanan bir ya da birkaç kişiden kaynaklandığını söylemiştir. Amacı "öykü" anlatmak değil, birbirleriyle olan ilişkileri yoluyla bu kişileri "göstermek"tir. Yaptığı şey, ele aldığı kişi ya da kişilerin temel niteliklerini en iyi biçimde ortaya koyabilecek durumlar, olaylar tasarlamaktır. Temelde, James'in *Bir Kadının Portresi*'nde uyguladığı yöntem de budur. Romanın ilgi merkezi olan İsabel Archer'ın kişiliğine, iç dünyasına ışık tutmak için, James de Turgenyev gibi birtakım kişiler ve İsabel'in onlarla ilişkilerinin yol açacağı birtakım olaylar ve durumlar tasarlamıştır.

Turgenyev gibi James de, romanlarında görkemli sayılabilecek birtakım olaylarla çarpıcı etkiler yaratmaya çalışmaz, çünkü James de dış dünyada geçen bu tür olaylarla ilgilenen bir yazar değildir. Onun için önemli olan şey, yaşadıkları olayların kişilerin iç dünyasında uyandırdığı duygu ve düşüncelerdir. *Bir Kadının Portresi*'nde de her şey, ele alınan kişinin nasıl bir insan olduğunu ortaya çıkarabilmek, daha önemlisi, böyle bir insanın, başından geçenlerden aşama aşama nasıl etkilendiğini göstermek için düzenlenmiştir. İsabel Archer, kitabın başlarında akıllı, yaşamı yakından tanımak isteğiyle dolu, açık düşünceli, ince duygulu bir kimsedir. Bunlar onun kişiliğinin iyi yönleridir. İsabel'in olumsuz yönleri de belirtilmiştir: Doğru dürüst bir eğitim görmediği halde, Amerika'da çevresindeki herkes onu üstün yetenekli ve çok akıllı bir kız saydığı için, o da zamanla söylenenlere inanmış, kendini pek beğenen, başına buyruk, düşüncelerine, yargılarına aşırı güven besleyen biri olup çıkmıştır. Aslında kendi gözünde, okuduğu kitaplarda rastladığı kahramanlarından biri gibidir o. Bu

yüzden sık sık yanılıp güç durumlara düştüğü halde, başına gelenler gerçeği görüp değişmesini sağlamamıştır.

Kitabın daha başında verilen bu bilgiler, kendini tanıması için, İsabel'in Amerika'dakilerden çok daha sarsıcı bir yanılgıya düşmesi gerektiğini göstermektedir. James, romanın temelini oluşturacak böyle bir bilinçlenmeyi sağlamak için genç kızın kendine güvenini yokedecek, romantik düşüncelerden kurtulmasını sağlayacak birkaç yanılgı birden tasarlamıştır. İsabel ilk önce, özgürlüğünün kısıtlanacağı gerekçesi ile iki çekici evlenme teklifini, Caspar Goodwood'la Lord Warburton'un tekliflerini geri çevirir. Daha sonra gösterişten başka hiçbir şeyi olmayan Gilbert Osmond'un teklifini kabul eder. Osmond'un nasıl bir insan olduğunu anlayamaması, teyzesiyle oğlu Ralph'ın bu konudaki uyarılarına da kulak asmadan, kendi bildiğini yaparak onunla evlenmesi, en önemli yanılgısıdır. Romanın son derece yalın olan olay örgüsü, işte bu evliliğin gerçekleşmesine yol açacak olgular üstüne kurulmuştur: Teyzesi bayan Touchett, İsabel'i Amerika'da doğup büyüdüğü taşra kasabasındaki dar aile çevresinden alıp İngiltere'ye getirerek romandaki olaylar zincirini başlatır. Teyzesinin kocası Bay Touchett, ölürken İsabel'e büyük bir servet bırakır. Bunu Ralph'in isteği üzerine yapmıştır, çünkü kendisi hasta olan ve dilediği gibi yaşayamayan genç adam, düş gücüne ve yaşama sevincine hayran olduğu genç kızın parasal bağımsızlığa kavuşunca neler yapacağını merak etmektedir. Böylece artık, kendi başına kararlar verebilmek olanağına kavuşan İsabel'in bir yanılgıya düşmesi için gerekli koşullar hazırdır. Yaşlı adam yaptığının İsabel için tehlikeli bir şey olduğunun bilincindedir; oğlunu bu konuda uyarmıştır: "Onun yelkenlerine rüzgâr tutmak istediğini söylüyorsun, ama bu rüzgârın gücünün aşırı olmasından korkmuyor musun?" İsabel'i yaşam denizinde enginlere yelken açan bir tekneye benzeten bu sözler, bir yandan genç kızın kişiliğinin temel özelliği olan özgürlük duygusunu vurgularken, bir yandan da bağımsızlığını sağlayacak paranın yol açacağı tehlikeyi belirtir.

İsabel'in amacı, bir süre özgürce Avrupa'da dolaşıp insanların nasıl yaşadıklarını görmektir. Ancak, James'in birçok romanında

Avrupa, Amerika'dan gelenler için bir sınav ortamıdır. İsabel de burada bir sınavdan geçecek, yeni kazandığı bağımsızlığı nasıl kullanacağını gösterecektir. İsabel'in Avrupa'da ilk tanıştığı kadın Madam Merle'dir. Onun görünüşündeki incelik, davranışlarındaki rahatlık, konuşmasındaki parlaklık genç kızın gözlerini kamaştırır. Bu aşamada gerçekle görünüş arasında bir ayırım yapamadığı için, Madam Merle'in kendisiyle tanıştırdığı Osmond'u da dünyanın en ince zevkli adamı sanarak, onu da erişmeyi dilediği kültürlü ve doyurucu yaşama biçiminin örneği sayar. İsabel evlenmek için Osmond'u seçince, James'in kendisi için düzenlediği en büyük yanılgıya düşmüş olur. Olaylar Bay Touchett'i haklı çıkarmış, eline geçen para, İsabel'in dilediği gibi yaşamasına yardım edecek yerde, onu Madam Merle ile eski sevgilisi Gilbert Osmond'un ağına düşürmüştür

Osmond'la evlendikten bir süre sonra İsabel nasıl bir adamla evlenmiş olduğunu anlar; bu, James'in genç kadın için tasarladığı bilinçlenmenin başlangıç noktasıdır. Şimdiki yanılgısı, Amerika'dakilerle ölçülmeyecek kadar ciddi ve sürekli sonuçlara yol açan bir yanılgıdır. Yaşamını böyle bir adamla birleştirmekle, ufuklarını alabildiğine genişletecek yerde, kendini bir evin karanlık duvarları arasında tutsak bulmuştur. Çevresindeki gerçek dostları gibi okuyucu da, Osmond'la evlendikten sonra genç kadını büyük bir mutsuzluğun beklediğini çok önceden bilir. Ancak önemli olan nokta, James'in de romanın önsözünde belirttiği gibi, içine düştüğü durumu İsabel'in kendisinin görüp kavramasıdır. Çünkü olay örgüsündeki ilerleme, sıkı sıkıya onun nasıl bir evlilik yaptığını iyice anlamasına bağlıdır. Bu yüzden romanın kırk ikinci bölümü baştan sona İsabel'in Osmond'la ilişkileri konusundaki düşüncelerine ayrılmıştır. Mutsuz genç kadın bir gece Roma'daki evinin oturma odasında bir koltukta tek başına sabahın erken saatlerine kadar düşünür. Bu sahne onun ilk kez ciddi biçimde kendi kendisiyle yüz yüze geldiği, gerçekleri görmeye başladığı sahnedir. Önce kocası hakkında ne kadar yanıldığını düşünür: Osmond'un yalnızca bir yönünü görebildiğini; ince, parlak, kültürlü görünüşünün gerisindeki koyu bencilliği ve özden yoksun biçimciliği kavrayamadığını anlar. Osmond evliliklerinin

daha birinci yılından başlayarak, ezici bencilliğiyle karısının tüm kişiliğini yok etmeye, onu kendi kalıplarına sokmaya çalışmış, sanki bile bile ve sırf kötülük olsun diye "yaşamındaki ışıkları birer birer söndürmüştür." İsabel daha sonra koca olarak neden Osmond'u seçtiğini anlamaya çalışır. Vardığı sonuç, ondaki bilinçlenme sürecini hızlandıran bir özeleştiri niteliğindedir: Osmond'u gözünde çok büyütmüş, onu yoksulluk yüzünden yüce amaçlarını gerçekleştiremeyen üstün bir insan sanmış, parasıyla ona yardım etmek istemiştir. Osmond'un kendisi baştan beri olduğundan başka görünmeye çalışmış değildir. Evliliği yanlış bir değerlendirmeye dayanmaktadır ve bu yanlışlığı yapan kendisidir. Bu sonuca ulaşmak, yargılarının doğruluğundan hiç kuşku duymayan İsabel için çok sarsıcı bir deneyimdir. Ancak, yanılgısının bilincine varması, gerçekleri görme yolunda ileriye doğru atılmış önemli bir adımdır.

Gene de bu aşamada İsabel, yanılgısının neden olduğu derin mutsuzluğu hâlâ kendine saklamaktadır. Onu avutan bir düşünce vardır: Yanılmıştır, ama hiç değilse kendi özgür seçiminden kaynaklanan bir yanılmadır bu. Başka bir deyişle, yanılmış ama aldatılmamıştır. Bu yüzden, içinde bulunduğu güç koşullara karşın, evlilik kurumuna duyduğu saygıdan dolayı, kocasıyla ilişkilerini elinden gelen en iyi biçimde sürdürmeye çalışmaktadır. Kocasının isteklerini yerine getirmeye özen gösterir; örneğin üvey kızı Pansy'nin babasının istediği parlak evliliği yapmasına yardımcı olmaya hazırdır. Osmond'un Ralph'tan hoşlanmadığını bildiği için, onun hasta hasta Roma'dan uzaklaştırılmasını sağlar. Daha sonra teyzesinin oğlunun ölüm döşeğindeki çağrısına uyarak İngiltere'ye gitmek istediği halde, kocasının izin vermemesi karşısında kararsız kalır. Ne var ki İsabel, işte tam bu sırada görümcesi Kontes Gemini'den, Osmond'la evlenmesini Madam Merle'in tasarlayıp gerçekleştirdiğini öğrenir. Genç kadın için büyük bir yıkımdır bu, çünkü bir yandan hayran olduğu bir başka insan olan Madam Merle hakkında da yanıldığını, öte yandan yaşamının tek kutsal davranışı sayacak kadar önemsediği evlenme kararının aslında kendi özgür seçimine dayanmadığını anlar. Artık yargı ve düşüncelerine güveni iyice sarsılmıştır; insanın

kendini böylesine beğenmesinin "budalalık ve boş gurur" olup olmadığını düşünmeye başlar.

İsabel için romantik düşüncelerin neden olduğu yanlışlardan kurtularak, yaşamın ve kendi kişiliğinin gerçeklerini kabul etmek, olgunlaşma yolunda büyük bir aşamadır. Ancak, mutsuzluğunu hâlâ kendisine en yakın dostlarından bile gizleyerek gururunu korumaya çalışmaktadır. Romanın sonuna doğru, içinde bulunduğu güç durumu ilk kez ölüm döşeğindeki Ralph ile açık açık konuşur. Bu konuşmadan sonra sanki ağır bir yükten kurtulmuştur. Büyük bir alçakgönüllülükle, kişisel özgürlüğün bir düş, denetim altına alınamayan düş gücünün çok tehlikeli bir şey olduğunu açıkça kabul eder. İnsanlar onu kullanmıştır. Yaşamda hiç kimse, İsabel Archer bile, tümüyle bağımsız değildir. Bu gerçeği gören İsabel artık güçlüdür. Daha önce, Osmond'un gösterişten başka bir şeye önem vermeyen tutumu, aralarında anlamlı bir karı koca ilişkisinin doğmasını engellemiş, genç kadını sahte bir konuma iterek, kocasının kendisine kabul ettirmek istediği rolü oynamaya zorlamıştı. Bilinçlenme sürecinin sonunda İsabel artık kendini bu rolü oynamakla yükümlü saymaz. Pansy'ye verdiği sözü tutarak evine dönecek, ancak bundan sonra Osmond'un evinin süsü olmaktan çıkarak kendi ayakları üstünde duracak, belki de üvey kızının istediği adamla evlenmesine yardım edebilecektir.

Bu böyle midir, yoksa kimi eleştirmenlerin savunduğu gibi, İsabel gene gerçekçi olmayan bir davranışla bu kez Pansy'yi babasının maddeciliğine kurban gitmekten koruyabileceğini mi sanmaktadır? Ya da bunların hiçbiri doğru değildir de, Caspar Goodwood'un temsil ettiği cinsellikten korkup kaçmakta mıdır İsabel? Romanda bu yorumların her birini destekleyecek ipuçları vardır. Aslında James gerçek yaşamı başı, ortası, sonu kesin çizgilerle belirlenemeyen, sürekli bir akış olarak gördüğü ve öyle yansıtmak istediği için, romanın sonunu yoruma açık bırakmıştır. *Bir Kadının Portresi* ilk yayımlandığı zaman, günün romanlarındaki "bağlanmış" sonlara alışkın olan okuyucular bunu çok yadırgadılar. Romancı ve eleştirmen William Dean Howells, o günlerde yazdığı bir yazıda James'in romanlarının okuyucuda bitmemişlik

izlenimi uyandırdığını, ancak James'in önem verdiği şeyin, varılan yer değil, oraya giden yol olduğunu söyler ve şunları ekler: "Yazar kişilerini nasıl bir sonun beklediği konusunda bizi çoğu zaman kendi düşüncelerimizle başbaşa bırakır. *Bir Kadının Portresi*'nde öyküsünü sonuna kadar anlatabileceğinden kuşkumuz yok; ama anlatmıyor. O halde bütün değil de bütünden alınma bir parçaymış gibi görünen bu öyküyü olduğu gibi kabul etmemiz ve elimizden gelirse, bu yeni roman tekniğine bir ad bulmamız gerek. Açıkça görülüyor ki, James'i asıl ilgilendiren şey, yazgı değil, kişiliktir. Kişileri adamakıllı geliştirdikten sonra bırakır okuyucu onlar için dilediği sonu kendi düşünsün."

Görülüyor ki Henry James, romanlarının çoğunda olduğu gibi, *Bir Kadının Portresi*'nde de okuyucusunu, büyük ölçüde, ele aldığı kişilerin iç dünyalarıyla başbaşa bırakmayı amaçlamıştır. Yazar-anlatıcı kimi zaman araya girse de kullandığı sözcükler hemen her zaman olayların İsabel'in zihninde oluşturduğu yankı ve düşüncelerle ilintilidir. Genç kadının düşündüğü, anımsadığı, duyumsadığı, düşlediği, görüpduyduğu şeyler romanda karmaşık bir doku oluşturur. Üsluba verdiği önemle ünlü bir yazar olan James, bu karmaşık dokuyu yansıtmak için, kimi yerde sekiz on satırı bulan uzun tümceler kullanır. İç içe girmiş yan tümceler, kılı kırk yaran, bazan söylediğini geri alan nitelemeler, iki çizgi arasında ya da ayraç içinde verilen varsayım ve yargılar, İsabel'in zihninden aynı anda geçen birçok şeyi tek tümcede verebilmek amacını güder. Kullanılan dil de gündelik dilde rastlanmayan ama özenle seçilmiş kitabî sözcüklerle doludur. Anlatılmak istenen karmaşık öze son derece uygun düşen bu karmaşık dil ve üslup, James'e "usta" ve "romancıların romancısı" denmesini sağlamıştır.

James yazarlığının son döneminde kullandığı bakış açısını artan bir titizlikle, belli kişilerin bilinçlerinin sınırları içinde tutmaya, ilgiyi onların iç dünyası üstünde toplamaya çalışmıştır. Kişilerin zihinlerinden geçen birçok duygu ve düşünceyi bir arada yansıtmayı amaçlayan bu uygulama, son romanlarında dil ve üsluptaki karmaşıklığı iyice artırır. Bu dönemde tüm romanlarını New York'ta çıkacak toplu basıma hazırlarken, yazar *Bir Kadının*

Portresi'ni de yeniden elden geçirmiş, dilde yaptığı pek çok değişiklikle metni iyice yoruma açık bir duruma getirmiştir. Romanın Türkçe'ye çevirisi, gözden geçirilip yer yer yeniden yazılan bu metinden yapıldı; çeviride dil ve üslup özelliklerinin olabildiği ölçüde yansıtılmasına özen gösterildi, ancak anlam belirsizliğinden kaçınılmaya çalışıldı.

Necla Aytür - Ünal Aytür

I

Bazı durumlarda akşam çayı diye bildiğimiz törene ayrılan saatlerden daha güzel bir şey yoktur yaşamda. Öyle durumlar vardır ki, çayı içseniz de, içmeseniz de –elbette kimileri çay içmez– hoşunuza giden, olayın kendisidir. Bu basit öyküye başlarken benim düşündüğüm çay saati de, hoşça vakit geçirmek için çok uygun bir ortam oluşturuyordu. Küçük şölenin gereçleri, görkemli bir yaz ikindisinin tam ortası diyebileceğim bir saatte, eski bir İngiliz kır evinin çimlerine serilmişti. Öğle sonrasının bir bölümü geçmiş, ama geriye uzun bir bölümü, en güzel, en değerli parçası kalmıştı. Gerçek alacakaranlığa daha çok vardı; ancak, yaz gününün ışık seli çekilmeye başlamış, hava olgunlaşmıştı; sık, düzgün çimlerin üstündeki gölgeler uzundu. Gene de, gölgeler ağır uzadığından, böyle bir saatte böyle bir ortamdan alınan tadın belki de başlıca kaynağı olan avareliğin daha bitmediği duygusu uyanıyordu. Kimi durumlarda saat beşle sekiz arası küçük bir sonsuzluktur; bu süre şimdiki durumda ancak tatlı bir sonsuzluk olabilirdi. Bahçedeki kişiler sessizce tadını çıkarıyorlardı bu anın; içlerinde yukarıda sözünü ettiğim törenin değişmez kurallarının uygulayıcısı olmaları beklenen kadınlar yoktu. Buradaki kişilerin kusursuz çimlerin üzerine düşen gölgeleri düz ve köşeliydi; üstünde çay takımları bulunan alçak masanın yakınındaki derin hasır koltukta oturan yaşlı adamla, onun önünde aşağı yukarı gezinerek şundan bundan konuşan daha genç iki erkeğin gölgeleriydi bunlar. Yaşlı adamın elinde çay fincanı vardı.Takımın öteki parçalarından ayrı, parlak desenli, olağanüstü büyük bir fincandı bu. Yaşlı adam, yüzü eve dönük oturmuş, çenesine yakın tuttuğu fincandaki çayı büyük bir özenle uzun uzun yudumlamaktaydı. Yanındakiler, ya çaylarını bitirmiş, ya da çay içmek istememiş-

lerdi. Dolaşırken bir yandan da sigaralarını içiyorlardı. Bunlardan biri, önünden geçerken, arada bir dikkatlice yaşlı adama bakıyor, bunun farkında olmayan yaşlı adamın bakışları ise evinin koyu kırmızı duvarına takılmış duruyordu. Çimlerin ötesinde yükselen ev böyle bir dikkatin hakkını verecek nitelikte bir yapıydı; çizmeye çalıştığım İngiltere'ye özgü görüntüdeki en tipik nesne de oydu.

Bu ev, Londra'dan kırk mil kadar uzakta, Taymis ırmağından yükselen alçak bir tepenin üzerine kurulmuştu. Evin bu yüzü, rengi zaman ve hava koşullarının etkisiyle oluşan türlü resim oyunlarıyla olgunlaşıp güzelleşen kırmızı tuğladan yapılmıştı; yüksek çatısı, parçalı sarmaşıkları, küme küme bacaları, yapraklara boğulmuş pencereleri ile, çimlere bakıyordu. Adı, tarihçesi olan bir evdi bu. Çay içen yaşlı adam bunları size anlatmaktan büyük bir mutluluk duyardı: Edward VI zamanında yapıldığını, büyük Elizabeth'i bir gece konuk ettiğini (yüce kraliçenin uzandığı kocaman, görkemli, çok köşeli yatak bugün de yatak odalarına ayrılan bölmenin baş tacıydı), Cromwell savaşları sırasında epeyce yara alıp bozulduğunu, derken Restorasyon döneminde onarılıp hayli büyütüldüğünü, on sekizinci yüzyılda yeniden yapılan bir planla çirkinleştirilmesinin ardından, sonunda, aslında burada anlatılamayacak kadar karışık bazı durumlardan ötürü, çok ucuza verildiği için onu satın alan, işbilir bir Amerikalı bankerin koruyucu ellerine geçtiğini; bu kişinin, başlangıçta evi, çirkinliği, eskiliği, kullanışsızlığı yüzünden nasıl söylene söylene satın aldığını; ve şimdi, yirmi yıl sonra, gerçek bir güzellik tutkusuyla sevdiğini anladığını; onun bütün özelliklerini bildiğini ve bunların tümünü bir arada görebilmeniz için ona hangi açıdan bakmanız gerektiğini; çıkıntılarının, sıcak, yorgun tuğlalarına yumuşakça düşen gölgelerin hangi saatte en güzel boyutlara ulaştığını anlatabilirdi. Ayrıca, dediğim gibi, evin, bazıları ünlü olan sahiplerini, kiracılarını, sırasıyla tek tek sayabilirdi. Ancak, tüm bunları anlatırken, evin yazgısındaki son dönemin öncekilerden hiç de geri kalmadığına, içten içe, inanırdı. Evin asıl girişi bambaşka bir yerdeydi; çimlerin bu ilgilendiğimiz bölümüne bakan yüzü, ön yüzü değildi. Burası yabancı gözlerden tümüyle uzaktı; tepenin

doruğundaki düzlüğü kaplayan geniş çim halı, evdeki zengin iç döşemenin bir uzantısı gibiydi. Durgun, büyük meşe ve kayın ağaçlarının gölgesi, kadife perdelerinki kadar koyuydu. Çimlerin üstü, minderli koltuklar, canlı renkli halılar, yerde duran kitap ve kâğıtlarla, oda gibi döşenmişti. Irmak biraz uzaktaydı; çimler aslında ırmağa inişin başladığı noktada bitiyordu. Ama yürüyüp suya inmek gene de çok hoştu.

Çay masasındaki yaşlı adam otuz yıl önce Amerika'dan gelirken, valizleri ile birlikte, yüzündeki çizgileri de getirmiş, getirmekle de kalmayıp onları en iyi biçimde korumuştu. Öyle ki, gerektiğinde bu yüzü hiç çekinmeden, yeniden kendi ülkesine geri götürebilirdi. Bununla birlikte şu anda yer değiştirmeye hiç de niyetli olmadığı açıkça belliydi; yaptığı yolculuklar sona ermiş, büyük dinlenmeden önceki dinlenmeye geçmişti. Traşlı, ensiz yüzünün çizgileri düzgün, ifadesi, sakin ve zekiydi. Fazla bir anlatım zenginliği bulunmadığı belli olan bu yüze, bu nedenle, kurnaz ve kendinden hoşnut ifade daha da yakışıyordu. Sanki sahibinin yaşamda başarılı olduğunu gösteriyordu bu yüz; ama aynı zamanda, başarının dışlayıcı, tatsız bir başarı olmadığını, içinde başarısızlığın zararsız niteliğinden de büyük bir pay bulunduğunu anlatıyordu. Bu kişi kuşkusuz insanları çok iyi tanımıştı; gene de, sonunda kocaman fincanını yavaşça, özenle masaya bırakırken, zayıf, geniş yanağında dolaşan, şakacı gözlerini ışıldatan, hafif gülümsemede neredeyse kırsal bir sadelik vardı. Derli toplu, iyice fırçalanmış, siyah bir elbise giymişti; ancak, dizlerinde katlanmış bir şal, ayaklarında kalın, işlemeli terlikler bulunuyordu. Çimlerin üstünde, koltuğunun yakınında yatan güzel bir çoban köpeği, efendisinin yüzüne, neredeyse, efendisinin evin daha görkemli yüzüne bakışındaki sevecenlikle bakmaktaydı. Yerinde duramayan küçük bir teriye de, tüyleri diken diken, yarım yamalak bir ilgiyle, öteki iki kişinin peşinden koşturuyordu.

Bu iki kişiden biri, otuz beş yaşında, çok güzel yapılı bir adamdı. Biraz önce kabataslak tanımladığım yaşlı adamın yüzü bir İngilizin yüzü olmaktan ne kadar uzaksa, bu gencin yüzü de o kadar İngilizdi. Göz alacak gibi yakışıklı, rengi taze, çizgileri sıkı ve keskin, gri gözleri capcanlı olan bu güzel, içten yüz, gür,

kestane bir sakalla süslenmişti. Bu genç adamın bakanı kıskandıracak hoş, parlak, seçkin bir görünüşü vardı; yüksek bir uygarlığın etkisiyle serpilen güzel bir huya sahip olduğu belliydi. Çizmeli ve mahmuzlu oluşu, uzun bir at gezintisi yaptığını gösteriyordu; başına büyük gibi görünen beyaz bir şapka giymişti; arkasına bağladığı büyük, biçimli, beyaz ellerinden birinde buruşturduğu bir çift kirlenmiş köpek derisi eldiven tutuyordu.

Çimleri onun yanında arşınlayan arkadaşı ise bambaşka yapıda bir insandı. Ona bakınca belki gerçekten merak duyabilirdiniz. Ancak ötekinde olduğu gibi, körü körüne onun yerinde olmak isteğini duymazdınız. Uzun boylu, zayıf, eklemleri birbirine gevşekçe, yarım yamalak bağlı olan bu gencin çirkin, hastalıklı, nükteli, hoş yüzünde, bu yüzü hiç de süslemeyen dağınık bir bıyığı ve favorileri vardı. Zeki ve hasta görünüyordu; bu bileşim hiç de hoş değildi. Üstüne kahverengi kadife bir ceket geçirmiş, ellerini ceplerine sokmuştu; belli ki vazgeçemediği bir alışkanlıktı bu. Adımlarını ayaklarını sürüyerek, gelişigüzel atıyor, yere sağlam basmıyordu. Dediğim gibi, bu kişinin gözleri, her önünden geçişte, koltuktaki yaşlı adama takılıp kalıyordu. Yüzlerinin yanyana geldiği şu anda baba-oğul olduklarını anlayabilirdiniz. Baba, sonunda oğlu ile göz göze gelince, yumuşak bir gülümseme ile onun bakışına karşılık verdi.

"Benim keyfim yerinde," dedi.

"Çayınızı içtiniz mi?"

"Evet. Çok da severek içtim."

"Biraz daha ister misiniz?"

Yaşlı adam sakin sakin düşündü. "Biraz dursun bakalım," dedi. Amerikalı şivesiyle konuşuyordu.

"Üşüdünüz mü?"

Baba yavaşça bacaklarını oğuşturdu. "Bilmem ki. Soğuğu ancak üşüdükten sonra duyabiliyorum."

Genç adam güldü,"Sizin yerinize belki başka biri duyabilir," dedi.

"Ah, umarım her zaman bana bakıp duygulanan biri çıkar. Siz bana bana bakıp duygunlanmıyor musunuz, Lord Warburton?"

Lord Warburton diye nitelenen kişi hemen yanıtladı: "Evet,

hem de pek çok. Rahatınızın olağanüstü yerinde göründüğünü söylemek zorundayım."

"Eh, sanırım çoğu bakımdan rahatım yerinde sayılır." Yaşlı adam dizlerının üzerindeki yeşil şala bakıp düzeltti. "Aslına bakarsanız yıllardır rahata öylesine alıştım ki, sanırım artık bunun farkına varmıyorum."

Lord Warburton, "Evet rahatlığın can sıkıcı yanı da bu işte," diye yanıtladı. "Ancak rahatımızın kaçtığını biliriz."

Arkadaşı, "Bana öyle geliyor ki, hiçbir şeyi kolayca beğenmiyoruz," dedi.

Lord Warburton mırıldandı,"Ah, evet kolay beğenmediğimiz açık."

Bundan sonra bu üç kişi bir süre sessiz kaldılar. Ayaktaki daha genç ikisi yaşlı adama bakıyorlardı. Az sonra yaşlı adam biraz daha çay istedi. Arkadaşı fincanı doldururken Lord Warburton, "Bu yeşil şalı dizlerinize örtmek çok canınızı sıkıyordur," dedi.

Kadife ceketli genç,"Yok, hayır. Şalsız olmaz. Aklına böyle şeyler getirme," diye atıldı.

Yaşlı adam yalnızca, "Şal karımın," yanıtını verdi.

Lord Warburton özür dilercesine, "Ha, duygusal nedenler varsa, o başka," dedi.

"Karım döndüğünde geri vermem gerekir sanırım."

"Lütfen böyle bir şey yapmayın. Şalı kendinize saklayıp zavallı yaşlı bacaklarınızı örteceksiniz," dedi oğlu.

"Bacaklarımı kötüleme," dedi yaşlı adam. "Seninkilerden geri kalmaz benim bacaklarım."

Oğlu, babasının çayını eline verirken, "Siz benimkileri istediğiniz kadar kötüleyebilirsiniz," dedi.

"Eh, biz ikimiz iki topal kargayız. Sanmam ki aramızda pek bir fark olsun."

"Bana karga dediğiniz için teşekkürler. Çay nasıl?"

"Eh, biraz sıcak."

"Çay için bunun iyi bir şey olması beklenir."

Yaşlı adam sevecen bir sesle mırıldadı: "Ah, oğlumun çok değerli yönleri vardır. Çok iyi hastabakıcı lık yapar, Lord Warburton."

Sayın Lord sordu: "Biraz beceriksiz değil mi?"

"Yok, hayır, beceriksiz değildir. Kendisinin de hasta olduğu düşünülürse. Ben ona 'hasta' bakıcım diyorum, çünkü kendi de hasta."

Çirkin genç adam, "Baba, yapmayın şunu," diye seslendi.

"Hastasın, ne yapalım; keşke olmasaydın. Ama elinde değil sanırım."

"Deneyebilirim. Iyi fikir."

Baba, Lord Warburton'a sordu: "Siz hiç hastalandınız mı, Lord Warburton?"

Lord Warburton bir an düşündükten sonra, "Evet efendim, bir kez, Basra Körfezinde hastalandım," yanıtını verdi.

Öteki genç, "Size takılıyor, baba," dedi. "Bir tür şaka."

Yaşlı adam serinkanlılıkla yanıtladı: "Eh, şimdi türlü türlü şakalar var anlaşılan. Gene de pek hastalık geçirmişe benzemiyorsunuz, Lord Warburton."

Lord Warburton'un arkadaşı, "Yaşam hastası o. Daha şimdi bana yaşamaktan bıkıp usandığını anlatıp duruyordu," dedi.

Yaşlı adam ciddi bir sesle sordu: "Doğru mu bu?"

"Doğruysa bile oğlunuz beni hiç avutmadı. Kötü bir adam. Konuşulmuyor onunla. Gerçek bir kuşkucu. Anlaşılan hiçbir şeye inanmıyor."

Kuşkuculukla suçlanan genç, "Bu da bir başka şaka," dedi.

Baba, Lord Warburton'a açıkladı. "Sağlığı bozuk da ondan. Bu onun zihnini, olaylara bakışını etkiliyor; sanki ona hiç fırsat tanınmamış gibi bir düşüncesi var. Ancak bu tutumu neredeyse tümüyle kuramsal, neşesini kaçırmadığı belli. Oğlumu hemen hiç neşesiz görmedim, hep şimdiki gibidir. Sık sık beni de neşelendirir."

Bu sözlerle tanımlanan genç adam Lord Warburton'a bakıp güldü. "Dehşetli bir övgü mü bu, yoksa hafiflikle mi suçlanıyorum? Kuramlarımı uygulamamı ister miydiniz, babacığım?"

Lord Warburton atıldı."Tanrım, bunu bir yapsan, kim bilir ne garip şeyler görürdük!"

Yaşlı adam,"Umarım o tür konuşmalar yapmamışsındır,"dedi.

"Lord Warburton benden beter şeyler söylüyor; sözde canı

sıkılıyormuş. Benim hiç canım sıkılmaz. Yaşamı fazlasıyla ilginç bulurum."

"Evet, fazlasıyla ilginç. Yaşamı fazla ilginç bulmak senin için iyi olmaz, bunu yapmamalısın, biliyorsun."

"Buraya gelince hiç sıkılmıyorum," dedi Lord Warburton. "İnsan öyle olağanüstü konuşmalar duyuyor ki."

Yaşlı adam sordu: "Bu da başka türlü bir şaka mı? Sizlerin hiçbir yerde sıkılmanız için neden yok. Ben sizin yaşınızdayken can sıkıntısı nedir bilmezdim.'

"Çok geç gelişmiş olmalısınız."

"Hayır. Çok çabuk geliştim; sıkılmayı bilmeyişimin nedeni de buydu. Canımı dişime takıp çalıştım. Yapacak işiniz varsa sıkılmazsınız; ama siz gençler gereğinden fazla aylaksınız. Aklınız fikriniz eğlenmekte. Fazla titiz, fazla tembel, fazla zenginsiniz."

Lord Warburton, "Bakın ama, siz pek başkalarını gereğinden fazla zengin olmakla suçlayabilecek bir konumda sayılmazsınız," dedi.

"Banker olduğum için mi?"

"Dilerseniz öyle denebilir; hem de, sınırsız olanaklarınız bulunduğu için, öyle değil mi?"

Öteki genç, şefkatle babasını savundu. "Çok zengin değil. Başkalarına bir sürü para dağıttı."

"Eh, demek vardı ki dağıttı. Dağıttıysa, zenginliğine daha iyi bir kanıt gerekir mi? İyiliksever kimseler başkalarının eğlence düşkünlüğünden hiç söz etmemeli."

"Babam eğlenceyi sever – başkalarının eğlenmesini."

Yaşlı adam başını salladı. "Kendi akranlarımın eğlenmesine bir katkıda bulunduğumu söyleyemem," dedi.

"Sevgili babacığım, çok alçakgönüllüsünüz!"

Lord Warburton, "Bir tür şaka bu, efendim," dedi.

"Siz gençler durmadan şaka yapıyorsunuz. Şaka bitince geriye bir şey kalmıyor."

Çirkin genç, "Neyse ki her zaman başka şakalar bulunur," dedi.

"Buna inanmıyorum. Her şey gittikçe daha ciddileşiyor gibi geliyor bana. Siz gençler bunu ileride anlarsınız."

"Her şeyin gittikçe ciddileşmesi – işte şaka yapmak için büyük fırsat."

Yaşlı adam, "Asık suratlı şakalar olması gerekecek bunların," dedi. "Eminim, çok büyük değişiklikler olacak. Hem de hepsi daha iyiye doğru değil."

Lord Warburton atıldı: "Sizinle tıpatıp aynı düşüncedeyim, efendim. Çok büyük değişiklikler, her türden garip şeyler olacağından hiç kuşkum yok. Öğüdünüzü tutmakta işte bu nedenle böyle zorlanıyorum ya; biliyorsunuz geçenlerde bana 'bir şeye bağlanmamı' söylemiştiniz. Bir an sonra uçup gidebilecek bir şeye bağlanmadan önce insan duraksıyor."

Arkadaşı, "Güzel bir kadına bağlanmalısın," dedi. Sonra babasına açıkladı, "Aşık olmak için çok çalışıyor."

"Güzel kadınlar da uçup gidebilir," dedi Lord Warburton.

Yaşlı adam hemen atıldı, "Yok, onlar sıkı durur; benim az önce sözünü ettiğim toplumsal, siyasal değişikliklerden etkilenmez onlar."

"Yerlerini korurlar mı demek istiyorsunuz? Eh, ben de o zaman hemen bir tane bulup cankurtaran simiti gibi asarım boynuma."

Yaşlı adam, "Kadınlar bizi kurtaracak, içlerinden en iyileri – çünkü bence böyle bir ayrım yapmak gerekir. İyi bir kadının gözüne girip evlenin.Yaşamınız çok daha ilginçleşir," dedi.

Dinleyenlerin, belki de bu sözlerdeki yüceliği gördüğünü belli eden, kısa bir sessizlik oldu, çünkü yaşlı adamın evlilik deneyinin mutsuzluğu ne oğlu ne de konuğu için bir sırdı. Ancak, bir ayrım yaptığını söylemişti; bu sözlerle belki de kendi yaptığı yanlışı itiraf etmek istemişti; gene de seçtiği kadının en iyilerden olmadığı konusunda herhangi bir şey söylemek elbette yanındakilere düşmezdi.

"İlginç bir kadınla evlenirsem, ilgi duyarım, bunu mu demek istediniz? Evlenmeye hiç de can atmıyorum. Oğlunuz beni yanlış tanıttı. Ancak ilginç bir kadının beni nasıl etkileyeceği hiç belli olmaz."

Arkadaşı, "Senin ilginç kadın düşüncen nedir, görmek isterdim," dedi.

"Aziz dostum düşünceleri göremezsin –özellikle benimkiler gibi uçucu olanları. Ben kendim görebilsem– büyük bir ilerleme olurdu bu."

"Eh, kime isterseniz tutulabilirsiniz, ama sakın benim yeğenime aşık olayım demeyin," dedi yaşlı adam.

Oğlu birden güldü. "Onu kışkırtmak istediğini sanacak! Sevgili babacığım, otuz yıldır İngilizlerle birlikte yaşıyorsunuz, söyledikleri şeylerden pek çoğunu öğrendiniz. Ama söylemedikleri şeyleri öğrenemediniz gitti."

Yaşlı adam tüm sakinliği ile, "Ben ne istersem söylerim," dedi.

"Yeğeninizi tanımak şerefine erişemedim. Sanırım ondan söz edildiğini ilk kez duyuyorum."

"Karımın yeğeni; Bayan Touchett onu İngiltere'ye getiriyor."

Bunun üstüne genç Bay Touchett açıkladı, "Biliyorsun annem kışı New England'da geçirdi; şimdi dönmek üzere. Bir yeğen bulduğunu, kendisi ile birlikte buraya gelmek için davet ettiğini yazıyor."

Lord Warburton, "Anlıyorum. Çok ince bir davranış," dedi. "Genç hanım ilginç mi?"

"Biz de onu senden fazla tanımıyoruz; annem ayrıntılara girmemiş. Haberleşmek için genellikle telgraf çeker; telgrafları da anlaşılır gibi değildir. Kadınların telgraf yazmayı bilmedikleri söylenir, ama annem az ve öz yazmakta tam bir ustadır. 'Amerika'dan bıktım, berbat sıcak, yeğenle İngiltere'ye dönüş, ilk gemide iyi kamara' İşte bunun gibi haberler alırız – son gelen telgraf buydu. Ancak, bundan önce de bir tane gelmişti. Sanırım bir yeğenin varlığından ilk kez orada söz ediliyordu. ' Oteli değiştirdim, berbat; küstah görevli, işte adres. Kardeş kızını aldım, geçen yıl ölen, Avrupa'ya gitmek, iki kız kardeş, çok bağımsız.' Babamla ben şimdi bile bunun anlamını çözmüş değiliz. Öyle çeşitli yorumlara açık ki."

Yaşlı adam, "Bir şey çok açık," dedi. "Oteldeki görevliyi iyice haşlamış."

"Ben ondan bile emin değilim, çünkü adam onu savaş alanından uzaklaştırmış. Önce sözü edilen kardeşin, otelde-

ki görevlinin kardeşi olduğunu sandık; ama sonradan bir yeğenden söz edilmesi, kardeşin teyzelerimden biri olduğunu kanıtlıyor gibi. Daha sonra öteki iki kız kardeşin kime ait oldukları sorusu ortaya atıldı; bunlar ölen teyzemin kızları olmalı. Ancak 'çok bağımsız' olan kim ve bu söz hangi anlamda kullanılmış? Bu nokta henüz aydınlanmadı. Özellikle annemin yanına aldığı genç bayan mı bağımsız, yoksa bu söz aynı zamanda onun iki kız kardeşini de mi tanımlıyor? – hem acaba ahlâkla mı ilintili bu sözcük, yoksa parasal anlamda mı kullanılmış? Kendilerine iyi bir miras kaldığı anlamına mı, yoksa kimseye karşı borçlu olmak istemedikleri anlamına mı geliyor, ya da yalnızca diledikleri gibi yaşamaktan hoşlandıklarını mı belirtiyor?"

Bay Touchett, "Başka ne anlama gelirse gelsin, bu sonuncu anlama da geldiği kesin," dedi.

"Kendi gözlerinizle görürsünüz. Bayan Touchett ne zaman geliyor?"

"Bu konuda tümüyle karanlıktayız; iyi bir kamara bulur bulmaz gelecektir. Belki daha bekliyordur; öte yandan belki de İngiltere'ye ayak basmıştır bile."

"Öyle olsa size telgraf çekerdi."

Yaşlı adam,"Çekmesi beklenen zamanlarda kesinlikle çekmez – ancak beklenmedik anlarda çeker telgrafı," dedi. "Birden karşıma çıkıvermeyi sever. Beni yanlış bir şeyler yaparken yakalayacağını sanır. Henüz böyle bir şey olmadı, ama umudunu kesmedi."

Bayan Touchett'in oğlu durumu daha olumlu değerlendiriyordu. "Bu onun aileden gelen özelliği, sözünü ettiği bağımsızlık. O genç kızlar ne kadar ele avuca sığmaz olurlarsa olsunlar, annem onlardan hiç geri kalmaz. Her şeyi kendi başına yapmak ister; kimsenin ona yardım edecek gücü bulunduğuna da inanmaz. Benim zamksız bir posta pulu kadar işe yaramaz olduğumu düşünür; Liverpool'a gidip onu karşılamaya kalksaydım, beni dünyada bağışlamazdı."

Lord Warburton sordu, "Teyzenin kızı gelince hiç değilse bana bir haber verirsin değil mi?"

Yanıtı Bay Touchett verdi, "Ancak dediğim koşulla – aşık olmak yok!"

"Bu sözünüze kırılıyorum. Beni lâyık görmüyor musunuz?"

"Fazlasıyla lâyıksınız – onun için sizinle evlenmesini istemem. Umarım buraya koca aramaya gelmiyordur; bunu öyle çok genç kız yapıyor ki; sanki Amerika'da doğru dürüst erkek kalmamış. Hem belki zaten nişanlıdır. Sanırım Amerikalı kızlar genellikle nişanlı oluyor. Üstelik, ne de olsa, sizin harika bir koca olacağınızdan emin değilim."

Bay Touchet'tin konuğu,"Büyük bir olasılıkla nişanlıdır," dedi. "Pek çok Amerikalı kızla tanıştım, hepsi de nişanlıydı; ama sizi temin ederim, bunun onları etkilediğini hiç göremedim! İyi bir koca olup olamayacağıma gelince, bundan da emin değilim. Tek yapılacak şey deneyip görmek."

Bu düşünceye şaka yollu karşı çıkan yaşlı adam gülümsedi,"İstediğiniz kadar deneyin, ama benim yeğenimde denemeyin," dedi.

Lord Warburton daha ileri giden bir şaka yaparak, "Eh, belki de denemeğe değecek biri değildir," karşılığını verdi.

2

İkisi arsındaki bu şakalaşma sürüp giderken, Ralph Touchett, haşarı teriyesi ayaklarının dibinde, elleri ceplerinde, her zamanki şapşal yürüyüşüyle oradan biraz uzaklaştı. Yüzü eve dönüktü ama, düşünceli gözleri çimlerin üzerindeydi; böylece, büyük kapıdan çıkarak birkaç dakikadır kendisine bakan birini önce görmedi. Onu uyandıran köpeğinin davranışları oldu; koşarak öne fırlayan köpeğin kulak yırtan havlayışında, gördüğü bu kişiyi sevinçle karşılama, ona karşı koyma havasına baskın gibiydi. Söz konusu kişi genç bir kadındı; anlaşılan, hızla ilerleyip ayaklarının dibinde duran, yüzüne bakarak tüm gücüyle gevezeliğini sürdüren küçük hayvanın havlayışını hemen doğru yorumlamıştı; çünkü hiç duraklamadan eğilip hayvanı yakaladı, başını ellerinin arasına alarak onunla yüz yüze durdu. Köpeğine ancak yetişen efendisi Bunchie'nin yeni dostunun karalar giymiş, uzun boylu, güzelliği ilk bakışta göze çarpan, bir kız olduğunu gördü. Şapkasızdı; demek gece yatısına gelmişti; genç adam buna şaştı, çünkü babasının rahatsızlığı yüzünden bir süredir evde konuk kabul edemiyorlardı. Bu arada öteki beyler de aralarına yeni katılan kişinin farkına varmışlardı.

Bay Touchett, "Allah, allah, kim bu yabancı kadın?" diye sordu.

Lord Warburton, "Belki de Bayan Touchett'in yeğenidir," tahmininde bulundu. "Köpeğe nasıl davrandığına bakılırsa, o olmalı."

Şimdi çoban köpeği de efendisine dikkatle bakmayı bırakıp, kapıda duran genç kıza doğru hafif bir koşu tutturmuş, bir yandan da kuyruğunu yavaş yavaş oynatmaya başlamıştı.

Yaşlı adam mırıldandı: "Öyleyse karım nerde?"

Kız bir yandan köpeği tutarken Ralph'a sordu: "Bu küçük köpek sizin mi, efendim?"

"Bir dakika önce benimdi, ama birden ona siz sahiplendiniz."

"Onu paylaşamaz mıyız? Öyle sevimli ki!"

Ralph genç kıza baktı; öyle şaşırtıcı bir güzelliği vardı ki. "Tümüyle sizin olsun," yanıtını verdi.

Belliydi ki genç kız hem kendine güveniyordu, hem de başkalarına. Gene de bu ani cömertlik, kızarmasına neden oldu. Köpeği bırakırken, "Size söylemem gerekir. Ben belki teyzenizin kızıyım," dedi. Sonra koşup gelen çoban köpeğine bakarak çabucak ekledi, "İşte bir tane daha."

"Belki mi, dediniz?" Genç adam gülüyordu. "Bunun kesin olduğunu sanıyordum. Annemle birlikte mi geldiniz?"

"Evet. Yarım saat önce."

"Sizi bırakıp geri mi gitti?"

"Hayır, doğruca odasına çekildi. Bana da, sizi görürsem, yediye çeyrek kala yanına gitmenizi söylememi tembihledi."

Genç adam saatine baktı, "Çok teşekkür ederim; vaktinde giderim." Sonra da teyze kızına baktı, "Buraya hoş geldiniz. Sizi gördüğüme sevindim," dedi.

Genç kız her şeye anlayan gözlerle bakıyordu – onunla konuşan kişiye, iki köpeğe, ağaçların altındaki iki adama, çevresindeki güzel görüntüye. "Burası gibi güzel bir yer görmedim. Evi baştan aşağı dolaştım; çok, çok büyüleyici," dedi.

"Bunca zaman burada olduğunuzu bilmediğimize üzüldüm."

"Anneniz bana İngiltere'de insanların bir yere sessiz sedasız girdiklerini söyledi; ben de haber vermesem olur, diye düşündüm. O beylerden biri babanız mı?"

"Evet, yaşlısı – oturan."

Genç kız güldü. "Öteki olabileceğini sanmam. O kim?"

"Bir arkadaşımız – Lord Warburton."

"Ah, bir lord vardır diye umuyordum ben de; tıpkı roman gibi!" Sonra da birden, "Ah, seni gidi sevimli yaratık" diyerek küçük köpeği kucağına aldı.

Genç kız, ilerlemeye ya da Bay Touchett'le konuşmaya kalkışmadan, ilk karşılaştıkları yerde ayakta kalmıştı; o, ince ve çekici görünüşüyle eşiğin hemen yakınında oyalanırken, konuştuğu kişi, acaba yaşlı adamın gelip kendisine saygılarını sunmasını mı bekliyor, diye düşündü. Amerikalı kızlar erkeklerin önlerinde eğilmesine pek alışıktılar; bu genç hanımın da çok bağımsız bir kız olduğu söylenmişti. Gerçekten de Ralph bunu onun yüzünde görebiliyordu.

Gene de, çekine çekine sordu: "Gelip babamla tanışmaz mısınız? Yaşlı ve hasta – koltuğundan kalkmaz."

Kız hemen ilerleyerek, "Ah, zavallı, çok üzüldüm!" dedi. "Annenizden ben onun çok – çok hareketli olduğu izlenimini edinmiştim."

Ralph Touchett bir an sessiz kaldı. "Annem bir yıldır görmedi onu,"dedi.

"Eh, oturduğu yer çok güzel. Hadi gidelim, küçük tazı."

Genç adam göz ucuyla yanındaki kıza bakarak, "Burayı çok severiz biz," dedi.

Yeniden köpekle ilgilenmekte olan kız sordu. "Adı nedir?"

"Babamın adı mı?"

Genç kız, neşeli bir sesle, "Evet," dedi. "Ama, sorduğumu söylemeyin."

Bu sırada, yaşlı Bay Touchett'in oturduğu yere gelmişlerdi; o da kendini tanıtmak için koltuğundan kalktı.

Ralph, "Annem gelmiş," dedi. "Bu da Bayan Archer."

Yaşlı adam iki elini kızın omuzlarına koydu ve bir an ona büyük bir sevecenlikle baktı, sonra onu nazikçe öptü. "Sizi burada görmek benim için büyük zevk, ama keşke fırsat verseydiniz de sizi karşılasaydık."

"Ama biz karşılandık," dedi genç kız. "Salonda bir düzine kadar hizmetçi vardı. Bahçe kapısında da eğilip reverans yapan yaşlı bir kadın."

"Biz bundan iyisini yapabiliriz – haberimiz olursa!" Yaşlı adam gülümseyerek orada duruyor, bir yandan ellerini oğuştururken yavaş yavaş kıza bakıp başını sallıyordu. "Ancak Bayan Touchett karşılamalardan hoşlanmaz," dedi.

"Doğruca odasına gitti."

"Evet – kapıyı da içerden kilitlemiştir. Hep böyle yapar. Eh, sanırım artık onu gelecek hafta görebilirim." Ve Bayan Touchett'in kocası ağır ağır eski yerine oturdu.

İsabel Archer, "Ondan önce," dedi, "Yemeğe inecek – saat sekizde." Gülümseyerek Ralph'a dönüp ekledi, "Saat yediye çeyrek kalayı unutmayın sakın."

"Ne oluyor yediye çeyrek kala?"

"Annemi görecekmişim."

Yaşlı adam, "Ah, mutlu çocuk!" yorumunda bulunduktan sonra, karısının yeğenine döndü, "Oturun, bir çay için," dedi.

Genç kız, "Odama gider gitmez çay getirdiler," karşılığını verdi; yaşlı ev sahibine bakarak ekledi, "Sağlığınızın iyi olmadığına üzüldüm."

"Ah, ben yaşlı bir adamım, sevgili kızım; yaşlılık zamanı; ama senin burada olman bana iyi gelir."

O sırada genç kız yeniden çevreye bakmıyordu – çimlere, kocaman ağaçlara, sazlıklı, gümüş renkli Taymis ırmağına, eski güzel eve bakıyordu; bu inceleme sırasında bir yandan da yanındakilerin bu ortam içindeki yerlerini saptamıştı; böylesine kapsamlı bir gözlemi, böyle akıllı, hem de heyecanlı bir genç kızın yapabileceği kolayca düşünülebilir. Oturmuş, küçük köpeğini bırakmıştı; kucağında duran beyaz ellerini, siyah elbisesinin üstünde kavuşturmuştu; başı dik, gözleri aydınlıktı, izlenimleri büyük bir kolaylıkla kaptığı anlaşılıyordu, esnek bedeni aynı kolaylıkla, bir o yana bir bu yana dönüyordu. İzlenimleri pek çoktu ve bunların tümü açık, durgun gülümsemesinde yansıyordu." Hiç bu kadar güzel bir yer görmemiştim,"dedi.

Bay Touchett, "Şu andaki görünüşü çok iyi. Seni nasıl etkilediğini biliyorum. Bunların tümünü ben de yaşadım," dedi ve nazik bir tavırla, hem de hiç şaka etmeden, ekledi: "Ama sen kendin de çok güzelsin." İlerlemiş yaşının ona, bu gibi sözlerden ürkebilecek genç kimselerle bile, böyle konuşabilmek ayrıcalığını sağladığını biliyor ve bundan mutluluk duyuyordu.

Bu genç kızın ne ölçüde ürktüğü tam olarak bilinemez; ancak hemen ayağa kalkıp, söyleneni yadırgamadığını gösteren bir

kızarmayla, gülüverdi. "Evet, elbette ben güzelim." dedi. "Eviniz ne zamandan kalma? Elizabeth döneminden mi?"

"Erken Tudor döneminden."

Genç kız yaşlı adama döndü, "Erken Tudor mu? Ne hoş! Bunun gibi birçok başka ev daha olmalı."

"Bundan çok daha iyileri var."

Yaşlı adam karşı çıktı,"Böyle söyleme, oğlum. Bundan iyisi yoktur."

Daha söze karışmayan, ama Bayan Archer'a dikkatlice bakan Lord Warburton, "Benim çok iyi bir evim var," dedi. "Hem sanırım bazı açılardan bundan iyi." Gülümseyerek hafifçe eğildi; kadınlara nasıl davranılacağını çok iyi biliyordu. Genç kız bundan hemen hoşlandı; konuşanın Lord Warburton olduğunu unutmamıştı. Genç adam ekledi; "Size evimi göstermeyi çok isterim."

Yaşlı adam, "İnanma ona," diye bağırdı. "O eve bakma! Zavallı eski bir baraka – bununla karşılaştırılmaz."

Kız, Lord Warburton'a gülümseyerek, "Bilmem. Ben buna karar veremem," dedi.

Bu konuşmalarla hiç ilgilenmeyen Ralph Touchett, elleri ceplerinde ayakta duruyor, yeni bulduğu teyze kızı ile ile yarım kalan konuşmasını sürdürmeye istekli görünüyordu. Başlangıç olarak, "Köpekleri sever misiniz," diye sordu. Akıllı bir insan için bunun pek beceriksizce bir başlangıç olduğunun farkında gibiydi.

"Evet, çok severim."

Ralph beceriksizliğini sürdürerek, "Teriye sizin olsun," dedi.

"Burada kaldığım sürece benim olursa seve seve alırım."

"Bu süre uzun olur, umarım."

"Çok naziksiniz. Pek bilmiyorum. Buna teyzem karar vermeli."

"Ben onunla kararlaştırırım – yediye çeyrek kala," diyen Ralph yeniden saatine baktı.

"Şu anda burada olmaktan yeterince mutluyum."

"Başkasının sizin yerinize karar vermesine göz yuman birine benzemiyorsunuz."

"Elbette yumarım – kararlar hoşuma gidecek gibiyse."

Ralph, "Ben bunu kendi hoşuma gidecek gibi kararlaştıracağım," dedi. "Sizi şimdiye kadar nasıl tanımadık, hiç anlamıyorum."

"Ben oradaydım. Gelip görmeniz yeterliydi."

"Orada mı? Neresi orası?"

"Amerika Birleşik Devletleri; New York, Albany, Amerika'da başka yerler."

"Ben oralara gittim – hepsine, ama sizi hiç görmedim. Anlayamıyorum."

Bayan Archer durakladı. "Nedeni, annenizle babam arasında, annemin ölümünden sonra, ben çocukken, çıkan bir anlaşmazlık. Sonuç olarak, biz sizi göreceğimizi hiç düşünmedik."

Genç adam bağırdı, "Ama ben annemin tüm kavgalarına katılmam, Tanrı korusun!" Ve daha ciddi bir tavırla ekledi: "Babanızı yakında mı yitirdiniz?"

"Evet; bir yılı geçti. Onun ölümünden sonra teyzem bana çok iyi davrandı; beni görmeye geldi ve onunla birlikte Avrupa'ya gelmemi önerdi."

"Anladım. Sizi evlat edindi."

"Evlat mı edindi?" Genç kız bakakalmıştı. Yeniden kızarırken yüzünde beliren acı anlam, genç adamı ürküttü. Sözlerinin yaratacağı etkiyi iyi hesaplayamamıştı. Sürekli olarak genç kıza daha yakından bakmak istediği anlaşılan Lord Warburton, o sırada iki kuzene doğru geliyordu, genç kız büyüyen gözlerini ona çevirdi,"Yok, hayır; beni evlat edinmedi. Evlat edinilmeye aday değilim," dedi.

Ralph,"Bin kez özür dilerim," diye mırıldandı. "Demek istiyordum ki –demek istediğim–" Ne demek istediğini bildiği yoktu.

Kız,"Beni korumasına aldı, demek istiyorsunuz. Evet, insanları kanadının altına almaktan hoşlanıyor. Bana çok iyi davrandı." Açık konuşmak istediği belliydi, "Ancak, ben özgürlüğüme çok düşkünümdür," dedi.

Yaşlı adam oturduğu yerden seslendi, "Bayan Touchett'ten mi konuşuyorsunuz? Gel kızım buraya. Bana onu anlat. Bana bilgi verenlere her zaman gönül borcu duyarım."

Genç kız gene durakladı; gülümsüyordu. "Teyzem gerçekten çok iyiliksever bir insan," dedi. Sonra da bu sözler üzerine neşelenen enişlesinin yanına gitti.

Ralph Touchett'in yanında kalan Lord Warburton biraz sonra ona, "Az önce benim 'ilginç bir kadın'dan ne anladığımı merak etmiştin. İşte gördün," dedi.

3

Bayan Touchett gerçekten pek çok garip yanları olan bir insandı; kocasının evine döndüğü zamanki hareketleri de buna iyi bir örnekti. Cömertçe davranabilen, ama gene de tatlı dilli olmayı pek ender beceren bu kadının her şeyi kendine özgü bir biçimde yaptığını söylemek onu kısaca tanımlamaya yeter. Bayan Touchett çok iyilik yapabilir, ama kimseye kendini sevdiremezdi. Kendisinin pek sevdiği bu yanı, aslında rahatsız edici değildi, başkalarından kesinlikle çok farklıydı, hepsi bu. Davranışlarının çizgileri öylesine keskindi ki, bunlar alıngan kimseler üzerinde bazen bıçak gibi bir etki yapardı. Amerika'dan döner dönmez ilk işinin kocası ve oğluyla selamlaşmak olması beklenirken, bu sert incelik bir kez daha ortaya çıktı. Bayan Touchett, kendince çok geçerli sayılan nedenlerle, bu gibi durumlarda kimseye görünmeden, odasına kapanır, giyim kuşama önem vermesi için güzelleşmek ya da kendini beğenmek gibi bir nedeni olmasa da, üstüne başına iyice bir çekidüzen verinceye kadar, duygusal töreni ertelerdi. Güzellikten uzak, yaşlı bir kadındı; inceliği, fazla bir şıklığı da yoktu, ama davranışlarının ardındaki nedenlere aşırı saygısı vardı. Lütfen bir açıklamada bulunması rica edilirse, genellikle bunu yapmaya hazırdı; o zaman da açıklamanın sanılandan bambaşka olduğu ortaya çıkardı. Aslında kocasından ayrı yaşıyordu, ama bunu olağandışı bir durum olarak görmediği belliydi. Birlikteliklerinin çok erken bir aşamasında, ikisinin hiçbir zaman aynı şeyi aynı anda istemedikleri belli olmuş, bu durum, onda anlaşmazlığı rastlantının bayağılığından kurtarmak düşüncesini uyandırmıştı. Duruma yasa gibi bir kesinlik kazandırmak

için –olayın çok daha öğretici olan yönü de buydu– gidip Floransa'da bir ev satın alarak oraya yerleşmişti; kocasını da bankasının İngiltere'deki şubesinin başında bırakmıştı. Bu düzen çok hoşuna gitmişti; kesin bir çözüm oluşu öyle güzeldi ki. Bayan Touchett'in Londra'nın sisli bir meydanındaki kocası da, olayda aynı kesinliği görüyor, bazen kesinlikle anladığı tek olgunun bu olduğunu düşünüyor, ancak, keşke bazı doğaya aykırı şeyler biraz daha az kesin olsa, diye içinden geçiriyordu. Anlaşmamak üzerinde anlaşmak için çaba harcaması gerekmişti. Bunun dışında hemen her konuda anlaşmaya hazırdı; olumlu ya da olumsuz bir tutumun neden bu korkunç ölçülerde tutarlı olması gerektiğini anlamıyordu. Bayan Touchett kendini ne pişmanlığa, ne de derin düşüncelere kaptırır, yılda bir kez gelip kocasının yanında bir ay geçirir, görünüşe bakılırsa bu süre içinde, benimsediği bu düzenin ne kadar doğru olduğuna onu inandırmaya çalışırdı. İngilizlerin yaşam biçimini sevmiyordu; bunun hiç dilinden düşürmediği üç dört nedeni vardı; bu eski düzenin bir iki önemsiz noktası ile ilgiliydi bu nedenler, ama gene de İngiltere'de oturmayışını haklı göstermek için Bayan Touchett'e bol bol yetiyordu. Yaraya konan lapa gibi bir görünüşü, sabun gibi bir tadı olduğunu ileri sürdüğü ekmek sosundan nefret ediyordu; hizmetçilerinin bira içmesine karşıydı; çamaşırcı kadınlar yaptıkları işi bilmiyorlardı (çarşaflarının görünüşü konusunda çok titizdi). Bayan Touchett belli aralıklarla kendi ülkesine giderdi; ancak kaldığı en uzun süre bu son gidişinde olmuştu.

Bayan Touchett yeğenini yanma almıştı; bunda pek kuşku yoktu.Yukarıda sözünü ettiğimiz olaydan dört ay kadar önce, yağmurlu bir öğleden sonra, genç kız, eline bir kitap almış yalnız başına oturuyordu. Vaktini böyle geçirdiğini söylemekle, yalnızlıktan sıkılmadığını da söylemiş oluyoruz; çünkü genç kızın öğrenme aşkında üretici bir nitelik vardı, düş gücü de canlıydı. Ancak, şu anda, artık bir yeniliğin eksikliğini duymaya başlamıştı; beklenmedik bir konuğun gelişi bu durumu düzeltmekte çok işe yaradı. Konuğun geldiği ona bildirilmemişti; genç kız sonunda onun bitişik odada dolaştığını duydu. Albany'de eski bir evdi burası, alt kat pencerelerinde satılık ilanı bulunan, büyük, dört

köşe, ikiz bir evdi. İki kapısı vardı. Bunlardan biri uzun süredir kullanılmamış, ancak yerinde bırakılmıştı; birbirinin eşiydi bu kapılar: Tepesi kavisli, iki yanında enli camlar bulunan, yolun tuğla kaldırımına yandan inilen, kırmızı tuğladan küçük sahanlıklara tünemiş, iki büyük beyaz kapı. İkiz evlerin ara duvarı yıkılarak odalar arasında kurulan bağlantıyla burası tek bir ev olmuştu. Üst kattaki odalar sayıca pek çoktu; hepsi de aynı biçimde, zamanla rengi atan sarımsı bir beyaza boyanmıştı. Üçüncü katta evin iki yanını birleştiren üstü kavisli bir tür geçit vardı; İsabel'le kardeşlerinin tünel adını taktıkları bu geçit, kısa ve iyi aydınlatılmıştı ama, küçük kıza her zaman, özellikle de kış öğle sonlarında, garip ve kimsesiz bir yer gibi görünmüştü. Genç kız çocukluğunun çeşitli dönemlerini bu evde geçirmişti; o günlerde babaannesi otururdu burada. On yıllık bir aradan sonra, babasının ölümünden önce İsabel, Albany'ye dönmüştü. Eski yıllarda babaannesi, yaşlı Bayan Archer, konukseverliğiyle evi geniş ölçüde aileye açtığından, küçük kızlar sık sık gelip haftalarca bu çatının altında kalmışlardı. Bu haftalar İsabel'in en mutlu anılarıydı. Burada yaşam onun kendi evindekinden çok başkaydı: daha geniş, daha bol, neredeyse daha şenlikli bir yaşamdı; çocuk odasındaki disiplin çok hoşuna giden bir biçimde gevşek, büyüklerin konuşmalarını dinleme olanağı (bu İsabel'in çok değer verdiği bir eğlenceydi) neredeyse sınırsızdı. Gelen giden eksik olmazdı; babaanne oğullarına, kızlarına, onların çocuklarına, gelip kalmaları için sürekli bir çağrı yapmış olmalıydı; öyle ki ev biraz, sık sık içini çeken, hiçbir zaman faturayı göndermeyen kibar, yaşlı bir hanımefendinin yönettiği, kalabalık, bir köy hanı gibiydi. İsabel doğallıkla fatura nedir bilmezdi; ama çocukken bile babaannenin evini romantik bulurdu. Evin arkasında heyecanlı bir ilgi odağı olan salıncağıyla üstü kapalı veranda vardı; daha ötede ahıra kadar inen, inanılmaz derecede yakından tanıdığı şeftali ağaçlarıyla, bahçe uzanırdı. İsabel babaannesinde çeşitli mevsimlerde kalmıştı ama, her nedense, bunların tümünde bir şeftali tadı olurdu.Yolun karşısında Hollanda Evi denen eski bir ev vardı. İlk Koloni günlerinden kalma garip bir yapıydı bu; tuğlaları sarıya boyanmış, taç gibi sivri çatısı yabancıların ilgisini

çeken, derme çatma tahta bir perde ardında gözden saklanan, sokağa yan duran bir yapıydı. Burada, kızlı erkekli çocukların okuduğu bir ilkokul vardı; okulu İsabel'in önemli birinin dul karısı diye ve en çok şakaklarından yukarıya doğru garip taraklarla tutturduğu saçlarıyla anımsadığı, gösterişçi bir kadın yönetiyor, daha doğrusu başıboş bırakıyordu. Küçük kıza bu kurumda temel bilgiler alması olanağı tanınmış, ancak o, gidişinin birinci gününde kurallara başkaldırmış, sonra evde kalmasına izin verilmişti. Hollanda Evinin pencerelerinin açık olduğu eylül günlerinde çarpım tablosunu ezberleyen çocuksu seslerin uğultusunu duyar, içinde, özgürlüğün sevinciyle, çocukların arasına katılamayışın acısı belli belirsiz birbirine karışırdı. İsabel'in bilgisinin temelleri gerçekte babaannenin evindeki tembellikte atılmıştı; evde kalanların çoğu okuyan kimseler olmadığından, kitaplık, indirmek için iskemleye tırmandığı, baş sayfaları resimli, birçok kitapla birlikte, tümüyle küçük kızın emrindeydi. Hoşlandığı bir kitap bulduğunda –kitapları seçmekteki başlıca yol göstericisi baştaki resimli sayfalardı– bu kitabı, kitaplığın arkasındaki, kimsenin bilmediği bir nedenle herkesin çalışma odası dediği, gizemli odaya götürürdü. Buranın kimin çalışma odası olduğunu, parlak dönemini ne zaman yaşadığını, hiç öğrenmedi; yankı yapması, küflü, hoş kokusu ve eski, gözden düşmüş eşyanın buraya konması ona yetiyordu; zayıf yanları her zaman göze çarpmayan bu eşyayla (sanki gözden düşmeyi hak etmemiş, haksızlığa kurban gitmişlerdi), çoğu çocuğun yaptığı gibi, onları neredeyse insan yerine koyan, kesinlikle canlı bir ilişki kurmuştu. Özellikle, kıl kumaştan bir kanepe yüz kez onun çocuksu hüzünlerinin sırdaşı olmuştu. Buradaki gizemli hüzün havası, büyük ölçüde, odanın asıl girişinin, kullanılmaması kararlaştırılan ikinci kapı olmasından, özellikle incecik küçük bir kızın açmayacağı sürgülerle sımsıkı kapalı durmasından kaynaklanıyordu. Küçük kız bu sessiz, hareketsiz kapının sokağa açıldığını, yan camlar yeşil kağıtla örtülmemiş olsa, oradan kahverengi sahanlığa ve aşınmış tuğla kaldırıma bakabileceğini bilirdi. Ancak dışarı bakmak için bir istek duymazdı; çünkü bu onun kapının öteki yanında garip, görünmez bir yer, çocuk düş gücünün değişen durumlarına gö-

re, neşe ve mutluluğun ya da korkunun egemen olduğu bir ülke bulunduğu varsayımına uymazdı.

İlkbahar başlarında az önce sözünü ettiğim o hüzünlü öğleden sonra İsabel işte bu "çalışma odası"nda oturuyordu. O gün nerede isterse orada oturabilirdi; buna karşın tutup evin en iç karartıcı yerini seçmişti. Sürgülü kapıyı hiç açmamış, yan camlardan (başka ellerin değiştirdiği) yeşil kâğıtları kaldırmamıştı; kapının ardında uzanan sıradan dünyanın varlığını kendine hiç kanıtlamamıştı. Dışarda sert, soğuk, şiddetli bir yağmur yağıyordu; bahar gerçekten de bir çağrıydı, sabırlı olmaya çağıran, kuşkucu, içtenliksiz bir yakarıştı. Ancak İsabel doğanın haince oyunlarını elinden geldiğince az önemserdi; gözlerini kitaptan ayırmıyor, aklını tümüyle ona vermeye çalışıyordu. Son zamanlarda başıboş gezip dolaşmaktan çokça hoşlandığını düşünüp, verdiği bir komutla aklına, asker adımıyla ilerlemeyi, durmayı, geri çekilmeyi, bunlardan bile karışık kimi manevraları, öğretmek için epey kafa yormuştu. Şu anda aklı 'ileri marş' komutu ile Alman Düşünce Tarihinin kumlu düzlüklerinde yalpalayarak yol almaya çalışıyordu. Birdenbire kendi zihinsel adımlarına hiç uymayan bir ayak sesi duydu. Biraz dinleyince birinin çalışma odasının bitişiğindeki kitaplıkta dolaştığını anladı. Önce gelmesini beklediği bir kimsenin ayak seslerini duyduğunu sandı; hemen sonra bunların bir kadının, yabancı bir kadının, adımları olduğu anlaşıldı, onun beklediği konuk bu iki tanıma da uymuyordu. Bu adımlarda araştıran, deneysel bir nitelik bulunması, onların çalışma odasının eşiğinde kalmayacağını gösteriyordu; gerçekten de az sonra odanın kapısında durup dikkatle kahramanımıza bakan bir kadın belirdi. Güzel olmayan, yaşlıca, üzerinde kapsamlı bir yağmurluk bulunun bir kadındı bu; sert noktaları çok olan bir yüzü vardı.

Çevresindeki karmakarışık iskemlelere, masalara bakarak, "Hep burada mı otursun?" diye sordu.

Çağrılmadan gelen konuğu karşılamak üzere ayağa kalkan İsabel, "Konuklarım olduğu zaman burada oturmam," yanıtını verdi.

Konuk çevresine bakınmayı sürdürürken, onu gerisin geri kitaplığa doğru yöneltti. "Anlaşılan bir sürü başka odanız var; onlar bundan daha iyi durumda. Ama her şey eski püskü."

İsabel sordu: "Eve bakmaya mı gelmiştiniz? Hizmetçi kız sizi gezdirir."

"Sen onu yolla gitsin. Evi satın almak istemiyorum. Şimdi yukarıda seni arıyordur o; bana akıllı biri gibi görünmedi; en iyisi sen ona kendi işine bakmasını söyle." Genç kız şaşkınlıkla duraksayınca, bu beklenmedik eleştirmen birden ekledi: "Sen kızlardan biri olmalısın."

İsabel bu kadının davranışlarını çok garip bulmuştu. "Kimin kızlarından söz ettiğinize bağlı," dedi.

"Rahmetli Bay Archer'ın – ve benim kardeşimin."

"A! Siz benim deli Lydia teyzem olmalısınız."

"Bana deli demeni baban mı söyledi? Ben senin Lydia teyzenim, ama hiç de deli değilim: Hayale kapılmam! Sen kızlardan hangisisin?"

"Üç kızın en küçüğüyüm. Adım İsabel."

"Evet; ötekiler de Lilian'la Edith. En güzelleri de sen misin?"

Kız, "Hiç bilmiyorum,"dedi.

"Sanırım sensin." Teyzeyle yeğen böylece dost oldular. Teyze, yıllar önce, kardeşi öldüğünde, kızlarını yetiştiriş biçimini beğenmediği kayınbiraderi ile kavga etmişti. Çabuk öfkelenen bir adam olan Bay Archer ona kendi işine bakmasını söylemiş, o da bu söze uymuştu. Yıllarca onunla hiç ilişki kurmamış, o öldükten sonra da, kendisine karşı az önce İsabel'in ağzından kaçtığına tanık olduğumuz saygısız tavır içinde yetiştirilen kızlara hiçbir şey yazmamıştı. Bayan Touchett'in bu davranışı, her zamanki gibi, kasıtlıydı. Niyeti, yatırımları ile ilgilenmek üzere Amerika'ya gitmek (banker olmasına karşın kocasının bu yatırımlarla hiç ilgisi yoktu), bu fırsattan yararlanıp yeğenlerinin durumunu da araştırmaktı. Mektup yazmaya gerek yoktu, çünkü mektup yoluyla alacağı herhangi bir bilgiyi önemsemez, insanın her şeyi kendi gözleri ile görmesi gerektiğine inanırdı. İsabel onun kendileri hakkında gene de pek çok şey bildiğini anladı: Ablalarının evlendiğini; babalarının kendilerine çok az bir para bıraktığını, ancak Bay Archer'a kalmış olan Albany'deki bu evin kızlar için satılacağını; son olarak da bu işi Lilian'ın ko-

cası Edmund Ludlow'un üstlendiğini ve Bay Archer'ın hastalığı sırasında Albany'ye gelen genç çiftin bu amaçla şu sırada, İsabel gibi, eski evde oturduğunu biliyordu.

İsabel'in onu getirdiği ön salonu da beğenmeyen gözlerle süzen Bayan Touchett sordu: "Evi kaça satmayı umuyorsunuz?"

"Hiç bilmiyorum."

"Bunu bana ikinci söyleyişin. Oysa hiç de aptala benzemiyorsun."

"Aptal değilim; ama para konusunda bir şey bilmem."

"Evet, seni böyle yetiştirdiler, sanki milyonluk bir mirasa konacakmışsın gibi. Gerçekte ne kaldı sana?"

"Doğrusu bilmiyorum. Edmund'la Lilian'a sorun. Yarım saat sonra gelirler."

"Floransa'da buna kötü bir ev denir; ama burada bunun iyi para getireceğini söyleyebilirim. Her birinize hatırı sayılır bir miktar düşmesi gerekir. Bundan başka bir şeyler de kalmış olmalı; bilmemen çok şaşırtıcı. Yeri değerli; büyük bir olasılıkla yıkıp bir dizi dükkân yaparlar. Bunu sizin yapmadığınıza şaşıyorum. Dükkânlar iyi kira getirirdi."

İsabel bakakalmıştı. Dükkân kiraya vermek düşüncesi onun için yeniydi. "Umarım yıkmazlar," dedi. "Ben bu evi çok severim."

"Neden seviyorsun, anlamıyorum; baban burada öldü."

Genç kız garip bir yanıt verdi:"Evet; ama bu yüzden onu sevmemezlik edemem. İçinde bir şeylerin olup bittiği yerleri severim, hüzünlü şeyler de olsa. Burada birçok kişi öldü. Yaşamla dopdolu bir yerdi burası."

"Yaşamla dolu dediğin bu mu?"

"Yaşantı ile dolu demek istiyorum, insanların duyguları, acıları ile dolu. Yalnız acıları da değil, çünkü ben çocukken burada çok mutluydum."

"İçinde bir şeyler –özellikle ölümler– olan evleri seversen Floransa'ya gitmelisin; ben içinde üç kişinin öldürüldüğü eski bir sarayda oturuyorum."

Genç kız, "Eski bir sarayda mı?" diye yineledi.

"Evet canım. Buna hiç benzemez. Bu çok orta sınıf bir ev."

İsabel babaannesinin evini hep beğenmişti; bu nedenle biraz duygulandı. Ancak bu ona, "Floransa'yı görmeyi çok isterdim," dedirtecek türden bir duyguydu.

"Eh, çok uslu durur, her dediğimi yaparsan seni götürürüm."

Genç kızımızın duyguları derinleşti; biraz kızardı, ses çıkarmadan teyzesine gülümsedi. "Her dediğinizi yapmak mı? Bu konuda söz veremem," dedi.

"Hayır; öyle birine benzemiyorsun. Kendi bildiğini okumaktan hoşlandığın belli, ama seni suçlamak bana düşmez."

Genç kız bir an sonra, "Gene de, Floransa'ya gitmek için hemen her şeye söz verebilirdim," dedi.

Edmund'la Lilian'ın dönmeleri gecikmişti; Bayan Touchett, onun garip ve ilginç bir kişi, başlıbaşına bir kişilik olduğunu (böyle biriyle daha önce hemen hiç karşılaşmamıştı) düşünen yeğeni ile bir saat boyunca kesintisiz konuştu. Teyze, İsabel'in düşündüğü gibi garipti; genç kız o güne kadar garip diye nitelenen kişilerin saldırgan ve ürkütücü olduğunu sanmıştı. Bu sözcük onda her zaman gülünç, acayip, dahası, kötü bir şey çağrışımı uyandırırdı. Oysa gariplik, teyzesinde, üstün ama rahat bir alaycılığa, ya da komediye dönüşmüştü; bu da genç kızı, daha önce tek bildiği şey olan sıradan tavırların, teyzesinin garipliği ölçüsünde ilginç olup olmadığını, kendi kendine sormaya itti. Bundan önce hiç kimse, hiçbir durumda, bu ince dudaklı, parlak gözlü, yabancı kılıklı, silik görünüşünü seçkin davranışları ile örten, eskimiş su geçirmez mantosuyla orada oturup, Avrupa saraylarıyla iyice içlidışlı olduğunu belli eden konuşmalar yapan kadın kadar ilgisini çekmemişti. Bayan Touchett'in yüksekten atan bir yanı yoktu, ama toplumda kimseyi kendinden üstün görmezdi; dünyanın yüce kişilerini bu tutumunu belli eden bir tavırla yargıladıkça, saf, etkilenmeye yatkın bir genç kızı etkilediğini bilmek onu mutlu ediyordu. İsabel ilk başta birçok soruyu yanıtladı; Bayan Touchett'in kızın üstün zekâsı konusundaki düşünceleri görünüşte onun bu yanıtlarından kaynaklanmıştı. Ancak bundan sonra İsabel de birçok soru sormuş, teyzesinin verdiği yanıtlar ne olursa olsun, genç kızın derin derin düşünmesine neden olmuştu. Bayan Touchett öteki yeğeninin dönmesini mantıklı saydığı bir

süre bekledi. Ancak saat altı olup da Bayan Ludlow gelmeyince gitmeye hazırlandı.

"Ablan gevezenin biri olmalı. Hep böyle uzun mu kalır dışarda?"

"Siz de neredeyse onun kadar uzun kaldınız. Siz gelmeden hemen önce evden çıkmış olmalı," yanıtını verdi İsabel.

Bayan Touchett genç kıza kızmadan baktı; atak bir yanıt almak hoşuna gitmişe ve kıza yumuşak davranacağa benziyordu: "Belki onun benimki gibi iyi bir nedeni yoktur. Her neyse, söyle ona, bu akşam o berbat otelime gelip beni görsün. İsterse kocasını getirebilir, ama seni getirmesi gerekmez. Seni daha sonra bol bol göreceğim," dedi.

4

Üç kız kardeşin en büyüğü, Lilian Ludlow, çoğunlukla kızların en aklı başında olanı diye bilinirdi. Genel sınıflamaya göre Lilian işbilir, Edith güzel, İsabel de zekâca üstündü. Kardeşlerden ikincisi Edith Keyes, Amerikan ordusunda bir istihkâm subayının karısıydı; öykümüz kendisiyle bundan böyle ilgilenmeyeceği için, şu kadarını söyleyelim ki, Edith gerçekten çok güzeldi ve kocasının art arda gönderildiği (Bayan Keyes'i derinden üzen bu atamalar çoğunlukla kimsenin sevmediği Batıya yapılmıştı) çeşitli garnizonların süsüydü. Lilian, mesleğine çok düşkün, yüksek sesle konuşan, New York'lu genç bir avukatla evlenmişti; bu evlilik de, Edith'inki gibi, parlak değildi; ancak Lilian, kız kardeşlerinden o kadar daha az güzeldi ki, genç kadının evlenebildiği için Tanrıya şükretmesi gerektiği bile söylenmişti. Ancak, şimdi çok mutluydu Lilian; iki küçük inatçı oğlanın annesi, Elli Üçüncü Caddeye üçgen takoz gibi mıhlanmış, kumtaşından bir evin hanımı konumunda, gözüpek bir kaçışla kendini kurtarmışçasına, övünçle doluydu. Kısa boylu ve tıknazdı; bedeninin güzelliği tartışılsa bile, girdiği yerlerde varlığını gösterdiği (bu pek bir varlık sayılmasa da) kabul edilirdi; dahası, herkesin dediği gibi, evlilik ona yaramıştı. En iyi bildiği iki şeyden biri kocasının tartışma gücü, öbürü de kardeşi İsabel'in çok değişik, özgün bir insan oluşuydu. Sık sık, "İsabel'e hiç yetişemedim; yetişmeye kalksam başka bir şeye vakit bulamazdım," derdi; buna karşın kardeşini gözünden ayırmaz, annelik duygularıyla dolu bir spanyelin özgür bir tazıyı hüzünlü gözlerle izlemesi gibi bakardı ona. Kocasına çoğunlukla, "Şu kızın sağ salim evlendiğini görmek istiyorum – bir görsem!" derdi.

Edmund Ludlow fazlasıyla işitilebilir bir sesle yanıtlardı onu: "Şu kadarını söyleyeyim, ben olsam onunla evlenmeye pek fazla istek duymazdım."

"Bunu sırf tartışmak uğruna söylediğini biliyorum; hep karşı düşünceyi savunursun sen. Değişik, özgün bir insan olmasının dışında, İsabel'in neyine karşısın?"

Ludlow buna birkaç kez şu yanıtı vermişti: "Eh, ben özgünlükten hoşlanmam; çevirileri severim. İsabel yabancı dilde yazılmış. Onu anlayamıyorum. Ermeni ya da Portekizliyle evlenmeli o."

İsabel'in her şeyi yapabileceğini düşünen Lilian da, "İşte ben de bundan korkuyorum ya!" demişti.

Lilian, Bayan Touchett'in ortaya çıkışı konusunda İsabel'in anlattıklarını büyük bir ilgiyle dinledi ve teyzelerinin buyruğuna uyarak, akşam ona gitmek için hazırlandı. İsabel'in ne söylediği konusunda bilgimiz yok; ancak Lilian'ın kocasına bu görüşme için hazırlanırlarken dedikleri kuşkusuz kardeşinden duyduğu bir sözden kaynaklanmış olmalı. "Umarım İsabel'e büyük bir iyilik yapar; çünkü ondan çok hoşlanmışa benziyor," dedi Lilian.

"Ne yapsın istiyorsun? Büyük bir armağan mı versin?"

"Yok canım; o tür bir şey değil. Ama onunla ilgilenmesini, ona yakınlık göstermesini isterim. Tam İsabel'in değerini anlayacak birine benziyor; yabancı bir toplumda öyle uzun yaşamış ki! İsabel'e anlatmış hepsini. Bilirsin ya, sen İsabel'i hep biraz yabancı bulursun."

"Teyzesi ona biraz yabancı yakınlığı göstermeli, öyle mi? Burada yeterince yakınlık görmüyor mu?"

"Başka ülkelere gitmeli. İsabel tam dış ülkelere gidecek insan."

"Demek sence yaşlı hanım onu götürmeli?"

"Götürmeyi önermiş. İsabel'i götürmek için can atıyor; ama benim istediğim, bir kez onu oraya götürünce, her şeyden yararlanmasını sağlaması. Yapılması gereken tek şey, eminim, İsabel'e bir fırsat tanımak."

"Ne yapması için?"

"Gelişmesi için."

Ludlow yüksek sesle, "Umarım bundan fazla gelişmez!" dedi.

Karısı karşılık verdi: "Bunu sırf tartışmak için söylediğini bilmesem çok canım sıkılırdı. Ama biliyorsun onu sen de seversin."

Genç adam biraz sonra şapkasını fırçalarken neşeyle İsabel'e sordu: "Benim seni sevdiğimi sen biliyor muydun?"

Kız onu,"Sevip sevmediğin umurumda değil," diye yanıtladı, ama sesiyle gülümsemesinde, bu yanıtın içerdiği ölçüde kendini beğenmişlik yoktu.

Ablası, "Bayan Touchett'in gelişinden beri kendini pek de büyük görmeye başladı," dedi.

Ancak İsabel bu şakaya biraz fazla ciddi bir karşılık verdi: "Böyle söyleme, Lily. Kendimi hiç de büyük görmüyorum."

Lily yatıştırıcı bir tavırla, "Bundan ne çıkar canım,"dedi.

"Evet ama Bayan Touchett'in gelişinde insana büyüklük duygusu verecek bir şey yok ki."

Ludlow atıldı: "işte şimdi her zamankinden de fazla büyüklük taslıyor!"

Genç kız, "Kendimi büyük gördüğümde daha iyi bir nedenim olacaktır," dedi.

Kendini büyük görüp görmediği bir yana, İsabel değiştiğini duyumsuyordu; sanki bir şey olmuştu ona. O akşam kendi başına kaldığında, lambanın ışığında, her zaman ilgilendiği şeyleri bir yana bırakıp, bir süre boş boş oturdu. Sonra kalkıp odada yürümeye başladı; daha sonra da lambanın belirsiz aydınlığının erişemediği yerleri seçerek odadan odaya dolaştı. Tedirgindi, bundan da öte, sarsılmıştı; biraz titrediği anlar bile vardı. Görünüşte olup bitenlerle bunların taşıdığı önem arasında orantı yoktu; yaşamında gerçekten bir değişiklik olmuştu. Bunun ne getireceği şimdilik son derece belirsizdi. Geçmişi tümüyle geride bırakıp, kendi kendine dediği gibi, yepyeni bir sayfa açmak istiyordu. Bu isteği doğuran aslında şu son durum olmamıştı; penceredeki yağmurun sesi kadar tanıdıktı bu istek; onu birçok kez yeni bir sayfa açmaya itmişti. Sessiz salonun karanlık köşelerinden birinde otururken gözlerini kapadı; uykunun getireceği unutma değildi istediği. Tam tersine; çünkü fazlasıyla uyanıktı; aynı anda pek çok şeyi birden algıladığı duygusu içindeydi ve bu duyguyu dizginlemek

istiyordu. İsabel'in düş gücünde hep gülünç bir hareketlilik, kapı kapalıysa pencereden atlayıp giden bir nitelik vardı. Bu gücü sürgülü kapılar ardında tutsak etmeye alışmamıştı; yalnızca akıl süzgecinden geçirerek kararlaştırması gereken önemli bir konuyla karşılaştığında, düşünmeden anlamak yetisini gereksizce yüreklendirmiş olmanın cezasını da çekmişti. Değişiklik çanlarının çaldığını içinde duyduğu şu anda, ardında bırakacağı bir yığın şeyin görüntüsü yavaş yavaş zihnini doldurdu. Yaşamının yılları, saatleri geri geldi; yalnızca bronz saatin tiktakları ile bozulan sessizlikte, bir saat süreyle, bunları gözden geçirdi. Çok mutlu bir yaşamı olmuş, şansı iyi gitmişti; geçmişinde gördüklerinden çıkan en belirgin doğru buydu. Her şeyin en iyisini elde etmişti; bunca insanın hiç de kıskanılmayacak durumlarda yaşadığı bir dünyada özellikle tatsız bir şeyle karşılaşmamış olmak bir üstünlüktü. İsabel'e öyle geliyordu ki, yaşamın tatsız yanları konusundaki bilgisizliği aşırı boyutlardaydı, çünkü edebiyatta gördüklerine bakılırsa, yaşamın bu yanı çoğunlukla ilginç, dahası öğreticiydi. Babası, o çok sevdiği, yakışıklı, çirkinliklerden hep nefret etmiş olan babası, onu bunlardan uzak tutmuştu. Onun kızı olmak büyük bir mutluluktu. İsabel kendini dünyaya getirenlerle gurur bile duyuyordu. Ölümünden bu yana babasının çocuklarına daha yürekli olan yanını gösterdiğini, gerçek yaşamda çirkinlikleri dilediği ölçüde gözardı edemediğini düşünmeye başlamıştı. Bununla birlikte, bu düşünce ona karşı beslediği sevgiyi ancak artırmıştı. Babasının, kötülükleri göremeyecek kadar aşırı cömert, aşırı iyi huylu, ve aşırı ilgisiz olduğunu düşünmeye zorlanmak bile ona acı vermiyordu. Çoğu kişi, özellikle alacaklılarının çoğu, onun bu ilgisizliği fazla ileri götürdüğü düşüncesindeydi. Onların ne düşündüğünü İsabel hiçbir zaman tam olarak bilmedi; ancak, şu noktayı bilmek okurların ilgisini çekebilir: Bu kimseler, rahmetli Bay Archer'ın çok yakışıklı bir başı, çok alımlı tavırları (gerçekten de birilerinden hep bir şeyler alırdı, demişti bunlardan biri) olduğunu kabul ediyor, ancak yaşamını boşuna harcadı, diyorlardı. Esaslı bir serveti har vurup harman savurmuş, dostlarına acınacak ölçüde açık elli davranmıştı; rahatça kumar oynadığı biliniyordu. Onu çok sert eleştiren birkaç kişi de, kızlarını bile ye-

tiştirmeyi üstlenmediğini söylemeye kadar vardırıyorlardı işi. Kızlar düzenli bir eğitim görmemiş, kalıcı bir yuvaya sahip olmamışlardı; şımartılmış ama aynı zamanda gerekli ilgiyi görmemişlerdi; dadı ve özel öğretmenlerin (çoğunluğu çok kötüydü) eline bırakılmış, ya da yüzeysel bir eğitim veren Fransız okullarına gönderilip, bir ay sonra gözyaşları içinde geri alınmışlardı. Bunlar, İsabel'in öfkesini uyandıracak görüşlerdi, çünkü kendi anlayışına göre, çok geniş olanaklara sahip olmuştu. Babaları onları bir Fransız *bonne* ile üç ay Neufchatel'de bıraktığında, kız aynı otelde kalan bir Rus soylusuyla kaçınca bile, böyle olağanüstü bir durumda bile (on birinci yaşında geçen bir olaydı bu), İsabel ne korkmuş, ne de utanmıştı; ona göre bu, açık görüşlü bir eğitimin bir parçası, romantik bir olaydı. Babası yaşama geniş bakardı; onun bir yerde durup oturamayışı, ara sıra tutarsız davranması, yalnızca bu geniş görüşlülüğün bir kanıtıydı. Kızlarının, daha çocukken, dünyayı olabildiğince iyi tanımalarını istemişti; işte bu amaçla, İsabel daha on dört yaşına basmadan, kızlarını üç kez Atlantik'in öte yanına taşımıştı. Ancak, her yolculukta öğretilmesi amaçlanan konuya yalnızca birkaç ay eğilmeleri sağlanabilmişti. Bu tutum kahramanımızın merak duygusunu kamçılamış, ama doyuramamıştı. Babasından yana olmalıydı İsabel, çünkü babasının sözünü etmediği tatsızlıkların onun üzerindeki etkisini yok eden üçlüden, üç kızdan biriydi. Yaşı ilerledikçe, dilediği gibi yaşamanın güçleştiğini gördüğü bu dünyadan ayrılmayı ister olmuştu babası; ancak son günlerinde bu istek gözle görülür biçimde azalmıştı, çünkü akıllı, üstün, dikkat çeken küçük kızından ayrılmanın acısı ölüm isteğine baskın çıkıyordu. Avrupa gezileri bittikten sonra da, çocuklarının her dediğini yerine getirmiş, para konusunda sıkıntısı varsa bile, çocuklara belli etmemiş, onlar hep pek çok şeye sahip olduklarına inanmışlar, bu inanaçlarını sarsacak hiçbir olayla karşılaşmamışlardı. İsabel, çok iyi dansetmesine karşın, New York'taki dans topluluğunun başarılı bir üyesi olduğunu anımsamıyordu; ablası Edith, herkesin dediği gibi, öylesine çok daha alımlıydı ki! Edith başarının öyle çarpıcı bir örneğiydi ki, İsabel onun bu üstünlüğünü sağlayan şeyin ne olduğu konusunda kendini aldatamaz, ya da neşeyle sıçrayıp oynamakta, çığ-

lıklar atmakta onun kadar başarılı olamayacağını, özellikle bunları kendini herkese beğendirecek gibi yapamayacağını bilmemezlik edemezdi. Yirmi kişiden on dokuzu (küçük kardeşin kendi de bunların arasındaydı) Edith'in ondan güzel olduğunu söylüyordu; ancak yirminci kişi, bu yargıyı tersine çevirmekle kalmayıp, tüm ötekilerin güzellik anlayışını bayağı bularak, içinden eğleniyordu. İsabel'in yaratılışının derinliklerinde Edith'inkinden de büyük, önüne geçilmez, bir kendini beğendirme isteği vardı; ancak bu istek genç kızın yaratılışının derinliklerinde, çok erişilmez bir yerdeydi; bu yerle yüzey arasındaki iletişim, onu çeşitli yönlere çeken bir düzine gücün araya girmesiyle kesintiye uğruyordu. Ablasına gelen çok sayıdaki genci görüyordu İsabel; ancak bu gençler genellikle İsabel'den ürker, onunla konuşmak için özel bir hazırlık gerektiğine inanırlardı. Çok okuduğu konusundaki ünü, bir destan tanrıçasını sarmalayan bulutlar gibi, İsabel'in üstünden ayrılmaz; bu ünün güç sorulara yol açması, konuşmaların sıcaklığını düşük bir derecede tutması beklenirdi; zavallı kız akıllı olduğunun düşünülmesini isterdi, ama kitap düşkünü diye bilinmek istemezdi; gizli gizli okur ve çok iyi bir belleği olmasına karşın, okuduklarına gösterişli göndermeler yapmaktan kaçınırdı; bilgiye aç olmakla birlikte neredeyse tüm başka bilgi kaynaklarını basılmış sayfalara yeğliyordu. Yaşam konusunda çok büyük bir merak sahibiydi, hep çevresine bakınır, merak ederdi. İçinde büyük bir yaşam kaynağı taşıyordu, onu en sevindiren şey, kendi ruhunun devinimleri ile dünyanın sarsıntıları arasında bir süreklilik bulunduğunu duyumsamaktı. Bu nedenle büyük kalabalıklar, geniş alanlar görmekten, devrim ve savaş konularında okumaktan, konusu tarih olan resimlere bakmaktan hoşlanırdı (tarihsel resimlere bakarken, sevdiği bir konu uğruna, resmin kötü yapılmış olmasını bile bile bağışlamak gibi aykırı bir tutumu vardı). İç Savaş sırasında küçük bir kızdı; ancak o günlerde aylarca neredeyse tutkulu bir heyecan içinde yaşamış, çarpışanlar arasında ayırım gözetmeden (kafasını çok karıştıran bir biçimde) her iki ordunun da kahramanlığından aynı ölçüde etkilenmişti. Kuşku dolu delikanlıların ürkekliği, elbette hiçbir zaman onu toplumun dışında bırakacak boyutlara varmamıştı;

genç ve kadın olan biri için bu en büyük cezayı tanımamıştı; yanına yaklaşırken yürekleri çarpan, ama akıldan yoksun olmadıklarını anımsatan bir hızla çarpan, gençlerin sayısı az değildi. Bir kızın sahip olabileceği her şeye sahip olmuştu: Sevecenlik, hayranlık, çikolata, demet demet çiçekler, içinde yaşadığı dünyanın ayrıcalıklarından hiçbirinin kendinden esirgenmediği duygusu, bol bol dansetme olanağı, bir dolu yeni giysi, Londra'da çıkan *Spectator*, en son yayınlar, Gounod'nun müziği, Browning'in şiirleri, George Eliot'un yazıları[1].

İsabel'in belleği üzerlerinde gezindikçe, tüm bu şeyler şimdi bir sürü sahne ve insana dönüştü; unutulanlar yeniden canlandı; yakın zamana kadar çok önem verdiği başka şeyler ortadan yok oldu. Sonuç bir kaleidoskop görüntüsüydü; ancak, hizmetçi kızın içeri girip bir konuğun adını vermesiyle bu aygıtın işlemesi durdu. Gelenin adı Caspar Goodwood'du; Boston'lu, dürüst bir gençti Goodwood; Bayan Archer'ı son on iki ay içinde tanımış, onu çağının en güzel kadını saydığından, yukarıda anlatmaya çalıştığım değişik güzellik anlayışının kurallarına göre, tarihin bunu anlamayan şu döneminin bir budalalık çağı olduğunu ilan etmişti. Zaman zaman İsabel'e mektup yazan Goodwood'dan son bir ya da iki hafta önce bir mektup gelmişti. İsabel büyük bir olasılıkla Goodwood'un oraya geleceğini düşünmüş, dahası bütün o yağmurlu gün süresince belli belirsiz gelmesini beklemişti. Gelmişti işte, ama şimdi de onu karşılamaya hevesli değildi. Tanıdığı en hoş gençti Goodwood. Aslında çok parlak bir gençti; İsabel'de derin, ender bulunan bir saygı uyandırıyordu. Başka hiç kimse aynı güçte bir duygu uyandıramamıştı onda. Hemen herkes onun İsabel'le evlenmek istediğini düşünüyordu, ama bu doğallıkla ikisinin arasında bir şeydi. En azından şu kadarı kesinlikle söylenebilir: Goodwood New York'tan Albany'ye özellikle İsabel'i görmeye geliyordu; birkaç gün kalmak üzere gittiği New York'ta genç kızı bula-

1 *Spectator* 1829'da İngiltere'de yayımlanmaya başlayan haftalık bir dergi; Charles Gounod 51818-1891) dinsel müzik ve lirik opera bestecisi; Robert Browning ile Elizabeth Barrett'in evlilik yılları büyük ölçüde Floransa'da geçmiş, Browning'in ünlü şiirlerinden birçoğu orada yazılmıştır; George Eliot'un (1812-1889) *Middlemarch*'ı *Harper's Weekly*'de 16 Aralık, 1871'de dizi roman olarak çıkmaya başladı.

cağını ummuş, ama onun daha Albany'den dönmediğini öğrenince kalkıp oraya gelmişti. İsabel onun yanına çıkmayı birkaç dakika erteledi; yeniden karışık bir durumun belirdiği duygusu içinde odada dolaştı. Sonunuda yanına gittiğinde, Goodwood'u lambanın yakınında ayakta durur buldu. Genç adam uzun boylu, güçlü, biraz da katı görünüşlüydü; aynı zamanda ince ve esmerdi. Romantik olmaktan uzak, gösterişsiz bir yakışıklılığı, ama dikkat çekici bir yüzü vardı; esmer cildine ters düşen sabit bakışlı mavi gözlerden, kararlılık gösterdiği varsayılan oldukça köşeli bir çeneden hoşlanırsanız, dikkatinizin karşılığını alırdınız. İsabel içinden Goodwood'un çenesinin bu akşam iyice kararlı göründüğünü düşündü. Bununla birlikte oraya umutla, kararlılıkla gelen genç, yarım saat sonra, yenilgi duygusuyla dolu olarak, kaldığı yerin yolunu tuttu. Şunu da eklemek gerekir ki, yenilgiyi kabul edecek, zayıf biri değildi Caspar Goodwood.

5

Ralph Touchett filozoftu, ama gene de annesinin kapısını (yediye çeyrek kala) büyük bir hevesle çaldı. Filozofların bile yeğledikleri kimseler bulunur; kabul etmeli ki, Ralph'a ana-babaya bağlılığın tadını duyuran kişi babasıydı. Bazen içinden babasının ona daha anne gibi davrandığını düşünürdü; öte yandan annesi daha babaca, dahası, günün çok kullanılan deyimine göre, daha pederşahiydi. Bununla birlikte annesi bu tek çocuğuna çok düşkündü; onun yılın üç ayını kendisi ile geçirmesi için diretirdi. Ralph annesinin sevgisine hakkını verir, onun düşüncelerinde, tümüyle düzenli, hizmetlilerle dolu yaşamında, isteklerini yerine getiren işçilerce türlü işlerin zamanında bitirilmesi gibi en önde gelen başka kaygıların ardından, kendisinin ilk sırayı aldığını bilirdi. Ralph annesini yemek için giyinip kuşanmış buldu, ama Bayan Touchett eldivenli elleri ile sarıldığı oğlunu yanıbaşına, kanapeye oturtup, kocasının ve genç adamın kendi sağlığı konusunda inceden inceye sorguya çekti; her iki konuda da aldığı yanıtların pek parlak olmayışı karşısında, İngiltere'nin havasından kaçmakla ne kadar akıllılık ettiğine şimdi her zamankinden de fazla inandığını belirtti. Ralph, annem bu konuda daha uysal davranabilirdi diye düşünüyordu. Annesinin uysal davranabileceği düşüncesi gülümsemesine neden oldu, ama kendi hastalığının İngiltere'nin havasından kaynaklanmadığını, çünkü yılın önemli bir bölümünü oradan uzakta geçirdiğini anımsatmaya kalkışmadı.

Vermont Eyaletindeki Rutland'ın yerlisi olan babası, Daniel Tracy Touchett, on yıl sonra yönetimini ele geçireceği ban-

ka kuruluşunun önemsiz bir ortağı olarak İngiltere'ye geldiğinde, Ralph çok küçük bir çocuktu. Daniel Touchett yurt edindiği, ömür boyu oturacağını anladığı bu ülkeyi daha başından, yalın, akılcı bir tutumla kendine uygun bulmuştu. Ancak, kendi deyimiyle, Amerikalılıktan vazgeçmeye hiç niyeti olmadığı gibi, oğluna da böyle ince bir sanatı öğretmeye istekli değildi. İngiltere'ye uyum sağlamış, ancak İngilizleşmemiş olarak yaşamak ona öylesine kolay bir çözüm gibi gelmişti ki, ölümünden sonra, yasal mirasçısının bu kül renkli, eski bankayı ele alarak, Amerika'nın ak aydınlığı ile yönetmesi ona aynı ölçüde basit görünmüştü. Ancak çocuğunu eğitim için Amerika'ya göndermek zahmetine katlanarak bu aydınlığı yoğunlaştırmaya çalıştı. Ralph bir Amerikan okulunda birkaç dönem geçirdi; sonra bir Amerikan üniversitesini bitirdi; ardından, babasına Amerikalılığı katlanmış gibi geldiğinden, üç yıl kadar Oxford'da okudu. Oxford Harvard'ı yuttu; Ralph sonunda yeterince İngilizleşti. Bununla birlikte, içinde yaşadığı ortamın davranışlarına görünüşte uyum sağlaması, bağımsızlıktan çok hoşlanan, hiçbir şeyin uzun boylu etkisinde kalmayan, serüvene ve ince ince alay etmeye doğal olarak yatkın, yaptığı değerlendirmelerde kendine sonsuz bir özgürlük tanıyan bir zihnin maskesiydi. Başlangıçta umut veren bir gençti Ralph; Oxford Üniversitesindeki başarısı babasını anlatılamaz sevinçlere boğmuştu; çevresindeki insanlar, böyle akıllı bir gencin bir mesleğe atılamayışı ne kadar yazık diyorlardı. Kendi ülkesine dönse bir mesleği olabilirdi belki (bu nokta her ne kadar belirsizse de), ama Bay Touchett ondan ayrılmaya razı olsa bile (ki değildi), kendisi ile en iyi arkadaşı saydığı yaşlı adam arasına suyla kaplı büyük bir boşluğu sürekli olarak koymak, Ralph'a zor gelirdi. Ralph babasına düşkün olmakla kalmaz, ona karşı hayranlık da besler, onu gözlemlemek olanağına sahip olmaktan tat alırdı. Ona göre Daniel Touchett bir dahiydi; Ralph, bankacılığın gizemlerinden anlamaya yatkın değildi ama, babasının bu alanda oynamış olduğu rolün önemini ölçmeye yetecek kadar bankacılık öğrenmeyi kendine iş edindi. Gene de babasının en hoşuna giden yanı bu değildi; asıl sevdiği, yaşlı adamın aklından geçenleri başkaları okumasın diye geliştirdiği, İngiltere'nin havasıyla cila-

lanmış gibi görünen, o güzel fildişi yüzeydi. Daniel Touchett ne Harvard'a gitmişti, ne de Oxford'a; çağdaş eleştirel düşüncenin anahtarını oğlunun eline vermişse, bu kendi suçuydu. Kafası babasının aklına bile gelmeyen düşüncelerle dolu olan Ralph, onun değişik bir insan olmasına büyük değer veriyordu. Doğru ya da yanlış, Amerikalılar yabancı koşullara kolayca uyum sağladıkları için övülürler; ancak Bay Touchett genel anlamda başarısını, yarı yarıya, asıl uyum sağlama niteliğinin sınırlı oluşuna borçluydu; başlangıçta aldığı eğitimin izlerini olduğu gibi, taptaze korumuştu; konuşması, oğlunun sık sık hoşlanarak dikkat ettiği gibi, New England'ın varlıklı kesimlerinin konuşmasıydı. Yaşamının sonunda, kendi alanında zenginleştiği ölçüde, yumuşamıştı; kıvrak zekâsını yüzeyde kolayca dost olabilme yeteneği ile birleştirmişti; hiçbir zaman fazla önem vermediği "toplumdaki yeri", el değmemiş bir meyve gibi sağlam ve kusursuzdu. Düş gücünden ve tarih bilinci denen şeyden yoksun oluşu, belki onu İngiltere'deki yaşamın genellikle eğitimli yabancılar üzerinde bıraktığı izlenimlerin çoğuna karşı duyarsız yapmıştı.Hiçbir zaman görmediği ayrımlar, hiçbir zaman edinmediği alışkanlıklar, hiçbir zaman derinliğine varmadığı karanlık şeyler olmuştu. Babası bir gün bu karanlık şeylerin derinliğine varsa, oğlu onu eskisi gibi beğenmeyecekti.

Ralph Oxford'dan sonra birkaç yılı gezerek geçirmişti; bundan sonra kendini babasının bankasında yüksek bir tabureye oturmuş buldu; böyle bir konumun sorumluluğu ile onuru, eminim ki taburenin yüksekliği ile ölçülmez: Bu konuda gözönünde tutulacak başka noktalar bulunur: Gerçekten de, bacakları çok uzun olan Ralph çalışırken ayakta durmayı, yürümeyi severdi. Ancak bu alıştırmaları yalnızca sınırlı bir süre yapabildi, çünkü on sekiz ay sonra sağlığının ciddi bir biçimde bozulduğunu anladı. Şiddetli bir soğuk algınlığı, ciğerlerine yerleşip orada korkunç karışıklıklara neden olmuştu. İşi bırakıp sağlığıyla ilgilenmenin tatsız gereklerini harfi harfine yerine getirmek zorunda kaldı; önceleri bu işi önemsememişti; ona öyle geliyordu ki, baktığı kimse kendisi değil, aralarında hiçbir ortak nokta bulunmayan, ilginç olmayan, ilgi duymayan bir başkasıydı. Ancak Ralph onu tanıdıkça daha iyi gözlerle görmeye, en azından istemeyerek

de olsa, ona katlanmaya, dahası ona karşı sessizce saygı beslemeye başladı. Talihsizlik garip kişileri bir araya getirir; bizim genç de, bu işte yitirebileceği bir şey bulunduğunu sezdiğinden (ona kalırsa olağan hazırcevaplığı konusundaki ünüydü bu) biçimsiz hastasına, hemen etkisi görülen, en azından zavallıyı yaşatan ölçüde özen gösterdi. Ciğerlerinden biri iyileşmeye başladı; öteki de bu örneği izleyeceği konusunda umut verdi; kalkıp veremlilerin toplandığı başlıca iklimlere giderse, bir düzüne kışı eskitmesinin kesin olduğu söylendi ona. Londra'yı fazlasıyla sevmeye başladığından, buradan sürülmesindeki tatsızlığa lânetler yağdırdı ama lânet yağdıra yağdıra uydu söylenenlere ve yavaş yavaş, duyarlı organının zoraki yapılan iyiliklere bile karşılık verdiğini gördükçe, ona daha iyi davranmaya başladı. Bilinen deyimiyle, kışlarını dışarda geçirdi; güneşlendi, rüzgâr estiğinde evden çıkmadı, yağmur yağınca yatağa girdi, bir iki kez de, gece kar yağmışsa, o gün yataktan hiç çıkmadı.

Gizli bir ilgisizlik dağarcığı, yaşlı, sevecen bir dadının ilk okul çantasına saklıca koyuverdiği kalın bir pasta dilimi gibi, özverisini kabullenmesine yardımcı oldu; çünkü zaten bu güç oyunu oynamak dışında bir şey yapamayacak kadar hastaydı. İçinden dediği gibi, aslında yapmayı pek fazla istediği bir şey de yoktu ve en azından savaş alanını bırakıp gitmiyordu. Ancak, şimdi, yasak meyvenin kokusu ara sıra sanki havada dolaşıp ona en ince tatları veren şeyin hızlı bir devinim olduğunu anımsatıyor gibiydi. Şimdiki yaşayışı, iyi bir kitabı kötü bir çeviriden okumayı andırıyordu; bu, çok iyi bir dilci olabileceğini sezinleyen bir genç için pek zavallı bir eğlenceydi. İyi ve kötü kışları vardı Ralph'ın; iyi bir kış geçirirken bazen tam olarak iyileştiği düşüne kapılıyordu. Ancak bu öykünün başlangıcındaki olaylardan üç yıl kadar önce bu düş yok olmuştu: O sırada İngiltere'de her zamankinden fazla kalmış, Cezayir'e gidemeden kötü havaya yakalanmıştı. Cezayir'e vardığında yarı ölü durumdaydı; birkaç hafta yatakta yaşamla ölüm arasında gidip geldi. İyileşmesi mucizeydi ama iyileştiğinde ilk yaptığı şey, kendi kendine, bu gibi mucizelere kesinlikle yalnız bir kez rastlanır, demek oldu. İçinden sonunun göründüğünü, ona düşen şeyin bu sonu gözönünde tutmak olduğunu düşündü;

ancak aradaki süreyi böyle bir gözlemin elverdiği ölçüde hoşça geçirmek yolu da önünde açıktı. Gelecekte yeteneklerini yitireceği düşüncesi, yalnızca bu yetenekleri kullanmanın bile ona tatlı gelmesini sağladı; ona göre, derin derin düşünmenin sevinci hiçbir zaman araştırılmamıştı. Yaşamda üstün bir başarı kazanacağı düşüncesini bir yana bırakmak zorunda kalmanın ona güç geldiği günler çok gerideydi şimdi; başarının ne olacağı belirsizdi belki, ama gene de inatçı bir düşünce olmuştu bu, aynı yürekten esinlenen özeleştiri patlamaları ile boğuşmak zorunda kalmış olsa da tatlı bir düşünceydi. Şu sırada arkadaşları onun daha neşeli olduğunu kanısındaydılar; bunu, bilgiççe başlarını sallayarak, iyileşeceğine yoruyorlardı. Oysa dinginliği, yıkıntısına yerleştirip düzenlediği çiçeklerden başka bir şey değildi.

Sıkıcı olmadığı anlaşılan bir genç kızın gelişinin Ralph'da çabucak ilgi uyandırması, büyük bir olasılıkla, gözlemlenen şeyin kendi tatlı niteliğinden kaynaklanmıştı. İçinden bir ses, canı düşünmek istiyorsa, işte günlerce sürecek bir iş, diyordu. Özetle eklenebilir ki, sevilme değil ama sevme düşünün, onun birkaç çizgiye indirgenmiş varlığında şimdi bile bir yeri vardı; bunu dile getirme coşkusunu yasaklamıştı kendine, o kadar. Yalnız teyze kızında bir tutku uyandırmamalı, İsabel de, istese bile, Ralph'da böyle bir tutkuyu uyandırmayı denememeliydi. Annesine, "Şimdi de bana bu genç kızı anlat. Onu ne yapmayı düşünüyorsun?" dedi.

Bayan Touchett hemen karşılık verdi: "Babandan onu üç dört hafta Gardencourt'da kalmaya davet etmesini isteyeceğim."

"Böyle bir merasime gerek yok. Babam bunu nasıl olsa yapar."

"Onu bilmem. Kız benim yeğenim, babanın değil."

"Aman anneciğim; bu kendi malına sahip çıkmak da ne oluyor! Senin yeğeninse, onu davet etmesi için daha iyi bir neden var demektir. Ama ondan sonra – üç aydan sonra demek istiyorum (çünkü kızcağızı üç ya da dört haftacık için buraya çağırmak çok saçma) üç ay sonra ne yapacaksın onu?"

"Paris'e götüreceğim. Giyecek bir şeyler alacağım."

"A, evet; bu çok doğal. Ama bunun dışında?"

"Sonbaharı Floransa'da benim yanımda geçirmeye davet edeceğim."

"Ayrıntılara sapıyorsun, anneciğim. Ben genel anlamda onu ne yapacağını bilmek istiyorum."

"Görevimi!" diyen Bayan Touchett ekledi: "Ona çok acıyor olmalısın."

"Hayır. Acıdığımı sanmıyorum. Acıma duygusu uyandıran biri gibi gelmedi bana. Sanırım ona imreniyorum. Ama kesin değil. Daha önce sen bana, görevini nasıl anladığın konusunda bir ipucu ver."

"Ona dört Avrupa ülkesini göstermek –bunlardan ikisini seçmeyi kendine bırakacağım– ve zaten iyi bildiği Fransızcasını iyice geliştirmesini sağlamak."

Ralph biraz yüzünü buruşturdu. "Kulağa biraz kuru geliyor, gideceği ülkelerden ikisinin seçimi kendine bırakılsa bile."

Annesi güldü: "Kuruysa sulamak için İsabel'e güvenebilirsin. Yaz yağmuru gibi bir kız."

"Çok yetenekli mi demek istiyorsun?"

"Yetenekli olup olmadığını bilmiyorum ama çok akıllı bir kız – iradesi güçlü; çabuk kızıyor. Can sıkıntısı nedir bilmiyor."

"Bunu tahmin edebiliyorum," diyen Ralph birden ekledi: "İkinizin arası nasıl?"

"Ben can sıkıcı mıyım yani? Onun beni can sıkıcı bulduğunu sanmam; biliyorum, bazıları bulabilir ama İsabel böyle düşünmeyecek kadar akıllı. Sanırım onu çok eğlendiriyorum. Aramız iyi, çünkü onu anlıyorum; nasıl bir kız olduğunu biliyorum. Çok açık bir insan; ben de açığım: Birbirimizden tam olarak ne bekleyeceğimizi biliyoruz."

Ralph, "Benim sevgili anneciğim," diye atıldı. "İnsan senden ne bekleyeceğini her zaman bilir. Beni hiç şaşırtmadın bir kez dışında; o da bugün – bana varlığını bile bilmediğim güzel bir teyze kızı getirerek şaşırttın."

"Onu çok mu güzel buldun?"

"Gerçekten çok güzel; ama bu konuda diretmiyorum. Asıl, özel bir kişi olduğunu sezinleten genel havası etkiledi beni. Kimdir, nedir bu ender yaratık? Nereden buldun? Nasıl tanıdın?"

"Onu Albany'de yağmurlu bir günde eski bir evde, iç karartıcı bir odada, kalın bir kitabı okuyup sıkıntıdan patlarken bul-

dum. Sıkıldığını bilmiyordu ama, ondan ayrıldığımda yaptığım iyilikten dolayı büyük gönül borcu duyduğu kuşkusuz gibiydi. Onu aydınlatmamalı, kendi haline bırakmalıydım, diyebilirsin. Haklı da olabilirsin, ama vicdanlı davranmak istedim; onun daha iyi şeyler için yaratıldığını düşündüm. Dolaştırıp dünyayı göstermekle ona iyilik ederim gibi geldi bana. Dünyayı büyük ölçüde tanıdığını sanıyor; Amerikalı kızların çoğu gibi; ama Amerikalı kızların çoğu gibi o da gülünç bir biçimde yanılıyor. Merak ediyorsan söyleyeyim, bana onur getireceğini de düşündüm. Hakkımda iyi düşünülmesi hoşuma gider; benim yaşımdaki bir kadın için çekici bir yeğen bazı bakımlardan son derece yararlıdır. Biliyorsun, kızkardeşimin çocuklarını yıllarca görmedim; babalarını hiç mi hiç onaylamazdım. Ancak her zaman, o tanrısına kavuşunca, kızlar için bir şeyler yapmak niyetindeydim. Nerede bulunduklarını saptadım ve önceden haber vermeden, gidip kendimi tanıttım. Bunlardan iki tane daha var; ikisi de evli; ancak ben yalnız büyüğünü gördüm, çok terbiyesiz bir kocası var. Karısı –adı Lily– benim İsabel'le ilgileneceğimi anlayınca sevinçten uçtu. İsabel'e işte tam bu gerekir, dedi – birinin onunla ilgilenmesi. Sanki yüreklendirilmeye, ya da desteklenmeye gereksinimi olan, dahi bir genç kızdan söz eder gibiydi. İsabel dahi olabilir, ama öyleyse bile, daha uzmanlık alanını öğrenmiş değilim. Bayan Ludlow özellikle onu Avrupa'ya götürmemi istiyordu; orada herkes Avrupa'ya, fazlalık nüfusları için bir göç, bir kurtuluş, bir sığınak ülkesi gözüyle bakıyor. Lily parasal yükümlülük altına girmek istemediğinden, para sorunu biraz güçlük çıkardı. Ancak İsabel'in ufak bir geliri var. Onunla kendi yolculuk masraflarını karşıladığını sanıyor."

Ralph bu mantıklı açıklamaları dikkatle dinlemişti; ancak bunlar, onun sözü edilen kişiye duyduğu ilgiyi azaltmamıştı. Sordu: "Üstün zekâlıysa, hangi alanda üstün zekâlı olduğunu bulmalıyız. Sakın flört etmek olmasın alanı?"

"Sanmam. İnsanın aklına önce bu gelebilir ama yanlış. Bence ne olursa olsun onu doğru anlamak kolay değil."

Ralph sevinçle atıldı: "O zaman Warburton yanılmış. İsabel'in flörtçü olduğu buluşunu yapmakla övünüyor."

Annesi başını salladı," Lord Warburton onu anlayamaz. Denemesin."

"Çok zekidir, ama arada bir aklı karışsa iyi olur."

"Bir Lordun aklını karıştırmak İsabel'in hoşuna gider."

Ralph biraz yüzünü buruşturdu. "Lordlar konusunda o ne bilir ki?"

"Hiçbir şey. Bu da Warburton'un aklını daha çok karıştırır."

Ralph bu sözlere gülerek karşılık verdi; pencereden dışarı baktı. Sonra, "Babamı görmeye aşağı inmeyecek misin?" dedi.

"Sekize çeyrek kala."

Oğlu saatine baktı. "O zaman çeyrek dakikan var. Bana İsabel'i biraz daha anlat." Bayan Touchett'in bunu yapmayıp, merak ettiğin şeyleri kendin öğrenmelisin, demesi üzerine, Ralph, "Eh, İsabel kesinlikle başkalarının senin için iyi düşünmesini sağlar. Ancak, bu kız aynı zamanda başına dert olmaz mı?" diye sordu.

"Umarım olmaz. Ama olsa bile, ben bundan kaçınmam. Hiçbir zaman."

Ralph, "Bana doğal bir insan gibi göründü," dedi.

"Doğal kimseler başkalarının başına dert olmaz."

"Evet; sen kendin de bunun iyi bir kanıtısın. Fazlasıyla doğalsın; eminim ki hiçbir zaman kimsenin başına dert olmamışsındır. Dert yaratmak için dertlenmek gerek. Ama söyler misin, şimdi aklıma geldi: İsabel bir tatsızlık çıkarabilir mi?"

" Ne çok soru sordun! Bunu da kendin öğren."

Ralph'ın soracakları gene de bitmemişti,"Daha bana onu ne yapacağını söylemedin," dedi.

"Ne mi yapacağım? Kız sanki bir metre patiskaymış gibi konuşuyorsun. Ben kesinlikle onu hiçbir şey yapmayacağım. O kendisi ne isterse, neyi seçerse onu yapar. Bana bunu önceden haber verdi."

"Demek telgrafında söz ettiğin şey, onun kişiliğinin bağımsızlığıydı?"

"Ben telgraflarımda ne dediğimi hiç bilmem; özellikle Amerika'dan gönderdiklerimde. Açıklık çok pahalıya patlıyor. Gel babana gidelim."

"Daha sekize çeyrek kala olmadı."

"Onun sabırsızlığını hesaba katmalıyım."

Babasının ne mene sabırsızlandığı konusunda Ralph'ın düşündükleri vardı, ama yanıt vermeden annesine kolunu uzattı. Böylece kolkola aşağı indiklerinden merdivenin (Gardencourt'un çarpıcı özelliklerinden biri olan, rengini zamanın kararttığı meşeden, geniş, alçak basamaklı, korkuluğu enli merdivenin) orta yerindeki sahanlıkta onu bir dakika durdurabildi: "İsabel'i evlendirmeyi düşünmüyor musun?"

"Evlendirmek mi? Ona böyle bir oyun oynamak istemem. Bu ayrı; ancak kendi evlenebilir. Her türlü kolaylığı var. "

"Kendine bir eş seçmiş mi demek bu?"

"Eşi bilmem, ama Boston'da bir genç adam var–!"

Annesi oğluna merakını kaynağından gidermesi gerektiğini söylemişti ya, genç adamın çok geçmeden bu fırsattan yoksun kalmayacağı anlaşıldı. Salonda yalnız kaldıklarında Ralph, genç akrabasıyla bol bol konuştu. Evinden atla gelmiş olan Lord Warburton yemekten önce atma binip gitmişti; bu yemeğin sona ermesinden bir saat sonra da, görgü kurallarının gereklerini tüketmiş görünen Bay ve Bayan Touchett, haklı yorgunluklarını öne sürerek her biri kendi dairesine çekildi. Genç adam böylece teyze kızıyla bir saat geçirdi. İsabel yarım gün yolculuk etmesine karşın hiç de tükenmiş görünmüyordu. Aslında yorgundu; yorgun olduğunu biliyordu; bunun acısının ertesi gün çıkacağını da biliyordu; ancak bu dönemde yorgunluğu en uç noktasına götürmeyi ve ancak artık rol yapamaz duruma geldiğinde kabullenmeyi alışkanlık edinmişti. İnce bir ikiyüzlülüğü sürdürebiliyordu şimdilik; ilgisi uyanmıştı; içinden, bulutların üzerinde yürüyorum, diyordu. Ralph'tan resimleri göstermesini istedi; evde çoğunluğunu Ralph'ın seçtiği birçok resim vardı. En iyi resimler, iki ucunda birer oturma odası bulunan ve akşamları genellikle aydınlatılan, meşe kaplı, pek güzel boyutları olan bir koridorda asılıydı. Resimlerin iyi görülmesi için yeterli ışık olmadığından, galerinin gezilmesi ertesi güne bırakılabilirdi. Ralph bu öneriyi yaptı; yalnız İsabel (gülümsemeyi elden bırakmadan) düş kırıklığına uğramış gibiydi. "Lütfen, onları birazcık göreyim," dedi. Sabırsızdı; sabırsız olduğunu ve şu anda bunu belli ettiğini bi-

liyordu, ama başka türlüsü elinden gelmiyordu. Ralph içinden, "Önerilere evet demiyor," diye düşündü ama kızmadı; İsabel'in direnmesi onu eğlendiriyor, hoşuna bile gidiyordu. Lambalar aralıklı olarak raflara yerleştirilmişti; ışık yetersizdi ama hoş bir ışıktı; zengin renklerin, yaldızı solmuş, ağır çerçevelerin belirsiz karelerinin üzerine düşüyor, salonun cilalı tabanını parlatıyordu. Eline bir şamdan alan Ralph hoşuna giden şeyleri göstererek ilerliyordu; bir resimden ötekine geçen, resimlerin üzerine eğilen İsabel kendini bırakmış, küçük şaşkınlık sesleri çıkarıyor, mırıldanıyordu. Resimden anladığı belliydi; doğal bir beğenisi olduğunu gören Ralph bundan etkilenmişti. İsabel kendi eline de bir şamdan alıp, şuraya buraya tutmaya başladı; o elindeki şamdanı yüksekte tutarken, odanın ortasında duran Ralph, resimlerden çok genç kıza baktığını ayırmsadı. Aslında bakışlarının hedeften sapması ile hiçbir şey yitirmiyordu, çünkü genç kız sanat yapıtlarının çoğundan daha fazla bakmaya değerdi. Yadsınmaz bir inceliği; tartılabilir bir hafifliği, kanıtlanabilir bir uzunluğu vardı; insanlar onu öteki iki Bayan Archer'dan ayırt etmek istediklerinde hep "söğüt dalı gibi olanı" derlerdi. Karaya yakın koyuluktaki saçlarını kıskanan birçok kadın olmuştu; daha ciddi anlarda belki biraz fazla sert olan açık gri gözlerinde büyüleyici bir ödünler dizisi vardı. Galerinin bir duvarı boyunca yavaş yavaş ilerleyip öteki duvarından döndüler. İsabel, "Eh, şimdi başta bildiğimden daha çok şey biliyorum,"dedi.

Teyzesinin oğlu karşılık verdi: "Bilgiye karşı büyük bir tutku beslediğin anlaşılıyor."

"Sanırım öyle; çoğu kızlar korkunç cahildir."

"Bana öyle geliyor ki sen çoğu kızdan başkasın."

Henüz kendisiyle ilgili konuşmalar yapmak istemeyen İsabel, "Ah, bazı kızlar başkadır – ama bir de insanların onlarla nasıl konuşuğuna bakın!" dedi. Biraz sonra da konuyu değiştirmek için, "Söyler misiniz, hortlak yok mu?" diye sordu.

"Hortlak mı?"

"Şatodaki hayalet, görünen bir şey. Biz onlara Amerika'da hortlak deriz."

"Biz de burada öyle deriz, gördüğümüz zaman."

"Demek görüyorsunuz? Bu romantik eski evde vardır."

Ralph, "Burası romantik eski bir ev değil. Buna güvenme; düş kırıklığına uğrarsın. İç karartacak kadar sıkıcı bir evdir burası; senin getirmiş olabileceğin romantizmin dışında romantizm bulunmaz burada."

"Büyük bir romantizm getirdim, ama bana öyle geliyor ki tam yerine getirmişim."

"Kesinlikle. Burada kimse dokunmaz ona; babamla benim aramda burada ona hiçbirşey olmaz."

İsabel bir an Ralph'a baktı: "Burada sizinle babanızın dışında kimse yok mu?"

"Annem var, doğallıkla."

"Ah, annenizi tanıyorum. O romantik değil. Başka kimse yok mu?"

"Çok az birkaç kişi."

"Buna üzüldüm; insanları görmeyi çok severim."

Ralph, "Eh, seni eğlendirmek için bütün köyü eve çağırırız," dedi.

İsabel biraz ciddi karşılık verdi: "Şimdi benimle eğleniyorsunuz. Geldiğimde bahçede gördüğüm adam kimdi?"

"Köyden bir komşumuz. Pek sık gelmez."

"Buna üzüldüm; ondan hoşlanmıştım."

Ralph karşı çıktı: "Nasıl olur, onunla konuşmadın bile."

"Olsun. Gene de hoşlandım. Babanızdan da hoşlandım. Pek çok."

"En iyisi bu. O tatlıların en tatlısıdır."

"Hasta olmasına üzüldüm."

"Ona bakmakta bana yardım etmen gerekir; sen iyi bir hastabakıcıya benziyorsun."

İsabel, "İyi bir hastabakıcı olduğumu sanmam; öyle diyorlar; varsayımlarım çok fazlaymış," dedi ve ekledi, "Ama bana hortlaktan söz etmediniz."

Ancak Ralph bu sözleri işitmemiş gibi konuştu: "Babamdan hoşlandın, Lord Warburton'dan da hoşlandın. Annemden hoşlandığın sonucuna da varıyorum."

"Annenizi çok seviyorum, çünkü – çünkü" İsabel Bayan To-

uchett'e karşı duyduğu sevgi için bir neden bulmaya çalıştığını gördü.

Ralph gülerek, "Neden sevdiğimizi hiç bilmeyiz,"dedi.

Genç kız yanıtladı: "Ben her zaman bilirim. Onu seviyorum, çünkü insandan sevgi beklemiyor. Sevilip sevilmemek umurunda değil."

"Demek ona aksi olduğu için hayransın? Eh, ben anneme çok benzerim."

"Ona benzediğinize inanmam. Siz insanların sizi sevmesini istiyorsunuz; kendinizi onlara sevdirmeye çalışıyorsunuz."

Ralph pek de şaka olmayan üzüntülü bir tavırla, "Tanrım, nasıl da içimi okudun!" dedi.

İsabel konuşmayı sürdürdü, "Ama gene de sizden hoşlandım. İşi sağlama bağlamak isterseniz, bana hortlağı gösterirsiniz."

Ralph hüzünle başını salladı. "Onu sana gösterebilirim ama sen göremezsin. Bu ayrıcalık herkese tanınmaz; imrenilecek bir şey de değildir. Hortlak senin gibi genç, mutlu, saf bir kimseye şimdiye dek hiç görünmedi. Önce acı çekmen, çok acı çekmen, kötü bir bilgiyi edinmen gerekiyor. Böylece gözün hortlağa açılıyor. Ben onu çok önce gördüm."

İsabel yanıtladı: "Size bilgiye çok düşkün olduğumu şimdi söyledim."

"Evet, mutlu bilgiye, tatlı bilgiye. Ama acı çekmedin, sen acı çekmek için yaratılmamışsın. Umarım hortlağı hiç görmezsin."

Genç kız Ralph'ı dudaklarında bir gülümseme, ama gözlerinde belli bir ciddilikle, dikkatle dinlemişti. Ralph onu çekici bulmuştu ama biraz da küstahtı; aslında küstahlığının bir parçasıydı çekiciliği; sözlerine nasıl bir yanıt vereceğini merak ediyordu. İsabel, "Korkmuyorum," dedi; bu yanıtta yeterince küstahlık vardı.

"Acı çekmekten korkmuyor musun?"

"Evet, acı çekmekten korkarım. Ancak hortlaklardan korkmam. İnsanların hemen kolayca acı çektiklerini düşünüyorum."

Ralph, elleri ceplerinde karşılık verdi: "Senin kolayca acı çektiğini sanmam."

"Bunun bir kusur olduğunu düşünmüyorum. Acı çekelim diye yaratılmadık."

"Sen yaratılmamışsın, bu kesin."

İsabel biraz uzaklaşarak, "Ben kendimden söz etmiyorum," dedi.

"Yok, acı çekmemek kusur değil; güçlü olmak bir değerdir."

İsabel karşılık verdi: "Yalnız, acı çekmezsen, adın katıya çıkar."

Galeriyi gezdikten sonra döndükleri küçük salondan çıkarak holde merdivenin başında durdular. Burada Ralph köşedeki rafından aldığı yatak odası şamdanını İsabel'e verdi. "Ne derlerse desinler, aldırma. Acı çektiğin zaman da budala derler. Asıl iş olabildiğince mutlu olmakta."

Genç kız biraz ona baktı; şamdanını almış, ayağını meşe basamağın üzerine koymuştu. "Eh, ben de Avrupa'ya bunun için geldim," dedi. "Olabildiğim kadar mutlu olmaya. İyi geceler."

"İyi geceler! Sana başarılar dilerim; mutluluğuna katkıda bulunmak beni çok sevindirecek!"

İsabel dönüp yavaş yavaş merdivenleri çıkarken Ralph arkasından baktı. Sonra gene elleri ceplerinde boş salona döndü.

6

İsabel Archer birçok varsayımları olan bir genç kızdı; düş gücü dikkat çekecek ölçüde canlıydı. Talihi ona çevresindeki çoğu insandan daha işlek bir zihin; onu kuşatan olguları daha geniş bir açıdan gören, alışılmışın biraz dışındaki bilgileri önemseyen bir zihin vermişti. Akranları arasında olağanüstü derin bir genç kız olarak tanındığı doğrudur; bu değerli insanlar kendilerinin erişemediği yükseklikte bir zekâya besledikleri hayranlığı dile getirmekten çekinmez, İsabel'den şaşılası bir bilgi küpü, klasik yazarları (çevirilerinden) okuduğu söylenen bir yaratık diye söz ederlerdi. Halası Bayan Varian bir kez, İsabel'in bir kitap yazmakta olduğu söylentisini yaymıştı. Kitaplara saygı duyan Bayan Varian, genç kızın yayın alanında kendini göstereceğinden emindi. Yazına karşı, insanın yoksun olduğu şeylere duyduğuüstün saygıyı besliyordu. Çeşitli mozaik masaları, süslemeli tavanları ile dikkat çeken kendi kocaman evinde kitaplık yoktu; kızlarından birinin odasında bir rafın üzerindeki yarım düzine kâğıt kaplı roman dışında, basılmış hiçbir şey bulunmazdı bu evde. Bayan Varian'ın yazınla tanışıklığı *The New York İnterviewer*'la sınırlıydı; çok haklı olarak dediği gibi, *İnterviewer*'ı okuduktan sonra kültüre inancınızı tümüyle yitiriyordunuz. Daha çok bu yayını kızlarından uzak tutmak yolunda bir eğilimi vardı; onları doğru dürüst yetiştirmeye kararlıydı; kızlar da hiçbir şey okumadılar. Bayan Varian'ın İsabel'in çalışmaları konusundaki izlenimleri tümüyle düş ürünüydü; genç kız kitap yazmaya hiçbir zaman girişmemiş, yazarlık tacına özenmemişti. Anlatım yeteneğine sahip değildi; üstün zekâlıların bilinci de pek yoktu onda. İnsanların ona üs-

tünmüş gibi davranmakta haklı olduğu gibi genel bir düşüncesi vardı, hepsi bu. Üstün olsun ya da olmasın, insanlar üstün olduğunu düşünüyorsa, ona hayranlık duymakta haklıydılar; çünkü kendi zihninin onlarınkinden hızlı çalıştığı izlenimi İsabel'de sık sık kolayca üstünlükle karıştırılabilecek bir sabırsızlığa yol açıyordu. Onun kendini beğenmişlik günahını işlemeye belki de çok yatkın olduğu hemen belirtilebilir. Kendi doğası, gönül hoşluğuyla sık sık incelediği bir alandı; yetersiz kanıtlara dayanarak haklı olduğu sonucuna varmak alışkanlığını edinmişti; bazı durumlarda kendi önünde saygıyla eğildiği olurdu. Bu arada, konu aldığı kişinin onurunu korumak isteyen bir yaşam-öyküsü yazarının açıklamaktan kaçınacağı yanlışlar yapar, kuruntulara kapılırdı. İsabel'in düşünceleri, yetkili ağızların yargılarıyla düzeltilmemiş, ana çizgileri belirsiz karmakarışık bir yumaktı. Doğru bildiğinden şaşmaması onu binlerce gülünç zikzak çizmeye yöneltmişti. Bazen gülünç bir biçimde yanıldığını anlar, bir hafta süreyle tutkulu bir alçakgönüllülük nöbetine kapılırdı. Bu geçince, başını her zamankinden dik tutardı, çünkü kendini iyi gözlerle görme isteği dinmek bilmezdi.Yaşamı ancak bu koşulda yaşanmaya değer bulurdu; onca, insan en iyilerden olmalı; yapısının güzelliğini bilmeli (kendi yapısının güzelliğini bilmezden gelemezdi), bir ışık, doğal bilgelik, iyi dürtüler, sürekli zarif esinler ülkesinde yaşamalıydı. Kendinden kuşkulanmak neredeyse en iyi dostundan kuşkulanmak kadar gereksizdi: İnsan kendinin en iyi dostu olmaya çalışmalı, böylece kendine seçkin bir çevre yaratmalıydı. Kızın düş gücünde belli bir soyluluk vardı; bu çok işine yarıyor, ona çok da oyun oynuyordu. Yarı zamanını güzellik, yüreklilik ve yüce ruhluluk üzerinde düşünmekle geçiriyor; değişmez bir kararlılıkla dünyayı özgürce gelişmenin, karşı durulmaz bir hareketliliğin aydınlık alanı olarak görüyordu: Korku ya da utanma duymak tiksindirici bir şey olmalıydı. Hiçbir yanlış yapmayacağı konusunda sonsuz umudu vardı. Yalnızca duygularında bile yanıldığını anlasa, fazlasıyla kızıyor (yanlışını anladığında sanki onu yakalayıp boğacak bir tuzaktan zor kurtulmuş gibi titriyordu), başka bir insana gözle görülür bir zarar verebileceği düşüncesi, olasılıktan öteye geçmese bile, zaman zaman

soluğunu kesiyordu. Hep başına gelebilecek en kötü şeyin bu olduğunu düşünmüştü. Genelde, düşünürken, neyin yanlış olduğu konusunda hiç kuşkusu yoktu. Yanlışların görüntüsünden hoşlanmıyordu ama bakınca tanıyordu. Kötü yürekli, kıskanç, düzmeci, kıyıcı olmak yanlıştı; dünyadaki kötülüklerin pek azına tanık olmuştu, ama yalan söyleyen, birbirini kırmaya çalışan kadınlar görmüştü. Bu onun ateşli ruhunu körüklemiş, gördüklerini küçümsememeyi ahlâksızlık saymıştı. Heyecan dolu olmanın tehlikesi, doğallıkla, tutarsızlıktı; kale teslim olduktan sonra bayrağı dik tutmak gibi tehlikeli, neredeyse bayrağa onursuzluk getirecek türden çarpık bir davranıştı bu. Ancak, genç kadınları hedef alabilecek top atışlarından habersiz olan İsabel, bu gibi tutarsızlıkların kendi davranışlarında hiçbir zaman görülmeyeceğini düşünerek şişiniyordu. Yaşamı hep yarattığı en hoş izlenimle uyum içinde bulunacak; göründüğü gibi olacak, olduğu gibi görünecekti. Bazen bir gün kendini güç bir durumun ortasında bulmayı istemeye kadar vardırıyordu işi; o zaman durumun gerektirdiği kahramanlığı göstermenin tadını tadacaktı. Sonuçta, kıt bilgisi, şişirilmiş ülküleri, aynı zamanda saf ve dogmatik olan özgüveni, kendinden çok şey beklemek, ama çok şeye de göz yummak huyu, merakla titizliği, canlılıkla ilgisizliği birleştiren doğası, başkalarına iyi görünmek ve olabilirse göründüğünden de iyi olmak isteği, anlamak, çaba göstermek, bilmekteki kararlılığı; kırılgan, dağınık, alev gibi bir ruhla, hevesli, kendine özgü koşulların ürünü bir yaratığı kendinde birleştirmesi, bütün bu nitelikleriyle, İsabel, bilimsel yaklaşımın kolay kurbanlarından biri olabilirdi – amacımız onun okurda daha sevecen bir duygu, daha katıksız bir beklenti yaratması olmasaydı.

İsabel'in bir varsayımı da, bağımsızlığın onun için büyük bir talih olduğu, bundan akıllıca yararlanması gerektiğiydi. Bu durumu hiçbir zaman yalnızlık, hele bekârlık olarak nitelememişti; bu tür tanımları zayıf bulurdu; üstelik ablası Lily onu durmadan gelip yanında kalmaya zorluyordu. Babasının ölümünden az önce tanıdığı bir arkadaşı, yararlı etkinliklerin öyle üstün bir örneğiydi ki, İsabel hep onu örnek alması gerektiğini düşünüyordu. Henrietta Stackpole'un güzel bir yeteneğe sa-

hip olma üstünlüğü vardı; gazetecilik işine adamakıllı girmişti; Washigton'dan, Newport'dan, White Mountains ve başka yerlerden *Interviewer*'a yazdığı yazılardan alıntılar yapılıyordu. İsabel bunların "güncel şeyler" olduğunu ileri sürüyor, ama yazarın yürekliliğine, güçlülüğüne, şakacılığına saygı duyuyordu; çünkü Henrietta, ne ana-babası, ne de geliri olmasına karşın, hasta ve dul olan kızkardeşinin üç çocuğunu evlat edinmişti; yazarlıktan kazandıklarıyla bu çocukların eğitim giderlerini karşılıyordu. Henrietta ilericiydi; çoğu konuda kesin görüşleri vardı. Uzun zamandır Avrupa'ya gidip *Interviewer*'a köktenci açıdan bir yazı dizisi yazmayı çok istiyordu; zor bir girişim değildi bu, çünkü ne düşüneceğini, Avrupa'daki kurumların nelerine karşı çıkacağını zaten önceden biliyordu. İsabel'in de gideceğini duyunca doğallıkla birlikte yolculuk etmenin çok hoş olacağını düşünerek o da hemen yola çıkmak istemiş, ancak bu tasarıyı ertelemek zorunda kalmıştı. Henrietta, İsabel'in görkemli bir yaratık olduğunu düşünürdü; yazılarında birkaç kez ondan üstü kapalı biçimde söz etmişti, ama böyle şeylerden hoşlanmayan, *İnterwiever*'ı da düzenli okumayan arkadaşına bunu söylemedi. İsabel için Henrietta, en çok, bir kadının kendine yetip, mutlu olabileceğini gösteren bir kanıttı. Onunki apaçık türden bir yetenekti, ama insanda gazetecilik yeteneği ve, Henriette'nın deyimiyle, halkın ne istediğini tahmin etmek yeteneği olmasa da, bu onun hiçbir işe sarılamayacağı, yararlı hiçbir yatkınlığı bulunmadığı anlamına gelmez, bu durumda kendini bırakıp saçma sapan, boş biri olması gerekmezdi. İsabel boş biri olmamaya kesin kararlıydı. İnsan gereken sabrı gösterirse, elini deneyeceği mutlu bir çalışma alanı bulurdu. Bu genç hanımın varsayımları arasında evlilik konusundaki görüşler de elbette eksik değildi. Listenin başında bu konuyu fazla düşünmenin bayağılığına inanmak geliyordu; evlenmeye hevesli duruma düşmemek için dua ediyordu. Bir kadın, sağlığı aşırı bozuk değilse, kendi başına yaşayabilmeliydi; karşı cinsten az çok kaba biriyle arkadaşlık etmeden de mutlu olunabileceğine inanıyordu. Bu duası yeterince yerine gelmişti; kişiliğinin temiz ve mağrur bir yanı vardı ki –geri çevrilen "isteyenlerinden", insanları çözüm-

lemeye meraklı bir aday, buna soğuk ve kuru bir yanı da diyebilirdi– onu şimdiye kadar evlenebileceği kimseler konusunda kendini beğenmiş tahminler yapmaktan alıkoymuştu. Tanıdığı erkeklerden pek azını yıkım getirecek bir zahmete katlanmaya değer buluyor, içlerinden ilerisi için umut veren, sabrının ödülü sayılabilecek bir aday çıkabileceği düşüncesi, gülümsemesine neden oluyordu. Ruhunun derinliklerinde –en derin yerinde– içinde belli bir ışık doğarsa, kendini tümüyle verebileceği inancı yatmaktaydı. Ancak bu imge çekici olamayacak ölçüde ürkütücüydü. İsabel'in düşünceleri bu ışığın çevresinde dolanıyordu, ama orada takılıp kalmaları pek enderdi; bir süre sonra bu düşünce tehlike çanları içinde sona eriyordu. İsabel'e sık sık kendini fazla düşünüyormuş gibi gelirdi; ne zaman olsa, kötü bencilin biri olduğunu söyleyip kızarmasına neden olabilirdiniz. Hep kendini nasıl geliştireceğini tasarlar, kusursuz olmayı ister, ne kadar ilerlediğini gözlemlerdi. Ona kalırsa doğasında, güzel kokuları, dalların mırıltısını, gölgeli kameriyeleri, iki sıra ağacın arasında uzayan görüntüleri çağrıştıran, bahçemsi bir nitelik vardı; içine dönüp düşünmek, ne de olsa, açık havada yapılan bir alıştırma gibiydi; insan, ruhunun derinliklerine yaptığı gezintiden bir kucak dolusu gülle dönüyorsa, zararsız bir şeydi bu. Ancak sık sık, dünyada kendi seçkin ruhunun bahçeleri dışında da bahçeler, üstelik hiç de bahçe olmayan birçok yerler bulunduğunu anımsıyordu –sık ekilmiş çirkinliklerlerin, acıların, karanlık, hastalıklı topraklarıydı bunlar. Son zamanlarda ayaklarını yerden kesip, onu bu güzel, yaşlı İngiltere'ye getiren, belki daha da uzaklara taşıyacak merak dalgası içinde, sık sık, binlerce kişinin onun kadar mutlu olmadığı düşüncesi ile kendini dizginliyordu– bir an için onun ince, uyanık bilincini bir çeşit ayıp gibi gösteren bir düşünceydi bu. İnsan kendi için yaptığı, kendine uyan bir tasarımda, dünyadaki acıyı nereye koymalıydı? İtiraf etmeli ki bu soru hiçbir zaman onu fazla oyalamadı. Çok gençti, yaşamak için çok sabırsızlanıyordu, acı ile tanışıklığı çok azdı. Dönüp dolaşıp karar kıldığı varsayım, ne de olsa herkesin akıllı bulduğu genç bir kızın en başta, yaşam konusunda genel bir izlenim edinmesi gerektiğiydi. Yanlış

adımları önlemek için gerekliydi bu izlenimin edinilmesi. Bu konu sağlama bağlandıktan sonra da, başkalarının şansız durumları özel bir dikkatle ele almabilirdi.

İngiltere İsabel'in önünde yepyeni bir ufuk açmıştı; burada sözsüz bir oyun izleyen çocuklar gibi eğleniyordu. Çocukluğundaki yolculuklarda yalnız Avrupa'yı görmüştü, o da çocuk odasının penceresinden. Babasının Mekke'si Paris'ti, Londra değil; onu ilgilendiren şeylerin çoğuna da, doğallıkla, çocukları katılamazdı. Üstelik o günlerin anıları soluklaşmış, uzaklaşmıştı; şimdi gördüğü her şeydeki yaşlı-dünya niteliği İsabel için değişikliğin büyüsünü taşıyordu. Enistesinin evi gerçekleşmiş bir düş gibiydi; güzelliklerin en ince noktası bile kaçmıyordu gözünden; Gardencourt'un zengin kusursuzluğu hem önünde bir dünya açıyor, hem de bir gereksinimi karşılıyordu. Karanlık köşeleriyle kahverengi alçak tavanlı, geniş odalar, derin pencere içleri, garip pencereler, cilalı tahta kaplamaların yansıttığı yumuşak ışık, dışarının sanki hep içeri bakan koyu yeşili, bir "mülk"ün ortasında yabancı gözlerden ırak bir düzenin parçası olmak duygusu –seslerin hoş bir biçimde kuraldışı olduğu, ayak seslerinin toprakta boğulduğu, yoğun, yumuşak havada bütün sürtüşmelerin değme noktalarından koptuğu, kulak tırmalayıcı seslerin konuşmalardan silindiği bir yer– bütün bunlar genç kızımızın beğenisine seslenen şeylerdi; duyguları da bu beğeniden büyük ölçüde etkileniyordu. Enistesi ile çabucak dost oldu; enişte koltuğunu çimlerin üzerine çıkarttırdığında İsabel de sık sık onun yanında oturuyordu. Bay Touchett, dingin, gösterşsiz, yararlı bir ev tanrısı gibi, elleri kucağında saatlerce açık havada oturuyordu; sanki işini bitirip karşılığını almıştı; yalnız tatil günlerinden oluşan haftalara, aylara alışmaya çalışıyordu. İsabel onu sandığından çok eğlendiriyor (genç kızın insanların üzerinde yaptığı etki çoğu zaman kendi düşündüğünden farklıydı), Bay Touchett kızın gevezelik diye nitelediği konuşmasını dinlemekten hoşlanıyordu. Söyledilerine dünyanın başka ülkelerindeki kızlardan daha çok kulak verilen Amerikalı kızların canlı konuşma biçimi İsabel'de de vardı. Amerikalı kızların büyük bir çoğunluğu gibi, o da düşündüğünü söylemek konu-

sunda yüreklendirilmişti; insanlar söylediklerini dinlemişler; ondan inançları, duyguları olmasını beklemişlerdi. Hiç kuşku yok, inançlarının birçoğu pek bir değer taşımamış, duygularının birçoğu da daha dile getirilirken yok olmuştu. Gene de bunlar hiç değilse bir iz bırakmış, ona, duyup düşünmeye alışkın bir hava vermiş, gerçekten heyecanlandığı zaman da sözlerine, herkesin üstünlük belirtisi olarak gördüğü, bir canlılık kazandırmıştı. İsabel, Bay Touchett'e karısının genç kızlığını anımsatıyordu. Karısını canlı, doğal ve çabuk anlayıp konuşan bir kız olduğu için sevmişti; bu özellikler yeğeninde de vardı. Ancak, bu benzetmeden genç kıza hiç söz etmedi; çünkü Bayan Touchett bir zamanlar İsabel'i andırabilirdi ama, İsabel Bayan Touchett'e hiç benzemiyordu. Bay Touchett'in içi genç kıza karşı sevecenlikle doluydu; kendi deyimiyle, evde öyle uzun bir süredir genç bir yaşam olmamıştı ki, bizim gayretli, çabuk hareket eden, berrak sesli kahramanımız yaşlı adamın duyumlarına akar su sesi kadar tatlı geliyordu. Oun için bir şey yapmak istiyordu Bay Touchett; İsabel'in kendisinden bir şey istemesini istiyordu. İsabel'in ise sorularına yanıt almaktan başka bir dileği yoktu; doğrusu bunların sayısı da gerçekten pek çoktu. Enişte nin yanıt dağarcığı tükenecek gibi değildi, ama kızın yanıt almak için yaptığı baskı bazen yaşlı adamı şaşırtacak biçimlere bürünüyordu. Isabel İngiltere, İngiliz Anayasası, İngiliz kişiliği, siyasal durum, kıral ailesinin davranış ve gelenekleri, soyluların özellikleri, Bay Touchett'in komşularının nasıl yaşayıp ne düşündükleri konularında enişte sini sorguya çekiyor; bu noktalarda aydınlanmaya başlayınca da genellikle bunların kitaplarda anlatılanlara uyup uymadığını öğrenmek istiyordu. Yaşlı adam, bir yandan dizlerinin üzerindeki şalı düzeltirken, güzel, hafif bir gülümsemeyle genç kıza hep bakıyordu.

Bay Touchett bir gün şöyle demişti: "Kitaplar mı? Eh, ben kitapları pek bilmem. Bu soruyu Ralph'a sormalısın. Ben her zaman her şeyi kendim araştırdım –bilgiyi doğal yollardan edindim. Hiçbir zaman fazla soru bile sormadım; ses çıkarmadan dikkat ettim, o kadar. Elbette çok iyi olanaklarım– vardı genç bir kadının doğal olarak ele geçirebileceğinden daha iyi olanaklardı

bunlar. Beni izleyen biri öyle düşünmeyebilir ama, meraklı bir insanımdır: Biri beni ne kadar çok izlerse izlersen, ben onu daha çok izlerim. Otuz beş yıldan fazla bir süredir bu insanları izliyorum; duraklamadan söyleyebilirim ki, hayli bilgi edindim. Burası genelde iyi bir ülke – bizim oralarda sandığımızdan daha iyi. Düzeltilmesini istediğim birkaç şey var, ama anlaşılan bunlara henüz yaygın biçimde gerek görülmüyor. Bir şeye yaygın biçimde gerek duyulursa, genellikle onu yapmayı başarıyorlar; ancak o zamana kadar beklemek, sanki kimseyi pek rahatsız etmiyor. Aralarında buraya ilk geldiğim zaman umduğumdan daha rahat olduğum kesin. Bunun nedeni, sanırım hatırı sayılır bir başarı kazanmam. Başarı doğal olarak, insanı çok rahatlatıyor."

İsabel sordu: "Başarı kazanırsam ben de burada anayurdumdaki gibi rahat olur muyum dersiniz?"

"Büyük bir olasılıkla. Kesinlikle de başarı kazanacaksın. Burada Amerikalı genç hanımlardan çok hoşlanıyorlar; onlara çok iyi davranıyorlar. Gene de, biliyorsun, kendini tümüyle anayurdunda saymak doğru olmaz."

İsabel yan tutmaz bir tavırla, "Burası benim isteklerimi karşılar mı, bundan hiç de emin değilim," dedi. "İngiltere'yi seviyorum, ama insanlarını sever miyim, bilmem?"

"İnsanları çok iyidir. Hele onları seversen."

"İyi olduklarından kuşkum yok; ancak toplum içindeki davranışlarından hoşnut kalacak mıyım bakalım. Beni soymazlar, dövmezler elbet; ama bana karşı iyi davranmaya çalışırlar mı? İşte bunu yaparlarsa hoşuma gider. Bunları söylemekten çekinmiyorum, çünkü hep değer verdiğim bir şeydir bu. Kızlara pek iyi davrandıklarını sanmam; romanlarda iyi davranmıyorlar."

Bay Touchett, "Romanları bilmem," dedi. "Romanlar çok şeyler yapabilir, inanırım, ama fazla gerçekçi olduklarını sanmam. Burada roman yazan bir hanım kalmıştı; Ralph'ın arkadaşıydı; o çağırmış. Kesin konuşan, her şeyden haberi olan bir kadındı; yalnız söylediklerine kanıt gösterebileceği konusunda güven uyandıran kimselerden değildi. Düş gücü fazlasıyla özgürdü –sanırım ondan. Sonradan içinde benim değersiz kişiliğimi canlandırdığı anlaşılan bir karakter bir tür karikatür– bulu-

nan bir roman yayımladı. Okumadım ama, Ralph belli başlı bölümleri işaretleyip bana verdi. Bu bölümler benim konuşmamı yansıtıyormuş: Amerikalıların özellikleri, genizden konuşma, Yankee düşünceleri, bayrağımızın yıldızlarıyla çizgileri. Nasıl desem, yazdıkları hiç de gerçeğe uymuyordu; dikkatli dinlememiş; isterse konuşmamı anlatsın, buna karışmam; ancak beni dinlemek zahmetine katlanmamış olması hoşuma gitmedi. Elbette Amerikalı gibi konuşurum. Hotentot'lu gibi konuşacak değilim ya. Nasıl konuşursam konuşayım, buradaki insanların beni oldukça iyi anlamasını sağladım. Ancak bu hanımın romanındaki yaşlı adam gibi konuşmam. Amerikalı değil o; bizim oralarda barındırmayız onun gibileri. Sana romanların her zaman gerçeği yansıtmadığını anlatmak için değindim bu olaya. Kız çocuklarım olmadığı, Bayan Touchett de Floransa'da oturduğu için, genç kızları gözlemlemek fırsatını pek bulamadım. İngiltere'de bazen toplumun alt katlarındaki genç kadınlara çok iyi davranmadıkları anlaşılıyor; ancak üst, dahası, orta katlardaki kadınlar bile sanıyorum ki biraz daha iyi konumdalar."

İsabel, "Tanrım, kaç toplum katı var İngiltere'de? Elli kadar olmalı," dedi,

"Hiç saymadım. Toplumsal katlara hiçbir zaman fazla dikkat etmedim. Amerikalı olmanın iyi yanı da bu; hiçbir toplum katından değilsin."

"Umarım öyledir," dedi İsabel. "İngiltere'de toplumun herhangi bir katından olmayı düşünebiliyor musunuz?"

"Eh, sanırım bazıları oldukça rahattır – özellikle yukarılara doğru olanlar. Ancak benim için yalnız iki toplum katı var: Güvendiğim insanlar ve güvenmediklerim. Bu ikisi arasında, sevgili İsabel, sen birincilerdensin."

Genç kız hemen, "Çok teşekkür ederim," dedi. Övgülere verdiği karşılık bazen biraz kısa kaçıyor, konuyu elinden geldiğince çabuk kapatıyordu. Bu noktada yanlış anlaşıldığı da oluyor, övgülere karşı duyarsız sanılıyordu; oysa aslında istediği yalnızca bunların ona nasıl sonsuz bir mutluluk verdiğini belli etmemekti. Bunu belli ederse, çok fazla şey açıklamış olurdu. "İngilizler kesinlikle geleneklerine çok bağlılar," diye ekledi.

Bay Touchet onayladı: "Her şeyi oldukça iyi saptamışlardır; her şey önceden bellidir, son dakikaya bırakmazlar."

"Ben her şeyin önceden belli olmasından hoşlanmam. Beklenmedik şeyleri daha çok severim."

Genç kızın neyi daha çok sevdiğinin bunca belirgin olması enişlesini eğlendirmiş gibiydi. "Senin çok başarılı olacağın önceden belli," dedi. "Başarıyı seveceksin sanırım."

"İngilizler geleneklerine budalaca bağlılarsa başarılı olamam. Ben geleneklere hiç de akılsızca bağlı bir insan değilim. Tam tersi. İngilizler de işte bundan hoşlanmaz."

"Yok, hayır, kesinlikle yanılıyorsun. Onların neden hoşlanacaklarını bilemezsin. Çok tutarsızdırlar; başlıca ilginç yanları da budur."

İsabel, ellerini kara elbisesinin kemerine takmış, enişlesinin önünde ayakta durarak, bir aşağı bir yukarı doğru çimlere bakıp yanıt verdi: "Eh, işte bu tam bana göre!"

7

İsabel'le enişte, sanki genç kız İngiliz kamu oyunun önüne çıkacakmış gibi, sık sık bu konudan söz edip gönül eğlendiriyorlardı; aslında İngiliz kamu oyu, İsabel'in teyze oğlunun deyimiyle, alın yazısının getirip İngiltere'deki en sıkıcı eve bıraktığı Bayan Archer'a karşı o sıralar derin bir ilgisizlik içindeydi. Kızın gutlu enişte çok az kimseyle görüşüyor, kocasının komşularıyla ilişki kurmadığından, kimsenin Bayan Touchett'i ziyaret etmesi de beklenmiyordu. Bununla birlikte Bayan Touchett'in kartvizit almaktan hoşlanmak gibi garip bir huyu vardı. Toplumsal ilişkilerden pek tat almazdı, ama holdeki masanın üstünü kartvizitlerin dikdörtgen lokmaları ile (simgesel bir hamur tahtası gibi) bembeyaz olmuş görmek onu pek sevindirirdi. Son derece hak gözeten bir kadın olmakla övünürdü Bayan Touchett; dünyada hiçbir şeyin karşılıksız elde edilemeyeceği gibi üstün bir gerçeği kavramıştı. Gardencourt'un ev sahibesi olarak toplumsal işlevini yerine getirmediğine göre, geliş gidişlerinin çevrede titizlikle izlenmesi beklenemezdi. Ancak, önemsenmeyi (neden yokken) başaramayışında gene de bir yanlışlık var diye düşünüyordu; bu başarısızlıkta kocasının yurt edindiği ülke hakkında kendi söylediği acı sözlerin büyük bir payı olmadığı da kesin değil. İsabel çok geçmeden kendini, İngiliz anayasasını teyzesine savunmak gibi garip bir konumda buldu; çünkü Bayan Touchett'in bu eski ve saygıdeğer aracı iğnelemek alışkanlığı vardı. İsabel'in de içinden hep batırılan iğneleri çıkarmak geliyordu; iğnelerin bu sağlam, eski parşömene zarar vereceğini düşünmüyordu, ama teyzesi o keskin dilini daha iyi bir yerde kullansa, daha iyi olur-

du. İsabel de çok eleştiriciydi; yaşının, cinsiyetinin, uyruğunun bir sonucuydu bu; ancak aynı zamanda çok da duygusaldı; Bayan Touchett'in alaylarında kendi ahlâk duygusunu ayaklandıran bir şeyler buluyordu.

Teyzesine, "Peki şimdi sizin görüşünüz nedir?" diye sordu. "Buradaki her şeyi eleştirirken sizin de bir görüşünüz olmalı. Görüşleriniz bir Amerikalının görüşlerine benzemiyor – orada da her şeyi çok kötülüyordunuz. Ben bir şeyi eleştirdiğim zaman, kendi görüş açım var; o da tümüyle Amerika'ya özgü!"

Teyzesi, "Sevgili küçük hanım," dedi, "dünyada bir görüşü olabilecek kaç aklı başında insan varsa, o kadar da görüş vardır. Bu tür kimselerin sayısının pek fazla olmadığını söyleyebilirsin! Amerika'ya özgü bir görüş açısı mı benimsemeli? Asla! Amerika'da her şeye korkunç dar bir açıdan bakılır! Benim görüşlerim, tanrıya şükür, kişiseldir."

İsabel açıkça dile getirmedi, ama bunun iyi bir yanıt olduğunu düşündü; bu onun kendi görüşünün de oldukça iyi bir tanımıydı, ancak bunu söylemesi doğru olmazdı. Bayan Touchett'ten daha genç, onun gibi deneyimlerle aydınlanmamış birinin ağzında bu tür sözler yakışıksız kaçabilir, böbürlenme bile sayılabilirdi. Gene de bunu Ralph'a söylemeyi göze aldı. Onunla çok konuşuyor, bu konuşmalar büyük ölçüde taşkınlıklara izin veren türden oluyordu. Teyzesinin oğlu, takılıyordu ona; kısa sürede İsabel'in gözünde her şeyi şakaya almakla ün kazanmıştı; böyle bir ünün sağladığı ayrıcalıklardan yararlanmaya kalkışmayacak bir adam da değildi. İsabel onu ciddilikten uzak olmakla, başta kendi, her şeyi alaya almakla suçladı. Azıcık bir saygı duyuyorsa, o da babasının üzerinde yoğunlaşmıştı; geri kalan insanlar arasında ayırım yapmıyor, ince alay gücünü, herkese yöneltiyor, babasının oğlu, bu adamın zayıf ciğerleri, bir işe yaramayan yaşamı, inanılmaz annesi, arkadaşları (özellikle Lord Warburton), yurt edindiği ülke, doğduğu ülke, yeni bulduğu büyüleyici teyze kızı ile ince ince alay ediyordu. Bir kez ona, "Evimin girişinde bir bando bulunduruyorum," demişti. "Durmadan çalması için emir verdim. İki ayrı konuda bana kusursuz hizmet ediyor. Dünyadaki öteki seslerin iç odalara

kadar ulaşmasını önlüyor, dünyanın da içerde dans edildiğini sanmasını sağlıyor." Gerçekten de Ralph'ın bandosunu duyacak kadar yaklaştığınızda kulağınıza genellikle dans müziği gelir; sanki valslerin en hızlısı havada dolanırdı. İsabel sık sık bu bitip tükenmez cümbüşten sinirlenir; teyze oğlunun evinin girişi dediği yeri geçip iç odalara girmek isterdi. Ralph buranın çok iç karartıcı olduğunu söylemişti, ama bunun önemi yoktu; seve seve orayı ele alıp, silip süpürecek, düzeltecekti İsabel. Onu içeri almamak ev sahipliğini yarım yapmaktı; bu yüzden Ralph'ı cezalandırmak için, elinde genç zekâsının şaşmaz değneği, durmadan teyze oğlunun kapısını çalıyordu. Şunu da söylemeli ki, zekâsını en çok kendini savunmak için işletiyordu, çünkü Ralph "Kolombiya" adını takmış onunla eğleniyor, onu ateşli yurtseverliğini yakıcı boyutlara vardırmakla suçluyordu. İsabel'i, Amerikan bayrağından günün modasına göre kat kat bir elbiseye bürünmüş çok güzel genç bir kadın olarak gösteren bir karikatür çizmişti. Gelişmesinin bu aşamasında İsabel'in başlıca korkusu dar görüşlü izlenimi uyandırmak, bundan sonra en korktuğu şey de gerçekten öyle olmaktı. Gene de teyze oğlunun onu sokmak istediği kalıba girmekte sakınca görmüyor, yurdunun güzeliklerine özlem duyup iç çekermiş gibi yapıyordu. Ralph'ın istediği kadar Amerikalı pozu takındı; Ralph'ın canı onunla eğlenmek isteyince, bunun için bol bol fırsat yarattı. Ralph'ın annesine karşı İngiltere'yi savundu ama, Ralph'ın kendisi, İsabel'in deyimiyle, onu kışkırtmak için, İngiltere'ye bile bile övgüler yağdırınca, İsabel birçok noktada onunla aynı düşüncede olmadığını söyleyebiliyordu. Aslında bu küçük, olgun ülke damağına ekim armudu gibi tatlı gelmişti; Ralph'ın takılmalarına neşeyle katlanıp onu aynı biçimde yanıtlayabilmesinin temelinde de İngiltere'de olmaktan duyduğu mutluluk vardı. Neşesi zaman zaman sönüyorsa, bu ona kötü davranıldığı düşüncesinden değil, Ralph için birden bire duyduğu üzüntüdendi. Ralph'ın konuşması sanki bir kandırmacaydı, aklı sözlerinden başka bir yerdeydi. Bir kez, "Sana ne oluyor bilmiyorum," dedi, İsabel. "Koca düzenbazın biri misin diye kuşkulanıyorum."

Onunla böyle kaba konuşulmasına alışkın olmayan Ralph, "Sen böyle düşünebilirsin," karşılığını verdi.

"Neye önem verdiğini bilmiyorum; hiçbir şeyi önemsediğini sanmam. İngiltere'yi övdüğün zaman aslında buna önem veriyor değilsin; Amerika'yı da, kötüler gibi yaptığın zaman bile önemsemiyorsun."

"Senden başka hiçbir şeyi önemsemiyorum, sevgili teyze kızım."

"Buna inanabilsem, çok sevinirdim."

"Ah, umarım inanırsın!"

İsabel inanabilirdi; fazla yanılmış da olmazdı. Ralph uzun uzun onu düşünüyordu; zihninde sürekli İsabel vardı. Düşüncelerinin ona büyük ölçüde yük gibi geldiği bir sırada, İsabel'in, bir şey vaat etmeyen, yazgının açık elli bir bağışı gibi ansızın gelişi, Ralph'ın düşüncelerini canlandırmış, onlara kanat takmış, ulaşılacak bir yer göstermişti. Zavallı Ralph bundan önce haftalardır büyük bir karamsarlığın içine gömülmüştü; her zaman kasvetli olan görünüşü, artık daha koyu bir bulutun gölgesine girmişti. Gut hastalığı o zamana kadar bacakları ile sınırlı kalan, ama şimdi daha yukarılara, yaşamsal bölgelere doğru ilerlemeye başlayan babasını merak ediyordu. Yaşlı adam baharda ciddi bir biçimde hastalanmıştı; doktorlar Ralph'ın kulağına, hastalık yeni bir atılım yaparsa bu kez onunla başa çıkmanın daha zor olacağını fısıldamışlardı. Şu sırada ağrısı yok gibiydi, ama Ralph bunun babasını habersiz yakalamak için bekleyen düşmanın bir düzeni olduğu kuşkusundan kendini kurtaramıyordu. Bu manevra başarılı olursa, büyük bir karşı koyma umudu kalmazdı. Ralph hep babasının kendinden daha çok yaşayacağını kesin saymıştı – o acımasız ses, önce kendi adını çağıracaktı. Babaoğul çok yakın iki dosttu; genç adam zavallı yaşamını elinden geldiğince iyi geçirebilmek için yaşlı adamın yardımına güvenirken, şimdi bu tatsız yaşamın arta kalan bölümünde yapayalnız bırakılmak düşüncesi hoşuna gitmiyordu. Yaşamasının önemli nedeni elinden alınınca, tek esin kaynağını gerçekten yitiriyordu. İkisi aynı zamanda ölseler her şey iyiydi; ama babasının dostluğu ile yüreklenmeden sabırla sırasının gelmesini

bekleyemezdi. Annesinin onsuz yapamayacağı gibi bir nedeni de yoktu yaşamak için; annesi kural olarak hiçbir şeye kederlenmezdi. Ralph iki dost arasında, genç ve etkin olanın değil de yaşlı ve edilgin olanın ayrılık acısıyla yaralanmasını dilemekle, babasına iyilik etmediğini elbette biliyordu. Yaşlı adamın oğlunun daha önce öleceği konusundaki kehanetini her zaman zekice bir safsata saydığını, daha önce ölerek onun bu sözlerini boşa çıkarmakla çok sevineceğini söylediğini anımsadı. Çok bilmiş oğlunun sözlerini boşa çıkarmak zaferiyle, tüm kısıtlamalara karşın tat aldığı bir varoluş biçimini biraz daha uzatmanın zaferi arasında, Ralph'ın, Bay Touchett'in bu ikinciyi dilemesinde bir kötülük yoktu.

Bunlar ince konulardı; ancak İsabel'in gelişi ile Ralph bunlar üzerinde kafa yormayı bırakmıştı. Genç kızın gelişi, şakacı pederinden sonra yaşamanın dayanılmaz can sıkıntısına karşı belki bir çıkar yol gibi bile göründü. Albany'li bu yapmacıksız kıza "aşık" olup olmadığını düşündü; ama olmadığına karar verdi. Onu tanıyalı bir hafta geçince bu konuda kuşkusu kalmadı; her geçen gün de bundan biraz daha emin oldu. İsabel konusunda Lord Warburton haklı çıkmıştı; gerçekten ilginç bir kişiydi bu küçük kız. Ralph komşusunun bunu nasıl da çabucak anladığına şaşıyor, sonra da bunun Warburton'da her zaman büyük hayranlık duyduğu yeteneklerin bir kanıtı olduğunu söylüyordu. Teyze kızı kendisi için bir eğlenceden öteye geçmezdi, ama Ralph onun çok üst düzeyde bir eğlence olduğunun bilincindeydi. Kendi kendine, "Böyle bir kişiliğin – böyle gerçek, küçük, hırslı bir gücün yapacaklarını görmek doğanın en güzel şeyi," diyordu. "En güzel sanat yapıtından daha güzel, bir Yunan duvar kabartmasından, büyük bir Titian'dan, bir Gotik katedralden daha güzel. İnsanın en beklemediği anda böyle bir şeyle karşılaşması büyük bir talih. İsabel'in gelmesinden önceki hafta kadar neşemi yitirdiğim, canımın sıkıldığı, hoş bir şeyin olmasını daha az beklediğim bir zaman olmamıştı. Birden postadan duvarıma asacağım bir Titian çıktı[2] – şöminenin üstüne yerleştireceğim eski bir Yunan duvar kabartması. Güzel

2 Tiziano Vecelli (Titian) (1477-1576). Venedikli ressam.

bir yapının anahtarı elime sıkıştırıldı, içeri girip gezerek hayran olmam söylendi. Zavallı çocuğum, sen kötü nankörlük ettin; şimdi sesini kes, bir daha hiç söylenme." Bu düşüncelerin ardındaki duygu gerçekti, ama Ralph Touchett'in eline bir anahtar verildiği tam doğru değildi. Teyzesinin kızı, zekâsı son derece parlak, Ralph'ın dediği gibi, tanımak için çaba gerektiren, çok çaba gerektiren bir kızdı; bu nedenle, Ralph'ın ona karşı, düşünüp tartan, eleştiren ama yargılamayan bir tutumu vardı. Yapıyı dışarıdan inceleyip hayranlık duyuyordu; pencerelerden içeri bakınca aynı güzel uyumun bulunduğu izlenimini ediniyordu. Gene de yapının çeşitli yerlerine şöye bir göz attığını, ama daha içeri girip çatının altında durmadığını biliyordu. Kapı kilitliydi. Ralph'ın cebinde anahtarlar vardı, ama bunlardan hiçbirinin uyacağına inanmıyordu. İsabel zekiydi, cömertti; güzel, bağımsız bir yaratılışa sahipti; ancak yaşamda ne yapacaktı? Bu soru kuraldışıydı, çünkü çoğu kadın için sorulması gerekmezdi. Kadınların çoğunluğu yaşamda hiçbir şey yapmaz, az çok edilgin, zarif tavırlar takınır, bir erkeğin çıkıp gelerek kendilerine bir yazgı belirlemesini beklerlerdi. İsabel'in değişikliği, kendine özgü amaçları bulunduğu gibi bir izlenim uyandırmasıydı. Ralph, "Bu amaçları yaşama geçirdiğinde, ben de orada olup görmek isterim," diyordu.

Konuğu ağırlamak doğallıkla Ralph'a düşmüştü; Bay Touchett koltuğuna bağlıydı; Bayan Touchett ise evde daha çok asık suratlı bir konuk konumundaydı; böyle olunca, yerine getirilmesi gereken görevle, yapmak istediği şeyin uyum içinde birleştiği bir davranış yolu açılıyordu Ralph'ın önünde.Yürüyüşe çıkan bir insan değildi, ama teyzesinin kızı ile birlikte evin çevresindeki araziyi dolaştı – İsabel İngiltere'nin iklimi konusunda önceden oldukça gülünç şeyler düşünmüştü, oysa hava uzun süre yürüyüş için elverişli kaldı. Uzun öğleden sonraları (uzunlukları İsabel'in gezme hevesinin doyurulmasına bağlıydı) sandalla İsabel'in sevgili küçük ırmak dediği ırmağa açılıyorlardı; karşı kıyı, ırmağın üzerinden de görüntünün ön alanından bir parça gibiydi. Ya da faytona binip çevrede geziyorlardı – alçak, geniş, kalın tekerlekli faytonu zamanında Bay Touchett

çok kullanmıştı, ama artık tat alınıyordu ona binmekten. İsabel faytondan çok hoşlanıyor, dizginleri seyisin onayını kazanan biçimde, "bilerek" tutuyor, yorulmak nedir bilmeden, enişteşinin en iyi atlarını, dolambaçlı köy yollarında, arka sokaklarda, karşısına birtakım kırsal olayların çıkmasını güvenle bekleyerek dolaştırıyordu; saz damlı, dıştan mertekli kulübeleri, buzlucamlı, kafes pencereli birahaneleri, nuh peygamberden kalma yama gibi duran çayırları, büyük evlerin bir an görünüp gözden yiten boş arazilerini arkada bırakıp, yaz ortasında iyice sıklaşan çitlerin arasından geçiyorlardı. Eve döndüklerinde çimlerin üzerine çay masası kurulmuş, Bayan Touchett fincanı kocasının eline vermek zahmetinden kaçınmamış olurdu. Ancak bu ikisi çoğu zaman konuşmadan otururlardı; yaşlı adam gözlerini kapayıp başını arkaya yaslar, karısı, kadınların şişlerin işleyişine bakarken takındıkları derin düşüncelere dalmış görünümüyle, elindeki örgüye eğilirdi.

Ancak bir gün bir konuk gelmişti. İki genç ırmak üzerinde bir saat geçirdikten sonra eve doğru yürüdüklerinde Lord Warburton'u ağaçların altında oturmuş Bayan Touchett'le konuşur buldular; havadan sudan konuşulduğu uzaktan bile belliydi. Warburton evinden arabayla, çantasını da alarak gelmiş, babaoğulun sık sık ondan istedikleri gibi, yemeğe kalıp geceyi de orada geçireceğini söylemişti. İlk geldiği gün onu yarım saat gören İsabel, bu kısa süre içinde ondan hoşlandığını anlamıştı; Warburton onun duyarlı bilincinde oldukça derin bir iz bırakmış, İsabel onu birkaç kez düşünmüştü. Yeniden görmeyi umuyordu –başkalarını görmeyi de ummuştu. Gardencourt sıkıcı değildi; evin kendisi görkemliydi; enişteşi gittikçe daha fazla bir tür altın büyük baba gibiydi; Ralph da o güne kadar rastladığı hiçbir teyze oğluna benzemiyordu– İsabel'in kuzenler konusundaki düşünceleri karamsar olmaya yatkındı. O zamanlar izlenimleri öylesine tazeydi, öylesine çabucak değişiyordu ki, henüz bunların arasında boşluğu andıran bir şey yoktu. Gene de İsabel insan yaratılışıyla ilgilendiğini, yabancı ülkelere gelirken en büyük umudunun birçok insanla tanışmak olduğunu kendine anımsatmak zorundaydı. Ralph'ın ona birkaç kez,

"Buna nasıl katlandığına şaşıyorum; komşulardan bazılarını, bazı dostlarımızı görmen gerekir – belli olmuyor ama, gerçekten de birkaç dostumuz var," dediği, kendi deyimiyle "birçok kişiyi" çağırıp İngiliz toplumunu tanımasını sağlayacağını söylediği zaman, İsabel onun bu konukseverlik hevesini desteklemiş, kendini kalabalığın içine atacağına önceden söz vermişti. Şimdilik bu önerilerden pek bir şey çıkmamıştı, okura bir sır olarak söyleyebilirim ki, Ralph'ın bu isteği yerine getirmeyi ertelemesinin nedeni, hiç de bunun yardımsız yapılamayan güç bir iş olması değildi. İsabel ona sık sık "örnekler" den söz etmişti; bu sözcüğün onun dağarcığında önemli yeri vardı; İngiliz toplumunun seçkin örneklerini görmek istediğini Ralph biliyordu.

Irmaktan yukarı doğru çıkarlarken uzaktan Lord Warburton'u tanıdığı zaman, İsabel'e, "İşte sana bir örnek," dedi.

İsabel sordu:"Neye örnek?"

"Bir İngiliz erkeği örneği."

"Hepsi onun gibidir mi demek istiyorsun?"

"Yok, hayır; hepsi onun gibi değildir."

İsabel, "Güzel bir örnek," dedi. "Çünkü onun çok iyi bir insan olduğuna eminim."

"Evet, çok iyidir. Çok da talihli."

Talihli Lord Warburton kahramanımızın elini sıkarak, sağlığının çok iyi olduğunu umduğunu söyledi. "Ama bunu sormam gereksiz, çünkü belli ki kürek çekmişsiniz," dedi.

İsabel, "Biraz çektim. Ama siz nasıl anladınız?" diye yanıt verdi.

Sayın Lord, gülerek Ralph'ı gösterip, "Ah, onun çekmediğini biliyorum. Çok tembeldir," dedi.

İsabel sesini biraz alçaltarak karşılık verdi: "Tembellik için iyi bir nedeni var."

Lord Warburton gene yüksek sesle gülerek, "Her şey için bir bahane bulur o," dedi.

Ralph, "Ben kürek çekmedim çünkü teyze kızım çok güzel çekiyor," dedi. "O her şeyi güzel yapar. Neye dokunsa güzelleştirir!"

Lord Warburton atıldı: "Bu sözler insana dokunulmak isteği veriyor, Bayan Archer."

"Doğru anlamda size dokunup duygulandıran bir şeyden görünüşünüze hiç zarar gelmez." dedi İsabel. İyi yaptığı birkaç şey gerçekten vardı; bu nedenle, becerilerimin övülmesinden hoşlanmak akılsızlığımı göstermez diye düşünüp sevindi. İsabel'in kendini beğenmek isteğinin her zaman kanıtlarla desteklenmesi gerektiğinden, bu niteliğinde en azından bir alçakgönüllülük öğesi bulunuyordu.

Lord Warburton geceyi Gardencourt'da geçirmekle kalmayıp, ikinci günü de orada geçirmesi için kandırılmaya razı oldu; ikinci gün sona erince de oradan ayrılmayı ertesi sabaha ertelemeyi kararlaştırdı. Bu süre içinde sözlerinin çoğunu İsabel'e yöneltti; o da Warburton'un kendisine verdiği değerin bu kanıtını büyük bir incelikle kabul etti. İsabel ondan çok hoşlandığını anlamıştı; ilk izlenimleri güçlü olmuştu, ama onun yanında geçirdiği bir akşamın sonunda Lord Warburton'u neredeyse bir romans kahramanı –ancak hiç korkutucu yanı olmayan bir romans kahramanı– gibi görmeye başladı. Yatmaya çıkarken içinde talihinin iyi gittiği, gelecekte güzel şeyler olacağı duygusu canlanmıştı. Ralph ile arkadaşı için, "Bu iki tatlı insanı tanımak çok hoş," diye düşünüyordu. Şunu da eklemeli ki, İsabel'in iyi huyunu sınayan bir olay da geçti o akşam. Bay Touchett dokuz buçukta yatmış, Bayan Touchett ötekilerle birlikte konuk odasında kalmıştı. Bir saatten az bir süre daha oturduktan sonra ayağa kalkarak, İsabel'e, artık beylere iyi geceler demenin zamanı geldiğini söyledi. İsabel daha yatmak istemiyordu; olay onun için bir şölen niteliğini taşıyordu; şölenler de erkenden sona ermezdi. Böylece daha fazla düşünmeden, "Gitmem gerekli mi, teyzeciğim?" dedi. "Yarım saat sonra yukarı çıkarım."

"Seni bekleyemem," dedi Bayan Touchett.

"Beklemenize gerek yok. Ralph mumu yakar."

Lord Warburton atıldı: "Mumunuzu ben yakarım; lütfen izin verin mumunuzu yakayım! Yalnız yalvarırım gece yarısından önce olmasın."

Bayan Touchett bir an parlak, küçük gözlerini Warburton'a dikti, sonra yeğenine dönerek soğuk bir bakışla, "Yalnız başına erkeklerle oturamazsın. Artık – artık sevgili Albany'ninde değilsin,"dedi.

İsabel kızararak ayağa kalktı, "Keşke olsaydım," dedi.

Ralph söze karıştı,"Yapma, anne!"

Lord Warburton mırıldandı, "Sevgili Bayan Touchett!"

Bayan Touchett görkemli bir tavırla,"Ülkenizi ben yapmadım, Lordum; bulduğum gibi kabul etmeliyim," yanıtını verdi.

İsabel, "Kendi teyzemin oğluyla oturamaz mıyım?" diye sordu.

"Lord Warburton'un teyzenin oğlu olduğunu bilmiyordum."

Konuk, "Belki de ben yatmalıyım; böylece her şey yoluna girer," düşüncesini öne sürdü.

Bayan Touchett umutsuz bir bakışla yerine oturdu, "Ah, gerekiyorsa gece yarısına kadar otururum," dedi.

Ralph bu arada İsabel'in eline şamdanını tutuşturmuştu. Daha önce öfkeleneceği olasılığını düşünerek gözlemlemişti onu – ilginç olabilirdi bu. Ancak İsabel'in parlamasını umduysa düş kırıklığına uğradı, çünkü kız yalnızca biraz güldü, başını eğip iyi geceler diledi; teyzesi ile birlikte gitti. Ralph kendi açısından, haklı olduğunu bilmesine karşın, annesine kızmıştı. Yukarıda hanımlar Bayan Touchett'in kapısının önünde ayrıldılar. Merdivenleri çıkarken İsabel hiçbir şey dememişti.

Bayan Touchett, "İşine karıştığım için elbette bana kızgınsın," dedi.

İsabel biraz düşündükten sonra, "Kızgın değilim, ama şaşırdım – iyice aklım karıştı. Salonda kalmam uygunsuz muydu?" diye karşılık verdi.

"Hiç uygun değildi. Burada –iyi ailelerde– genç kızlar gecenin geç saatlerinde yalnız başlarına erkeklerle oturmazlar."

"O zaman bana bunu söylemekle çok iyi ettiniz. Anlamıyorum ama öğrendiğime sevindim."

"Ne zaman fazla ileri gittiğini görürsem, sana söyleyeceğim."

"Lütfen söyleyin; gene de uyarınızı her zaman haklı bulurum demiyorum."

"Sanırım bulmazsın. Sen kendi bildiğini yapmaya fazlasıyla düşkünsün."

"Evet, sanırım öyle. Gene de insanın neleri yapmaması gerektiğini bilmek isterim."

"Onları yapmak için mi?"

"Yapıp yapmamaya karar vermek için."

8

Lord Warburton cesaretini toplayıp, İsabel'e, romantik etkilerden hoşlandığına göre, bir gün, ender rastlanan eski bir yer olan evini görmeye geleceğini umduğunu söyledi. Bayan Touchett'ten yeğenini Lockleigh'e getirmesi için söz almayı başardı; Ralph da, babası onsuz kalabilirse, hanımlara katılmaya istekli olduğunu belli etti. Lord Warburton bu arada kız kardeşlerinin de kesinlikle İsabel'i görmeye geleceğini bildirdi. Gardencourt'da birlikte geçirdikleri saatlerde İsabel, Warburton'un ailesi ile ilgili birçok noktayı soruşturduğundan, kardeşlerine ilişkin bir şeyler biliyordu. İlgisi uyandığında çok soru sorardı İsabel; Warburton da bol bol konuştuğundan, bu kez kızın soruları boşa gitmedi. Genç adam ona dört kız, iki erkek kardeşi olduğunu, annesini, babasını yitirdiğini anlattı. Kardeşleri çok iyi insanlardı, özellikle akıllı değillerdi ama dürüst ve tatlıydılar. Bayan Archer'ın hepsini de yakından tanıyacağım umarak mutlu oluyordu. Erkek kardeşlerinden biri papazdı; büyük, dal budak salmış bir kilise bölgesi olan Lockleigh'de, ailenin papaz evinde oturuyordu. Akla gelebilen her konuda kendisinden ayrı düşünmekle birlikte, çok iyi bir adamdı. Lord Warburton daha sonra İsabel'e kardeşinin bazı düşüncelerinden söz etti; bunlar İsabel'in sık sık duyduğu, insanlık ailesinin oldukça büyük bir bölümünce de paylaşıldığını sandığı düşüncelerdi. Aslında birçoğunun kendi düşünceleri olduğunu da sanıyordu; ta ki Warburton, tümüyle yanıldığını, buna gerçekten olanak bulunmadığını, bunları düşündüğünü kuşkusuz hayal etmiş olacağını, üzerlerinde birazcık durursa, boş olduklarını kesinlikle anlayacağını kesin bir dille ona anlatıncaya kadar. İsabel, söz konusu nok-

taların bazıları üzerinde zaten ince ince düşündüğünü söyleyince de, Warburton, hep dikkatini çeken bir şeyin yeni bir örneğini onda da gördüğünü bildirdi; bu da, dünyada boş inançlara en fazla saplanan insanların Amerikalılar olmasıydı. Hepsi de tutucuydu, kraldan yana ve bağnazdılar – her biri böyleydi; Amerikalı tutucular gibisi yoktu. İsabel'in enişteşi ile kuzeni de bunun kanıtıydılar; görüşlerinin çoğu ortaçağdan kalmaydı; günün İngiltere'sinde insanların, açıklamaktan utanç duyacağı fikirleri vardı. Üstelik, diyordu sayın Lord gülerek, bunlar utanmadan, bu zavallı sevgili budala yaşlı İngiltere'nin gereksinimlerini, içinde bulunduğu tehlikeleri, benden, burada doğan, İngiltere'nin önemli bir toprak dilimine sahip olan (bu da kendinin onlarınkinden de büyük bir ayıbıydı!) birinden iyi bilirmiş gibi konuşuyorlar. İsabel bütün bunlardan Lord Warburton'un, reformcu, köktenci, eski düzeni küçümseyen, en yeni bir soylu tipinden olduğunu anladı. Hindistan'da orduda bulunan öteki kardeşi, oldukça delişmen ve dik kafalıydı; Warburton'a ödettiği birçok borca (ağabey olmanın en değerli ayrıcalıklarından biriydi bu) girmenin dışında bir işe yaramamıştı şimdiye kadar. Lord Warburton, "Bundan fazla borç ödeyeceğimi sanmıyorum," dedi. "O benden çok daha iyi yaşıyor, işitilmemiş bir bolluğun tadını çıkarıyor, kendini de benden üstün bir beyefendi gibi görüyor. Tutarlı bir köktenci olduğum için, yalnızca eşitlikten yanayım ben; küçük kardeşlerin üstünlüğünden yana değilim." Dört kız kardeşinden ikisi, ikinciyle dördüncü, evliydi; biri, güncel deyimiyle, parlak bir evlilik yapmıştı, ötekinin evliliği ise şöyle böyleydi. Büyüğün kocası, Lord Haycock, çok iyi bir adamdı ama ne yazık ki korkunç bir kralcıydı; karısı bütün iyi İngiliz ev kadınları gibi kocasından beterdi. Öteki kardeş izdivacını Norfolk'tan küçükçe bir toprak sahibi ile yapmış, daha geçen gün evlendiği halde, şimdiden beş çocuk sahibi olmuştu. Lord Warburton Amerikalı genç dinleyicisine bütün bu bilgiyi, bundan da fazlasını, verdi; aynı zamanda İngiltere'deki yaşamın özelliklerini onun önüne sermek için çaba harcadı. İsabel,Warburton'un kendi deneyimlerini ya da düş gücünü pek hesaba katmayışı, her şeyi açık açık anlatışı karşısında çoğu zaman eğleniyordu. İçinden, "Beni barbar sanıyor, hiç çatal, kaşık görmediğimi düşü-

nüyor," diyor ve onun ciddi ciddi yanıtladığını duymak için safça sorular soruyordu. Warburton tuzağa düşünce de, "Beni savaş boyalarımla hindi tüylerim içinde göremeyişiniz çok yazık; zavallı vahşilere bu kadar iyi davrandığınızı bilsem, ulusal giysilerimi getirirdim," diyordu. Lord Warburton, Birleşik Devletleri baştan aşağı dolaşmıştı; İsabel'den iyi tanıyordu; Amerika'nın dünyanın en hoş ülkesi olduğunu söylemek inceliğini gösteriyordu; ancak oradan anımsadıkları sanki onda, İngiltere'ye gelen Amerikalılara pek çok şeyin açıklanması gerektiği düşüncesini uyandırmıştı. İsabel'e, "Ah, yanımda olup da Amerika'yı bana siz anlatacaktınız," dedi. "Ülkenizde aklım çok karıştı; aslına bakılırsa şaşkına döndüm; işin kötü yanı yapılan açıklamalar ancak aklımı daha da çok karıştırmaya yaradı. Biliyor musunuz, çoğu zaman bazı şeyleri bile bile yanlış açıkladılar sanıyorum; oradakilerin buna aklı çok iyi eriyor. Ancak ben bir şeyi açıklarsam buna güvenebilirsiniz; size söylediğim şeylerde hiçbir yanlış yoktur." En azından onun çok zeki, her konuda çok iyi yetişmiş, bilgili bir insan olduğu yanlış değildi. Çok ilginç, çok heyecanlı konulara değinmesine karşın, İsabel'e göre, bunu hiç de kendini göstermek amacıyla yapmıyordu; ender fırsatlar elde etmiş, üstün ödüllere değer bulunmuş, İsabel'in deyimiyle, rastlamış, olmasına karşın, övünmekten son derece uzaktı. Yaşamda en iyi şeyleri elde etmiş, ancak ölçüyü şaşırmamıştı. Zengin bir deneyimle (ah, ne kolay elde edilen bir deneyim!), zaman zaman neredeyse çocuksu görünen bir alçakgönülülüğün birbirine karışmasından oluşan bir niteliğe sahipti; bu tatlı, sağlıklı –damağınızda duyarcasına tat aldığınız– niteliğe sorumlu bir iyiliğin de eklenmesinden, Lord Warburton hiçbir şey yitirmiyordu.

Lord Warburton gidince İsabel Ralph'a, "Senin İngiliz erkeği örneğinden hoşlandım," dedi.

"Ben de hoşlanırım – çok severim onu, ama daha da çok acırım."

İsabel Ralph'a yan yan baktı, "Neden? Bana da tek kusuru buymuş gibi geliyor insanın ona bir parça acıyamaması. Öyle görünüyor ki her şeyi var, her şeyi biliyor, kendisi her şey."

Ralph direndi: "Ah, işi kötü!"

"Sağlığı kötü demek istemiyorsun, değil mi? "

"Hayır, sağlık yönünden durumu nefret edilecek kadar sağlam. Demek istediğim şu ki, çok önemli bir konumda bulunuyor ve bununla türlü oyunlar oynuyor. Kendini ciddiye almıyor."

"Şaka gibi mi görüyor kendini?"

"Çok daha kötü. Kendini bir yük, başkalarını kötüyü kullanan biri sayıyor."

"Eh, belki de öyledir."

"Belki öyledir – ben aslında öyle olduğunu düşünmesem de. Ama eğer öyleyse, başkalarını kötüye kullanma durumu, duyarlı, bilinçli bir insanın içine, kendi istemeden, kökü derinlere giden, ama yaptığı haksızlığın acısını da çektiren bir biçimde yerleştirilmişse, bundan daha fazla acınacak ne olabilir? Onun yerinde olsam Buda heykeli gibi ağır başlı davranırdım. Warburton'un benim düş gücüme seslenen bir konumu var: Büyük sorumluluklar, büyük fırsatlar, büyük saygınlık, büyük varlık, büyük güç, büyük bir ülkenin yönetiminde doğal bir yer. Ancak onun, kendisi, sahip olduğu güç, aslında hemen hemen dünyadaki her şey, konusunda aklı karmakarışık. Tehlikeli bir dönüm noktasında bulunan bir çağın kurbanı o; artık kendine inanmıyor, neye inanacağını da bilmiyor. Yerinde olsam ben neye inanırdım, bunu ona anlatmaya çalıştığımda (çünkü ben bunu çok iyi biliyorum), şımarık geri kafalının biri olduğumu söylüyor. Sanırım beni korkunç kültürsüz buluyor; bu düşüncesinde çok ciddi. İçinde yaşadığım zamanı anlamadığımı öne sürüyor. Çağımızı ondan iyi anladığım kesin; Warburton kendini, ne bir baş belâsı olduğu için yürürlükten kaldırabiliyor, ne de bir kurum olarak benimseyebiliyor."

İsabel, "Çok mutsuz görünmüyor," dedi.

"Mutsuz olmayabilir; ama onun gibi üstün beğeni sahibi bir adam sık sık rahasızlık duyar sanırım. Gene de elinde onunki gibi fırsatlar olan biri için, mutsuz değil demek nedir ki? Üstelik ben onun mutsuz olduğunu sanıyorum."

"Ben sanmam."

"Eh, mutsuz değilse bile, olmalı."

İsabel öğleden sonra çimlerin üzerinde her zamanki gibi dizlerinde şalı, elinde sulandırılmış çayının kocaman fincanı ile otu-

ran, yaşlı enişteşi ile bir saat geçirdi. Konuşma sırasında enişteşi ona son konuklarını nasıl bulduğunu sordu.

İsabel hemen yanıtladı: "Çok hoşuma gitti."

"İyi insandır, ama ona aşık olmanı salık vermem."

"Ben de olmam o zaman. Ancak sizin salık vermeniz üzerine aşık olurum. Üstelik Ralph bana Lord Warburton'u çok acıklı bir biçimde anlattı."

"Sahi mi? Ne demeli bilmem ki. Ancak unutma, Ralph konuşur."

"Warburton'u fazlasıyla yıkıcı buluyor, ya da yeterince yıkıcı olmadığını düşünüyor. Hangisi, pek anlamadım."

Yaşlı adam yavaşça başını salladı, fincanını masaya koyarak, "Hangisi ben de bilmiyorum," dedi. "Lord Warburton fazla ileri gidiyor, ama belki de yeterince ileri değil bu. Birçok şeyi yıkmak ister gibi; yalnız sanki kendisi değişmeden kalmak istiyor. Bu doğal bir şey belki, ama tutarsız bir durum."

İsabel, "Ah, umarım olduğu gibi kalır," dedi. "Ortadan kaldırılsaydı, dostları onu çok arardı.."

"Eh, bence böyle kalıp dostlarını eğlendirmeyi sürdürecektir. Ben Gardencourt'da onu çok arardım doğrusu. Buraya ne zaman gelse beni eğlendirir; bence kendi de eğleniyor.Toplumda onun gibilerin sayısı epeyce fazla; şimdi bunlar moda oldu. Ne yapmak istiyorlar –bir devrim mi başlatmak istiyorlar– bilmem. Her neyse, umudum bunu ben gidene kadar ertelemeleri. Anlarsın ya, her şeyi bozmak, yerinden oynatmak istiyorlar; benim İngiltere'de oldukça büyük bir toprağım var ve yerimden olmak istemem. Böyle davranacaklarını bilsem gelmezdim." Bay Touchett artan bir neşeyle konuşmayı sürdürdü: "Burası güvenilir bir ülke diye geldim. Büyük değişiklikler getirmeyi tasarlıyorlarsa, buna dolandırıcılık derim ben; o zaman çok kişi düş kırıklığına uğrar."

İsabel atıldı: "Ah, keşke bir devrim yapsalar; devrim görmek çok hoşuma giderdi."

Enişteşi şakayla, "Birbirine öyle karşıt görüşler savundun ki, unuttum, sen eski düzenden mi yanaydın, yeniden mi?" dedi.

"İkisinden de yanayım. Sanırım ben biraz her şeyden yanayım. Devrim sırasında –devrim iyice yol aldıktan sonra– üstün, gururlu bir kurulu düzen yandaşı olurdum sanırım. İnsan onlara daha çok yakınlık duyuyor; hem de çok güzel davranışlar içine girmek fırsatı var ellerinde, yani ilginç davranışlar, demek istiyorum."

"İlginç davranışlarla ne demek istediğini anladım mı bilmem ama, İsabel'ciğim, senin davranışların hep ilginç geliyor bana."

İsabel onun sözünü kesti: "Ah, ne tatlısınız; buna bir inanabilsem!"

Bay Touchett konuşmasını sürdürdü: "Yalnız korkarım zarif bir biçimde giyotine doğru ilerlemenin tadını hemen şimdi tadamazsın. Büyük bir patlama görmek istersen, bizimle uzun süre kalman gerekir. Çünkü iş o noktaya gelince, söylediklerinin gerçekleşmesi işlerine gelmez bunların."

"Kimden söz ediyorsunuz?"

"Diyelim ki, Lord Warburton'la arkadaşlarından – toplumun üst katlarındaki köktencilerden. Elbette ben ancak durumun bana nasıl göründüğünü bilebilirim. Değişikliklerden söz ediyorlar, ama ne dediklerini bildiklerini sanmıyorum. Sen ve ben, demokratik kurumların yönetiminde yaşamanın nasıl olduğunu biliyoruz; ben her zaman bu kurumların çok rahatlık sağladığını düşünmüşümdür, ama onlara ta başından alışkındım. Hem de ben lord değilim; sen canım, bir lady'sin, ama bende lordluk ne gezer. Şimdi, buradakilerin işi tam olarak anladıklarını sanmam. Her günü, her saati etkileyecek bir şey bu; çoğu olacaklardan, şimdiki durumdan hoşlandıkları ölçüde hoşlanmayacaktır. Denemek istiyorlarsa, elbette kendileri bilir; ama başarmak için pek büyük bir çaba harcayacaklarını sanmam."

İsabel sordu: "İsteklerinde içten değiller mi dersiniz?"

Bay Touchett, "Eh, ciddi olduklarına inanmak istiyorlar, ama sanki daha çok kuram konusunda ciddiler," dedi. " Köktenci görüşleri onlar için bir eğlence; biraz eğlenmeleri gerek; beğenileri bundan daha kaba da olabilirdi. Anlarsın ya, bun-

lar lüks sever, bu ilerici düşünceler de en büyük lüksleridir. Ahlâk duygularını okşar, ama konumlarına bir zararı dokunmaz. Konumlarını çok önemser bunlar; içlerinden biri kendi konumunu önemsemediğine seni inandırmaya kalkarsa, sakın inanma; çünkü buna göre davranırsan, sana hemen haddini bildirirler."

İsabel enişteşinin tatlı bir açık-seçiklikle önüne serdiği savları büyük bir dikkatle dinledi; İngiliz soylularını tanımıyordu; buna karşın bu savların genellikle, insan yaratılışı konusundaki kendi izlenimleri ile uyum içinde olduğunu gördü. Gene de Lord Warburton adına bunlara karşı çıkmak gereğini duydu: "Lord Warburton'un düzmeci biri olduğunu sanmam; ötekiler ne isterse olsun. Keşke Lord Warburton'un böyle bir sınavdan geçirildiğini görsem."

Bay Touchett, "Tanrı beni dostlarımdan korusun!" dedi. "Lord Warburton çok cana yakın bir genç – çok ince bir genç. Yılda yüzbin geliri var; bu küçük adanın iki yüz yirmi bin dönüm toprağı onun; daha pek çok şeyin de sahibi. Oturacak beş altı evi var. Benim nasıl kendi yemek masamda yerim varsa, onun da Parlamentoda öyle yeri var. İnce beğenileri var – yazını, resmi, bilimi, güzel genç kızları seviyor. En ince beğenisi de yeni görüşler. Bundan çok tat alıyor – genç bayanlar dışında belki her şeyden daha çok. Şuradaki eski evi– adı neydi? Lockleigh mi? –çok güzeldir; ama bizimki kadar sevimli olduğunu sanmam. Ancak, bunun önemi yok– o kadar çok başka evi var ki. Anlayabildiğim kadarıyla görüşlerinin kimseye zararı dokunmuyor; kendine zarar vermediği kesin. Bir devrim olsa, çok kolay atlatırdı. Ona ilişmez, olduğu yerde bırakırlardı; ilişmeyecek kadar severler onu."

İsabel içini çekti: "Ah, demek istese bile bir devrim kurbanı olamaz! Bu çok kötü bir durum."

Yaşlı adam, "Sen onu kurban etmezsen, hiçbir zaman olmaz," dedi.

İsabel başını salladı; bunu hafifçe hüzünlü bir havaya bürünerek yapmasının belki gülünecek bir yanı da vardı. "Ben hiçbir zaman bir kimseyi kurban etmeyeceğim," dedi.

"Umarım, sen kendin bir kurban olmazsın."

"Umarım olmam. Ama demek ki siz Ralph gibi Lord Warburton'a acımıyorsunuz?"

Eniştesinin neşeli, zeki bakışları bir süre İsabel'in üzerinde kaldı: "Evet, gene de acıyorum," dedi.

9

Bu soylu adamın kız kardeşleri, iki Bayan Molyneux, kısa bir süre sonra İsabel'i görmeye geldiler; İsabel çok değişik bulduğu bu genç hanımlardan hoşlandı. Aslına bakılırsa, İsabel onları kuzenine anlatırken, Ralph, Bayan Molyneux'ler için bu "değişik" sözcüğünden daha yersiz bir niteleme olamaz, çünkü İngiltere'de tıpı tıpına onlar gibi elli bin genç kadın var, demişti. Değişik olmak üstünlüğü ellerinden gitmekle birlikte, İsabel'in konukları gene de son derece tatlı ve utangaçtılar; İsabel'e göre gözleri, sardunya tarhları arasına eşit aralıklarla yerleştirilen yuvarlak süs havuzlarındaki sulara benziyordu.

"Hiç olmazsa kasvetli değiller," diye düşündü İsabel; bunu da çok çekici bir nitelik olarak gördü, çünkü küçüklük arkadaşlarından bazıları, böyle bir suçlamayı hak eden türdendiler (bu yanları olmasa ne hoş kızlardı); dahası İsabel zaman zaman kendinin de kasvetli olmaya yatkınlığından kuşkulanmıştı. Molyneux kardeşler fazla genç değillerdi, ama parlak taze ciltleri, biraz çocuksu bir gülümsemeleri vardı. Evet, İsabel'in hayranlığını çeken gözleri yuvarlaktı, cömertçe yuvarlak bedenleri de fok derisi ceketlere bürünmüştü. Dostlukları çok candandı, öylesine candandı ki bunu açığa vurmaktan neredeyse utanıyorlardı; dünyanın öbür ucundan gelen bu genç kızdan sanki korkuyorlardı biraz; iyi dileklerini sözden çok hal ve tavırlarıyla dile getirdiler. Gene de İsabel'in şu kadarını iyice anlamasını sağladılar: Ağabeyleri ile birlikte oturdukları Lockleigh'e öğle yemeğine geleceğini ve daha sonra da sık, ama çok sık görüşeceklerini umuyorlardı. Acaba bir gün gece yatısına gelir miydi?

Ayın yirmi dokuzunda eve birilerini çağırmışlardı, belki İsabel o zaman gelirdi.

Kardeşlerden biri, "Korkarım çağırdıklarımızın arasında öyle çok önemli kimseler yok, ama bizi olduğumuz gibi kabul edersiniz sanırım," dedi.

Çevresine sık sık övgü yağdıran İsabel karşılık verdi, "Sizleri çok şirin bulacağım. Bu halinizle, olduğunuz gibi, büyüleyicisiniz."

İsabel'in konukları kızardılar; onlar gidince, Ralph ona, böyle şeyler söylerse, zavallı kızların, onun çılgınca, sorumsuzca bir tutumla kendilerini oyuna getirmeye çalıştığını düşüneceklerini anlattı. Bu kızlara daha önce hiç kimse büyüleyici olduklarını söylememişti; bundan emindi.

"Elimde değil," dedi İsabel. "Böylesine sessiz, mantıklı ve halinden hoşnut olmak çok tatlı. Ben de öyle olmak isterdim."

Ralph, "Tanrı korusun!" diye bağırdı.

"Onlara benzemeye çalışacağım. Onları evlerinde görmeyi çok isterim."

Birkaç gün sonra Ralph ve annesi ile birlikte arabaya binip Lockleigh'e gittiklerinde İsabel'in bu dileği yerine geldi. Molyneux kardeşleri geniş konuk odalarında (sonradan bunun gibi birkaç oda daha bulunduğunu anladı), desenli kılıfları solmuş koltukların kalabalığı içinde, siyah pamuklu kadifeler giyinmiş otururken buldu. Kendi evlerinde onları Gardencourt'dakinden bile çok beğendi; kasvetli olmayışlarından da her zamankinden fazla etkilendiği bir gerçekti. Önceleri, bir kusurları varsa, o da kıvrak bir zihin yapısına sahip olmayışları, diye düşünmüştü; şimdi onların çok derin duygular besleyebileceklerini görüyordu. Yemekten önce Lord Warburton biraz uzakta Bayan Touchett'le konuşurken, İsabel, odanın bir ucunda bir süre onlarla yalnız kaldı.

"Kardeşinizin esaslı bir devrimci olduğu doğru mu?" diye sordu. Bunun doğru olduğunu biliyordu ama İsabel'in insan yaratılışına ilişkin konularla yakından ilgilendiğini gördük; şimdi de niyeti Molyneux kardeşleri konuşturmaktı.

İki kardeşten küçüğü olan Mildred, "Ah, evet; kardeşimiz çok ilericidir," dedi.

Ablası ekledi, "Warburton aynı zamanda çok da mantıklıdır."

İsabel bir süre uzaktan odanın öbür yanında duran, Bayan Touchett'in hoşuna gitmek için aşırı bir çaba harcadığı açıkça belli olan Warburton'a baktı. Ralph, eski evlerin geniş alanlarında, İngiltere'nin Ağustos sıcağında bile, hiç de uygunsuz kaçmayan ateşin başına oturmuş, yanına yanaşıp açıkça dostluk kurmaya çalışan bir köpekle oynuyordu. İsabel gülümseyerek, "Ne dersiniz, kardeşiniz düşüncelerinde içten mi?" diye sordu.

Abla sessizce kahramanımıza bakarken, Mildred çabucak atıldı: "A, içtendir, evet."

"Sınavı geçebilir mi sizce?"

"Hangi sınavı?"

"Bunların hepsinden vazgeçmek zorunda kalmayı, demek istiyorum."

Abla Molyneux yitirdiği sesini yeniden bulmuştu, "Lockleigh'den vazgeçmek zorunda kalmak mı?" dedi.

"Evet, öteki yerlerden de; adları nedir?"

İki kardeş neredeyse korkuyla bakıştılar; genç olanı, "Masraflar yüzünden mi, diyorsunuz?" diye sordu.

Öteki, "Evlerinden bir ikisini kiraya verebilir sanırım," dedi.

İsabel sordu: "Kira almadan mı?"

Abla Molyneux, " Malından mülkünden vazgeçeceğini düşünemiyorum," dedi.

İsabel karşılık verdi: "Korkarım, ikiyüzlülük ediyor; durumundaki sahteliği görmüyor musunuz?"

Anlaşılan yanındakiler şaşkına dönmüşlerdi. Abla, "Kardeşimin durumundaki mi?" diye sordu.

Küçük kardeş, "Onun çok iyi bir durumda olduğunu herkes bilir. Ülkenin bu yöresinin en önde gelen kişisidir o," dedi.

İsabel yanıtladı: "Belki beni saygısız buluyorsunuz. Siz kardeşinizi sayıyor, ondan biraz da korkuyorsunuz sanırım."

Abla Molyneux yalnızca, "İnsanın kardeşine saygı duyması doğal," dedi.

"Sizin ona saygınız varsa, çok iyi bir insan demektir; çünkü sizlerin çok güzel, çok iyi insanlar olduğunuz apaçık."

"Son derece iyidir. Yaptığı iyilikler hiçbir zaman bilinmeyecek."

"Yetenekli olduğu herkesçe bilinir. Herkes onu çok yetenekli buluyor."

"Bunu anlıyorum. Ama yerinde olsam, ölünceye kadar savaşmak isterdim: Geçmişin kalıtı uğrunda savaşırdım, demek istiyorum. Sımsıkı sarılırdım bu kalıta."

Mildred yumuşak bir tavırla karşı çıktı: "Sanırım açık fikirli olmalıyız. Ailemiz hep açık fikirliydi, ta en eski zamanlardan bu yana."

İsabel, "Ah, bu doğal," dedi. "Açık fikirlilik ailenize büyük başarı sağlamış; sevmenize hiç şaşmadım. Demek etamin üzerine yün işlemeyi seviyorsunuz?"

Lord Warburton yemekten sonra İsabel'e evi gezdirdiğinde, genç kız evin soylu bir görünüşe sahip olmasını doğal buldu. Yapının içi adamakıllı yenileştirilmiş, bu sırada en iyi yönlerinden bazıları bozulmuştu; ancak eve bahçeden bakınca, çevresindeki geniş hendeğin durgun sularından yükselen, kül renginin en yumuşak, en derin, havadan, sudan en fazla aşınmış tonlarını taşıyan, bu iri yığın, genç konuğu bir masal şatosuymuş gibi etkiledi. O gün hava serin ve oldukça kapalıydı; güz ilk kez kendini duyurmuştu; güneşin duvarlara vuran dağınık, bulanık, sulandırılmış ışınları, sanki evin yüzeyinde eskilik acısının en keskin olduğu yerleri sevecenlikle arayıp bularak yıkamaktaydı. Ev sahibinin papaz kardeşi öğle yemeğine gelmişti; İsabel onunla beş dakika konuşmuş, bu süre, derin bir din bilgisi arayışına çıkıp boşuna yorulduğunu anlayarak vazgeçmesi için yeterli olmuştu. Lockleigh Köyü papazının belirleyici nitelikleri, iri, atlet yapılı bir beden, açık, doğal bir yüz, bol iştah ve yerli yersiz gülme eğilimiydi. Sonradan Ralph'tan onun papazlığa atanmadan önce esaslı bir güreşçi olduğunu, şimdi de ara sıra, aile çevresinin gizliliği içinde, rakibinin sırtını yere getirebildiğini öğrendi. İsabel ondan hoşlandı –her şeyden hoşlanacak bir havadaydı– ancak düş gücünü zorlasa da onu ruhsal konularda yardımına başvurulacak

bir kaynak olarak göremedi. Yemekten sonra hep birlikte evin çevresindeki alanı gezmeye çıktılar; yalnız Lord Warburton biraz aklını kullanıp, oraları en az tanıyan konuğunu ötekilerden ayrı bir yürüyüşe çıkarmayı başardı.

"Şaka yapmıyorum, burayı doğru dürüst görmenizi isterim," dedi. "İlgisiz dedikodularla dikkatiniz dağıtılırsa iyi bakmazsınız."

Warburton'un kendi konuşması (İsabel'e ilginç bir geçmişi olan ev konusunda da çok şey söylemesine karşın) tümüyle arkeoloji içermiyordu; genç adam arada bir daha kişisel –hem genç kız, hem de kendisi için kişisel– konulara dönüyordu. Ancak sonunda, uzunca bir duraklamanın ardından, bir an için yürüyüşün görünüşteki asıl konusuna gelerek, "Eh, bu eski kışlayı bağendiğinize sevindim. Onu daha iyi tanımanızı, burada biraz kalmanızı isterdim. Kardeşlerim sizden fazlasıyla hoşlandı – kalmanız için bu bir neden olabilirse," dedi.

"Neden aramaya gerek yok, ama korkarım, herhangi bir söz veremem. Tümüyle teyzemin ellerindeyim."

"Bağışlayın ama buna tam inanmıyorum. Canınız ne isterse yapabileceğinizden pek kuşkum yok."

"Üzerinizde böyle bir izlenim bıraktımsa üzülürüm. Bu hoş bir izlenim olmasa gerek."

"İyi yanı umutlanmam için olanak tanıması." Lord Warburton sustu.

"Ne için umutlanmak?"

"Gelecekte sizi sık sık görebilmek konusunda."

"A, bu zevki tatmak için o kadar da özgür olmam gerekmez."

"Kuşkusuz hayır, ama gene de, enistenizin beni sevdiğini sanmıyorum."

"Çok yanılıyorsunuz. Sizden bana büyük övgüyle söz etti."

"Benden söz etmenize sevindim. Gene de durmadan Garden-court'a gidip gelmemden hoşlanacağını sanmam."

"Enistemin neden hoşlanıp hoşlanmadığını bilemem, ama elimden geldiğince onun isteklerine uymam gerekir. Kendi adıma sizi görmekten mutluluk duyarım."

"İşte bunu işittiğime sevindim. Böyle konuştuğunuzda büyüleniyorum."

"Kolay büyüleniyorsunuz, Lordum."

"Hayır, kolay büyülenmem." Lord Warburton bunu söyledikten sonra bir an durdu. "Ama siz beni büyülediniz, Bayan Archer," dedi.

Bu sözler kızın irkilmesine neden olan, anlatılmaz bir sesle söylenmişti; İsabel'e çok ciddi bir konu için bir giriş yapılıyormuş gibi geldi: Bu sesi daha önce de duymuştu, tanıyordu. Ancak şu anda bu girişin arkasının gelmesini hiç istemiyordu; onun için, geçirdiği sarsıntının elverdiği kadar çabuk ve elinden geldiğince neşeli bir tavırla, "Korkarım, buraya bir kez daha gelebilmem olasılığı yok," dedi.

Lord Warburton, "Hiçbir zaman mı?" diye sordu.

"Hiçbir zaman demiyeceğim; çok melodramatik olur."

"Gelecek hafta bir gün gelip sizi görebilir miyim?"

"Hiç kuşkusuz. Bunu engelleyen ne var?"

"Elle tutulur bir şey yok. Yalnız sizinle kendimi hiçbir zaman güvende duymuyorum. İçimde hep insanları ölçüp biçiyormuşsunuz gibi bir duygu var."

"Öyle de olsa bundan sizin zararlı çıkmanız gerekmez."

"Böyle söylemeniz büyük incelik; ancak, kazançlı bile çıksam, amansız bir adalet en sevdiğim şey değildir. Bayan Touchett sizi yurtdışına mı götürecek."

"Umarım."

"İngiltere size yetmiyor mu?"

"Bu Makyavel'ce bir söz; yanıtlamaya değmez. Görebildiğim kadar çok ülkeyi görmek isterim."

"O zaman yargılamayı sürdüreceksiniz demek?"

"Zevk alacağımı da umuyorum."

"Evet, en çok tat aldığınız şey de bu zaten; ne yapmak istediğinizi çıkaramıyorum," dedi Lord Warburton. "Sanki gizli amaçlarınız, geniş tasarımlarınız var."

"Beni olduğumdan fazla görmek, sizin iyiliğiniz. Her yıl elli bin yurttaşımın sahip olduğu ve herkesin gözü önünde yerine getirdiği bir amacın, yabancı ülkelere giderek zihnini geliştirmek amacının, gizlilik neresinde?"

"Siz zihninizi geliştiremezsiniz, Bayan Archer, zihniniz za-

ten son derece gelişmiş bir aygıt. Hepimize tepeden bakıyor; bizi küçümsüyor."

İsabel, "Küçümsemek mi?" dedi; ciddiydi. "Siz benimle alay ediyorsunuz."

"Eh, bizde çekici bir antikalık buluyorsunuz, diyelim; o da aynı şey. Hakkımda böyle düşünülmesine izin veremem; ben hiç de antika değilim. İtiraz ediyorum."

İsabel gülümseyerek, "İşittiğim en antika sözlerden biri de bu itirazınız," dedi.

Lord Warburton kısa bir süre sessiz kaldı. Sonra, "Dıştan yargılıyorsunuz – önemsemiyorsunuz," dedi. "Tek önem verdiğiniz şey hoşça vakit geçirmek."

İsabel'in az önce Warburton'un sesinde duyduğu tını yeniden belirmişti, şimdi buna biraz acılık karışmıştı; öylesine ani ve nedensiz bir acılıktı ki bu, genç kız onu kırmış olabileceğinden korktu. İngilizlerin çok garip bir ulus olduğunu sık sık duymuş, dahası, özgün düşünceleri olan bir yazarda onların aslında en romantik ırk olduğunu okumuştu. Lord Warburton acaba birden romantikleşiyor muydu, daha üçüncü görüşmelerinde, kendi evinde bir olay mı yaratacaktı? İsabel, onun davranışları üstün, son derece terbiyeli bir insan olduğunu bildiğinden, böyle bir şey yapmayacağını düşünerek, yeniden güven duydu (konukseverliğine güvenip evine gelen bir genç kıza hayranlığını dile getirmekle terbiye sınırlarını en uç noktasına kadar zorlamış da olsa). Genç adamın terbiyesine güvenmekte haklıydı, çünkü az sonra Warburton, sesinde İsabel'i şaşkınlığa düşüren o tınının en ufak bir izi bile bulunmadan, gülerek konuşmasını sürdürdü: "Önemsiz şeylerle kendinizi eğlendiriyorsunuz demek istemedim, elbette," dedi. "Siz konular seçiyorsunuz; insan yaratılışının zayıf yanları, acıları, ulusların özellikleri gibi!"

"Eğlenceye gelince, kendi ulusumda bana ömür boyu yetecek eğlence konusu var. Yalnız, yolumuz uzun; teyzem bir an önce yola çıkmak ister," diyen İsabel ötekilere doğru döndü; Lord Warburton da sessizce onun yanında yürüdü. Ancak ötekilerin yanına varmadan, "Gelecek hafta sizi görmeye gelirim," dedi.

İsabel oldukça büyük bir sarsıntı geçirmişti, ancak sakinleşirken, bu sarsıntının ona yalnızca acı verdiği konusunda kendini kandıramadı. Gene de Lord Warburton'un sözlerine yeterince soğuk bir yanıt verdi: "Nasıl isterseniz." Hesaplı bir soğukluk değildi bu. Onu eleştiren çok kimsenin sandığından daha az oynardı bu oyunu. Nedeni bir tür korkuydu.

10

Lockleigh'e gittiklerinin ertesi günü İsabel arkadaşı Henrietta Stackpole'dan bir mektup aldı. Liverpool damgası ile çevikparmaklı Henrietta'nın düzenli el yazısını zarfın üstünde birlikte görünce İsabel'i heyecanlandıran kısa bir nottu bu. Bayan Stackpole, "İşte buradayım, güzel arkadaşım," diye yazmıştı. "Sonunda yola çıkmayı başardım. New York'tan ayrılmadan önceki gece kararımı verdim – *İnterviewer* istediğim parayı vermeye yanaşınca. Deneyimli bir gazeteci gibi çantama birkaç şey atıp, gemiye tramvayla gittim. Sen neredesin? Nerede buluşabiliriz? Şatonun birinde konuksun sanırım; şimdiden İngiliz şivesi ile konuşmaya başlamışsındır. Belki bir lordla bile evlendin; umarım evlenmişsindir, çünkü toplumun en üst katlarından kişilerle tanışmak istiyorum; birkaçına tanıtman için sana güveniyorum. *İnterviewer* soylular hakkında aydınlatılmak istiyor. İlk izlenimlerim (genellikle insanlar konusunda) pek parlak değil; ama bunları seninle konuşmak isterim; sen de bilirsin ki, ne olursam olayım, en azından yüzeysel bir insan değilimdir. Sana söylenecek özel bir şeyim de var. Olabildiğince çabuk buluşmamızı sağla, olur mu? Londra'ya gel; (gezilecek yerleri birlikte gezmek ne hoşuma gider), ya da her neredeysen ben sana geleyim. Seve seve gelirim; bilirsin her şey ilgimi çeker benim; hem de buradaki yaşamın içyüzünü olabildiğince yakından görmek istiyorum."

İsabel bu mektubu eniştesine göstermeyi uygun bulmadı; ancak içeriğini anlattı, eniştesi de hemen, tam onun beklediği gibi, Bayan Stackpole'u Gardencourt'da ağırlamaktan kesinlikle mutluluk duyacağını arkadaşına bildirmesini kendisinden rica

etti. "Yazar bir hanım ama, Amerikalı olduğu için, sanırım öteki gazeteci bayan gibi benimle eğlenmez; Amerika'da benim gibileri çok görmüştür," dedi.

Genç kız, "Sizin gibi tatlı bir insana hiç rastlamamıştır," dedi, ama Henrietta'nın yazarlık içgüdülerine pek de güvenemiyordu; onun kişiliğinin en az beğendiği yanıydı da buydu. Gene de Henrietta'ya Bay Touchett'in evinde çok iyi karşılanacağını yazdı; bu uyanık genç bayan da hemen geleceği günü bildirdi. Londra'ya gidip onu Garden-court'a en yakın istasyona getiren trene bindi. İsabel'le Ralph onu karşılamaya geldiler.

Peronda yürürlerken Ralph, İsabel'e, "Arkadaşını sevecek miyim, nefret mi edeceğim?" diye sordu.

"Hangisi olursa olsun, onun için önemi yok. Henrietta erkeklerin kendisi için ne düşündüğünü hiç umursamaz."

"Erkek olduğuma göre demek ondan hoşlanmam söz konusu değil. Canavar gibi bir şey olmalı. Çok mu çirkindir?"

"Hayır. Çok güzel olduğu kesin."

"Söyleşi yapan bir kadın – eteklik giyen bir gazeteci! Görmek için sabırsızlanıyorum."

"Alay etmek kolay ama onun gibi yürekli olmak kolay değil."

"Sanmam ki kolay olsun; şiddet suçları, kişilere saldırı, bunlarla uğraşmak az çok yüreklilik gerektirmeli. Benimle söyleşi yapar mı dersin?"

"Dünyada yapmaz. Seni yeterince önemli bulmaz."

"Bak görürsün, gazetesine, Bunchie dahil, hepimizi anlatan yazılar gönderecektir."

"Bunu yapmamasını söylerim."

"Demek yapabileceğini düşünüyorsun?"

"Hem de nasıl."

"Ve o senin en yakın arkadaşın, öyle mi?"

"En yakın arkadaşım değil; ama kusurlarına karşın onu severim."

"Eh, korkarım, değerli yanlarına karşın ben ondan hoşlanmayacağım," dedi Ralph.

"Üç günün sonunda büyük bir olasılıkla aşık olursun ona."

"Aşk mektuplarımı *İnterviewer*'da yayımlasın diye mi? Asla!"

Tren az sonra geldi; Bayan Stackpole'un, taşra güzellerini biraz andırsa da, İsabel'in dediği gibi, hoş ve güzel bir kız olduğu ortaya çıktı. Derli toplu, tombul, orta boylu, yuvarlak yüzlü, küçük ağızlıydı; nazik bir cildi, başının arkasında topladığı açık kahverengi bukleleri, apaçık, şaşırmış gibi bakan gözleri vardı. Görünüşünün en dikkat çekici yönü, içinde küstahlık ya da meydan okuma bulunmayan bir bakışla, sanki sahip olduğu doğal bir hakkı kullanıp, bir görevi yerine getirircesine, bu organı karşısına çıkan her nesneye yönelterek dik dik bakmasıydı. Bu bakış şimdi, zarif, rahat bir görünüşü olan Bayan Stackpole'u onaylamamanın sandığı kadar kolay olmayacağını sezerek duraklayan Ralph'a yönelmişti. Genç kız yeni yıkanmış, kumru renkli giysilerinin kıvrımları içinde hışırdıyor, pırıldıyordu; Ralph ona bakar bakmaz, gazetenin katlanmadan önceki ilk baskısı gibi gevrek, yeni ve kapsamlı olduğunu anladı. Tepeden tırnağa hiçbir baskı yanlışına yer vermediği belliydi. Yüksek sesle, açık seçik konuşuyordu; dolgun değildi, ama yüksekti sesi. Ancak Ralph, onlarla birlikte Bayan Touchett'in arabasında yerini alan genç kızın, beklediği o büyük puntolu tipe, o berbat "manşet" tipine, uymadığını gördü. Gene de Henrietta, İsabel'in sorduğu, genç adamın da katılmayı göze aldığı bazı sorulara bol bol konuşarak açık yanıtlar verdi. Daha sonra Gardencourt'daki kitaplıkta Bay Touchett'le tanıştığı zaman (Bayan Touchett ortaya çıkmayı gerekli görmemişti) kendine ne derece güvendiğini daha da iyi gösterdi.

"Kendinizi Amerikalı mı, İngiliz mi saydığınızı bilmek isterim," diye atıldı. "Öğrenince, sizlerle ona göre konuşabilirim."

Ralph cömertçe yanıtladı: "Gene de konuşun; gönül borcu duyarız."

Henrietta gözlerini ona dikti; bu gözler Ralph'a kocaman cilalı düğmeleri anımsatıyordu – gergin bir zarfın lastikli ilmiklerini yerinde tutan düğmeler gibiydiler; gözbebeklerinin üzerinde çevredeki nesnelerin yansıdığını görür gibiydi. Düğmelerin insana özgü bir ifade taşıdıkları genellikle düşünülmez, ama Bayan Stackpole'un bakışında çok alçakgönüllü bir adam olan Ralph'ı utandıran, dokunulmazlığını, onurunu istemediği ölçülerde zedeleyen bir şey vardı. Şunu da ekleyelim ki, Bayan Stackpole orada birkaç gün

kaldıktan sonra bu duygu, tümüyle geçmese de, fark edilir biçimde azaldı. Genç kız ona, "Sizin beni Amerikalı olduğunuza inandırmaya kalkışacağınızı hiç sanmam," dedi.

"Hoşunuza giderse İngiliz olurum, Türk olurum."

"Eh, böyle değişebiliyorsanız, ne iyi."

"Her şeyi çok iyi anladığınıza, ulusal ayrılıkların sizin için bir engel oluşturmadığına eminim," dedi Ralph.

Bayan Stackpole gözlerini daha Ralph'tan ayırmamıştı. Sordu: "Yabancı dillerden mi söz ediyorsunuz?"

"Dil önemli değil. Ruh demek istiyorum, ulusal özellikler."

İnterviewer'ın muhabiri yanıtladı: "Ne dediğinizi anlamadım, ama buradan ayrılmadan önce anlarım."

İsabel, "Ralph kozmopolittir," düşüncesini öne sürdü.

"Bu bir parça her şey, tam olarak hiçbir şey anlamına gelir. Bence, sevgi nasıl kendimizden başlarsa, yurtseverlik de önce kendi yurdumuzdan başlar."

"Evet, ama yurdumuz nereden başlar, Bayan Stackpole?" dedi Ralph.

"Nereden başladığını bilmem, ama nerede bittiğini biliyorum. Ben buraya varmadan çok önce bitti."

Bay Touchett masum, yaşlı sesiyle, "Buradan hoşlanmadınız mı?" diye sordu.

"Ne düşüneceğime tam karar vermedim, efendim. Liverpool'dan Londra'ya gelirken üstüme bir sıkıntı çöktü."

Ralph, "Belki kompartıman kalabalıktı," görüşünü ileri sürdü.

"Evet, ama dost bir kalabalıktı – gemide tanıdığım Amerikalılar; Little Rock'tan gelen çok hoş insanlar. Gene de üzerimde bir şeylerin basıncını duydum; ne olduğunu anlayamadım. Ta en başından duydum bunu – hava dokunmuş gibiydi. Ancak sanırım burada kendi havamı yaratacağım. Olması gereken de bu, o zaman soluk alabilir insan. Yaşadığınız çevre çok güzele benziyor."

Ralph, "Biz de çok hoş insanlarız, biraz bekleyin, görürsünüz," dedi.

Bayan Stackpole anlaşılan beklemeye niyetliydi; hem de Gardencourt'da oldukça uzun bir süre kalacak gibiydi. Sabahları

yazı işleriyle ilgileniyordu, ama İsabel gene de arkadaşı ile uzun saatler geçirdi; çünkü Henrietta, işi bitince yalnız kalmaktan hoşlanmadığını, aslında, yalnız kalmayı kabul etmeyeceğini belli etmişti. Bayan Stackpole'un gelişinin ikinci günü sabahleyin, *Interviewer* için, o ince, okunaklı (kahramanımıza okul kitaplarındaki yazı örneklerini anımsatan) el yazısı ile, "Amerikalılar ve Tudor'lar: Gardencourt'dan Görüntüler" başlığı altında bir yazı yazdığını görünce, birlikte kaldıkları bu yerin güzelliklerini yayımlamaktan vazgeçmesi için İsabel'in onu uyarması gerekti. Henrietta, dünyanın en iyi niyetli insanı tavrıyla, yazısını ona okumayı önerdi, ama İsabel hemen karşı çıktı.

"Bence bunu yapmamalısın. Burayı anlatmamalısın."

Henrietta bilinen bakışıyla ona baktı. "Neden? Okurların istediği tam böyle bir şey; çok da güzel bir yer."

"Gazetelere geçmeyecek kadar güzel; enişte de istemez."

"Sen ona inanma! Sonradan hep çok hoşlarına gider."

"Enişte hoşlanmaz – teyzemin oğlu da. Konukseverliklerini kötüye kullandığını düşünürler."

Henrietta hiç de aklı karışmış gibi görünmedi; yalnızca, bu iş için yanında taşıdığı zarif bir aygıtla kalemini güzelce silip temizledi, yazıyı toparlayıp kaldırdı. "Uygun bulmuyorsan elbette yazmam; ama güzel bir konuyu gözden çıkarıyorum," dedi.

"Bol bol konu var; dört yanın konu dolu; araba gezintileri yaparız; sana çok güzel manzaralar gösteririm."

"Manzara benim alanım değil; bana her zaman insanlarla ilgili konular gerekmiştir. Biliyorsun İsabel, ben koyu bir insan yanlısıyım; hep öyleydim.Yazımda teyzenin oğlunu da ele alacaktım – yabancılaşan Amerikalı tipi. Bugünlerde bu tip çok tutuluyor; o da yabancılaşan Amerikalının güzel bir örneği. Sert bir dille eleştirecektim onu."

İsabel, "Bu onu öldürürdü!" diye atıldı. "Sert eleştiri değil, ama gazetelerde çıkmak öldürür."

"Eh, ben de onu biraz öldürmek isterdim. Enişteni de ele almak isterdim; o bence çok daha soylu bir tip – yurduna bağlılığını yitirmeyen Amerikalı. Büyük adam o ihtiyar; onurlandırmama neden karşı çıksın, anlamıyorum."

İsabel arkadaşına büyük bir şaşkınlıkla bakıyordu; bunca değer verdiği bir insanın yer yer bu derece özürlü olması tuhafına gitmişti. "Zavallı Henrietta," dedi. "Özel yaşam nedir, hiç haberin yok."

Genç kız kıpkırmızı kesildi, parlak gözleri bir an için doldu; İsabel onun bu durumunu her zamankinden de tutarsız buldu. Henrietta vakarla, "Bana büyük haksızlık ediyorsun; kendimle ilgili tek sözcük yazmadım!" dedi.

"Bundan eminim; ama bence insan başkaları adına da alçakgönüllü davranmalı!"

Henrietta, "Ah, bu çok güzel!" diyerek yeniden kalemine sarıldı. "Şunu not etmeliyim; bir yerde kullanırım." Son derece iyi huylu bir kızdı; yarım saat sonra, konu sıkıntısı çeken bir kadın gazeticinin neşelenebileceği ölçüde şendi. İsabel'e, "Toplumsal yazılar yazmaya söz verdim," dedi. "Düşüncelerimi çevreden almazsam, nasıl yazarım bu yazıları? Burayı anlatamadığıma göre, bari anlatabileceğim bir yer biliyor musun?" İsabel düşüneceğine söz verdi. Ertesi gün de arkadaşıyla konuşurken Lord Warburton'un değerli eski evinden söz edecek oldu. Bayan Stackpole atıldı: "Aman oraya götür beni – tam bana göre bir yer! Soylulara bir göz atmalıyım."

"Seni götüremem, ama Lord Warburton buraya geliyor, onu görüp gözlemlemen için fırsat var. Ancak söylediklerini yazmaya niyetliysen, onu kesinlikle uyarırım."

"Yapma," diye yalvardı İsabel'in arkadaşı. "Doğal davranmasını istiyorum."

İsabel, "Bir İngilizin en doğal hali dilini tuttuğu zamandır," dedi.

Üç günün sonunda, Ralph, Henrietta Stackpole ile hayli zaman geçirmesine karşın, İsabel'in önceden kestirdiği gibi, genç kıza gönlünü kaptırmış görünmedi. Birlikte evin arazisinde dolaşıp, ağaçların altında oturdular, öğleden sonra Taymis ırmağı üzerindeki güzel gezintilerde Ralph'ın şimdiye kadar yalnızca bir arkadaşı varken, şimdi Henrietta da sandaldaki yerini aldı. Ralph, teyze kızının girdiği ortamda tümüyle erimesi karşısında duyduğu doğal şaşkınlık içinde, Henrietta'nın kişiliğinin, İsa-

bel'inki gibi, yumuşak küçük parçalara bölünüp eriyecek nitelikte olmadığını düşünmüştü; bunun sandığından daha az doğru olduğunu anladı; çünkü *İnterviewer*'ın muhabiri onu neşelendiriyordu; Ralph da, uzun bir süre önce, sona yaklaşan günlerinde bir neşe kreşendosu çiçeğinin açmasına karar vermişti. Öte yandan Henrietta, erkeklerin ne düşündüğüyle ilgilenmediği konusunda İsabel'in söylediklerini de pek haklı çıkarmadı; çünkü zavallı Ralph'ı can sıkıcı bir sorun gibi görüyor, çözmeden bırakmayı da neredeyse ahlâka aykırı sayıyordu.

Geldiği günün akşamı İsabel'e, "Neyle geçiniyor?" diye sormuştu. "Elleri ceplerinde, bütün gün dolaşır mı?" İsabel gülümsedi. "Hiçbir şey yapmaz. Boş vakti çok bir beyefendidir."

"Yazıklar olsun ona – ben tren biletçisi gibi çalışırken. Ayıbını gözler önüne sermek isterim."

İsabel karşı çıktı. "Sağlığı çok bozuk; çalışacak gücü yok."

"Hah! İnanma. Ben hasta olduğum zaman da çalışıyorum." Henrietta, daha sonra su üstündeki gezinti için sandala binerken, Ralph'a, "Benden nefret ediyorsunuz sanırım; boğmak isterdiniz," dedi.

"A, hayır, ben kurbanlarımı yavaş yavaş eziyet etmek için saklarım. Siz de ne ilginç bir kurban olurdunuz!"

"Eh, bana eziyet ediyorsunuz; bunu söyleyebilirim. Ama ben de sizin tüm önyargılarınızı sarsıyorum; bu da beni rahatlatıyor."

"Önyargı mı? İlâç için olsun bende bir tek önyargı bile yoktur. Alın işte zihnimin yoksulluğunu görün."

"Daha da yazık; bende çok tatlı önyargılar bulunur. Elbete sizin teyze kızınızla flört etmenize (ya da adına ne diyorsanız) engel oluyorum; ama buna aldırmam, çünkü sizi konuşturuyorum. İsabel sizin ne denli sığ olduğunuzu anlayacak."

"Aman lütfen konuşturun beni. Bu zahmete katlanan o kadar az ki!"

Bayan Stackpole'un bu uğurda hiçbir çabayı esirgemediği, doğal bir konuşturma yoluna başvurarak, Ralph'ı her fırsatta sorguya çekmesinden anlaşılıyordu. Ertesi gün hava kötüydü; genç adam evde oyalanması için ona resimleri göstermeyi önerdi. Birlikte uzun galeriyi gezerken Ralph buranın belli başlı süslerini göste-

riyor, ressamlardan, resimlerin konularından söz ediyordu. Bayan Stackpole resimlere, hiçbir düşünce ileri sürmeden, tam bir sessizlik içinde baktı; Ralph onun, Gardencourt'a gelen konukların sık sık yaptığı gibi sıradan çığlıklarla övgüler yağdırmaya kalkışmayışına sevindi. Bu genç bayanın hakkını vermek gerekirse, alışılmış sözcükler kullanmaya pek düşkün değildi; ciddi, yaratıcı konuşma biçimi zaman zaman, yabancı bir dili düşüne taşına konuşan çok kültürlü bir insanın karşısında olduğunuz izlenimini uyandırıyordu. Ralph Touchett sonradan onun bir zamanlar Amerika'da bir derginin sanat eleştirmenliğini yaptığını öğrendi; bu olguya karşın, Henrietta gene de hayranlığı bozuk para gibi taşımıyordu cebinde. Ralph tam çok güzel bir Constable tablosu göstermişti ki[3], genç kız birden dönüp, sanki o da bir resimmiş gibi bakarak, "Vaktinizi hep böyle mi geçirirsiniz?" diye sordu.

"Böylesine hoş vakit geçirdiğim pek azdır."

"Biliyorsunuz – sürekli bir işiniz olmadan, demek istiyorum."

"Ah, ben bu dünyanın en tembel adamıyım."

Bayan Stackpole bakışlarını yeniden Constable'a çevirdi[4]; Ralph da onun yakınında asılı duran küçük bir Lancret'e bakmasını istedi; bu resim, bahçe içinde bir peri heykelinin kaidesine yaslanarak çimlerin üzerinde oturan iki kadına gitar çalan pembe yelekli, dar pantalonlu, kırma yakalı bir adamı göstermekteydi." Bence en güzel sürekli iş işte bu," dedi Ralph.

Bayan Stackpole yeniden ona döndü; Ralph, genç kızın baktığı resmi görmediğini anladı. Aklında çok daha ciddi bir konu vardı. "Bunu vicdanınıza nasıl sığdırıyorsunuz, anlamıyorum," dedi.

"Sevgili Bayan, bende vicdan yoktur!"

"Eh, geliştirmenizi öğütlerim. Amerika'ya bir sonraki gidişinizde işinize yarar."

"Belki artık oraya hiç gitmem."

"Neden? Yüzünüzü göstermekten utanıyor musunuz?"

Ralph yumuşak bir gülümsemeyle biraz düşündü. "Vicdanınız yoksa, utanmanız da olmaz sanırım," dedi.

3 John Constable (1776-1837), kırsal manzara resimleri ile ünlü İngiliz ressam.

4 Nicholas Lancret (1690-1743),Fransız ressam. James onun çağdaşı Watteau kadar iyi bir ressam olmadığına inanırdı. (*The Painter's Eye* [Londra, 1956], s.76.)

"Neyse, kendinize bol bol güveniniz var. Yurdunuzdan vazgeçmek sizce doğru mu?"

"Ah, insan nasıl büyükannesinden vazgeçmezse yurdundan da vazgeçmez. Her ikisi de seçme işleminden önce gelir – yapınızın parçalarıdır onlar, ortadan kaldırılamaz."

"Sanırım dönmeyi deneyip başaramadınız. Orada ne düşünüyorlar sizin için?"

"Bana bayılıyorlar."

"Onlara yaltaklanıyorsunuz da ondan."

Ralph içini çekti. "Biraz da doğal sevimliliğime verin bunu."

"Sizde doğal bir sevimlilik bulmadım. Bir sevimlililik varsa, o da hiç doğal değil; tümüyle sonradan kazanılmış, en azından, burada yaşarken kazanılmaya çalışılmış. Başardığınızı söylemiyorum. Zaten benim değer verdiğim türden bir sevimlilik de değil. Önce şu ya da bu biçimde bir işe yarayın, ondan sonra bunu konuşuruz."

"Eh, bana ne yapacağımı siz söyleyin," dedi Ralph.

"Önce hemen yurdunuza dönün."

"Anlıyorum. Ya sonra?"

"Bir işe sarılın."

"Ne gibi bir iş?"

"Canınız ne isterse; yeter ki ona sarılın. Yeni bir düşünce, büyük bir iş."

Ralph sordu: "Sarılmak çok zor mudur?"

"Canla başla, tüm kalbinizle olursa, hayır."

Ralph, "Ah, kalbim," dedi. "İş kalbime kaldıysa–"

"Kalbiniz yok mu?"

"Birkaç gün öncesine değin vardı, ama artık yitirdim."

Bayan Stackpole, "Ciddi değilsiniz." dedi. "Sizin sorununuz da bu işte." Gene de, birkaç gün sonra Henrietta dikkatini yeniden Ralph'a yöneltti. Bu kez ona anlaşılmaz bir biçimde ters davranmasına, başka bir neden gösterdi. "Sizin sorununuz nedir biliyorum, Bay Touchett," dedi. "Kendinizi öylesine üstün görüyorsunuz ki, evlenemiyorsunuz."

"Sizi tanımadan önce öyle sanıyordum, ama birden fikrimi değiştirdim."

Henrietta inlercesine, "Aman!" dedi.

"Bana öyle geldi ki, evlenmeye değer değilim."

"Evlenmek gelişmenizi sağlardı. Hem de göreviniz bu."

Genç adam, "Ah, ne çok görev var. Bu da mı görev?" diye sordu.

"Elbette görev – bilmiyor muydunuz? Evlenmek herkes için bir görevdir."

Ralph bir an düşündü; düş kırıklığına uğramıştı; tam Henrietta Stackpole'da hoşuna giden bir şeyler bulmaya başlıyordu; sevimli bir kadın olmasa da "iyi" bir kadına benziyordu. Seçkin değildi, ama, İsabel'in dediği gibi, yürekliydi: Pırıltılı giysiler içindeki aslan terbiyecisi gibi, kafeslere giriyor, kamçısını sallıyordu. Aşağılık oyunlara başvurabilecek biri gibi gelmemişti ona; ancak şu son sözleri tatsızdı. Evlenme çağındaki genç bir kadın bağlantısız genç bir erkeği evlenmesi için zorlarsa, bunu başkalarına iyilik etmek içgüdüsüye yapmadığı açıkça bellidir.

Ralph yanıtladı: "A, evet, bu konuda söylenecek çok şey var."

"Olabilir. Ancak başlıca söylenecek şey budur. Doğrusu evlenmeye değer hiçbir kadın yokmuş gibi tek başına dolaşıp durmak, çok seçkin bir hava veriyor. Dünyadaki herkesten üstün olduğunuzu mu sanıyorsunuz siz? Amerika'da insanlar genellikle evlenir."

Ralph sordu: "Evlenmek benim görevimse, sizin için de aynısı söz konusu değil mi?"

Güneş ışınları Henrietta Stackpole'un parlak göz yüzeylerini biraz daha parlattı. "Yürüttüğüm mantıkta kusur bulmak gibi boş bir umuda mı kapıldınız? Benim de herkes kadar evlenmeye hakkım var elbette."

"Eh o zaman, sizi bekâr görmenin benim canımı sıktığını söyleyemem. Daha çok, hoşuma gidiyor."

"Şimdi bile ciddi değilsiniz. Hiçbir zaman da olmayacaksınız."

"Size yalnız dolaşmaktan vazgeçtiğimi söylediğim gün de ciddi olduğuma inanmaz mısınız?"

Bayan Stackpole bir an gözlerinde aslında yüreklendirici sayılabilecek bir ifade ile Ralph'a baktı. Ancak, Ralph'ı büyük

bir şaşkınlığa boğan bir değişiklikle bu bakış birden yerini, korku, dahası kızgınlık ifade eden bjr bakışa bıraktı. Genç kız kuru bir sesle, "O zaman bile inanmam," dedi. Sonra uzaklaşıp gitti.

Ralph o akşam İsabel'e, "Arkadaşına tutulmadım," dedi. "Her ne kadar bu sabah bir süre tutkudan söz ettiysek de."

Kız yanıtladı: "Ve onun hoşuna gitmeyen bir şey söyledin."

Ralph şaşkın gözlerle baktı. "Benden yakındı mı?"

"Avrupalıların kadınlarla aşağılayıcı bir tavırla konuştuğunu söyledi."

"Bana Avrupah mı diyor?"

"En kötüsünden. Ona bir Amerikalının hiçbir zaman söylemeyeceği bir şey söylediğini anlattı. Ama ne olduğunu açıklamadı."

Ralph gülme lüksünü kendine tanıdı. "Bu kızın yaratılışında olağanüstü bir karışım var. Ona aşk ilân ettiğimi mi sanmış?"

"Hayır. Sanırım Amerikalılar bile aşk ilân eder. Ancak söylemek istediği bir şeyi yanlış anlayarak, kırıcı bir yorum yaptığını düşünüyor gibiydi."

"Bana evlenmeyi öneriyor sandım, kabul ettim. Bu mu kırıcı?"

İsabel gülümsedi."Bu benim için kırıcı. Evlenmeni istemem."

"Sevgili teyze kızım, sizlerin arasında insan ne yapabilir? Bayan Stackpole evlenmenin benim için görev, kendi görevinin de, genellikle, benim görevimi yerine getirmemi sağlamak olduğunu söylüyor."

İsabel ciddi ciddi, "Onda güçlü bir görev duygusu vardır," dedi. "Gerçekten vardır; söylediği her şeyin de ardında bu yatar. Bu nedenle severim onu. Bunca şeyi kendine saklamanın sana yakışmadığını düşünüyor. Anlatmak istediği buydu. Seni – ayartmaya çalıştığını sandıysan, çok yanılmışsın."

"Bunu garip bir biçimde yaptığı doğru, ama gerçekten de beni ayartmaya çalıştığını düşündüm. Kötülüğümü bağışla."

"Sen kendini beğenmişin birisin. Çıkarcı hiçbir düşüncesi yoktu onun; böyle düşüneceğin hiç aklına gelmezdi."

Ralph alçakgönüllülükle, "Demek bu tür kadınlarla konuşmak için insanın çok alçakgönüllü olması gerekiyor." dedi.

"Ama çok garip bir tip. Başkalarının kişisel davranmasını istemezken kendisi fazlasıyla kişisel davranıyor. Kapıyı vurmadan giriyor içeri."

İsabel onayladı. "Evet, kapı tokmaklarının varlığının pek farkında değil; bunları gösterişli birer süs olarak görüp görmediğini bilmiyorum. İnsanın kapısını ardına kadar açık tutması gerektiğini düşünüyor. Ben gene de ondan hoşlanmakta direniyorum."

Ralph, Henrietta Stackpole konusunda iki kez yanılmış olmaktan dolayı duyduğu doğal sıkıntıyla, "Ben de onun fazlasıyla içli dışlı davrandığını düşünmekte direniyorum," dedi.

İsabel gülümseyerek karşılık verdi: "Eh, korkarım ben biraz bayağı olduğu için hoşlanıyorum ondan."

"Onun gururunu okşayacak bir neden!"

"Bunu ona söyleyecek olsam başka türlü ifade ederdim. Onda 'halktan' bir şeyler olduğu için hoşlandığımı söylerdim."

"Sen halk konusunda ne bilirsin? Ona bakarsan, Henrietta ne bilir?"

"O çok şey bilir; ben de, Henrietta'yı yaratan şeyin, demokrasi o kara parçası, o ülke, o ulus olduğunu sezinleyecek ölçüde tanıyorum halkı. Henrietta bütün bunların toplamıdır demiyorum; bu ondan çok şey beklemek olur. Ancak Henrietta bütün bunları çağrıştırıyor; canlı bir biçimde temsil ediyor."

"O zaman ondan hoşlanmanın nedeni yurtseverlik duygusu. Korkarım ben de aynı nedenle ona karşıyım."

İsabel mutlu bir tür iç çekişle, "Ah, ben öyle çok şeyden hoşlanıyorum ki!" dedi. "Eğer bir şey beni belirli bir şiddetle etkilerse, onu kabul ederim. Öğünmek gibi olmasın ama sanırım epeyce çok yönlüyüm. İnsanların Henrietta'dan bambaşka olması hoşuma gider örneğin Lord Warburton'un kız kardeşleri gibi. Molyncux kardeşlere bakarken onlarda bir şeyin kusursuz bir örneğini görür gibi olurum. Sonra Henrietta çıkıp gelir, hemen ona inanırım; kendisinden çok ardında birikmiş duran şeylere inanırım."

Ralph öne sürdü: "Arkadan görünüşüne demek."

Kuzeni yanıtladı: "Henrietta doğru söylüyor; sen hiç ciddi olamazsın. Irmakların ötesinde uzanan, büyük düzlükleri aşıp

geçen, çiçek açıp gülümseyen, yeşil Pasifiğe varıncaya kadar yayılan o kocaman ülkeyi seviyorum ben! Ondan, güçlü, tatlı, taptaze bir koku yayılıyor sanki; Henrietta'nın da –benzetmemi bağışla– giysilerinde bu kokudan bir şeyler var."

İsabel bu söylevi bitirirken biraz kızardı; kızarması, konuşmasındaki bir anlık ateşli eda, ona öylesine yakışmıştı ki Ralph o sustuktan sonra gülümseyerek biraz baktı ona. "Pasifiğin öylesine yeşil olduğundan emin değilim," dedi. "Ama sen düş gücü sahibi bir genç kızsın. Henrietta'da ise, geleceğin kokusu var – insanı neredeyse bayıltacak!"

II

Ralph bundan sonra, Henrietta Stackpole'un konuşmasını en kişisel bulduğu anlarda bile, yanlış yorumlamamaya karar verdi. İnsanlar yalın, birbirine benzeyen organizmalardı; kendisi ise, insan yaratılışının fazlasıyla sapkın bir örneği. Bu nedenle, Henrietta ile ilişkilerinde "başkalarının sana davrandığı gibi davran" ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalmaya hakkı yoktu. Verdiği kararı büyük bir özenle uyguladığı için, bu genç hanımla yeniden görüştüklerinde, Henrietta, hiçbir engele rastlamadan, her zamanki özgüveni ile karşısındakini korkusuzca sorguya çekti. Henrietta'nın Gardencourt'a gelmesinden İsabel'in hoşnut olduğunu görmüştük; Henrietta da bundan hoşnuttu; İsabel'e kardeş bir ruh gibi, zekâsını özgürce işlettiği bir alandaydı; soylu tavrını tümüyle onayladığı Bay Touchett de kolayca saygı uyandıran bir insandı; bu nedenlerle Henrietta'nın Gardencourt'daki durumu çok rahat olabilirdi; ne var ki, başlangıçta zorunlu olarak ev sahibesi saydığı küçük kadına karşı önüne geçemediği bir güvensizlik duyuyordu. Henrietta çok geçmeden Bayan Touchett'i ev sahibesi olarak görmenin aslında pek hafif bir zorunluluk olduğunu, Bayan Touchett'in, Henrietta Stackpole'un kendisine nasıl davrandığına hiç aldırmadığını anladı. Bayan Touchett, Henrietta'yı, İsabel'e serüvenci ve can sıkıcı diye tanımlamış, serüvenciliği, can sıkıcılığına göre, insana biraz daha fazla heyecan veriyor, demişti; İsabel'in böyle bir arkadaş seçmesine şaşıyordu; ancak hemen eklemişti: İsabel'in arkadaşları İsabel'in işiydi; Bayan Touchett onların hepsinden hoşlanmayı, ya da kendi hoşlandıklarının dışındakilerle arkadaşlık etmesini kısıtlamayı hiçbir zaman düşünmemişti.

"Yalnız benim hoşlandığım kimselerle görüşsen, sevgili kızım, çok ufak bir çevren olurdu," diye açıkladı. "Hem ne erkekleri, ne de kadınları, arkadaşlık etmeni salık verecek ölçüde sevmiyorum sanırım. Bu ciddi bir iştir. Stackpole'dan hoşlanmadım, her şeyi bana batıyor; öyle bağıra çağıra ve çok konuşuyor ki, insan ona bakmak istermiş gibi –ki istemez– insana öyle bir bakıyor ki. Eminim tüm yaşamı pansiyonlarda geçmiştir; bu tür yerlerdeki davranışlardan, aşırı rahatlıktan nefret ederim. Kuşkusuz sen benim çok kötü davrandığımı düşünüyorsun, ama bana sorarsan, kendi davranışlarımı yeğlerim, hem de çok. Stackpole pansiyon uygarlığından nefret ettiğimi biliyor, dünyanın en üstün uygarlığı saydığı pansiyon yaşamından nefret ettiğim için benden nefret ediyor. Gardencourt pansiyon olsa hoşuna giderdi. Bana göre, burası fazlasıyla pansiyon gibi zaten! Biz onunla anlaşamayız, denemekte de yarar yok."

Bayan Touchett, Henrietta'nın onu onaylamadığını sezmekte haklıydı, ama nedenine tam parmak basamamıştı. Henrietta'nın oraya gelmesinden bir ya da iki gün sonra, Bayan Touchett'in Amerika'daki oteller konusunda bazı haksız düşüncelerini dile getirmesi, batı dünyasındaki her türlü kervansarayı meslek icabı tanıyan *İnterviewer* muhabirinin damarına basmış, ona karşı çıkmasına yol açmıştı. Henrietta'ya göre dünyanın en iyi otelleri Amerika'daydı; bunlarla süregelen savaşımından yeni dönen Bayan Touchett ise en kötü otellerin Amerika'da olduğuna inanıyordu. Ralph, anlaşmazlığı sona erdirmek için, sevimli görünmeyi deneyerek, gerçeğin bu iki ucun ortasında bulunduğunu, söz konusu kuruluşların şöyle böyle diye tanımlanması gerektiğini öne sürdü. Ancak, Stackpole onun tartışmaya yaptığı bu katkıyı küçümsedi. Şöyle böyleymiş, hah! Amerikan otelleri dünyanın en iyisi değilse, en kötüsüydüler, ama onların şöyle böyle denilecek bir yanı yoktu.

Bayan Touchett, "Belli ki otelleri değişik açılardan değerlendiriyoruz," dedi. "Ben, bana birey gibi davransınlar isterim; siz, "grup" gibi davranmalarından hoşlanıyorsunuz."

"Ne demek istediğinizi anlamıyorum. Bana Amerikalı bir hanımefendi gibi davransınlar isterim."

Bayan Touchett gülerek, "Zavallı Amerikalı hanımlar! Kölelerin köleleri," dedi.

Henrietta yanıtı yapıştırdı: "Özgür erkeklerin arkadaşları."

"Hizmetçilerin arkadaşları – onlar İrlandalı oda hizmetçisi ile Zenci şöförün işini paylaşıyor."

"Amerika'da hizmetçilerle uşaklara köle mi diyorsunuz? Bu insanlara köle gibi davranmak istiyorsanız, Amerika'yı beğenmediğinize hiç şaşmamalı."

Bayan Touchett sakindi, "İyi adamlarınız yoksa sefil olursunuz. Amerika'daki hizmetçi ve uşaklar çok kötü, ama Floransa'da beş tane kusursuz adamım var benim," dedi.

Henrietta düşüncesini söylemeden edemedi, "Beş tanesiyle ne yaptığınızı anlamıyorum. Bedenleriyle çalışan beş kişinin çevremde dolanıp durduğunu görmekten hoşlanmam sanırım."

Bayan Touchett çok anlamlı bir sesle gürledi: "Bu onları başka bazı konumlarda görmekten daha iyidir."

Bayan Touchett'in kocası sordu: "Baş garsonun olsam benden daha çok hoşlanır mıydın, sevgilim?"

"Sanmam. Sende hiç *tenue* yoktur."

Ralph, "Özgür erkeklerin arkadaşları – hoşuma gitti, Bayan Stackpole. Güzel bir tanımlama," dedi.

"Özgür erkekler derken sizden söz etmiyordum, bayım."

Ralph'ın iltifatı karşılığında aldığı tek ödül bu oldu. Stackpole'un aklı karışmıştı; feodaliteden arta kaldığını düşündüğü bir sınıf insana, Bayan Touchett'in bilinmez nedenlerle önem vermesinde, ihaneti andıran bir şey vardı. Belki de bu düşüncenin yarattığı sıkıntıyla, aklındakini İsabel'e söylemekte birkaç gün gecikti. "Sevgili arkadaşım, sakın bağlılığını yitiriyor olmayasın," dedi.

"Bağlılık mı? Sana karşı mı Henrietta?"

"Bu çok acı olurdu, ama o değil."

"O zaman yurduma karşı mı?"

"Ah, umarım bu hiç olmaz. Liverpool'dan yazdığım mektupta sana söylenecek özel bir şeyim var, demiştim. Ne olduğunu hiç sormadın. Bir şeyden mi kuşkulandın yoksa?"

"Ne kuşkusu? Genelde kuşkucu bir insan olduğumu sanmam. Mektubundaki o sözleri şimdi anımsadım, ama itiraf ederim unutmuştum. Neydi o?"

Henrietta sanki düş kırıklığına uğramıştı, dik dik bakışı da bu duygusunu ele veriyordu. "Soruyu doğru sormadın – önemsediğini gösteren biçimde sormadın. Sen değiştin – aklında başka şeyler var."

"Ne demek istediğini söyle, o zaman düşünürüm."

"Gerçekten düşünecek misin? İşte bundan emin olmak istiyorum."

"Düşüncelerimi pek dizginleyemem. Ama elimden geleni yaparım." Henrietta öylesine uzun bir süre sessizce İsabel'e baktı ki, sonunda kahramanımızın sabrı taştı, "Evleniyor musun yoksa?" diye sordu.

"Avrupa'yı görmeden evlenmem!" dedi Henrietta. Sonra, "Ne gülüyorsun?" diye konuşmayı sürdürdü, "Benim söylemek istediğim, Goodwood da benimle aynı gemide buraya geldi."

"Ya!"

"İşte bunu güzel söyledin. Onunla uzun uzun konuştum. Senin peşinden gelmiş."

"Sana öyle mi dedi?"

Henrietta onu akıllıca yanıtladı: "Hayır, bana bir şey söylemedi; zaten ondan anladım. O senden çok az söz etti, ama ben bol bol seni konuştum onunla."

İsabel durdu. Goodwood'un adı anıldığında biraz rengi atmıştı. Sonunda, "Bunu yapmana çok üzüldüm," dedi.

"Benim için zevkti; hem onun dinleyiş biçimi hoşuma gitti. Böyle bir dinleyiciyle uzun süre konuşabilirdim; öylesine sessiz, öylesine heyecanlıydı ki; sözlerimi içercesine dinledi."

"Ne söyledin benim için?"

"Tanıdığım her yönüyle en güzel yaratık olduğunu söyledim."

"Buna çok üzüldüm. Beni zaten gereğinden fazla beğeniyor; onu yüreklendirmemeli."

"Yüreklendirilmek için ölüyor. Yüzünü, ben konuşurken takındığı ciddi, kendinden geçmiş ifadeyi görür gibiyim. Çirkin bir adamın bunca yakışıklı göründüğüne hiç tanık olmamıştım."

İsabel, "Çok saf bir insan." dedi. "O kadar da çirkin değil."

"İnsanı saflaştırmak için büyük bir tutku gibisi yoktur."

"Onunki kesinlikle büyük bir tutku değil."

"Bunu söyleyişinden çok emin olmadığın anlaşılıyor."

İsabel soğukça bir gülümsemeyle, "Goodwood'un kendisine daha iyi söylerim," dedi.

"Yakında bu fırsatı verecek sana." Arkadaşının kesin bir tavırla verdiği bu bilgiye karşılık İsabel bir şey söylemedi. Henrietta konuşmayı sürdürdü: "Seni değişmiş bulacak. Girdiğin yeni çevreden etkilendin."

"Olabilir. Ben her şeyden etkilenirim."

Henrietta biraz acı bir gülüşle, "Goodwood dışında her şeyden!" dedi.

İsabel o zaman bile gülümsemedi. Biraz sonra, "Benimle konuşmanı o mu istedi?" diye sordu.

"Açıkça demedi. Ama gözleriyle istedi – bir de ayrılırken el sıkışıyla."

İsabel, "İsteğini yaptığın için teşekkürler," diyerek başını çevirdi.

Arkadaşı sözünü sürdürdü: "Evet, değiştin; burada yeni yeni fikirler edindin."

"Umarım öyledir; insan olabildiğince yeni fikirler edinmeli."

"Evet ama, eskiler doğruysa, yeniler onları engellememeli."

İsabel yeniden ona döndü. "Eskiden Goodwood'u düşünüyordun, demeye getiriyorsan–" diye söze başladı, ama arkadaşının gözlerindeki inatçı pırıltıyı görünce durakladı.

"Yavrucuğum, ona sen yüz vermiştin."

İsabel önce bu suçlamayı geri çevirecek oldu ama az sonra, "Çok doğru," diye yanıtladı. "Ona gerçekten yüz verdim." Sonra arkadaşına Goodwood'un niyetleri konusunda ne öğrendiğini sordu. Merakına yenilmişti, çünkü bu konuyu konuşmaktan hoşlanmıyor, Henrietta'nın incelikten yoksun olduğunu düşünüyordu.

Henrietta yanıtladı: "Ona sordum. Hiçbir niyeti yokmuş, ama ben inanmıyorum. Hiçbir şey yapmadan duracak adam değil. Yüce ve yürekli işlerin adamı o. Başına ne gelirse gelsin, bir şeyler yapacak, her ne yaparsa da haklı olacaktır."

"Buna tümüyle inanırım," dedi İsabel. Henrietta incelikten yoksun olabilirdi, ama onun bu çıkışı İsabel'e dokunmuştu.

Henrietta bağırdı, "Tamam işte! Hoşlanıyorsun ondan!"

İsabel onun sözlerini yineledi: "Her ne yaparsa yapsın haklıdır. Bir erkek böylesine yanılmaz biriyse, insanın onun için beslediği duyguların ne önemi olabilir?"

"Onun için önemi olmayabilir, ama insanın kendi için önemlidir."

İsabel soğuk bir gülümsemeyle, "Şimdi bunun benim için taşıdığı önemi konuşmuyoruz," dedi.

Bu kez de arkadaşı ciddileşmişti. "Eh, bana göre hava hoş; sen değiştin. Birkaç kısa hafta önceki kız değilsin. Goodwood da bunu anlar. Bugün yarın gelir buraya."

"O zaman umarım benden nefret eder."

"Onun senden nefret etmesini ben nasıl beklemezsem, sen de beklemezsin sanırım."

Kahramanımız bu gözleme karşılık vermedi; aklı, Goodwood'un Gardencourt'da boy göstereceği konusunda aldığı haberin yarattığı ürküntü ile doluydu. Ancak, kendini onun gelmeyeceğine inandırmak yoluna gitti; daha sonra da onun gelebileceğine inanmadığını arkadaşına iletti. Gene de, kırk sekiz saat boyunca kendini buna hazırladı, hizmetçilerin genç adamın geldiğini bildirmesini bekledi. Bu duygu ona baskı yapıyor, havada bir değişiklik olacakmış gibi sıkıntı veriyordu; geldiğinden bu yana, insanlar bakımından, Gardencourt'daki hava öylesine hoştu ki, herhangi bir değişiklik ancak kötü yönde olabilirdi. Gerçekten de ikinci gün içinde bulunduğu gerilim sona erdi. Ona arkadaşlık etmekten hoşlanan Bunchie ile bahçeye çıkmış, bir süre neşesiz, tedirgin dolaştıktan sonra, koca kayın ağacının altında, eve bakan bir bahçe kanepesine oturmuştu; kara kurdeleli beyaz giysisi içinde, titreşen gölgelerin arasında zarif ve uyumlu bir görüntü oluşturuyordu. Bir süre Bunchie ile konuşarak oyalandı; köpeğin teyzesinin oğlu ile ortak sahibi olmaları elden geldiğince yan tutmadan uygulanmıştı –Bunchie'nin biraz dönek ve tutarsız sevgisinin elverdiği ölçüde. Ancak İsabel ilk kez bugün Bunchie'nin zekâsının sınırları ile karşılaşıyordu– o güne kadar genellikle hep hayvanın ne kadar zeki olduğunu görüp

şaşmıştı. Sonunda, bir kitap alsam iyi olur, diye düşündü; eskiden, canı sıkkınsa, iyi bir kitap seçip, bilincinin odağını salt akıl yetisine aktarmayı başarabilirdi. Son günlerde, edebiyatın verdiği ışığın gitgide soluklaştığını kabul etmek zorundaydı; enişteşinin kitaplığında, her beyefendinin koleksiyonunuda olması gereken yazarların tüm eserlerinin bulunduğunu kendine anımsattıktan sonra bile, elleri boş, gözleri çimlerin serin yeşilliğine takılmış, kımıldamadan oturup kaldı. Az sonra bir hizmetçi gelip eline bir mektup tutuşturunca düşünceleri kesintiye uğradı. Mektup Londra'dan postalanmıştı. İsabel zarfın üzerindeki tanıdık yazıyı görünce yazarının zarfı elinde tutuşu, sesi ve yüzü capcanlı gözlerinin önünde belirdi. Mektup kısaydı; burada tümü verilebilir:

Sevgili Bayan Archer– İngiltere'ye geldiğimi duyup duymadığınızı bilmiyorum, ama duymadınızsa bile gelişime şaşmazsınız. Anımsarsanız, üç ay önce, Albany'de beni geri çevirdiğiniz zaman, ben bunu kabul etmemiş, karşı çıkmıştım. Aslında siz de karşı çıkmamı onaylar, beni haklı bulur gibiydiniz. Yanınıza gelirken sizi benim gibi düşünmeye razı edebileceğimi umuyordum; bunun için çok iyi nedenlerim vardı. Ancak bu umudu kırdınız; sizi değişmiş buldum; bu değişiklik için bana hiçbir neden gösteremediniz. Mantıksızlık ettiğinizi söylediniz; kabul ettiğiniz tek şey de bu oldu. Bu ucuz bir nedendi, çünkü sizin kişiliğiniz bu değil. Hayır, siz aklına eseni yapan, kapris dolu bir insan değilsiniz, hiçbir zaman da olmazsınız. İşte bu yüzden sizi yeniden görmeme izin vereceğinize inanıyorum. Beni sevimsiz bulmadığınızı söylemiştiniz; buna inanıyorum; çünkü benden hoşlanmamanız için bir neden görmüyorum. Her zaman sizi düşüneceğim; hiçbir zaman bir başkasını düşünmeyeceğim. İngiltere'ye yalnızca siz burada olduğunuz için geldim; siz gittikten sonra Amerika'da kalamadım: Siz orada olmadığınız için nefret ettim Amerika'dan. Şu anda bu ülkeden hoşlanıyorsam bunun nedeni sizin burada olmanız. Daha önce de İngiltere'de bulunmuş ama pek sevmemiştim. Yarım saatliğine gelip sizi görebilir miyim? Sadık dostunuzun şu andaki en büyük isteği budur.

Caspar Goodwood

İsabel bu mektubu öylesine büyük bir dikkatle okuyordu ki yumuşak otlar üzerinde ona doğru yaklaşan ayak seslerini duymadı. Ancak düşünmeden mektubu katlarken başını kaldırdığında önünde duran Lord Warburton'u gördü.

12

İsabel mektubu cebine koydu; en ufak bir tedirginlik belirtisi göstermeden, biraz da kendi soğukkanlılığına şaşarak, konuğunu bir gülümsemeyle karşıladı.

Lord Warburton, "Burada olduğunuzu söylediler," dedi. "Salonda başka kimse olmadığına, görmek istediğim kişi de siz olduğunuza göre, daha fazla oyalanmadan dışarı çıktım."

İsabel ayağa kalkmıştı; o sırada Warburron'un gelip yanına oturmasını istemiyordu. "Ben de içeri girmek üzereydim," dedi.

"Lütfen girmeyin; burası çok daha iyi; Lockleigh'den atla geldim; hava çok güzel." Gülümseyişi özellikle dostça ve sevimliydi; genç adamın iyi duyguları ile iyi yaşamının aydınlığı sanki tüm kişiliğinden yayılıyor, genç kızın ilk görüşte ondan hoşlanmasına neden olan bu ışık, onu güzel bir Haziran günü gibi çepeçevre kuşatıyordu.

Konuğunun bir amacı olduğu duygusundan kurtulamayan, bundan sakınmak isteyen, ama aynı zamanda ne olduğunu da merak eden İsabel, "O zaman biraz yürürüz," dedi. Warburton'un amacı daha önce de bir kez İsabel'in görüş alanı içinde birden parlayıp sönmüş, bildiğimiz gibi, onda belli bir korku uyandırmıştı. Bu korku hepsi de tatsız olmayan bazı ögelerden oluşuyordu; İsabel aslında birkaç gün bunları çözümlemeye uğraşmış, sonunda, Lord Warburton'un kendisiyle ilgilendiği düşüncesinin hoşuna giden ve acı veren yanlarını birbirinden ayırmayı başarmıştı. Kimi okurlar genç kızın aceleci ve gereğinden fazla titiz olduğunu düşünebilir; ancak, bu suçlamalar yerindeyse, ikincisi birinciyi bağışlatabilir. İsabel toprak sahibi önemli bir kişinin

(Warburton'dan böyle söz edildiğini duymuştu) kendi çekiciliğine kapıldığına inanmaya hevesli değildi; böyle birinden gelecek bir evlenme teklifinin yol açacağı sorunlar çözeceklerinden fazlaydı. Warburton'un "önemli bir kişi" olduğuna ilişkin güçlü bir izlenim edinmiş ve bu sözlerin ne anlama geldiğini çözümlemek için kafa yormuştu. İsabel'in kendi kendine yeten bir insan olduğu konusundaki kanıtlara bir başkasını eklemek tehlikesini göze alarak, şunu da söylemeliyiz ki, önemli bir kişinin hayranlığını kazanmak olasılığı, ona zaman zaman neredeyse hakarete varan bir saldırı, kesinlikle rahatsızlık veren boyutta bir olay gibi görünmüştü; yaşamında bu anlamda önemli kişiler hiç olmamıştı; belki de anayurdunda yoktu böyleleri. Bireysel üstünlük kavramı onun için –bir erkeğin zekâsında, konuşma biçiminde hoşuna giden bir özellik– kişilik ve zekâ temeline dayanan bir şeydi. İsabel'in kendi de bir "kişilik"ti, bunu bilmemezlik edemezdi; bu kişilik, o güne kadar, tam bir bilinçliliği hep ahlâk imgeleriyle ilgili düşünmüş, yanıtlamaya çalıştığı soru kendi yüce ruhunun bunlardan hoşlanıp hoşlanmadığı olmuştu. Şimdi karşısında kocaman, pırıl pırıl duran, bu yalın kurala göre ölçülemeyen niteliklerin, güçlerin bir toplamı olan Lord Warburton, bambaşka türden bir değerlendirme gerektiriyordu. Her şeye çabucak, özgürce değer biçmeye alışık olan İsabel'in bu yeni değerlendirme için yeterli sabrı yoktu. Sanki daha önce başka hiç kimsenin ondan istemeyi göze alamadığı bir şeyi ister gibiydi Warburton. Siyasette, toplumda üstün bir yeri olan, bu mülk sahibi, önemli adamın, içinde yaşayıp devindiği haksız sisteme kendisini de çekmeyi tasarladığını sezinliyordu. Belli bir içgüdünün buyurgan değil, ama inandırıcı sesi, buna karşı koymasını, kendinin de bir sistemi, bir yörüngesi bulunduğunu söylüyordu ona. Daha başka şeyler de söylüyordu, birbirine ters düşen, birbirini doğrulayan şeyler: Bir kız kendini böyle birinin eline bırakmaktan daha kötü bir şey de yapabilirdi; Warburton'un temsil ettiği sistemi onun kendi açısından görmek de ilginç olurdu. Ancak öte yandan, aynı sese göre İsabel, tümüyle katı ve budalaca bir yanı olan bu sistemdeki pek çok şeyi, yaşadığı her saati karmaşıklaştıran sorunlar gibi algılayacak, onu sırtında bir yük gibi duyumsayacaktı. Dahası, yakın zamanda

Amerika'dan gelen, hiçbir sistemi olmayan, ama kişiliği olan bir genç adam vardı ki,İsabel bu kişiliğin kendi üzerindeki etkisini ne kadar küçümsemeye çalışsa başaramıyordu. Cebindeki mektup bunun tersinin doğruluğunu yeterince kanıtlıyordu. Gene de söylemeliyim, Albany'den gelip, bir İngiliz Lordunu, daha o bir öneride bulunmadan, kabul edip etmemeyi düşünen, genelde daha iyi bir evlilik yapabileceğine inanmaya da yatkın olan bu basit genç kıza gülmeyiniz. Büyük iyi niyet sahibi bir insandı İsabel, belki akıllılığının budalaca yanları çoktu, ama şu gerçeği bilmek onu sert bir biçimde yargılayanları sevindirebilir: İsabel daha sonra bir daha değişmemek üzere akıllandı, yalnız bunun için acınacak ölçüde büyük bir budalalık yapması gerekti.

Lord Warburton yürümeye, oturmaya ya da İsabel'in isteyebileceği her hangi bir şeyi yapmaya tümüyle hazırdı; bunu ona söylerken, toplum içinde her zamanki gibi uyumlu davranmaktan hoşlandığını belli eden bir hava takındı. Ancak, gene de duygularına pek egemen olamıyordu; kızın yanında sessizce yürürken, belli etmeden ona bakarken, bakışında, yerli yersiz gülüşünde bir utangaçlık vardı. Evet, İngilizler kesinlikle–bu noktaya daha önce değindiğimizden yalnız bir an için dönüp yineleyebiliriz– dünyanın en romantik insanlarıdır; Lord Warburton da bunun bir örneğini vermek üzereydi. Bütün arkadaşlarını şaşırtacak, bir çoğunu kızdıracak, dışarıdan hiçbir iyi yönü görülmeyen bir adım atmak üzereydi. Yanında, çimlerin üzerinde yürüyen genç hanım denizin öteki yakasından, Warburton'un iyi tanıdığı garip bir ülkeden gelmişti; bu genç kızın ataları, ilişkileri hakkında, o ülkeden olmalarından başka pek bir şey bilmiyor, bu anlamda, bunları konunun dışında ve önemsiz buluyordu. Bayan Archer'ın ne serveti, ne de insanı çoğunluğun gözünde haklı çıkaran türden bir güzelliği vardı ve Warburton onun yanında yaklaşık yirmi altı saat geçirdiğini hesaplamıştı. Vazgeçmek için çıkan bir dolu fırsattan yararlanmaya yanaşmayan bu isteğin tersliğini, insanların, özellikle insanlığın acele karar veren yarısının, onu nasıl yargılayacağını hesaba katmış, her şeyi açıkça görmüş, sonra da kafasından silip atmıştı. Yakasına taktığı gül goncasından fazla önemsemiyordu bunları. Ömrünün büyük bir bölümünde arkadaşlarını kızdıran

şeyleri yapmaktan kolayca sakınabilen kişi şanslıdır, çünkü, böyle ters bir yol tutması gerekince, kimse can sıkıcı anıları canlandırıp yaptığı işi kötülemez.

Yanındakinin duraksadığını gören İsabel, "Yolculuğunuz iyi geçmiştir umarım," dedi.

"Beni buraya getirdiğine göre nasılsa iyi geçerdi."

Onun evlenme teklif etmek niyetinden gittikçe daha fazla emin olan genç kız, "Gardencourt'u bu kadar çok mu seviyorsunuz?" diye sordu; Warburton duraksarsa üstüne varmamak, ancak teklifte bulunursa da aklını başında tutmak, dinginliğini korumak istiyordu. Birden birkaç hafta önce bu durumu çok romantik bulurdum diye düşündü: Eski bir İngiliz kır evinin toprakları; ön alanda, dikkatle bakılınca kendine çok benzediği görülen genç bir kıza aşk ilân eden, "büyük" (ona öyle geliyordu) bir soylu. Şu anda kahraman kendisi olsa da, duruma uzak açıdan bakmakta başarılıydı.

"Gardencourt'u değil, yalnızca sizi seviyorum."

"Bunu söylemeye hakkınız yok, beni tanıyalı çok olmadı; ciddi olamazsınız."

İsabel bu sözlerinde tümüyle içten değildi, çünkü Warburton'un içtenliğinden hiç kuşkusu yoktu. Söyledikleri yalnızca, Lord Warburton'un sözlerinin sıradan insanları şaşırtacak türden sözler olduğunu, kendisinin de bu gerçeği çok iyi bildiğini gösteriyordu. Üstelik, İsabel'in Warburton'a inanması için onun gelişi güzel konuşun bir adam olmadığını bilmesi dışında ille de bir şey gerekirse, genç adamın verdiği yanıt yeterdi.

"Böyle bir konuda insanın hakkı olup olmadığı zamanla ölçülmez, Bayan Archer; duygularla ölçülür. Üç ay beklesem de bir şey değişmezdi; söylemek istediğim şeyden bugünkünden daha emin olmazdım. Evet, sizi çok az gördüm, ama edindiğim izlenim ilk karşılaştığımız saatten başladı. Hiç zaman yitirmedim; size o zaman aşık oldum. Romanlardaki gibi ilk bakışta; şimdi bunun süslü bir söz olmadığını biliyorum; bundan sonra romanları daha çok önemseyeceğim. Burada geçirdiğim o iki gün kesin kararımı vermemi sağladı. Bilmem fark ettiniz mi, ama size –zihinsel olarak– çok büyük bir dikkatle baktım. Söy-

lediğiniz, yaptığınız hiçbir şey gözümden kaçmadı. Geçen gün Lockleigh'e geldiğinizde –daha doğrusu oradan ayrıldığınızda– kesinlikle emindim. Gene de iyice düşünüp, kendimi tartmaya karar verdim. Bunu yaptım; şu geçen günler içinde başka hiçbir şey düşünmedim. Bu gibi şeylerde yanlış yapmam; çok mantıklı bir hayvanım. Ayağım kolay kolay yerden kesilmez, ama bir kez etkilenirsem, bu yaşam boyu sürer. Yaşam boyu, Bayan Archer, yaşam boyu." Warburton bu son sözleri İsabel'in o zamana kadar işittiği en sevecen, en yumuşak, en tatlı bir sesle yinelemiştii; gözlerinde duyguların daha bayağı olanlarından arınmış bir tutkunun –öfke, şiddet, mantıksızlık– ışığıyla, rüzgâr almayan bir yerdeki lambanın titremeyen ışığıyla ona bakıyordu.

Sessiz bir anlaşmayla yürüyüşlerini gittikçe yavaşlatmışlardı; sonunda durdular ve Warburton İsabel'in elini tuttu. İsabel çok yumuşak bir sesle, "Ah, beni ne kadar az tanıyorsunuz, Lord Warburton!" dedi. Ve gene yumuşak bir hareketle elini çekti.

"Yüzüme vurmayın; sizi daha iyi tanımadığım için zaten yeterince mutsuzum; bu benim eksikliğim. Dileğim sizi daha yakından tanımak; bunun için de en iyi yolu seçtim gibi geliyor. Karım olursanız o zaman sizi daha iyi tanıyacağım, o zaman sizin için düşündüğüm bütün iyi şeyleri söylediğimde, bunun bilgisizlikten kaynaklandığını ileri süremezsiniz."

"Siz beni az tanıyorsanız, ben sizi daha da az tanıyorum."

"Belki sizin gibi değilim, tanındıkça daha iyi yönlerim ortaya çıkmayabilir, bunu mu demek istediniz? Evet, olabilir. Ama düşünün, sizi mutlu etmeye çalışmak için nasıl kararlı olmalıyım ki sizinle böyle konuşuyorum. Benden biraz hoşlanıyorsunuz, öyle değil mi?"

İsabel, "Sizden çok hoşlanıyorum, Lord Warburton," dedi; o anda ondan son derece hoşlanıyordu.

"Bunu söylediğiniz için teşekkür ederim; beni yabancı saymadığınızı gösteriyor. Yaşamın tüm öteki ilişkilerinde bana düşeni yerine getirdiğime inanıyorum; çok daha fazla önem verdiğime göre, size kendimi sunduğum bu ilişkiyi de başarı ile neden yürütmeyeyim? Beni yakından tanıyanlara sorun; hakkımda iyi şeyler söyleyecek dostlarım var."

"Dostlarınızın sizi övmesine gerek yok."

"Bu çok sevindirici. Siz kendiniz bana güveniyorsunuz."

"Tümüyle." İsabel'in yüzü ona güvenmenin verdiği tatlı duyguyla parlıyordu.

Bu ışık Warburton'un gözlerinde bir gülümsemeye dönüştü; genç adam sevinçle soluk aldı. "Bayan Archer sizi yanıltıyorsam, dilerim benim olan her şeyi yitireyim,"dedi.

İsabel önce onun zenginliğinden söz ettiğini sandı, ama öyle olmadığını hemen anladı. Warburton zenginliğini, kendi deyimiyle,yerin dibine batırıyordu; aslında, karşısındaki kim olursa olsun, gelecekte anımsanmasını, özellikle evlenmek istediği kimsenin anımsamasını istediği bir şeydi söylediği. İsabel heyecanlanmamak için dua etmişti; şimdi onu dinlerken, en iyi nasıl yanıtlayacağını düşünürken bile böyle rastgele eleştirecek ölçüde sakindi. Ne demeli? diye sordu kendi kendine. En büyük isteği, becerebilirse, en az onun sözleri kadar ince bir yanıt bulmaktı. Genç adamın dedikleri tümüyle inandırıcıydı; İsabel her nasılsa Warburton için önemli bir kişi olmuştu. Sonunda, "Teklifinize nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Bu benim için büyük bir onur," dedi.

Warburton atıldı: "Ah, lütfen böyle konuşmayın! Böyle bir şey demenizden korkuyordum. Bu tür şeylerle ne işiniz var, anlamıyorum. Bana neden teşekkür edesiniz ki, benim size teşekkür etmem gerekir, dinlediğiniz için: Bunca az tanıdığınız bir adam güm diye üstünüze geliyor! Elbette çok önemli bir soru bu. Size şunu söylemeliyim ki, ben kendim bu soruyu yanıtlamak zorunda kalmaktansa sormayı yeğlerim. Ama dinleyiş biçiminiz –en azından, dinlemiş olmanız– bana biraz umut veriyor."

"Fazla umutlanmayın."

"Ah Bayan Archer!" diye mırıldandı Warburton. Bütün ciddiliğiyle, böylesine bir uyarının, belki de, neşeyle, coşkuyla yapılan bir şaka gibi algılanabileceğini düşündüğünden, gülümsüyordu.

İsabel sordu, "Hiç umutlanmamanızı dilersem çok şaşar mıydınız?"

"Şaşmak mı? Şaşmak sözcüğüyle ne demek istediğinizi bilmiyorum. Şaşmak olmazdı bu; çok daha kötü bir duygu olurdu."

İsabel yeniden yürümeye başladı; birkaç dakika sessiz kaldıktan sonra, "Siz zaten çok değer verdiğim bir insansınız, yakından tanırsam hiç kuşkusuz ancak daha çok değer veririm," dedi. "Yalnız, ben sizi düş kırıklığına uğratabilirim. Bilinen bir alçakgönüllülük gösterisi yapmıyorum; tam bir içtenlikle söylüyorum bunu."

"Bu tehlikeyi göze almak isterim, Bayan Archer."

"Dediğiniz gibi, sorduğunuz çok önemli bir soru. Çok güç bir soru."

"Elbette beni hemen yanıtlamanızı beklemiyorum. Gerektiği kadar düşünün. Beklemek bana kazandıracaksa, seve seve uzun süre beklerim. Ancak unutmayın ki sonunda en büyük mutluluğum vereceğiniz yanıta bağlı."

"Sizi merakta bırakmak beni çok üzer."

"Ah, aldırmayın. Altı ay sonra iyi bir yanıt almak bugün kötü bir yanıt almaktan iyidir."

"Ama büyük bir olasılıkla altı ay sonra bile sizin iyi sayacağınız bir yanıt veremeyebilirim."

"Neden vermeyesiniz? Benden gerçekten hoşlandığınıza göre?"

"Bundan hiç kuşku duymamalısınız."

"Eh o zaman, daha ne istiyorsunuz, anlamıyorum! "

"Sorun ne istediğim değil, ne verebileceğim. Size uygun olduğumu sanmıyorum; gerçekten sanmıyorum."

"Bu sizi üzmesin; o benim sorunum. Kraldan fazla kralcı olmanıza gerek yok."

"Hepsi bu değil," dedi İsabel. "Kimseyle evlenmek istediğimden emin değilim ben."

"Doğrudur. Sanırım birçok kadın başlangıçta böyle düşünür, ancak genellikle razı edilirler." Sayın Lordun bu kurala hiç mi hiç inanmadığını, endişesini bu sözlerle gizlemeye çalıştığını belirtelim.

İsabel hafifçe gülerek, "Razı edilmek istiyorlardır da ondan," dedi.

Warburton'un yüzü asıldı; bir an sessizce ona baktı. Az sonra, "Sanırım İngiliz olduğum için duraksıyorsunuz." dedi. "Bili-

yorum enişteniz kendi ülkenizde evlenmeniz gerektiğini düşünüyor."

Bu sözler İsabel'in ilgisini çekti. Bay Touchett'in onun evlilik beklentilerini Lord Warburton'la konuşabileceği hiç aklına gelmemişti. "Bunu size o mu söyledi?" diye sordu.

"Böyle bir şey dediğini anımsıyorum. Belki de genellikle Amerikalılardan söz etmiştir."

İsabel, "Kendisi İngiltere'de yaşamaktan pek hoşlanmışa benziyor," derken biraz ters bir tavır takınır gibiydi belki, ama bu sözlerle anlatmak istediği, hem enişteşini sürekli bir mutluluk içinde gördüğü, hem de kendinin sınırlı bir görüş açısını benimsemekten kaçınmak eğiliminde olduğuydu.

Bundan umutlanan Warburton hemen heyecanla atıldı: "Ah, sevgili Bayan Archer, yaşlı İngiltere iyi bir ülkedir; biraz yenileştirince daha da iyi olacak."

"Lütfen yenileştirmeyin, Lord Warburton; bırakın olduğu gibi kalsın. Ben İngiltere'yi böyle seviyorum."

"Eh, seviyorsanız, önerime karşı çıkmanızı anlamakta gitgide daha çok zorlanıyorum."

"Korkarım anlatamadım."

"En azından denemelisiniz anlatmayı. Aklım pek fena değildir. Korkuyor musunuz? Havası mı korkutuyor? Biliyorsunuz, kolayca gidip başka yerde oturabiliriz. Dünyanın neresinde olursa olsun dilediğiniz havayı seçebilirsiniz."

Bu sözler güçlü kolların insanı sarışını andıran geniş bir içtenlikle söylenmişti – Warburton'un temiz dudaklarından çıkan solukla kim bilir hangi garip bahçelerden, hangi ezgilerle yüklenip gelen güzel kokulu bir esintiyi dosdoğru yüzünde duymak gibi bir şeydi bu. O anda içinden gelen duygularla ona, yalın ve güçlü bir yanıtla, "Lord Warburton, bu eşsiz dünyada, gönül borcu içinde, kendimi sizin bağlılığınıza emanet etmekten daha iyi bir şey yapabileceğimi sanmıyorum," diyebilmek için küçük parmağını vermeye razıydı. Gene de, önündeki fırsatın büyüklüğü karşısında kendini yitirse bile, koca bir kafese kapatılmış vahşi bir hayvan gibi, gölgelerin en koyu yerine doğru geriledi. Ona sunulan bu "görkemli" ve güvenli durum,

aklına gelebilecek en üstün şey değildi. Sonunda bu güç anla başa çıkmak zorunluluğunu erteleyen bir şey söyledi. "Bugün bu konuda daha fazla konuşmayalım dersem nezaketsizlik saymayın," dedi.

"Elbette, elbette!" diye yanıtladı Lord Warburton. "Sizi sıkmayı hiç istemem."

"Düşünmem gereken çok şey söylediniz. Ben de düşüneceğime söz veriyorum."

"Benim de sizden istediğim bu zaten – bir de mutluluğumun tümüyle sizin ellerinizde olduğunu unutmayın."

İsabel bu uyarıyı büyük bir saygıyla dinledi, ama bir dakika sonra, "Size şunu söylemeliyim ki, benden istediğiniz şeyin olanaksızlığını, sizi mutsuz etmeden söylemenin bir yolunu bulmak için düşüneceğim," dedi.

"Bunu yapmanın yolu yok, Bayan Archer. Beni geri çevirirseniz ölürüm demiyorum; ölmem. Ancak daha kötüsü olur, hiçbir amacım olmadan yaşarım."

"Benden daha iyi biriyle evlenmek için yaşarsınız."

"Ne olur söylemeyin bunu; ikimize de haksızlık oluyor."

"O zaman daha kötüsüyle evlenmek için diyelim."

"Sizden iyileri varsa ben kötüleri yeğlerim. Tüm söyleyebileceğim bu." Lord Warburton ciddi bir tavırla ekledi: "Beğeni sorunu bu, nedeni olmaz."

Onun ciddiliği İsabel'in de ciddileşmesine neden olmuştu; yeniden artık bu konuyu kapatmasını istedi "Sizinle kendim konuşurum – çok yakında. Belki de yazarım," dedi.

"Peki. Ne zaman isterseniz. Süre ne olursa olsun bana uzun gelecek, sanırım yapabileceğim en iyi şey beklemek."

"Sizi çok bekletmem; biraz aklımı toplamak istiyorum, o kadar."

Lord Warburton, elleri arkasında, av kamçısını sinirle kısa kısa sallayarak bir süre ona baktı; hazin bir iç çekişle, "Biliyor musunuz?" dedi. "Çok korkuyorum – şu harika aklınızdan."

Kahramanımızın özyaşam öyküsünün yazarı nedenini bilmiyor, ama bu sözler İsabel'in birden irkilmesine, kızarmasına neden oldu. Bir an Warburton'un bakışını karşıladıktan sonra,

neredeyse kendisine acımasını isteyen bir sesle, "Ben de öyle, Lordum!" diyerek garip bir yanıt verdi.

Ancak Warburton ona acımadı; ne kadar acıma duygusu varsa hepsi de kendine gerekliydi. "Ah! acıyın, acıyın," diye mırıldandı.

İsabel, "Sanırım, gitseniz iyi olacak," dedi. "Size yazarım."

"Çok iyi. Yalnız, ne yazarsanız yazın, gelip sizi görürüm, biliyorsunuz."

Bunu söyledikten sonra bir süre bakışlarını Bunchie'nin, söylenenlerin hepsini dinleyip anlamış da, bu saygısızlığını örtbas etmek için birden yakındaki yaşlı bir meşenin köklerine merak sarmış gibi yapan gözlemci yüzüne dikip, düşündü. "Bir şey daha var," dedi, "Biliyorsunuz. Lockleigh'den hoşlanmıyorsanız –nemli olduğunu filan düşünüyorsanız– yanına bile yaklaşmanız gerekmez. Sırası gelmişken, nemli değildir; evi adamakıllı incelettim; olması gerektiği gibi tümüyle güvenli. Ama sevmedinizse içinde yaşamayı aklınıza bile getirmeyin. Bu konuda hiç güçlük yok; dolu ev var. Bunu da bilin istedim; bazıları evlerin çevresindeki su dolu hendekten hoşlanmaz da. Hoşça kalın."

"Ben hendekleri çok severim," dedi İsabel. "Güle, güle."

Warburton elini uzattı, İsabel de bir an için elini onunkine bıraktı, bu da genç adamın şapkasız yakışıklı başını eğip bu eli öpmesine yetti. Sonra, duygularını denetleme çabası içinde, gene av kamçısını sallaya sallaya çabucak oradan uzaklaştı. Sarsıldığı belliydi.

İsabel de sarsılmıştı, ama sandığı kadar etkilenmemişti.Büyük bir sorumluluk, güç bir seçim karşısında kaldığını duyumsamıyordu; ona göre bir seçim söz konusu değildi. Lord Warburton'la evlenemezdi; onunla evlenmek düşüncesi, o zamana kadar beslediği, ya da şimdi besleyebileceği, yaşamı özgürce tanımak gerektiği yolundaki bilinçli önyargıyı desteklemiyordu. Bunu ona yazmalı, onu inandırmalıydı, bu da göreceli olarak basit bir görevdi. Ancak onu asıl tedirgin eden, şaşkınlığa uğratan şey, böylesine görkemli bir "fırsat"tan bunca kolaylıkla vazgeçmesiydi. Lord Warburton ona ne de olsa büyük bir olanak tanımıştı; durumun

birtakım rahatsızlıkları, baskı yaratan, daraltıcı ögeleri bulunabilirdi; aslında insanı yalnızca aptallaştıran bir uyuşturucu etkisi yapabilirdi; yalnız İsabel yirmi kadından on dokuzunun böyle bir duruma kolayca uyum sağlayacağını düşünmekle kendi cinsine karşı haksızlık etmiyordu. O zaman neden kendisi de karşı konulmaz bir biçimde etkilenmemişti? Kendini üstün görmek için kim oluyordu, ne oluyordu o? Nasıl bir yaşam anlayışı, nasıl bir yazgı, nasıl bir mutluluk kavramı vardı ki, ona bu büyük, bu efsane gibi fırsattan daha üstün görünüyordu? Bunu yapmadığına göre büyük işler yapmalı, daha büyük bir şey yapmalıydı. Zavallı İsabel zaman zaman aşırı bir gurura kapılmamak gerektiğini kendine anımsatıyor, böyle bir tehlikeden kurtulmak için içtenlikle dua ediyordu; onun gözünde gururun neden olduğu çevreden soyutlanma ve yalnızlık, bomboş bir yer gibi korkunçtu. Lord Warburton'u geri çevirişinin nedeni gururse, bu son derece yanlış bir *bêtise*'di; ondan hoşlandığını öyle iyi biliyordu ki, asıl nedenin Warburton'un yumuşaklığı, ince zekâsı ve anlayışı olduğuna inanmaya çalıştı. Onunla evlenemeyecek kadar hoşlanıyordu ondan; gerçek buydu, bu parlak düşüncede kesinlikle –Warburton'un da anladığı gibi– bir mantık hatası vardı, ama en ince parmağının ucunu tam bu noktanın üstüne basamıyordu. Eleştirici karısına bunca büyük şeyler vermek isteyen bir adama acı çektirmek çok kötü bir davranıştı. Warburton'a önerisini düşünmek için söz vermişti; onun kendisini dalmış otururken bulduğu kanapeye doğru ilerlerken verdiği sözü tutmaya niyetli gibiydi. Ancak bunu yapmadı; soğuk, katı, kibirli biri olup olmadığını düşündü; sonunda kalkıp biraz aceleyle eve doğru giderken, Warburton'a dediği gibi, kendinden korktuğunu sezinledi.

13

İsabel'i olup bitenleri enişteşine anlatmaya iten de bu duyguydu; yoksa akıl sormak gibi bir isteği hiç yoktu. Birisiyle konuşmak istiyordu; o zaman kendini daha doğal, daha insan gibi duyumsayacaktı. Ona göre enişteşi bu amaç için teyzesinden de, arkadaşı Henrietta'dan da uygundu. Teyzesinin oğluna açılabilirdi, ama özellikle ona bu gizi açmak için kendini zorlaması gerekirdi. Böylece ertesi gün, kahvaltıdan sonra, bir fırsat gözledi. Enişteşi öğleden önce dairesinden çıkmaz, ama kendi deyimi ile "kafadarlarını" giyinme odasında kabul ederdi. İsabel çoktan bu sözcükle tanımlanan sınftan kişiler arasına girmişti; ötekiler de, yaşlı adamın oğlu, doktoru, kişisel hizmetçisi, dahası Bayan Stackpole'du. Bayan Touchett'in listede yeri yoktu; bu da İsabel'in enişteşini yalnız bulmasının önündeki engellerden birinin eksilmesi demekti. Bay Touchett, odasında, açık pencerenin önünde karmaşık mekanik bir koltukta yanında üstüste yığılmış gazeteleri, mektuplarıyla oturmuştu; daha yeni ve özenle traş olmuş düşünceli yüzünde iyiliksever bir beklentiyle, bahçeyle ırmağın üzerinden batıya bakıyordu.

İsabel doğrudan konuya girdi: "Lord Warburton'un benimle evlenmek istediğini size söylemem gerekir, sanırım. Teyzeme söylemeliyim belki ama, önce sizinle konuşsam iyi olur diye düşündüm," dedi.

Yaşlı adam şaşırmış görünmedi, ama kendisine güvendiği için İsabel'e teşekkür etti. Sonra da, "Kabul edip etmediğini bana söylemende sakınca var mı?" diye sordu.

"Henüz kesin bir yanıt vermedim; düşünmek için biraz zaman istedim, bu daha saygılı bir davranış olur gibi geldi. Ama kabul etmeyeceğim."

Bay Touchett bunun üzerine bir şey demedi; dostluk açısından ne denli ilgilense de, bu konuda söz söylemek kendine düşmez, diye düşündüğü belliydi. "Eh, başarılı olursun demiştim sana. Burada Amerikalılara büyük değer verirler," dedi.

"Gerçekten de öyle. Ancak, zevksiz ve nankör gibi görünsem de, Lord Warburton'la evlenemem sanırım."

Bay Touchett, "Eh, yaşlı bir adam genç bir kadının yerine karar veremez. İyi ki kararını vermeden önce bana danışmadın," dedi ve ağır ağır, ama sanki pek önemsemiyormuş gibi ekledi, "Sana söylemeliyim sanırım, üç gündür bundan haberim vardı."

"Lord Warburton'un düşüncelerinden mi?"

"Buradaki deyimiyle, "niyetinden". Bana çok güzel bir mektup yazıp niyetini açıkladı," diyen yaşlı adam, yardım etmek isteyen bir tavırla sordu: "Mektubu görmek ister misin?"

"Teşekkür ederim; istemem. Ama size yazdığına sevindim; yazması doğruydu; Lord Warburton kesinlikle doğru olanı yapar."

"Eh, iyi. Ondan hoşlanıyorsun sanırım! Hoşlanmıyormuş gibi yapmana gerek yok."

"Çok hoşlanıyorum; açıkça söyleyebilirim. Ama şimdilik kimseyle evlenmek istemiyorum."

Anlaşılan Bay Touchett genç kızı verdiği karar konusunda rahatlatıp, bu kararı destekleyen, neşeli nedenler bularak ona karşı beslediği iyi duyguları göstermek istiyordu. "Daha çok hoşlandığın biri çıkar diye düşünüyorsun. Eh, çıkabilir," dedi.

"Bir başkasıyla tanışmasam da olur. Lord Warburton'dan yeterince hoşlanıyorum." İsabel bazen onunla konuşanları şaşırtan, dahası, kızdıran bir tavırla birden fikir değiştirmiş gibi görünürdü.

Ancak ne şaşırmış ne de kızmış görünmeyen eniştesi genç kızı yüreklendirmek istediğini düşündüren bir sesle, "Çok hoş bir adam," dedi. "Yazdığı mektup haftalardır aldığım en güzel mektuptu. Sanırım böylesine hoşuma gitmesinin bir nedeni de hep senden söz etmesiydi; kendinden söz ettiği bölümlerin dışında demek istiyorum. Belki de bunların hepsini sana anlatmıştır."

"Ona sormak istediğim her şeyi bana anlatmaya hazırdı."

"Ama sen merak etmedin, öyle mi?"

"Boş bir merak olurdu – isteğini geri çevirmeye karar verdiğime göre."

"Bu isteği yeterince çekici bulmadın mı?"

İsabel biraz sessiz kaldı. Sonra açıkladı: "Çekiciydi belki. Ama nedenini bilmiyorum."

Eniştesi, "Neyse ki kadınlar neden göstermek zorunda değildir," dedi. "Warburton'unki gibi bir düşüncenin birçok çekici yanı var; ama ben İngilizlerin neden bizi kandırıp yurdumuzdan ayrımak istediklerini anlamıyorum. Biliyorum biz de onları oraya çekmeye çalışıyoruz; ama bizim nüfusumuz az. Burası, biliyorsun, oldukça kalabalık. Ama sanırım, güzel bayanlar için nerede olsa yer bulunur."

Bakışlarını parkın geniş gezinti alanları üzerinde dolaştıran İsabel, "Öyle görünüyor ki burada size bir yer bulunmuş," dedi.

Bay Touchett kurnaz, bilinçli bir gülümsemeyle, "Parasını verirsen her yerde yer bulursun, canım," dedi, "Bazen bana bunun için fazla yüksek bir ücret ödedim gibi geliyor. Belki senin de fazlasıyla yüksek bir ücret ödemen gerekebilir."

"Belki de öderim," dedi genç kız.

Eniştesinin öne sürdüğü bu düşünce ona kendi düşündüklerinden daha açık bir destek sağlamıştı; yaşlı adamın yumuşak tavrı, ince zekâsı ile onun bu güç durumunu anlaması, İsabel'in yaşamın doğal, mantıklı duygularına önem verdiğini kanıtlıyor, zihnini geliştirmek hevesinin –Lord Warburton'un güzel isteğinden çok ötede– sözle anlatılamaz, belki de onaylanamaz birtakım belirsiz hırsların bütün bütüne kurbanı olmadığını gösteriyordu. İsabel'in bu dönüm noktasındaki davranışlarında tanımlanması zor bazı nedenlerin etkisi vardı belki, ancak bunların arasında söze dökülmese de, Caspar Goodwood'la bir araya geleceği düşüncesi yoktu. Çünkü İsabel kendisiyle evlenmek isteyen İngilizin geniş, sakin ellerine teslim olmamakta direndiği gibi, Boston'lu genç adamın da onun tartışmasız sahibi konumuna gelmesini istemekten uzaktı. Goodwood'un mektubunu okuduktan sonra, onun İngiltere'ye gelmesini eleştiren bir duyguya

sığınmıştı; çünkü genç adam ona, bir parça özgürlüğünü elinden alıyormuş gibi geliyordu. Gözünün önünde hoşlanmadığı güçlü bir itme, varlığında bir tür katılıkla dikilip duruyordu Goodwood. Zaman zaman onun kendisini onaylamadığı kuruntusuna kapılmış, bu tehlike karşısında, başka hiç kimseye bu ölçüde önem vermezken, acaba şu yaptığımı beğenir miydi, diye düşünmüştü. Zorluk, Caspar Goodwood'un onun için bir gücü temsil etmesinden geliyordu; İsabel'in o güne kadar tanıdığı erkeklerin gücünden, zavallı Lord Warburton'un (onu artık böyle niteliyordu) gücünden daha büyük, Goodwood'un kendi doğasından gelen –İsabel'in daha önce de duyumsadığı– bir güçtü bu. Konu, Goodwood'un "üstün" yanları değil, yorulup usanmadan pencerenin önünde beklercesine berrak gözlerinden bakan ruhuydu. İsabel'in hoşuna gitse de, gitmese de hep tüm ağırlığı ve gücüyle diretiyordu Goodwood. İnsan onunla gündelik ilişkilerinde bile bunu hesaba katmak zorundaydı. Sınırlı bir özgürlük düşüncesi özellikle şu anda tatsız geliyordu İsabel'e; çünkü Lord Warburton'un önerdiği rüşvetin büyüklüğünü böylesine açıkça görmesine karşın geri çevirmekle, bağımsızlığını, kendine özgü bir biçimde, daha yeni vurgulamıştı. Bazen Caspar Goodwod ona yazgıdan yana bildiği en inatçı gerçek gibi görünmüştü; böyle anlarda, belki bir süre ondan kaçarım, ama sonunda bir anlaşmaya varmak zorunda kalacağım – anlaşmanın koşulları da kesinlikle ondan yana olacak, diye düşünüyordu. İçinden gelen bir dürtüyle hep bu zorunluluğa karşı koymayı kolaylaştıracak yollar bulmuştu; teyzesinin çağrısını bunca hevesle kabul etmesinde de bu dürtünün payı vardı; çağrı Goodwood'u bugün yarın görmeyi beklediği, onun kendisine söyleyeceğini bildiği bir şeyin yanıtını hazırladığı için sevindiği bir anda gelmişti. Bayan Touchett'in Albany'ye geldiği günün akşamında, İsabel, genç adama, "Avrupa'ya" gitmek düşüncesiyle gözleri kamaştığı için, o sırada güç sorularla uğraşacak durumda olmadığını söylemiş, ama Goodwood bunu kesinlikle bir yanıt saymamıştı; İsabel'in peşinden denizi aşıp gelmekteki amacı, şimdi daha iyi bir yanıt almaktı. Goodwood hakkında pek çok şeyi sorgulamadan varsayan düş gücü sahibi bir genç kız, onun kendi ters yazgısı olduğunu söyle-

mekle yetinebilir; ancak bu genç adamı daha yakından ve açık-seçik bir biçimde tanımak da okurun hakkıdır.

Goodwood Massachusetts'te tanınmış bir pamuk fabrikası sahibinin oğluydu; babası bu işte hayli büyük bir servet yapmıştı. Şu sırada fabrikayı yöneten Caspar, sıkı bir yarışmaya, durgun geçen yıllara karşın, yaratılışının yatkınlığıyla, yerinde kararlar vermesiyle, ailenin servetini azalmaktan korumuştu. Eğitiminin büyük bölümünü Harvard'da tamamlamış, ancak burada kazandığı ün, çeşitli alanlarda edindiği bilgilerden çok, iyi bir sporcu ve kürekçi olmasından gelmişti. Üstün zekâlı kimselerin de atlayıp, gerilip, çekebileceklerini – dahası rekorlar kırıp, ender serüvenlerin tadını çıkarabileceklerini– sonradan öğrendi. Böylece makinelerin gizini anlamaktaki yeteneğini keşfedip pamuk eğirme sürecini geliştiren, şimdi birçok yerde kullanılan ve onun adını taşıyan bir aygıt icat etti. Bu yararlı aygıtla ilişkili olarak gazetelerde adına rastlayabilirdiniz; Caspar buna inanması için İsabel'e, Goodwood patenti ile ilgili, *New York İnterviewer* sütunlarında çıkan ayrıntılı –duygusal alanlardaki dostluğuna karşın, Henrietta Stackpole'un yazmadığı– bir yazıyı göstermişti. Çapraşık, sorunlu konulardan zevk alıyordu Goodwood; örgütlemeyi, savaşımı, yönetmeyi seviyordu; insanlara istediğini yaptırabiliyor, ona inanmalarını, önüne düşüp, haklılığını savunmalarını sağlayabiliyordu. İnsanları yönetme sanatı dedikleri şeydi bu; dayanağı da, temelinde derin bir düşünce bulunan, ama gene de gözüpek, bir yükselme hırsıydı. İyi tanıyanlara bakılırsa, pamuk fabrikatörü olmaktan çok daha ileri gidecekti; Caspar Goodwood'un pamuksu hiçbir yanı yoktu. Dostlarına göre bir yerde, bir biçimde kuşkusuz adını daha büyük harflerle yazdıracaktı o.Yalnız sanki önemli, karışık, karanlık, çirkin bir şeylerin onu buna zorlaması gerekiyordu: Ne de olsa, yalnızca kendini beğenmiş bir barış, açgözlülük ve kazançtan oluşan, can suyunu her yerdeki reklâmlardan alan bir yaşamla uyum içinde değildi kişiliği. İsabel Goodwood'un, kendi aklının ermeye başladığı günlerde çocukluğunu, ilk gençlik yıllarını kararsız İç Savaş gibi büyük bir savaşın kasırgasına kapılıp, şahlanan bir atın sırtında ileri atılacağını düşünmekten hoşlanıyordu.

Ne olursa olsun, İsabel'e göre, Caspar'ın insanları harekete geçiren bir kişi olması aslında güzeldi; onun bu yanı, huyunun, görünüşünün başka bazı noktalarından daha çok hoşuna gidiyordu. Pamuk fabrikasının hiç önemi yoktu İsabel'in gözünde, Goodwood patenti de bir şey söylemiyordu ona. Goodwood'un erkeksi havasından bir şey yitirmesini istemezdi, ama zaman zaman, örneğin görünüşü biraz başka olsa daha iyi olurdu, diye düşünüyordu. Çenesi fazla köşeli, fazla kesin hatlıydı; bedeni fazla dik ve katıydı: Bunlar yaşamın daha derin ritimleri ile uyumda bir eksiklik gösteriyordu. Sonra hep aynı biçimde giyinme alışkanlığı vardı; giydikleri her zaman aynı değildi ama, giysilerinin iç karartıcı biçimi, kumaşı hep aynıydı. İsabel, böyle önemli bir kişiye bu tür kusurlar bulmanın hafiflik olduğunu da düşünmüş; sonra da kendine yaptığı bu uyarıyı geri almıştı: Ona aşık olsa evet bu hafiflik sayılırdı, ama değildi. Ona aşık değildi ve bu nedenle küçük kusurları yanında büyükleri de eleştirebilirdi. Bu ikinciler topluca, onun aşırı ciddi olması, daha doğrusu olması değil, çünkü ciddiliğin aşırısı düşünülemezdi, ama öyle görünmesiydi. İsteklerini, tasarılarını fazla yalın bir biçimde, açık sözlülükle dile getiriyordu; onunla yalnızken tek bir konu üzerinde çok fazla konuşuyor, başkaları varken de hiçbir konu üzerinde pek bir şey söylemiyordu. Gene de üstün bir gücü, temiz bir yapısı vardı –bu da ne büyük bir şeydi! İsabel onun birbirini tamamlayan parçalarını, müzelerde, resimlerde gördüğü zırhlı savaşçıların üstündeki birbirine eklenmiş maden levhalar gibi görüyordu– altın kakmalı çelik levhalar gibi. Ne garip, İsabel'in bu izlenimleriyle davranışları arasında elle tutulur bir bağlantı var mıydı? Caspar Goodwood'u hiçbir zaman sevimli bir insan olarak düşünmemişti ve belki de bunun için onda acımasızca kusur buluyordu. Oysa Lord Warburton onun sevimlilik anlayışına uymakla kalmıyor, bu kavramı daha da genişletiyordu; onu onaylaması gerekirdi; gene de bu ona yetmemişti. Kesinlikle garipti.

Davranışlarının tutarsız olduğunu düşünmek Goodwood'u yanıtlamasına yardım etmedi; bu nedenle İsabel bir süre bu mektubu yanıtsız bırakmaya karar verdi. Goodwood onu kovalamaya kararlıysa, bunun sonuçlarına da katlanmalıydı; bu sonuçların

başında da onun Gardencourt'a gelmesinden İsabel'in ne kadar hoşlanmadığını anlaması geliyordu. Onunla evlenmek isteyen bir başkasının zaten yeniden buraya gelmesi olasılığı vardı; ayrı kişilerce beğenilmek her ne kadar hoşuna gitse de, iki ateşli aşığı birden ağırlamak, bu ağırlama onları geri çevirmek biçiminde de olsa, bir tür kabalıktı. Goodwood'a yanıt vermedi; ama üç günün sonunda Warburton'a yazdı; bu mektup öykümüzün bir parçası:

Sevgili Lord Warburton –Geçen gün bana sözünü etmek inceliğini gösterdiğiniz konuyu uzun uzun düşünmek fikrimi değiştirmeme yol açmadı. Sizi bir yaşam arkadaşı olarak göremiyorum– gerçekten göremiyorum; evinizi ya da evlerinizi, ömür boyu oturacağım bir yer olarak da göremiyorum. Bu tür şeylerin mantığı yoktur; sizden içtenlikle rica ediyorum, daha önce enine boyuna konuştuğumuz bu konuya bir daha dönmeyelim. Yaşamlarımızı kendi açımızdan değerlendiririz; en zayıf, en alçakgönüllü olanlarımızın da bu ayrıcalığı vardır; ben kendimi hiçbir zaman sizin istediğiniz konumda göremeyeceğim. Bu yanıt sizin için lütfen yeterli olsun ve önerinizi ona verdiğim değerin gerektirdiği derin saygıyla düşündüğüme güveniniz. En derin saygılarımla.

İsabel Archer

İsabel mektubu göndermek için karar vermeye çalışırken Henrietta Stackpole hiç duraksamadan bir karar almıştı. Ralph'ı bahçede birlikte dolaşmaya çağırdı; Ralph yüksek beklentilerini gösteren her zamanki tavrıyla hemen kabul edince, genç kız ondan bir şey istediğini bildirdi. Bu sözleri duyan genç adamın irkildiğini açıkça söyleyelim; çünkü biliyoruz ki, Ralph'a göre, Bayan Stackpole eline geçirdiği bir fırsattan sonuna kadar yararlanma eğilimindeydi. Ancak yersiz bir korkuydu bu; çünkü Henrietta'nın düşüncesizliğinin hangi alanda belireceğini bilmediği gibi, ne ölçüde derinlere ineceğini de bilmiyordu; ona kibarca isteklerini yerine getirmekten mutluluk duyacağını bildirdi. Henrietta'dan korkuyordu; buluşmalarından az sonra bunu ona da söyledi: "Bana belli bir biçimde baktığınızda, dizlerim birbirine çarpıyor, ak-

lım başımdan gidiyor; içim korkuyla doluyor; emirlerinizi yerine getirmekten başka bir şey düşünemiyorum.Sizin gibi konuşan bir kadına hiç rastlamamıştım," dedi.

Henrietta güler yüzle yanıt verdi: "Eh, beni utandırmaya çalıştığınızı daha önce anlamamış olsam şimdi anlardım. Elbette kolay bir avım ben – öylesine değişik gelenekler, düşüncelerle yetiştim ki. Keyfinize göre koyduğunuz ölçütlerinize alışkın değilim. Amerika'da kimse sizin benimle konuştuğunuz gibi konuşmadı. Bir erkek orada benimle böyle konuşsa, ne anlam vereceğimi bilemezdim. Biz orada her şeyi daha doğal karşılarız, ne de olsa çok daha basitiz. Bunu kabul ediyorum. Ben kendim çok basitim. Bu nedenle benimle eğlenmek isterseniz, buyrun eğlenin; ancak genelde sizin gibi olmaktansa, kendim olmak daha iyi sanırım. Kendim olmaktan tümüyle hoşnutum; değişmek istemem. Beni olduğum gibi beğenen birçok insan var. Doğrudur, hepsi yeni, iyi, özgür doğmuş Amerikalılar!" Henrietta son zamanlarda Ralph'a her konuda hak veren, saf, çaresiz biri gibi konuşmaya başlamıştı. Sözünü sürdürdü: "Bana biraz yardım etmenizi istiyorum; bunu yaparken sizi eğlendirirsem hiç önemi yok; daha doğrusu ödülünüzün eğlenmek olmasına çok sevinirim. Bana İsabel konusunda yardım etmenizi istiyorum."

Ralph sordu, "Size bir şey mi yaptı?"

"Öyle olsa aldırmaz, size de söylemezdim. Ben onun kendine bir zarar vermesinden korkuyorum."

"Bu olabilir sanırım."

Genç kız patikanın üzerinde durup, Ralph'ı belki de korkutan o bakışın aynıyla dik dik baktı. "Bu da sizi eğlendirirdi, öyle mi? Şu konuşma biçiminiz! Sizin kadar ilgisiz birini hiç görmemiştim."

"İsabel'e karşı ilgisiz miyim? A, hayır bu doğru değil!"

"Eh, umarım siz de ona aşık değilsinizdir."

"Nasıl olur, bir Başkasına aşıkken?"

"Kendinize aşıksınız, o Başkası sizsiniz! Umarım bunun size çok yararı olur! Ancak yaşamınızda bir kez ciddi olmak istiyorsanız, işte size kanıtlamak için bir fırsat. İsabel'i anlamanızı beklemiyorum; bu kadarını istemek fazla. Ama benim isteğimi yerine

getirmek için onu anlamanız gerekmez. Size gerekli bilgiyi ben veririm."

"Bu çok hoşuma gider!" diye atıldı Ralph, "Ben Caliban olacağım, siz de Ariel."

"Siz Caliban'a hiç benzemiyorsunuz; fazlasıyla görgülü ve bilgilisiniz; Caliban değildi. Ama ben düş ürünü kişilerden söz etmiyorum; İsabel'den söz ediyorum. İsabel son derece gerçektir. Size söylemek istediğim şu: Onu korkunç bir biçimde değişmiş buldum."

"Geldiğinizden bu yana mı değişti?"

"Geldiğimden bu yana, hem de ben gelmeden önce. Bir zamanki o güzel kişiliği gitmiş."

"Amerika'daki kişiliği mi?"

"Evet, Amerika'daki. Onun Amerikalı olduğunu biliyorsunuz sanırım. Elinde değil, ama değişmiş."

"Yeniden eski durumuna dönmesini mi istiyorsunuz?"

"Elbette; sizin de bunda bana yardım etmenizi istiyorum."

Ralph, "Ah, ama ben yalnızca Caliban'ım, Prospero değilim ki," dedi.

"Onu şimdiki haline getirirken yeterince Prospero'ydunuz ama. Bay Touchett, buraya geldiğinden bu yana İsabel Archer'ı etkilediniz."

"Ben mi, Bayan Stackpole? Kesinlikle hayır. İsabel Archer beni etkiledi – evet; o herkesi etkiliyor. Ama ben tümüyle edilgin kaldım."

"O zaman fazlasıyla edilginsiniz. Biraz hareketlenin ve dikkat edin, İsabel her gün değişiyor; uzaklaşıyor açık denizlere doğru. Onu gözlemledim, bunu görebiliyorum. O eski parlak Amerikalı kız gitti. Başka görüşler, başka bir renk kazanıyor; eskiden sahip olduğu ülkülere sırt çeviriyor. Ben bu ülküleri kurtarmak istiyorum, Bay Touchett; sizin işiniz de burada başlıyor."

"Bir ülkünün yerine geçerek olmasın?"

Henrietta hemen, "Eh, umarım öyle olmaz," dedi. "O zalim Avrupalılardan biriyle evlenecek diye yüreğim titriyor; buna engel olmak istiyorum."

Ralph, "Ah, anladım, bunu engellemek için benim araya girip onunla evlenmemi istiyorsunuz," dedi.

"Pek değil; o zaman hastalığım çaresi kendisi kadar kötü demektir; çünkü siz tıpkı İsabel'i kurtarmaya çalıştığım zalim Avrupalılar gibisiniz. Hayır; sizin başka biriyle ilgilenmenizi istiyorum – bir zamanlar İsabel'in adamakıllı yüreklendirdiği, ancak anlaşılan şimdilerde kendine değer bulmadığı biri. Tümüyle kusursuz bir genç; benim de çok sevdiğim bir arkadaşım; onu buraya çağırmanızı çok isterim."

Ralph çok şaşırmıştı; belki de pek temiz düşünceli olmadığından, bu isteği ilk önce tüm açıklığıyla anlayamadı. Onca bu isteğin hileli bir yanı olmalıydı; yanılgısının nedeni, dünyada hiç kimsenin bir şeyi Bayan Stackpole'un bu isteğini anlattığı kadar açık açık dile getirebileceğine pek inanmayışıydı. Genç bir kadın, çok sevdiği bir arkadaşı diye nitelediği bir erkeğin, kendini başka bir genç kadına, dikkati dağılan, daha çekici bir kadına, beğendirmesi için fırsat tanınmasını istesin! Bunda Ralph'ın tüm anlama gücüne meydan okuyan bir mantıksızlık vardı. Satır aralarını metnin kendisinden daha kolay okuyan Ralph'ın, Bayan Stackpole o adamın Gardencourt'a çağrılmasını kendi için istiyor diye düşünmesi, bayağı bir zihnin belirtisi olmaktan çok, anlamakta sıkıntı çeken bir zihnin belirtisiydi. Neyse ki Ralph bu bağışlanabilir bayağılıktan da kurtuldu; onu kurtaran ancak esin gücü diye nitelenebilecek bir şeydi. Aydınlatıcı bir bilgi gelmemesine karşın, *İnterviewer* muhabirinin herhangi bir hareketi aşağılık nedenlerle yaptığını düşünmenin çok büyük bir haksızlık oladuğunu birden sezinledi. Duyduğu bu güven büyük bir hızla düşüncelerine işledi; belki de genç kadının sakin bakışının parlaklığıydı bu güven duygusunu tutuşturan. Ralph bir süre bu bakışın önünde, ışık saçan daha parlak cisimler karşısındaki kaş çatmaya benzer bir hareketle kaşlarını çatmamak için direnerek, gözlerini kaçırmadan durdu. "Kimden söz ediyorsunuz?" dedi.

"Boston'lu Bay Caspar Goodwood'dan. İsabel'e çok ilgi gösteriyor – yaşamında duyabileceği en büyük bağlılıkla bağlı ona. İsabel'in peşinden buraya geldi; şimdi Londra'da. Adresini bilmiyorum ama bulabilirim sanıyorum."

"Ondan söz edildiğini hiç duymadım."

"Eh, sözü edilmeyen kimseler de kalmıştır. Sanırnam ki Good-wood da sizden söz edildiğini duymuş olsun; ancak bu İsabel'le evlenmemesi için bir neden sayılmaz."

Ralph yumuşak, belirsiz bir gülümsemeyle, "İnsanları evlendirmeye ne kadar meraklısınız! Anımsadınız mı geçenlerde nasıl beni de evlendirmek istiyordunuz?" dedi.

"Ondan vazgeçtim. Bu tür düşünceleri nasıl karşılayacağınızı bilmiyorsunuz. Ama Bay Goodwood biliyor; ben de onun bu yanından hoşlanıyorum. Muhteşem bir adam ve tam bir beyefendi; İsabel de bunu bilir."

"Çok mu sever onu?"

"Sevmiyorsa sevmeli. Goodwod'un ondan başka bir şey düşündüğü yok."

Ralph düşünceli bir tavırla, "Siz de benim onu buraya çağırmamı istiyorsunuz?"

"Gerçekten konukseverlik etmiş olurdunuz."

"Caspar Goodwood – oldukça etkileyici bir adı var."

"Adının önemi yok. İsterse Ezekiel Jenkins olsun, ben gene aynı şeyi söylerdim. Tanıdığım erkeklerin arasında İsabel'e değer bulduğum bir o var."

"Çok bağlı bir arkadaşsınız."

"Elbette bağlıyım. Bunu beni küçümsediğinizi göstermek için söylüyorsanız, aldırmıyorum."

"Sizi küçümsediğimi göstermek için söylemiyorum. Bağlılığınız beni çok etkiledi."

"Şimdi her zamankinden de alaycısınız; ama Bay Goodwood'a gülmemenizi öneririm."

"Çok ciddiyim; bunu anlamalısınız."

Henrietta bir an sonra bunu anlamıştı. "Size inanıyorum; şimdi de aşırı ciddileştiniz,"dedi.

"Sizi hoşnut etmek güç."

"Gerçekten çok ciddisiniz. Goodwood'u buraya çağırmayacaksınız."

"Bilmiyorum. Garip şeyler yapabilirim. Bana biraz ondan söz edin. Nasıl biri?"

"Sizin tam tersiniz. Bir pamuk fabrikasının başında çalışıyor; çok iyi bir fabrika."

"Davranışları güzel mi?"

"Muhteşem – Amerikan ölçülerine göre."

"Buradaki küçük çevremizin uyumlu bir parçası olur mu?"

"Bizim küçük çevremizi pek önemseyeceğini sanmam. Dikkatini İsabel üzerinde yoğunlaştıracaktır."

"Peki, teyzemin kızı bundan hoşlanacak mı?"

"Hiç sanmam. Ancak bu ona iyi gelir. Düşüncelerini geri çevirir."

"Geri mi çevirir? Nereden?"

"Yabancı ülkelerden, doğadışı yerlerden. İsabel üç ay önce Goodwood'a her türlü umudu verip onu eş olarak kabul edebileceğini düşünmesini sağladı; şimdi başka bir ülkeye geldi diye, gerçek bir dosta sırt çevirmek ona yakışmaz. Ben de başka bir ülkeye geldim, ama bu bana eski tanıdıklarımı daha çok sevdirdi. İnanıyorum ki, İsabel ne kadar çabuk geri dönerse o kadar iyi olur. Onu iyi tanırım; burada tam anlamıyla mutlu olamaz. Amerika ile oluşturacağı güçlü bir bağın onun için koruyucu bir rol oynamasını istiyorum."

Ralph,"Belki biraz fazla aceleci davranmıyor musunuz?" diye sordu. "Ona bu zavallı yaşlı İngiltere'de biraz daha fırsat tanıyamaz mısınız?"

"Parlak genç yaşamını yıksın diye mi? Değerli bir insanı boğulmaktan kurtarırken fazla aceleci davranmak diye bir şey olmaz ki."

"O zaman anladığıma göre Bay Goodwood'u İsabel'in arkasından suya itmemi istiyorsunuz. Biliyor musunuz, İsabel'in onun adını ağzına aldığını hiç duymadım?"

Henrietta parlak bir gülüşle, "Buna sevindim. İsabel'in onu ne çok düşündüğünü gösteriyor."

Ralph bu sözlerde epeyce gerçek payı bulunabileceğini kabul etmiş gibi göründü; düşünceye dalmıştı; Henrietta da yan yan ona bakıyordu. Genç adam sonunda, "Bay Goodwood'u buraya kavga etmek için çağırabilirdim," dedi.

"Yapmayın bunu; o sizi yener."

"Ondan nefret etmem için elinizden geleni yaptığınız kesin! Ashnda onu çağırabileceğimi sanmıyorum. Kabalık etmekten korkarım."

"Ne isterseniz onu yapın. İsabel'e sizin de aşık olduğunuz aklıma gelmemişti."

Ralph kaşlarını kaldırarak sordu: "Buna gerçekten inanıyor musunuz?"

"Duyduğum en doğal konuşmanızdı bu! Elbette inanıyorum."

"Eh, yanıldığınızı göstermek için çağırırım bu adamı. Ancak sizin arkadaşınız olarak çağırmalıyım."

"O benim arkadaşım olduğu için gelmez; siz de onu, yanıldığımı bana değil kendinize kanıtlamak için çağıracaksınız."

Ralph Touchett, Henrietta'nın bu son sözlerinde (o bunları söyledikten az sonra ayrıldılar) bir gerçek payı bulunduğunu kabul etmek zorunda kaldı; verdiği sözü tutmanın tutmamaktan daha büyük bir akılsızlık olacağını bile bile, altı satırlık bir not yazarak, Bay Good-wood'un, Gardencourt'ta, Bayan Stackpole'un da değerli bir üyesi olduğu, küçük bir topluluğa katılmasından baba Bay Touchett'in mutluluk duyacağını bildirdi. Mektubu, Henrietta'nın adını verdiği bankacı eliyle Goodwood'a yolladıktan sonra, biraz merakla beklemeye başladı. Bu yeni ve heybetli adı ilk kez duymuştu; çünkü, ilk geldiklerinde annesi, kızın anayurdunda bir "hayranı" bulunduğundan söz etmiş, ancak bu düşünce Ralph'a pek akla yakın gelmemiş, belirsiz ya da tatsız yanıtlar alabileceği bir konuda soru sormak zahmetine katlanmamıştı. Oysa şimdi teyzesinin kızının kendi ülkesinde topladığı hayranlık daha somut bir nitelik kazanmış, onu Londra'ya kadar izleyen, bir pamuk fabrikatörü, Amerikan ölçülerine göre, muhteşem davranışları olan bir genç görünümünü almıştı. Araya giren bu kişi konusunda Ralph iki varsayımda bulunuyordu. Bu gencin tutkusu, ya Stackpole'un duygusal bir kurmacasıydı (kadınlar aralarındaki dayanışmadan doğan sessiz bir anlaşmayla her zaman birbirleri için sevgililer bulur ya da ya-

ratırlardı); bu durumda büyük bir olasılıkla çağrıyı geri çevireceğinden, Goodwood'dan korkulmaması gerekirdi; ya da Goodwood çağrıyı kabul edecek, o zaman bu ölçüde mantıksız bir yaratığın bundan böyle dikkate alınması gerekmeyecekti. Ikinci varsayım tutarsız görünebilir; ancak bu Ralph'ın bir konudaki inancını gösteriyordu: Goodwood, genç kızın anlattığı gibi gerçekten İsabel'le ilgileniyorsa, Stackpola'un çağrısı ile Gardencourt'a gelmezdi. "Bu varsayıma göre," diye düşünüyordu Ralph, "Goodwood, Henrietta'yı gül fidanının üzerindeki diken gibi görüyor, incelikten yoksun bir arabulucu olduğunu düşünüyordur."

Ralph iki gün sonra Caspar Goodood'dan çok kısa bir mektup aldı. Mektupta, Goodwood'un, çağrı için teşekkür ettiği, ancak işlerinin çokluğu dolayısı ile Gardencourt'a gelmesine olanak bulamadığı için üzüldüğü, Bayan Stackpole'a saygılarının iletilmesini dilediği yazılıydı. Ralph'ın eline verdiği mektubu okuyan Henrietta, "A! Böylesine katı bir tutum hiç görmedim!" diye bağırdı.

"Korkarım İsabel'den sizin sandığınız kadar hoşlanmıyor."

"Hoşlanmadığından değil; daha ince bir nedeni olmalı. Çok derin bir yaratılışı var. Ama ben bunun dibine inmeye kararlıyım; ona yazıp ne demek istediğini sorarım."

Ralph çağrısının geri çevrilmesinden belli belirsiz bir tedirginlik duymuştu; Goodwood, Gardencourt'a gelmeye razı olmadığı anda, Ralph'ın gözünde önem kazanmaya başladı. İsabel'in hayranlarının gözü dönmüş, ya da tembel kimseler olmasından ona neydi? Kendisi onlarla yarışa girmediğine göre, istediklerini yapsınlardı. Gene de Goodwood'un neden katı davrandığını öğrenmek konusunda Stackpole'un alacağı sonucu çok merak ediyordu. Bu merak şimdilik yanıtsız kaldı, çünkü üç gün sonra genç kıza Londra'ya yazıp yazmadığını sorduğunda, Henrietta boş yere yazdığını açıklamak zorunda kaldı. Bay Goodwood mektubuna karşılık vermemişti.

"Düşünüyor olmalı," dedi genç kız. "O her şeyi uzun uzun düşünür; gerçekten hiç tezcanlı değildir. Ancak ben mektuplarımın hemen o gün yanıtlanmasına alışkınım." Her neyse, Henrietta İsabel'e birlikte Londra'ya gitmeyi önerdi: "Doğrusunu

söylemek gerekirse, burada fazla bir şey gördüğüm yok; sen de görmüyorsun. Soylu birini bile görmedim –adı neydi?– Lord Warburton. Seni yapyalnız bırakıyor."

Lockleigh'in efendisinden mektubuna yanıt alan İsabel, "Rastlantıya bak; Lord Warburton yarın geliyor, onun içini dışını öğrenmek için her türlü fırsat geçecek eline," dedi.

"Eh, bundan bir yazı çıkar belki, ama ben elli yazı yazmak isterken, bir yazı neye yarar? Çevredeki manzarayı baştan sona anlattım; tüm yaşlı kadınlarla eşekleri öve öve göklere çıkardım. Sen ne dersen de, manzaradan çok canlı bir yazı çıkmıyor. Londra'ya gidip gerçek yaşamdan bazı izlenimler edinmek zorundayım. Buraya gelmeden önce orada topu topu üç gün kaldım; bu yeterli değil."

New York'tan gelirken İngiltere'nin başkentini arkadaşından da az gördüğü için, Henrietta'nın Londra'yı birlikte gezmek önerisi İsabel'e uygun geldi. Bu çok çekici bir düşünceydi; İsabel önemli ve zengin ayrıntılarla dolu olduğunu düşündüğü Londra'yı her zaman merak etmişti. Birlikte düşler kurup geçirecekleri romantik saatleri tasarladılar. Dickens'in anlattığı türden, eski ilginç bir handa kalacaklar, o şeker faytonlara binip kenti dolaşacaklardı. Henrietta yazar olan bir kadındı ve bir kadın yazar olmanın en büyük yararı da, her yere gidip her şeyi yapabilmesiydi. Bir kahvede karın doyurduktan sonra tiyatroya gideceklerdi; Westminister Abbey ve British Museum sık sık gezdikleri yerler olacak, Dr. Johnson'un, Goldsmith'in, Addison'un oturduğu evleri bulacaklardı. İsabel bu parlak tasarıyı Ralph'a heyecanla açıkladığında o gülmeye başlayarak, İsabel'in beklentisinin tersine, olumlu karşılamadığını gösterdi.

"Çok hoş bir tasarı," dedi. "Covent Garden'da 'Dük'ün Başı'[5] hanına gitmenizi öneririm, rahat, resmîlikten uzak, eski moda bir yerdir; sizi kulübüme de yazdırayım bari."

"Uygun bulmuyor musun? Bu ülkede uygunsuz olmayan bir şey yok mudur? Henrietta ile birlikte eminim her yere gidebilirim; onun bu tür engelleri yok. Bütün Amerika kıtasını dolaştıktan sonra, bu minicik adada en azından yolunu bulabilir."

Ralph, "O zaman," dedi, "Ben de Londra'ya onun koruması altında gideyim. Bu kadar emin bir yolculuk yapmak için elime başka fırsat geçmeyebilir!"

5 Covent Garden otelleri genç kızların kalması için uygun sayılmazdı.

14

Henrietta'ya kalsa yola çıkmak için hemen hazırlanırdı ama İsabel, gördüğümüz gibi, Lord Warburton'un yeniden Gardencourt'a geleceğini haber almıştı; kalıp onu görmeyi görev bildi. Warburton dört beş gün İsabel'in mektubunu yanıtlamamış, daha sonra çok kısa bir not yazarak iki gün sonra öğle yemeğine geleceğini bildirmişti. Bu gecikmelerde, ertelemelerde İsabel'e genç adamın düşünceli ve sabırlı davranmak, kabaca diretiyor görünmemek isteğini belli eden, onu duygulandıran bir şey vardı; düşünceli davranışları ondan "gerçekten hoşlandığını" nasıl da gösteriyordu! İsabel eniştesine, Warburton'a yanıtını yazdığını; onun da Gardencourt'a geleceğini söyledi; yaşlı adam odasından her günkünden erken çıkarak saat ikideki yemeğe indi. Amacı, olup bitenleri izlemek değildi; olur da İsabel soylu konuğunu bir kez daha dinlemek isterse, kendisinin masada bulunması bu ikisinin yokluğunu belli etmemekte işe yarar gibi iyi bir niyetle gelmişti. Lock-leigh'den arabayla gelen bu önemli kişi yanına kız kardeşlerinden büyüğünü de almıştı; belki de Bay Touchett'inkiler türünden düşüncelerle alınmış bir önlemdi bu. İki konuk, masada Warburton'un yanında oturan Bayan Stackpole'a tanıtıldı. İsabel heyecanlıydı; genç adamın böylesine büyük bir acelecilikle açtığı konuyu yeniden tartışmak hoşuna gitmiyordu; Warburton'un aklında doğallıkla yalnızca bu vardı belki; ama o, düşündüklerini hiç belli etmeyen, neşeli, soğukkanlı bir tavır takınmıştı; buna hayranlık duymamak İsabel'in elinden gelmedi. Genç adam ona ne bakıyor, ne de onunla konuşuyordu; duygularını gösteren tek belirti, gözlerini ondan kaçırmasıydı. Ancak, başkaları ile bol bol

konuşuyor, yemeğini de sanki seçerek ve iştahla yiyordu. Rahibelerinkine benzer, düzgün bir alnı olan, göğsünde kocaman gümüş bir haç taşıyan Bayan Molyneux, tümüyle Bayan Stackpole ile ilgili görünüyor, derin bir yadırgamayla hayranlık dolu bir şaşkınlık arasında bocaladığını düşündüren bakışlarla gözlerini ondan ayıramıyordu. Lockleigh'deki iki kızkardeşin arasında İsabel en çok ondan hoşlanmıştı; öylesine kalıtsal bir dinginliği vardı ki! Üstelik İsabel, onun düzgün alnı ile gümüş haçının, Anglikan kilisesine özgü garip bir gizemlilik taşıdığına – belki de eski kilisenin çok hoş bir geleneği olan kadın yöneticilerin geri getirildiğini gösterdiğine emindi. Bayan Archer'ın, kardeşi ile evlenmeyi kabul etmediğini bilse ne düşünürdü acaba? Ama İsabel onun bunu hiçbir zaman bilmeyeceğini sezinledi; Lord Warburton böyle şeyleri söylemezdi kardeşine. Kardeşini sever, ona iyi davranırdı, ama pek az şey konuşurdu onunla, en azından İsabel böyle düşünüyordu; genç kız sofrada konuşmadığı zaman komşuları hakkında varsayımlar üretmekle vakit geçirirdi. İsabel'e göre, gün gelir de Bayan Molyneux, Bayan Archer'la Lord Warburton arasında geçenleri öğrenirse, büyük bir olasılıkla böyle bir kızın yükselme fırsatını kaçırması karşısında şaşırıp kalacak, ya da (kahramanımızın en sonda vardığı nokta) bu genç Amerikalının kendilerine denk olmadığını düşünecekti.

İsabel eline geçen fırsatlarla ne yaparsa yapsın, Henrietta Stackpole'un şimdi başına yağan fırsat yağmurunu gözardı etmeğe hiç niyeti yoktu. Masa komşusuna hemen, "Biliyor musunuz, gördüğüm ilk lord sizsiniz," dedi. "Beni korkunç cahil buldunuz değil mi?"

Lord Warburton bakışlarını masada gezdirerek, biraz dalgın karşılık verdi: "Çok çirkin bazı adamları görmekten kurtulmuşsunuz."

"Siz çok çirkin misiniz? Amerika'da bizi hepinizin çok yakışıklı ve görkemli olduğunuza, harika kaftanlar giyip, taçlar taktığınıza inandırmaya çalışırlar."

"Kaftanlarla taçların modası geçti, sizin savaş baltalarınızla tabancalarınız gibi."

"Yazık olmuş; bence soylular görkemli görünmeli. Yoksa ne işe yarar soyluluk?"

"Ah bilirsiniz, en iyi durumda bile pek bir işe yaramaz. Patates almaz mısınız?"

"Bu Avrupa pateteslerini pek sevmiyorum. Sizi herhangi bir İngiliz'den ayırt edemezdim."

"Lütfen benimle herhangi biriymişim gibi konuşun; patates yemeden nasıl yaşıyorsunuz, anlamıyorum; burada yiyebildiğiniz şeyler pek az olmalı."

Henrietta bir süre sessiz kaldı; Warburton belki de içten değildi. Sonunda, "Önemli değil; çünkü geldiğimden beri hiç iştahım yok. Biliyorsunuz, sizleri onaylamıyorum; bunu söylemeliyim sanırım," dedi.

"Beni onaylamıyor musunuz?"

"Hayır; sanmam ki kimse şimdiye kadar size böyle bir şey söylemiş olsun, öyle değil mi? Bir kurum olarak lordları onaylamıyorum. Dünya onları geride bıraktı; çok geride."

"Ah, ben de öyle düşünüyorum. Kendimi hiç mi hiç onaylamıyorum. Biliyor musunuz, bazen aklıma geliyor, ben ben olmasam bana nasıl da karşı çıkardım. Ama bu da fena değil – kendini beğenmişin biri olmamak."

"O zaman neden vazgeçmiyorsunuz?"

Lord Warburton, Henrietta'nın kulak tırmalayıcı sesine karşılık çok yumuşak bir sesle sordu: "Vazgeçmeyi mi?"

"Lordluktan vazgeçmeyi."

"Ah, ben öylesine küçük bir lordum ki! Siz Amerikalılar anımsatıp durmasanız insan unutur bunu. Gene de geride ne kaldıysa onlardan vazgeçmeyi düşünüyorum, bugünlerin birinde."

Henrietta biraz surat asarak, "Yapın da görelim," dedi.

"Sizi törene çağırırım; danslı bir yemek veririz."

"Eh, ben herkesi dinlemek isterim; ayrıcalıklı bir sınıfı onaylamam, ama kendilerini nasıl savunduklarını duymak hoşuma gider."

"Görüyorsunuz ki söyleyecek pek bir şeyleri yok!"

"Sizi daha çok konuşturmak isterdim, ama bakışlarınız hep başka yerlerde. Gözlerinizi kaçırıyorsunuz. Anladım, elimden kurtulmak istiyorsunuz."

"Yok, yalnızca o küçümsenen patatesleri görmeye çalışıyordum."

"O zaman lütfen bana şu genç bayanı, kardeşinizi, anlatın. Kendisi Lady midir?"

"Çok iyi bir kızdır o."

"Bunu söyleyiş biçiminizi sevmedim; konuyu değiştirmek ister gibisiniz. Onun konumu sizinkinden aşağı mıdır?"

"Hiçbirimizin konumu anılmaya değmez; ancak o benden iyi durumda, çünkü bendeki sıkıntıların hiçbiri onda yok."

"Evet, pek sıkıntıda gibi görünmüyor. Keşke benim de onun kadar az sıkıntım olsa. Başka ne yaparsanız yapın, bu ülkede sessiz insanlar ürettiğiniz kesin."

"Ha, bakın burada yaşama genellikle rahat yaklaşırız. Hem bilirsiniz, biz çok can sıkıcıyız. İstersek sıkıcı olabildiğimizi görürsünüz?

"Başka bir şey denemenizi öneririm. Kardeşinizle ne konuşacağımı bilemezdim; öylesine değişik görünüyor ki! O gümüş haç bir nişan mı?

"Nişan mı?

"Bir rütbe belirtisi."

Warburton'un bakışları çevrede epeyce dolaşmıştı, ancak bu söz üzerine komşusuna döndü ve, "A, evet, kadınlar böyle şeylere önem veriyor. Gümüş haçı vikontların büyük kızları takar," dedi; böylece Amerika'da zaman zaman saflığından yararlanıp yapılan şakaların hafifçe öcünü almış oldu. Yemekten sonra İsabel'e galeriye gidip resimlere bakmayı önerdi; İsabel de onun resimleri daha önce yirmi kez gördüğünü bile bile, bu aldatmacayı eleştirmeyip gitmeye razı oldu. Vicdanı şimdi çok rahattı; özellikle mektubunu gönderdikten sonra çok rahatlamıştı. Warburton hiç konuşmadan resimlere bakarak yavaş yavaş galerinin ucuna doğru yürüdü; sonra birden atıldı: "Bana böyle bir yanıt vermezsiniz diye umuyordum." dedi.

"Başka yolu yoktu, Lord Warburton. Lütfen inanmaya çalışın."

"İnanmak elimden gelseydi, doğallıkla sizi rahat bırakırdım. Ancak istemekle yapabileceğim bir şey değil bu; hem, açıkça söy-

leyeyim, anlamıyorum. Benden hoşlanmamanızı anlayabilirdim; bunu anlayabilirdim. Ama hoşlandığınızı itiraf et "

İsabel'in rengi hafifçe atmıştı; onun sözünü kesti: "Neyi itiraf ettim?"

"Benim iyi bir adam olduğumu düşünüyorsunuz, öyle değil mi?" İsabel bir şey söylemedi. Warburton konuşmayı sürdürdü: "Hiç neden göstermiyorsunuz gibi geliyor bana; bu da haksızlık ettiğiniz duygusunu uyandırıyor."

"Bir nedenim var, Lord Warburton." İsabel bunu öyle bir sesle söyledi ki, genç adamın yüreği kasıldı.

"Bunu bilmeyi çok isterim."

"Haklılığı daha çok ortaya çıkınca, bir gün söylerim."

"Kusura bakmayın ama, o güne kadar bu nedenin varlığından kuşku duymam gerekteğini söyleyeceğim."

İsabel,"Beni çok üzüyorsunuz," dedi.

"Bunun için üzgün değilim; bu benim neler duyduğumu anlamanıza yardım edebilir. Bir sorumu lütfen yanıtlar mısınız?" İsabel'in buna evet dediği duyulmadı, ama Warburton onun gözlerinde yüreklendirici bir şey görmüş olmalı ki, "Bir başkası mı var?" diye sordu.

"Yanıtlamak istemediğim bir soru bu."

Genç adam acı acı,"Ah, demek ki doğru!" dedi.

Bu acılık İsabel'e dokunmuştu. "Yanılıyorsunuz! Yok böyle biri!" diye atıldı.

Warburton bildiğinden şaşmayan, başı dertte bir adam gibi teklifsizce, bir sıraya oturup dirseklerini dizlerine dayayarak yere bakmaya başladı. Sonunda sırtını duvara yaslayıp, "Buna sevinemiyorum bile," dedi. "Bu sizi haklı gösterebilirdi."

İsabel şaşkınlıkla kaşlarını kaldırdı: "Haklı mı? Kendimi haklı göstermem mi gerekiyor?"

Ancak Warburton bu soruyu yanıtlamadı. Aklına başka bir düşünce gelmişti: "Siyasal görüşlerimden dolayı olmasın? Fazla ileri gittiğimi mi düşünüyorsunuz?"

"Siyasal görüşlerinize karşı çıkamam, çünkü anlamıyorum."

"Ne düşündüğüme aldırdığınız yok! Sizce hepsi bir."

İsabel galerinin öbür yanına doğru yürüdü; onun güzel sır-

tını, hafif, ince bedenini, öne eğdiği beyaz boynunun uzunluğunu, koyu renkli saç örgülerinin kalınlığını gördü Warburton. Küçük bir resmi incelemek ister gibi durmuştu İsabel; öyle genç ve özgür hali vardı ki, Warburton'u gülünç duruma düşüren sanki onun bu yumuşak, eğilp bükülebilir görünüşüydü. Ancak İsabel'in gözleri hiçbir şey görmüyordu, çünkü birden yaşlarla dolmuştu. Bir an sonra Warburton onun yanına geldiğinde gözyaşlarını silmişti ama ona çevirdiği yüzü solgundu, gözlerinde de garip bir ifade vardı: "O size söylemediğim nedeni işte söylüyorum," dedi. "O da şu: yazgımdan kaçamam."

"Yazgınızdan mı?"

"Sizinle evlenirsem kaçmaya çalışmış olurum."

"Anlamadım. Alnınıza yazılan neden başka bir şey değil de bu olmasın?"

"Çünkü bu değil. Olmadığını biliyorum. Vazgeçmek değil. Öyle olmadığını biliyorum."

Zavallı Warburton her iki gözünde birer soruyla bakakaldı: "Benimle evlenmeyi 'vazgeçmek' diye mi niteliyorsunuz?"

"Alışılmış anlamda değil. Sizinle evlenmek çok, çok şey elde etmek; ancak başka fırsatlardan vazgeçmek demek."

"Ne gibi fırsatlardan?"

İsabel'in rengi çabucak yerine geldi. "Evlenmek için fırsatlar, demek istemedim." Genç kız, bundan sonra, ne demek istediğini açıklamaktan umudunu kesmişçesine, kaşlarını çatarak yere bakıp sustu.

Warburton, "Yitireceğinizden fazlasını kazanacağınızı söylersem, küstahlık etmiş olmam sanırım," dedi.

"Mutsuzluktan kaçamam. Sizinle evlenirsem bunu yapmaya çalışmış olacağım."

Warburton endişeli bir gülümsemeyle, "Mutlu olmaya çalışır mıydınız bilmem ama, kesinlikle mutlu olurdunuz; içtenlikle söylüyorum!"

"Yapmamalıyım – yapamam!"

"Eh, siz mutsuzlukta kararlıysanız, beni neden mutsuz edesiniz ki, anlamıyorum. Mutsuzluk size çekici gelebilir, ama benim için hiçbir çekiciliği yok."

"Ben ille de acı çekmeye karar vermedim. Mutlu olmaya her zaman kesinlikle kararlıydım; çoğu zaman da mutlu olacağıma inandım; bunu insanlara söylemişimdir; sorun isterseniz. Ancak ara sıra olağan-dışı bir yoldan mutlu olamayacağımı seziyorum; uzaklaşıp, kendimi ayrı tutarsam olamam."

"Kendinizi neden ayrı tutarsanız?"

"Yaşamdan. Yaşamın olağan fırsatları ile tehlikelerinden; çoğu insanın tanıdığı ve acı çektiği şeylerden."

Warburton'un yüzüne neredeyse umut belirten bir gülümseme yayıldı. Saygı dolu bir hevesle açıkladı: "Sevgili Bayan Archer, ben size yaşamı, yaşamın fırsatlarıyla tehlikelerini dışlamayı önermiyorum. Keşke yapabilsem; inanın yapardım bunu. Siz beni ne sanıyorsunuz? Tanrı aşkına, Çin imparatoru değilim ben! Size tüm önerdiğim, insanlığın ortak yazgısını biraz rahat bir biçimde paylaşmak fırsatı! Ortak yazgı? Ah, ben insanlığın ortak yazgısına çok düşkünüm! Benimle bir anlaşma yapın, söz veriyorum size, ortak yazgıdan bol bol payınızı alırsınız. Hiçbir şeyden ayrı düşmezsiniz arkadaşınız Bayan Stack-pole'dan bile."

Gülümsemek için bu sapmadan yararlanan, böyle yaptığı için de kendini epeyce küçümseyen İsabel, "O bu evliliği hiç onaylamazdı," dedi.

Sayın Lord sabırsızca, "Bayan Stackpole'dan mı söz ediyoruz? Onun gibi varsayıma dayalı yargıları olan birini görmemiştim," dedi.

İsabel alçakgönüllülükle, "Şimdi de benden söz ediyorsunuz sanırım," diyerek yeniden uzaklaştı; Bayan Molyneux'nün, Henrietta ve Ralph'la birlikte, galeriye girdiğini görmüştü.

Bayan Molyneux çekingen bir tavırla ağabeyine çay saatinde evde olması gerektiğini; konuk beklediklerini anımsattı. Genç adam karşılık vermedi, haklı olarak aklı başka yerdeydi; kardeşini duymamış gibiydi. Bayan Molyneux sanki ağabeyi kral, o da nedimeymiş gibi durup bekledi.

Henrietta Stackpole, "Şaştım doğrusu, Bayan Molyneux!" dedi. "Ben eve gitmek istersem, kardeşim de gitmek zorundadır. Benim istediğimi yapmak zorundadır."

Bayan Molyneux çabuk, utangaç bir gülümsemeyle yanıtladı: "Ah, Warburton her isteğimizi yerine getirir," dedi. Sonra Ralph'a dönerek, "Ne çok resminiz var!" diye ekledi.

"Çok görünüyor, çünkü hepsi bir arada. Aslında iyi bir sergileme yolu değil."

Bayan Molyneux, "Ne güzel resimler!" dedi. "Keşke Lockleigh'de bizim de galerimiz olsa. Resmi öyle severim ki!" Henrietta'nın yeniden kendisine bir şey söylemesinden korkar gibi hep Ralph'la konuşuyordu. Henrietta onu hem büyülemiş, hem de korkutmuştu.

Onunla nasıl konuşulacağını daha iyi bildiği anlaşılan Ralph, "A, evet, resimler işe yarar," dedi.

Genç bayan sözünü sürdürdü: "Yağmur yağdığı zaman resimlere bakmak öyle hoş olur ki! Son zamanlarda ne çok yağmur yağdı."

Henrietta, "Gideceğinize üzüldüm, Lord Warburton," dedi. "Sizden öğrenmek istediğim çok şey vardı."

Warburton, "Gitmiyorum," dedi.

"Kardeşiniz gitmeniz gerektiğini söylüyor. Amerika'da erkekler kadınların dediğini yapar."

Bayan Molyneux kardeşine bakarak, "Korkarım çaya birilerini çağırdım," dedi.

"Peki, canım. Gideriz."

Henrietta atıldı: "Karşı çıkacağınızı ummuştum. Bayan Molyneux'nün ne yapacağını merak ediyordum."

"Ben bir şey yapmam," dedi Bayan Molyneux.

Henrietta, "Sizin konumunuzda bir insan için var olmak yeterli sanırım. Sizi evinizde görmeyi çok isterdim."

Bayan Molyneux, İsabel'in arkadaşının bu sözünü duymamazlıktan gelerek, İsabel'e, "Lockleigh'e gene gelmelisiniz," dedi.

İsabel bir an onun dingin gözlerinin içine baktı ve o an için bu gözlerin kül rengi derinliklerinde Warburton'u geri çevirmekle yitirdiği her şeyin yansıdığını gördü: Dinginlik, iyilik, onur, varlık, derin bir güvence ve büyük bir her şeyden dışlanmışlık. Genç kız Bayan Molyneux'yü öperek, "Korkarım, bir daha hiç gelemeyeceğim,"dedi.

"Hiç mi?"

"Korkarım, gidiyorum."

"Ah, buna çok üzüldüm. Bence çok yanlış yapıyorsunuz?"

Lord Warburton bu kısa konuşmayı izlemişti; sonra dönüp bir resme bakmaya başladı. Elleri ceplerinde, resmin önündeki demir çubuğa yaslanmış duran Ralph ise o sırada onu izlemekteydi.

Lord Warburton'un birden yanında bulduğu Henrietta, "Sizi evinizde görmek isterdim. Bir saatlik bir konuşma yapmak istiyorum. Soracağım pek çok soru var," dedi.

Lockleigh'in sahibi yanıtladı: "Sizi görmek beni sevindirir. Ancak sorularınızın birçoğuna kesinlikle yanıt bulamam. Ne zaman gelirsiniz?"

"Bayan Archer ne zaman getirirse. Londra'ya gitmeyi düşünüyoruz, ama önce gelip sizi görürüz. Sizden istediğimi almaya iyice kararlıyım."

"Gelmeniz Bayan Archer'a bağlıysa, pek fazla bir şey alacağınızı sanmam. O Lockleigh'e gelmez; sevmiyor orayı."

"Bana çok güzel olduğunu söyledi!"

Lord Warburton duraksadı. "Gene de gelmez. En iyisi siz yalnız gelin."

Bunun üzerine Henrietta sırtını dikleştirdi; yumuşak bir sertlikle, "Bu sözü bir İngiliz kadınına söyler miydiniz?" dedi.

Lord Warburton uzunca bir süre baktı: "Evet. Ondan yeterince hoşlanıyorsam."

"Ondan yeterince hoşlanmamaya dikkat ederdiniz. Bayan Archer evinize bir kez daha gelmiyorsa, bu beni götürmemek içindir. Benim için ne düşündüğünü biliyorum; sanırım siz de aynı şeyi, bireylerden söz etmemem gerektiğini, düşünüyorsunuz." Lord Warburton bir şey anlamamıştı; Bayan Stackpole'un mesleği ona bildirilmediğinden, neden söz ettiğini kavrayamıyordu. Henrietta ekledi: "Bayan Archer sizi uyarmış!"

"Uyarmış mı?"

"Bu nedenle sizinle yalnız başına gelmedi mi buraya? Sizi uyarmak için?"

Lord Warburton utanmadan yanıtladı: "O, hayır. Konuşmamızın böyle ciddi bir niteliği yoktu."

"Eh, iyice uyarılmış gibi davrandınız. Doğal haliniz bu olmalı; benim gözlemlemek istediğim de tam oydu. Bayan Molyneux de öyle – kendini ele vermedi." Henrietta Bayan Molineux'ye dönerek ekledi: "Hiç değilse siz uyarılmış olmalısınız; ama buna gerek yoktu."

Bayan Molyneux belirsiz bir yanıtla, "Umarım yoktu," dedi.

Ralph açıklama yaptı: "Bayan Stackpole notlar alır; kendisi büyük bir hiciv yazarıdır; hepimizin içini okur ve yazar."

Henrietta, İsabel'den Lord Warburton'a, bu soylu kişiden onun kızkardeşine ve Ralph'a baktı, "Eh hiç bu kadar kötü malzemeyle karşılaşmamıştım," dedi. "Sizin hepinize bir şeyler olmuş; kötü bir telgraf almış gibi neşesizsiniz."

Ralph önlerine düşüp onları galeriden çıkarırken akıllıca başını sallayarak Henrietta'ya, "Haklısınız Bayan Stackpole, hepimize bir şeyler oldu," dedi.

Onların arkasından İsabel geliyordu; genç kızdan çok hoşlandığı açıkça belli olan Bayan Molyneux, cilalı taban üzerinde ilerlerken onun koluna girmişti. Lord Warburton öteki yanında, elleri arkasında, gözleri yerde yürümekteydi. Birkaç dakika bir şey söylemedi; sonra, "Londra'ya gideceğiniz doğru mu?" diye sordu.

"Sanırım kararlaştırıldı."

"Ne zaman dönüyorsunuz?"

"Birkaç gün içinde; ama çok kısa bir süre için. Teyzemle Paris'e gidiyorum."

"O zaman sizi yeniden ne zaman göreceğim?"

İsabel, "Oldukça uzun bir süre yokum. Ancak umarım bir gün görüşürüz."

"Gerçekten umuyor musunuz?"

"Hem de pek çok."

Warburton ses çıkarmadan birkaç adım ilerledi; sonra elini uzattı: "Hoşça kalın," dedi.

"Güle güle."

Bayan Molyneux onu yeniden öptü; İsabel ikisini uğurladı. Daha sonra Henrietta ile Ralph'a katılmayarak kendi odasına çekildi. Bayan Touchett salona inerken İsabel'in odasına uğrayınca

onu orada buldu: "Söylesem iyi olur, enişten Lord Warburton'la aranızdaki ilişkiyi bana haber verdi," dedi.

"İlişkiyi mi? Pek ilişki denemez. İşin garibi de bu: Beni ancak üç- dört kez gördü."

Bayan Touchett heyecansız bir sesle sordu: "Neden bana değil de eniştene söyledin?"

Kız gene duraksadı: "Çünkü o Lord Warburton'u daha iyi tanıyor."

"Evet, ama ben de seni daha iyi tanıyorum."

İsabel gülümsedi: "Bundan emin değilim."

"Aslında ben de değilim; hele bana o oldukça kibirli bakışınla baktığın zaman; İnsan senin kendinden çok hoşnut olduğunu, bir ödül kazandığını sanır! Lord Warburton'unki gibi bir teklifi geri çevirirken daha iyisini umuyor olmalısın."

İsabel gene gülümseyerek yanıt verdi: "Enişten böyle demedi!"

15

Genç hanımların Londra'ya Ralph'ın yanında gitmesi kararlaştırılmıştı, ama Bayan Touchett bu tasarıya pek olumlu bakmıyordu.Bunun tam Henrietta Stackpole'ın önereceği bir şey olduğunu söylüyor ve *İnterviewer*'ın muhabiri onları acaba en sevdiği pansiyona mı götürecek diye soruyordu.

İsabel, "Yerel özellikleri bulunan bir yer olsun da neresi olursa olur," dedi. "Londra'ya bu özellikleri görmek için gidiyoruz."

Teyzesi yanıtladı: "Eh, İngiliz lordunu geri çeviren kız her şeyi yapabilir sanırım. Bu olaydan sonra önemsiz şeyler üzerinde durmaya ne gerek var?"

"Lord Warburton'la evlenmem hoşunuza gider miydi?"

"Elbette giderdi."

"İngilizleri hiç sevmezsiniz sanırdım."

"Sevmem. En iyisi de bu ya, onlardan yararlanabiliriz."

"Evlilikten anladığınız bu mu?" diyen İsabel teyzesinin Bay Touchett'ten pek yararlanmışa benzemediğini ekledi.

"Enişten İngiliz soylusu değil; olsa bile ben büyük olasılıkla gene de Floransa'da otururdum."

Genç kız biraz canlanarak sordu: "Lord Warburton şimdikinden daha iyi bir insan olmamı sağlayabilir miydi dersiniz? Daha iyi olamayacak kadar kusursuzum demek istemiyorum. Demek istediğim – onu evlenecek kadar çok sevmiyorum."

Bayan Touchett en ufak, en zayıf sesiyle, "O zaman onu geri çevirdiğine iyi ettin. Yalnız, bir sonraki büyük teklif dilerim ölçütlerine uygun olur,"dedi.

"En iyisi teklif gelmeden sözünü etmemek. Şimdilik başka teklifler gelmez umarım; iyice altüst oluyorum."

"Bohem yaşayışı benimsersen kimse seninle evlenmek isteyip rahatsız etmez. Hadi neyse, Ralph'a söz verdim, seni eleştirmeyeceğim."

"Ralph neyi yapmamı doğru bulursa, ben onu yaparım. Sonsuz güvenim var ona."

Bayan Touchett kuru bir gülüşle, "Ralph'ın annesi sana gönül borcu duyar," dedi.

İsabel, "Duymalı," demekten kendini alamadı.

Ralph annesine güvence vermişti, üçünün birlikte kentin görülecek yerlerini gezmelerinde ayıplanacak bir şey yoktu. Ama Bayan Touchett böyle düşünmüyordu. Avrupa'da uzun bir süre yaşayan çoğu Amerikalı kadın gibi o da bu konulardaki içgüdüsünü tümüyle yitirmişti. Amerika'da, o deniz aşırı ülkede, gençlere tanınan özgürlüğe karşı pek de haksız olmayan tepkisini dile getirirken, asılsız, abartılı kuşkulara da kapılıyordu. Ralph konuklarıyla Londra'ya giderek, onları Picadilly'ye dik açıyla bağlanan sokaklardan birindeki sakin bir otele yerleştirdi. İlk düşüncesi onları babasının Winchester meydanındaki evine götürmekti; bu kocaman, durgun ev bu mevsimde kahverengi hollanda bezleriyle sessizliğe bürünürdü; sonra, ahçının Garden-court'a gelmesiyle kızlara yemek verecek kimse kalmadığını anımsadı; böylece sonunda genç kızların kaldığı yer, Pratt Oteli oldu. Ralph'ın kendisi de, içinde sevdiği bir odası bulunduğundan, yemek pişmeyen bir mutfaktan çok daha esaslı korkularla da içli dışlı olduğundan, Winchester Meydanındaki eve yerleşti. Zaten Pratt Otelin kolaylıklarından sık sık yararlanıyordu. Güne erkenden yol arkadaşlarını görmeye gitmekle başlıyor, Bay Pratt'ı, kocaman kabarık beyaz önlüğü içinde, kahvaltı sofrasını kendi elleriyle toplarken buluyordu. Ralph, kendi deyimiyle, kahvaltıdan sonra "boy gösteriyordu" orada. Derken küçük grup hep birlikte o gün ne yapacaklarını konuşuyorlardı. Londra o günlerde, önceki canlılığından taşıdığı hafif izlerin dışında, bomboş bir görünüşe sahipti; Ralph bu nedenle zaman zaman, arkadaşlarından özür dilercesine kentte kimsenin kalmadığına dikkat çekiyor, Henrietta Stackpole da onunla eğleniyordu:

"Bence kentte soylular yok, demek istiyorsunuz. Onların tümü eksik olsa kimsenin farketmeyeceğine bundan daha iyi bir kanıt bulamazdınız. Bana kalırsa alabileceği kadar insan var Londra'da. Evet hiç kimse yok, ama üç dört milyon insan var. Nasıl diyorsunuz – orta sınıfın altındakiler mi? Onlar yalnızca Londra'nın halkı, öyle değil mi? Onlar sayılmaz!"

Ralph, soyluların kentte Henrietta Stackpole'un dolduramayacağı bir boşluk bırakmadığı, şu anda da hiçbir yerde halinden ondan daha hoşnut birinin bulunmadığı yanıtını verdi. Söylediği doğruydu, çünkü, eylül günlerinde, bu yarısı boşalmış kentin, tozlu bir beze sarılmış mücevher gibi bir güzelliği vardı. Gezmeye kendinden daha hevesli olan iki arkadaşıyla geçirdiği bir iki saatten sonra, Winchester Meydanındaki boş eve dönen Ralph, holdeki masadan evin tek aydınlatma aracı olan şamdanı alıp karanlık yemek odasına girdi. Meydan sessiz, ev sessizdi; biraz hava girsin diye pencerelerden birini kaldırdığında duyduğu yalnızca bir bekçinin hafif ayak sesleri oldu. Boş evde kendi ayak sesleri yüksek, gürültülüydü; bazı halılar kaldırıldığından yaptığı her hareket hüzünlü bir yankıya yol açıyordu. Koltuklardan birine oturdu; koyu renkli, büyük yemek masası mumun küçük aydınlığında yer yer parlıyordu; hepsi de koyu kahverengi olan resimler belirsiz ve anlamsız bir görünüş almıştı; çoktan sindirilmiş yemeklerin, güncelliğini yitirmiş masa başı sohbetlerinin hayaletimsi varlığı seziliyordu havada. Bu doğaüstü esintiler belki de Ralph'ın, yatma saatinin çok ötesinde, o koltukta hiçbir şey yapmadan, akşam gazetesini bile okumadan, oturup düş kurmasının bir sonucuydu. Hiçbir şey yapmadı diyorum ve, bu sırada İsabel'i düşünmüş olmasına karşın, bu sözde direniyorum; çünkü Ralph için İsabel'i düşünmek boş bir uğraştan başka bir şey olamazdı. Büyük kent olgusunun derinliğini, sığ yönlerini ölçüp biçmekle geçirdiği şu günlerde teyzesinin kızı, Ralph için çekiciliğinin doruğuna varmıştı. İsabel, varsayımlarla, çıkardığı sonuçlarla, duygularla dopdoluydu; aradığı yerel özellikleriyse, her yerde bulmuştu. Ralph'a yanıtlayamayacağı sorular soruyor, onun kabul etmek, ya da karşı çıkmak durumunda olmadığı, tarihsel neden ve toplumsal sonuç bağlantıları kurarak atak varsayımlar ileri sü-

rüyordu. British Museum ile ondan daha aydınlık bir yapı olan ve kent dışındaki tekdüze alanın büyük bir bölümünü kaplayarak buraları eski çağların çeşitli uygarlıklarına kazandıran, sanat sarayını birkaç kez gezdiler[6]; bir sabahlarını Westminister Abbey'de geçirip, bir peniye Kule'ye götüren vapura bindiler; galerilerdeki, özel koleksiyonlardaki resimlere baktılar; bazen de Kensington Bahçelerindeki ağaçların altında oturdular. Henrietta yorulmaz bir gezgin, Ralph'ın sandığından daha insaflı bir eleştirmen olduğunu gösterdi. Aslında birçok düş kırıklıkları da yaşamadı değil; Amerika'daki kent kavramının üstün yönlerini bir bir anımsadı; Londra birçok yönden eksikti; bununla birlikte Londra'nın karanlık yüzlü önemli binalarına da elinden geldiğince hakkını vermeye çalıştı; yalnızca arada sırada içini çekip, "Olur şey değil!" demekle yetiniyor, bu söz Henrietta'nın sonradan daldığı düşünceler arasında eriyip gidiyordu. İşin gerçeği, kendinin de dediği gibi, "ortamında" değildi Henrietta. Ulusal Resim Galerisini gezerken İsabel'e, "Cansız şeylere karşı yakınlık duyamıyorum," dedi. İngiliz yaşamının iç yüzünü görememekten, bu konuda ona yeterli bilgi verilmemesinden dolayı duyduğu sıkıntı sürüyordu. Turner'ın manzara resimleriyle[7] Asur boğaları, ne de olsa Büyük Britanya'nın dahî ve ünlü kişileri ile tanışacağını umduğu yemek davetlerinin yerini tutmuyordu.

Trafalgar Meydanının ortasında durup Ralph'a, "Hani nerede sizin devlet adamlarınız, nerede aydın kadınlarınız, erkekleriniz?"diye sordu; bunlardan birkaçına orada rastlaması doğalmış gibi. "Şu sütunun tepesindeki –Lord Nelson muydu– onlardan biri mi? O da lord muydu? Yeri yeterince yüksek değil miydi ki otuz otuz beş metre yukarı dikildi? Bunlar geçmiş, ben geçmişi sevmem; bugünün öncü zihinlerinden bazılarını görmek istiyorum. Geleceğin demiyorum, çünkü gelecekte pek bir şey olacağına inanmıyorum." Zavallı Ralph'ın tanıdıkları arasında pek azı öncü bir zihne sahipti; ünlü birini bulmak da pek ender ele geçen bir zevkti; Ralph'ın bu durumu, Henrietta Stackpole'a kalırsa, esef edilecek bir girişimcilik eksikliği gösteriyordu.

6 1857'de açılan South Kensington Müzesi olabilir. Şimdiki adı: Victoria and Albert.
7 J. M. W. Turner (1775-1851), İngiliz manzara ressamı.

"Amerika'da olsam adama uğrar, her kimse onun hakkkında çok şey duyduğumu, kendi gözlerimle görmeye geldiğimi söylerdim. Ancak burada gelenek böyle değil. Bir dolu anlamsız gelenekleriniz var da işe yarar bir tane bile yok. Biz kesinlikle sizden ilerdeyiz.Toplumsal yönünüzü işlemeyi tümüyle bir yana bırakmam gerekecek sanırım." Henrietta, elinde bir gezi rehberi ve kurşun kalemle dolaşmasına, *İnterviewer*'a Londra Kulesi konusunda bir de yazı göndermesine karşın (yazıda Lady Jane Grey'in idamı anlatılıyordu) görevini yapamamak duygusundan tedirgindi.

Gardencourt'tan ayrılmadan önce geçen olay genç kahramanımızda acı veren izler bırakmıştı. Onunla evlenmeyi son isteyen kişinin duyduğu şaşkınlığın soğuk soluğu durup dinlenmeden dalga dalga yüzüne çarpan İsabel, başını saklayıp havanın açılmasını beklemekten başka bir şey yapamıyordu. Söylediklerinden daha azını söyleyemezdi; bu kesinlikle doğruydu. Gerekeni yapmıştı, ama bu gereklilik insanın zorlanarak yaptığı fiziksel bir hareket kadar incelikten yoksundu. Davranışı güzel değildi. Bununla birlikte, yarım bir gururla karışık, bir özgürlük duygusu da vardı içinde; bu duygu, birbiriyle uyuşmayan arkadaşlarıyla büyük kentte dolaşırken zaman zaman garip gösteriler biçiminde kendini dışa vuruyordu. Kensington Bahçelerinde çimde oynayan (genellikle toplumun yoksul kesiminden) çocukları durduruyor, adlarını sorup para veriyor, güzelseler öpüyordu. Bu garip yardımseverlik Ralph'ın gözünden kaçmamıştı; İsabel'in yaptığı hiçbir şey kaçmıyordu gözünden. Bir öğleden sonra Ralph, iyi vakit geçirmelerini istediği konuklarını Winchester Meydanında çaya çağırdı. Bu olay için evi elinden geldiğince düzenledi. Genç kızlarla tanıştırmak üzere çağırdığı bir de konuk vardı; rastlantıyla kentte bulunan sevimli bir bekâr, Ralph'ın eski bir arkadaşı. Anlaşılan bu adam için Henrietta Stackpole'la konuşmanın bir güçlüğü, ya da korkulacak bir yanı yoktu. Kırk yaşında, iri, bakımlı, güleryüzlü, kusursuz giyimli, çok bilgili, olur olmaz her şeye gülen bir adamdı Bay Bantling. Henrietta'nın her dediğine güldü; ona birkaç fincan çay verdi, birlikte Ralph'ın geniş koleksiyonundaki antikaları inceledi; daha sonra, ev sahibi meydana

gidip burada sanki bir *fête champêtre*'e katılıyormuş gibi yapmalarını önerince, Bantling bu sınırlı alanda Henrietta ile birkaç tur attı. Henrietta'nın İngiliz yaşamının içyüzü konusundaki sözlerini birçok kez ateşli bir tavırla yanıtlayarak tartışmayı çok sevdiğini gösterdi.

"Ah, anladım, Gardencourt'u fazla sessiz bulmuşsunuz. Bunca hastalığın kol gezdiği bir yerde pek hareket beklenmez. Biliyor musunuz, Touchett'ler çok kötü davranıyor; doktorlar Ralph'ın İgiltere'de oturmasını yasakladı, ama o babasına bakmak için dönüp geldi. Yaşlı adamın beş altı hastalığı olmalı. Onlar gut diyor ama ben eminim onda iyice ilerlemiş organik bir hastalık var; bu hastalık yakında onu götürecek; inanın bana çok yakında. Böyle bir şey elbette evi korkunç sıkıcı yapar; konuklarını eğlendiremediklerine göre neden çağırırlar anlamam. Sonra sanırım Bay Touchett durmadan karısıyla didişir; kadın, biliyorsunuz, kocasından ayrı yaşar; siz Amerikalıların garip işlerinden biri işte. Her an bir şeylerin olup bittiği bir ev arıyorsanız kardeşim Lady Pensil'in Bedfordshire'deki evinde kalmanızı öneririm. Yarın ona yazarım; sizi evine çağırmaktan mutluluk duyacaktır, eminim. Nasıl bir şey istediğinizi çok iyi biliyorum; oyunların sahnelendiği, kır gezintileri gibi olayların düzenlendiği bir ev istiyorsunuz siz. Kardeşim işte tam bu tür bir kadındır; hep bir şeyler düzenler; ona yardımcı olacak kimseleri de evinde konuk etmekten hoşlanır. Eminim mektubumu alır almaz hemen yazıp sizi çağırır: Seçkin kişileri, yazarları çok sever. Biliyor musunuz, o da yazar; ama ben yazdığı hiçbir şeyi okumadım. Genellikle şiir yazar –şiiri pek sevmem– Byron dışında. Amerika'da Byron'a çok önem verirsiniz sanırım." Bay Bantling, Henrietta Stackpole'un ilgisini çektiği için heyecanlanmış, durmadan konuşuyor, konudan konuya atlıyordu. Ancak Henrietta'ya göz kamaştırıcı gelen, genç kızın Bedfordshire'da Lady Pensil'de kalması düşüncesini de unutmadı; incelikle, "Ne istediğinizi anlıyorum." diye yineledi. "İngiltere'ye özgü bir spor görmek istiyorsunuz. Bilirsiniz, Touchett '-ler hiç de İngiliz değil; kendi gelenekleri, kendi dilleri, kendi yemekleri var – dahası, kendilerine özgü garip bir de dinleri var sanıyorum. Dediklerine göre yaşlı adam avlanmayı günah sayıyormuş. Kar-

deşime vakitlice gidip tiyatro gösterisine yetişmelisiniz; size seve seve bir rol vereceğine eminim; siz çok yeteneklisiniz, biliyorum. Kardeşim kırk yaşında, yedi çocuğu var, ama baş rolü oynayacak. Güzel değildir, yalnız kabul etmeliyim ki, çok iyi makyaj yapar. Siz istemezseniz rol almazsınız elbette."

Winchester Meydanının Londra kurumuyla kaplı da olsa üzerinde yürümesi zevkli çimlerinde dolaşırken Bay Bantling işte böyle konuştu. Henrietta, karşı cinsten etkilenen, çeşitli konulardan söz eden, bu her yanından sağlık fışkıran, yumuşak sesli bekâr adamdan, çok hoşlanmış, kendisine sağlayacağı olanağa da çok sevinmişti. "Kardeşiniz evine çağırırsa giderim. Bu benim görevim. Neydi adı?" dedi.

"Pensil. Garip ama fena bir ad değil."

"Her ad kendine göre iyidir. Yanız rütbesi nedir kardeşinizin?"

"Ha, Baron karısıdır; rahat bir rütbe. Yeterince yüksek ama fazla da yüksek değil."

"Bilmem; bana göre fazla yüksek olabilir. Oturduğu yerin adı neydi, Bedfordshire mı?"

"Oranın ta kuzey ucundalar. Sıkıcı bir bölgedir, ama bunun sizce sakıncası olmasa gerek. Siz oradayken gelmeye çalışırım."

Tüm bunlar Henrietta Stackpole'un çok hoşuna gitmişti; Lady Pensil'in sevimli kardeşinden ayrılmak zorunda kalacağına üzülüyordu. Ancak bir gün önce Picadilly'de yıllardır görmediği bazı dostlarına rastlamıştı. Delaware'in Wilmington kentinden iki genç bayandı bunlar: Climber kardeşler. Avrupa'yı gezmişler, şimdi de yurtlarına dönmek üzere gemiye binmeye hazırlanıyorlardı. Picadilly kaldırımları üzerinde uzun uzun görüşmelerine karşın, üç genç kız gene de konuşacakları konuları tüketememişlerdi. Bu nedenle, Henrietta'nın ertesi gün Jeremyn sokağında kızların kaldıkları yerde yemeğe gitmesi kararlaştırılmıştı; Henrietta verdiği bu sözü şimdi anımsıyordu. Jeremyn sokağına gitmeye hazırlandı. Önce gidip, meydanın bir başka köşesindeki bahçe iskemlelerinde oturan, Henrietta ile Bantling'inki ölçüsünde anlamlı ve yararlı olmasa da –deyim yerindeyse– hoş bir sohbete dalmış bulunan Ralph Touuc-

hett'le İsabel'e veda etmek istedi. İsabel'le arkadaşı, saygıdeğer kimselerin eve döndüğü bir saatte, Pratt Otel'de buluşmayı kararlaştırdılar. Daha sonra Ralph, Henrietta için bir araba çağrılması gerektiğini söyledi; genç kız Jeremyn sokağına kadar yürüyemezdi.

"Demek yalnız başıma yürümemi doğru bulmuyorsunuz. Tanrım, bu da mı başıma gelecekti?"

Bantling neşeyle söze karıştı: "Yalnız yürümeniz için neden yok. Size eşlik etmekten büyük sevinç duyarım."

Ralph, "Yalnızca yemeğe geç kalırsınız demek istemiştim. O zavallı hanımlar son anda, sizden ayrılmak istemediğimizi sanabilirler sonra."

İsabel, "İyisi mi sen bir araba çağır, Henrietta," dedi.

Bantling, "Bana güvenirseniz, arabayı ben çağırırım. Bir araba görüne kadar biraz yürürüz."

Henrietta İsabel'e, "Ona güvenmemek için bir neden göremiyorum, sen ne dersin?" diye sordu.

Arkadaşını memnun etmek isteyen İsabel, "Bay Bantling sana ne yapabilir ki?" dedi. "Ama istersen bir araba bulana kadar biz de seninle yürürüz."

"Zahmet etmeyin. Gelin, Bay Bantling, gelin de bana iyi bir araba bulmaya bakın."

Bantling elinden geleni yapacağına söz verdi; ikisi ayrılarak, genç kızla teyze oğlunu, üzerinde berrak bir eylül alacakaranlığı toplanmaya başlayan meydanda bıraktılar. Ortalıkta tam bir sessizlik vardı; geniş dikdörtgenin çevresindeki yarı karanlık evlerin kepenkleri, perdeleri sımsıkı kapalı olduğundan hiçbirinin penceresinde ışık görülmüyordu. Kaldırımlar bomboştu; yakındaki yoksul mahalleden, meydandaki alışılmamış hareketliliği merak ederek gelip kafalarını paslı parmaklıkların arasından uzatan iki çocuk dışında, ortalıktaki en canlı nesne meydanın güneydoğu köşesindeki kırmızı posta kutusuydu.

Ralph, "Henrietta onun arabaya binip Jeremyn sokağına gelmesini isteyecek,"dedi. Bayan Stackpole'dan hep Henrietta diye söz ediyordu.

"Olabilir."

"Daha doğrusu, o bunu yapmaz, ama Bantling arabaya binmek için ondan izin ister."

"Bu da olabilir. İyi anlaşmalarına seviniyorum."

"Bantling'i fethetti. Henrietta'yı çok akıllı buldu o."

İsabel biraz durdu. "Bence Henrietta çok zeki bir kız; ancak bu işin pek ileri gidebileceğini sanmam. Birbirlerini hiçbir zaman gerçekten tanıyamazlar. Bantling, Henrietta'nın ne olduğu konusunda bir şey bilmiyor. Henrietta da Bantling'i doğru anlamış değil."

"Birleşmek için en olağan temel yanlış anlamadır. Ancak, Bantling'i anlamak o kadar da zor olmasa gerek. Çok yalın bir canlıdır o."

"Evet ama Henrietta daha da yalındır." Solan, ışıkta meydanın sınırlı bahçe düzenlemesi geniş, etkileyici bir görünüm kazanmıştı. İsabel sordu: "Söyle bakalım, ben ne yapayım? Eğlenmek için, ikimiz arabayla Londra'yı dolaşalım demezsin, değil mi?"

"Burada kalmamak için bir neden yok; hava iyice ılık; karanlığa daha yarım saat var; izin verirsen bir de sigara yakarım."

"Saat yediye kadar vakit geçirmemi sağla da ne dilersen yap. O saatte Pratt Otel'e dönüp tek başıma sade bir yemek yemeyi düşünüyorum, iki yaşmaklı yumurtayla bir küçük ekmek.

"Ben de seninle yiyemez miyim?"

"Olmaz. Sen kulübünde yersin."

Yeniden meydanın ortasındaki iskemlelerine döndüler; Ralph sigarasını yaktı. İsabel'in anlattığı şu küçük, gösterişsiz yemeğe katılmak büyük zevk olurdu, ama bunun yasaklanması da hoştu. En hoşuna giden de yoğunlaşan karanlıkta, kalabalık kentin orta yerinde, o an için İsabel'le yalnız kalmaktı. Bu, İsabel'i sanki kendisine bağımlıymış, onun gücüne boyun eğermiş gibi gösteriyordu. Ralph bu gücü, ancak belli belirsiz bir biçimde ve en iyi genç kızın kararlarına yumuşak başlılıkla uyarak gösterebilirdi; bunun da duygu yüklü bir yönü vardı."

Biraz durduktan sonra, "Seninle yemek yememe neden izin vermiyorsun?" diye sordu.

"İstemiyorum da ondan."

"Benden bıkmış olmalısın."

"Bir saat sonra bıkmış olacağım. İleriyi görme yetisi vardır bende."

Ralph, "Bu arada ben de seni iyice eğlendiririm," demesine karşın başka hiçbir şey söylemedi; İsabel de onu yanıtlamadığından, eğlence sözcüğüne sanki ters düşen bir havada, sessizlik içinde oturdular. Ralph'a İsabel'in aklında bir şeyler varmış gibi geliyor, ne düşündüğünü merak ediyordu. Büyük bir olasılıkla düşünebileceği iki ya da üç konu vardı. Sonunda gene Ralph konuştu: "Bu akşam seninle gelmeme karşı çıkmanın nedeni, bir başka konuk beklemen olmasın?"

İsabel başım çevirip, berrak, güzel gözleriyle ona baktı. "Başka konuk mu? Kim gelebilir ki bana?"

Ralph'ın aklına gelen biri yoktu; böyle olunca da sorduğu soru ona budalaca ve kaba göründü. "Bilmediğim bir sürü arkadaşın var; hainee dışlandığım tüm bir gaçmişe sahipsin," dedi.

"Sen geleceğim için ayrılmışsın. Unutma ki geçmişim uzaklarda, suyun öte yakasında kaldı. Burada, Londra'da hiç geçmişim yok."

Ralph, "Eh, geleceğin yanı başında oturduğuna göre, her şey çok iyi demektir. Geleceğin insanın elinin altında olması gibisi yoktur," diyerek bir sigara daha yaktı ve İsabel'in sözlerinden belki de Caspar Goodwood'un Paris'e gittiğini öğrendiği anlaşılabilir diye düşündü. "Eğlendirici olmaya söz verdim ama görüyorsun, pek beceremiyorum; işin aslı, senin gibi birini eğlendirmeyi üstlenmek için yürek ister. Benim cılız çabalarım senin için nedir ki? Senin yüce düşüncelerin, bu konularda çok yüksek ölçütlerin var. En azından bando tutmalı ya da bir hokkabaz takımı getirmeliydim."

"Tek bir hokkabaz yeter; sen o işi çok iyi yapıyorsun. Ne olur bırakma, on dakika içinde gülmeye başlarım."

"Çok ciddiyim, emin ol. Sen çok şey istiyorsun."

"Ne demek bu? Hiçbir şey istemiyorum ben!"

"Hiçbir şey kabul etmiyorsun." İsabel kızardı; birden

Ralph'ın sözlerindeki anlamı kavradığını sezmişti. Ancak Ralph neden ona bu türlü şeylerden söz ediyordu? Genç adam bir an durakladıktan sonra ekledi: "Sana söylemeyi çok istediğim bir şey var. Sormak istediğim bir soru. Bunu sormaya hakkım var sanıyorum, çünkü yanıtı bir biçimde beni de ilgilendiriyor."

İsabel yumuşak bir tavırla, "İstediğini sor," dedi. "Elimden geldiğince yanıtlamaya çalışırım."

"Eh, o zaman Warburton'un bana ikinizin arasında geçen bir şeyden söz ettiğini söylersem kızmazsın."

İsabel şaşkınlığını bastırdı; elindeki açık yelpazeye bakarak oturmayı sürdürdü. "İyi; sanırım sana bundan söz etmesi doğal," dedi.

"Benimle konuştuğunu sana söylemem için izin verdi. Umudunu kesmemiş."

"Hâlâ mı?"

"Birkaç gün öncesine kadar."

"Şimdi umutlu olduğunu sanmıyorum."

"O zaman onun adına çok üzüldüm; öylesine dürüst bir insan ki!"

"Söyler misin, benimle konuşmanı o mu istedi?"

"Hayır, istemedi. Ama benimle konuştu, çünkü kendini tutamıyordu. Eski arkadaşız biz; hem çok büyük bir düş kırıklığına uğramıştı. Bana yazıp onu görmemi istedi; ben de kardeşiyle bize öğle yemeğine gelmelerenden önceki gün Lockleigh'e gittim. Canı çok sıkkındı; senden yeni mektup almıştı."

Bir an için tepeden bakan bir tavır takınan İsabel, "Mektubu sana gösterdi mi?" diye sordu.

"Kesinlikle hayır. Ama bana senin onu kesin bir biçimde geri çevirdiğini söyledi," diyen Ralph yineledi: "Onun adına çok üzüldüm."

İsabel bir süre konuşmadı; sonra, "Beni kaç kez gördü, biliyor musun?" diye sordu. "Beş, altı kez."

"Böyle olması seni yüceltir."

"Bunun için söylemedim."

"Niçin söyledin? Warburton'un yüzeysel bir insan olduğunu anlatmak için söylemiş olamazsın, çünkü böyle düşünmediğini biliyorum."

İsabel Warburton'u kesinlikle yüzeysel bulmuyordu; ancak az sonra başka bir şey söyledi: "Warburton senden benimle tartışmanı istemediyse, demek bunu bir neden yokken yapıyorsun, ya da yalnızca tartışmaktan hoşlandığın için."

"Seninle tartışmayı hiç istemem.Tek isteğim seni rahat bırakmak; duyguların beni fazlasıyla ilgilendiriyor, hepsi bu."

İsabel hafif sinirli bir gülüşle, "Çok teşekkür ederim," dedi.

"Elbette beni ilgilendirmeyen şeylere karışıyorum demeye getiriyorsun. Ama seni kızdırıp kendimi utandırmadan bu konuyu açamaz mıyım? Bazı ayrıcalıklarım yoksa teyzenin oğlu olmam neye yarar? Birkaç küçük karşılık alamazsam, bir ödül beklemeden sana hayran olmam neye yarar? Böylesine yüksek bir ücret ödeyip biletimi almışken gösteriyi göremezsem, hasta, güçsüz, yaşam oyununda seyirci kalmaya zorunlu olmam neye yarar?" İsabel şimdi Ralph'ı daha büyük bir dikkatle dinliyordu. Ralph, "Söyler misin, Lord Warburton'u geri çevirirken ne düşündün?" dedi.

"Ne mi düşündüm?"

"Bu çarpıcı davranışın ardındaki mantık neydi? Durumunu nasıl görüyordun?"

"Onunla evlenmek istemedim – buna mantık denirse."

"Yok, bu mantık değil; hem biliyorsun, bundan haberim var. Kendine söylediğin şey neydi?"

İsabel bir an düşündükten sonra bir soruyla yanıt verdi: "Davranışımı neden çarpıcı buluyorsun? Annen de böyle düşünüyor."

"Warburton öylesine her yönden iyidir ki. İnsan olarak onda tek bir kusur bulamıyorum. Sonra o burada 'dört başı mamur' dedikleri kimselerden. Büyük varlık sahibi; onun karısı üstün bir kişi olarak görülecek. Dış ve iç üstünlükleri kendinde birleştiren bir adam."

İsabel kuzeninin övgüyü nereye vardıracağını anlamak için dikkatle ona bakıyordu. "O zaman, onu geri çevirdim, çünkü bana göre fazla iyiydi. Ben onun gibi kusursuz değilim; o bana göre fazla iyi. Üstelik kusursuzluğu sinirime dokunurdu," dedi.

"Bu, dürüst olmaktan çok akıllıca bir yanıt. Sen aslında dünyada hiçbir şeyin senin için fazla iyi sayılmayacağını düşünüyorsun."

"Ben o kadar üstünüm demek?"

"Hayır. Kendini üstün görmek gibi bir kusurun yok; gene de çok şey istiyorsun. Ancak yirmi kadından on dokuzu, bunlar en çok şey isteyen türden de olsalar, Warburton'la yetinirdi. Belki de onun peşinden nasıl koştuklarını bilmiyorsun."

"Bilmek istemiyorum. Yalnız sanırım bir gün sen bana onun bazı garipliklerinden söz etmiştin."

Ralph bir yandan sigarasını içerken düşündü. "Umarım o dediklerime önem vermemişsindir; çünkü onlar, o sözünü ettiklerim, kusur değildi: Warburton'un durumundan kaynaklanan şeylerdi. Seninle evlenmek isteyeceğini bilsem bunları hiç ağzıma almazdım. Toplumdaki konumu konusunda oldukça kuşkucu bir tavrı olduğunu söyledim, sanıyorum. Sen ona inanç kazandırabilirdin."

"Sanmıyorum. Bu konudan anlamam. Böyle bir görevim olduğunun bilincinde de değilim." İsabel üzgün ama yumuşak bir bakışla, "Düş kırıklığına uğradığın anlaşılıyor. Böyle bir evlilik yapmam hoşuna giderdi, değil mi?" dedi.

"Hiç de değil. Benim bu konuda bir isteğim yok. Sana öğüt vermeye de yeltenmiyorum; seni gözlemlemekle –derin bir ilgiyle gözlemlemekle– yetiniyorum."

İsabel hayli bilinçli bir iç çekmesiyle, "Keşke kendim için de bir o kadar ilginç olsam," dedi.

"İşte gene dürüstçe konuşmadın; sen kendini son derece ilginç buluyorsun. Ancak, bilir misin, Warburton'a son yanıtın gerçekten buysa, ben sevinirim. Senin adına değil, onun adına hiç değil, ama kendi adıma sevinirim."

"Bana evlenme teklif etmeyi mi düşünüyorsun?"

"Yok canım. Sözünü ettiğim açıdan öldürücü olurdu bu; eşsiz omletlerime yumurta sağlayan kazı öldürmüş olurdum. Ben o hayvanı çılgın düşlerimin simgesi olarak kullanıyorum. Demek istediğim, ben Lord Warburton'u geri çeviren genç bayanın neler yapacağını görmenin heyecanını yaşayacağım."

"Annen de bunu bekliyor."

"Ah, bir dolu seyirci olacak! Yaşamının geri kalan bölümüne nasıl bir yön verdiğini merakla izleyeceğiz. Ben hepsini görmem, ama büyük olsılıkla en ilginç yılları görürüm. Evet arkadaşımızla evlenseydin gene bir yaşamın olacaktı – aslında iyi bir yaşam olurdu bu. Ancak göreceli olarak biraz sıkıcı. Nasıl bir çizgide ilerleyeceği önceden belirlenmiş, beklenmedik yanı eksik kalan bir yaşam. Biliyor musun, ben beklenmedik şeylere çok düşkünümdür; oyunu elden bırakmadığına göre, bize beklenmedik bir şeylerin görkemli bir örneğini vereceğine güveniyorum."

"Seni pek anlamıyorum ama, anladığım kadarıyla şunu söyleyebilirim: Benden herhangi bir şey için görkemli örnekler vermemi bekliyorsan, seni düş kırıklığına uğratırım," dedi İsabel.

"O zaman kendini düş kırıklığına uğratmış olursun ki bu da seni çok üzer."

İsabel doğrudan bir yanıt vermedi; bu sözlerdeki doğruluk payı düşünmesini gerektiriyordu. Sonra birden konuştu: "Kendimi bağlamak istemeyişimde ne kötülük var, anlamıyorum. Yaşama evlenerek başlamak istemiyorum. Bir kadının yapabileceği başka şeyler de var."

"Bu kadar iyi yapacağı başka bir şey yok. Ama sen elbette çok yönlüsündür."

"Insan iki yönlüyse, o da yeter."

Ralph birden, "Sen çokgenlerin en güzelisin," dedi, ama kızın bir bakışı üzerine yeniden ciddileşerek ekledi: "Yaşamı görmek istiyorsun, gençlerin dediği gibi, göremezsen ölürsün."

"Yaşamı gençlerin dediği anlamda görmek istediğimi sanmam, ama çevreme bakınmak istediğim doğru."

"Bardağı başına dikip yaşantıyı son damlasına kadar içmek istiyorsun."

"Hayır. Yaşantı bardağına dokunmak istemem; o zehirli bir içki! Ben yalnızca her şeyi kendi gözlerimle görmek istiyorum."

Ralph,"Görmek istiyorsun ama tatmak, duyumsamak istemiyorsun," dedi.

"İnsan duyarlıysa, bence bu ikisi arasında ayırım yapamaz. Ben bir bakıma Henrietta gibiyim. Geçenlerde ona evlenmek isteyip istemediğini sordum. 'Avrupa'yı görmeden olmaz!' dedi. Ben de Avrupa'yı görmeden evlenmek istemem."

"Taçlı bir başı etkilemeyi umuyorsun belki de."

"Hayır, Lord Warburton'la evlenmekten daha kötü olurdu bu. Ama hava kararıyor, otele dönmeliyim," diyen İsabel yerinden kalktı. Ancak Ralph oturduğu yerden sessizce ona bakıyordu. O yerinden kımıldamadığı için İsabel de durdu; ikisi, özellikle Ralph, söze dökülemeyen belirsiz anlamlarla dolu bakışlarla birbirlerine baktılar.

Ralph sonunda, "Sorumu yanıtladın," dedi. "Bilmek istediğim şeyi söyledin. Teşekkür ederim."

"Bana pek az şey söyledim gibi geliyor."

"En önemli şeyi söyledin: Dünyanın seni ilgilendirdiğini ve kendini onun içine atmak istediğini."

İsabel'ın gözleri alacakaranlıkta gümüş gibi parladı. "Ben bunu söylemedim," dedi.

"Bunu demek istediğini sanıyorum. Karşı çıkma. Öyle güzel bir şey ki."

"Bana ne yakıştırmak istiyorsun, bilmiyorum. Hiç de serüvenci bir ruhum yoktur. Kadınlar erkeklere benzemez."

Ralph ağır ağır yerinden kalktı. Birlikte meydanın köşesine doğru yürüdüler. "Hayır," dedi, "Kadınlar yüreklilikleri ile pek ender övünürler; erkekler bunu sıkça yapar."

"Onlarda yürek var da övünüyorlar. "

"Kadınlarda da vardır. Sende çok var."

"Pratt Otele arabayla gidecek kadar var, ama daha fazlası yok."

Ralph kapıyı açtı; dışarı çıktıktan sonra yeniden kilitledi.

"Arabanı buluruz," dedi. Bu amaçla yan sokağa saptıkları sırada yeniden onu oteline götürmeyi önerdi.

İsabel, "Olmaz," diye yanıtladı. "Çok yorgunsun; eve gidip yatmalısın."

Araba bulundu, Ralph genç kızın binmesine yardım etti; bir an eli kapıda durakladı, "İnsanlar zavallı bir yaratık olduğumu unuttuklarında sık sık rahatsız oluyorum ama," dedi, "Anımsamaları daha da kötü!"

16

Ralph'ın onu otele götürmesini istemeyişinde, İsabel'in hiçbir art niyeti yoktu. Son günlerde teyzesinin oğlunun vaktini fazla aldığını düşünüyordu, hepsi bu; bağımsız ruhlu Amerikalı kızlardandı; aşırı yardım görmeyi "yapmacıklı" bir davranış saydığı için, birkaç saat kendi kendine yeterli olmaya karar vermişti. Ayrıca, arada bir yalnız kalmayı çok severdi; İngiltere'ye geleli buna pek az zaman bulmuştu. Evinde her istediğinde sahip olduğu bu lüksü özlemişti. Bununla birlikte, o akşam geçen olayı bir gören olsa, İsabel'in kuzenini biraz yalnız kalmak için yanından uzaklaştırdığına inanmayabilirdi. İsabel o akşam saat dokuza doğru Pratt Otelin az ışıklı odasında, iki mum altında Gardencourt'tan getirdiği bir kitabın sayfalarında yalnızca Ralph'ın o gün ona söylediği sözleri görmeyi başarabilmişken, birden kapı hafifçe tıkırdadı; bir garson, elinde ganimet taşırcasına tuttuğu bir kartvizitle boy gösterdi. Gözleri kartın üstündeki isme takılıp kalan İsabel, ne istediğini söylemeden önce adamı bir süre bekletti.

Garson, biraz da yüreklendirici bir sesle, "Beyefendiyi yukarı getireyim mi efendim?" diye sordu. İsabel hâlâ duraksıyor, duraksarken de aynaya bakıyordu. Sonunda, "Gelebilir," dedi; beklerken bu karşılaşmaya saçını düzelterek değil, daha çok ruhsal olarak hazırlandı.

Bir dakika sonra gelip elini sıkan Caspar Goodwood hizmetli odadan çıkıncaya kadar konuşmadı. Daha sonra, dolgun, hafifçe hükmeden bir sesle, dolaysız sorular sormaya alışkın, yanıt almakta fazlasıyla diretebilen bir adam tavrıyla, çabuk çabuk sordu: "Mektubumu neden yanıtlamadınız?"

İsabel hemen soruya soruyla karşılık verdi: "Burada olduğumu nereden bildiniz?"

"Henrietta Stackpole haber verdi. Bu akşam yalnız olacağınızı, beni görmek isteyeceğinizi söyledi."

"Sizi nerede gördü de söyledi?"

"Görmedi. Yazdı."

İsabel ses çıkarmadı; oturmadı da; birbirlerine meydan okurcasına, en azından tartışır bir havada, öylece durdular. Sonunda İsabel, "Henrietta size yazdığından bana hiç söz etmedi. Yaptığı iyilik değil," dedi.

"Beni görmekten bu kadar mı hoşlanmıyorsunuz?"

"Sizi görmeyi beklemiyordum. Beklenmedik şeylerden hoşlanmam."

"Ama burada olduğumu biliyordunuz. Buluşmamız doğaldı."

"Buna buluşma mı diyorsunuz? Sizi görmeyi ummuyordum. Londra gibi büyük bir kentte bu olabilir gibi gelmişti."

"Bana mektup yazmak da size iğrenç gelmiş olmalı."

İsabel yanıt vermedi. Henrietta Stackpole'un ihaneti (şu anda onun yaptığını böyle niteliyordu) onu çok etkilemişti. Acı acı, "Henrietta ince davranışlara örnek gösterilecek biri değil. Büyük saygısızlık etmiş," dedi.

"Sanırım ben de incelik ya da herhangi başka bir erdem için örnek alınacak biri değilim. Ben de onun kadar suçluyum."

İsabel baktı; Goodwood'un çenesi ona hiç şimdiki kadar köşeli görünmemişti. Bundan hoşlanmadı belki, ama tavrını değiştirdi. "Hayır, bu sizden çok onun suçu; siz sanırım sizin için kaçınılmaz olanı yaptınız."

Caspar Goodwood gönülden bir gülüşle, "Gerçekten kaçınılmazdı!" dedi. "Eh, geldiğime göre, bari kalamaz mıyım?"

"Elbette, oturabilirsiniz."

İsabel önceden oturduğu yere döndü; Caspar Goodwood da böyle şeylere kafa yormaya alışkın olmayan bir tavrla, ilk önüne gelen yere oturdu. "Her gün mektubuma yanıt bekledim. Birkaç satır yazabilirdiniz," dedi.

"Zahmet etmek istemediğimden değil; bir değil, dört sayfa

yazabilirdim. Yazmayışımın bir amacı vardı. En iyisi yazmamak diye düşündüm."

İsabel konuşurken Caspar Goodwood ona bakarak dinliyordu; sonra gözlerini halının üzerinde bir noktaya dikerek gerektiğinden fazla konuşmamaya çaba gösteren bir havada bekledi. Haksız duruma düşmüş güçlü bir erkekti; uzlaşmaya yanaşmayan bir güç gösterisinin, konumundaki yanlışlığı daha çok ortaya çıkaracağını anlayabilecek kadar da zekiydi. İsabel elbette bu nitelikte birine karşı üstünlük sağlamaktan hoşlanıyordu; bunu Goodwood'un yüzüne vurmak istememekle birlikte, "Biliyorsunuz, bana yazmamanız gerekirdi," dedi; hem de bunu zafer kazanmış gibi söyledi.

Caspar Goodwood bir miğferin siperliğinin altından parlar gibi görünen gözlerini gene İsabel'in gözlerine dikti. Güçlü bir adalet duygusu vardı onda; bu olayın dışında da her an kimin haklı kimin haksız olduğunu tartışmaya hazırdı. "Biliyorum, bana bir daha size hiç yazmayacağımı umduğunuzu söylediniz, ama ben bunu kendim için kural kabul etmedim. Çok yakında bir mektup yazacağımı söyleyip sizi uyardım," dedi.

"Ben hiç yazmayın demedim ki."

"O zaman beş yıl, on yıl, yirmi yıl. Hepsi aynı şey."

"Size öyle mi geliyor? Bence arada çok büyük fark var. On yılın sonunda güzel güzel mektuplaşabiliriz. O zamana kadar üslubumu da geliştirmiş olurum."

İsabel bu sözlerin, Goodwood'un yüzündeki ciddi ifadeye göre nasıl hafif kaçtığını bildiğinden, konuşurken onun yüzüne bakmadı, ama sonunda gözlerini ona çevirdiğinde, genç adam ilgisiz bir soru sordu: "Enistenizin yanında iyi vakit geçiriyor musunuz?"

İsabel hemen, "Hem de çok iyi," diyerek karşılık verdikten sonra birden, "Diretmekle ne elde etmeyi umuyorsunuz?" diye sordu.

"Sizi yitirmemeyi."

"Sizin olmayan bir şeyi yitirmekten söz etmeye hakkınız yok,'" diyen İsabel ekledi, "Hem de, sizin açınızdan bile olsa, bir insanı ne zaman rahat bırakmak gerektiğini bilmelisiniz."

Goodwood, "Sizi çok iğrendiriyorum," dedi. Kendine acındırmak için değil, bu yaralayıcı gerçeği gözden kaçırmamak, ona göre davranmak istediğini belli eden kederli bir tavırla konuşmuştu.

"Evet, bana hiç de sevinç vermiyorsunuz. Şu anda yaşamımda yeriniz yok; en kötüsü de gereksiz yere beni bunu kanıtlamak zorunda bırakmanız."

Goodwood iğneyle dokununca kanayacak yaratılışta değildi; tanışmalarından bu yana, onun İsabel için neyin iyi olduğunu İsabel'den daha iyi bilirmiş gibi bir tavır takınmasına karşı kendini savunmak zorunda kalan genç kız, kullanabileceği en iyi silahın tam bir açık sözlülük olduğunu öğrenmişti. Goodwood'un duygularını incitmemeye çalışmak, ya da kaçış yollarını onun kadar iyi kapamayan birinin elinden kurtulmak için yapabileceğiniz gibi, aradan yanlamasına sıyrılıp geçmeye kalkmak, önüne çıkan her türlü fırsatı hemen kapıveren bu adamla ilişkilerde boşa harcanan bir kıvraklıktı. Duyarlı noktaları yok değildi, ama edilgen yüzeyi de, etkin yüzeyi gibi, geniş ve sertti; sarılacak yaraları olduğunda, gereken her neyse onu, gene kendinin yapacağına güvenebilirdiniz. İsabel eskiden yaşadığı bir duyguya yeniden kapılmıştı: Çekeceği acılar, sancılar İsabel'in düşünebileceği ölçüde büyük bile olsa, Goodwood doğuştan çelik bir zırhla kaplanmış, saldırı için silahlanmıştı.

Goodwood yalnızca, "Bunu kabul edemiyorum," dedi. İsabel onun bu sözünde tehlikeli bir cömertlik sezinledi; çünkü Goodwood kendisinin ona eskiden böyle iğrendirici gelmediğini kolayca anımsatabilirdi.

"Ben de kabul edemiyorum; aramızda böyle şeyler olmamalı. Beni bir, iki ay için aklınızdan çıkarabilseniz, yeniden çok iyi dost olabiliriz."

"Anlıyorum. Belli bir süre sizi hiç düşünmeden yapabilirsem, bunu sonsuza dek sürdürebileceğimi anlayacağım."

"Sonsuza dek demiyorum. Bu kadarı hoşuma gitmez."

Genç adam, "İstediğiniz şey olamaz, biliyorsunuz," dedi. İsabel'i sinirlendiren bir tavırla, doğruluğu tartışılamaz bir söz söyler gibi konuşmuştu.

"Bilinçli bir çaba harcamak elinizden gelmez mi? Başka şeyler söz konusu olduğunda, güçlüsünüz; neden gücünüzü bunda da göstermeyesiniz?"

"Bilinçli çabayı hangi amaçla harcayacağım?" diye soran Good-wood, İsabel yanıt vermeyince ekledi: "Siz söz konusu olduğunuzda elimden bir şey gelmiyor – size delice aşık olmanın dışında. İnsan güçlüyse, sevgisi de daha güçlüdür."

"Bunda gerçek payı var," diyen genç kızımız bu sözlerdeki gücü duyumsadı; bunun doğruların ve şiirin uçsuz bucaksızlığına fırlatılan, düş gücünün önüne atılan, neredeyse yem gibi bir şey olduğunu sezinledi. Ancak hemen toparlandı: "Beni elinizden geldiği ölçüde düşünün ya da düşünmeyin; yalnız rahat bırakın," dedi.

"Ne zamana kadar?"

"Eh, bir iki yıl gibi."

"Hangisi? Bir yılla iki yıl arasında dünya kadar fark var."

İsabel bile bile hevesli görünmeye çalışarak, "O zaman iki diyelim," dedi.

Goodwood göz kırpmadan sordu: "Bununla elime ne geçecek?"

"Beni çok sevindireceksiniz."

"Peki, ödülüm ne olacak?"

"Cömertçe bir davranış için ödül gerekir mi?"

"Büyük bir özveri istiyorsa, evet."

"Biraz özveri gerektirmeyen cömertlik yoktur. Erkekler böyle şeyleri anlamaz. Özveride bulunursanız, tümüyle hayranlığımı kazanacaksınız."

"Hayranlığınız para etmez; onu belli eden bir şey olmadıkça hiç önemi yok. Benimle ne zaman evleneceksiniz? Tek soru bu."

"Şimdiki duygularımın değişmesini sağlamazsanız, hiçbir zaman."

"Duygularınızın başka türlü olması için çaba göstermezsem elime ne geçecek?"

"Beni öldüresiye üzmekle ne geçiyorsa aynısı." Caspar Goodwood yeniden gözlerini yere eğip şapkasının tepesine dikti. Yüzü kıpkırmızı kesilmişti; İsabel sert sözleriyle sonunda onun zırhını

deldiğini görebiliyordu; bu da onda hemen olumlu bir etki yaptı; klasik mi, romantik mi, kurtarıcı mıydı bu etki, İsabel ne bilsindi? Şimdiki durumda Caspar Goodwood'u ne denli az çekici bulsa da, "acı çeken güçlü erkek" hoş bir kavramdı. İsabel titreyen bir sesle, "Neden size böyle şeyler söylemeye zorluyorsunuz beni?" dedi. "Tek istediğim, sevecen, tümüyle iyi bir insan olmak. İnsanların beni sevdiğini bilmek, ama gene de mantık yürütüp onları bundan vazgeçirmeye çalışmak, benim için hoş değil. Bence başkaları da düşünceli olmalı, her birimiz kendi kararlarımızı kendimiz vermeliyiz. Biliyorum, siz elinizden geldiği ölçüde düşünceli davranıyorsunuz; yaptıklarınız için iyi nedenleriniz var. Ancak ben evlenmek ya da şu sırada bu konuda konuşmak gerçekten istemiyorum. Büyük bir olasılıkla hiç evlenmem. Evet, hiç. Bu türlü düşünmeye hakkım var; bir kadını bunca zorlamak, isteklerinin tersini yapması için diretmek iyilik değil. Size acı veriyorsam, ancak buna çok üzüldüğümü söyleyebilirim. Suç benim değil; siz sevinesiniz diye evlenemem sizinle. Her zaman dostunuz kalırım demiyorum; çünkü bu gibi durumlarda bir kadın bunu söylerse karşısındakiyle alay etmiş olur sanırım. Ama bir gün gene deneyin."

Bu konuşma sırasında gözlerini şapkacısının adından ayırmayan Caspar Goodwood, İsabel sustuktan sonra bir süre daha ona bakmadı; bakınca da genç kızın güzel pembe yüzündeki canlılık onun sözlerini yorumlamaya çalışmasını zorlaştırdı. Sonunda, "Amerika'ya döneceğim –yarın giderim– sizi rahat bırakarım," dedi ve yük altındaki bir insan tavrıyla ekledi: "Yalnız sizi gözümün önünden ayırmaktan nefret ediyorum."

"Hiç korkmayın. Bir zarar vermem."

"Bir başkasıyla evlenirsiniz. Şurada oturduğumu bildiğim gibi biliyorum bunu."

"Şu suçlamada cömertlik var mı sizce?"

"Neden evlenmeyesiniz? Çok kişi sizi buna razı etmeye çalışacaktır."

"Daha şimdi size evlenmek istemediğimi, neredeyse kesinlikle hiç evlenmeyeceğimi söyledim."

"Biliyorum; 'neredeyse kesinlikle' kulağa hoş geliyor! Ancak size inanmıyorum."

"Çok teşekkür ederim. Sizi başımdan savmak için yalan söylüyorum demek? Çok naziksiniz."

"Neden olmasın? Bana hiçbir şey için söz vermediniz."

"Hayır. Bir bu eksikti!"

Genç adam kendini en kötüsüne hazırlarcasına ekledi: "Belki inanıyor bile olabilirsiniz – evlenmeyi kesinlikle istemediğinize. Ama emin değilsiniz."

"İyi öyleyse. Emin değlim diyelim. İstediğniz gibi olsun."

Caspar Goodwood, "Yalnız, benim sizi gözümün önünden ayırmayışım bunu engeller mi bilmem," dedi,

"Sahi bilmiyor musunuz? Ne de olsa sizden çok korkuyorum. Öyle kolay kolay birini beğeneceğimi mi sanıyorsunuz?"

"Hayır – sanmıyorum; kendimi bu düşünceyle avutmaya çalışacağım. Ancak, kuşkusuz, dünyada belli sayıda göz kamaştırıcı erkek var; bir teki bile yeter. En göz kamaştıranı doğruca size gelecektir. Göz kamaştırmayan birini almayacağınıza eminim."

"Göz kamaştıran demekle akıllı bir erkek demek istiyorsanız –başka ne olabilir ki?– nasıl yaşayacağımı öğretmesi için akıllı bir erkeğe gerek duymuyorum. Yolumu kendim bulabilirim."

"Nasıl yalnız yaşanacağının yolunu mu? Bunu bulunca, keşke bana da öğretseniz."

İsabel bir an ona baktı; sonra kısa bir gülüşle, "A, siz evlenmelisiniz," dedi.

Goodwood bir an bu sözlerde şeytanın sesini duyar gibi olduysa onu bağışlamak gerek; üstelik İsabel'in böylesine keskin bir oku saplamak için açık bir nedeni var mıydı, o da belli değil. Ancak, Good-wood, ince vücudu, aç görünüşüyle ortalıkta dolaşmamalıydı; İsabel'in onun için işte bu duyguyu beslediği kesindi. Goodwood başını öte yana çevirirken dişlerinin arasından, "Tanrı sizi bağışlasın," diye mırıldandı.

Konuşma biçimi İsabel'i hafifçe haksız bir duruma düşürmüştü, biraz sonra bunu düzeltmek gereğini duydu. Bunun en kolay yolu da, Goodwood'la yer değiştirmekti. "Bana haksızlık ediyorsunuz," dedi. "Bilmeden konuşuyorsunuz! Ben kolay bir av değilim – bunu kanıtladım."

"Evet, bana, çok iyi kanıtladınız."

"Başkalarına da kanıtladım," diyen İsabel bir an durakladı. "Geçen hafta benimle evlenmek isteyen birini geri çevirdim; herkesin kuşkusuz göz kamaştırıcı saydığı birini."

Genç adam ciddi bir tavırla, "Bunu duyduğuma çok sevindim," dedi.

"Birçok kızın kabul edeceği bir teklifti; her yönden kabul edilmeye değerdi." İsabel'in bu öyküyü anlatmaya niyeti yoktu, ama bir kez söze başlayınca, açık konuşup haklı çıkmanın zevkine kaptırdı kendini. "Bana önemli bir konum ve büyük bir servet önerildi – çok hoşlandığım biri tarafından."

Caspar onu derin bir ilgiyle izliyordu. "İngiliz mi?" diye sordu.

"Bir İngiliz soylusu."

İsabel'in konuğu bu bilgi karşısında önce sessiz kaldı, sonunda, "Düş kırıklığına uğradığına sevindim," dedi.

"Eh, mutsuzlukta arkadaşlarınız bulunduğuna göre fazla üzülmeyin."

Caspar suratını asarak, "O benim arkadaşım değil," dedi.

"Neden olmasın? Önerisini kesinlikle geri çevirdiğime göre."

"Bu onu benim arkadaşım yapmaz. Üstelik de İngiliz."

"Söyler misiniz, İngiliz insan değil midir?"

"İngilizler mi? Onlar benim insanlık türüme girmez; başlarına geleni de umursamam."

Kız, "Çok öfkelisiniz," dedi. "Bu konuyu yeterince tartıştık."

"Ah, evet çok öfkeliyim; bu suçu kabul ederim."

İsabel, arkasını dönüp açık pencereye doğru giderek toplumsal yaşamın tek belirtisi olan soluk bir gaz lambasının aydınlattığı sokağın karanlık boşluğuna bir an baktı. İki genç de bir süre konuşmadı. Caspar sıkıntıyla gözlerini diktiği şöminenin başında duruyordu. İsabel bir bakıma ona gitmesini söylemişti – bunu biliyordu; ancak nefret uyandırmak pahasına gitmiyordu. İsabel kolayca vazgeçemeyeceği bir gereksinimdi onun için; ufacık bir söz koparmak amacıyla denizi aşıp gelmişti. Biraz sonra genç kız pencereden ayrılıp Goodwood'un önünde durdu. "Bana haksızlık ediyorsunuz – size şimdi söylediğim şeyden sonra. Keşke söylemeseydim, çünkü sizin için hiç önemi yokmuş," dedi.

"Ah, bundan söz ederken, beni düşündüyseniz!" diyen genç adam İsabel'in onu mutlu eden bu düşünceye karşı çıkmasından korkarak duraladı.

"Biraz düşündüm."

"Biraz mı? Anlamadım. Sizin için beslediğim duygulara bir parçaçık önem veriyorsanız 'biraz' çok zavallı kalır."

İsabel bir yanlışı düzeltmek istercesine başını salladı. "Ben çok iyi, soylu bir erkeği geri çevirdim. Bu sizi avutmalı."

Caspar Goodwood ciddi bir tavırla, "O zaman size teşekkür ederim. Size pek çok teşekkür ederim," dedi.

"Şimdi en iyisi buradan gitmeniz."

"Sizi gene görebilir miyim?"

"Görmeseniz iyi olur sanırım. Gene bu konuyu açarsınız; bir yere varamadığımızı gördünüz."

"Ağzımdan canınızı sıkacak tek bir söz çıkmayacağına yemin ederim."

İsabel biraz düşündükten sonra karşılık verdi: "Bir iki gün sonra enişte min yanına dönüyorum. Oraya gelmenizi öneremem; tutarsızlık olur."

Caspar Goodwood da düşündü. "Siz de bana hakkımı verin. Bir hafta önce enişte nizin evine çağrıldım ve bunu geri çevirdim."

İsabel şaşırdığını belli etti. "Sizi kim çağırdı?"

"Bay Ralph Touchett, sanırım teyzenizin oğlu oluyor. Geri çevirdim çünkü onayınızı almamıştım. Bay Touchett'e beni çağırmasını Bayan Stackpole'un söylediği anlaşılıyordu."

"Kesinlikle ben değildim. Henrietta gerçekten de fazla ileri gidiyor."

"Onu çok suçlamayın – ucu bana dokunur."

"Hayır; çağrıyı geri çevirdiğinize çok iyi yaptınız; ben de bunun için size teşekkür ederim." İsabel Lord Warburton'la Bay Goodwood'un Gardencourt'ta karşılaşmaları olasılığını düşününce hafiften titredi: Lord Warburton için öylesine güç bir durum olurdu ki bu!

Caspar sordu: "Enişte nizden ayrılınca nereye gideceksiniz?"

"Teyzemle yurt dışına – Floransa'ya, başka yerlere."

Bu bilginin bunca soğukkanlılıkla verilmesi genç adamın yüreğinde buz gibi bir etki yarattı; kendisinin amansız bir biçimde dışlandığı birtakım çevrelerde İsabel'in savrulup gittiğini görür gibi oldu. Bununla birlikte çabucak sorularını sürdürdü: "Peki, ne zaman Amerika'ya dönüyorsunuz?"

"Uzun bir süre dönmem belki. Burada çok mutluyum."

"Ülkenizden vaz mı geçiyorsunuz?"

"Çocukluk etmeyin."

"Eh, gerçekten de gözümden uzak olacaksınız."

İsabel biraz üstünlük taslayan bir tavırla, "Bilmem ki," dedi. "Birbirine değecek gibi düzenlenen bütün bu yerlerle, dünya insana oldukça küçük görünüyor."

Caspar Goodwood'un, "Benim için çok büyük!" demesindeki içtenlik İsabel'e dokunabilirdi, ama yüzünü ödün vermemek üzere sımsıkı kapamıştı.

Bu davranış İsabel'in benimsediği bir sistemin, bir kuramın bir parçasıydı; bunu sonuna kadar uygulamak için az sonra, "Asıl hoşuma giden tam bu işte–gözünüzden ırak olmak– bunu söylediğim için bana darılmayın. Benim bulunduğum yerde olursanız, beni gözetlediğiniz duygusuna kapılırım, bu da hoşuma gitmez. Özgürlüğüme çok düşkünüm," dedi ve yeniden hafifçe tepeden bakan tavrını takınarık, "Şu dünyada düşkün olduğum bir şey varsa, o da kişisel bağımsızlığımdır," diye ekledi.

Ancak, üstünlük taslayan yanı ne olursa olsun, bu sözler Caspar Goodwood'un hayranlığını uyandırdı; İsabel'in yüksekten uçan havasında genç adamın irkilmesine neden olacak hiçbir şey yoktu. O zaten genç kızın kanatlarının olmadığını, güzel özgür hareketlere gereksinimi bulunmadığını hiç düşünmemişti ki – kendi uzun kolları, geniş adımları varken, İsabel'in sahip olabileceği herhangi bir güç korkutmazdı onu. İsabel'in sözlerinin amacı onu sarsmaksa, bunlar hedefi tutturamamış, yalnızca aralarında ortak bir nokta bulunduğunu gören Caspar'ın gülümsemesine neden olmuştu. "Özgürlüğünüzü benden daha az kısıtlamak isteyen biri bulunabilir mi? Sizi bağımsız görmekten – istediğinizi yapar görmekten, daha çok beni mutlu edecek bir şey var mı? Ben sizi bağımsız yapmak için sizinle evlenmek istiyorum," dedi.

Genç kız daha da güzel bir gülümsemeyle, "Bu çok güzel bir safsata," yanıtını verdi.

"Evli olmayan bir kadın–sizin yaşınızda bir genç kız– bağımsız değildir. Yapamadığı çok şey vardır. Her adımda önüne engeller çıkar."

İsabel ateşli bir sesle karşılık verdi: "Bu onun konuya nasıl baktığına bağlı. İlk gençlik yıllarımı yaşamıyorum istediğimi yaparım tümüyle bağımsız bir sınıftanım ben. Ne annem, ne babam var; yoksulum, ciddi bir yaratılışa sahibim; güzel değilim. Demek ki ürkek ve geleneksel davranmam gerekmiyor; aslında bu tür davranışlar benim için lükstür. Üstelik kararlarımı kendim vermeye çalışırım. Bence yanlış karar vermek, hiç karar vermemekten daha onurludur; sürüde bir koyun olmak istemem. Kendi yazgımı seçmek, dünyada olup bitenleri, başkalarının bana söylemeyi uygun bulduklarından daha fazlasını, bilmek isterim." Bir an sustu, ama Caspar'ın karşılık vermesine yetecek kadar değil. Genç adam onu yanıtlamak üzere gibiydi ki İsabel yeniden konuşmaya başladı: "Size şunu söyleyeyim, Bay Good-wood: İncelik gösterip evleneceğimden korktuğunuzu söylediniz. Bir gün evlenmek üzere olduğum söylentisini duyarsanız kızlar hakkında böyle şeyler söylenir özgürlükle serüveni nasıl sevdiğim konusunda dediklerimi anımsayıp duyduklarınıza inanmayın."

Bu öğüdü verirken İsabel'in sesi ateşli ve kesindi; kızın gözlerinde parlayan açıkyüreklilik Goodwood'un ona inanmasına yardımcı oldu. Genç adam genel bir güven duygusuna kapılmıştı; bunu hevesle verdiği karşılıktan anlayabilirdiniz: "İstediğiniz yalnızca iki yıl seyahat etmek mi? Ben iki yıl beklemeye çoktan hazırım; siz de bu arada ne isterseniz yaparsınız. Tüm istediğiniz buysa, söyleyin, ne olur. Geleneklere sıkı sıkı bağlı bir insan olmanızı istemem; sizce ben kendim geleneksel davranışları olan bir insan mıyım? Zihninizi geliştirmek mi istiyorsunuz? Bence zihniniz yeterince iyi; ama bir süre dolaşıp değişik ülkeler görmek sizi ilgilendiriyorsa, yardım etmek için elimden geleni yaparım."

"Çok cömertsiniz; bu benim için yeni değil. Bana en büyük

yardım aramıza olabildiğince çok – yüzlerce deniz mili koymanız."

Caspar Goodwood, "İnsan korkunç bir şey yapacağınızı sanır!" dedi.

"Belki de. Aklıma eserse korkunç bir şey yapmakta da özgür olmalıyım."

Hoşnut ve güven dolu görünmeye çalışan Goodwood, "Eh, öyleyse, ben de Amerika'ya dönerim," dedi.

Bununla birlikte, onun İsabel'e duyabileceği güvenden çok daha büyüğünü İsabel ona karşı duyuyordu. Genç adam, İsabel'in korkunç bir şey yapacağını düşünmüyordu kuşkusuz; ancak, ne yandan bakarsa baksın, kızın yanıt vermekten kaçınmasını hayra yormasını engelleyen bir duygu vardı içinde. İsabel Goodwood'un uzattığı eli sıkarken ona karşı büyük bir saygı duydu; onun kendisini ne kadar sevdiğini biliyor; yüce ruhlu bir insan olduğunu düşünüyordu. Bir an birbirlerine bakarak el sıkarlarken İsabel elini edilgence onun eline bırakmakla yetinmedi. Sevecen, neredeyse şefkatli bir tavırla, "Doğrusu da bu," dedi. "Mantıklı olmakla bir şey yitirmezsiniz."

Goodwood her zamanki asık suratıyla, "Ama gene geleceğim," dedi. "İki yıl sonra nerede olursanız olun."

Genç kızımızın tutarsızlığını görmüştük; bu sözler üzerine de birden sesi değişti. "Ah, unutmayın, hiçbir şeye söz vermedim. Kesinlikle hiç," dedi. Sonra da Goodwood'un ondan ayrılmasına yardım etmek istercesine ekledi: "Şunu da unutmayın: Kolay bir av olmam."

"Bağımsızlığınızdan bıkıp usanacaksınız."

"Belki de; üstelik bu olasılık çok büyük. O gün geldiğinde sizi görmek beni çok sevindirecek."

İsabel kendi oda kapısının tokmağını tutarak konuğunun ayrılmasını bekledi. Ancak Goodwood sanki kımıldayamıyordu; şimdi bile tavrında büyük bir isteksizlik, gözlerinde de acı bir sitem vardı. İsabel, "Şimdi gitmeliyim," diyerek kapıyı açıp öteki odaya girdi.

Bu bölme karanlıktı, ama otelin avlusundan yansıyarak pencereden giren belirsiz bir aydınlık bu karanlığı yumuşatıyor, İsa-

bel odadaki eşya yığınını, aynanın soluk parıltısını, dört direkli yüksek yatağı görebiliyordu. Biraz hareketsiz durup dinledi; sonunda Goodwood'un oturma odasından çıkarak kapıyı kapadığını duydu. Bir süre daha yerinden kımıldamadı; daha sonra önüne geçilmez bir dürtüyle yatağın önünde diz çökerek yüzünü kollarına gömdü.

17

Dua etmiyordu; titriyordu İsabel; tepeden tırnağa titriyordu. Onu sık titreme tutardı, aslında hemen her zaman; şimdi de kendini tellerine dokunulan bir harp gibi mırıldanır buldu. Yapılacak şey üstünü örtmek, yeniden kahverengi hollanda şalına bürünmekti. Yalnız heyecanına gem vurmak istiyordu; bir süre dua eder gibi otururşa sakinleşmesi kolaylaşırdı belki. Caspar Goodwood'un gitmesinden derin bir sevinç duyuyordu; ondan kurtulmak, uzun zamandır aklını kurcalayan bir borcu ödeyip karşılığında damgalı bir makbuz almak gibi bir şeydi. İçinde bu mutlu rahatlamayı duyarken başını biraz daha öne eğdi. Yüreğinde pır pır atan bu duygu, yaşadığı heyecanın bir parçasıydı, ama utanılacak bir şeydi, saygısız ve yersizdi. Dizlerinin üstünden kalkıp oturma odasına geçmesi on dakikayı buldu, ancak o zaman bile titremesi tam durmamıştı. Bunun iki gerçek nedeni vardı: Birisi Good-wood'la aralarında geçen konuşmayla ilgiliydi belki; ancak öteki, yazık ki, İsabel'in sahip olduğu gücü denemekten duyduğu zevkten kaynaklanıyordu. Aynı koltuğa oturup kitabını eline aldıysa da, açmak zahmetine katlanmadı. Olumlu yönleri ilk bakışta anlaşılmayan kimi rastlantılar karşısında sık sık ağzından çıkan hafif, yumuşak, umutlu bir mırıltıyla arkasına yaslanıp, on beş gün içinde onu isteyen iki ateşli genci geri çevirmiş olmanın tadını çıkardı. Caspar Goodwood'a öylesine kesin çizgilerle anlattığı şu özgürlük aşkı, tümüyle kuramsaldı; alabildiğine bir özgürlüğü yaşayabilmiş değildi daha. Ancak artık bir şey yaptığını sezinliyordu; savaşı tatmamışsa bile zafer sevincini tatmış, düşüncelerine tam tamına uyan bir

adım atmıştı. Bunun bilinciyle sevinirken, Goodwood'un karanlık kentte ayaklarını sürüye sürüye oteline doğru gidişini, içinde belli bir kınanma duygusuyla gözünde canlandırdı; öyle ki o anda kapı açılınca, onun geri geldiğini sanıp korkuyla ayağa fırladı. Ama gelen yalnızca çağrıldığı yemekten dönen Henrietta Stackpole'du.

Henrietta genç bayanımızın başından bir şey geçtiğini hemen anladı; bunu anlamak için arif olmaya da gerçekten gerek yoktu. Doğruca ona hoş geldin demeyen arkadaşının yanına gitti. İsabel'in Caspar Goodwood'u Amerika'ya geri göndermekten duyduğu mutluluğa bakılırsa, oraya gelmiş olmasına bir bakıma sevinmesi gerekirdi, ama aynı zamanda Henrietta'nın kendisine tuzak hazırlamaya hakkı olmadığını da çok iyi biliyordu. Henrietta hevesle, "Geldi mi, canım?" diye sordu.

İsabel bir süre başını öte yana çevirip karşılık vermedi. Sonra, "Çok yanlış bir şey yaptın," dedi.

"En iyi niyetlerle yaptım. Umarım sen de benim kadar iyi davranmışsındır."

"Buna sen karar veremezsin. Sana güvenemem."

Övgü dolu sözler duymuyordu, ama Henrietta hiç bencil olmadığından bunların içerdiği suçlamaya önem vermedi. O da aynı ciddilik ve açıklıkla, "İsabel Archer," dedi. "Bu insanlardan biriyle evlenirsen, seninle bir daha hiç konuşmam."

"Böyle korkunç bir uyarıda bulunmadan önce bekle de biri beni istesin."

Lord Warburton'un niyetlerinden Henrietta'ya hiç söz etmediğinden şu anda kendini haklı çıkarmak için bu soylu kişiyi geri çevirdiğini ona söylemeyi canı istemiyordu.

"Yakında isterler –Avrupa kıtasına ayak bas da gör. Annie Climber'ı İtalya'da üç kişi istemiş– zavallı çirkin küçük Annie'yi."

"Eh, o kendini kimseye kaptırmadığına göre, ben neden kaptırayım?"

"Annie'nin fazla üstüne vardıklarını sanmam; ama seni sıkıştırırlar."

İsabel korkmamıştı. "Bana övgüler yağdırıyorsun."

"Sana övgü yağdırmıyorum, İsabel, sana gerçeği söylüyo-

rum! Umarım bana Caspar Goodwood'a umut vermediğini söylemiyorsundur. "

"Sana hiçbir şey söylemek zorunda değilim; az önce dediğim gibi sana güvenmiyorum. Ama Goodwood'la bu kadar ilgilendiğine göre, onun hemen Amerika'ya döneceğini gizlemeyeceğim."

Henrietta neredeyse bir çığlık attı: "Demek onu uzaklaştırdın?"

"Beni rahat bırakmasını söyledim; sana da aynı şeyi söylüyorum, Henrietta." Henrietta Stackpole bir an can sıkıntısı içinde pırıldadı; sonra şöminenin üstündeki aynaya gidip şapkasını çıkardı. İsabel konuşmayı sürdüryordu. "Umarım yemeğin iyi geçmiştir."

Ancak arkadaşının boş lâflarla konuyu değiştirmeye niyeti yoktu. "Nereye gittiğini biliyor musun, İsabel Archer?" diye sordu.

İsabel aynı hafiflikle, "Şimdilik yatmaya gidiyorum," dedi.

Henrieta şapkasını dikkatle kaldırırken üsteledi, "Nereye sürüklendiğini biliyor musun?"

"Hayır, hiç fikrim yok; bilmemek çok da hoşuma gidiyor. Karanlık bir gecede görülemeyen yollarda hızla ilerleyen dört atlı bir araba – işte benim mutluluk anlayışım."

"Böyle şeyler söyleyip, ahlâksız bir romanın kahramanı gibi konuşmayı sana Goodwood'un öğretmediği kesin. Çok büyük bir yanlış yapmaya doğru sürükleniyorsun."

İsabel arkadaşının işine karışmasına sinirlenmişti; gene de bu sözlerde nasıl bir doğruluk payı bulunabileceğini düşünmeye çalıştı. Aklına, "Bu kadar saldırgan olabildiğine göre, beni çok sevmelisin, Henrietta," demekten başka bir şey gelmedi.

Henrietta heyecanla, "Seni çok seviyorum, İsabel," dedi.

"Eh, beni çok seviyorsan, çok rahat bırak. Goodwood'dan bunu istedim, senden de istiyorum."

"Dikkat et, fazla rahat bırakılıp yalnız kalmayasın."

"Goodwood da böyle dedi. Ona tehlikeyi göze almam gerektiğini söyledim."

Henrietta bağırdı, "Durmadan tehlikeye atılıyorsun – korkutuyorsun beni. Goodwood ne zaman dönüyor Amerika'ya?"

"Bilmem – söylemedi."

Henrietta haklı çıkmışçasına alayla, "Belki de sormadın," dedi.

"Soru sormaya hakkım yoktu; ona o kadar az şey verdim ki."

Henrietta bir süre bu sözlere verilecek bir karşılık yoktur diye düşündüyse de sonunda, "Eh, İsabel, tanımasam seni katı yürekli sanabilirdim," dedi.

İsabel, "Dikkat et," dedi. "Beni şımartıyorsun."

"Korkarım çoktan yaptım bunu. Goodwood umarım en azından okyanusu Annie Climber'la birlikte geçer."

İsabel ertesi gün Henrietta'dan, Bay Touchett'in onu yeniden karşılamaya hazırlandığı Gardencour'ta dönmeyip, Lady Pensil'in göndereceğine Bay Bantling'in söz verdiği çağrıyı Londra'da beklemeyi kararlaştırdığını öğrendi. Henrietta, Ralph Touchett'in dost canlısı arkadaşıyla yaptığı konuşmayı olduğu gibi aktardı; sonunda eline işe yarar bir şey geçtiğine inanıyordu. Lady Pensil'in mektubunu alır almaz –Bay Bantling bu mektubun gelmesine kesin gözüyle bakıyordu– Bedfordshire'a doğru yola çıkacaktı; İsabel onun oradaki izlenimleri ile ilgileniyorsa, *Interviewer*'da bunları bulabileceği kesindi. Henrietta belli ki bu kez İngiliz yaşamının iç yüzüyle ilgili bir şeyler görecekti.

İsabel, arkadaşının bir önceki geceki ses tonu ile, "Nereye doğru sürüklendiğini biliyor musun, Henrietta Steckpole?" diye sordu.

"Çok yüksek bir yere doğru sürükleniyorum: Amerikan Gazeteciliğinin Kraliçeliğine. Gelecek yazım tüm Batıda haber olmazsa, kalem sileceğimi yutarım,"

Avrupa'dan üç evlenme önerisi alan Annie Climber adlı genç bayanın en azından beğeni topladığı bu yarım küreden ayrılırken yapacağı alışveriş için çarşıya onunla birlikte çıkmayı kararlaştıran Henrietta, biraz sonra arkadaşını bulmak üzere Jeremyn Sokağına gitti. Onun çıkmasından az sonra İsabel'e Ralph Touchett'in geldiğini haber verdiler. Ralph içeri girer girmez İsabel bir şeyler olduğunu anladı. Genç adam çok geçmeden kuzenine olanları açıkladı. Annesinden bir telgraf almıştı; babasının eski hastalığı şiddetli bir biçimde yinelemiş, annesi çok korkmuştu;

hemen Gardencourt'a dönmesini rica ediyordu. Bayan Touchett'in telgrafla iletişim kurma düşkünlüğünün eleştirilecek bir yanı yoktu bu kez.

"En iyisi önce şu ünlü doktor Sir Matthew Hope'u görmeli diye düşündüm," dedi Ralph. "Kentte olması büyük bir talih. Beni 12.30'da görecek; Gardencourt'a gelmesini sağlarım; bunu kolayca yapar, çünkü daha önce birkaç kez hem orada hem de Londra'da babamı görmüştü. 2.45'teki ekspresle gidiyorum; sen ister benimle gel, ister burada birkaç gün daha kal, nasıl istersen."

İsabel karşılık verdi: "Elbette seninle geliyorum. Enişteme yararım dokunacağını sanmam ama, hastaysa yanında olmak isterim."

Ralph yüzünde hoşnut bir ifadeyle, "Onu seviyorsun değil mi?," dedi. "Ona değer veriyorsun – herkes yapmadı bunu. Anlaşılması zor, ince bir özelliği var onun."

İsabel bir an sonra, "Onu pek çok seviyorum," dedi.

"Bu çok iyi, çünkü babam senin, oğlundan sonraki, en büyük hayranın."

Bunu öğrenmek İsabel'in hoşuna gitti, ama Bay Touchett'in onunla evlenmeye kalkışmayacak bir hayran olması düşüncesiyle de içinden ufak bir rahat soluk aldı. Bundan söz etmeden Ralph'a, Londra 'da kalmamak için başka nedenlerin de olduğunu anlattı. Londra'dan bıkmıştı, ayrılmak istiyordu; sonra Henrietta da gidiyordu – Bedfordshire'da kalacaktı.

"Bedfordshire'da mı?"

"Lady Pensil'de, Bantling'in kardeşi. Bantling onun Henrietta'yı çağıracağına söz vermiş."

Ralph kaygı içindeydi ama bu sözler üzerine bir kahkaha attı. Ancak sonra gene ciddileşti. "Bantling yürekli bir adam. Ama ya çağrı yolda yitirilirse?"

"İngiltere'de posta hizmetleri kusursuzdur sanırdım."

"Büyük Homeros'un bile kimi zaman uyuklayıp dikkatsizlik ettiği olmuştur," dedi Ralph[8]. Sonra daha iyimser bir tavırla ekledi: "Bununla birlikte, büyük Bantling hiç uyumaz, her ne olursa olsun, Henrietta ile ilgilenecektir."

8 Bu sözü ilk önce Horatius "en iyiler bile yanlış yapar" anlamında *Ars Poetica*'da kullandı.

Ralph, Sir Matthew Hope'la randevusuna gitti; İsabel'de Pratt Otel'den ayrılma hazırlıklarını yaptı. Enistesinin içinde bulunduğu tehlike onu yakından üzmüştü; açık sandığının başında içine koyması gereken şeyler için çevresine bakınırken gözleri birden yaşlarla doldu. Belki de bu nedenle Ralph saat ikide onu istasyona götürmeye geldiğinde henüz hazır değildi. Ancak Ralph oturma odasında o sırada öğle yemeğini bitirmiş olan Henrietta Stackpole ile karşılaştı. Henrietta hemen Ralph'ın babasının hastalığı nedeniyle üzüntülerini dile getirdi.

"Muhteşem bir ihtiyar," dedi. "Sonuna kadar ülkesine bağlı. Sonu geldiyse –bundan söz etmemi bağışlayın, ama kendiniz de bu olasılığı sık sık düşünmüşsünüzdür– Gardencourt'da bulunamayacağıma üzgünüm."

"Bedfordshire'da çok daha iyi vakit geçirirsiniz."

Henrietta gereken yanıtı vererek, "Böyle bir zamanda iyi vakit vakit geçirmek beni üzer," dedi. Ama hemen ekledi: "Kapanış sahnesinin anısını yazarak yaşatmak çok isterdim."

Ralph yalnızca, "Babam çok daha uzun bir süre yaşayabilir," dedi. Sonra daha neşeli konulara dönerek Henrietta Stackpole'a geleceke ilgili sorular yöneltti. Ralph'ın başı dertte olduğu için Henrietta şimdi daha hoşgörülü bir tavırla konuşuyordu; Bay Bantling'le tanıştırdığı için ona borçlu olduğunu söyledi. "Bana tam bilmek istediğim şeyleri anlattı," dedi. "Tüm sosyete konularını, Kral ailesi ile ilgili her şeyi. Bana Kral ailesinden pek iyi söz etmiyor gibi geldi, ama onca bu benim kendi bakış açımdan kaynaklanıyormuş. Eh, tek istediğim gerçek olguları bana vermesi; onlar elimde olunca çabucak bir araya getirebilirim." Henrietta sözlerine Bay Bantling'in o gün öğleden sonra kendisini gezdirmek için söz verdiğini de ekledi.

Ralph sordu: "Nereye götürecek sizi?"

"Buckingham Sarayına. Nasıl yaşadıkları konusunda fikir edinmem için bana orayı gezdircek."

"Sizi iyi ellere bırakıyoruz. Bir bakarız Windsor Şatosuna çağrılmışsınız."

"Çağırırlarsa, kesinlikle giderim. Bir kez başladım mı korkmam," diyen Henrietta bir an sonra ekledi: "Her şeye karşın, mutlu değilim; İsabel konusunda rahatsızım."

"Gene ne yaptı?"

"Eh, size daha önce söylemiştim; sanırım arkasını getirmemin bir zararı yoktur. Başladığım bir konuyu her zaman bitiririm. Bay Goodwood dün gece buraya geldi."

Ralph gözlerini açtı; biraz kızardı bile – kızarması içindeki şiddetli bir duygunun belirtisiydi. Winchester Meydanından çıkarken, genç kıza, belki de Pratt Otel'de bir konuk beklediğini söylediğinde, onun bunu kabul etmediğini anımsıyor, İsabel'in iki yüzlülüğünden kuşkulanmak zorunda kalmak, ona daha önce tatmadığı bir acı veriyordu. Öte yandan, hemen kendine sordu: İsabel'in bir sevgilisi ile buluşmak için sözleşmesinden ona neydi? Genç kızların bu tür buluşmaları gizli tutmaları her çağda incelik sayılmamış mıydı? Ralph Henrietta Stackpole'a diplomatça bir yanıt verdi. "Geçen gün dile getirdiğiniz görüşlerinizin ışığında bu buluşma sizi fazlasıyla sevindirmiş olmalı," dedi.

"Onu görmeye gelmesi mi? Gelmesi gerekiyordu, çok iyi oldu. Bu benim çevirdiğim küçük bir dolaptı; Goodwood'a Londra'da olduğumuzu bildirdim; dışarda bir akşam geçirmem kararlaştırılınca da ona haber yolladım – arif olanın anlayacağı gibi bir haber; sizin burada olmayacağınızı ummadım dersem yalan olur. Goodwood geldi, ama gelmese de olurdu."

"İsabel acımasız mı davranmış?" Teyzesinin kızının ikiyüzlü olmadığını anlayınca Ralph'ın yüzü aydınlanmıştı.

"Aralarında ne geçtiğini tam bilmiyorum. Ama ona doyurucu bir yanıt vermemiş; Amerika'ya geri yollamış."

Ralph içini çekti. "Zavallı Bay Goodwood!"

Henrietta konuşmayı sürdürüyordu: "Sanki tek düşündüğü ondan kurtulmak."

Genç adam yineledi: "Zavallı Bay Goodwood!" Bunun düşünmeden söylenen, Ralph'ın aklındakileri tam yansıtmayan bir söz olduğunu açıklamak gerekir; o anda Ralph'ın düşünceleri başka bir doğrultudaydı.

"Bunu içtenlikle söylemiyorsunuz. Önem verdiğinize inanmıyorum."

"Unutmayın ki, bu ilginç genci tanımıyorum – hiç görmedim."

Henrietta, "Eh, ben onu görüp, vazgeçmemesini söylerim," dedi ve ekledi, "İsabel'in yola geleceğine inanmasam, ben de vazgeçerdim. İsabel'den vazgeçerdim, demek istiyorum."

18

Bu durumda İsabel'in arkadaşından ayrılışının biraz sıkıntılı olacağını düşünen Ralph, teyzesinin kızından önce otelin kapısına inmiş, kısa bir gecikmeden sonra gelen İsabel'in gözlerinde Henrietta'nın kendisine haksız yere sitem ettiğini gösteren izlere rastlamıştı. İkisinin Gardencourt'a doğru yaptıkları yolculuk hemen hemen tam bir sessizlik içinde geçti; istasyonda onları karşılayan hizmetli de Bay Touchett'in hastalığı konusunda daha iyi haberler getirmemişti; Ralph, Sir Matthew Hope'un o akşam beş treni ile Gardencourt'a gelerek geceyi orada geçirmeye söz vermesinden dolayı yeniden kendini kutladı. Eve döndüğünde Bayan Touchett'in hep yaşlı adamın başında beklediğini, şimdi de orada olduğunu öğrendi. Ralph'a göre, annesi için bir fırsat gerekliydi, o kadar; en güzel yaratıhşlı insanlar hep zor zamanlarda parlardı. Evde bir bunalım anından önceki sessizliğin yaşandığını gören İsabel, kendi odasına gitti. Ancak, bir saat sonra teyzesini bulup Bay Touchett'i sormak için aşağı indi. Kütüphaneye girdi, ama teyzesi orada yoktu; daha önce nemli ve soğuk olan hava büsbütün bozmuştu; Bayan Touchett evin çevresinde her zamanki yürüyüşüne çıkmış olamazdı. İsabel enistesini sordurmak üzere teyzesinin odasına birini yollamak için zili çalacaktı ki, beklenmedik bir ses bu amacın gerçekleşmesini çabucak engelledi – salondan geldiği anlaşılan hafif bir müzik sesiydi bu. İsabel teyzesinin piyanoya dokunmadığını biliyordu, demek Ralph kendini oyalamak için çalıyordu piyanoyu. Böyle bir zamanda bu biçimde oyalanabildiğine göre, babasının sağlığı konusundaki endişeleri azalmış olmalıydı; neşesi az çok yerine gelen genç kız,

müzik sesine doğru ilerledi. Gardencourt'daki konuk odası çok büyüktü, piyano da İsabeli'in girdiği kapıdan en uzak köşedeydi; bu nedenle, piyanonun başındaki kişi onu fark etmemişti. Bu kişi ne Ralph'tı, ne de annesi; arkası dönüktü ama İsabel onun yabancı biri olduğunu hemen anladı. Genç kız bu sırta –geniş ve iyi giyimli bir sırttı bu– birkaç dakika şaşkınlık içinde baktı. Bu hanım, kuşkusuz, kendi yokluğunda gelen, döndükten sonra konuştuğu iki hizmetçinin de –biri teyzesininki– sözünü etmediği, bir konuk olmalıydı. Ancak, İsabel verilen emirleri yerine getirmekle görevli kişilerden nasıl bir ağzı sıkılık beklendiğini şimdiden öğrenmişti; özellikle teyzesinin hizmetçisi ona soğuk davranıyordu (belki İsabel hazırlanırken kendini onun ellerine bırakmadığı halde gene de giyimiyle gözalıcı bir etki yaratıyordu da ondan). Bir konuğun gelmesinin, kendi başına rahatsız edici bir yanı yoktu; gençlere özgü bir inancı, yeni tanıştığı her kişinin yaşamında çok önemli bir etki yaratacağı inancını hâlâ koruyordu. Bunları düşünürken piyanonun başındaki kadının son derece iyi çaldığını görüyordu. Piyanist, Schubert'ten bir şey çalıyordu –Schubert'i tanıdı ama hangi parça olduğunu çıkaramadı– kendine özgü bir çalışı vardı: Ustalıklı, duygulu. İsabel sessizce en yakın iskemleye oturup parçanın bitmesini bekledi. Bitince çalana teşekkür etmek için büyük bir istek duyarak yerinden kalktı; yabancı kadın da aynı anda, onun varlığını yeni sezinlemiş gibi, birden döndü.

Böyle zamanlarda İsabel'in yüzü gençliğin coşkusuyla pırıldardı. "Çok güzel," dedi; "Sizin çalışınız daha da güzelleştiriyor."

Müzisyen bu övgünün hak ettiği tatlılıkla karşılık verdi: "O zaman Bay Touchett'i rahatsız ettiğimi düşünmediniz demek. Ev o kadar büyük, onun odası da o kadar uzakta ki, çalabilirim gibi geldi, özellikle yalnızca – yalnızca *au bout de doigts* çalınca."

İsabel kendi kendine, "Bu kadın Fransız," dedi. "Bunu Fransız gibi söyledi." Bu düşünce konuğu bizim derin düşünen kahramanımız için daha ilginç yapmıştı. "Umarım eniştem iyidir," dedi. "Böyle güzel bir müziği duymanın da ona iyi gelmesi gerekir."

Kadın gülümsedi ve bir ayrım yaptı: "Korkarım yaşamda Schubert'in bize hiçbir şey söylemediği anlar var. Ama kabul etmeli ki bunlar en kötü anlarımız."

"Öyleyse ben şimdi o durumda değilim. Tam tersine biraz daha çalarsanız öyle sevinirim ki."

"Hoşunuza giderse seve seve çalarım," diyen bu nazik kadın yeniden yerini alarak bir iki nota çaldı; İsabel de piyanoya daha yakın bir koltuğa oturdu. Konuk, elleri tuşlarda birden durup yarı dönerek omuzunun üzerinden baktı. Kırk yaşındaydı, güzel değildi, ama yüzünde çekici bir ifade vardı. "Özür dilerim," dedi. "Ama siz yeğen olmalısınız – şu Amerikalı genç kız?"

İsabel açıkyüreklilikle, "Teyzemin yeğeniyim," dedi.

Piyanodaki kadın ilgilendiğini omuzunun üzerinden belli ederek bir an daha durdu. "Bu çok iyi; sizinle yurttaşız," diye karşılık verdi ve yeniden çalmaya başladı.

İsabel, "Demek Fransız değilmiş," diye mırıldandı; tersini düşünmek yabancıyı romantik bir ışık altında gösterdiğine göre, bu açıklamanın düş kırıklığı yaratması gerekirdi. Ancak öyle olmadı; Fransız olmaktan daha ender bulunan bir şey, böylesine ilginç bir Amerikalı olmaktı.

Yabancı kadın önceki gibi yumuşak, ağır başlı bir havada çalmayı sürdürdü; o çalarken odadaki gölgeler de koyulaştı. Sonbahar akşamının alacakaranlığı bastırdı; İsabel artık doludizgin yağmaya başlayan, soğuk görünüşlü çimleri yıkayıp, koca ağaçları sarsan yağmuru oturduğu yerden görebiliyordu. Sonunda müzik durduğunda, piyanist yerinden kalkıp gülümseyerek İsabel'e yaklaştı ve onun yeniden teşekkür etmesini beklemeden, "Geri döndüğünüze sevindim," dedi. "Sizden çok söz ettiler."

İsabel onu çok çekici bir insan gibi görmüştü, ama bu sözlere verdiği karşılıkta belli bir sertlik vardı. "Size benden kim söz etti?" diye sordu.

Yabancı çok kısa bir an duraladı, sonra "Eniştenizi," yanıtını verdi. "Üç gündür buradayım; ilk gün odasında kendisini görmeme izin verdi. O zaman durmadan sizden söz etti."

"Beni tanımadığınıza göre, bu size oldukça sıkıcı gelmiştir."

"Sizi tanımak istememi sağladı. O zamandan bu yana daha da çok istedim tanışmayı; çünkü teyzeniz sürekli enişteni yanındaydı, kendimle arkadaşlık etmekten usandım. İyi bir zamanda gelmemişim."

Elinde lambalarla içeri giren bir hizmetçinin ardından çay tepsisini taşıyan bir başkası gelmişti. Tepsinin getirildiği Bayan Touchett'e haber verilmiş olmalı ki, o da ortaya çıkıp çaydanlığı eline aldı. Bayan Touchett'in yeğenini selamlayışı, içindekilere bakmak için çaydanlığın kapağını kaldırışından pek farklı değildi; her iki eylemde de fazla istekli görünmek yakışık almazdı. Kocasının sağlığı sorulduğunda, onun daha iyi olduğunu söyleyemedi, ama yörenin doktoru yanındaydı ve bu beyin Sir Matthew Hope'la yapacağı konsültasyondan çok şey umuluyordu.

"Umarım siz iki hanım tanışmışsınızdır," diye ekledi. "Tanışmadınızsa tanışmınızı öneririm, çünkü biz –Ralph'la ben– Bay Touchett'in yatağı başında olduğumuz sürece, ikiniz başbaşa kalacaksınız."

İsabel konuğa, "Büyük bir müzisyen olmanız dışında hakkınızda hiçbir şey bilmiyorum," dedi.

Bayan Touchett küçük, kuru sesiyle konuştu: "Bundan çok daha fazla bilinecek şeyler var."

Konuk bayan hafif bir gülüşle, "Bunların çok ufak bir bölümü, eminim, Bayan Archer için yeterlidir!" diye atıldı. "Teyzenizin eski bir dostuyum. Daha çok Floransa'da oturdum. Adım Madame Merle." Bu son bilgiyi kim olduğu kolayca anlaşılacak birinden söz edermiş gibi vermişti. Oysa bu ad İsabel için pek bir anlam taşımıyordu; şimdilik Madam Merle'in, tavırlarını en beğendiği kişilerden biri olduğunu düşünmeyi sürdürmekle kaldı, o kadar.

Bayan Touchett, "Adına karşın Madam Merle yabancı değildir," dedi. "Doğduğu yer – Nerede doğmuştun sen, hep unutuyorum?"

"O zaman pek söylemeye değmez."

Mantık yürütülecek bir noktayı pek ender kaçıran Bayan Touchett, "Tam tersine, anımsasaydım, söylemene gerek kalmazdı," diye karşılık verdi.

Madam Merle, yüzünde dünya kadar geniş, sınırların ötesine taşan bir gülümsemeyle İsabel'e baktı: "Ulusal bayrağın gölgesinde doğdum."

Bayan Touchett, "Gizliliğe düşkündür, bu da onun büyük kusuru," dedi.

Madam Merle atıldı: "Ah, çok kusurum var, ama sanmam ki gizlilik onlardan biri olsun; en azından en büyüğü değil. Brooklyn Donanma tersanesinde dünyaya geldim. Babam Amerika Birleşik Devletleri Donanmasında yüksek rütbeli bir subaydı; o sırada bu kuruluşta görevliydi – yüksek sorumluluğu olan bir görev. Denizi sevmeliyim belki, ama nefret ederim. Bu nedenle Amerika'ya dönmüyorum. Karayı severim; önemli olan bir şeyi sevmek."

İsabel, yan tutmayan bir tanık olarak, Bayan Touchett'in, konuğu için dediklerini pek önem vermedi; Madam Merle'in, anlamlı, açık, iletişim kurmaya hazır yüzü, İsabel'in zihnindeki gizli kapaklı insanların yüzüne hiç benzemiyordu. Güzel olmasına güzel değildi ama son derece hoş ve sevimli bir yüzdü bu; gönlü yüce, hareketleri çabuk ve özgür bir insanın yüzüydü. Madam Merle uzun boylu, kumral, düzgün hatlı bir kadındı; bedeninin her yanı yuvarlak ve dolgundu, ama kilolu olduğu gibi bir izlenim uyandıracak birikimleri yoktu. Yüz hatları kalın ama kusursuz bir biçimde orantılı, uyumluydu; cildi sağlıklı ve berraktı. Kül rengi gözleri küçük ama ışıl ışıldı; budalalık yapamazdı bu gözler, bazılarına göre, ağlayamazlardı da; gülümsediği zaman, çoğu kişinin çok garip, bazılarının çok yapay, birkaç kişinin de çok zarif bulduğu bir biçimde, sol ucu yukarı doğru kalkan dolgun dudaklı geniş bir ağzı vardı. İsabel bu son birkaç kişi gibi düşünmeye yatkındı. Madam Merle'in gür, kumral saçları bir büstün başı gibi klasik biçimde taranmıştı. İsabel'e göre bir Juno, ya da Niobe gibi[9]; büyük beyaz ellerinin biçimi öylesine kusursuzdu ki, sahibi bu elleri süslemeden bırakmayı yeğliyor, taşlı yüzükler takmıyordu. Daha önce gördüğümüz gibi, İsabel önce onu Fransız sanmıştı; ancak daha uzun bir gözlemle Alman olduğu düşünüle-

9 Niobe ölen çocukları için taş bir sütuna çevrilinceye kadar ağladı; gözyaşları sütundan fışkıran sularla bundan sonra da sürdü.

bilirdi – toplumun yüksek katlarından bir Alman, belki bir Avusturyalı, bir barones, bir kontes, bir prensesti sanki. Asıl doğduğu yerin onun bu seçkin havasıyla bağdaşmadığını öne sürüp bir tartışmada haklı çıkamazdınız belki, ama Brook-lyn'de dünyaya gelebileceğini düşünmek gene de olanaksızdı. Beşiğinin tam üstünde dalgalanan yıldızlı-çizgili bayrağın göklerdeki özgürlüğü de, aslında onun yaşamdaki tutumunu etkilemiş olabilirdi. Buna karşın Madam Merle'in görünüşünün rüzgârda titreyip çırpınan bir kumaş parçasını andıran bir yanı yoktu; tavırları, geniş deneyiminden kaynaklanan dinginliği, kendine güvenini yansıtıyordu. Ancak deneyimleri ondaki gençliği söndürmemiş; yalnızca onu anlayışlı ve esnek yapmıştı. Tek sözcükle hayran olunacak bir düzene sokulmuş güçlü duyguların kadınıydı Madam Merle. İsabel'e göre bu imrenilecek bir bileşimdi.

Üç kadın çaylarını içerken, İsabel tüm bunları düşündü; ancak büyük doktorun Londra'dan gelir gelmez salona alınmasıyla çay töreni çok geçmeden sona erdi. Bayan Touchett özel konuşmak için onu kütüphaneye götürdü; Madam Merle'le İsabel de yemekte yeniden buluşmak üzere birbirlerinden ayrıldılar. Bu ilginç kadını daha iyi tanımak düşüncesi İsabel'in Gardencourt'un üzerine çökmeye başlayan hüznü daha az duymasına yardımcı olmuştu.

İsabel yemekten önce indiği salonu boş buldu, ama bir dakika sonra Ralph geldi. Babası konusundaki endişesi hafiflemişti; Sir Matthew Hope durumu onun daha önce sandığı ölçüde iç karartıcı bulmuyordu. Doktor önlerindeki üç dört saat yaşlı adamın yanında yalnızca hemşirenin kalmasını yeterli görmüştü; Ralph, annesi ve büyük hekimin kendisi, yemeğe gelebileceklerdi. Bayan Touchett'le Sir Mathew göründüler; Madam Merle gecikmişti.

İsabel ocağın önünde duran Ralph'a onu sordu: "Söyler misin, kim bu Madam Merle?"

"Tanıdığım en akıllı kadın; aralarında sen de varsın."

"Bana çok hoş bir insan gibi geldi."

"Ondan hoşlanacağından emindim."

"Onun için mi çağırdın?"

"Ben çağırmadım; Londra'dan geldiğimizde burada bulacağını bilmiyordum. Kimse çağırmadı onu. Annemin arkadaşıdır; biz kente gittikten sonra annem ondan kısa bir mektup almış. İngiltere'de olduğunu (genellikle dışarda oturur, ama burada da epey vakit geçirir), birkaç gün buraya gelmek istediğini yazıyormuş. Bu tür önerileri güvenle yapabilecek bir kadındır; nereye giderse gitsin çok iyi karşılanır. Annemin de duraksaması söz konusu olamazdı; dünyada hayranlık duyduğu bir insan varsa odur. Annem kendi olmasaydı (ki bunu büyük ölçüde yeğler), Madam Merle olmak isterdi. Gerçekten büyük bir değişiklik olurdu bu."

"Her neyse, çok hoş bir kadın, çok da güzel piyano çalıyor," dedi İsabel.

"Her şeyi güzel yapar. Kusursuzdur."

İsabel bir an kuzenine baktı. "Onu sevmiyorsun," dedi.

"Tersine, bir zamanlar aşıktım ona."

"O da sana karşılık vermedi; sevmeyişin bundan."

"Böyle şeyleri nasıl konuşabilirdik ki? Mösyö Merle henüz yaşıyordu."

"Şimdi öldü mü?"

"Öyle diyor."

"Ona inanmıyor musun?"

"İnanıyorum, çünkü bu söz olasılıklara uyuyor. Madam Merle'in kocasının ölmesi beklenirdi."

İsabel gene gözlerini kuzenine dikti. "Ne demek istediğini anlamıyorum. Demek istediğin şeyi – demek istemiyorsun. Mösyö Merle neydi?"

"Madam Merle'in kocası."

"Çok kötüsün. Çocukları var mı?"

"Tek bir küçük çocuk bile yok – neyse ki?"

"Neyse ki, mi?"

"Çocuk için neyse ki, demek istiyorum. Onu şımartıp bozacağı kesindi."

İsabel Ralph'a üçüncü kez çok kötü olduğunu söylemek üzereydi belki, ama söz konusu hanımın içeri girmesiyle konuşma kesildi. Eteklerini hışırdatarak hızlı hızlı yürüyen Madam Merle, geciktiği için özür dilerken, bir yandan da bileziğinin tokasını

takıyordu; lâcivert satenden giysisinin açık bıraktığı göğsünü kapamakta pek etkili olmayan değişik bir gümüş kolye takmıştı. Ralph artık aşık olmayan bir adamın abartılı tavrıyla ona kolunu uzattı.

Hâlâ aşık olsaydı bile Ralph'ın aklında başka şeyler vardı. Büyük doktor, geceyi Gardencourt'da geçirip, ertesi sabah Londra'ya döndü. Bay Touchett'in kendi doktoruyla yaptığı yeni bir kosültasyonun ardından, Ralph'ın isteğine uyarak, bir gün sonra gelip hastayı gene görmeyi kabul etmişti. Ertesi gün yeniden Gardencourt'a gelen Sir Matthew Hope, yaşlı adamı bu kez pek iyi bulmadı; durumu yirmi dört saat içinde kötüleşmişti. Bay Touchett son derece bitkindi; yatağının başından ayrılmayan oğlu sık sık onun sonunun yaklaştığını düşünüyordu. Ralph'ın içten içe seçkin meslekdaşından daha fazla güvendiği, çok akıllı bir adam olan yöre doktoru, sürekli hastanın yanındaydı; Sir Matthew Hope da birkaç kez geldi. Bay Touchett çoğu zaman kendinde değildi; genellikle uyuyor, pek ender konuşuyordu. İsabel ona yardımcı olmayı çok istediğinden, öteki bakıcıların (en düzenli bir bakıcı da Bayan Touchett'ti) dinlendiği saatlerde onun da eniştisini beklemesine izin verilmişti. Bay Touchett belli ki tanımıyordu onu; İsabel hep, "Ya ben burada otururken ölürse." diye düşünüyor, bu düşünce onu heyecanlandırıyor, uyanık tutuyordu. Bir kez Bay Touchett gözlerini açtı ve zeki bakışlarını ona dikerek baktı, ama İsabel kendisini tanır umuduyla yanına yaklaştığında, gözlerini kapayıp yeniden bilinçsiz durumda kaldı. Ancak ertesi gün biraz daha uzun bir süre canlandı, yalnız bu kez yanında tek başına Ralph vardı.Yaşlı adam, çok sevinen, yakında kesinlikle oturmaya başlayacağını söyleyen oğluyla konuştu.

"Hayır oğlum, kimi eski uygarlıklardaki gibi –Eski Yunanda mıydı?– beni oturur durumda gömersen, o başka," dedi.

Ralph, "Ne olur böyle konuşma, baba; iyileşmiyorum, deme," diye mırıldandı.

Yaşlı adam karşılık verdi, "Sen iyileştiğimi söylemezsen, benim de hayır dememe gerek kalmaz. Neden en sonunda birbirimize yalan söyleyelim? Daha önce hiç söylemedik. Nasılsa bir gün ölmem gerekir; iyiyken ölmektense hastayken ölmek daha iyi. Çok

hastayım, bundan fazla hasta olamam. Umarım bundan fazla hasta olabileceğimi kanıtlamaya çalışmıyorsundur. Bu çok kötü olurdu. Çalışmıyorsun, değil mi? Eh, öyleyse," dedi.

Bay Touchett bu kusursuz açıklamayı yaptıktan sonra sustu; ama Ralph'ın bir sonraki nöbetinde yeniden konuşmaya başladı. Hemşire yemeğe gitmiş, Ralph nöbeti, yemek saatinden bu yana Bay Touchett'in yanında duran Bayan Touchett'ten yeni almıştı; yalnızdı. Odayı ancak son günlarde yakılmasına gerek duyulan ateşin titrek ışığı aydınlatıyordu; Ralph'ın duvarlarla tavana vuran uzun gölgesi sürekli değişiyor ama hep acayip biçimlere giriyordu.

Yaşlı adam, "Yanımdaki kim – oğlum mu?" diye sordu.

"Evet, babacığım, oğlun."

"Başka kimse yok mu?"

"Başka hiç kimse yok."

Bay Touchett bir süre bir şey söylemedi; sonra, "Biraz konuşmak istiyorum," dedi.

"Yorulmaz mısın?"

"Yorulsam da zararı yok. Uzun uzun dinleneceğim. Senin hakkında konuşmak istiyorum."

Ralph yatağa daha yaklaşmıştı; elini babasının elinin üstüne koymuş oturuyordu, "Daha iç açıcı bir konu seçsen iyi olur," dedi.

"Sen her zaman iç açıcıydın; gurur duyardım senin zekânla. Bir şeyler yapacağını düşünmeyi çok isterim."

"Sen bizi bırakıp gidersen, seni özlemekten başka bir şey yapmayacağım."

"Benim en istemediğim de bu. Zaten bunu konuşmak istiyorum. İlgilenecek yeni bir konu bulmalısın."

"Yeni bir ilgi alanı istemiyorum, baba. Daha eskileriyle ne yapacağımı bilmiyorum."

Yaşh adam yattığı yerden oğluna bakıyordu; yüzü ölmek üzere olan bir insanın yüzü, ama gözleri Daniel Touchett'in gözleriydi. Ralph'ın ilgi alanlarını gözden geçirir gibiydi. "Annen var elbette, ona bakarsın," dedi.

Ralph, "Annem her zaman kendine bakacaktır," diye karşılık verdi.

"Eh, yaşlandıkça belki biraz yardıma gerek duyar."

"Ben bunu görmeyeceğim. O benden çok yaşayacak."

"Olabilir; ama bu nedenle–" Bay Touchett 'in sözü, çaresiz, ama kavgacı olmayan bir iç çekişle son buldu ve bir süre yeniden sessiz kaldı.

Oğlu, "Sen bizi düşünme; biz çok iyi geçiniriz, biliyorsun," dedi.

"Ayrı yaşayarak iyi geçiniyorsunuz. Doğal değil bu."

"Sen bizi bırakıp gidersen, sanırım birbirimizi daha çok görürüz."

Yaşlı adam ilgisiz bir konuya geçerek, "Eh, ölümümün annenin yaşamını pek değiştireceği söylenemez," dedi.

"Sandığından çok değiştirebilir."

"Daha çok parası olacak; ona iyi bir eşe ayrılan payı bıraktım; aynı bana iyi bir eş olmuş gibi."

"Oldu, baba, kendine göre. Başına hiç dert olmadı."

Bay Touchett, "Bazı dertler tatlıdır," diye mırıldandı. "Senin kendi başıma açtıkların gibi. Ama annen hastalandığımdan bu yana daha az –daha az– nasıl söylesem daha az uzak duruyor. Bunun gözümden kaçmadığını biliyordur umarım."

"Ona söylerim; bundan söz ettiğine çok sevindim."

"Onun için fark etmez; benim için yapmıyor; sevindirmek istediği –sevindirmek istediği– " Yattığı yerde, Bayan Touchett'in davranışının nedenini bulmaya çalışıyordu, "Ona öyle uygun geldiği için yapıyor," dedi. "Ama konuşmak istediğim bu değil; ben seni konuşmak istiyorum. Sen çok zengin olacaksın."

"Evet, biliyorum. Ama umarım geçen yıl yaptığımız konuşmayı unutmadın; bana tam olarak ne kadar para gerekeceğini söylemiş, gerisini iyi bir amaç için kullanmanı rica etmiştim."

"Evet, evet anımsıyorum. Bu konuşmadan sonraki birkaç gün içinde yeni bir vasiyetname hazırlamıştım. Sanırım böyle bir şey ilk kez olmuştur – genç bir adamın kendi zararına bir vasiyetname yazdırmaya çalışması."

"Zararıma değil; asıl idare edilecek büyük mal mülk sahibi

olmak zarar verirdi bana. Benim sağlık durumumdaki biri, fazla para harcayamaz; yeterli para bolluk demektir."

"Eh, yeterli paran olacak; biraz da fazlası. Bir kişiye yetenden fazla, iki kişiye yetecek kadar."

"Bu çok fazla."

"Böyle deme. Ben gittikten sonra yapacağın en iyi şey evlenmek olur."

Ralph babasının sözü nereye vardırmak istediğini anlamıştı; onun bunu öne sürmesi yeni değildi. Bay Touchett'in oğlunun yaşam süresine iyimser bir açıdan bakmak için çoktandır bulduğu zekice bir yoldu bu. Ralph bu konuyu genellikle şakaya vururdu, ama şimdi şaka yapılacak zaman değildi. Yalnızca iskemlesinde arkaya yaslanıp babasının rica dolu bakışlarına aynı biçimde karşılık verdi.

Yaşlı adam daha da zekice bir buluşla ekledi: "Ben, beni pek sevmeyen bir eşle, çok mutlu bir yaşam geçirdiğime göre, sen neden Bayan Touchett'ten farklı bir insanla evlenmeyesin. Ondan farklı olanlar, ona benzeyenlerden çoktur." Ralph gene hiçbir şey demedi; babası biraz durduktun sonra yavaşça konuşmayı sürdürdü. "Teyzenin kızına ne diyorsun?"

Ralph bu söz üzerine irkildi; soruyu gülümsemeyle karşılayarak, "Doğru anladımsa, İsabel'le evlenmemi öneriyorsun, öyle mi?"

"Eh, sonunda buna varır. İsabel'den hoşlanmıyor musun?"

"Evet, çok hoşlanıyorum." Ralph yerinden kalktı; şöminenin önüne gidip, aklı başka yerde, ateşi karıştırmaya başladı."İsabel'den çok hoşlanıyorum," diye yineledi.

"Eh, onun da senden hoşlandığını biliyorum. Bana senden ne kadar hoşlandığını söyledi."

"Benimle evlenmek istediğini söyledi mi?"

"Hayır; ama karşı çıkacak ne bulabilir ki sende? İsabel tanıdığım genç kızlar arasında en hoşu. Sana da çok iyi davranır. Bunu çok düşündüm."

Ralph yeniden yatağın yanına gelerek, "Ben de düşündüm," dedi. "Sana bunu söyleyebilirim."

"Demek ona aşıksın? Olman gerekir. Sanki özellikle bunun için buraya gelmiş gibi."

"Hayır, aşık değilim; ama olurdum – bazı şeyler başka türlü olsaydı."

"Ah, olaylar her zaman olması gerekenden başkadır, onların değişmesini beklersen hiçbir şey yapamazsın. Bilmem biliyor musun, ama sanırım şu saatte bu konudan söz etmemde sakınca yoktur: Geçen gün biri onunla evlenmek istedi; İsabel onu geri çevirdi."

"Warburton'u geri çevirdiğini biliyorum; Warburton'un kendi söyledi."

"Eh, bu da bir başkası için umut olduğunu kanıtlar."

"Geçen gün Londra'da bir başkası daha şansını denedi. Bir şey elde edemedi."

Bay Touchett heyecanla sordu, "Sen miydin?"

"Hayır, daha eski bir arkadaşıydı; bu iş için Amerika'dan gelen bir zavallı."

"Eh, her kimse, onun adına üzüldüm. Ancak bu yalnızca benim dediğimi kanıtlıyor – senin için yol açık."

"Dediğin doğruysa, babacığım, daha da yazık, çünkü ben o yolda yürüyemem. Çok sayıda inancım yoktur, ama güçlü birkaç inancım var: Biri, genellikle kuzenlerin birbirleriyle evlenmemeleri, öteki de, ilerlemiş bir akciğer hastalığı olanların hiç evlenmemesi gerektiği."

Yaşlı adam güçsüz elini kaldırıp yüzünün önünde bir iki kez ileri geri salladı. "Ne demek istiyorsun? Olaylara her şeyi yanlış gösteren bir açıdan bakıyorsun. Yaşamının yirmi yılında hiç görmediğin bir kuzen nasıl bir kuzendir? Hepimiz birbirimizin kuzeniyiz, bu bizi durdursaydı, insan ırkının sonu gelirdi. Aynı şey akciğerin için de doğru. Eskiye göre çok daha iyisin. Senin için gereken tek şey, doğal bir yaşam sürmek. Aşık olduğun güzel bir genç hanımla evlenmek, yanlış ilkelere göre bekâr kalmaktan daha doğaldır."

Ralph, "İsabel'e aşık değilim," dedi.

"Daha şimdi bana, 'yanlış diye düşünmesem aşık olurdum', dedin. Sana bunun yanlış olmadığını kanıtlamaya çalışıyorum."

Babasının inatçılığına, direnmek için bulduğu güce, şaşan

Ralph karşılık verdi: "Bu seni yormaktan başka bir işe yaramaz, sevgili babacığım. Sonra biz hepimiz ne yaparız?"

"Ben seni düşünmesem sen ne yaparsın? Bankayla ilgilenmezsin, bakman için ben de yokum. Birçok ilgi alanın olduğunu söylüyorsun, ama ben onları çıkaramıyorum."

Ralph iskemlesinde arkaya yaslanıp kollarını kavuşturdu; bir süre gözleri dalarak düşündü. Sonunda cesaretini oldukça toplamış bir tavırla, "Teyzemin kızı beni ilgilendiriyor," dedi. "Ama senin istediğin türden bir ilgi değil bu. Önümde yaşayacak uzun yıllar yok; ama umudum,onun ne yaptığını görecek kadar uzun yaşamak. İsabel benden tümüyle bağımsız; onun yaşamını pek az etkileyebilirim ben. Ancak, onun için bir şeyler yapmak isterdim."

"Ne yapmak isterdin?"

"Yelkenlerine biraz rüzgâr doldurmak."

"Ne demek bu?"

"Ona, yapmak istediği şeylerin bazılarını yapabilecek gücü vermek isterdim. Örneğin dünyayı görmek istiyor. Çantasına para koymak isterdim."

"Bunu düşündüğüne sevindim. Ama ben de düşündüm. Ona miras bırakıyorum – beş bin sterlin."

"Bu çok iyi; çok düşüncelisin, ama ben biraz daha fazlasını yapmak isterdim."

Daniel Touchett'in yüzünde, parayla ilgili bir öneriyi dinlerken yaşam boyu takınmaya alışkın olduğu, hastalığın şimdi bile izlerini silemediği, iş adamına özgü örtülü bir uyanıklık vardı. Yavaşça, "Bunu göz önünde tutarım." dedi.

"O zaman İsabel yoksul demektir. Annem yılda ancak birkaç yüz doları olduğunu söyledi. Onu zengin yapmak isterdim."

"Ne kadar zengin?"

"Düşlediklerini yapabilenlere zengin derim ben. İsabel'in çok geniş bir düş gücü var."

Büyük bir dikkatle dinleyen, ama biraz da aklı karışan Bay Touchett, "Senin düş gücün de zengindir, oğlum," dedi.

"İki kişi için yeterli param olacağını söylüyorsun. İstediğim şu: Beni fazlalıktan kurtar ve bu fazlalığı lütfen İsabel'in üstüne geçir. Mirasımı iki eşit parçaya böl ve ikinciyi ona ver."

"Ne isterse yapsın diye mi?"

"Tam olarak istediğini yapması için."

"Ve eşdeğer bir şey olmadan, öyle mi?"

"Bunun eşdeğeri ne olabilir ki?"

"Demin zaten sözünü ettiğim şey."

"Evlenmesi mi – şu ya da bu kimseyle? Ben de tam bu tür bir olasılığı ortadan kaldırmak istiyorum. Rahat bir geliri olursa, hiçbir zaman parasal destek için evlenmez. Önlem alıp engellemek istediğim bu işte. Özgür olmak istiyor; senin verdiğinle özgür olacak."

"Eh, iyice düşünmüşe benziyorsun. Ama benden ne istediğini anlamadım. Para senin, kolayca ona verebilirsin."

Ralph açık bir şaşkınlıkla baktı, "Ah, babacığım, ben İsabel'e para öneremem," dedi.

Yaşlı adam inledi. "Ona aşık olmadığını söyleme bana! Parayı vermenin onuru bende kalsın, öyle mi?"

"Kesinlikle. Bu senin vasiyetnamende yalnızca bir madde olsun; benden hiç söz etmeden."

"O zaman yeni bir vasiyetname hazırlamamı istiyorsun demek?"

"Birkaç sözcük yeter; kendini biraz güçlü bulduğunda yaparsın."

"O zaman Bay Hilary'ye telgraf çek; avukatım olmadan hiçbir şey yapmam."

"Yarın onu görürsün."

"Kavga ettiğimizi sanacak – seninle benim."

Ralph gülümseyerek, "Olabilir; bu hoşuma gider," dedi. "Haberin olsun, buna inanması için sana çok sert, kötü ve garip davranacağım."

Babası işin gülünç yanını görmüş gibiydi; yattığı yerde biraz bunu düşündü; sonunda, "İstediğini yaparım," dedi. "Ama doğru olduğuna emin değilim. İsabel'in yelkenlerine rüzgâr

doldurmak istiyorsun, ama fazla rüzgârdan korkmuyor musun?"

"Esintinin önünde yol alırken görmek istiyorum onu."

"Sanki bu senin için bir eğlenceden başka bir şey değilmiş gibi konuştun."

"Büyük ölçüde, öyle."

Bay Touchett içini çekti: "Eh, anladığımı sanmam," dedi. "Şimdiki gençler benim zamanımdaki gibi değil. Ben bir kızı sevdim mi –gençliğimde– ona bakmaktan daha fazla bir şeyler yapmak isterdim. O zaman bende olmayan çekinceler, düşünceler var sende. İsabel'in özgürlük istediğini, zengin olmasının para için evlenmesini engelleyeceğini söylüyorsun. Para için evlenecek bir kız mı sence o?"

"Kesinlikle hayır. Ama şimdi eskisinden de az parası var. Eskiden babası, sermayeden yediği için, ona her şeyi veriyordu. Şimdi İsabel'in elinde o şölenin yalnızca kırıntıları kaldı; aslında bunların ne kadar az olduğunu daha bilmiyor – öğrenmesi gerekecek. Annem bana her şeyi anlattı. İsabel yaşamın içine gerçekten atılınca bunları öğrenecek; yerine getiremeyeceği istekleri olduğunu anlayacak; bunu düşünmek bana çok acı verir."

"Ona beş bin sterlin bıraktım; bununla pek çok isteğini karşılayabilir."

"Doğru. Ama, bu parayı iki üç yıl içinde harcayıp tüketir sanırım."

"Sence çok savurgan mı davranır?"

Ralph sakin sakin gülümseyerek, "Kesinlikle," dedi.

Bay Touchett'in uyanıklığı hızla yerini tam bir zihin karışıklığına bırakıyordu. "O zaman daha çok parayı harcaması, yalnızca bir zaman sorunu, öyle mi?" diye sordu.

"Hayır – sanırım önce kendini kaptırıp oldukça rahat harcar, belki bir bölümünü iki kızkardeşine verir. Ancak ondan sonra aklı başına gelir, önünde bir yaşam olduğunu anımsar ve ayağını yorganına göre uzatır."

Yaşlı adam umarsızca, "Eh, gerçekten de her şeyi düşünüp

taşınmışsın," dedi. "Onunla ilgilendiğin kesin."

"Fazla ileri gittiğimi söylemen tutarsızlık olur. Sen daha da ileri gitmemi istiyordun."

"Bilmiyorum. Sana katılamıyorum, sanırım. Bu yaptığın ahlâka aykırı gibi geliyor bana."

"Ahlâka mı aykırı, babacığım?"

"Eh, bir insan için her şeyi bunca kolaylaştırmak doğru mu, bilmem. "

"Bu insanına bağlı. İnsan iyiyse, onun için kolaylık sağlamanız erdem adına bir kazançtır; İyi dürtülerin yaşama geçirilmesine yardım etmek: Bundan daha soylu bir eylem olabilir mi?"

Bu sözleri anlamak biraz zordu; Bay Touchett bir süre düşündü. Sonunda, "İsabel tatlı bir genç kız; ama düşündüğün kadar üstün mü?"

"En üstün olanaklarının elverdiği ölçüde üstün."

"Eh, altmış bin sterlinle birçok üstün olanak sağlaması gerekir."

"Bundan hiç kuşkum yok."

Yaşlı adam, "Elbette istediğini yaparım," dedi. "Yalnız biraz anlamaya çalışıyorum."

Oğlu onu okşarcasına, "Sevgili babacığım, artık anladın mı? Anlamadınsa, bundan sonra bununla canımızı sıkmayız, üzerinde durmayız," diye karşılık verdi.

Bay Touchett uzun süre sessiz kaldı. Ralph onun anlamaya çalışmaktan vazgeçtiğini sanıyordu. Ancak sonunda yaşlı adam berrak zihnindeki düşünceyi yeniden dile getirdi: "Önce şunu söyle bana. Altmış bin sterlin serveti olan genç bir kız servet avcılarının eline düşmez mi?"

"Birden fazlasının eline pek düşmez."

"Eh, bir tanesi bile fazla."

"Kesinlikle. Bu bir tehlike; ben bunu hesaba kattım. Gözden kaçmayacak bir tehlike, ama sanıyorum büyük değil; bu tehlikeyi göze alıyorum."

Zavallı Bay Touchett'in zekâsı daha önce yerini zihin karışıklığına bırakmıştı; şimdi de zihin karışıklığı yerini hayranlığa

bırakıyordu. "Gerçekten de inceden inceye düşünmüşsün; gene de eline ne geçeceğini anlamış değilim,"dedi.

Ralph babasının yastıklarına doğru eğilip düzeltti; konuşmalarının gereğinden fazla uzadığını biliyordu. "Yalnızca birkaç dakika önce söylediğim şey," dedi. "Ona, benim düş gücümün gereklerini yerine getirme olanağını sağlayacağım. Ama senden böyle yararlanmam çok ayıp!"

19

Bayan Touchett'in önceden söylediği gibi, İsabel'le Madam Merle ev sahibinin hastalığı sırasında birlikte öyle çok vakit geçirdiler ki, yakından dost olmamak için neredeyse terbiye sınırlarını aşmaları gerekirdi. Son derece terbiyeliydiler ama ayrıca birbirlerinden hoşlanmışlardı. Sonsuza dek dost kalacaklarına yemin ettiklerini söylemek belki fazla olur, ancak bir şey söylemeseler de, geleceğin dostluklarına tanık olacağına inanıyorlardı. İsabel buna tam bir gönül rahatlığı içinde inanıyordu – her ne kadar yeni arkadaşı ile aralarındaki dostluk, onun 'yakın' sözcüğüne verdiği yüksek anlama tam uymasa da. Aslında geçmişte herhangi bir kimseyle o anlamda yakın olup olmadığını, ya da gelecekte olup olamayacağını sık sık düşünürdü. Başka bazı duygular için olduğu gibi, dostluk için de yüksek düşüncelere sahipti ve şu durumda kurulan dostluğun –geçmişte de böyle olmuştu– tümüyle o yüksek düzeye erişemediğini sezinliyordu. Ancak hep kendine anımsattığı gibi, ülkülerin hiçbir zaman somutluk kazanmayışının köklü nedenleri vardı. Ülkü bir inanç işiydi, görülecek, yaşanılacak bir şey değildi. Ancak yaşantı, ülkünün çok iyi kopyalarını karşımıza çıkarabilirdi; aklın yapacağı şey de bunlardan yararlanmayı bilmekti. Madam Merle, İsabel'in rastladığı en hoş, en ilginç insandı, bu kesin; dostluk kurmanın başlıca engeli olan, kendi can sıkıcı, bayat, aşırı tanıdık yanlarımızın tıpkısı niteliklere de en az onda rastlamıştı. İsabel'in güven kapıları şimdiye kadar açılmadığı ölçüde açılmış, henüz kimseye söylemediği şeyleri sevimli dinleyicisine söylemişti. Kimi zaman kendi açıkyürekliliği korkutuyordu onu: Sanki yabancı sayılacak birine mücevher

kutusunun anahtarını vermişti. Bu tinsel mücevherlerden başka büyük bir mücevheri yoktu ama, özenle korunmaları için daha iyi bir nedendi bu. Yalnız İsabel daha sonra yanlış kişiye gösterilen cömertlik için hayıflanmamak gerektiğini anımsıyordu; Madam Merle üstüne yorulan erdemlere sahip değilse, Madam Merle için kötüydü. Büyük erdemleri olduğu konusunda kuşku yoktu – çekiciydi, anlayışlıydı, bilgiliydi. Bunların ötesinde (çünkü doğrusu, İsabel yaşamında, bu niteliklere sahip birkaç başka kadınla da karşılaşmamış değildi) ender bulunan, üstün ve seçkin bir insandı. Dünyada sevimli insan çoktur; Madam Merle iyi huylu, durmadan şaka yapmaya meraklı, sıradan biri olmaktan uzaktı. O, düşünmesini biliyordu –kadınlarda az bulunan bir beceri– üstelik bu yeteneğinden yararlanmıştı. Duyumsamayı da biliyordu elbette; İsabel'in bundan emin olması için onunla bir hafta geçirmesi yetti. Aslında duygu, Madam Merle'in büyük yeteneği, tanrının ona en üstün bağışıydı. Yaşam onun üzerinde izlerini bırakmış, güçlü duygularla sarsmıştı onu; İsabel'in Madam Merle'le birlikte olmaktan duyduğu mutluluk, bir parça da, ciddi saydığı konulardan söz ederken, bu hanımın onu böylesine kolayca ve çabucak anlamasındandı. Doğru, duygular Madam Merle için geçmişte kalmıştı. Bu gerçeği saklamamıştı; bir dönemde acımasızca kullanılan duygu kaynağı, eskisi gibi bol akıp taşmıyordu. Bekleneceği gibi, duyguları iyice bir yana bırakmak niyetindeydi; bir zamanlar biraz çılgın olduğunu çekinmeden açıklamıştı; şimdi kendini tümüyle aklı başında sayıyordu.

İsabel'e, "Şimdi eskisine göre daha çok yargılıyorum," dedi. "Ama sanırım buna hak kazandım. Kırk yaşına gelinceye kadar iyi değerlendirmeler yapamayız; aşırı sabırsız, katı, acımasız, üstelik fazlasıyla cahilizdir. Senin için üzgünüm; daha kırk yaşına çok var. Ama her kazançta yitirilen bir şey bulunur; aslında kırkından sonra insanın duygularının köreldiğini de sık sık düşünürüm.Tazelik, hız, kesinlikle yitirilir. Sen bunları başkalarına göre daha uzun bir süre korursun; bundan birkaç yıl sonra seni görmek çok hoşuma gidecek. Yaşamın seni nasıl değiştirdiğini görmek istiyorum. Kesin olan bir şey var, o da yaşamın seni bozamayacağı. Korkunç zorlayabilir, ama kıramayacağına bahse girerim."

İsabel bu güvenceyi, ufak bir çatışmadan yüzünün akıyla çıktığında albayınca omuzu okşanan soluk soluğa genç bir asker gibi, sevinçle karşıladı. İsabel'in değerini gören de yetki sahibi bir kişiydi. Hemen her söylediği şeye, "Ah, bu benim başımdan geçti, canım; her şey gibi bu da geçer," diyen bir insanın en önemsiz sözü bile İsabel için en azından albayın aferini kadar önem taşımaz mıydı? Madam Merle kendisiyle konuşan çoğu kişi üzerinde can sıkıcı bir etki uyandırabilirdi; onu şaşırtmak insanı sinirlendirecek ölçüde güçtü. İsabel, karşısındakini etkilemeye hiç çalışmayan yaratılışta biri değildi, ama şimdilik Madam Merle'i şaşırtmak için içinde bir istek duymuyordu. Çünkü çok içtendi; akıllı dostu da onu fazlasıyla ilgilendiriyordu. Üstelik Madam Merle böyle şeyleri hiçbir zaman zafer kazanmış bir tavırla, ya da övünür gibi söylemezdi. Onun ağzından soğuk itiraflar gibi dökülürdü bu sözler.

Gardencourt'un üzerine bir süredir kötü hava koşulları çökmüştü; günler kısalmış, çimlerin üzerindeki çay içmelerin sonu gelmişti. Ancak, genç kızımız konuk dostuyla içerde uzun konuşmalar yapıyor; yağmura karşın iki hanım, İngiliz iklimiyle İngiliz zekâsının birlikte iyice kusursuzlaştırdığı koruyucu gereçlerini alıp dışarda yürüyüşe çıkıyorlardı. Madam Merle, İngiliz yağmuru dahil, hemen her şeyden hoşlanıyor, "Her zaman bir parça yağmur yağar, ama hiçbir zaman aynı anda çok fazla yağmaz," diyordu."Hiç ıslatmaz, hem de her zaman güzel kokar." İngiltere'de koku alma tadının üstünlüğünü, bu eşsiz adadaki ulusal kokunun, kulağa ne denli garip gelse de, sis, bira, is karışımı bir koku olduğunu, burun deliklerine son derece hoş geldiğini bildirir, İngiliz paltosunun kolunu kaldırıp burnunu içine gömerek yünün temiz, ince kokusunu ciğerlerine doldururdu. Sonbaharın belirginleşmesiyle zavallı Ralph Touchett hemen hemen tutsak duruma düşmüştü; kötü havada evden dışarı çıkamıyordu; kimi zaman elleri ceplerinde pencerelerden birinin önünde durup, yarı hüzünlü, yarı eleştiren bir yüzle, İsabel'le Madam Merle'in bir çift şemsiyenin altında bahçe yolundan yürüyüp gidişlerine bakardı. Gardencourt'un çevresindeki yolların yüzeyi en kötü havalarda bile öyle sertti ki, yanaklarında hep sağlıklı bir kırmı-

zılıkla dönen iki hanım, temiz, sağlam çizmelerinin tabanlarına bakarak, yürüyüşün onlara ne kadar iyi geldiğini anlata anlata bitiremezlerdi. Madam Merle'in öğle yemeğinden önce her zaman işi vardı; İsabel onun sabahı değişmez bir kuralla kendine ayırmasına hem hayranlık, hem de kıskançlık duydu. Kahramanımız hep ilgi kaynakları çok olan bir kimse diye bilinirdi; bundan belli bir ölçüde gururlanırdı da. Gene de, özel bir bahçeyi çeviren duvarın ardında kalmışçasına, Madam Merle'in kapalı yeteneklerinin, başarılarının, eğilimlerinin çevresinde dolanıp duruyordu. Bunlara özeniyordu; bu kadın onca, yirmi değişik alanda örnek alınacak bir insandı. Dostunun güzel yanları birbiri ardından gün ışığına çıktıkça, İsabel kaç kez gizlice, "Ah, onun gibi olabilsem!" demiş, az sonra da yüksek yetki sahibi birinden bir ders aldığını anlamıştı. Gerçekten de İsabel, kısa sürede, bilinen deyimiyle, "bir etki altında kaldığını" duyumsuyor; "İyi bir etki olduktan sonra, ne zararı var?" diye düşünüyordu. "İyi bir etki altında ne kadar çok kalırsak, o kadar iyidir. İş, attığımız adımları görmekte – ne yaptığımızı anlamaktadır. Hiç kuşku yok, ben her zaman böyle davranacağım. Esnek olmaktan korkmamalıyım; kusurlarımdan biri, yeterince esnek olmamak değil mi?" En içten pohpohlama, taklittir, derler; İsabel'in arkadaşına ağzı açık, imrenerek, umutsuzca bakması, onun gibi pırıldamaktan çok, ona ışık tutmak istemesindendi. Madam Merle'den son derece hoşlanıyordu, ama onu çekici bulmaktan çok, gözleri kamaşmıştı. Ortak anayurtlarının bu yolundan çıkmış ürününü böylesine beğenmesine acaba Henrietta Stackpole ne derdi, diye kendine soruyor, onun bunu sert bir biçimde eleştireceğine inanıyordu. Henrietta, Madam Merle'i hiç tutmazdı. Genç kız nedenlerini açıklayamadığı bu gerçeği iyice görüyordu. Öte yandan gene iyi biliyordu ki, ola ki tanışsalar, yeni arkadaşı, eskisine olumlu bir açıdan bakmayı başarırdı: Madam Merle'in öyle bir mizah duygusu, gözlem gücü vardı ki, Henrietta'ya değerini vermeden edemezdi; büyük olasılıkla Henrietta'nın elinden gelmeyecek bir incelikle davranırdı ona karşı. Deneyimleri sanki her şeyi ölçebileceği bir denek taşıydı onun; şen belleğinin geniş cebinde bir yerlerden Henrietta'nın değerinin anahtarını bulup çıkarırdı. İsabel büyük bir cid-

dilikle, "İşte en büyük talih budur: Size değer vermeyen kimselere, onlardan daha üstün bir konumda olup, değer vermek," diye düşündü ve soylu olmanın özü de budur, diye ekledi. İnsan, soylu olmayı, başka şey için değilse bile, bu anlamda amaçlamalıydı.

İsabel'i Madam Merle'in durumunu soyluluk olarak görmeye yönelten zincirin tüm halkalarını sayamam; Madamın kendisi, durumunu böyle niteleldiğini hiçbir biçimde söylemiş değildi. Büyük şeyler, büyük insanlar tanımıştı, ama geçmişte büyük bir rol oynamamıştı. Yeryüzünün küçüklerindendi; büyük onurlar kazanmak için gelmemişti dünyaya. Dünyayı, kendi yeri konusunda boş düşlere kapılmayacak kadar iyi tanıyordu. Mutlu azınlıktan birçok kişiyle karşılaşmış, onların yazgısının kendininkinden hangi noktalarda ayrıldığını çok iyi öğrenmişti. Ancak, Madam Merle, kendi çok bilgili ölçülerine göre, yüksek yerler için doğmuş olmasa da, İsabel'in düş gücü ile yarattığı bir çeşit büyüklüğe sahipti. Böylesine bilgili ve uygar, böylesine akıllı ve rahat olup da bunu böylesine hafife almak –işte bu, gerçekten üstün bir kadın olmaktı, hele insanın havası, dünyaya kendini tanıtışı, onunki gibiyse. Sanki toplum her şeyini– tüm sanatlarını, inceliklerini sunmuştu ona; ya da Madam Merle, nerede olursa olsun, onun için yapılacak güzel işler bulan, uzaktan da olsa, birtakım ince hizmetleri yerine getirmesi için ona yakaran insanlar olduğu etkisini mi uyandırıyordu? Sayısız mektup aldığından, kahvaltıdan sonra bir dizi mektup yazardı: Postaya atacağı mektupları bazen birlikte köy postanesine götürdüklerinde, Madam Merle'in mektuplaştığı kişilerin sayısı İsabel için bir şaşkınlık kaynağıydı. İsabel'e başa çıkamayacağı kadar çok insan tanıdığını, her zaman da bunlara yazılacak bir şeyler çıktığını söyledi. Resim yapmaya iyice düşkündü; eldivenlerini çıkarır gibi kolayca, fırçasıyla bir resim yapıp çıkarıyordu. Gardencourt'da hava ne zaman bir saat güneşli olsa bundan yararlanır, hemen taburesiyle sulu boya kutusunu alıp giderdi. İyi bir müzisyen olduğunu daha önce görmüştük; kanıtı da, akşam olup da piyanonun başına geçince, konuşmasından yoksun kalan dinleyicileri bundan yakınmaz, ağızlarını bile açmazlandı. Onu tanıdığından bu yana İsabel, piyanoda çok geride kalan kendi becerisinden utanmaya başlamıştı.

Gerçekten de Amerika'da oldukça üstün yetenekli sayılmasına karşın, piyano taburesine oturup sırtını topluluğa verdiğinde, çoğu zaman dinleyenlerin, kazandıklarından fazlasını yitirdikleri düşünülürdü. Madam Merle mektup yazmadığı, resim yapmadığı, piyanonun tuşlarında gezinmediği zamanlarda genellikle çok güzel, zengin işlemeler üretmekle uğraşır; yastıklar, perdeler, şömine rafı için süslü örtüler işlerdi; bu sanat dalındaki atılgan, özgür yaratıcılığı, iğnesinin çevikliği kadar ünlüydü. Hiç boş durmazdı, çünkü değindiğim işlerden birini yapmıyorsa, okur (İsabel'e göre "önemli her şeyi" okuyordu), yürüyüşe çıkar, oyun kâğıtlarıyla pasiyans açar, ya da ev halkıyla sohbet ederdi. Yaptığı şeylerin hepsinin de toplumsal bir niteliği vardı; hiçbir zaman kabalık edip ortadan yok olmaz, ya da bir yerde oturup kalmazdı. Elindeki işi kolaylıkla bırakır, çalışırken konuşur, yaptığı hiçbir şeye fazla önem verdiği görülmezdi. Resimleriyle işlemelerini başkalarına verir; piyanoda, hiç yanılmadan, dinleyenlerin ne istediğini anlar, onlara nasıl uygun geliyorsa, piyanoya oturur ya da bırakır kalkardı. Kısacası birlikte yaşanacak en rahat, en yararlı, en uysal insandı. İsabel'e göre özürlü bir yanı varsa, o da doğal olmayışıydı. İsabel bunu, onun yapmacıklı ya da gösteriş düşkünü olmasına yormuyordu, çünkü hiçbir kadın bu tür bayağılıklardan Madam Merle kadar uzak olamazdı; ancak kat kat geleneklerle fazlaca örtülmüş, köşeleri törpülenmişti. Fazla esnek, fazla yararlı bir yapı kazanmış, fazlasıyla olgunlaşmış ve son biçimini almıştı. Tek sözcükle, erkeklerle kadınların yaratılış amacı sayılan toplumsal hayvan, Madam Merle'de en üstün örneğini bulmuştu; bu hanım, kır evi yaşamı moda olmadan önce, en sevimli kimselerde bile bulunduğu ve insanı güçlü yaptığı düşünülen o vahşiliğin, benliğinde ufacık bir izini bile bırakmamış, hepsini silip atmıştı. İsabel onu başka insanlardan ayrı ya da yalnız düşünmekte güçlük çekiyordu; Madam Merle ancak başkalarıyla doğrudan ya da dolaylı ilişkiler içinde vardı. İnsan onun kendi ruhuyla ne gibi bir alış verişi olabileceğini merak ediyordu. Ancak İsabel ne zaman bunu düşünse, güzel bir yüzeyin, yüzeysel bir insana ait olması gerekmediği sonucuna varıyordu. Bu onun güçlükle üzerinden atabildiği bir gençlik yanılsamasıydı. Madam Merle yüzeysel de-

ğildi – hayır, değildi. Derindi, ama gene de doğasını davranışları dile getiriyordu; çünkü doğasının dili toplumca bilinen bir dildi. "Dil, toplumsal uzlaşma değilse nedir?" diyordu İsabel. "Madam Merle, tanıdığım başkaları gibi duygularını, düşüncelerini kendine özgü göstergelerle anlatıyormuş havasına girmeyecek kadar ince bir zevk sahibidir."

Bir kez söylediği çok derin bir şeye karşılık, İsabel ona, "Korkarım siz çok acı çekmişsiniz," dedi.

Madam Merle, yüzünde yirmi soru oyununu oynayan birinin eğlenceli gülümsemesiyle, "Neden düşündün bunu?" diye sordu. "Umarım yanlış anlaşılan insanların omuzu düşük görünüşü bende pek yoktur."

"Hayır; yalnız bazen yaşamlarında mutlu olmuş kişilerin öğrenemeyeceği şeyler söylüyorsunuz da."

Madam Merle, gene gülümseyerek, ama sanki bir çocuğa sır veriyormuş gibi yapmacık bir ciddilikle, "Her zaman mutlu olmadım," dedi. "Ne harika şey!"

İsabel bu sözlerdeki alayı görerek, "Çoğu kişi bende, bir an için bile, birtakım duygular yaşamış gibi bir izlenim uyandırmıyor," dedi.

"Çok doğru; demir kapların sayısı porselenlerin sayısından kesinlikle çok fazla. Ama güven bana, herkes bir iz taşır; en sağlam demir kaplarda bile bir yerde küçük bir bere, küçük bir delik bulunur. Oldukça sağlamım diye övünürüm ama, gerçeği söylemek gerekirse, ben çok kötü berelendim, kenarımdan parçalar koptu, çatlaklarım var. Henüz işe yarıyorum, çünkü çok güzel onarıldım; hem elimden geldiğince dolaptan çıkmamaya çalışıyorum –bayat baharat kokan, sessiz, karanlık dolaptan. Ama güçlü bir ışık altında ortaya çıkmak zorunda kalırsam– canım, çok çirkinim!"

O gün müydü, yoksa konuşmanın az önce gösterdiğim gibi bir renk aldığı başka bir gün mü bilmem, Madam Merle, ona bir öykü anlatacağını söyledi. İsabel buna kesinlikle çok sevineceğini bildirdi; daha sonra da birkaç kez verdiği sözü Madam Merle'e anımsattı. Ancak o hep kendisine daha fazla zaman tanımasını rica ediyordu; sonunda genç arkadaşına açıkça, birbir-

lerini daha iyi tanıdıkları zamana kadar beklemesi gerektiğini anlattı. İsabel kabul etti, ama aynı zamanda, sizde güven uyandırmıyor muyum, diye sordu, güveni kötüye kullanacak birine mi benziyordu? İsabel'in konuk dostu, "Korkum söylediklerimi başkalarına aktarman değil, tam tersine fazlasıyla kendine saklaman. Beni çok sert yargılarsın; şimdi acımasız çağındasın sen," karşılığını verdi. Madam Merle şimdilik İsabel'le İsabel'i konuşmayı yeğliyor, kahramanımızın geçmişine, duygu, düşünce ve umutlarına en büyük ilgiyi gösteriyordu. İsabel'i konuşturuyor, gevezeliklerini sonsuz bir sabırla dinliyordu. Madam Merle'in bunca seçkin insanı tanımış, Bayan Touchett'in dediği gibi, Avrupa'nın en üstün kişileriyle birlikte bulunmuş olmasından etkilenen İsabel, kendine gösterilen ilgiden övünç duyup daha da coşuyordu. Böylesine geniş bir alana yayılmış insanları birbiriyle karşılaştırabilen bir insanın gözüne girdiği için, o da kendini daha çok beğenmeye başlamıştı; belki de bir parça bu karşılaştırmada üstün çıkmanın tadına varmak amacıyla, sık sık Madam Merle'in anı dağarcığına başvuruyor, ondan anılarını anlatmasını istiyordu. Madam Merle birçok yerde yaşamış, bir düzine ülkede toplumsal ilişkiler kurmuştu. "Eğitim gördüm, demiyorum, ama sanırım ben Avrupa'mı tanıyorum," derdi. Bir gün eski bir dostunda kalmaya, İsveç'e gideceğini söyler, bir başka gün yeni tanıdığı biriyle dostluğunu ilerletmek üzere Malta'ya geçmekten söz ederdi. Sık geldiği İngiltere'yi elbette çok iyi biliyordu; bu ülkenin gelenekleri, insanlarının karakteri konusunda İsabel'i aydınlattı; sık sık söylemekten hoşlandığı bir şey, "ne de olsa" İngilizlerin dünyada birlikte en rahat yaşayabileceğiniz insanlar olduğuydu.

Bayan Touchett yeğenine, "Böyle bir zamanda, enişte'nin son günlerinde, burada kalmasını garip karşılama. Yanlış bir şey yapmak onun elinden gelmez; tanıdığım en düşünceli kadındır. Burada kalmakla bana bir iyilik yapıyor; birçok büyük eve yapacağı ziyareti erteliyor," demişti. İngiltere'deyken kendi toplumsal değerinin iki, üç basamak aşağı indiğini hiç unutmayan Bayan Touchett, sözlerine şunları da ekledi: "Nereye dilerse oraya gider; barınacak yeri yok değil. Ama buraya bu vakti ayırmasını

ben istedim, çünkü senin onu tanımanı istiyorum. Senin için iyi olur sanırım. Serena Merle'in tek bir kusuru yoktur."

İsabel karşılık verdi: "Ondan zaten çok hoşlanmasam anlattıklarınız ürkütücü gelebilirdi," dedi.

"Serena en ufak bir 'falso' yapmaz. Seni buraya getirdim; senin için en iyi olanı yapmak isterim. Kardeşin Lily, önüne birçok fırsatlar çıkaracağını umuyor. İkinizi bir araya getirerek, eline bu fırsatlardan birini veriyorum şimdi. Avrupa'nın en zeki kadınlarından biridir o."

İsabel, "Ben onu sizin tanımladığınız Madam Merle'den daha çok beğeniyorum," demekte direndi.

"Bir gün onun da eleştirilecek bir yanını bulacağını sanıp övünüyor musun? Bulduğunda bana da haber verirsin umarım."

İsabel, "Acımasızlık olur – size karşı," dedi.

"Sen bana aldırma. Tek kusur bulamazsın onda."

"Belki öyledir. Ama varsa, gözümden kaçmayacağını söyleyebilirim."

Bayan Touchett, "Dünyada bilinecek ne varsa hepsini bilir, "dedi.

İsabel bu konuşmadan sonra arkadaşına, Bayan Touchett'in onun kusursuzluğuna en ufak bir toz kondurmadığından haberi olduğunu umduğunu söyledi.

Bunun üzerine Madam Merle, "Teşekkür ederim ama korkarım ki, saatin kadranında görülmeyen kusurlar teyzenin hiç aklına gelmiyor, ya da en azından, onlardan söz etmiyor," dedi.

"Onun bilmediği vahşi bir yanınız var demek?"

"Yok, hayır. Korkarım karanlıkta kalan yanlarım en evcil yanlarım. Ancak, teyzen için kusursuzluk, insanın yemeğe –yani onun yemeğine– hiç geç kalmaması demektir. Sırası gelmişken, geçen gün, Londra'dan döndüğünde, yemeğe geç kalmadım; salona girdiğimde saat tam sekizi gösteriyordu: Sizler erken gelmiştiniz. Kusursuzluk, aldığın mektubu günü gününe yanıtlamak, teyzende kalmaya geldiğinde yanında fazla eşya getirmemek ve hastalanmamaya dikkat etmek demektir. Bayan Touchett'e göre erdem bunlardan oluşur; erdemi ögelerine indirgeyebilmek ne büyük nimet."

Görülüyor ki, Madam Merle'in kendi konuşması cesur, özgür eleştirilerle doluydu, ama bunlar eleştirilen kimsenin kişiliğini küçültür nitelikte göründüğü zaman bile, İsabel, Madam Merle'in huysuz olduğunu düşünmedi. Örneğin, Bayan Touchett'in becerikli konuğunun, ev sahibesinin güvenini kötüye kullandığı genç kızın hiç aklına gelmedi. Bunun çok iyi nedenleri vardı: Birincisi, İsabel, karanlıkta kalan yanları bulunduğu konusunda Madam Merle'e hak veriyordu; ikincisi, söylediklerinden çok daha fazlasını söyleyebileceğini dokundurmuştu, üçüncüsü de, bir insana içtenlikle yakın akrabalarım çekiştirmeniz, onu kendinize yakın bulmanızın açık ve hoş bir belirtisiydi. Günler geçtikçe ilişkilerindeki büyük yakınlaşmanın belirtileri çoğaldı; genç kıza göre bu belirtilerin başlıcası, Madam Merle'in konuşma konusu olarak İsabel Archer'ı seçmesiydi; kendi yaşamındaki olaylara değiniyor, ama üzerlerinde durmuyordu; nasıl tatsız bir dedikoducu değilse, kabaca bencil bir insan da değildi.

Birkaç kez, "Ben yaşlıyım, bayatım, solmuşum," demişti. "Geçen haftanın gazetesinden daha çok ilgi çekici bir yanım yok. Sen gençsin, tazesin, bugününsün; önemli olan şey sende var; güncellik var. Bende de vardı bir zamanlar – bir saat için hepimizde vardır. Ama sende daha uzun sürecek. O zaman hadi senden söz edelim; sen bana işitmek istemediğim hiçbir şey söyleyemezsin. Bu da yaşlandığımı gösterir – gençlerle konuşmaktan hoşlanışım. Sanırım böylece yitirdiklerimize çok iyi bir karşılık alıyoruz. Gençlik içimizde olamıyorsa, dışımızda olur; hem gençliği bu türlü daha iyi görüp duyumsarız; buna gerçekten inanıyorum. Elbette gençliğe anlayışla yaklaşmamız gerekir –ben her zaman anlayışlı olacağım. Yaşlılara karşı huysuz davranacağımı pek sanmam– umarım böyle şey yapmam; kesinlikle çok sevdiğim yaşlılar var. Ancak gençlerin karşısında her zaman boynum bükük olacak, bu kesin; beni çok etkiliyor gençler, çok çekiyor. O zaman ben de sana *carte blanche* veriyorum; dilersen saygısızlık bile edebilirsin; aldırmayıp seni korkunç şımartırım. Yüz yaşındaymışım gibi mi konuştum? Eh, istersen öyleyim diyelim. Fransız Devriminden önce doğdum ben. Ah canım, *je viens de loin*; eski dünyanın, çok eski bir dünyanın insanıyım. Ameri-

ka'yı daha çok anlat bana; yeterince anlatmıyorsun. Zavallı bir çocukken getirildim buraya; o görkemli, ürkütücü, gülünç ülkeyi, kesinlikle dünyanın en büyük ve en komik ülkesini, bunca az tanımam gülünç, daha doğrusu ayıp! Buralarda benim gibi pek çok kişi var; hepimizin de kötü durumda olduğunu söylemeliyim. İnsan kendi ülkesinde yaşamalı, nasıl olursa olsun, doğal yeri orasıdır. İyi Amerikalılar değilsek, kötü Avrupalılar olduğumuz kesin; burada doğal bir yerimiz yok. Yüzeyde sürünen asalaklarız; ayaklarımız toprağa basmıyor. En azından insan bunu bilebilirse düşlere kapılmaz. Bir kadın belki durumu idare edebilir; bence kadının doğal bir yeri zaten yoktur; kendini nerede bulursa, oranın yüzeyinde kalmak ve, az çok, sürünmek zorundadır. Karşı mı çıkıyorsun, canım? Bu sana korkunç mu geldi? Ben hiçbir zaman sürünmem mi diyorsun? Doğru, seni sürünür göremiyorum; birçok zavallı yaratıktan daha dik duruyorsun. Çok iyi; genel olarak senin sürüneceğini sanmıyorum. Ama erkekler, Amerikalılar; *je vous demande un peu*, buradaki yaşamları neye benziyor onların? Kendilerine çekidüzen vermeye çalışıp durmalarının bence imrenilecek bir yanı yok. Zavallı Ralph Touchett'e bak: Nasıl bir adam o öyle? Neyse ki veremli. Neyse ki diyorum, çünkü böylece ona yapacak bir iş çıkıyor. Verem onun için *carrière* gibi, görev gibi bir şey. 'Bakın, Bay Touchett akciğerleri ile ilgilenir, iklimler konusunda derin bilgi sahibidir,' diyebilirsiniz. Ama bu olmasa kimdir o? Neyi temsil eder? 'Mr. Touchett: Avrupa'da oturan bir Amerikalı.' Bu hiçbir anlama gelmez – bundan daha anlamsız bir şey olamaz. 'Çok iyi yetişmiş,' diyorlar. 'Çok güzel bir enfiye kutusu koleksiyonu var.' Durumun acıklılığını göstermeye koleksiyonu yeter. Bıktım bu sözcüğü duymaktan; gülünç buluyorum. Zavallı yaşlı babaya gelince, o başka; onun kimliği, hem de ağırlığı olan bir kimliği var. Büyük bir finans kurumunu temsil ediyor; bu da günümüzde, hiçbir işten aşağı kalmaz. En azından bir Amerikalı için pekâlâ bir iştir. Ama gene de, teyzenin oğlunun, ölmediği sürece, süreğen bir hastalığı olması iyi. Enfiye kutularından çok daha iyi. Hasta olmasaydı, bir şey yapardı mı diyorsun? Finans kuruluşunda babasının yerini alırdı, öyle mi? Zavallı çocuğum, kuşkuluyum bundan; o kuruluşu sevdiğini hiç

sanmam. Ama sen onu benden iyi tanırsın, bir zamanlar ben de oldukça iyi tanımış olsam bile – belki yapardı diyelim. Bildiğim en kötü örnek, benim bir dostum, bir yurttaşımız; İtalya'da yaşıyor, o da küçükken, elinden bir şey gelmezken, buraya getirilmiş; tanıdığım en hoş adamlardan biri. Bir gün tanışmalısın. Sizi bir araya getiririm, o zaman ne demek istediğimi anlarsın. Gilbert Osmond İtalya'da oturur; onu anlatmak için söylenebilecek tek şey de budur. Son derece akıllı, yüksek yerlere gelmek için yaratılmış bir adamdır, ama, dediğim gibi, *tout bêtement* İtalya'da yaşadığını söylemekle, her şeyi anlatmış olursun. Ne bir meslek, ne bir ad, ne bir görev, ne bir servet, ne bir geçmiş, ne bir gelecek, hiçbir şey. A, evet, beyefendi resim yapar – sulu boya resimler; benim gibi ama benden iyidir. Resmi epeyce kötüdür; aslında buna seviniyorum. Neyse ki çok tembeldir, öylesine tembeldir ki, bu onun için neredeyse bir görev yerine geçer.'Ben hiçbir şey yapmam; son derece tembelimdir. Günümüzde hiçbir iş sabah saat beşte kalkmadan yapılmıyor,' diyebilir. Böylece kendini başkalarından bir bakıma ayrı tutmuş oluyor; sabah erken kalksa bir şeyler yapabileceğini sanıyorsun. Resim yaptığından genellikle başkalarına hiç söz etmez; buna değinmeyecek kadar akıllıdır. Ama küçük bir kızı var; tatlı küçük bir kız; işte ondan çok söz eder. Çok düşkündür ona; kusursuz bir baba olmak meslek sayılsaydı, bu meslekte pek yükselirdi, ama korkarım bu, enfiye kutuları toplamaktan daha iyi değil, belki daha bile kötü. Bana Amerika'da insanların ne yaptığını anlat," dedi Madam Merle. Şunu da ayraç içinde belirtmeli ki, Madam Merle, okura kolaylık sağlamak için küme halinde verilen bu düşüncelerin hepsini birden dile getirmedi. Bay Osmond'un yerleştiği, Bayan Touchett'in bir ortaçağ şatosunda oturduğu, Floransa'yı anlattı; kendinin *pied-à-terre*'iyle şam ipeğinden oldukça kaliteli bazı örtülerinin bulunduğu Roma'yı anlattı. Yerlerden, insanlardan, ve bilinen deyimiyle, "türlü konulardan" bile söz etti. Zaman zaman da sözü, yaşlı ev sahibinin ne kadar iyileşme umudu olduğuna getirdi. Daha baştan, bu iyi yürekli adamın yaşaması için az bir umut bulunduğunu düşünüyordu; İsabel onun bu kadar kesin, ayrım yapan, işten anlar bir tavırla yaşlı enişteşinin yaşam süresini ölçüp

biçmesine şaştı. Bir akşam Madam Merle, Bay Touchett'in daha fazla yaşamayacağını bildirdi.

"Sir Matthew Hope bana en uygun bir dille açıkça böyle söyledi," dedi."Yemekten önce, şurada, şöminenin yanında duruyordu. Bu büyük doktor çok sevimli. Sevimliliğinin, Bay Touchett'in sonunun geldiğini bildirmesiyle bir ilgisi var demek istemiyorum. Ama böyle şeyleri incelikle söylemeyi biliyor. Ona böyle bir zamanda burada kalmaktan tedirgin olduğumu, bana –hastaya bakamadığıma göre– bunun düşüncesizlik gibi geldiğini anlattım. 'Kalmalısınız, sizin göreviniz daha sonra başlayacak,' diye yanıtladı. Hem Bay Touchett'in bu dünyadan ayrılacağını, hem de benim acıları hafifletmekte o zaman işe yarayacağımı söylemenin çok ince bir yolu değil mi bu? Ancak, aslında ben hiçbir işe yaramam. Teyzen kendi acılarını kendi dindirir; tam olarak ne derece avutulması gerektiğini yalnız kendi bilir. Gereken dozu vermeyi bir başkasının üstlenmesi çok nazik bir konu. Teyzenin oğlu için durum başka. Babasını adamakıllı özleyecektir o. Ancak ben Bay Ralph'ı avutmaya cesaret edemem; o tür bir ilişkimiz yok."

Madam Merle daha önce de birkaç kez Ralph Touchett'le ilişkilerinde adı konmayan bir uyumsuzluğa değinmişti; İsabel bunu fırsat bilip aranız iyi değil mi, diye sordu:

"Çok iyi. Ancak benden hoşlanmaz."

"Ona ne yaptınız ki?"

"Hiçbir şey. Ama neden gerekmez."

"Sizden hoşlanmamak için mi? Bence çok iyi bir neden gerekir."

"Çok incesin. Benden hoşlanmamaya başladığın gün dikkat et, senin iyi bir nedenin olsun."

"Sizden hoşlanmamak mı? Hiçbir zaman."

"Umarım olmaz; çünkü bir başlarsan sonu gelmez. Kuzeninle böyle oldu; bir türlü bunu yenemiyor. Doğal bir anlaşmazlık – tek yanlı olmasına karşın anlaşmazlık denebilirse. Onda benim karşı çıktığım herhangi bir şey yok; bana haksızlık ettiği için en ufak bir hınç da beslemiyorum. Adalet istiyorum, hepsi bu. Gene de, centilmendir, hiçbir zaman arkamdan konuşmaz, bunu sezi-

yorum." Madam Merle bir an sustuktan sonra, "*Cartes sur table*," dedi. "Ondan korkmuyorum."

"Yok canım," diyen İsabel sözlerine, Ralph'ın dünyanın en iyi yaratığı olduğu konusunda bir şeyler daha ekledi. Yalnız, Madam Merle'i Ralph'a ilk sorduğunda, aldığı üstü kapalı yanıtı bu hanım kendi için zararlı bulabilirdi; bunu anımsadığından, aralarında bir şey var, diye düşündüyse de, daha fazla konuşmadı. Bu önemli bir şeyse, saygı duyulması gerekirdi; yok, değilse, merak etmesine değmezdi. Bilmeyi bu denli çok sevmesine karşın, İsabel perdeleri kaldırmaktan, karanlık köşelere bakmaktan çekinen bir yaratılışa sahipti. Bilgi sevgisi yanında, cahil kalmak için de büyük yeteneği vardı.

Ancak, Madam Merle'in bazı sözleri İsabel'i ürkütüyor, dinlerken düzgün kaşlarının kalkmasına, daha sonra da sözcükler üzerinde durup düşünmesine neden oluyordu. Madam bir gün her zamanki rahat havasının sulandırdığı, ama tümüyle gizleyemediği bir acılıkla, "Senin yaşında olmak için çok şey verirdim," dedi. "Ah, yeniden bir başlayabilseydim – yaşamım önümde olabilseydi!"

İsabel biraz korktuğu için yavaşça, "Yaşamınız henüz önünüzde," diye karşılık verdi.

"Hayır; en iyi bölümü gitti; hem de boş yere harcandı."

"Boş yere olmadığı kesin," dedi İsabel.

"Neden? Neyim var? Ne koca, ne çocuk, ne servet, ne bir mevki, ne de hiç sahip olmadığım bir güzelliğin izleri."

"Birçok dostunuz var, sevgili Madam Merle."

Madam Merle atıldı: "Bundan o kadar emin değilim!"

"Ah, yanılıyorsunuz. Anılarınız, incelikleriniz, yetenekleriniz–"

İsabel'in sözünü kesti. "Yeteneklerim ne getirdi bana? Saatleri, yılları geçirmek için şimdi bile onları kullanmak, bir iş yapıyormuş havasına girip kendimi kandırmak, bilincimi uyuşturmak gereğinden başka hiçbir şey getirmedi. İnceliklerime, anılarıma gelince, onlardan ne kadar az söz edilse, o kadar iyidir. Sen dostluk edecek daha iyi birini bulana kadar benim dostumsun."

"O zaman bunun böyle olmadığını göreceksiniz."

"Evet; seni yitirmemek için çaba harcarım." Arkadaşı İsabel'e çok ciddi bir yüzle baktı. "Senin yaşında olmak isterdim derken, senin niteliklerinle demek istiyorum – senin gibi açık, cömert, içten. Ancak o zaman yaşamımı bir şeye benzetebilirdim."

"Yapmak isteyip de yapmadığınız ne var?"

Madam Merle piyanonun taburesinde otururken birden dönüp konuşmaya başlamıştı; şimdi eline bir nota alarak düşünmeden sayfaları çevirdi.Sonunda "Ben çok hırslıyım," diyerek İsabel'i yanıtladı.

"Ve istediklerinizi yerine getiremediniz. Çok büyük şeyler istemiş olmalısınız."

"İsteklerim çok büyüktü. Anlatsam kendimi gülünç duruma sokardım."

İsabel bunların ne olabileceğini düşündü – Madam Merle başında bir taç taşımayı mı amaçlamıştı? "Sizin başarı kavramınız nedir bilmiyorum, ama çok başarılı olmuşsunuz gibime geliyor. Aslında bana göre, siz başarının ta kendisisiniz."

Madam Merle gülümseyerek notayı elinden attı. "Senin başarı kavramın nedir?" diye sordu.

"Bunun çok alçakgönüllü bir şey olacağını düşündüğünüz belli. Bence başarı, insanın gençlik düşlerinin gerçekleşmesidir."

"Ah, işte bende bu hiç olmadı! Ama düşlerim öyle büyük – öyle olmayacak şeylerdi ki. Tanrı beni bağışlasın, şimdi de düş kuruyorum," diyen Madam Merle piyanoya dönerek tantanayla çalmaya başladı. Ertesi sabah İsabel'e başarı tanımının çok hoş, ama korkunç acıklı olduğunu söyledi. Bu ölçüye göre kim başarılı sayılabilirdi ki? İnsanın gençlik düşleri büyüleyiciydi, harikaydı! Böyle bir şeyin gerçekleştiğini hiç gören var mıydı?

İsabel, "Ben kendim gördüm," demek yürekliliğini gösterdi.

"Şimdiden mi? Dün kurduğun düşlerin olmalı."

İsabel gülümsedi. "Ben düş kurmaya çok küçük başladım," dedi.

"Çocukluğunda istediğin şeyler, demek? Pembe bir kuşak, gözlerini kapayabilen bir bebek."

"Yok, bunu demek istemedim."

"Ya da önünde diz çöken bıyıklı bir genç."

İsabel daha da kesin, "Hayır, bu da değil," dedi.

Madam Merle bu sözlerdeki vurguya dikkat etmişti. "Sanırım, gerçekten de bunu demek istedin," dedi. "O bıyıklı genci hepimiz düşledik. Bu genç adam kaçınılmazdır. O sayılmaz."

İsabel biraz sustuktan sonra aşırı, kendine özgü bir tutarsızlıkla, "Neden sayılmasın?" dedi. "Genç var, genç var."

"Ve seninki bulunmaz anka kuşuydu, öyle mi? Tam düşlediğin genci buldunsa, bu gerçekten başarıdır, gönülden kutlarım seni. O zaman neden birlikte Apeninlerdeki şatosuna uçmadın?"

"Apeninlerde şatosu yok."

"Nesi var? Kırkıncı Caddede kırmızı tuğladan çirkin bir evi mi? Bunu söyleme bana; bunu düş diye kabul etmem."

İsabel, "Evi benim için önemli değil," dedi.

"Bu da senin hamlığını gösterir. Benim kadar yaşarsan her insanın bir kabuğu olduğunu ve bu kabuğun hesaba katılması gerektiğini öğrenirsin. Kabuk derken koşulların oluşturduğu yumağı anlatmak istiyorum. Tek başına soyutlanmış bir adam ya da kadın bulamazsın; her birimiz birtakım eklentilerden oluşan kümeleriz. Biz 'kendimiz neyiz? İnsanın ben'i nerede başlar? Nerede biter? Benlik, bizim olan her şeye doğru taşar – ve sonra gene akıp bize gelir. Benim büyük bir parçamın, üstüme giymek için seçtiklerimde olduğunu biliyorum. Nesnelere büyük saygım vardır. Biz –başkalarına– kendimizi nasıl anlatıyorsak oyuz; insanın evi, eşyası, giysileri, okuduğu kitaplar, kimlerle dostluk ettiği, bunlar hep bir şeyler anlatır."

Bu sözlerde felsefe çoktu, ama Madam Merle'in daha önceki bazı sözleri de bunlardan geri kalmazdı. İsabel felsefeyi sevse de, kimlik konusunda arkadaşının yaptığı bu cüretli çözümlemeye katılamadı. "Sizin gibi düşünmüyorum," dedi. "Tam tersini düşünüyorum. Kendimi anlatıp anlatamadığımı bilmem, ama beni benden başka hiçbir şeyin anlatamayacağını biliyorum. Benim olan hiçbir şey benim ölçütüm olamaz; tam tersine, her şey bana bir sınır çizer, beni engeller ve tümüyle rastlantısaldır. Seçtiğim giysiler, sizin dediğiniz gibi, kesinlikle beni anlatmaz; tanrı korusun, anlatmalarını da istemem."

Madam Merle hafiften araya girdi: "Sen çok güzel giyiniyorsun."

"Olabilir; ama beni buna göre yargılamalarını istemem. Giysilerim terzimi gösterebilir, ama beni göstermez. Bir kez onlar benim seçimim değil, toplumun beni seçmeye zorladığı şeyler."

Madam Merle hemen hemen konuşmaya son veren bir tavırla, "Çıplak gezmeyi mi yeğlerdin?" diye sordu.

Bu çok hünerli kadına karşı kahramanımızın toyca gösterdiğini anlattığım güven konusunda biraz kuşku uyandırsa da, açıkça söylemeliyim ki, İsabel ona Lord Warburton'dan hiç söz etmemiş, Caspar Goodwood'un da adını anmamıştı. Bununla birlikte, evlenmek için eline fırsatlar geçtiğini, bunların çok iyi fırsatlar olduğunu da saklamamıştı. Lord Warburton kızkardeşlerini de yanına alarak Lockleigh'den ayrılmış, İskoçya'ya gitmişti; birkaç kez Ralph'a yazıp Bay Touchett'in sağlığını sormuştu ama, Warburton yakınlarda olsa belki sormadan edemeyeceği türden soruları, İsabel'in duymak sıkıntısına katlanması şimdilik söz konusu değildi. Warburton nasıl davranması gerektiğini çok iyi bilirdi, ancak İsabel de iyi biliyordu ki, Gardencourt'a gelse, Madam Merle'i görecek, görünce ondan hoşlanıp, bu hanımın genç dostuna aşık olduğunu belli edecekti. Rastlantı bu ya, Madam Merle'-in, Gardencourt'a, hepsi de çok daha kısa olan bundan önceki gelişlerinde, Warburton ya Lockleigh'de bulunmamış, ya da Bay Touchett'i aramamıştı. Madam Merle'in, bölgenin büyük adamı olarak adını duyduğu Warburton'un, Bayan Touchett'in ülkeye henüz ithal ettiği yeğeni ile evlenmek isteyenlerden biri olduğundan kuşkulanması için neden yoktu.

Düşüncelerinin tümünü açıklamayışına karşın, İsabel'in zaman zaman çok fazla konuştuğu duygusuna kapılmasına neden olan, yarım yamalak iç dökmelerine karşılık olarak, Madam Merle, "Daha çok zamanın var,"demişti. "Henüz bir şey yapmadığına –yapacaklarının önünde olmasına seviniyorum. Birkaç güzel evlenme teklifini geri çevirmiş olmak kızlar için iyidir– elbette alabilecekleri en iyi teklifler bunlar değilse. Sözlerimde korkunç bir kokuşmuşluk buldunsa bağışla; insan bazen maddi olmalı. Yalnız, salt hayır demek uğruna hayır dememeye bak. Bunu yapar-

san, gücünü kullanmanın tadını tadarsın, ama, ne de olsa, kabul etmek de güçlülük gösterir. Çok fazla hayır demek tehlikesi de her zaman vardır. Bu benim içine düştüğüm bir tehlike olmadı – ben gerektiği kadar hayır demedim. Sen nefis bir yaratıksın; bir başbakanla evlendiğini görmek isterdim. Ama açık konuşmak gerekirse, biliyorsun ki, aslında bir parti olduğun söylenemez. Çok güzelsin, çok akıllısın; başlı başına az bulunur bir insansın. Maddi varlığının ne olduğu konusundaki bilgin son derece belirsiz; ama, anladığım kadarıyla sırtında bir gelir yükü yok. Keşke biraz paran olsaydı."

"Keşke olsaydı!" dedi İsabel, O an için iki nazik gencin yoksulluğunu bağışlanır bir kusur saydığını unutmuştu.

Bay Touchett'in hastalığının sonucu açıkça belli olduğundan,Sir Matthew Hope'un iyi yürekli öğüdüne karşın, Madam Merle Gardencourt'da sonuna kadar kalmadı. Başkalarına verdiği, artık tutulması gereken, sözler vardı; İngiltere'den ayrılmadan önce Bayan Touchett'i ya Gardencourt'da ya da kentte nasılsa göreceğini söyleyerek gitti. İsabel'den ayrılışı ilk karşılaştıkları günden daha bile fazla, bir dostluğun başlangıcı gibiydi. "Birbiri ardından altı ayrı yere gidiyorum, ama senin kadar hoşlandığım hiç kimseyi görmeyeceğim. Ancak, hepsi de eski dostlar; benim yaşımda yeni dostluklar kurulmaz. Seni ayrı tuttum. Bunu anımsa ve benim için elinden geldiğince iyi düşün. Ödülümü bana inanarak vermelisin," dedi.

İsabel buna onu öperek karşılık verdi; bazı kadınlar kolay öpüşür, ama öpücükten öpücüğe fark vardır; Madam Merle bu kucaklamayı yeterli buldu. Genç kızımız bundan sonra çoğu zaman yalnızdı. Teyzesiyle teyzesinin oğlunu yalnız yemeklerde gördü, teyzesinin ortada görünmediği saatlerin şimdi çok küçük bir bölümünü kocasına bakmakla geçirdiğini öğrendi. Bayan Touchett geri kalan saatleri, yeğeninin bile giremediği kendi dairesinde geçiriyor, orada birtakım gizemli ve akıl ermez işlerle uğraştığı anlaşılıyordu. Sofrada asık suratlı ve ciddiydi. İsabel bunun teyzesinin takındığı bir tavır değil, inandığı bir şey yüzünden olduğunu görebiliyordu. Teyzesi bunca zaman kendi bildiği gibi yaşadığına pişman mıydı acaba? An-

cak bunun gözle görülen bir kanıtı yoktu – ne gözyaşı, ne iç çekmeler, ne de böyle zamanlarda kendi başına yeterli sayılan abartılı bir işgüzarlık. Bayan Touchett'in yalnızca bazı şeyleri düşünmeye, bir sonuç çıkarmaya, gerek duyduğu belliydi; ahlâkla ilgili konular için örnek bir titizlikle tuttuğu bir defter, sayfalarında şaşmaz çizgilerle belirlenmiş sütunlar bulunan, keskin madeni tokalı, tertemiz, küçük bir hesap defteri vardı. Düşüncelerini sözlü olarak dile getirmesi ise, her zaman belli bir amacı gerçekleştirmek için olmuştu. Madam Merle evden ayrıldıktan sonra, Bayan Touchett, İsabel'e,"Önceden bilsem, senin buraya gelmeni önermezdim," dedi. "Gelecek yılı bekler, o zaman çağırırdım."

"O zaman enişteni hiç tanımamış olurdum. Şimdi gelmek benim için büyük bir mutluluk oldu."

"Bu çok iyi, ama seni Avrupa'ya enişteni tanı diye getirmedim." Pek doğru bir sözdü bu, ama İsabel'e göre, zamanlaması pek yerinde değildi. Bunu da, başka konuları da düşünecek boş zamanı oldu. Her gün tek başına bir yürüyüşe çıkıyor, kitaplıkta belirsiz saatler geçiriyordu. Akıl yorduğu konulardan biri, düzenli olarak mektuplaştığı arkadaşı Henrietta Stackpole'un serüvenleriydi. İsabel arkadaşının gazete yazılarındaki üsluptan çok, özel mektuplarındaki üslubu beğeniyordu; daha doğrusu Henrietta'nın gazeteye gönderdiği yazılar hiç basılmasa, harika mektuplar olurdu. Ancak Henrietta, meslek açısından kendi mutluluğuna yetecek kadar bile olsa, istenen başarıyı sağlayamamıştı; Büyük Britanya'daki yaşamın görmeye o kadar heves ettiği iç yüzü, önünde *ignis fatuus* gibi dans edip duruyordu[10]. Lady Pensil'in çağrısı, nedendir bilinmez, bir türlü ona ulaşmamıştı. Zavallı Bay Bantling'in de, tüm dostluğuna, ince zekâsıyla yaptığı tahminlere karşın, gönderildiği apaçık belli olan bu davetnamenin, görevini böyle ciddi bir biçimde savsaklayışının nedenini açıklayamıyordu. Henrietta'nın işleri Bay Bantling'i çok üzmüş olmalı ki, bu düşsel Bedfordshire gezisinin yerine geçecek başka bir şey bulması gerektiğine inanı-

10 Bataklıklarda görülen, organik maddelerin çürümesinden oluşan gazlerden çıkan buhar; aldatıcı umut ya da nesne.

yordu. Henrietta mektubunda, "Benim Avrupa'ya gitmem gerekir diye düşünüyormuş. Kendi de gitmek istediğine göre, bu öğüdü içtenlikle veriyor sanırım," diye yazmıştı. "Fransızların yaşamını niçin gözlemlemediğimi bilmek istiyor; gerçekten de yeni Cumhuriyeti görmeyi çok isterim. Bay Bantling Cumhuriyete pek önem vermiyor, ama gene de Paris'e gitmeye niyetli. Bana çok ilgi gösterdiğini söylemeliyim – istediğim kadar; hiç değilse bir tane nazik İngiliz erkeği tanımış oluyorum. Ona sürekli, Amerikalı olmalıydınız, diyorum. Nasıl sevindiğini bir görsen. Ne zaman bunu söylesem hep aynı yanıtı veriyor: 'Ah, gerçekten mi? Hadi canım!'" Henrietta birkaç gün sonra hafta sonunda Paris'e gitmeyi kararlaştırdığını yazdı; Bay Bantling onu geçirmeye gelecek, belki de onunla birlikte Dover'a kadar gidecekti. İsabel'in gelmesini Paris'te bekleyeceğini de ekliyor, sanki İsabel Avrupa yolculuğuna yalnız başına çıkacakmış gibi, Bayan Touchett'ten hiç söz etmiyordu. Ralph'ın Henrietta ile ilgilendiğini bilen kahramanımız, bu genç kızın yaşamındaki gelişmeleri meraka benzer bir duyguyla izleyen kuzenine bu mektupların bazı bölümlerini aktardı.

"Henrietta'nın işi iyi," dedi Ralph. "Eski bir Süvari Subayı ile Avrupa'ya gidiyor! Yazacak şey arıyorsa, bu serüveni anlatsın yeter."

İsabel yanıtladı: "Evet, geleneklere aykırı. Ama, bunda – Henrietta'dan yana– en ufak bir kötülük bulunduğunu dokundurmak istiyorsan, çok yanılıyorsun. Sen onu hiç anlamayacaksın."

"Bağışla beni ama, onu çok iyi anlıyorum. Önceleri anlamadım, ama şimdi ona hangi açıdan bakılacağını biliyorum; ancak Bantling bunu bilmiyor; bazı şeylere çok şaşırabilir. Ah, ben Henrietta'yı sanki kendim yaratmışım gibi anlıyorum."

İsabel bundan kuşkuluydu, ama bugünlerde kuzenine çok acıdığından fazla üzerine varmadı. Madam Merle'in gitmesinden bir hafta sonra kitaplıkta, elinde dikkatini veremediği bir kitapla oturmuştu. Pencere önünde bir sıraya yerleşmiş, karanlık, ıslak bahçeye bakıyordu. Kitaplıkla evin giriş kapısı arasındaki açı dik olduğundan son iki saattir bulunduğu yerden doktorun kapının

önünde bekleyen arabasını görebiliyordu. Doktorun bunca uzun bir süre orada kalmasına şaşmıştı, ama sonunda onun sahanlıkta belirdiğini, bir an durup, atının dizlerine bakarak ağır ağır eldivenlerini giydiğini, sonra da arabasına binip gittiğini gördü. İsabel yarım saat daha yerinden ayrılmadı; evde büyük bir sessizlik vardı. Öyle büyük bir sessizlik ki, sonunda, odanın kalın halısı üzerinde duyduğu yumuşak, ağır adımlar, neredeyse yerinden fırlamasına neden oldu. Çabucak başını çevirip bakınca, elleri gene ceplerinde, ama yüzünde her zamanki örtülü gülümsemeden hiçbir iz bulunmayan Ralph Touchett'in orada durduğunu gördü. Ayağa kalktı, kalkışı, yüzü, bir soruyu dile getiriyordu,

"Hepsi bitti," dedi Ralph.

"Enişte—?" diyen İsabel sözünü bitirmedin sustu.

"Sevgili babam bir saat önce öldü."

İsabel iki elini ona uzatarak, "Ah, zavallı Ralph'ım," dedi.

20

Bundan iki hafta kadar sonra Madam Merle arabayla Winchester Meydanındaki eve geldi. Arabadan inerken, yemek odasının pencereleri arasına asılan, temiz, büyük, siyaha yeni boyanmış, tahta bir panonun üzerinde, beyaz yağlıboya harflerle yazılmış – "Bu değerli mülk satılıktır" sözcüklerini ve başvurulacak komisyoncunun adını gördü. Büyük pirinç tokmakla kapıyı çaldıktan sonra açılmasını beklerken içinden, "Hiç zaman yitirmedikleri kesin, iş bitirici bir ülke!" dedi. Merdivenlerden konuk odasına çıkarken de, evin boşaltılacağını gösteren birçok şey vardı: Duvarlardan indirilip divanların üzerine konmuş resimler, perdesiz pencereler, halıları alınmış, çıplak yerler. Bayan Touchett onu karşıladığında, üzüntü bildirmek için söylenecek sözleri söylenmiş sayacağını hemen belli etti.

"Ne diyeceğini biliyorum – çok iyi adamdı. Ancak ben bunu herkesten iyi bilirim, çünkü iyiliğini göstermesi için ona çok daha fazla fırsat tanıdım. Bu konuda iyi bir eş oldum," dedi; kocasının da bunu anladığını sanıyordu. "Bana fazlasıyla cömert davranmış," dedi; "Beklediğimden çok demiyorum, çünkü beklemiyordum. Bilirsin ben genelde beklemem. Ama sanırım, çoğu zaman dış ülkelerde yaşayıp, yabancıların arasına –özgürce diyebilirsin– katılmama karşın; hiçbir zaman bir başkasını ondan üstün bulduğumu gösteren en ufak bir şey yapmadım; bunu gözönünde tutmuş olmalı."

Madam Merle, "Kendinden başkasını," diye aklından geçirdi, ancak bu tümüyle sessiz bir düşünceydi.

Bayan Touchett tok sözlü konuşmasını sürdürerek, "Ben kocamı hiçbir zaman bir başkasına feda etmedim," dedi.

Madam Merle, "Evet, sen başka biri için hiçbir şey yapmadın!" diye düşündü.

Bu sessiz yorumlardaki kuşkucu tutumun açıklanması gerekir; açıklanmalı, çünkü, hem Madam Merle'in kişiliği hakkında şimdiye kadar edindiğimiz –belki biraz yüzeysel olan– izlenimlere, hem de Bayan Touchett'in geçmişindeki gerçeklere ters düşen bir tutum bu. Daha da çok açıklanması gerekir, çünkü Madam Merle, arkadaşının son söylediği sözü kendisine bir şey dokundurmak için söylemediğine kesinlikle ve haklı olarak inanıyordu. İşin aslı, Madam Merle, evin eşiğini aşar aşmaz, Bay Touchett'in ölümünün bazı gözle görülmez sonuçları olduğunu, bunların kendi içinde bulunmadığı küçük bir çevreye yarar sağladığını sezinlemişti. Doğal olarak birtakım sonuçlara yol açacak bir olaydı bu ölüm; Gardencourt'da kaldığı sırada birkaç kez bunu düşünmüştü. Ancak böyle bir şeyi zihninde canlandırmak başka, somut belirtilerinin ortasında durmak başkaydı. Şu anda malın bölüşüldüğü düşüncesi –neredeyse ganimetin diyecekti– üstüne çöküyor, dışarda kaldığını sezmek onu sinirlendiriyordu. Madam Merle'i açgözlü, kıskanç çoğunluktan biri gibi göstermek istemiyorum, ama hiçbir zaman doyurulmamış istekleri bulunduğunu zaten öğrenmiştik. Kendisine sorulsa, gururlu, güzel bir gülümsemeyle, Bay Touchett'ten kalanlardan en ufak bir pay bile almaya elbette hakkı olmadığını kabul eder, baş parmağıyla orta parmağını birleştirip bir fiske vurarak, "Aramızda hiçbir şey olmadı ki," derdi. "O tür bir şey hiç yoktu, zavallı adam!" Hemen söylemeliyim ki, şu anda içini dolduran uygunsuz istekleri engellemek elinden gelmese de, bunu hiç belli etmemeye özen gösterdi. Ne de olsa, kendi yitirdiklerine üzülse bile, Bayan Touchett'in kazandıklarına sevinmişti.

Yeni dul, "Bana bu evi bıraktı," dedi. "Ama elbette içinde oturacak değilim; Floransa'da çok daha iyi bir evim var. "Vasiyetname açılalı daha üç gün oldu, ama ben evi satılığa çıkardım bile. Bankada da hissem var; yalnız onu bankada bırakmak zorunda olup olmadığımı daha anlayamadım. Bir zorunluluk yoksa çekerim. Gardencourt Ralph'ın, bu doğal; yalnız oranın bakımı için yeterli geliri var mı bilmem. Elbette çok zengin oldu, ancak

babası başkalarına çok büyük paralar bıraktı; Vermont'da üçüncü göbekten kuzenlere bir dizi bağış; ama Ralph Gardencourt'u çok sever; orada her işe bakan tek bir hizmetçi, bir de bahçıvan çırağıyla yaşayabilir – yazın. Kocamın vasiyetinde bir madde çok dikkat çekici: Yeğenime bir servet bırakmış."

Madam Merle yavaşça yineledi: "Bir servet!"

"İsabel yetmiş bin sterlin gibi bir para alıyor."

Madam Merle ellerini kucağında kavuşturmuş oturuyordu; bu sözleri duyunca, ellerini gene aynı durumda kaldırıp bir an göğsüne bastırdı, biraz büyüyen gözlerini arkadaşına dikerek, yüksek sesle, "Ah, şeytan!" dedi.

Bayan Touchett ona çabucak bir göz attı: "Bununla ne demek istedin?"

Madam Merle bir an kızararak bakışlarını yere indirdi. "Böyle bir başarı – çabasız elde edilen bir başarı– akıllılık doğrusu," dedi.

"Çaba göstermediği kesin. Başarı deme buna."

Madam Merle sözünü pek ender geri alırdı; zekâsını asıl sözlerini değiştirmeden, çevirip iyi bir ışık altında göstermekte kullanırdı. "Sevgili arkadaşım, İsabel dünyanın en tatlı kızı olmasa, ona yetmiş bin sterlin bırakılmazdı. Tatlılığı aklının bir parçası," dedi.

"Kocamın ona bir şey bırakacağını İsabel aklının ucundan geçirmemiştir, eminim; ben de geçirmedim, çünkü bu niyetinden bana söz etmedi. İsabel'in onun üzerinde hiçbir hakkı yoktu; yeğenim olması da onun yararına sayılmazdı. Ne başardıysa kendi farkında olmadan başardı."

"Ah, işte en büyük deha da burada!"

Bayan Touchett sesini çıkarmadı. "Kız şanslı, tersini söylemiyorum. Ama şimdilik yalnızca aptallaşmış durumda."

"Parayı ne yapacağını bilmiyor, öyle mi?"

"Sanırım hiç aklına gelmedi. Olup bitenler konusunda ne düşüneceğini bilmiyor. Sanki kulağının dibinde koca bir silah patladı; kendini yoklayıp yaralanıp yaralanmadığını anlamaya çalışıyor. Vasiyeti yerine getiren büronun başı, büyük incelik gösterip İsabel'i görmeye kendi geleli daha üç gün oldu. Sonradan

bana, konuşmasını bitirince, kızcağızın birden ağlamaya başladığını anlattı. Para bankada kalıp işletilecek; İsabel faizi alacak."

Madam Merle akıllı ve artık tümüyle iyilik dolu bir baş sallamasıyla, "Ne hoş! İki üç kez bunu yapınca alışır," dedi. Biraz sustuktan sonra birden, "Oğlun ne düşünüyor?" diye sordu.

"Ralph vasiyet okunmadan İngiltere'den ayrıldı, – endişe, yorgunluk bitirdi onu, hemen güneye, Rivyera'ya doğru yola çıktı; daha ondan haber almadım. Ama babasının yaptığı herhangi bir işe karşı çıkması beklenmez."

"Onun kendi payı küçültülmüş, demedin mi?"

"Kendi istedi de ondan. Amerika'dakilere bir şeyler bıraksın diye babasını sıkıştırdığını biliyorum. Kendi çıkarına hiç önem vermez. "

"Bu onun kime en çok önem verdiğine bağlı!" dedi Madam Merle. Ve bir süre, düşünceli gözlerle yere bakarak oturdu. Sonunda bakışlarını kaldırarak, "Mutlu yeğenini göremeyecek miyim?" diye sordu.

"Görebilirsin ama, sana pek mutlu görünmeyecek. Son üç gündür Cimabue'nin Madonnası gibi asık suratlı!"[11] Bayan Touchett uşağı çağırmak için zili çaldı.

Uşağın İsabel'i çağırmaya gönderilmesinden az sonra genç kız yavaşça içeri girdi; onu gören Madam Merle, Bayan Touchett'in doğru bir benzetme yaptığını düşündü. İsabel solgun ve ciddiydi – üstündeki koyu yas giysileri bu etkiyi daha da artırıyordu; ancak Madam Merle'i görünce yüzünde en mutlu anlarındaki gülümsemesi belirdi; ona doğru yürüyen Madam Merle, elini kahramanımızın omuzuna koyarak bir an baktıktan sonra, onu öptü; sanki genç kızın Gardencourt'da kendisini öpmesine bir karşılıktı bu. İnce düşünceli konuğun genç dostunun konduğu mirasa yaptığı tek gönderme şimdilik yalnızca bu öpücük oldu.

Bayan Touchett'in Londra'da kalıp evin satılmasını beklemeye hiç niyeti yoktu. Eşyaların arasından öteki evine götürmek istediklerini seçip, geride kalanları satması için açık artırmacıya bıraktıktan sonra, Avrupa'ya doğru yola çıktı. Bu yolculukta yanında elbette yeğeni vardı. İsabel şimdi, Madam Merle'in onu üs-

11 Giovanni Cimabue (1240?-1302?), Floransalı ressam ve mozaik ustası.

tü kapalı bir biçimde kutlamasına neden olan beklenmedik servetini ölçüp biçmeye, ya da değişik yönlerden incelemeye bol bol zaman buluyordu. Sık sık servete kavuşma olayını düşünüyor, bu olguyu birçok farklı açıdan gözden geçiriyordu; ancak biz onun düşünce akışını izlemeye, yeni kazandığı bu bilincin onda niçin önceleri sıkıntı yarattığını tam olarak açıklamaya çalışmayacağız. İsabel birdenbire sevinmeyi başaramamıştı, ama bu uzun sürmedi; çok geçmeden zenginliğin bir erdem olduğuna karar verdi, çünkü insana yapabilme gücünü kazandırıyordu, yapabilmek ise tatlı bir şeydi, başka türlü olamazdı. Güçsüzlüğün budalacasının –özellikle kadınlara özgü olanın– zarif bir karşıtıydı bu. Narin bir genç insanın güçsüzlüğü zarif görülebilirdi, ama gene de, diyordu İsabel, zarif olmanın daha kapsamlı bir türü var. Aslında, şu anda –Lily'ye bir çek, zavallı Edith'e de bir başka çek gönderdikten sonra– gücünü kullanmak için yapacak fazla bir şey yoktu; ancak İsabel, kendi yas giysilerinin ve teyzesinin daha yeni dul kalmış olmasının, onları birlikte sakin birkaç ay geçirmeye zorlamasından hoşnuttu. Güç kazanmak onu ciddileştirmişti; sahip olduğu gücü bir tür sevecen vahşilikle didikleyip inceliyor, ama onu kullanmak için sabırsızlanmıyordu. Bu gücü kullanmaya başlaması, teyzesi ile birlikte Paris'te geçirdiği günlerde, önemsiz sayılması zorunlu bazı yollardan oldu. Mağazaları dünyanın hayranlığını toplayan bir kentin, geçilmesi kaçınılmaz yollarıydı bunlar; yeğeninin yoksul bir kızken zengin bir kıza dönüşmesi konusuna tümüyle uygulamalı bir açıdan bakan Bayan Touchett 'in duraksamadan öngördüğü yollardı. Bayan Touchett ilk ve son söz olarak İsabel'e, "Artık varlıklı bir genç kadın olduğuna göre, bu rolün nasıl oynanacağını öğrenmelisin – iyi oynamayı öğrenmelisin demek istiyorum," demiş, genç kıza ilk görevini bildirmişti. Kullandığı her şey güzel olmalıydı. "Eşyalarına özen göstermeyi bilmiyorsun, ama öğrenmelisin," demişti. Bu da İsabel'in ikinci göreviydi. İsabel teyzesine boyun eğdi, ama düş gücünü ateşleyen bir şey değildi bu görevler; önünde açılmasını dilediği olanaklar, bu olanaklar değildi.

Bayan Touchett yaptığı planları pek ender değiştirirdi; kocasının ölümünden önce kışın bir bölümünü Paris'te geçirmeyi ta-

sarlamıştı; şimdi kendini bundan yoksun bırakmak için bir neden görmüyordu – hele yeğenini hiç. Kendi köşelerinde yaşayacaklardı, ama Champs Elysées'nin eteklerinde oturan yurttaşlarına yeğenini gene de sessiz sedasız tanıştırabilirdi. Bayan Touchett Amerikan kolonisinin bu sevimli üyelerinin birçoğunu yakından tanırdı, onların gönüllü sürgünlüklerini, inançlarını, oyalanmak için buldukları yolları, can sıkıntılarını paylaşıyordu. İsabel, insanlığa karşı yüklendiği görevin geçici heyecanı yüzünden olsa gerek, durup dinlenmeden teyzesinin otelinin yolunu aşındıran bu kişileri, şiddetle eleştiriyordu. Lüks içinde ama bomboş bir yaşamları olduğuna karar vermişti. Yurt dışında yaşayan Amerikalıların birbirlerini ziyaretle geçirdikleri güzel pazar öğleden sonralarında bu düşüncesini dile getiren İsabel, belli bir hoşnutsuzluğa neden oluyordu. Ahçılarıyla terzileri her ne kadar bunların örnek terbiye almış kişiler gibi görünmesini sağlasa da, dinleyenlerden iki, üç tanesi, İsabel'in dillerden düşmeyen zekâsının, yeni oyunlarda yazarların sergilediği zekâ düzeyine bile varamadığını düşünüyordu. İsabel onlara, "Hepiniz böyle yaşıyorsunuz, ama bu sizi nereye götürüyor?" diye sormuştu. "Hiçbir yere götürmediği belli; bu yaşamdan çoktan bıkmış olmanız gerekirdi."

Bayan Touchett'e göre Henrietta Stackpole'a yakışan bir soruydu bu. İki hanım Paris'te Henrietta'yı bulmuşlardı; İsabel sürekli onunla görüştüğünden Bayan Touchett'in, kendi kendine, "Yeğenim her türlü yeni düşünceyi üretecek kadar akllı olmasa, böyle konuşmayı gazeteci arkadaşından öğrendiğini sanırdım," diyordu. İsabel bu tür bir konuşmayı ilk kez, teyzesiyle birlikte gittikleri, teyzesinin eski bir dostu ve bu gelişinde Paris'te tek görmeye gittiği kişi olan, Bayan Luce'un evinde yapmıştı. Bayan Luce, Louis Phillippe günlerinden bu yana Paris'te oturuyordu; 1830'lar kuşağından olduğunu söyleyip her zaman anlaşılamayan bir şaka yapar, şakası anlaşılmayınca, "A, evet, ben o romantik kuşaktanım," diyerek açıklardı. Fransızcası bir türlü gelişmemiş, kusursuz olamamıştı. Pazar günleri öğleden sonra evde oturur, çevresini anlayışlı yurttaşları –genellikle hep aynı kişiler– alırdı. Aslında her zaman evdeydi; bu parlak kentte yarattığı, yastıklarla dolu küçük köşede, doğup büyüdüğü Baltimore evinin gerçeğe

son derece uygun havasını estiriyordu. Bu nedenle, Bayan Luce'un, uzun boylu, ince, kır saçlı, giysileri iyi fırçalanmış bir adam olan, altın çerçeveli monokl takan, şapkasını başında bir parça fazla arkaya doğru giyen, değerli kocası Bay Luce'un, ağzından düşürmediği "Paris eğlenceleri" platonik bir övgü olmaktan öteye gidemezdi – çünkü hangi dertlerden kaçıp da bu eğlencelere sığındığını kestiremezdiniz. Eğlencelerinden biri, her gün gittiği Amerikan Bankacılık'tı; burada, neredeyse bir Amerikan kasabasındaki gibi sıcak, yöresel bir kurum olan bir postane bulmuştu. Champs Elysées'de bir iskemlede oturarak da (güzel havalarda) bir saat geçirir, kendi evinde, Bayan Luce'un Fransız başkentinin en güzel cilalı parkeleri diye düşünüp mutlu olduğu parkelerin üzerine yerleştirilen masada, pek nefis yemekler yerdi. Zaman zaman da bir arkadaşıyla Café Anglais'ye gider, burada yemek ısmarlarken gösterdiği beceri arkadaşları için mutluluk kaynağı olduğu gibi, lokantanın baş garsonu bile ona hayranlık duyardı. En sevdiği bilinen eğlenceler yalnızca bunlardı, ama yarım yüzyıldan fazla bir süredir saatlerini hoşça geçirmesini bunlar sağlamıştı; sık sık söylediği "Paris gibi yer yoktur," sözünün haklılığı, kuşkusuz bunlara dayanıyordu. Bay Luce başka hiçbir yerde bu anlamda yaşamın tadını alamadığını sanırdı. Paris gibi yer yoktu, ama itiraf etmek gerekir ki, Bay Luce "sefahatine" sahne olan bu kenti artık gençlik günlerindeki gibi beğenmiyordu. Bay Luce'un eğlence kaynaklarını sayarken, politika konusundaki düşüncelerini gözardı etmemek gerekir, çünkü kuşku yok ki, ilk bakışta boş geçmiş gibi görünen birçok saatine canlılık kazandıran ilke politikaydı. Amerikan kolonisindeki birçok arkadaşı gibi Bay Luce da hızlı daha doğrusu sıkı bir muhafazakârdı. Fransa'da yakın zamanda kurulan hükümete yüz vermiyordu. Her geçen yıl, kalıcı olduğuna inanmadığı bu yönetimin sonunun geldiğini kesinlikle söylüyordu. Fransızlar konusunda sık sık, "Efendim, bunların tepesine binmek gerekir; burada güçlü bir elden –demir ökçeden– başkası işe yaramaz," derdi. Kendi düşüncesine göre güzel, gösterişli, akıllı bir yönetim, devrilen İmparatorluk yönetimiydi. Bay Luce, kendi gibi düşünen, o berbat Okyanusu aşıp buralara gelmenin, cumhuriyetlerden kaçmaktan başka ne

gibi bir nedeni bulunabilir, diye soran BayanTouchett'e, sık sık, "Paris İmparator'un zamanında çok daha hoştu, bir kenti çekici yapmayı bilirdi o," derdi.

"Ah, sayın bayan, Sanayi Sarayının karşısında, Champs Elysées'de otururken Tuileries'den çıkan saray arabalarının bir günde tam yedi kez bir aşağı bir yukarı gidip geldiğini görürdüm. Bir gün bu sayının dokuza çıktığını anımsıyorum. Bugün ne görüyorsunuz? Konuşmanın yararı yok, nerde o debdebe! Napolyon Fransızların ne istediğini bilirdi; İmparatorluk geri gelene kadar Paris'in, bizim Paris'imizin üzerindeki kara bulutlar kalkmayacak."

Bayan Luce'un pazar konukları arasında İsabel'in uzun uzun konuştuğu, değerli bilgilerle donanmış bulduğu bir genç vardı. Bay Edward Rosier. Ned Rosier (tanıyanlar ona Ned Rosier derdi) New York'ta doğmuş, Paris'te büyümüş, Paris'te hep babasının gözünün önünde yaşamıştı. Rastlantı sonucu bu gencin babası, merhum Bay Archer'ın çok eski, çok yakın bir arkadaşıydı. Edward Rosier, İsabel'i küçük bir kızken gördüğünü anımsıyordu. Küçük Archer'ların "*bonne*"-ları Rus prensi ile kaçınca ve sonraki birkaç gün Bay Archer'ın nerede olduğu bilinmezken, Neufchâtel'deki küçük otelde çocukların yardımına koşan kişi Ned Rosier'in babasıydı (oğlu ile birlikte yaptığı bir yolculuk sırasında raslantı sonucu o da aynı otelde kalıyordu). İsabel, temiz giyimli, saçları tatlı bir parfüm kokan küçük oğlanı çok iyi anımsıyordu; yalnız ona bakan bir *bonne*'u vardı ve bu kız ne olursa olsun, kesinlikle çocuğu gözünün önünden ayırmıyordu. Bu ikisiyle göl kıyısında bir gezinti yapan İsabel, genç Rosier'i bir melek kadar güzel bulmuştu – bu, küçük kızın zihnindeki basmakalıp melek kavramından doğan bir benzetme değildi, çünkü gözünde meleklere özgü sandığı çok belirgin bir yüz biçimi vardı ve yeni arkadaşı buna tıpatıp uyuyordu. İsabel'in çocukluk düşlerindeki melek, kaskatı kolalanmış işlemeli bir yakanın üstünde, mavi başlıklı, küçük pembe bir yüzdü; küçük kız bundan sonra bir süre, en güzel duyguları dile getiren gökteki meleklerin, tıpkı *bonne*'u "savunduğu" için gölün kıyısına gitmediğini, *bonne*'un sözünden hiç çıkmamak gerektiğini söyleyen Edward

gibi, Fransızca-İngilizce karışımı garip bir şiveyle konuştuklarına iyice inanmıştı. Ned Rosier'in İngilizcesi artık düzelmişti; en azından Fransız İngilizcesine daha az benziyordu. Babası ölmüş, *bonne*'una yol verilmişti, ama genç adam hâlâ onların sözlerinden çıkmıyor – gölün kıyısına hiç yaklaşmıyordu. Onda hâlâ burnu okşayan, daha soylu organları da rahatsız etmeyen bir şeyler vardı. Çok yumuşak, ince bir gençti; gelişmiş dediğimiz beğenilere sahipti – eski porselenlerden, iyi şaraptan, kitap ciltlemekten anlıyor, *Almanach de Gotha*'yı[12], en iyi mağazaları, otelleri, tren tarifelerini biliyordu. Yemek ısmarlamakta neredeyse Bay Luce kadar ustaydı; Bay Luce'un oldukça acımasız siyasal görüşlerini yumuşak ve masum bir sesle savunan Rosier, deneyimi çoğalınca, büyük bir olasılıkla bu beyin yerini tutacaktı. Paris'deki güzel dairesi, eski İspanyol mihrap dantelleri ile süslenmişti; bunları kıskanan kadın dostları, Rosier'in şöminesinin üstündeki rafın birçok düşesin yüce omuzlarından daha süslü olduğunu söylüyordu. Rosier her kış bir süre Pau'da kalırdı, bir kez de Amerika'da iki ay geçirmişti.

İsabel'le çok ilgilenen Rosier, küçükken onun gölün kıyısına gidelim diye tutturduğu Neufchâtel gezintisini anımsıyordu. İsabel'in az önce değindiğim sorusunda aynı tehlikeli eğilimi görmüş olmalı ki, kahramanımızı belki de hak ettiğinden daha terbiyeli bir tavırla, yanıtlamaya çalıştı. "Nereye mi götürüyor, Bayan Archer? Paris her yere götürür. Önce buraya gelmeden hiçbir yere gidemezsiniz. Avrupa'ya gelen herkes için Paris'ten geçmek zorunludur. Bunu demek istememiş miydiniz? Bize ne yararı var, demek istemiştiniz, öyle mi? Eh, geleceği nasıl bilebiliriz ki? Önümüzde neler var bilebilir misiniz? Yol güzelse, nereye götürdüğüne önem vermem. Ben bu yolu seviyorum, Bayan Archer; bu eski güzel asfaltı seviyorum. Buradan bıkamazsınız – bıkacağınızı sanırsınız, ama bıkmazsınız; her zaman yepyeni bir şeyler çıkar. Şimdi Hôtel Drouot'yu ele alalım; bazen haftada üç, dört kez açık artırma var; böyle şeyleri başka nerede bulabilirsiniz ki? Ne derlerse desinler, nereden alacağınızı bilirseniz, burası daha da ucuzdur. Ben birçok yer biliyorum, ama bunları kendime

12 Avrupa'daki Kral aileleri ile soylular hakkında bilgi veren bir dergi.

saklarım; isterseniz yalnız size açıklayabilirim; ancak başka hiç kimseye söylemek yok. Önce bana danışmadan sakın bir yere gitmeyin; bu konuda bana söz vermenizi istiyorum. Bulvarlara hiç uğramayın; Bulvarlarda yapacak pek bir şey yoktur. Doğrusunu söylemek gerekirse – *sans blague*– Paris'i kimsenin benden iyi bildiğini sanmam. Bayan Touchett'le birlikte bir gün bana kahvaltıya gelin; size bendeki bazı şeyleri gösteririm; *je ne vous dis queça*! Son zamanlarda Londra'nın çok sözü ediliyor –ama siz ona bakmayın– Londra'da hiçbir şey yapılmaz. Hiç *Louis Quinze* yoktur – Birinci İmparatorluktan hiçbir şey yoktur; bitmez tükenmez Queen Anne dışında bir şey bulamazsınız, o da yatak ya da banyo odaları için, salona gitmez." Bay Rosier konuşmasını İsabel'in bir başka sorusunu yanıtlayarak sürdürdü: "Ömrümü müzayede salonlarında mı geçiriyorum? Hiç de değil; o kadar param yok. Keşke olsaydı. Vaktimi boşa mı geçiriyorum? Bunu düşündüğünüzü yüzünüzden anladım – çok ifadeli bir yüzünüz var. Umarım söylediğime kızmadınız, bir tür uyarı olsun diye söyledim. Sizce bir iş yapmalıyım, öyle mi? Ben de aynı düşüncediyim, ama yalnız ne yapacağım belirsiz kaldığı sürece. O noktada durmak zorundasınız. Amerika'ya dönüp dükkân açamam. Bu işe uygun mu görünüyorum? Ah, Bayan Archer, beni gözünüzde büyütüyorsunuz. Satın almayı çok iyi bilirim, ama satmayı beceremem; bir şeyi elden çıkarmaya çalışırken görmelisiniz beni. Başkalarının bir şey satın almasını sağlamak, kendinizin bir şey satın alması için gerekenden çok daha fazla yetenek ister. Bana bir şey satacak kimse ne kadar becerikli olmalı, bir düşünüyorum da! Yok hayır, dükkân açamam. Doktor olamam; iğrenç bir iş. Papaz olamam; inancım yok. Sonra İncil'deki adlara dilim dönmez. Çok güç adlar var, özellikle Eski Ahid'de. Avukat olamam; Amerika'daki –nasıl diyorsunuz– *procêdure*'ü anlamam. Başka şey kaldı mı? Amerika'da bir beyefendi için yapacak iş yok. Diplomat olmak isterdim; ama Amerikan diplomasisi –o da bir centilmenin yapacağı iş değil. Eminim ki bir görseydiniz şu son müs–"

Bay Rosier, pazar öğleden sonraları geç saatte İsabel'e saygılarını sunmaya geldiğinde çoğu zaman Henrietta Stackpole da orada olurdu; Rosier yukarıda özetlediğim biçimde konuşurken,

Henrietta genellikle bu noktada onun sözünü keser, Amerikan yurttaşı olmanın görevleri konusunda ders verirdi. Rosier'i son derece doğaya aykırı buluyordu; zavallı Ralph Touchett'ten de beterdi o. Yalnız, Henrietta bu sırada ince eleştirilerde bulunmayı eskisinden daha sever olmuştu, çünkü İsabel konusunda içinde yeniden bir korku vardı. Zenginleşmesinden dolayı bu genç bayanı kutlamadığı gibi, bağışlanmasını dileyerek kutlamayacağını da söylemişti.

Henrietta açık açık, "Parayı sana bırakmak konusunda Bay Touchett bana danışsaydı, 'Asla!' derdim," dedi.

"Anlıyorum. Sence bu para iyi bir şey gibi görünüyor ama aslında başıma dert açacak. Olabilir."

"Parayı daha az sevdiğiniz birine bırakın, derdim ona."

İsabel gülerek, "Örneğin sana mı?" dedi. Sonra da bambaşka bir sesle, "Sence para bana felâket mi getirecek?" diye sordu.

"Umarım felâket getirmez; ama tehlikeli eğilimlerini güçlendireceği kesin."

"Lüks düşkünlüğü mü demek istiyorsun? Savurganlık mı?"

"Yok canım! Ahlâk yönünden karşılaşacağın durumları düşünüyorum. Ben lüksü onaylarım; elimizden geldiğince şık giyinmeliyiz. Amerika'daki lükse bir bak; burada onun eşi benzeri yok. Umarım kaba saba zevk düşkünü biri olup çıkmazsın, ama korktuğum bu değil. Senin için tehlike şu: Çok fazla kendi düşlerinden oluşan bir evrende yaşıyorsun. Ayağını sağlamca yere basmıyorsun –çevrendeki, çalışıp didinen, çabalayan, acı çeken– dahası günah işleyen diyebilirim – insanlarla yeterli alış verişin yok. Aşırı titizsin; zarif yanılgıların çok fazla. Yeni kazanılmış milyonların, bu yanılgılarını korumanda çıkarı olan az sayıda bencil ve acımasız insanın oluşturduğu çevreye gitgide daha çok kapanmana yol açacak."

Bu korkunç sahneye bakınca İsabel'in gözleri büyüdü. "Yanılgılarım nedir?" diye sordu. "Hiç yanılmayım diye öyle çalışıyorum ki ben."

"Hoşlandığın, başkalarının da senden hoşlanmasını sağlayan romantik bir yaşam sürdürebilirim sanıyorsun. Yanıldığını göreceksin. Nasıl yaşarsan yaşa, başarılı olabilmek için, tüm ruhunla

yaşamalısın; bunu yaptığın anda da yaşamın romantik olmaktan çıkar; acı bir gerçekliğe dönüşür, bunu bil! Hem hep kendi istediğini yapamazsın; kimi zaman başkalarının hoşuna gidecek şeyler yapman gerekir. Kabul ediyorum; sen buna her zaman hazırsın! Ama başka bir şey daha var – sık sık başkalarının hoşuna gitmeyen şeyler de yapman gerekecek. Buna da her zaman hazır olmalı, bundan da kaçınmamalısın. Böylesi işine gelmez; çünkü hayranlık uyandırmaya fazlaca düşkünsün, hakkında iyi düşünülmesini seviyorsun. Romantik görüşler benimseyerek, tatsız görevlerden kaçabileceğini sanıyorsun – işte canım, büyük yanılgın da burada. Kaçılamaz. Yaşamın birçok durumunda hiç kimsenin –kendinin bile– hoşuna gitmemeye hazır olmalısın."

İsabel hüzünle başını salladı; tedirgin olmuş, korkmuş gibiydi. "Şu an, senin için, o sözünü ettiğin durumlardan biri olmalı, Henrietta," dedi.

Şurası kesinlikle doğruydu ki, meslek açısından Paris gezisi İngiltere gezisinden daha yararlı geçen Henrietta Stackpole, bir düş dünyasında yaşamıyordu. İlk dört hafta, düş görmekle uzaktan yakından ilgisi olmayan ve şimdi İngiltere'ye dönmüş bulunan Bay Bantling ona arkadaşlık etmişti. İsabel Henrietta'dan ikisinin arasında büyük bir yakınlaşma olduğunu öğrenmişti. Bantling Paris'i iyi tanıdığından, bu yakınlık özellikle Henrietta'nın çok işine yaramıştı. Bantling her şeyi açıklamış, her şeyi göstermiş, sürekli onun rehberi, çevirmeni olmuştu. Sabah kahvaltısını birlikte etmişler, öğle yemeğini birlikte yemişler, birlikte tiyatroya gitmişler, akşam yemeğinde de birlikte olmuşlar, bir bakıma tümüyle birlikte yaşamışlardı. Henrietta birçok kez kahramanımıza Bantling'in gerçek bir dost olduğunu vurgulayarak anlattı; bir İngilizden bunca hoşlanabileceğini daha önce hiç düşünmemişti. İsabel'e kalırsa, nedendir bilinmez, *Interviewer* gazetesinin muhabiri ile Lady Pensil'in kardeşi arasındaki dostluğun komik bir yanı vardı. Aslında bu dostluk her ikisine de artı birer puan kazandırıyordu, ama gene de eğlendiriciydi. İkisinin de birbirinden habersiz, karşıt amaçlarla hareket ettiği – saflıklarının kurbanı oldukları, kuşkusundan kendini kurtaramıyordu İsabel. Gene de, her ikisine de onur getiren bir saflıktı bu. Hen-

rietta'nın, Bantling'in hareketli bir gazetecilik yöntemini yaygınlaştırmak, kadın gazetecilerin konumunu pekiştirmekle ilgilendiğini sanması ne kadar güzelse, Bantling'in de, hakkında hiçbir zaman kesin bir fikir edinemediği bir yayın olan, *İnterviewer* uğruna yaptıklarının, iyice araştırılırsa, yalnızca Henrietta Stackpole'a, görmek istediği sevgi ve ilgiyi göstermek uğruna yapıldığını (Bantling kendinde bu gücü görüyordu) sanması bir o kadar güzeldi. Ne de olsa, karanlıkta el yordamıyla ilerlemeye çalışan bu iki bekâr insandan her biri, ötekinin sabırsızca istediği bir şeyi yerine getiriyordu. Oldukça ağır kanlı, konuşkan bir yapısı olan Bantling, bu hareketli, hevesli, olumlu genç kadından hoşlanıyordu; Henrietta, meydan okuyan, parlak gözleri, kutudan yeni çıkmış gibi taze görünüşüyle onu büyülüyor, Bantling'in olağan akışının pek tadına varamadığı yaşamına, daha canlı, hareketli ve yeni bir açıdan bakmasını sağlıyordu. Öte yandan Henrietta da, pahalı, dolaylı yollardan, neredeyse "antika" süreçlerden geçerek sanki kendi işine yarasın diye yaratılmış olan; aslında savunulur yanı bulunmayan işsiz durumuyla, soluk soluğa yaşayan bir yol arkadaşı için bir nimet sayılabilecek, toplumsal ya da gündelik yaşama ilişkin hemen her soruya, rahat, geleneksel, derinliğine olması da yeterli yanıtlar verebilen, bu adamla birlikte vakit geçirmekten zevk alıyordu. Henrietta, Bantling'in yanıtlarını genellikle çok uygun buluyor, Amerika postasını kaçırmamak telaşı içinde, bunları olduğu gibi ve gösterişli bir biçimde yayımlıyordu. İsabel daha önce, şen bir karşılık bekleyerek, her şeyi bilmenin uçsuz bucaksız derinliklerine doğru sürüklenmekten sakınması için, şaka yollu onu uyarmıştı, ama şimdi gerçekten bundan korkulabilirdi. İsabel'i bekleyen tehlikeler vardı belki ama, Henrietta Stackpole'un da, eski çağlardaki kötü uygulamaların tümünü sürdürmeye yeminli bir sınıfın görüşlerini benimseyip, rahat yaşaması beklenemezdi. Kahramanımız onu gene şaka yollu uyarıyor, bazen saygısız sözlerle Lady Pensil'in nazik kardeşini alaya alıyordu. Ancak Henrietta bu noktada son derece iyi huyluydu; İsabel'in alaylarını hoş karşılıyor, bu kusursuz, "dünya adamıyla" –deyim onun için eskisi gibi kötü bir anlam taşımıyordu– geçirdiği saatleri güle eğlene sayıp döküyor, birkaç dakika sonra da

şakalaştıklarını unutup, ciddi bir tavırla, birlikte çıktıkları bir geziyi pür heyecan anlatıyordu. "Versailles'ın içini dışını öğrendim," diyordu. "Bantling'le gittik. Orayı baştan aşağı göreceğim belliydi –giderken sarayı iyice görmek istediğimi söyleyip onu uyarmıştım. Bu nedenle üç gün otelde kalıp her yanını iyice gezdik. Hava çok güzeldi– pastırma yazı gibi, ama daha az güzel. Sarayın bahçeşinde geçirdik ömrümüzü. A, evet, bana Versay konusunda bilmediğim tek şey anlatamazsın." Anlaşılan Henrietta nazik arkadaşıyla baharda İtalya'da buluşmak üzere sözleşmişti.

21

Bayan Touchett Paris'ten ne gün ayrılacağını daha oraya gelmeden saptamıştı; buna göre şubatın ortasında güneye doğru yola çıktı. Yolculuğuna bir süre ara vererek Akdeniz kıyısında, San Remo'da, yavaş hareket eden beyaz bir şemsiyenin altında, güneşli, sıkıcı, bir kış geçiren oğlunu görmeye gitti. Bayan Touchett her zamanki yalın mantığı ile, İsabel'e iki seçenek önermişti, ama genç kızın bu yolculukta teyzesine katılması doğaldı.

"Şimdi ne istersen yaparsın," demişti Bayan Touchett. "Daldaki kuş kadar özgürsün. Daha önce değildin, demiyorum, ama şimdiki konumun başka – mülk insanın çevresine bir çeşit set çeker. Yoksulken yapsan şiddetle eleştirileceğin birçok şeyi zengin olunca yapabilirsin. Gidebilirsin, gelebilirsin, yalnız yolculuk edebilirsin, kendi başına oturabilirsin: Elbette yanına bir arkadaş alırsan, demek istiyorum – onarılmış kaşmir şal takan, saçları boyalı, kadife üstüne resim yapan, çökmüş, kibar bir kadın. Bundan hoşlanacağını sanmıyor musun? Eh, neden hoşlanırsan onu yap; ne kadar özgür olduğunu anlamanı istiyorum, hepsi bu. *Dame de companie* olarak yanına Henrietta Stackpole'u alabilirsin dilersen; insanların yaklaşmasını çok iyi engeller. Ancak sanırım, zorunluk olmamasına karşın, benimle otursan, daha iyi edersin. Hoşuna gidip gitmemesinin dışında birkaç nedeni var bunun. Hoşuna gitmez belki, ama gene de özveride bulunmanı salık veririm. Benim yanımda olmak başta sana ne gibi bir yenilik getirdiyse, bu artık geçmiştir; beni olduğum gibi – sıkıcı, inatçı, dar kafalı, yaşlı bir kadın olarak görmeye başlamışsındır."

İsabel buna, "Sizi hiç de sıkıcı bulmuyorum," diye karşılık verdi.

Bayan Touchett haklı çıktığı için neşeyle, "Ama inatçı ve dar kafalı buluyorsun. Demedim mi sana?"dedi.

İsabel gene de şimdilik teyzesiyle kaldı; içinden gelen garip dürtülere karşın, genellikle doğru sayılan hareketlere saygısı vardı; her zaman, görünürde akrabası olmayan kibar bir genç kadının yapraksız yapraksız bir çiçeğe benzediğini düşünmüştü. Gerçekten de, Bayan Touchett'in konuşması artık ona Albany'de, ıslak yağmurluğunu çıkarmadan oturup, zevk sahibi genç bir insan için Avrupa'da ne gibi olanaklar bulunduğunu sayıp döktüğü, o ilk öğleden sonraki gibi ilginç gelmiyordu. Ancak bu, büyük ölçüde, İsabel'in kendi suçuydu; teyzesinin yaşantısını birazcık görmüştü artık, düş gücünü kullanıp, aynı güce pek sahip olmayan bu kadının bir şeyi nasıl yargılayıp neler duyumsayacağını önceden kestirebiliyordu. Bunun dışında, Bayan Touchett'in çok iyi bir yanı vardı; bu da pusula gibi doğru oluşuydu; katılığı, değişmezliği bir bakıma rahatlatıcıydı; onun nerede durduğunu tam olarak bilir, beklenmedik şeylerle karşılışıp, sarsılmazdınız. Kendi alanında varlığını tümüyle duyurur, ama komşunun alanına hiçbir zaman aşırı bir merak göstermezdi. İsabel sonunda teyzesine belli edemeyeceği bir acıma duymaya başladı. Doğasının dış yüzeyi bu denli küçük, insan ilişkilerinin artı değeri böylesine sınırlı kalmış bir insanın durumu öyle iç karartıcıydı ki. Yumuşaklık, anlayış denen şeyler hiçbir zaman bu doğada tutunup kök salamamış, rüzgârın attığı bir tohum çiçeklenememiş, dokuyu gevşeten tanıdık bir yosun yeşermemişti. Başka bir deyişle teyzesinin, dış dünyaya sunduğu, edilgen alan, neredeyse bir bıçağın keskin yanı ile aynı genişlikteydi. Gene de İsabel, onun, yaşı ilerledikçe, işine geleni yapma ilkesinden ödünler verdiğini görüyordu; Bayan Touchett, bu ilkeye uymadığını belli belirsiz sezinlediği bazı şeyler için – kendisine verilmesini istediği ödünlerden daha fazlasını vermekteydi. Tutarlı davranmak ilkesinden çok daha önemsiz, gerekçesi ancak bireysel durumlarla açıklanabilecek, bazı konularda özverilerde bulunmayı öğreniyordu. Hasta oğlu ile birkaç hafta geçirmek uğruna, Floransa'ya

giden yolların en uzununu seçmesi, onun dosdoğru gittiği yoldan ayrılmamak ilkesine uymuyordu; çünkü önceki yıllarda, kendisini görmek isterse, Ralph'm rahatça Palazzo Crescentini'de küçük beye ayrılan büyük bir daire bulunduğunu anımsabileceği yolunda değişmez bir inancı vardı.

San Remo'ya vardıklarının ertesi günü İsabel bu genç adama, "Sana bir şey sormak istiyorum," dedi. "Bunu birkaç kez bir mektup yazıp sormak istedim ama çekindim. Yüz yüze kolayca sorabilirim gibi geliyor. Babanın bana bu kadar çok para bırakacağım biliyor muydun?"

Ralph ayaklarını biraz daha uzatıp, gözlerini biraz daha fazla Akdenize dikerek, "Bilip bilmediğimin ne önemi var, sevgili İsabel? Babam çok inatçı bir adamdı," dedi.

"Öyleyse biliyordun?"

"Evet; bana söyledi. Dahası bu konuda biraz konuştuk bile."

İsabel birdenbire, "Neden yaptı bunu?" diye sordu.

"Neden olacak, seni beğendiğini göstermek istedi."

"Neyimi beğeniyordu?"

"Öylesine güzel bir biçimde var olmanı."

"Benden gerektiğinden fazla hoşlanıyormuş."

"Bu hepimiz için doğru."

"Sana inansam, çok mutsuz olurdum. Neyse ki inanmıyorum. Bana haklı davranılsın yeter; başka şey istemem."

"Çok iyi. Ama unutma ki güzel bir varlığa hakkını vermek ne de olsa sağlıklı bir duygudur."

"Güzel bir varlık değilim. Sana sorduğum şu sorulara bakıp da nasıl böyle söylersin? Aman ne 'ince' kız, diye düşünüyorsundur!"

"Sıkıntıda olduğunu düşünüyorum."

"Sıkıntıdayım."

"Hangi konuda?"

İsabel önce bir şey söylemedi; sonra birden, "Böyle birdenbire zengin olmak benim için iyi mi sence? Henrietta böyle düşünmüyor," dedi.

Ralph kabaca, "Ah, Henrietta'ya boş ver!" dedi. "Bana sorarsan, ben bundan çok hoşlandım."

"Baban bunun için mi yaptı bunu? Sen eğlenesin diye?"

Ralph daha ciddi bir tavırla, "Henrietta ile aynı düşüncede değilim. Olanaklara sahip olmak senin için çok iyi," dedi,

İsabel ona ciddi gözlerle baktı. "Acaba benim için neyin iyi olduğunu biliyor musun, ya da buna önem veriyor musun?"

"Biliyorsam, önem de veriyorum, bunu bil. Senin için neyin iyi olduğunu söyleyeyim mi? Kendine eziyet etmemek."

"Sana eziyet etmemek demek istiyorsun, sanırım."

"Bana eziyet edemezsin; bağışıklığım var. Olayları kolayından al. Şu ya da bu benim için iyi mi diye sorup durma. Vicdanını böylesine yoklamayı bırak, gelişi güzel zımbırdatılan piyano gibi, akordu bozulacak. Büyük olaylara sakla onu. Kişiliğini biçimlendirmeye böylesine kalkışma – taze bir gülü sımsıkı kapalıyken çekiştirip açmaya zorlamak gibi bir şey bu. Nasıl hoşuna giderse öyle yaşa, kişiliğin kendiliğinden gelişir. Çoğu şey senin için iyidir; iyi olmayan pek az şey vardır; rahat bir gelir de, bu iyi olmayanların arasında değil." Ralph gülümseyerek durakladı, İsabel canla başla dinlemişti. "Düşünme gücün aşırı – her şeyden öte, vicdanın fazla gelişmiş," diye ekledi Ralph. "Yanlış saydığın şeyler pek çok. Saatini geri al. Heyecanına gem vur. Kanatlarını aç; yerden yüksel. Bunu yapmak hiçbir zaman yanlış değildir."

Dedim ya, İsabel kulaklarını dört açıp dinlemişti; her şeyi çabuk kavrayan bir yaratılışı vardı. "Ne söylediğini biliyor musun acaba. Biliyorsan, büyük bir sorumluluk yükleniyorsun," dedi.

Ralph neşesini bozmadan, "Beni biraz korkutuyorsun ama, sanırım haklıyım," diye karşılık verdi.

İsabel konuşmasını sürdürdü: "Gene de, bundan daha doğru konuşamazdın. Ben çok fazla içe dönük yaşıyorum – yaşama fazlaca bir doktor reçetesi gözüyle bakıyorum. Gerçekten de, sanki hastanede yatan hastalar gibi neden durmadan her şeyin bizim için iyi olup olmadığını düşünelim? Doğru olanı yapmamaktan bu kadar korkmak neden? Sanki doğru hareket edip etmediğim herkesin umurundaymış gibi!"

"Tam öğüt verilecek insansın," dedi Ralph. "Sözü ağzımdan alıp hemen alevlendin!"

İsabel sanki onun dediklerini duymamış gibi baktı, ama düşünceleri Ralph'ın gösterdiği yönde ilerliyordu. "Dünyaya kendimden daha çok önem vermeye çalışıyorum ben, ama hep dönüp dolaşıp kendime geliyorum. Bunun nedeni korku." Durdu; sesi biraz titremişti. "Evet, korkuyorum; anlatamam sana. Büyük bir servet, özgürlük demek; ben de bundan korkuyorum. Öyle güzel bir şey ki, onu çok iyi kullanmak gerekir. İnsan bunu yapamazsa utanç duyar. Durmadan düşünmek, sürekli çaba harcamak gerek. Güçsüzlüğün daha büyük bir mutluluk olmadığından emin değilim."

"Zayıf insanlar için, güçsüzlük daha büyük bir mutluluktur, bu kesin. Zayıfların küçümsenmemek için harcadıkları çaba çok büyük olmalı."

İsabel, "Peki sen benim zayıf olmadığımı nereden biliyorsun?" diye sordu.

Genç kızın gözüne çarpan bir biçimde kızaran Ralph, "Ah, sen zayıfsan, ben o zaman gerçekten yandım!" dedi.

Kahramanımız yakından tanıdıkça, Akdenizin çekiciliğine daha fazla kapıldı, çünkü bu deniz hayranlıklara açılan İtalya kapısının eşiğiydi. Şimdilik pek görüp içinde duymadığı İtalya, İsabel'in önünde, güzellik aşkını sonsuz bir bilgiyle rahata erdirebilecek bir vaatler ülkesi gibi uzanıyordu. Ne zaman teyzesinin oğluyla deniz kıyısında yürüse –Ralph'ın günlük yürüyüşlerinde yanında hep o vardı– denizin üstünden Genova'nın bulunduğunu bildiği noktaya doğru özlem dolu gözlerle bakıyordu. Gene de, şimdi burada daha büyük serüvenin kıyısında duraklamaktan hoşnuttu; oraya gitmenin düşüncesi bile öyle heyecan vericiydi ki. Üstelik davul zurna eşliğinde geçecek bir ömürden önceki dingin, sessiz bir ara gibiydi bu dönem; hareketli olacağı konusunda şimdilik pek bir belirti yoksa da, İsabel geleceğe sürekli, umutlarının, korkularının, düşlerinin, heveslerinin, eğilimlerinin ışığında baktığı için, bu içsel belirtiler, ilerdeki yaşamını yeterince canlı ve hareketli gösteriyordu. Madam Merle, Bayan Touchett'e, "Genç dostumuz beş altı kez elini cebine atsın, bu cebi cömert bir enişteninin doldurmuş olmasına alışacaktır," demişti; olaylar bu zeki hanımı her zamanki gibi haklı çıkardı. Ralph

Touchett de teyze kızının verilen iyi bir öğüdü, hemen kapıp kendine mal etme huyunu övmüştü. Belki onun öğüdünün de yardımıyla İsabel, San Remo'dan ayrılmadan önce zengin olma duygusuna alıştı. Söz konusu zenginlik bilinci, kendi hakkında beslediği oldukça yoğun bir küçük düşünce kümesi içinde uygun bir yer buldu; hem de çoğunlukla hoşa giden bir düşünce olarak. Bitip tükenmeyen bin tane iyi niyet de birlikte geldi. İsabel bir düşlem karmaşası içinde kendini yitirdi; bu karmaşık yumağın en yüce düşleri; olaylara, görevlerine, geniş ve insancıl bir açıdan bakan, zengin, bağımsız, cömert bir kızın yapacağı güzel şeylerdi. Böylece serveti zihninde kendi iyi yanının bir parçası oldu; ona önem, dahası, kendi gözünde belli üstün bir güzellik kazandırdı. Servetinin ona başkalarının düş gücünde nasıl bir görünüm kazandırdığı ayrı bir konu; ileride bu noktaya da değinmeliyiz. Sözünü ettiğim düşler zihnindeki başka tartışmalarla da karışmıştı. İsabel geçmişten çok geleceği düşünmekten hoşlanırdı; ancak, Akdenizin dalgalarının mırıltısını dinlerken zaman zaman geriye baktığı da oldu. Araya giren uzaklığa karşın şimdi bile göze çarpan, geriye bakınca kolayca tanıdığı iki kişi görüyordu; bunlar Caspar Goodwood'la Lord Warburton'du. Bu iki güçlü imgenin genç kızımızın yaşamında bu denli çabuk art alana itilmeleri garipti. Gözünden ırak olan şeylerin gerçekliğine inanmamak huyu vardı İsabel'in; gerekirse çaba gösterip bunların gerçekliğine yeniden inanabilirdi, ama, gerçeklik hoş bile olsa, onu geri getirmek için harcadığı çaba, çoğunlukla acı verirdi. Geçmiş ona ölü görünür, geçmişin canlanması da kıyamet gününün kurşun renkli aydınlığını çağrıştırırdı. Üstelik başkalarının onu unutamayacağına kesin bir gözle bakmaya yatkın değildi – silinmez izler bıraktığını düşünecek ölçüde akılsız da değildi. Unutulduğunu anlarsa, kırılabilirdi; ama gene de tüm özgürlüklerin içinde ona en tatlı gelen, unutmak özgürlüğüydü. Ne Caspar Goodwood'a, ne de Lord Warburton'a, duygusal anlamda, son kuruşunu vermemişti; gene de onların kendisine hatırı sayılır bir borcu olduğunu düşünüyordu. Goodwood'un ona bir kez daha yazacağını elbette unutmamıştı, ama buna daha bir buçuk yıl vardı ve bu süre içinde çok şey olabilirdi. Aslında, "Amerikalı hayranım belki de

kur yapması daha kolay bir kız bulur," diye geçirmemişti içinden, çünkü böyle kızlar kesinlikle çoksa da, Goodwood'un bu nitelikten hoşlanacağını hiç sanmıyordu. Ancak belki İsabel değişip küçük düşebilir, Caspar'ın dışındaki şeyleri gerçekten tüketerek (bunların sayısı pek çoktu ama olsun), Caspar'ın, daha önce soluk almayı engellediğini sandığı kimi niteliklerinde huzur bulabilirdi. Bir gün bu engellerin aslında onun için gizli bir nimet olduğu, güçlü granit taşlarından bir dalgakıranla korunan duru, sesiz bir liman oluşturduğu ortaya çıkabilirdi; akla gelebilecek bir şeydi bu. Ancak, o gün gelene kadar kollarını kavuşturup oturacak değildi. Lord Warburton'un onu sevmeyi sürdürmesine gelince, bu düşünce İsabel'in ne soylu alçak gönüllüllüğüne, ne de kendini bilen gururuna yakışırdı. İsabel aralarında geçeni unutmaya öyle kesin karar vermişti ki, Warburton da aynı şeyi yaparsa, son derece haklı olurdu. Bu düşüncede biraz acı bir alay var gibi gelse de, yoktu. İsabel, sayın Lord'un, alışılmış deyimiyle, düş kırıklığının üstesinden geleceğine içtenlikle inanıyordu. Evet, Warburton çok etkilenmişti – buna inanıyordu; şimdi bile hoşuna gidiyordu buna inanmak. Ancak hem böylesine akıllı olan, hem de kendisine karşı bu denli dürüst davranılan bir adamın aldığı yaranın kat kat üstünde bir izi taşıması saçmaydı. Üstelik İngiliz erkekleri rahatlarına düşkündüler; rastgele tanıdığı, kendi kendine yeten Amerikalı bir kızı aklından çıkarmamak, Lord Warburton için pek rahat bir durum olmazdı. Günlerden bir gün Warburton'un, onu daha çok hak eden, kendi yurttaşı bir genç kadınla evlendiğini haber alırsa, herhangi bir acı, dahası şaşkınlık bile, duymayacağını düşünüp kendini kutluyordu İsabel. Warburton'un evlenmesi, İsabel'in kararlılığına inandığını gösterecekti – İsabel de onun, kendisini böyle tanımasını isterdi. Gururunu okşayan şey yalnızca buydu.

22

Bay Touchett'in ölümünden altı ay gibi bir süre sonra, mayısın ilk günlerinden birinde, Floransa'nın Roma kapısı dışındaki, zeytin ağaçlarıyla örtülü bir tepeye taç gibi oturmuş, çok eski bir villada, ressam deyimiyle kompozisyonu düzgün, ufak bir topluluk vardı. Villa, uzun, oldukça boş görünüşlü bir yapıydı; Toskana'da çok sevilen sivri damı, bu damın yanında yükselen dimdik, koyu renkli, keskin çizgili selvilerin ikili üçlü kümeleriyle birlikte, uzaktan bakılınca, Floransa'yı çevreleyen tepelerin üzerinde uyumlu bir dikdörtgen oluşturuyordu. Evin ön yüzü, tepenin doruğundaki, otlarla kaplı, boş, küçük kırsal meydana bakıyordu; bu yüzü birkaç düzensiz pencere delmişti; yapının önüne, İtalya'da kendine güvenen bir havada kımıldamadan duran herkese gerekli gereksiz yakıştırılan o zarif "değeri anlaşılamamış adam" nitelemesini hak eden iki üç kişinin oturabileceği uzun bir taş sıra yerleştirilmişti. Evin bu çok eski, tek parça, hava koşullarının aşındırdığı, ama gene de heybetli, ön yüzü az çok sır vermez bir görünüşteydi. Evin yüzü değil, maskesiydi burası. Ağır kapakları olmasına karşın gözleri yoktu; gerçekte ev tümüyle başka bir yöne – arkadaki görkemli açıklığa, öğle sonunun biçimlendirdiği ışıklar dizisine bakıyordu.Villa bu arka yanında, doruğuna oturduğu tepenin eğimiyle, İtalya renklerinin pusu içindeki Arno vadisi üzerinde asılmış duruyordu. Teras biçimindeki dar bahçesinde birbirine girmiş yaban gülleri, güneşin ısıttığı, eski, yosunlu, başka taş sıralar vardı. Terasın korkuluğu tam dayanılacak yükseklikteydi; tepe, onun altında, zeytinliklerle bağların belirsizliğine doğru alçalıp uzanıyordu. Ancak biz evin dışı ile ilgilenmi-

yoruz; evde oturanlar olgunlaşmış baharın bu parlak sabahında haklı olarak, duvarın gölgeli yanını seçmişler, dışarı çıkmamışlardı. Zemin katının pencereleri meydandan bakıldığında soylu orantılarıyla mimari güzelliğe sahiptiler; ancak işlevleri dünyayla iletişim kurmaktan çok, dünyanın içeri bakmak istemesine karşı meydan okumak gibiydi. Öylesine kalın çapraz tahtalarla kapatılmışlar ve yükseğe yerleştirilmişlerdi ki, ayağınızın ucuna bile bassanız onlara erişemeden merakınız sönerdi. Bu kıskanç deliklerden üçünün aydınlattığı bir odada villa üç ayrı daireye bölünmüş, her birine uzun süredir Floransa'da yaşayan değişik ırklardan yabancılar yerleşmişti– bir erkek, yanında bir genç kız ve bir din kurumundan iki saygıdeğer rahibe ile oturuyordu. Ancak oda yukarıda anlattıklarımızdan sanılacağı ölçüde karanlık değildi; çünkü arkadaki karmakarışık bahçeye bakan, geniş, yüksek kapısı açıktı, kapının uzun demir parmaklıkları zaman zaman İtalya güneşinin istenenden fazlasını içeri yansıtıyordu. Üstelik burası rahat, dahası lüks içinde bir oturma yeriydi; ince ince düşünülerek düzenlenmiş, güzel şeylerin açıkça sergilendiği, İtalya'da depolanıp uzun zamandır tüketilemeyen, çeşit çeşit solmuş şam ipeklerini, resimli duvar kilimlerini, hani şu zamanın cilaladığı, meşe ağacından oyma sandıkları, dolapları, resim sanatının, kendileri gibi gösterişli bir ilkelliği olan çerçeveleri içindeki şu köşeli örneklerini, ortaçağdan kalma, çirkin görünüşlü pirinç ve toprak kapları barındıran bir odaydı. Bu eşya, rahatça uzanıp oturan bir kuşaktan insanlar için yaratılan çağdaş mobilya parçalarıyla bir arada yerleştirilmişti. Tüm koltukların derin ve yumuşak olduğu, usta işçiliği ile on dokuzuncu yüzyıl Londra'sının damgasını taşıyan yazı masasına büyük yer ayrıldığı göze çarpıyordu. Pek çok kitap, dergi, gazete, birkaç tane de küçük garip, ayrıntılarla dolu, suluboya resim vardı. Bunlardan biri salondaki resim sehpası üzerindeydi; yukarıda sözünü ettiğim genç kız, bizim kendisiyle ilgilenmeye başladığımız anda, o sehpanın önünde duruyordu. Sesizce resme bakmaktaydı.

Genç kızın yanındakiler sessizlik –tam bir sessizlik– içinde değillerdi, ama konuşmalarını sıkıntılı bir havada sürdürdükleri belliydi. İki saygıdeğer rahibe koltuklarına rahatça yaslanmamış-

lardı; oturuşlarında tam bir çekingenlik, yüzlerinde sağgörünün parlaklığı vardı. Güzellikten uzak, tombul, yumuşak yüzlü kadınlardı; kolalanmış ketenin katılığı, çerçevelere çivilenmiş gibi üstlerine sarılıp bireyselliklerini yok eden şayak kumaş, iş ilişkisine özgü bir çeşit alçakgönüllük gösteren tavırlarına yakışıyordu. Belli bir yaşa gelmiş bulunan, gözlüklü, taze ciltli, dolgun yanaklı rahibe, hali tavrıyla hem ev sahibi ile aralarındaki ayrımı, hem de genç kızla ilgili olduğu anlaşılan görevlerinin sorumluluğunu meslekdaşına göre daha çok belli eden bir hava içindeydi. İlgi odağımızdaki genç kızın başında son derece sade bir şapka vardı – şapka, "eteği açılıp" uzatılmış, ama gene de yaşına göre kısa olan, düz müslin giysisine uygundu. Fazla alçakgönüllü kimselerle konuşmak, fazla kudretli kimselerle konuşmak kadar çetin bir iş olduğundan, iki rahibeyi ağırladığı anlaşılan erkek, yaptığı işin güçlüğünün farkındaydı belki. Konuşurken aklının, aynı zamanda, rahibelere emanet edilmiş bulunan, sessiz genç kızda olduğu açıktı; kız arkasını dönmüş dururken, adam ciddi gözlerle onun ince, küçük bedenine bakıyordu. Sık, ancak zamansız kır düşmüş saçları, kısa kesilmişti; uzun ama biçimli bir başı olan kırk yaşında bir adamdı. Güzel, çizgileri son derece düzgün ve orantılı dar bir yüzü vardı; bu yüzün tek kusuru uç noktalarının birazcık fazla sivri oluşuydu; sakalının biçimi de bu görünüşe hatırı sayılır bir katkıda bulunuyordu. On altıncı yüzyıl portreleri tarzında kesilmiş, üstüne uçları romantik bir biçimde yukarı yönelen bir bıyık kondurulmuş olan bu sakal, sahibine yabancı, geleneksel bir hava veriyor, onun üslup üzerine çalışmalar yaptığını düşündürüyordu. Ancak, bilinçli ve meraklı olan, aynı zamanda dalgın ve delici, zeki ve katı, gözlemci ve hayalci bir kişiliği dile getiren gözleri, bu adamın üslupları yalnızca belirli sınırlar içinde araştırdığı, aradığı kadarını da bulduğu konusunda kuşku bırakmıyordu. Bu kişinin hangi iklimden, hangi ülkeden geldiğini kestirmekte çok güçlük çekerdiniz; bu sorunun yanıtını genellikle sıkıcı yapan yüzeysel belirtilerden hiçbiri yoktu onda. Biraz İngiliz kanı varsa bu, Fransız ya da İtalyan kanıyla karışmış olabilirdi; ancak kendisi güzel bir altın sikke olduğundan, elden ele dolaşmak için dökülen madeni paraların sıradan alaşımını ak-

la getiren hiçbir damga, hiçbir belirti taşımıyordu; darphaneden özel bir gün için çıkarılan zarif, karışık süslemeleri olan bir madalyondu. Hafif, ince, gevşekçe bir bedeni vardı, görünüşte ne uzundu, ne de kısa. Bayağı olmamak dışında, giyime önem vermediği anlaşılıyordu.

Genç kıza, "Evet, canım, ne düşünüyorsun?" diye sordu. İtalyancayı kusursuz bir rahatlıkla konuşuyordu; ancak bu onun İtalyan olduğuna inanmanızı sağlayamazdı.

Çocuk ciddi bir tavırla başını önce bir, sonra öbür yana çevirdi: "Çok hoş; baba, siz kendiniz mi yaptınız?" dedi.

"Elbet ben yaptım. Ne yetenekliyim, değil mi?"

"Evet, baba, çok yeteneklisiniz; ben de resim yapmasını öğrendim." Genç kız dönüp, çizilmiş gibi duran çok tatlı gülümsemesiyle küçük, güzel yüzünü gösterdi.

"Neler yapabildiğini görmem için bana bir örnek getirmeliydin."

"Birçok resim getirdim. Hepsi sandığımda."

Rahibelerin yaşlısı, Fransızca konuşarak, "Resmi çok – çok dikkatli yapıyor," dedi.

"Bunu duyduğuma sevindim. Siz mi öğrettiniz?"

Saygıdeğer rahibe biraz kızararak, "Neyse ki hayır," yanıtını verdi. *"Ce n'est pas ma partie.* Ben bir şey öğretmem, bunu daha akıllı kimselere bırakırım. Çok iyi bir resim öğretmenimiz var. Bay –Bay– neydi adı?"

Arkadaşı gözlerini halının üzerinde gezdirerek İtalyanca, "Bir Alman adı," dedi. Sanki adın çevrilmesi gerekliymiş gibi.

Öteki, "Evet," diye ekledi. "Kendisi Almandır. Yıllardır bizimle."

Konuşmaya kulak vermeyen genç kız, geniş odanın açık kapısına doğru gitmiş bahçeye bakıyordu. Adam rahibeye, "Siz de Fransızsınız, öyle değil mi, hemşire?" dedi.

"Evet efendim. Öğrencilerle kendi dilimi konuşurum. Başka dil bilmem. Ancak bizde başka başka ülkelerden gelen rahibeler vardır – İngiliz, Alman, İrlandalı. Herkes anadilini konuşur."

Adam gülümsedi. "Kızımla İrlandalı hanımlardan biri de ilgilendi mi?"diye sordu. Sonra da, konuklarının anlamadıkları bir

şaka yapıldığından kuşkulandığını görünce, hemen ekledi: "Hiç eksiğiniz yokmuş."

"Evet, yoktur. Bizde her şey var; hem de en iyisi."

İtalyan hemşire de yüreklenerek, "Beden eğitimi var," dedi. "Ama tehlikeli değil."

"Umarım değildir. Sizin dalınız o mu?" Bu soru iki hanımın içtenlikle bol bol gülmesine neden oldu; ev sahibi bundan yararlanarak kızına bakıp, büyümüş bulduğunu söyledi.

Fransız rahibe, "Evet, ama sanırım büyümesi durdu. Böyle kalacak – iri olmayacak," dedi.

"Üzülmedim. Kadınlar kitap gibi olsun isterim – iyi olmalı ama çok uzun olmamalı. Ancak çocuğumun kısa boylu kalması için belli bir neden göremiyorum."

Rahibe böyle şeyler bilinemez anlamında, hafifçe omuz silkerek, "Sağlığı çok yerinde; en iyisi de bu," dedi.

"Evet, sağlıklı görünüyor." Genç kızın babası bir an ona baktı. Fransızca, "Bahçede ne görüyorsun?" diye sordu.

Genç kız, küçük, tatlı sesi ve babasınınki kadar kusursuz Fransızcasıyla, "Birçok çiçek görüyorum," diye karşılık verdi.

"Evet ama pek fazla güzel çiçek yok. Sen gene de çıkıp biraz topla, bu hanımlar için."

Duyduğu sevinçle yüzündeki gülümseme artan çocuk babasına döndü. "Sahi, toplayabilir miyim?" diye sordu.

Babası, "Evet; ben söyleyince,"dedi.

Kız, rahibelerden yaşlısına baktı: "İzin verir misiniz, *ma mère*?"

Rahibe gene kızardı, "Babanızı dinleyin, çocuğum," dedi.

Çocuk, aldığı yetkiyi yeterli bularak eşikten inip kısa zamanda gözden uzaklaştı. Babası neşeyle, "Çocukları şımartmıyorsunuz," dedi.

"Her şey için izin almaları gerekiyor. Düzenimiz böyle. İzin kolay verilir, ama istemeleri gerek."

"Ah, düzeninize karşı değilim; kusursuz olduğundan kuşkum yok. Kızımı nasıl bir insan yapacağınızı görmek için size gönderdim. Size inancım vardı."

Rahibe gözlük camlarının arkasından bakarak yumuşak bir tavırla yanıtladı: "İnsan inançlı olmalı."

"Eh, benim inancım hak ettiği ödülü aldı mı bari? Nasıl bir kız oldu kızım?"

Hemşire bir an gözlerini yere çevirdi. "İyi bir Hıristiyan oldu, Mösyö," dedi.

Ev sahibi de gözlerini yere çevirdi; ancak bu hareket belki ikisi için ayrı nedenlerden kaynaklanıyordu. "Evet. Daha başka?"

Adam manastırdan gelen kadına bakarken onun, iyi bir Hıristiyan her şey demektir demesini bekliyordu belki; ancak rahibe, basitliğine karşın, o kadar ham değildi. "Çok tatlı bir genç hanım oldu –gerçek bir küçük kadın– size mutluluktan başka bir şey göstermeyecek bir evlat," dedi.

"Çok *gentille* görünüyor," dedi babası. "Gerçekten güzel."

"Mükemmeldir. Hiç kusuru yok."

"Çocukken de yoktu, sizin de ona bir kusur vermemiş olmanız beni sevindiriyor."

Gözlüklü rahibe ağırbaşlı bir tavırla yanıtladı: "Biz onu çok fazla seviyoruz. Kusurlara gelince, bizde olmayan şeyi nasıl verebiliriz? Le *convent n'est pas comme le monde*, mösyö. O bizim kızımız. Bize geldiğinde öyle küçüktü ki."

Genç rahibe saygıyla mırıldandı: "Bu yıl yitireceklerimizin arasında en çok onu özleyeceğiz."

Öteki, "Ah, evet, uzun süre ondan konuşup, onu ötekilere örnek gösteririz," dedi. Bunu söylerken gözlük camlarının buğulandığını farketmiş olmalıydı. Arkadaşı biraz arandıktan sonra dayanıklı kumaştan bir mendil çıkardı.

Ev sahibi hemen, "Onu yitireceğiniz kesin değil. Daha bir şey kararlaştırılmadı," diye karşılık verdi. Rahibelerin gözyaşlarını önlemek amacıyla değil, kendi istediğini bildirmek için konuşuyor gibiydi.

"Buna inanmak bizi çok sevindirir. On beş yaş bizden ayrılmak için çok küçük."

Adam şimdiye dek göründüğünden daha canlı bir tavırla atıldı, "Sizi ondan ayırmak isteyen ben değilim. Keşke hep sizinle kalsa!"

Yaşlı rahibe ayağa kalktı: "Ah, Mösyö, iyi bir kız ama, bu dünya için yaratılmış. *Le monde y gagnera.*"

Arkadaşı da ayağa kalktı, yumuşak bir sesle, "Tüm iyi insanlar manastırlarda saklansalar, dünyanın hali ne olurdu?" dedi.

Bu iyi kadın sandığından çok daha geniş anlamları olan bir soru sormuştu anlaşılan; gözlüklüsü uzlaştırıcı bir görüş belirterek ekledi: "Neyse ki her yerde iyi insanlar var."

Ev sahibi gönül alıcı bir biçimde, "Siz oraya dönünce, buradan iki iyi insan eksilecek,"dedi.

Sade konukların bu gösterişli nezakete verilecek yanıtı yoktu; yalnızca terbiyeli bir tavırla "yok canım!" der gibi birbirlerine baktılar; ancak, genç kızın elinde biri hepsi beyaz, öteki hepsi kırmızı iki büyük demet gülle içeri girmesi şaşkınlıklarını çabucak dağıttı.

Çocuk, "Seçme hakkını size veriyorum, mamman Catherine," dedi. "Yalnız renkleri değişik, mamman Justine; ikisindeki güllerin sayısı aynı."

İki hemşire gülümseyerek birbirlerine bakıp duraksadılar: "Hangisini alacaksın?" "Yok, seçme hakkı senin," gibi şeyler söylediler.

Gözlüklü hemşire Catherine, "Kırmızıyı alıyorum, teşekkür ederim," dedi.

"Ben kendim de kıpkırmızıyım. Roma yolculuğunda bu güller içimizi açar."

Çocuk, "Ah, dayanmazlar ki," dedi. "Keşke size dayanıklı bir şey verebilseydim."

"Sen bize kendinden iyi anılar verdin, kızım. Onlar dayanacak!"

Çocuk, "Keşke rahibeler güzel şeyler takabilseydi. Size mavi boncuklarımı verirdim," dedi.

Babası sordu: "Roma'ya bu akşam mı dönüyorsunuz?"

"Evet. Gene trenle. *Là-bas*, öyle çok işimiz var ki."

"Yorgun değil misiniz?"

"Biz hiç yorulmayız."

Tanrıya adanmışların küçüğü, "Ah, hemşirem, kimi zaman yoruluruz,"dedi.

"En azından bugün yorulmadık. Burada iyice dinlendik. *Que Dieu vous garde, ma fille.*"

Onlar kızıyla öpüşürken gidip çıkacakları kapıyı açan ev sahibi, hemen hafif bir şaşkınlık sesi çıkarmış, dışarı bakıyordu. Kapı küçük bir kilise gibi yüksek tavanlı, tabanı kırmızı seramikle kaplı bir giriş bölmesine açılıyordu; uşak, eski püskü üniforma taşıyan genç bir çocuk, henüz içeri aldığı bir hanımı dostlarımızın bulunduğu odaya buyur etmekteydi. Kapıdaki adam şaşkınlığını belli ettikten sonra sessiz kaldı; kadın da ses çıkarmadan ilerledi. Adam ona daha başka bir karşılama sözcüğü söylemediği gibi, elini de uzatmadı, ama içeri geçmesi için yana çekildi. Kadın kapıda duraksadı. "Kimse var mı?" diye sordu.

"Görebileceğin biri."

Konuk içeri girince kendini, kollarına girmiş öğrencileri ortalarında, kapıya doğru gelen, iki rahibeyle yüz yüze buldu. Yeni konuğu görünce hepsi durdular; kadın da durmuş, onlara bakıyordu. Genç kız küçük, yumuşak bir çığlık attı:"A! Madam Merle!"

Konuk hafifçe irkilmişti, ama bir an sonra değişen sevimli bir tavırla, "Evet, Madam Merle, sana evine hoş geldin demeye geldi," dedi ve iki elini genç kıza doğru uzattı; o da koşup öpülmek üzere alnını kaldırdı. Madam Merle bu güzel alnı öptükten sonra iki rahibeye gülümseyerek baktı. Onun gülümsemesini terbiyeli bir selâmla yanıtlayan rahibeler, dış dünyanın pırıltısından bir şeyler getiren bu gösterişli, parlak kadına gözlerini çevirip bakmadılar.

"Bu hanımlar kızımı eve getirdi; şimdi de manastıra dönüyorlar," diye açıkladı adam.

Madam Merle, "Ah, Roma'ya mı gidiyorsunuz? Oradan yeni geldim. Şimdi çok güzel," dedi.

Ellerini giysilerinin kolları içinde kavuşturmuş duran iki rahibe bu sözlere karşı çıkmadı; evin efendisi de, yeni konuğuna Roma'dan ayrılalı ne kadar olduğunu sordu. Kadının onu yanıtlamasına fırsat kalmadan, genç kız, "Manastırda beni görmeye geldi," dedi.

Madam Merle, "Yalnızca bir kez gelmedim, Pansy. Ben senin Roma'daki büyük dostun değil miyim?" diye sordu.

"En çok son gelişinizi anımsıyorum; çünkü bana manastırdan ayrılmam gerektiğini söylediniz."

Çocuğun babası, "Ona bunu söylediniz mi?" diye sordu.

"Pek anımsamıyorum. Hoşuna gideceğini düşündüğüm şeyler söyledim. Bir haftadır Floransa'dayım. Gelip beni görürsünüz diye ummuştum."

"Burada olduğunuzu bilsem gelirdim. İnsan böyle şeyleri esin yardımıyla bilemiyor – belki bilmesi gerekir ama. Otursanıza."

Bu iki konuşma özel bir ses tonuyla yapılmıştı – öyle gerektiği için değil, alışkanlık sonucu, dikkatle dingin olmasına çalışılan, yarı alçak bir ses tonuydu bu. Madam Merle oturacağı yeri seçmek için çevresine bakındı. "Bu kadınları kapıya kadar geçiriyor musun? Törene engel olmayayım," dedi. Sonra rahibelere dönerek onları başından savmak istercesine, "*Je vous salue, mes dames*," diye ekledi.

Ev sahibi, "Bu hanım bizim iyi bir arkadaşımız; onu manastırda görmüş olmalısınız," dedi. "Yargılarına çok güveniriz, kızımın tatilden sonra size dönüp dönmeyeceğine karar vermeme yardım edecek."

Gözlüklü rahibe, "Umarım bizden yana karar verirsiniz, Madam," demeyi göze aldı.

Madam Merle, "Bay Osmond şaka yapıyor," dedi. "Ben bir şeye karar vermem." Ancak kendi sözleri de şakaydı. "Sanırım çok iyi bir okulunuz var, ama küçük Bayan Osmond'un dostları onun doğal olarak bu dünya için yaratıldığını anımsamalılar."

"Ben de Mösyö'ye tam bunu söyledim," diye yanıtladı rahibe Catherine. Sonra biraz ötede durup, Madam Merle'in şık giysilereni inceleyen Pansy'ye bakarak, "Onu bu dünyaya hazırlamamız için kalmalı," diye mırıldandı.

Pansy'nin babası, "Duydun mu Pansy? Sen doğal olarak bu dünya için yaratılmışsın," dedi.

Çocuk bir an saf, genç gözlerini babasına dikti: "Ben sizin için yaratılmadım mı baba?"

Babaçabucak hafifçe gülüp karşılık verdi: "Bu dünya için yaratılman bunu engellemez; ben bu dünyanın adamıyım, Pansy."

Rahibe Catherine, "İzin verirseniz gidelim," dedi. "Ne olursa olsun, uslu, akıllı ve mutlu ol, kızım."

Pansy az önce Madam Merle'in girmesiyle ara verilen öpüşmelerine yeniden başlayarak onu yanıtladı. "Gelip sizi görürüm, bu kesin," diye söz verdi.

Madam Merle,"Baban hanımları geçirirken sen benimle kal, canım," dedi.

Pansy düş kırıklığı içinde, ancak karşı çıkmadan baktı. Yetkili bir tavırla konuşan herkese boyun eğmesi gerektiği düşüncesi, anlaşılan içine işlemişti; yazgısının belirlenmesinde edilgen bir izleyiciydi Pansy; gene de çok yumuşak bir sesle sordu: "Mamman Catherine'in arabaya bindiğini göremez miyim?"

Bay Osmond ile yeni gelen konuğun önünde bir kez daha eğilen yanındakiler giriş bölmesine geçerken, Madam Merle ona, "Benimle kalsan daha sevinirim," dedi.

Pansy,"Peki, kalırım," diye karşılık verdi; küçük elini Madam Merle'in eline bırakarak onun yanında durdu. Pencereden dışarı bakıyordu; gözleri yaşla dolmuştu.

"Sana söz dinlemeyi öğretmelerine sevindim. İyi küçük kızlar söz dinlemeli."

"A, evet ben çok iyi söz dinlerim," diye atılan Pansy yumuşak bir tavırla, sanki piyano çalışından söz eder gibi, neredeyse övünçle konuşmuştu. Sonra da hafifçe, güç işitilir bir sesle, içini çekti.

Küçük kızın elini tutan Madam Merle, kendi güzel avucunun içine uzattığı bu ele baktı. Eleştirel bir bakıştı bu ama kötüleyecek hiçbir şey bulamadı; çocuğun eli küçük, narin ve güzeldi. "Umarım her zaman eldiven giymene dikkat ederler," dedi. "Küçük kızlar genellikle eldiven sevmez."

"Sevmezdim ama şimdi seviyorum," dedi çocuk.

"Çok iyi. Ben sana bir düzine eldiven alırım."

Pansy ilgiyle sordu: "Çok teşekkür ederim. Renkleri nasıl olacak?"

Madam Merle düşündü. "Yararlı renkler."

"Ama güzel öyle değil mi?"

"Sen güzel şeyleri çok mu seviyorsun?"

Pansy, "Evet; ama – ama aşırı değil," diyerek dinsel öğretinin izini taşıyan bir yanıt verdi.

Madam Merle gülerek, "Eh, aşırı güzel olanları almam," dedi. Çocuğun öteki elini de tutarak onu daha yakına çekti; bundan sonra bir an ona bakarak ekledi, "Catherine anayı özleyecek misin?"

"Evet – onu düşündüğüm zamanlar."

"O zaman onu düşünmemeye çalış. Belki bir gün başka bir annen olur."

Pansy küçük, yumuşak, barışık iç çekmesini yineleyerek, "Gerek yok," dedi. "Manastırda otuzdan fazla annem vardı."

Pansy'nin babasının ayak sesleri girişte yeniden duyulunca, Madam Merle çocuğu bırakarak ayağa kalktı. Bay Osmond içeri girip kapıyı kapadı; daha sonra Madam Merle'e bakmadan bir iki iskemleyi yerlerine itti. Konuğu onun dolaşmasına bakarak, konuşmasını bekliyordu. Sonunda, "Roma'ya geleceğini umuyordum. Pansy'yi kendin gelip almak istersin diye düşündüm," dedi.

"Bunu sanman doğal, ama korkarım senin hesaplarının tersine davrandığım ilk olmuyor."

"Evet. Bence sen çok terssin."

Bay Osmond bir süre şunu bunu düzelterek odada dolaştı. Can sıkıcı bir konuya girmemek için başka işler arayan bir adam havasındaydı; ancak az sonra bulduğu bahaneler tükenmiş, bir kitap alıp okumanın dışında, elleri arkasında durup Pansy'ye bakmaktan başka yapacak işi kalmamıştı. Birden Fransızca olarak, "Neden mamman Catherine'i geçirmeye gelmedin?" diye sordu.

Pansy bir an Madam Merle'e bakıp durakladı. Yeniden bir başka iskemleye oturan bu hanım, "Yanımda kalmasını ben istedim," dedi.

"Ha, bu daha iyi," diyen Osmond kendini bir koltuğu bıraktı, Madam Merle'e bakmaya başladı; biraz öne doğru eğilmiş, dirseklerini koltuğun kollarına yaslayarak ellerini kilitlemişti.

Pansy, "Bana eldiven alacak," dedi.

Madam Merle uyardı: "Bunu herkese söylemek zorunda değilsin, canım."

"Çok naziksin. Pansy'nin gereken her şeye sahip olduğunu sanıyordum."

"Bence rahibelerin yanında gerektiği kadar kaldı.."

"Bu konuyu konuşacaksak, odadan çıkması gerekir."

"Kalsın. Başka şey konuşuruz."

"İsterseniz dinlemem," dedi Pansy; açıksözlü tavrına bakıp ona inanıyordunuz.

Babası, "Dinleyebilirsin, güzel çocuk, çünkü anlamazsın," karşılığını verdi. Çocuk, dalgın ve istekli gözlerle bahçeye bakarak saygılı bir tavırla açık kapının yanına oturdu. Bay Osmond konuyu değiştirerek yanındaki kadına, "Çok iyi görünüyorsun," dedi.

"Görünüşüm hep aynı, sanırım."

"Sen her zaman aynısın. Değişmezsin. Harika bir kadınsın."

"Evet, sanırım öyleyim."

"Yalnız bazen karar değiştiriyorsun. İngiltere'den döndüğünde, şimdilik Roma'dan ayrılmayacağını söylemiştin."

"Ne dediğimi böyle iyi anımsamana sevindim. Niyetim de oydu. Ancak Floransa'ya geldim, çünkü o sıralarda ne yapacakları belli olmayan, ama geçenlerde buraya gelen bazı dostlarla buluşmak istedim."

"Bu tam sana göre bir neden. Her zaman dostların için bir şeyler yaparsın."

Madam Merle ev sahibine gülümsedi. "O kadar da tam bana göre bir neden değil – içten konuşmadın, ama suçun yok; inanmadan konuştun, ama inanman için neden de yok. Ben arkadaşlarım için yanıp yıkılmam; övgünü hak etmiyorum; kendimi çok iyi kollarım."

"Çok doğru; ancak birçok başka kişiyi de barındırırsın içinde – sende herkesten, herşeyden öyle çok şey var ki. Yaşamı seninki gibi başka yaşamlara böylesine dokunan birini daha tanımadım."

"Yaşam dediğimiz nedir ki? Görünüşümüz, yaptıklarımız, bağlarımız, çevremiz?"

"Bence senin yaşamın hırslarındır."

Madam Merle bir süre Pansy'ye baktı, "Acaba bunu anlıyor mu?" diye mırıldandı.

Pansy'nin babası oldukça neşesiz bir gülümsemeyle, "Görüyorsun, bizimle kalamaz," diye karşılık verdi. Pansy'ye Fran-

sızca, "Bahçeye çık, *mignonne*, Madam Merle için bir iki çiçek topla," dedi.

Pansy hemen yerinden kalkıp sessizce çıkarken, sevinçle, "İşte ben de tam bunu istiyordum," diyordu. Babası Pansy'nin peşinden açık kapıya giderek bir süre durup kızına baktı, sonra geri geldi ama oturmadı, ayakta kaldı, daha doğrusu, bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı; sanki başka türlü bulamadığı bir özgürlük duygusunu yaşatmaya çalışıyordu.

Madam Merle ona bakarak, belli bir yüreklilik isteyen bir yanıt verdi:"Benim hırslarım en başta senin için."

"Bu benim dediğimi doğruluyor. Ben senin yaşamının bir parçasıyım –ben ve bin başka kişi daha. Bencil değilsin– bunu kabul edemem. Sen bencil olsan, ben ne olurdum? Hangi niteleme beni doğru tanımlardı?"

"Sen tembelsin. Bence senin en kötü kusurun bu."

"Korkarım bu benim en iyi kusurum."

Madam Merle ciddi bir sesle, "Hiçbir şeye önem vermiyorsun," dedi.

"Evet; pek bir şeye aldırmam. Bu ne tür bir kusurdur? Sırası gelmişken, Roma'ya gitmeyişimin bir nedeni tembellikti. Ancak yalnızca bir nedeni."

"Gitmediğinin önemi yok – en azından benim için; seni görmek hoşuma giderdi ama neyse. Şimdi Roma'da olmadığına seviniyorum; bir ay önce gitmiş olsaydın belki şimdi orada olurdun. Şu anda Floransa'da yapmanı istediğim bir şey var."

Osmond, "Tembelliğimi unutma, lütfen," dedi.

"Onu unutmadım; ama rica ederim, sen unut onu. Böylece hem erdem, hem de ödül senin olur. Çok büyük bir iş değil, hem de ilginç gelebilir. Sen yeni birileriyle tanışalı ne kadar oldu?"

"Seninle tanıştığımdan bu yana kimseyi tanıdığımı sanmam."

"O zaman başka biriyle tanışmanın vakti gelmiş. Tanımanı istediğim bir dostum var."

Bay Osmond dolaşırken gene açık kapıya gitmiş, parlak güneşin altında gezinen kızına bakıyordu. Neşeli bir tür kabalıkla, "Bunda benim çıkarım nedir?" diye sordu.

"Seni eğlendirecek." Bu yanıtta hiç kabalık yoktu; son derece iyi düşünülmüş bir yanıttı.

"Bunu söylüyorsan sana inanırım," dedi Osmond ona doğru gelerek. "Bazı noktalarda sana güvenim tamdır. Örneğin, iyi bir toplumsal çevreyi kötüsünden ayırt ettiğini çok iyi bilirim."

"Her türlü toplumsal çevre kötüdür."

"Bağışla. Sende var olduğunu söylediğim şey –bildiklerin– sıradan bir bilgelik değil. Bu bilgiyi, kazanılması gerektiği gibi, deneyerek kazandın; az çok çekilmez bir alay insanı birbiriyle karşılaştırdın."

"Eh, seni bilgimden yararlanmaya çağırıyorum."

"Yaralanmak mı? Bana bir yarar sağlayacağından emin misin?"

"Umuyorum. Sana bağlı. Seni çaba harcamaya bir razı edebilsem!"

"Ah, tamam işte! Bu işin sıkıcı bir yanı olduğunu anlamıştım zaten. Dünyada çaba harcamaya değecek ne var ki?"

Madam Merle amacı yara almış gibi kızardı: "Budalalık etme Osmond. Neyin çaba harcamaya değdiğini en iyi sen bilirsin. Eski günlerde görmedim mi ben seni?"

"Bazı şeyler değer, bilirim. Ancak onlardan hiçbirini bu zavallı yaşamda bulmak olasılığı yok."

Madam Merle, "Harcanacak çaba, olasılık kazandırır," dedi.

"Bunda doğruluk payı var. Öyleyse o sözünü ettiğin dost kim?"

"Floransa'ya görmeye geldiğim kişi, Bayan Touchett'in yeğeni. Bayan Touchett'i unutmamışsmdır."

"Yeğen mi? Bu yeğen sözcüğü gençlik ve deneyimsizlik çağrıştırıyor. Nereye varmak istediğini anlıyorum."

"Evet, genç – yirmi üç yaşında. Benim çok iyi bir dostum. İlk kez birkaç ay önce İngiltere'de rastladım; aramızda bir dostluk doğdu. Ondan çok hoşlanıyorum; hayranlık duyuyorum. Her gün yaptığım bir şey değil bu. Sen de hayran olacaksın."

"Elimden gelirse, olmam."

"Doğru, ama elinden gelmez."

"Güzel, akıllı, zengin, görkemli, evrensel bir zekâsı, görülmemiş bir erdemi var mı? Ancak bu koşullarda onunla tanışmayı isteyebilirim. Biliyorsun yıllar önce sana, bu tanıma uymayan bir yaratıktan bana hiç söz etme demiştim. Yeterli sayıda sönük insan tanıyorum; daha fazlasını tanımak istemem."

"Bayan Archer sönük değil; sabah gibi parlak. Senin tanımına uyuyor; onu tanımanı bunun için istiyorum.Öne sürdüğün koşulların hepsi var onda."

"Az çok vardır."

"Hayır; harfi harfine. Güzel, eğitimli, cömert, bir Amerikalı için iyi aileden sayılır. Aynı zamanda çok da akıllı, çok sevimli, ve büyük bir servete sahip."

Osmond bunları ses çıkarmadan dinledi, bir yandan bu bu bilgileri veren Madam Merle'e bakarken, duyduklarını zihninde evirip çevirir gibiydi. Sonunda, "Onunla ne yapmak istiyorsun?" diye sordu.

"Anladığın gibi. Onu senin yoluna çıkarmak istiyorum."

"Bundan daha iyisi için yaratılmamış mı o?"

"İnsanların niçin yaratıldığını bilmem; ben yalnızca onlardan nasıl yararlanacağımı bilirim."

Osmond, "Bayan Archer için üzüldüm!" dedi.

Madam Merle ayağa kalktı, "Onunla ilgilenmeye başladığını gösteriyorsa bu, sözüne parmak basarım," dedi.

İkisi yüz yüze durdular; Madam Merle aşağı doğru bakıp dantel şalını düzeltti. Osmond gene konuyu değiştirdi; "Çok iyi görünüyorsun," diye yineledi. "Aklında bir düşünce var senin. En iyi göründüğün zamanlar hep düşündüğün bir şey vardır. Bu sana her zaman yakışır."

Bu iki insan nerede olursa olsun, özellikle başkalarının yanında karşılaşınca, ilk başta sanki birbirlerine altan alta yaklaşır, ima yoluyla konuşur gibi dolaylı ve temkinli bir tutum takınırlardı. Anlaşılan her biri ötekinin sıkılganlığını hatırı sayılır ölçüde artırıyordu. Madam Merle her türlü sıkıntılı durumu atlatmakta arkadaşından daha becerikliydi elbette; ama şimdiki durumda o bile –ev sahibine görünmek istediği ölçüde– kendinden emin görünemiyordu. Ancak burada belirtil-

mesi gereken nokta şudur: Belli bir anda ikisinin arasındaki bu çalkantılı ortam durulur, onları, hiçbirinin bir başka insanla olmadığı ölçüde yüz yüze bırakırdı. Şimdi de bu olmuştu. Birbirlerini iyi tanıdıklarını bilerek karşılıklı durdular; her birinin ötekini iyi tanımaktan duyduğu haz, ötekinin de kendisini iyi tanıdığını bilmenin verdiği rahatsızlığı –her neyse bu– seve seve kabul etmesini sağlıyordu. Madam Merle sessizce, "Keşke bu denli acımasız olmasan," dedi. "Acımasızlık her zaman sana zarar verdi. Şimdi de verecek."

"Sandığın kadar acımasız değilim. Zaman zaman bir şeyin bana dokunduğu olur – örneğin az önce benim adıma hırslı olduğunu söylemen gibi; bunu anlamıyorum; bunun nasıl ve niçin böyle olabileceğini göremiyorum, ama gene de bana dokunuyor."

"Belki zaman geçtikçe daha da az anlarsın. Hiçbir zaman anlamayacağın bazı şeyler var. Anlamanı özellikle gerektiren bir neden de yok."

Osmond, "Ne de olsa, dünyanın en dikkat çekici kadını sensin," dedi. "Hemen herkesten daha dolu bir insansın. Bayan Touchett'in yeğenine önem vereceğimi neden düşünüyorsun, seni –seni–" Ancak bir an durakladı.

"Beni bunca az önemsediğine göre mi?"

"Elbette bunu demek istemedim. Senin gibi bir kadını tanıyıp değer verdiğime göre."

Madam Merle, "İsabel Archer benden üstün," dedi.

Yanındaki güldü. "Bunu söylemek için onu ne kadar küçük görüyor olmalısın!"

"Kıskanabileceğimi sanıyor musun?"

"Benimle ilgili olarak mı? Hayır; genellikle kıskanmazsın."

"O zaman iki gün sonra gel beni gör. Bayan Touchett'de, Palazzo Crescentini'de kalıyorum – kız da orada olacak."

"Neden bunu benden en başta istemedin, kızdan söz etmeden?" dedi Osmond. "O nasıl olsa orada olurdu."

Madam Merle sorulacak her soru için hazırlıklı bir kadın tavrıyla ona baktı: "Bilmek istiyor musun? Çünkü ona senden söz ettim."

Osmond kaşını çatarak arkasını döndü. "Bunu bilmek istemiyorum."

Biraz sonra küçük sulu boya resmin bulunduğu sehpayı göstererek sordu: "Bunda ne var gördün mü – son yaptığım resim?"

Madam Merle yaklaşıp baktı. "Venedik Alpleri mi? Geçen yıl yaptığın resimlerden biri değil mi?"

"Evet – ama nasıl böyle her şeyi biliyorsun!"

Madam Merle adama bir süre baktıktan sonra arkasını dönüp, "Bilirsin resimlerini önemsemem," dedi.

"Bilirim, gene de her zaman şaşarım. Resimlerim çoğu insanınkinden daha güzel."

"Olabilir. Ancak, başka bir şey yapmadığına göre, sayıları öyle az ki. Senin pek çok şey daha yapmanı isterdim: Benim hırsım buydu. "

"Evet, bunu bana birçok kez söyledin. Olanaksız şeyler yapmamı isterdin."

"Olanaksız şeyler," dedi Madam Merle. Daha sonra da bambaşka bir sesle, "Yaptığın küçük resim aslında çok iyi." Odada çevresine bakındı – antika dolaplar, resimler, duvar kilimleri, solmuş ipeklerin yüzeyi üzerinde gözlerini gezdirdi. "En azından evin kusursuz. Ne zaman gelsem yeniden etkileniyorum; bundan iyisini görmedim. Bu tür şeyleri hiçbir yerde hiç kimsenin anlamadığı kadar anlıyorsun. Hayranlık uyandıran bir zevkin var."

"Hayranlık uyandıran zevkimden bıkıp usandım," dedi Gilbert Osmond.

"Gene de Bayan Archer'a göstermelisin burasını. Ona evinden söz ettim."

"Eşyalarımı göstermeye karşı çıkmam – gösterdiğim insanlar budala değilse."

"Çok güzel *cicerone*'lik yaparsın sen. Sahip olduğun müzenin rehberliği sana yakışıyor."

Osmond bu övgü karşısında hem daha soğuk hem de daha dikkatli görünmekle yetindi. "Zengin mi demiştin?" diye sordu.

"Yetmiş bin sterlini var."

"*En écus bien compté*?"

"Serveti konusunda hiç kuşku yok. Bu serveti gördüm, diyebilirim."

"Tam istediğim gibi bir kadın! –Senden söz ediyorum– Onu görmeye gidersem, annesini de görecek miyim?"

"Annesini mi? Annesi yok. Babası da."

"O zaman teyzesi –kim demiştin?– Bayan Touchett."

"Onu kolayca uzaklaştırabilirim."

"Bayan Touchett'e karşı değilim. Oldukça hoşlanırım ondan. Artık pek bulunmayan eski moda bir kişiliği var – belirgin bir kimlik. Ama o uzun boylu, burnu büyük oğlu, o da ortalıkta mı?"

"Orada ama, seni rahatsız etmez."

"Eşeğin biri."

"Yanılıyorsun, çok akıllıdır. Ancak ben oradayken ortalıkta görünmekten hoşlanmaz, çünkü beni sevmez."

"Bundan büyük eşeklik mi olur? Kız güzel demiş miydin?"

"Evet; ama bunu yinelemeyeceğim; sonra düş kırıklığına uğrarsın. Gel ve bir başlangıç yap; senden bütün istediğim bu."

"Neyin başlangıcı?"

Madam Merle biraz sessiz kaldı. "Onunla evlenmeni istiyorum elbet," dedi.

"Sonun başlangıcı, öyle mi? Eh, ben kendim bir göreyim bakalım. Ona bunu da söyledin mi?"

"Sen beni ne sanıyorsun? Kız kaba bir makine parçası değil – ben de değilim."

Osmond biraz düşündükten sonra, "Senin hırsını gerçekten anlamıyorum," dedi.

"Bayan Archer'ı gördükten sonra bu hırsımı anlarsın sanırım. Bir yargıya varmakta acele etme." Madam Merle konuşurken açık kapıya yaklaşmış, bir an orada durarak dışarı bakmıştı. "Pansy gerçekten güzelleşti," diye ekledi.

"Bana da öyle geldi."

"Ama yeterince kaldı manastırda."

"Bilmem," dedi Osmond. "Yetiştiriliş biçimi hoşuma gidiyor. Çok güzel."

"Güzel olan manastır değil. Çocuğun kendi huyu."

"Bence ikisinin birleşimi. Pansy bir inci kadar temiz."

"O zaman neden gelip çiçeklerimi getirmiyor?" diye sordu Madam Merle. "Acele etmiyor."

"Gidip onları alırız."

Konuk şemsiyesini kaldırıp bahçeye geçerken, "Pansy benden hoşlanmıyor," diye mırıldandı.

23

Bayan Touchett'in çağırması üzerine Floransa'ya gelen Madam Merle –Palazzo Crescentini'de bir ay geçirecekti– İsabel'e yeniden Gilbert Osmond'dan söz ederek tanışmalarını istediğini söyledi; bununla birlikte, bu kez, Osmond'a kızı överken yaptığını gördüğümüz gibi konunun fazla üzerine gitmedi. Belki İsabel öneriye zaten hiç karşı çıkmamıştı da ondan. Madam Merle'in, İngiltere'de olduğu gibi, İtalya'da da, ülkenin hem yerli halkı, hem de çok uluslu konukları arasında dostları pek fazlaydı. İsabel'e, "Şu koca dünyada elbet kimi istersen onu tanıyabilirsin," diyordu, ama "tanışman iyi olur" diyerek birçok kimsenin adını da vermişti. Bay Osmond'un adı listenin başlarına yakındı. Osmond kendisinin eski bir arkadaşıydı; on iki yıldır tanıyordu onu; Avrupa'nın en akıllı, en hoş erkeklerinden biriydi. Sıradan saygıdeğer kimselerin tümüyle üstündeydi; bambaşkaydı. Hayranlık toplamayı iş edinen bir insan değildi – ne gezer! Bir etki yaratması büyük ölçüde sinirlerinin o günkü durumuna, neşesinin yerinde olup olmadığına bağlıydı. Havasında değilse herkesin düzeyine iner, böyle bir gününde onu kurtaran yalnızca, sürgündeki yılgın bir prense benzemesi olurdu. Ancak önem verdiği, ilgilendiği, ya da haklı bir nedenle ona meydan okuyan –meydan okuma tümüyle yerinde ve haklı olmalıydı– biri çıkarsa, o zaman insan onun üstün zekâsını, seçkinliğini anlardı. Çoğu kişide olduğu gibi, yansız bir tutum takındığı, kendini ele vermediği için yakıştırılan nitelikler değildi bunlar. İsabel'in tanımaya değer bulduğu her erkekte aynı şeyi göreceği gibi, Osmond'un saçtığı ışığın tüm insanlara eşit ölçüde yansımasını engelleyen ters yanları da vardı.

Ancak Madam Merle onun İsabel için parlamasını sağlayabileceğini düşünüyordu. Kolayca canı sıkılırdı bu adamın –fazla kolayca– donuk kimselerin yanında her zaman donuklaşırdı. Ama yaşamında tümüyle eksik olan canlılığı, İsabel gibi yaşam dolu, eğitimli bir kız geri getirebilirdi. En azından tanımaktan yoksun kalınmaması gereken bir kişiydi o. İnsan İtalya'da yaşıyorsa, bu ülkeyi Gilbert Osmond gibi –belki bir iki Alman profesör dışında– herkesten iyi tanıyan biriyle dostluk kurmamak olmazdı. Alman profesörlerin bilgisi onunkinden fazla olabilirdi ama Osmond'un görüşü, zevki hepsinden üstündü; çünkü Osmond tepeden tırnağa sanatçı bir yaratılışa sahipti. İsabel, Gardencourt'da arkadaşıyla derin konulara daldıkları günlerde, Madam Merle'in gene Osmond'u anlattığını anımsayıp, bu iki üstün ruh arasında ne gibi bir bağ olabileceğini biraz merak etti. Madam Merle'-in bağlarının hep bazı eski öykülerden kaynaklandığı izlenimi altındaydı; her şeyi aşırı olan bu kadının çevresinde ilgi yaratması da bir parça bundandı. Ancak Bay Osmond'la aralarındaki ilişki konusunda Madam Merle çok uzun süren, sakin bir dostluk dışında herhangi bir şeye, üstü kapalı da olsa, değinmemişti. İsabel ona bunca yıldır, bunca büyük bir güvene değer bulunmuş bir insanla tanışmaktan mutluluk duyacağını söyledi.

"Birçok erkekle tanışmalısın,"dedi Madam Merle. "Alışman için olabildiğince çok sayıda erkeği görmen gerekir."

İsabel bazen mizah duygusunun eksik bulunmasına neden olan ciddi bakışıyla, "Alışmak mı?" diye yineledi. "Niçin? Onlardan korkmuyorum ki. Ahçının kasap çıraklarına alışkın olması kadar alışkınım onlara."

"Erkekleri küçümsemek için onlara alışmalı demek istiyorum. Çoğu kişi için iş sonunda buna varır. Küçümsemediğin birkaç tanesini seçer, onlarla arkadaşlık edersin."

Madam Merle'in genellikle ağzından kaçırmadığı türden kuşkucu sözlerdi bunlar; ancak İsabel ürkmedi, çünkü insan dünyayı daha iyi tanıdıkça, saygının en baskın duygulardan biri durumuna geldiğini zaten sanmıyordu. Gene de, Madam Merle'in önceden çok hoşlanacağını söylediği güzel Floransa saygı uyandırmıştı onda; oranın güzelliğine kendi algılama gücü ile

değer biçmekte zorlandığında, bir gizi açıklayan rahipler gibi açıklamalar yapan bilgili dostları vardı yanında. Gerçekten de, estetik değerlendirme konusunda bol bol aydınlatılıyordu, çünkü, eski cicerone'lik tutkusu canlanan Ralph, hevesli teyze kızını gezdirmekten büyük zevk almaktaydı. Madam Merle bu gezilere katılmayıp evde kalıyordu; Floransa'nın hazinelerini birçok kez görmüştü, hem her zaman evde yapılacak bir işi vardı. Ancak dikkate değer bir belleğe sahip olduğunu gösteren bir canlılıkla söze katılıp her şeyden konuşuyordu – büyük Perugino'nun sağ köşesini, onun yanında, Azize Elizabeth'in resmindeki ellerin duruşunu anımsıyordu[13]. Birçok ünlü sanat yapıtının nitelikleri konusunda, Ralph'ınkilerden çok ayrı, kendine özgü görüşleri vardı; yorumlarını ustalıkla, hem de neşesini bozmadan savunuyordu. İsabel bu ikisi arasındaki tartışmaları çok yararlandığı duygusuyla dinliyordu; örneğin, Albany'de kalmış olsa, eline geçmeyecek olanaklar arasındaydı bunlar. Bayan Touchett'in evindeki kurallara göre saat on ikide verilen kahvaltıdan önce, İsabel, kuzeni ile birlikte, Floransa'nın karanlık, dar sokaklarına dalıyor, eski bir kilisenin daha koyu karanlığında, ya da boş bir manastırın kubbeli odalarında bir süre dinleniyordu. Galerilere, saraylara gitti; daha önce onun için ünlü birer ad olan resimlere, heykellere baktı; genellikle boş çıkan bir önsezinin yerine, kimi zaman sınırlayıcı niteliği de olan bilgiler edindi. İtalya'ya ilk kez gelen genç ve heyecanlı kimselerin kendilerini tümüyle kaptırdıkları zihinsel secde hareketlerinin hepsini yaptı; ölümsüz deha önünde yüreğinin çarptığını duydu; solmuş fresklerin, renkleri koyulaşmış mermerlerin, gözlerine dolan yaşlardan bulanıklaştığını duyumsamanın tatlılığını yaşadı. Gene de her gün eve dönmek, onun için evden çıkmaktan bile hoştu; Bayan Touchett'in yıllar önce içine yerleştiği kocaman evin geniş, heybetli avlusuna, oymalı kirişlerle, debdebeli on altıncı yüzyıl fresklerinin, reklamcılık çağının tanıdık eşyalarına tepeden baktığı yüksek tavanlı odalarına dönmek hoştu. Bayan Touchett dar bir sokakta, çeşitli gruplar arasındaki ortaçağ çatışmalarını anımsatan tarihi

13 Pietro Perugino (1450?-1523), İtalyan ressam. Uffizi Müzesinde Perugino'nun sol alt köşesinde Aziz Sebastian'ın ayaklarını göze çarpacak biçimde gösteren bir resmi vardı. "Azize Elizabeth'in elleri" Albertinelli'nin resmine gönderme olabilir.

bir yapıda oturuyor, evin ön yüzünün karanlık görünüşüne karşılık ucuzluğu ile bahçesi var, diye düşünüyordu; yapının düzensiz mimarisi gibi, doğanın da çağdışı göründüğü bu bahçe, sarayın kullanılan odalarını ışık ve güzel kokulara boğan, aydınlık bir yerdi. Böyle bir yerde yaşamak, İsabel için, bütün gün kulağını geçmişin deniz kabuğuna dayamaktı. Duyduğu belirsiz, sonu gelmeyen mırıltı genç kızın düş gücünü uyanık tutuyordu.

Gilbert Osmond, Madam Merle'i görmeye geldi; o da onu odanın ta öbür ucunda duran genç kıza tanıttı. O gün İsabel konuşmalara pek katılmadı; ötekiler katılması için ona döndüklerinde pek gülümsemedi bile; sanki oynanan bir oyunu izliyormuş, dahası oturduğu koltuk için yüksek bir ücret ödemiş gibiydi. Bayan Touchett orada bulunmadığından Madam Merle ile Osmond istedikleri parlak etkiyi yaratmak için bildikleri gibi at oynattılar. Floransa'dan, Roma'dan, kozmopolit dünyadan konuştular, bir hayır kurumu yararına yapılan gösteride yer alan tanınmış sahne sanatçıları gibiydiler. Prova yapmış olmaktan kaynaklanan hazır yanıtlarla doluydu konuşmaları. Madam Merle sanki İsabel de sahnedeymiş gibi, konuşma sırasının ona geldiğini belli eden sözcükleri söyledi, ama genç kız sanat yapıtları ile ilgili her bilgi dolu göndermeyi, sahneyi bozmadan, duymamazlıktan gelebildi – bunu yapmakla, Bay Osmond'a onun bilgisine güvenilebileceğini söylemiş olan arkadaşını elbette çok kötü duruma düşürüyordu, ama neyse. Tek bir kez böyle davranmanın zararı olmazdı; daha büyük bir şey uğruna bile, kendini göstermek için çabalamak İsabel'in elinden gelmezdi. Konuğun, İsabel'in kendini tutmasına, gerilim içinde kalmasına yol açan bir yanı da vardı – bu adam hakkında bir fikir edinmeyi, onun üzerinde iyi bir izlenim uyandırmaktan daha önemli saymasına neden olan bir şeydi bu. Üstelik beklendiğini bildiği bir izlenimi uyandırmayı pek beceremezdi o: Göz kamaştırmak hoştu, ama İsabel, ters bir tutumla, önceden hazırlanmış bir parıltıyla göz kamaştırmaya karşı isteksizdi. Bay Osmond'a hakkını vermek gerekirse, terbiyeliydi; herhangi bir şey bekliyormuş gibi bir tutum takınmadı; kendi zekâsını gösterdiği ilk anda bile var olan sakin ve rahat havasını korudu. Yüzü ve başı duyarlılık gösterdiğinden bu hali

daha da hoşa gidiyordu; yakışıkh değildi ama inceydi, Ufizzi'de köprünün üst katındaki uzun galeride bulunan resimler gibi zarifti. Sesi de hoştu gariptir, berrak olmasına karşın tatlı değildi bu ses; İsabel'in konuşmalara katılmaktan kaçınmasında aslında bu sesin de rolü olmuştu. Osmond'un sesi camın titreşimiydi, İsabel parmağını uzatsa sesin perdesini değiştirip konseri bozabilirdi. Ancak Osmond ayrılmadan önce İsabel konuşmak zorunda kaldı.

"Madam Merle," dedi Osmond. "Gelecek hafta bir gün benim tepeye gelip bahçemde çay içmeye razı oldu. Siz de onunla gelirseniz çok sevinirim. Manzaranın –çevrenin genel görüntüsü dedikleri şeyin– hayli güzel olduğu söylenir. Kızım da çok sevinir –daha doğrusu, o böyle güçlü duygular için fazla genç, ama ben sevinirim– çok sevinirim." Bunu söyleyen Osmond, biraz sıkılgan bir tavırla, sözünü bitirmeden durakladı. Bir dakika sonra, "Kızımı tanımanız beni çok mutlu ederdi," dedi.

İsabel genç Bayan Osmond'u görmenin kendisini çok sevindireceğini söyleyerek karşılık verdi; Madam Merle tepenin yolunu gösterirse gönül borcu duyacaktı. Bu güvenceyi alan konuğun ayrılmasından sonra İsabel böylesine akılsız göründüğü için arkadaşının kendisini azarlamasını bekledi. Ancak, hiçbir zaman bekleneni yapmayan Madam Merle, birkaç dakika sonra onu şaşırtan bir şey söyledi: "Çok sevimliydin, canım; tam istediğim gibiydin. İnsanı hiç düş kırıklığına uğratmıyorsun. "

Madam Merle onu azarlasa, İsabel kızardı belki; ancak bu azarı hoş karşılaması daha büyük bir olasılıktı; söylemesi garip ama, Madam Merle'in kullandığı sözler genç kızda ilk kez bu dostuna karşı bir hoşnutsuzluk uyandırdı. Soğuk bir tavırla, "Niyetim bu değildi." dedi. "Bildiğim kadarıyla Bay Osmond'a sevimli görünmek zorunda değilim."

Madam Merle gözle görülür gibi kızardı, ama sözünü geri almaya alışkın olmadığını biliyoruz. "Sevgili kızım, ben o zavallı adamdan söz etmedim, senden söz ediyordum. Sorun onun senden hoşlanması değil; onun senden hoşlanıp hoşlanmamasının önemi yok! Bana sen ondan hoşlandın gibi geldi," dedi.

İsabel içtenlikle, "Hoşlandım," dedi. "Ama bunun da ne önemi var, anlamıyorum."

Madam Merle soylu bir bıkkınlıkla karşılık verdi: "Seni ilgilendiren her şey benim için önem taşır. Özellikle aynı zamanda başka bir eski dostu da ilgilendiriyorsa."

İtiraf etmeli ki, Bay Osmond'a sevimli davranmak zorunda olup olmadığı konusunda ne düşünürse düşünsün, İsabel, Ralph'a onun hakkında çeşitli sorular sormak zorunluluğunu duydu. Çektiği acıların Ralph'ın yargılarını çarpıttığını düşünüyordu, ama kendisi bunu hesaba katmayı öğrenmişti nasılsa.

Kuzeni, "Onu tanıyor muyum?" dedi. "Ah, evet; tanımaz mıyım; çok iyi tanımam, ama yeterince tanırım. Hiçbir zaman onunla bir arada bulunmaya çalışmadım, onun da mutlu olmak için beni görmesi gerekmediği anlaşılıyor. Kimdir, nedir? Son otuz yıl ya da daha az bir süredir İtalya'da yaşayan, ne olduğu belirsiz, açıklanmamış bir Amerikalı. Neden mi açıklanmamış diyorum? Yalnızca bilgisizliğimi örtbas etmek için; atalarını, ailesini, köklerini bilmiyorum. Kimliğini gizleyen bir prens bile olabilir. Ha, görünüşü prens gibidir – bir titizlik nöbeti sırasında tahtından vazgeçmiş, o günden bu yana sürekli bir iğrenme duygusu içinde yaşayan bir prens. Roma'da oturuyordu; son yıllarda buraya taşındı; Roma'nın bayağılaştığını söylediğini anımsarım. Bayağılıktan çok korkar; bu onun uzmanlık alanıdır; bildiğim kadarıyla başka bir uzmanlığı da yok. Bir geliri var, onunla geçinir; bunun öyle bayağıca büyük bir gelir olduğundan kuşkuluyum. Yoksul ama namuslu bir beydir – kendini böyle niteler. Genç evlenmiş, karısını yitirmiştir; sanırım bir de kızı var. Bir de kız kardeşi var, buralardan küçük bir kontla mı ne evli; eskiden bir kez onunla tanıştığımı anımsıyorum. Bence erkek kardeşinden daha iyi, ama oldukça çekilmez bir kadın. Hakkında bazı öyküler anlatılırdı. Onu tanımanı salık vermem sanırım. Ama neden bu insanları Madam Merle'e sormuyorsun? O hepsini benden çok daha iyi tanır."

"Sana soruyorum, çünkü onun gibi senin de düşünceni öğrenmek istiyorum," dedi İsabel.

"Benim düşüncem on para etmez! Osmond'a tutulursan benim ne düşündüğüm umurunda mı olur?"

"Belki pek olmaz; ama şimdilik senin düşüncen belli bir ağırlık taşıyor. İnsan yüz yüze olduğu tehlikeler konusunda ne

kadar çok şey bilirse o kadar iyidir."

"Ben öyle düşünmüyorum – bu yoldan hiç yoktan tehlike yaratılabilir. Günümüzde insanlarla ilgili çok fazla bilgi ediniyoruz; çok fazla şey duyuyoruz. Kulaklarımız, zihnimiz kişiliklerle dolu; ağzımızdan düşürmüyoruz onları. Hiç kimsenin sana bir başkasıyla ilgili söylediği hiçbir şeye aldırma. Herkes ve her şey için kendi kararını ver."

"Ben de bunu yapmaya çalışıyorum ama, o zaman da adını kibirliye çıkarıyorlar."

"Aldırma – ben de tam bunu savunuyorum; ne senin, ne dostunun, ne de düşmanının hakkında herkesin ne dediğine hiç bakma. "

İsabel düşündü. "Hakkın var sanırım; ancak bazı şeylere aldırmamak elimden gelmez; örneğin arkadaşıma saldırılırsa, ya da ben kendim övülürsem."

"Eleştireni yargılamakta her zaman özgürsün elbet," diyen Ralph ekledi: "Ama eleştiren kişiler olarak yargıla insanları, o zaman hepsini suçlu bulursun."

"Osmond'u kendim görürüm; onu ziyaret etmeye söz verdim."

"Ziyaret etmeye mi söz verdin?"

"Gidip manzarasını, resimlerini, kızını görmeye – tam bilmiyorum; beni Madam Merle götürecek; birçok hanımın ona gittiğini söyledi bana."

"Ha, Madam Merle'le *de confiance* her yere gidebilirsin. Ancak en üstün kişileri tanır o."

İsabel artık Osmond'dan söz etmedi, ama kuzenine Madam Merle konusunda takındığı tavrı beğenmediğini söyledi. "Bana öyle geliyor ki bir şeyler dokunduruyorsun. Ne demek istediğini anlamıyorum, ama ondan hoşlanmamak için bir nedenin varsa bence bunu açıkça belli etmelisin ya da hiçbir şey söylememelisin," dedi.

Ancak Ralph bu suçlamaya her zamankinden daha ciddi bir tepki gösterir gibi oldu: "Arkasından nasıl konuşuyorsam, yüzüne karşı da öyle konuşuyorum: Abartılı denebilecek bir saygıyla," dedi.

"Evet, abartılı. İşte ben de bundan yakınıyorum."

"Öyle. Çünkü Madam Merle'in değeri de abartılmıştır."

"Kim abartıyor, söyler misin? Ben mi? Ben yapıyorsam ona iyilik değil bu."

"Hayır. Hayır, kendisi."

"Bunu kabul edemem," diye bağırdı İsabel. "Onun gibi iddiasız başka bir kadın daha yoktur!"

Ralph onun sözünü kesti: "Tam üstüne bastın. Alçakgönüllü oluşu abartılı; alçakgönüllü bir tavırla ne işi var onun? Büyük iddiaları olmak zorunda; bunu hak ediyor."

"O zaman yapabildiği şeyler de büyük demek. Kendinle çelişkiye düşüyorsun."

"Yapabildikleri çok büyük," dedi Ralph. "Kusursuzluğu anlatılamaz; yol geçmez bir erdem çölü; insana hiç şans tanımayan tek kadın."

"Ne için şans tanımıyor?"

"Eh, örneğin ona budala demek için! Tanıdığım kadınlar arasında tek küçücük kusuru bu olan bir o var."

İsabel sabırsız bir hareketle döndü. "Seni anlamıyorum. Benim sade aklım senin birbirini tutmayan sözlerini anlamaya yetmiyor," dedi.

"Açıklayayım. Abartıyor, dediğim zaman sıradan anlamıyla, övünüyor, büyütüyor, aşırı üstün bir hava takınıyor, demek istemedim. Kusursuz olmak arayışını fazla ileri götürüyor demek istedim. Değeri aşırı zorlanmaktan kaynaklanıyor. Aşırı iyi, aşırı nazik, aşırı akıllı, aşırı bilgili, aşırı becerikli, her şeyi aşırı. Tek sözcükle her yanı tastamam. İtiraf ederim ki onun yanında, şu sapına dek insan Atinalı adamın, Haktanır Aristides'in yanında kapıldığı duygulara kapılıyorum."[14]

İsabel kuzenine baktı ama, Ralph'ın alaycı ruhu, sözlerinde gizliyse bile, bu kez yüzüne yansımamıştı. "Madam Merle'in sürgüne gönderilmesinden mi yanasın?" diye sordu.

Ralph yalnızca, "Hiç de değil. İnsan onunla öyle iyi vakit geçiriyor ki. Madam Merle çok hoşuma gider," dedi.

14 Aristides (M.Ö. 530?-468), dürüstlüğü ile ünlü Atinalı devlet adamı. "Adil Aristides" diye nitelenmesinden bıkıp usanan bir Atinalı onun sürgün edilmesi için oy kullanmıştı.

"Çok korkunçsunuz, Sayın Bayım!" diyen İsabel daha sonra ona bu üstün dostunun onursuzluğunu gösteren bir şey bilip bilmediğini sordu.

"Hiçbir şey bilmiyorum. Ben de işte bunu demek istiyorum, anlamıyor musun? Başka herkesin kişiliğinde küçük bir kara leke bulabilirsin; bir gün yarım saat harcasam, seninkinde bile bir tane bulurum kuşkusuz. Bana gelince ben leopar gibi benekliyim zaten. Ancak Madam Merle'in kişiliğinde hiç, hiç, hiçbir şey yoktur!"

İsabel başını yukarı doğru atarak, "Ben de öyle düşünüyorum!" dedi. "Onu bunun için böyle çok seviyorum ya."

"Tam senin tanıman gereken bir insan. Sen dünyayı görmek istiyorsun. Ondan daha iyi bir rehber bulamazdın."

"'Dünyevi' bir insan demek mi bu?"

"Dünyevi mi? Hayır," dedi Ralph. "Madam Merle koskoca yuvarlak dünyanın ta kendisidir."

Ralph'ın Madam Merle'den çok hoşlandığını söylemesi, İsabel'in o sırada sandığı gibi kötülemenin incelmiş bir türü değildi. Yaşamına canlılık getiren şeyleri nerede bulursa, oradan alırdı Ralph; toplumsal ilişkiler sanatında böylesine usta biri, birazcık gözlerini boyamasa, kendini bağışlamazdı. İnsan ruhunun derinliklerinde yatan sevgiler, nefretler vardır; Ralph, Madam Merle'in hakkını yememişti ama, bu hanım annesinin evinden uzaklaşsa, yaşamı bomboş kalacak değildi belki. Ancak, Ralph Touchett, nasıl oldu bilinmez, izleme sanatını öğrenmişti; ona en fazla "güç veren" şey de Madam Merle'in rol yapmasını izlemekti. Madam Merle'i yudum yudum tadıyor, bu kadının ustalığını bile geçen bir ustalıkla bazen onu bir kenara koyup hazırda bekletiyordu. Ona neredeyse acıdığı anlar vardı; gariptir ki, ona karşı en az iyi davrandığı anlar da bunlardı. Bu kadının geçmişte içi emellerle dolu, tutkulu bir insan olduğundan ve elde ettiklerinin, kendi gizli ölçülerine göre, elde etmek istediklerinin çok altında kaldığından emindi. Kendini kusursuz bir biçimde eğitmiş, ama hiçbir ödül almamıştı Madam Merle. İsviçreli bir *négociant* 'ın dul karısı, küçük bir geliri, çok sayıda tanıdıkları olan, insanların evlerinde çokça vakit geçiren bir konuk, neredeyse piyasaya yeni

çıkan sudan bir kitap gibi herkesçe "sevilen", güzellikten uzak Madam Merle olarak kalmıştı her zaman. Ralph'a göre, onun bu konumuyla, zaman zaman gelmeyi umduğu yarım düzine başka bazı konumlar arasındaki karşıtlık, duruma trajik bir öge katıyordu. Ralph'ın annesi oğlunun bu neşeli konukla çok iyi geçindiğini sanırdı. Bayan Touchett'e göre insan davranışları konusunda fazla ince birtakım varsayımları –kendi varsayımlarını– böylesine geniş bir biçimde uygulayan iki insanın ortak yanları çok olmalıydı. Ralph, teyzesinin kızını kendine saklamaya kalkarsa, İsabel'in buna karşı çıkacağına çoktan karar verdiğinden, onun bu seçkin dostuyla olan yakınlığını uzun uzun düşünmüş, daha kötü durumlarda da yaptığı gibi, her şeyi oluruna bırakmıştı. Bu durum kendi kendine çözümlenir, sonsuza dek sürmezdi. Bu iki üstün insandan hiçbiri ötekini sandığı ölçüde tanımıyordu; her biri bir iki önemli buluş yapınca, araları bozulmasa bile, en azından bağlılıklarında bir gevşeme olurdu. Bu arada daha yaşlı olan hanımla konuşmak, çok şey öğrenmesi gereken genç hanıma yarar sağlayacaktı ve bunları gençlere ders veren kimselerden öğrenmektense, Madam Merle'den öğrenmesi daha iyi olurdu; bunu da itiraf etmeye hazırdı Ralph.

24

İsabel'in kısa bir süre sonra Osmond'un tepesine gitmesinden nasıl bir zarar gelebileceğini anlamak kesinlikle zordu. Toskana baharının tam ortasındaki bu öğleden sonra gezintisi çok güzeldi. İki arkadaş Roma kapısından çıkıp, kapının güzel, keskin kemerine taç gibi oturan ve ona yalın bir heybetlilik kazandıran oymasız koca üst yapının altından geçerek, iki yandaki yüksek duvarların tepesinden kol atıp, koku saçan çiçekli meyve bahçeleri arasından döne dolana, kentin yukarısındaki meydana ulaştılar. Bu küçük, çarpık meydandaki en önemli, ya da en azından, en etkileyici yapı, bir bölümünde Bay Osmond'un oturduğu villanın uzun kahverengi duvarıydı. İsabel, arkadaşıyla, tabanına duru bir gölge düşen, geniş, yüksek avluyu geçti; avlunun üstünde ince sütunlarla bunları süsleyen çiçekli bitkiler arasından güneş ışınlarını yakalayan, hafif kemerli, yüz yüze iki balkon vardı. Ciddi ve güçlü bir havası olan bir yerdi burası; sanki bir kez içeri girdiniz mi, zor kullanmadan dışarı çıkamazdınız. İsabel için elbet şimdilik dışarı çıkmak değil, yürüyüp içeri girmek söz konusuydu. Bay Osmond onu soğuk giriş bölmesinde karşıladı –mayısta bile soğuktu burası– İsabel'i, yol göstericisi hanımla birlikte, daha önce gördüğümüz odaya aldı. İsabel Osmond'la konuşarak geriden gelirken Madam Merle önden ilerledi; salonda oturan iki kişiye doğru gidip onları dostça selamladı. İki kişiden biri Pansy idi; Madam Merle onu öptü; öteki, Osmond'un İsabel'e, kardeşim diyerek tanıttığı bir hanım, Kontes Gemini'ydi. "Bu da manastırından yeni çıkan küçük kızım," dedi Osmond.

Pansy'nin üzerinde küçük beyaz bir giysi vardı, sarı saçları bir fileyle toplanmış, ayaklarına sandal gibi bilekten bağlı ayakkabılar giymişti. İsabel'e manastır tarzı bir reverans yaptıktan sonra kendini öptürmek için yaklaştı. Kontes Gemini yerinden kalkmadan İsabel'i başıyla selamladı: İsabel onun yüksek sosyeteden olduğunu görebiliyordu. Zayıf, esmer yüz hatlarıyla tropiklerin kuşlarını anımsatan, güzellikten uzak bir kadındı; uzun, gaga gibi bir burnu, küçük, hareketli gözleri vardı, ağzı ve çenesi aşırı çöküktü. Bununla birlikte, bir şeyi vurguladığını, şaşırdığını, dehşet ya da sevinç duyduğunu anlatan yüzü, derin bir ifade yeteneği olan, insanca bir yüzdü; kendini tanıdığı, iyi noktalarını vurgulayacak biçimde giyindiği belliydi. İnce kumaştan, bol giysisi şıklığıyla göze batıyor, pırıl pırıl tüylü bir kuşu andırıyordu; hafif, çabuk hareketleriye, Kontes Gemini, dallara tüneyen bir yaratık gibiydi. Yapay tavırları çoktu; bu tür tavırları böylesine çok olan bir kimseyle daha önce hiç karşılaşmayan İsabel, ona hemen gösteriş meraklısı damgasını vurdu. Ralph'ın Kontes'le görüşmesini salık vermediğini anımsadı; şöyle bir bakınca, Kontes Gemini'nin derin bir insan gibi görünmediğini İsabel de kabul ediyordu. Kontes'in yaptığı hareketler genel bir barış çağrısı için şiddetle sallanan bir bayrağı akla getiriyordu – ince uzun kuyruklarıyla havada uçuşan beyaz ipekten bir bayrak.

"Sırf sizin geleceğinizi bildiğim için ben de geldim dersem, sizi gördüğüme sevindiğime inanırsınız. Kardeşime gelmem ben; onu bana gelmeye zorlarım. Onun bu tepesi dayanılır gibi değil; nereden aklına esti bilmem; şeytan dürtmüş olmalı. Osmond, gerçekten de bir gün atlarımı bu yüzden yitirebilirim; onlara zarar gelirse bana yeni bir çift at almak zorunda kalırsın. Bugün hırıltılı soluk aldıklarını duydum; emin ol, duydum; insanın arabasında otururken atlarının hırıltıyla soluduğunu duyması çok tatsız; ayrıca sanki hayvanlarda iş yokmuş gibi geliyor. Ama benim atlarım iyidir; başka şeylerim eksik olabilir, ama atlarımın iyi olmasını her zaman sağlayabildim. Kocam pek bir şeyden anlamazsa da, atın iyisini bilir sanıyorum. İtalyanlar genellikle attan anlamaz, ancak kocam, kendi zavallı aklına göre, her şeyde İngilizlere özenir. At-

larım da İngiliz atıdır – bu nedenle onlara zarar gelirse daha da yazık." Kontes Gemini İsabel'e dönerek, "Size kardeşimin beni evine pek sık çağırmadığını söylemeliyim," dedi. "Gelmemden hoşlanmıyor sanırım. Bugün buraya gelmek tümüyle benim fikrimdi. Yeni kimseler görmek hoşuma gider; eminim siz çok yenisiniz. Aman oraya oturmayın; o koltuk göründüğü gibi değildir. Burada bazı iyi koltuklar var ama, bazıları da korkunç."

Bu sözler, şiddetli iniş çıkışlar, gagalamalar, tiz perdeden şakımalarla, kötü günlere kalmış iyi bir İngiliz, daha doğrusu iyi bir Amerikan şivesiyle söylenmişti.

Kardeşi, "Gelmenden hoşlanmaz mıyım, canım?" dedi. "Sen benim için son derece değerlisin."

İsabel çevresine bakınarak, "Burada korkunç hiçbir şey görmüyorum," dedi. "Her şey güzel ve değerli görünüyor."

Osmond kabul etti: "Birkaç iyi eşya var. Aslında hiçbiri kötü değildir. Ancak sahip olmayı istediğim şeyler yok."

Ev sahibi gülümseyerek çevresine bakınıyor, biraz becerıksiz, dışarıdan bakmakla yakından ilgili olmak karışımı garip bir tavırla orada duruyordu. Gerçek "değer"lerin dışında hiçbir şeye önem vermediğini anlatmak ister gibi bir hali vardı. İsabel çabucak bir sonuç çıkardı: Osmond ailesinin belirleyici özelliği kusursuz bir sadelik değildi. Manastırdan gelen, ciddi beyaz giysisi içinde uysal yüzüyle ellerini önünde kavuşturup duran, küçük kız bile sanki kiliseye katılma törenindeymiş gibiydi; Bay Osmond'un minik kızında bile, tümüyle yapmacıksız olmayan iyi işlenmiş bir hava vardı.

Madam Merle, "Sen, Uffizi ile Pitti'deki birkaç şeye sahip olmak isterdin; istediğin bunlar," dedi.

Kontes Gemini yüksek sele, "Zavallı Osmond'un eski perdeleriyle, haçları!" diye söylendi. Kardeşinin yalnızca soyadını kullanıyordu anlaşılan. Birden ortaya attığı bu sözlerin belli bir amacı yoktu; bunları söylerken İsabel'e bakıp gülümsüyor, bir yandan da onu tepeden tırnağa süzüyordu.

Kardeşi onu duymamıştı; İsabel'e ne diyeceğini düşünür gibiydi. Sonunda, "Çay almaz mısınız? Çok yorgunsunuzdur," demeyi düşünebildi.

"Hayır, gerçekten hiç yorgun değilim; yorulacak ne yaptım ki?" diyen İsabel dosdoğru konuşmak, her tür yapmacıktan kaçınmak gereğini duyuyordu. Havadaki bir şey, ne olduğunu pek bilmediği genel bir izlenim, tüm kendini gösterme isteğini yitirmesine neden olmuştu. Bu yerin, bu olayın, bir araya gelen bu insanların, yüzeyde görünenden daha büyük bir anlamı vardı; bunu anlamaya çalışacak, alışılmış nezaket sözleri söylemekle yetinmeyecekti. Zavallı İsabel, onun yerinde çoğu kadının bu sözleri gözlem yaptığını gizlemek için söyleyeceğini kuşkusuz bilmiyordu. İtiraf etmeli ki, gururu biraz ürkmüştü. Ona ilgisini uyandıracak biçimde tanıtılan, kendini gösterebilecek yeteneğe de sahip olduğu anlaşılan bir adam, İsabel'i, öyle herkese yüz vermeyen bir genç kadını, evine çağırmıştı. O da kalkıp geldiğine göre, şimdi konuğunu eğlendirmek yükü doğallıkla ev sahibine düşerdi. Bay Osmond'un bu yükü beklenenden daha az nazik bir tavırla taşıdığını görmek İsabel'deki gözlemcilik eğilimini azaltmadığı gibi, sanırız şimdilik onu daha fazla hoşgörülü yapmaya da yaramadı. Adamın içinden, "Gereksiz yere bu işe razı olmakla ne budalalık ettim!" dediğini duyar gibiydi.

Kontes Gemini, "Size biblolarının hepsini gösterir, her biri için bir de konuşma yaparsa, eve gittiğinizde yorgun olursunuz," dedi.

"Yorgunluktan korkmuyorum; ama yorulsam bile en azından bir şeyler öğrenmiş olurum."

Bay Osmond, "Öğrenecek pek az şeyiniz vardır sanırım. Ama kardeşim herhangi bir şey öğrenmekten pek korkar," dedi.

Kontes karşılık verdi: "Ah, bu doğru; artık hiçbir şey öğrenmek istemem – zaten fazlasıyla biliyorum. Ne kadar çok bilirseniz, o kadar mutsuz olursunuz."

Madam Merle gülümseyerek araya girdi: "Pansy'nin önünde bilgiyi kötülemeyin; o daha eğitimini tamamlamadı."

Çocuğun babası, "Pansy kötü hiçbir şey bilmeyecek," dedi. "O küçük bir manastır çiçeği."

Kontes Gemini tüylerini kabartarak, "Ah, şu manastırlar, şu manastırlar!" diye bağırdı; sonra İsabel'e dönerek ekledi: "Onları siz bana sorun! Orada her şeyi öğrenebilirsiniz; ben kendim de

manastır çiçeğiyim. İyiyim demiyorum; ama rahibeler diyor. Anlarsınız ya!"

İsabel anladığından pek emin değildi; Kontes'e, tartışmaları izlemekte çok yetersiz olduğunu söyledi. Bunun üzerine Kontes, kendisinin de tartışmaktan nefret ettiği, ama kardeşinin bundan hoşlandığı yolunda bir karşılık verdi; Osmond hep tartışır dururdu. "Bana göre," dedi Kontes, "İnsan bir şeyi ya sevmeli, ya da sevmemeli; elbette her şey sevilmez. Ama bunu bir nedene bağlamaya çalışmamalı; sonra nereye varacağınız hiç belli olmaz. Çok iyi bazı duyguların kötü nedenleri vardır; kimi zaman da kötü duyguların iyi nedenleri olabilir. Anlarsınız ya! Ben nedenlere aldırmam, ama neyi sevdiğimi bilirim."

İsabel, daldan dala atlayan bu önemli kişiyle konuşurken zihnini dinlendiremeyeceği kuşkusuyla gülümsedi. "Önemli olan da bu," dedi. Kontes tartışmalara karşıysa, İsabel de şu anda tartışmayı ondan bile az istiyordu; hareketinin herhangi bir fikir ayrılığına yol açmayacağı gibi tatlı bir duyguyla, elini Pansy'ye uzattı. Gilbert Osmond belli ki kardeşinin konuşma biçiminden umutsuzluğa düşmüştü; sözü değiştirdi. Az sonra da İsabel'in parmaklarına utangaç bir tavırla hafifçe dokunup elini geri çeken kızının öbür yanına oturdu; sonra onu oturduğu yerden iki dizinin arasına çekti, kolunu belinin inceliğine doladı. Çocuk, belli bir amaç gütmeyen, ancak çekici bulduğunu belli eden, yansız, durgun bakışlarını İsabel'e dikmişti. Bay Osmond birçok konudan söz açtı. Madam Merle onun canı isterse hoş bir insan olabileceğini söylemişti; bugün, biraz sonra, hoşa gitmeyi yalnızca istediği değil, aynı zamanda bunda kararlı olduğu anlaşıldı. Madam Merle ile Kontes Gemini biraz uzakta oturmuş, birbirini uzun süredir tanıyan insanların rahatlığıyla konuşuyorlardı; ancak ara sıra İsabel, Kontes'in, suya atılan sopanın peşinden şap şup koşan bir fino gibi, Madam Merle'in zekice ortaya attığı bir sözün üzerine atlayıp konuştuğunu duyuyordu. Madam Merle onun nereye kadar gideceğini görmek ister gibiydi. Bay Osmond, Floransa'dan, İtalya'dan, bu ülkede yaşamanın tatlı yanlarından, bu tadı azaltan yanlarından söz etti. Hem iyi, hem de kötü yanları vardı burada yaşamanın; kötü yan-

ları pek çoktu; yabancılar böyle bir dünyaya romantik bir açıdan bakmak eğilimindeydiler. Burası, insan ilişkilerinde, toplumsal ilişkilerde başarısız kimseler için –duyarlıklarını, kendi deyişleriyle "yaşama geçiremeyenler" için– rahat bir yerdi: İnsan burada yoksulluğuna, değerli bir aile yadigârı, ya da işe yaramaz, satılması yasak, geliri de olmayan bir mal gibi, bürünüp, gülünç olmadan oturabilirdi. En büyük güzellik birikimine sahip olan bu ülkede yaşamanın böyle yararları vardı işte. Bazı izlenimler yalnızca bu ülkede edinilebilirdi. Yaşam için elverişli başka bazı izlenimler ise hiç edinilemezdi; çok kötü bazı şeyler de görebilirdiniz. Ancak zaman zaman öyle bir nitelikle karşılaşırdınız ki her şeye değerdi. Gene de İtalya birçok kimseyi bozmuştu; kendi bile kimi zaman, burada daha az yaşasaydım daha iyi bir adam olurdum, gibi budalaca bir düşünceye kapılıyordu. İtalya insanı tembel, sanatçı değil ama sanat meraklısı, ikinci sınıf bir kimse yapıyordu; kişiliğin oluşması için gerekli disiplinden yoksun bir ülkeydi; başka bir deyişle, Paris ve Londra gibi insanın toplumda başarılı ve utanmazın biri olmasını sağlayan eğitimi veremezdi. "Biz kırsal insanlarız," dedi Bay Osmond. "Ben de kendine uygun bir kilit bulunmayan bir anahtar gibi paslıyım, bunu çok iyi biliyorum. Sizinle konuşmak biraz parlamama yarıyor –zekânızın sanırım çok karmaşık olan kilidini döndürebilmek gibi bir iddiam olmasa bile–. Gene de ben sizi üç kez görmeden buradan gidersiniz, belki de sizi bir daha hiç görmem. İnsanların geldiği bir ülkede oturmanın kötü yanı da bu. Gelenler hoşunuza gitmezse yeterince kötüdür, ama hoşunuza giderse daha da kötü. Siz onlardan hoşlanmaya başlar başlamaz çekip giderler! Ben sık sık aldandım; bağlanmaya, birinin çekiciliğine kapılmaya son verdim artık. Burada kalmak – yerleşmek niyetindesiniz öyle mi? Beni gerçekten rahatlatırdı bu. A evet, teyzeniz burada kalmanızı bir çeşit sağlama bağlıyor; ona güvenilebilir sanırım. Eski bir Floransalı teyzeniz; gerçekten eski demek istiyorum, çağdaş bir yabancı değil. Medici'lerin çağdaşı; Savanarola'nın yakılışında hazır bulunmuştur; ateşe bir avuç yonga atmadığına da emin değilim. Yüzü bazı eski resimlere çok benziyor; anlatım gücü fazla, ama hep aynı şeyi anlatan, küçük, kuru, kesin

yüzlerdir bunlar. Aslında size Ghirlandaio'nun bir freskinde teyzenizin portresini gösterebilirim[15]. Umarım teyzeniz hakkında böyle konuşmam sizi kızdırmıyordur? Sanırım kızmıyorsunuz. Belki kızmayışınız daha da kötü diye düşünüyorsunuz. İnanın sözlerimde ne size, ne de ona karşı bir saygısızlık yok. Bayan Touchett'e özellikle büyük hayranlık duyarım."

Ev sahibi onu böyle az çok içini döker biçimde konuşarak eğlendirirken, İsabel ara sıra Madam Merle'e bakıyor, gözlerinde bu kez kahramanımızın iyi bir izlenim bıraktığı gibi talihsiz bir ima bulunmayan kadın, dalgın bir bakışla ona gülümsüyordu. Sonunda Madam Merle, Kontes Gemini'ye bahçeye çıkmayı önerdi; Kontes de tüylerini sallayarak kalkıp kapıya doğru yönelirken, acıyan bir tavırla, "Zavallı Bayan Archer!" dedi. "İyice aileye katılmak için getirilmiş."

Bay Osmond alaycı, ama aynı zamanda ince bir sabır gösteren gülüşüyle, "Senin de üyesi olduğun bir aileyi Bayan Archer ancak anlayışla karşılayabilir," dedi.

"Ne demek istediğini anlamadım! Bende senin söylediklerin dışında bir kötülük görmez, eminim. Ben onun anlattığından daha iyiyim, Bayan Archer," diyen Kontes ekledi: "Yalnızca, budala ve cansıkıcı olduğumu mu söyledi? O zaman neşesinin yerinde kalmasını sağladınız demektir. Pek sevdiği gözde konularından birini açtı mı? Sizi uyarırım, *à fond* ele aldığı iki, üç konu vardır. Bunlardan birini açtıysa, şapkanızı çıkarsanız iyi edersiniz."

Ayağa kalkan İsabel, "Bay Osmond'un gözde konuları nedir bilmiyorum," dedi.

Kontes hemen bir elinin parmak uçlarını birleştirip alnına dayayarak derin derin düşünen bir tavır takındı. "Durun bir dakika, söyleyeyim. Biri Makyavel'dir; öteki Vittoria Colonna; bir sonraki Metastasio."[16]

Kontes Gemini'ye bahçenin yolunu göstermek ister gibi koluna giren Madam Merle, "Benim yanımda Bay Osmond tarihten hiç söz etmez," dedi.

15 Domenico Ghirlandalo (1449-1494), Floransalı ressam.

16 Pietro Metastasio (1698-1782), şair ve bazıları Handel ve Mozart tarafından bestelenen melodramların yazarı.

İkisi uzaklaşırken Kontes karşılık verdi: "Ah sen, sen kendin Makyavel'sin – kendin Vittoria Colonna'sın!"

Osmond uysal bir tavırla, içini çekti, "Şimdi de zavallı Madam Merle'in Metastasio olduğunu duyacağız," dedi.

İsabel kendilerinin de bahçeye çıkacakları düşüncesiyle ayağa kalkmıştı; ancak ev sahibi, elleri ceketinin ceplerinde, şimdi babasının koluna girip ona yaslanan, gözlerini bir ona, bir İsabel'e çeviren kızıyla orada durmuş, odadan çıkmaya niyetli görünmüyordu. İsabel, söze dökülmeyen bir hoşnutluk içinde, hareketlerine yön verilmesini bekledi; Osmond'un konuşmasından, onunla arkadaşlıktan hoşlanmıştı; her zaman olduğu gibi yeni bir ilişkiye girdiğini bilmenin çok özel heyecanını yaşıyordu. Büyük odanın açık kapısından bahçenin güzel otları üzerinde dolaşan Madam Merle ile Kontes'i gördü; sonra dönüp gözlerini çevresinde serpiştirilmiş duran eşyalar üzerinde gezdirdi; Bay Osmond'un kendisine hazinelerini göstereceği söylenmişti; resimlerinin, dolaplarının tümü hazine gibiydiler; İsabel biraz sonra daha iyi görebilmek için resimlerden birine yaklaştı; ancak o tam bunu yaparken Osmond birden sordu: "Kardeşimi nasıl buldunuz, Bayan Archer?"

İsabel ona biraz şaşkınlıkla baktı: "Ah, bunu bana sormayın; onu çok az gördüm," dedi.

"Evet onu çok az gördünüz, ama görülecek fazla bir şeyi olmadığını anlamışsınızdır." Osmond sakin gülümsemesiyle ekledi: "Ailemiz size nasıl görünüyor? Bizi yeni tanıyan, yan tutmayan bir kimseye nasıl göründüğümüzü bilmek isterdim. Ne diyeceğinizi biliyorum –bu aileyi nerdeyse hiç tanımıyorsunuz. Doğru, ancak şöyle bir göz attınız. Yalnız gelecekte, fırsat bulursanız bize dikkatlice bakın. Kimi zaman oldukça kötüledik diye düşünüyorum– burada kendimizden olmayan nesneler, insanlar arasında sorumluluk taşımadan, bağlardan uzak, bizi ayakta tutacak hiçbir şey olmadan yaşıyoruz; yabancılarla evleniyor, yapay beğeniler ediniyor, doğal görevimizi savsaklıyoruz. Ancak şunu da eklemeliyim: kardeşimden çok kendimden söz ediyorum. O çok dürüst bir kadındır göründüğünden çok. Pek mutlu değil; ciddi bir yapıda olmadığından mutsuzluğunu acıklı bir tutum ta-

kınarak belli etmek yerine, komik bir tutumla belli ediyor. Korkunç bir kocası var; bu konuda elinden geleni yaptığını sanmasam da, korkunç bir koca elbette sıkıntılı bir durum yaratır. Madam Merle ona çok iyi öğütler veriyor; ancak, dil öğrensin diye çocuğun eline sözlük vermek gibi bir şey bu. Çocuk sözcükleri bulabilir ama birleşteremez. Kardeşimin dilbilgisine gereksinimi var, ama ne yazık ki dilbilgisinden anlamaz. Sizi bu ayrıntılarla sıktığım için bağışlayın; kardeşim sizin aileye alındığınızı söylemekte haklıydı. O resmi indireyim; daha fazla ışık istiyor."

Resmi indirdi, pencereye doğru götürüp bazı ilginç yanlarını anlattı. İsabel başka sanat yapıtlarına da baktı, Osmond da bir yaz öğleden sonrası gezmesine gelen genç bir bayana verilmesi uygun bilgileri verdi. Bay Osmond'un resimleri, madalyonları, duvar halıları ilginçti, ancak bir süre sonra İsabel, onun ayrılmaz parçaları gibi görünseler de, ev sahibini, tüm bu nesnelerden daha ilginç bulmaya başladı. Osmond tanıdığı hiç kimseye benzemiyordu; tanıdığı insanların çoğu yarım düzine tutan örnek kümelere ayrılabilirdi. Bu kümelerin hiçbirine girmeyen bir iki kişi vardı; örneğin Lydia Teyzenin girebileceği bir küme düşünemiyordu. Göreceli olarak özgün sayılabilecek –incelik gösterip özgün denebilecek– başka kimseler de vardı, Goodwood gibi, Ralph gibi, Henrietta Stackpole gibi, Lord Warburton gibi, Madam Merle gibi. Ancak bu bireyler temelde İsabel'in zihninde zaten var olan tiplere uyuyordu. Bay Osmond'un doğal yerini bulabileceği bir sınıf ise yoktu – o kendi başına bir örnekti. İsabel elbette bu gerçeklerin hepsini o saatte görmüş değildi, ama birer birer önünde sıralanıyordu bunlar. Şimdilik yalnızca, kendi kendine, bu yeni "ilişkinin" belki de öncekilerin hepsinden üstün olacağını söylemekle yetindi. Madam Merle'de ender rastlanan bir insan havası vardı, ama bu hava bir erkekte olunca nasıl da bambaşka bir güç kazanıyordu! Osmond'un söylediği, yaptığı şeylerden çok, kendine sakladıkları İsabel'e ilginç geliyordu; tıpkı eski tabakların altında, on altıncı yüzyıl resimlerinin köşesinde ona gösterdiği son derece merak uyandıran işaretler gibi. Gündelik davranışlardan çarpıcı bir biçimde ayrılan hareketleri yoktu Osmond'un; garip olmadan özgündü. İsabel böylesine ince birine daha önce

rastlamamıştı. Bu incelik fiziksel özelliklerinden başlıyor, elle tutulmayan özelliklere kadar uzanıyordu: Sık, ince saçları, uçlara doğru incelen, çekik, düzgün yüz hatları, sert olmadan olgun görünen duru teni, biçimli sakalı, parmaklarından birinin kımıldamasını anlamlı bir hareket gibi gösteren yapısının yumuşak inceliği – bu kişisel özellikler, duyarlı genç kızımıza üstün bir değerin, şiddetli duyguların, ilginçliğin belirtileri gibi geldi. Kesinlikle titiz ve eleştirici bir insandı Osmond. Duyarlığı yönetiyordu onu – belki de biraz fazla yönetiyordu; bu duyarlık onu sıradan sıkıntılara karşı sabırsız yapmış, ayıklanmış, elenmiş, düzenlenmiş bir dünyada, sanat, güzellik, tarih düşünerek tek başına yaşamaya itmişti. Her konuda beğenisine danışmış, umarsız bir hastalığa yakalandığını bilen biri nasıl sonunda yalnız avukatına danışırsa, onun da belki tek yol göstereni yalnızca bu beğeni olmuştu: Onu herkesten ayıran da bu niteliğiydi işte. Ralph'da da aynı nitelik biraz vardı, o da yaşamı sanatta uzmanlık sorunu gibi görüyordu sanki; ancak bu onda kuraldışı bir şey, şakacılığından gelen bir fazlalıktı; oysa Osmond'un başlıca özelliği buydu; başka özelliklerinin tümü bununla uyum içindeydi. İsabel onu tam olarak anlamaktan uzaktı; dediklerinin anlamı her zaman açık değildi. Örneğin, kırsal yanından söz ederken ne demek istemişti? İsabel onun en büyük eksiğinin kırsallık olduğunu düşünebilirdi. Kendisini şaşırtmak için söylediği, zararsız ama tutarsız bir söz müydü bu? Yoksa üstün bir kültürün en son ifadesi mi? İsabel zamanla bunları öğreneceğini düşündü; bunları öğrenmek çok ilginç olacaktı. Onunkisi gibi bir uyum kırsallıksa, o zaman başkentin kusursuzluğu nasıl olurdu kim bilir? Osmond'un çekingenliğini sezmesine karşın ona bu soruyu sorabilirdi; çünkü onunki gibi bir çekingenlik –duyarlı sinirlerden, ince algılardan kaynaklanan bir çekingenlik– iyi yetişmiş olmanın bir parçasıydı. Aslında bu çekingenlik neredeyse yüksek ölçütlerin kanıtı, bayağılıktan uzak olmanın denek taşıydı. Osmond yeryüzünde bayağılığın en önde geldiğine öylesine emindi ki. Gevezelik eden, yüzeysel bir konuşkanlıkla dedikodu yapan, kendinden emin, rahat adamlardan değildi; başkalarını eleştirdiği gibi kendini de eleştiriyor; hoşuna gidebilmeleri için başkalarından pek çok şey

beklerken, belki kendinin de onlara ne verdiğine oldukça alaycı bir açıdan bakıyordu: İşte kabaca kendini beğenmişin biri olmadığına başka bir kanıt daha. Çekingen olmasaydı, İsabel'in hem hoşuna giden, hem de onu şaşırtan o yavaş, anlaşılması güç, başarılı değişimi gerçekleştiremez, çekingenliğini üstünden atamazdı. Kontes Gemini konusunda İsabel'in ne düşündüğünü birdenbire sorduysa, bu kuşkusuz onunla ilgilendiği içindi; kendi kardeşini İsabel'in vereceği bilgi yardımıyla anlamak istemiş olamazdı. Böyle ilgilenmesi onun araştırıcı bir zihin yapısına sahip olduğunu gösteriyordu; ancak merak uğruna kardeşlik duygularını bir yana bırakması garipti. Yaptığı en garip şey bu olmuştu.

İsabel'in ilk karşılandığı odadan başka, gene romantik nesnelerle dolu iki oda daha vardı; İsabel bu odalarda on beş dakika geçirdi. Her şey son derece ilginç ve değerliydi; Osmond en nazik bir *cicerone* gibi onu güzel parçaların birinden ötekine götürürken, bir yandan da küçük kızının elini bırakmamıştı. İnceliği genç dostumuzu neredeyse şaşırtacak ölçüdeydi; Osmond'un onun için kendini neden bu ölçüde sıkıntıya soktuğunu merak ediyordu; sonunda önüne çıkarılan bu bir yığın güzellik ve bilginin ağırlığını üzerinde duydu. Şimdilik bu kadarı yeterdi; Osmond'un söylediklerini dinlemekten vazgeçti. Gözlerini ondan ayırmıyor, ama söylenenler üzerinde düşünmüyordu. Belki de Osmond onun her şeyi daha çabuk anladığını, her bakımdan daha akıllı, daha hazırlıklı olduğunu sanmıştı. Madam Merle'in hoş bir abartmasıydı bu; yazık olmuştu, çünkü Osmond sonunda durumu kesinlikle anlar ve belki de İsabel'in gerçek zekâsı bile yaptığı bu yanlışı ona unutturmaya yetmezdi. İsabel'in yorulması, bir parça da Madam Merle'in onu gösterdiği kadar akıllı görünmek çabasından, bir de, bilgisizliğini değil –buna daha az önem veriyordu– algılamadaki eksikliğini ele verebileceği korkusundandı (pek ender duyardı bu korkuyu). Osmond'un üstün anlayışına göre beğenmemesi gereken bir şeyi beğendiğini söylemek, ya da sanattan gerçekten anlayan birinin dikkatini çekecek bir parçanın önünde durmadan geçip gitmek, İsabel'in canını sıkacak bir şeydi. Kadınların sakin sakin, ama çok aşağılayıcı bir biçimde içine düştüklerini gördüğü

(onun için bir uyarıydı bu) gülünç durumlardan birine düşmeyi hiç istemezdi. Bu nedenle ne dediğine, neye dikkat edip neye etmediğine çok önem veriyordu; şimdiye kadar hiç vermediği ölçüde önem veriyordu.

Birinci odaya döndüklerinde çay hazırlanmıştı; ancak öteki iki kadın terastan içeri girmediklerinden, Osmond, daha fazla gecikmeden, evin en seçkin yanı olan manzarasını henüz görmeyen İsabel'in adımlarını bahçeye doğru yöneltti. Madam Merle ile Kontes bahçeye iskemle çıkarttırmışlardı; güzel bir öğleden sonra olduğundan Kontes çayı bahçede içmeyi önerdi. Bu nedenle Pansy uşağa hazırladıklarını dışarı getirmesini söylemeye gönderildi. Güneş alçalmış, altın renkli ışınları koyulaşmıştı, dağlarda, onların eteklerinden uzanan ovalardaki mor gölgeler, henüz güneş altındaki yerler kadar parlaktı. Olağanüstü bir güzelliği vardı görüntünün. Havadaki durgunluk neredeyse törenseldi; bahçe gibi işlenmiş geniş manzara, soylu çizgileri, verimli vadisi, ince ince aşınmış tepeleriyle, oraya buraya kondurulmuş insan görünüşlü evleriyle, görkemli bir uyum ve klasik bir güzellik içinde uzanıp gidiyordu. Osmond yanındaki genç kızı terasın bir köşesine doğru götürürken, "Manzara sizi yeniden buraya getirecek kadar hoşunuza gitmişe benziyor," dedi.

İsabel karşılık verdi: "İtalya'da yerleşmenin kötülükleri konusunda söylediklerinize karşın, kesinlikle gene geleceğim. İnsanın doğal görevi için ne demiştiniz? Floransa'da yerleşirsem doğal görevimi bir yana bırakmış olur muyum diye düşünüyorum."

"Bir kadının doğal görevi kendisine en değer verilen yerde olmaktır."

"İş bunun neresi olduğunu bulmakta."

"Çok doğru – çoğu zaman bunu araştırırken boş yere çok vakit harcar. İnsanların bunu ona çok açık bir biçimde belli etmesi gerekir."

İsabel gülümsedi, "Böyle bir konu bana gerçekten iyice açıklanmalı," dedi.

"En azından yerleşmekten söz etmenize sevindim. Madam Merle bende oradan oraya dolaşmak eğiliminde olduğunuz iz-

lenimini uyandırmıştı. Dünya turuna çıkmayı tasarlıyormuşsunuz."

"Tasarılarımdan biraz utanıyorum; her gün yeni bir plan yaparım"

"Neden utanacaksınız; en büyük zevktir bir şeyler tasarlamak."

"Hafiflik gibi geliyor. Sanırım insan çok iyi düşünüp bir şeyi seçmeli, ona bağlı kalmalı."

"Bu kurala göre, demek ki ben hafiflik etmedim."

"Hiç plan yapmadınız mı?"

"Evet yıllar önce bir tane yaptım; şimdi ona göre hareket ediyorum."

İsabel, "Çok hoş bir plan olmalı," demeyi göze aldı.

"Çok basitti. Olabildiğince sessiz kalmayı kararlaştırdım."

İsabel yineledi: "Sessiz kalmayı mı?"

"Endişelenmeden – çabalamadan, savaşmadan yaşamayı. Razı olmayı. Azla yetinmeyi." Osmond bu sözleri, itirafta bulunmaya kararlı bir tavırla, bilinçli, zeki gözlerini karşısındakine dikip, yavaş yavaş, tümcelerin arasında dura dura söylemişti.

İsabel yumuşak bir alayla, "Siz buna basit mi diyorsunz?" diye sordu.

"Evet, çünkü olumsuz."

"Yaşamınız olumsuz muydu?"

"İsterseniz olumlu deyin. Olumladığı şey yalnızca ilgisizliğimdi. Ancak dikkat edin, doğal ilgisizliğim değil – bende bu hiç yoktu. Bilerek ve isteyerek geliştirdiğim bir şeyi, her şeyden vazgeçmeyi sağladı."

İsabel onu pek anlamamıştı; şaka mı yapıyordu? Bunu düşünmeliydi. Çok çekingen bulduğu bir adam neden birdenbire böyle içini döküyordu? Neyse, bu onun sorunuydu. Üstelik söyledikleri ilginçti. Biraz sonra, "Her şeyden neden vaz geçtiğinizi anlamıyorum," dedi.

"Çünkü yapabileceğim bir şey yoktu. Gelecekte elime bir şey geçmesini beklemiyordum; yoksuldum, deha sahibi de değildim. Bir yeteneğim bile yoktu; kendimi çok önce tarttım. İnsanların en titiziydim, hepsi bu. Dünyada kıskandığım iki üç kişi vardı –Rusya

İmparatoru ile Osmanlı Sultanı. Roma'daki Papa'yı kıskandığım bile oldu– gördüğü saygı nedeniyle. Bu ölçüde saygı görmek beni çok mutlu ederdi; ama bu olamayacağına göre daha azını istemedim; onur kazanmak için çaba harcamamaya karar verdim. En parasız bir beyefendi bile her zaman kendine saygı duyabilir; ben de parasızdım, ama neyse ki beyefendiydim. İtalya'da hiçbir şey yapamazdım – yurtsever bir İtalyan bile olamazdım. Bunun için dışarı gitmem gerekirdi; öyle seviyordum ki İtalya'yı, ayrılamazdım, üstelik İtalya'nın o zamanki durumunu da genelde değişmesini istemeyecek kadar çok beğeniyordum. Böylece sözünü ettiğim sessiz planı uygulayarak burada yıllar yılı kaldım. Hiç de mutsuz olmadım. Hiçbir şey istemedim, demiyorum ama; istediğim şeyler belirliydi – sınırlıydı. Yaşamımdaki olayları benim dışımda kimse görmedi; eski gümüş bir haçı ucuz düşürmek (elbette pahalı hiçbir şey almadım), ya da, bir kez olduğu gibi, esin sahibi bir budalanın üstünü acemice boyadığı panelin altında Corregio'nun kara kalem bir taslağını bulmak gibi."[17]

İsabel anlatılanlara tümüyle inansa, Bay Osmond'un yaşamını oldukça kuru bulabilirdi, ama düş gücünü kullanarak bu yaşamda bulunduğundan kesinlikle emin olduğu insan ögesini ekledi. Osmond'un yaşamı, başkalarının yaşamına, kendisinin söylediğinden daha çok karışmıştı. Ondan bu konuya girmesini bekleyemezdi, doğaldı bu. Şimdilik onu daha fazla açıklamalar yapmaya itecek sorular sormaktan kaçındı; her şeyi anlatmadığı gibi bir imada bulunmak, İsabel'in şu anda istemediği ölçüde içli dışlı ve düşüncesizce davranmak olurdu – aslında büyük bir bayağılık olurdu bu. Evet, Osmond yeterince konuşmuştu. Ancak İsabel, bağımsızlığını korumaktaki başarısından dolayı ölçülü bir övgü sözcüğü söylemek istedi. "Çok hoş bir yaşam," dedi. "Corregio dışında her şeyden vazgeçmek!"

"Kendimce iyi bir yaşam biçimi geliştirdim. Yakındığımı sanmayın. İnsan mutsuzsa, bu onun kendi suçudur."

Bu fazla geniş bir konuydu; İsabel konuyu sınırlı tutmaktan yanaydı. "Hep burada mı yaşadınız?" diye sordu.

17 Antonio Allegri da Correggio (1494?- 1534), genellikle kiliselere duvar resimleri yapardı. James 1874'te "üslubunun doğallığını" övdü (*The Painter's Eye*, s. 81).

"Her zaman değil. Uzun süre Napoli'de, birçok yıl da Roma'da oturdum. ama buraya geleli de epey oluyor. Ancak belki artık değişmeliyim; başka bir şey yapmam gerekir. Yalnız kendimi düşünemem. Kızım büyüyor, Corregio'larla haçlar benim kadar ilgilendirmeyebilir onu. Pansy için en iyisi neyse onu yapmalıyım."

"Evet, öyle yapın," dedi İsabel. "Öyle tatlı bir küçük kız ki!"

Gilbert Osmond, "Ah!" diye güzel bir yanıt verdi yüksek sesle: "Pansy gökten inmiş küçük bir azize! O benim büyük mutluluğum!"

25

Biz izlemeyi bıraktıktan sonra da süren bu oldukça samimi sohbet ilerlerken, bir zamandır susan Madam Merle'le arkadaşı, sessizliklerini bozup yeniden konuşmaya başladılar. İki kadın dile getirilmeyen bir bekleyiş havası içinde oturuyorlardı; arkadaşından daha sinirli bir yapıya sahip olan, sabırsızlığını gizleme sanatında onun kadar usta olmayan Kontes Gemini'deki bekleyiş özellikle belirgindi. Bu hanımların ne beklediği anlaşılamayacağı gibi, belki kendileri de bunu kesin olarak bilmiyorlardı. Madam Merle, Osmond'un İsabel'le *tête-à-tête* 'e son verip genç dostlarını serbest bırakmasını bekliyordu; Kontes de Madam Merle beklediği için bekliyordu. Üstelik, Kontes bu bekleme anını hoş saçmalıklarından biri için de uygun buldu. Bir süredir söylemek istediği bir şey vardı. Kardeşi, İsabel'le bahçenin ucuna doğru yürümüştü, Kontes gözleriyle onları izliyordu.

Arkadaşına, "Seni kutlamazsam beni bağışla, canım," dedi.

"Seve seve, çünkü neden beni kutlaman gerektiğini hiç bilmiyorum."

"Pek beğendiğin küçük bir planın yok mu?" diyen Kontes çenesiyle, başbaşa duran çifti gösterdi.

Madam Merle'in gözleri de aynı yöne çevrildi; sonra sakin sakin yanındakine baktı. Gülümseyerek,"Biliyor musun, ben seni hiçbir zaman iyi anlayamadım," dedi.

"Canın istediğinde herkesten iyi anlarsın. Şu anda istemediğin belli."

Madam Merle ciddi bir tavırla, ama acılaşmadan, "Bana kimsenin söylemediği şeyleri söylüyorsun," dedi.

"Hoşlanmadığın şeyler söylüyorum, demek istedin sanırım. Osmond da bazen böyle şeyler söylemez mi?"

"Kardeşinin dedikleri anlamlıdır."

"Evet, bazen zehirli bir anlam taşır. O benden akıllı diye düşünüyorsan, ikimiz arasında böyle bir fark görmene üzülürüm sanma. Ama beni anlasan iyi edersin."

"Neden? Ne işe yarar?"

"Planını onaylamadığımı bilmelisin; bozmam tehlikesine karşı."

Madam Merle bunda bir gerçek payı bulunabileceğini kabul eder gibi baktı; ancak bir an sonra, sakin bir tavırla, "Sen beni gerçekte olduğumdan daha hesaplı sanıyorsun," dedi.

"Beğenmediğim yanın hesaplı davranman değil; yanlış hesap yapman. Bu olayda yanlış hesap yaptın."

"Bunu anlamak için sen de uzun hesaplar yapmış olmalısın."

"Hayır, vaktim olmadı. Kızı daha şimdi gördüm; birden anladım. Çok sevdim bu kızı."

"Ben de seviyorum," dedi Madam Merle.

"Çok garip bir biçimde gösteriyorsun sevdiğini."

"Ona seninle tanışmak fırsatını verdim ya."

Kontes, "Gerçekten de, belki başına gelebilecek en iyi şey benimle tanışmak!" dedi.

Madam Merle bir süre bir şey demedi. Kontes'in davranışı iğrençti, gerçekten aşağılıktı; ancak Madam Merle, Monte Morello'nun yamaçlarındaki mor gölgelere bakarak düşünceye dalmıştı. Sonunda, "Hiç kendini üzme, canım," dedi. "Değindiğin konu senden çok daha kararlı üç kişiyi ilgilendiriyor."

"Üç kişi mi? Seninle Osmond, evet. Ama Bayan Archer da mı çok kararlı bir insan?"

"Bizim kadar."

"A, demek o zaman size karşı koymasını ona söylersem, bunu başarır," dedi Kontes sevinçle.

"Karşı koymak mı? Neden bu kaba sözcükleri kullanıyorsun? Onu zorlayan, ya da kandıran yok ki. "

"Ben o kadar emin değilim. Sen her şeyi yapabilirsin, sen ve Osmond. Osmond kendi başına, sen kendi başına demek istemi-

yorum. Ama ikiniz birlikte tehlikelisiniz – kimyasal bir bileşim gibi."

Madam Merle gülümsedi, "O zaman ikimizi yalnız bırakmasan iyi edersin."

"Size dokunacak değilim – ama şu kızla konuşacağım."

Madam Merle mırıldandı: "Zavallı Amy'ciğim, aklını neye taktın anlamadım."

"Bu kızla ilgileniyorum – aklıma taktığım bu işte. Ondan hoşlandım."

Madam Merle bir an duraksadı. "Onun senden hoşlandığını sanmıyorum." dedi.

Kontes'in parlak, küçük gözleri büyüdü, yüzünü buruşturdu, "Ah, sen tehlikelisin," dedi. "Tek başına bile."

"Senden hoşlanmasını istersen, kardeşini ona kötüleme."

"İki konuşmada ona aşık oldu mu diyorsun?"

Madam Merle bir an İsabel'le evin efendisine baktı. Osmond korkuluğa yaslanıp kollarını kavuşturmuş, kızın karşısında duruyordu; İsabel de gözünü dikip bakmakla birlikte, şu anda kendisine bir şey söylemeyen manzaraya dalıp gitmiş gibi değildi. Madam Merle ona bakarken İsabel gözlerini yere indirdi; dinliyordu, belki biraz da utanarak; bir yandan da şemsiyesinin ucuyla toprağa bastırıyordu. Madam Merle iskemlesinden kalktı. "Evet, öyle sanıyorum!" dedi.

Pansy'nin çağırdığı eski püskü giysili küçük uşak, hırpalanmış üniforması, garip yüzüyle eski zaman ressamlarının yitirilmiş bir resminden fırlamıştı sanki; bir Longhi ya da Goya'nın fırçasıyla oraya kondurulmuş gibiydi[18]; ufak bir masa getirip otların üstüne koymuş, sonra gidip çay tepsisini getirmişti; daha sonra yeniden ortadan yok olmuş, bir çift iskemleyle dönmüştü. Pansy bu gelişmeleri, ellerini kısa giysisinin önünde kavuşturup büyük bir ilgiyle izlemiş; ama yardım önermeyi göze alamamıştı. Ancak masa hazırlandıktan sonra yavaşça halasına yaklaştı:

"Babam çayı koymama izin vermez mi acaba?"

18 Venedikli Pietro Longhi (1702-1805) ile İspanyol Francisco Jose de Goya (1746-1828) içinde yaşadıkları toplumsal ortamları yorumlayan ressamlardı.

Kontes kızın sorusunu yanıtlamadan eleştiren gözlerle ona baktı. "Zavallı yeğenim, en iyi giysin bu mu?" diye sordu.

Pansy yanıtladı, "A, hayır. Bu sıradan olaylarda giydiğim bir *toilette*."

"Benim seni görmeye geldiğim gün sıradan olur mu hiç? Madam Merle'le şuradaki güzel bayan da var."

Pansy adı geçen insanların birinden ötekine bakarak biraz düşündü. Sonra yüzüne o kusursuz gülümseme yayıldı, "Güzel bir giysim var, ama o bile çok sade. Sizin güzel şeylerinizin yanında neden onu ortaya çıkarayım?"dedi.

"En güzeli o olduğu için çıkarmalısın; benim için her zaman en güzel şeylerini giymelisin. Gelecek sefer lütfen giy onu. Seni pek iyi giydirmiyorlar gibi geldi bana."

Çocuk eskimiş eteğini çekiştirerek özenle düzeltti. "Çay vermek için uygun bir giysi, öyle değil mi? Babam izin vermez mi dersiniz?"

Kontes, "Ben bunu bilemem, çocuğum," dedi. "Babanın düşüncelerini anlayamam. Madam Merle onları daha iyi anlar. Ona sor."

Madam Merler her zamanki zarif gülümsemesiyle, "Bu zor bir soru – bir düşüneyim," dedi. "Bana kalırsa dikkatli küçük kızının çay servisi yaptığını görmek babanı sevindirir. Evin kızına düşen de budur – büyüyünce."

Pansy, "Bence de öyle Madam Merle!" dedi yüksek sesle. "Servisi nasıl güzel yaptığımı göreceksiniz. Herkese birer kaşık dolusu–" Küçük kız çay masası üzerindeki işine başladı.

Madam Merle'le birlikte birkaç dakika onu izleyen Kontes, "Bana iki kaşık," dedikten sonra ekledi:" Dinle beni, Pansy. Konuğun hakkında ne düşündüğünü bilmek istiyorum."

Pansy karşı çıktı: "O benim değil, babamın konuğu."

Madam Merle, "Bayan Archer seni de görmeye geldi," dedi.

"Bunu duyduğuma sevindim. Bana çok nazik davrandı."

Kontes sordu: "O zaman ondan hoşlandın mı?"

Pansy, küçük, temiz, nazik sesiyle, "Çok hoş – çok hoş," diye yineledi. "Ben onu çok beğendim."

"Babanın da hoşuna gitti mi dersin?"

Madam Merle, "Aman Kontes, gerçekten de!" diye onu vazgeçirmek istercesine mırıldandı. Çocuğa da, "Git onları çaya çağır," dedi.

Pansy, "Görürsünüz nasıl beğenecekler!" diyerek terasın ucunda duranlara doğru gitti.

Kontes, "Bayan Archer annesi olacaksa, çocuğun ondan hoşlanıp hoşlanmadığını bilmek ilginç olur," dedi.

Madam Merle karşılık verdi. "Kardeşin yeniden evlenirse, Pansy'nin hatırı için evlenmez. Pansy yakında on altısına giriyor; ondan sonra artık onun için üvey anne değil, bir koca gerekecek."

"Kocasını da sen mi bulacaksın?"

"İyi bir evlilik yapmasıyla kesinlikle ilgilenirim; Sen de ilgilenirsin umarım."

"Hiç de ilgilenmem!" diye bağırdı Kontes. "Koca bulmayı önemseyecek kadın bir ben mi kaldım?"

"Sen iyi bir evlilik yapmadın; ben de bunu söylüyorum. Koca derken iyi bir koca demek istiyorum."

"İyisi yoktur. Osmond iyi bir koca olmaz."

Madam Merle bir an gözlerini kapadı. "Neden bilmem ama şimdi sinirlisin," dedi. "Zamanı gelince ne kardeşinin, ne de yeğeninin evliliğine karşı çıkacağını sanmam. Pansy'ye gelince, eminim ki bir gün ikimiz birlikte onun için bir koca aramanın tadını tadarız. Senin geniş çevrenin yardımı olur."

Kontes, "Evet öfkeliyim," dedi. "Beni sık sık sinirlendiriyorsun. Senin kendi soğukkanlılığın inanılmaz bir şey. Garip bir kadınsın."

"Her zaman birlikte hareket etmemiz çok daha iyi olur."

Kontes Gemini sordu: "Beni tehdit mi ediyorsun?"

Madam Merle sessizce eğleniyormuş gibi başını salladı. "Gerçekten de bendeki soğukkanlılık sende yok," dedi.

İsabel'le Osmond onlara doğru geliyorlardı; İsabel Pansy'nin elinden tutmuştu.

Kontes, "Osmond'un onu mutlu edeceğini mi savunuyorsun?" dedi.

"Bayan Archer'la evlenirse, bir beyefendi gibi davranır sanıyorum."

Kontes silkinip bir dizi hareket yaptıktan sonra karşılık verdi: "Demek çoğu beyefendi nasıl davranırsı o da öyle yapacak? Ne büyük şey! Osmond elbette beyefendidir; onun kendi kardeşine bunu anımsatmak gerekmez. Ama seçtiği herhangi bir kızla evlenebileceğini mi sanıyor? Elbette beyefendidir; ama bütün bu gösterişinin ardında ne var, ben bunu hiç, hayır, hayır, hiç görmedim! Yaptığı gösterişin temeli nedir bilmiyorum. Ben onun kardeşiyim, bilmem gerekir. Söyler misin kimdir o? Yaptığı herhangi bir iş var mı? Kökeninde özellikle görkemli bir şey bulunsa –üstün bir tür çamurdan yoğrulmuş olsa– benim de bunu biraz bilmem gerekirdi sanırım. Ailenin onurlu, ihtişamlı bir yanı olsaydı, ben kesinlikle bundan yararlanmaya bakardım; tam bana göre olurdu böylesi. Ama yok; hiç, hiç, hiçbir şey yok. İnsanın anne-babası elbette hoş kişilerdir; ama kuşkusuz seninkiler de öyleydi. Ben bile hoş bir insanım; gülme, bunu gerçekten söyleyen oldu. Osmond'a gelince, o her zaman tanrıların soyundan geldiğine inanırmış gibi davranır."

Gözlerini karşısındakinden ayırıp çevrede dolaştırmasına, elleriyle giysisindeki kurdelenin düğümüyle oynamasına karşın, Kontes'in hızlı hızlı söylediği bu sözleri dikkatle dinlediğine inanabileceğimiz Madam Merle, "İstediğini söyle; siz Osmond'lar güzel bir ırksınız – kanınız çok saf bir kaynaktan gelmeli. Akıllı bir insan olan kardeşin, kanıtları elinde bulunmasa da, buna inandı. Çok alçakgönüllüsün, ama sen kendin de çok seçkin bir insansın. Yeğenine ne dersin? Çocuk küçük bir prenses! Gene de," dedi ve ekledi: "Osmond için Bayan Archer'la evlenmek kolay olmayacak. Ama deneyebilir."

"Umarım onu geri çevirir. O zaman bu kadar yüksekten uçamaz."

"Son derece akıllı olduğunu unutmamalıyız."

"Bunu daha önce de söyledin, ama onun aklıyla ne yaptığını bulabilmiş değilim henüz."

"Ne mi yaptı? Pişman olacağı hiçbir şey yapmadı. Beklemesini de bildi."

"Bayan Archer'in parasını beklemeyi mi? Kaç parası var?"

"Bunu demek istemedim. Bayan Archer'ın yetmiş bin sterlini var."

"Böyle hoş bir kız olması çok yazık. Feda edilecekse, herhangi bir kız işe yarayabilirdi. Üstün bir kız olması gerekmezdi."

"Üstün olmasa kardeşin dünyada bakmazdı ona. En iyisini ister."

Gelenleri karşılamak için ikisi biraz ilerlediler. Kontes, "Evet," dedi. "Çok güç beğenir. Bu beni kızın mutluluğu adına korkutuyor."

26

Gilbert Osmond İsabel'i görmeye gene geldi; yani Palazzo Crescentini'ye geldi. Orada başka dostları da vardı; Bayan Touchett'le Madam Merle'e, aynı ölçüde nazik davrandı; ancak bu hanımlardan birincisi onun on beş gün içinde beş kez gelmesine dikkat ederek bunu, anımsamakta hiç güçlük çekmediği başka bir olguyla karşılaştırdı. Osmond şimdiye kadar Bayan Touchett'e verdiği değeri onu yılda iki kez ziyaret ederek göstermiş, hemen hemen düzenli aralıklarla yaptığı bu ziyaretler için de hiçbir zaman Madam Merle'in orada olduğu günleri seçmemişti. Madam Merle için gelmiyordu; bu ikisi eski dosttu; Osmond onun için kendini hiç sıkıntıya sokmazdı. Ralph'ı sevmezdi –Ralph'ın kendi söylemişti– Bay Osmond'un birden ondan hoşlanmaya başlaması akıl alacak şey değildi. Ne düşündüğünü belli etmeyen Ralph'ın, kötü dikilmiş, ama hiç üstünden eksik etmediği, bol bir palto gibi büründüğü, bir tür kibarlığı vardı: Bay Osmond'la çok iyi vakit geçirildiğini düşünüyor, ona her zaman konukseverlik ışığı altında bakmaya istekli görünüyordu. Ancak konuğun geliş nedeni, belki geçmişte yaptığı haksızlığı onarmak içindir gibi bir düşünceyle kendine övünme payı çıkarmaktan da uzaktı; durumu açık seçik anlıyordu. Osmond'u oraya çeken İsabel'di; doğrusu yeterli bir nedendi bu. Bay Osmond bir eleştirmen, bir güzellik uzmanıydı, bunca ender rastlanan bir görüntüyle karşılaşınca ilgilenmesi doğaldı. Bu nedenle annesi ona Bay Osmond'un neyin peşinde olduğunu söylediğinde, Ralph ona hak verdi. Bayan Touchett görüştüğü kimselerin kısa listesinde bu adam için çoktandır bir yer bulmuştu, ama gene de –insanlar böylesine olumsuz,

böylesine çok bilmişken– onun her yere nasıl girip çıkabildiğini belli belirsiz merak ediyordu. Osmond sık gelen bir konuk olmadığından rahatsızlık vermemiş, Bayan Touchett nasıl onu görmeden yapabiliyorsa, o da Bayan Touchett'i görmeden yapabildiğini belli edip, kendini ona beğendirmişti – gariptir ama Bayan Touchett'e göre, birbirini görmeden yapabilmek, karşılıklı ilişki kurmak için her zaman sağlam bir temel sayılırdı. Gene de, bu adamın yeğeni ile evlenmeyi aklına koyduğunu düşünmek Bayan Touchett'in hiç hoşuna gitmedi. İsabel için böyle bir birliktelik neredeyse hastalıklı sayılabilecek ters bir davranış olurdu. Bayan Touchett kızın bir İngiliz Lord'unu geri çevirdiğini anımsamakta güçlük çekmiyordu; Lord Warburton'un başa çıkmayı beceremediği bir genç kadının, kimsenin tanımadığı bir Amerikalı, acayip bir çocuğu olan orta yaşlı bir dul, geliri de belirsiz bir adamı kendine yakıştırması, Bayan Touchett'in başarılı evlilik anlayışına hiç uymazdı. Görülüyor ki, Bayan Touchett evlilik kurumuna duygusal açıdan değil, akıl açısından –her zaman geçerli pek çok yanı olan bir açıdan– bakıyordu. Oğluna, "Umarım adamı dinlemek budalalığını yapmaz," dedi. Ralph da, İsabel'in dinlemesinin başka, yanıt vermesinin ise bambaşka bir şey olduğu karşılığını verdi. İsabel'in –babasının deyimiyle– birkaç "görüşmeciyi'" dinleyip, onlara da kendini dinlettiğini biliyor, onu tanıdığı şu son aylar içinde kapısına yeni bir isteyenin gelmesini çok eğlendirici buluyordu. İsabel yaşamı görmeyi dilemişti; istediği oluyordu; önünde diz çöken bir dizi güzel erkek herhangi başka bir şey kadar iyiydi. Ralph kaleyi kuşatmaya gelen dördüncü, beşinci, onuncu kişiyi bekliyordu. İsabel kapıyı açık tutup bir görüşme başlatacaktı; üç numarayı içeri alması kesinlikle söz konusu değildi. Görüşlerini az çok bu sözcüklerle, ona bir jig dansı yapıyormuş gibi şaşkınlıkla bakan annesine, açıkladı. Öylesine, resim çizer gibi garip bir anlatışı vardı ki, annesiyle sağır-dilsiz alfabesiyle konuştuğunu sanırdınız.

Annesi, "Ne demek istedin, anlamadım," dedi; "çok fazla söz sanatı kullanıyorsun; alegoriyi hiç anlayamam. Dilde en saygı duyduğum iki sözcük, Evet ve Hayır'dır. İsabel Bay Osmond'la evlenmek isterse, evlenir; senin benzetmelerin para

etmez. Bir işe girişmek istiyorsa, bırak benzetmelerini kendi bulsun. Amerika'daki genç adam konusunda çok az şey biliyorum; İsabel'in onu düşünerek fazla zaman harcadığını sanmam; o da zaten kızı beklemekten usanmıştır. Şu dünyada İsabel'in Osmond'la evlenmesini engelleyecek hiçbir şey yok; kız onu belli bir açıdan görsün yeter. Tamam; insanın hoşuna gideni yapmasını en başta ben doğru bulurum. Ama İsabel de öyle garip şeylerden hoşlanıyor ki; Osmond'la fikirlerinin güzelliği, ya da Mikel Anj'ın imzası için evlenebilir. Çıkar gütmemek istiyor; sanki dünyada çıkarcı olmaktan korkan bir o var! Osmond onun parasını harcarken çıkarcı olmaz mı? İsabel baban ölmeden de böyle düşünüyordu, o zamandan bu yana bu düşünceye daha çok sarıldı. Kendi de evlendiği adamın çıkar peşinde olmadığını iyice bilmeli. Adamın serveti varsa, bu onun çıkar peşinde olmadığının en iyi kanıtıdır."

"Sevgili anneciğim," diye karşılık verdi Ralph. "Korkarım İsabel hepimizi kandırıyor. Elbette hoşuna gideni yapacak; ama hem insan doğasını yakından inceleyip, hem de özgürlüğünü koruyarak yapar bunu. Bir keşif yolculuğuna çıktı; Gilbert Osmond'un bir işareti üzerine daha başlangıçta yolunu değiştireceğini sanmam. Bir saat için hızını kesmiş olabilir, ama biz göz açıp kapayıncaya kadar, o istimini alıp yola düşecektir. Bu yeni benzetmeyi de bağışla."

Bayan Touchett belki benzetmeyi bağışladı ama, Ralph'ın dediklerine tam inanmadığından korkularını Madam Merle'e de açtı. "Sen her şeyi bilirsin." dedi. "Bunu da biliyorsundur: O garip yaratık yeğenime gerçekten kur mu yapıyor?"

Madam Merle zekâ dolu, duru gözlerini açtı. "Gilbert Osmond mu?" dedi. "Aman Tanrım! Olabilir!"

"Senin aklına gelmemiş miydi?"

"Ne aptalmışım, ama itiraf ederim, hiç aklıma gelmedi. Acaba," diye ekledi Madam Merle, "İsabel'in aklına geldi mi?"

Bayan Touchett, "Şimdi ona sorarım," dedi.

Madam Merle bunu düşündü. "Aklına getirme. En iyisi Bay Osmond'a sormalı."

"A, olmaz, yapamam. İsabel'in durumunu gözönünde tutup

bana, şu bildiğimiz havasını takınarak, bundan size ne, diye sormasını istemem."

Madam Merle yiğitçe, "Ben kendim sorarım," dedi.

"Ama –onun açısından– bundan sana ne?"

"Bu işe karışmaya hiç hakkım olmadığı için onunla konuşmayı göze alabiliyorum ya. Bu işe karışmaya en az benim hakkım olduğuna göre, istediğini söyleyip beni başından savabilir. Ancak ben de onun bunu nasıl yaptığına bakar, gerçeği anlarım."

"O zaman bana araştırmanın sonucunu bildir, lütfen. Osmond'la konuşamazsam en azından İsabel'le konuşurum."

Madam Merle uyarı kokusu taşıyan bu sözler üzerine, "Fazla aceleci davranma. İsabel'in düş gücünü körükleme," dedi.

"Ben ömrümde kimsenin düş gücüne herhangi bir şey yapmadım. Ama İsabel'in benim – benim 'tarzım' olmayan bir şey yapacağına kendim gibi eminim."

Madam Merle, soru sormadan, "Evet, bundan hoşlanmazsın," dedi.

"Neden hoşlanacak mışım? Osmond'un ona verecek somut hiçbir şeyi yok."

Düşünceli gülümsemesiyle ağzını her zamankinden de fazla sol köşeye çeken Madam Merle gene sessiz kaldı. Sonra, "Ayrım yapalım," dedi. "Gilbert Osmond'la evlenmek kesinlikle önüne ilk çıkanla evlenmek gibi bir şey değil. Elverişli koşullarda büyük bir etki uyandıracak bir adam o. Bildiğime göre birkaç kez bu oldu da."

"Bana onun aşk ilişkilerini anlatmaya kalkma; kim bilir ne hesaplar yapmıştır; onların hiç önemi yok!" diye atıldı Bayan Touchett. "Söylediklerin onun ziyaretlerine son vermesini istememi iyice haklı çıkarıyor. Eski ustaların resimlerinden bir iki düzine, bir de az çok arsız küçük kızından başka hiçbir şeyciği yok."

"Eski ustalar şimdi çok değer kazandı. Kızı da çok genç, çok saf, çok da zararsız bir insan."

"Başka bir deyişle, tatsız tuzsuz küçük bir kız. Öyle değil mi? Serveti olmadığı için buranın geleneklerine göre evlenemez; İsabel'in ona ya bir aylık bağlaması, ya da çeyiz parası vermesi gerekecek."

"İsabel büyük bir olasılıkla ona iyilik etmek ister. Sanıyorum zavallı çocuğu seviyor."

"Bay Osmond'un evinde oturması için işte bir neden daha! Yoksa bir hafta geçmeden yeğenimi yaşamdaki görevinin bir üveyannenin kendini feda edebileceğini kanıtlamak olduğuna inandırır – bunu kanıtlamak için de önce üveyanne olması gerektiğine."

Madam Merle gülümsedi, "İsabel çok hoş bir üveyanne olur; ama haklısın yaşamdaki görevin ne olduğuna karar vermekte fazla aceleye gelmez. Görev biçimini değiştirmemiz neredeyse burnumuzun biçimini değiştirmek kadar zordur. insanın yüzünün, kişiliğinin tam ortasındadır bunlar – işe çok gerilerden başlamak gerekir. Ama ben araştırır sana haber veririm."

Bütün bunlardan İsabel'in hiç haberi olmadı, Bay Osmond'la arkadaşlığının evde konuşulduğu hiç aklına gelmedi. Madam Merle onu uyaracak bir şey söylememişti; şu sırada Bayan Archer'in teyzesine saygılarını sunmaya gelen çok sayıda yerli, yabancı Floransalı erkekten nasıl söz ettiyse, Osmond'dan da aynı biçimde söz etmiş, bir imada bulunmamıştı. İsabel, Osmond'u ilgi çekici buluyordu – buna karar vermişti; onu düşünmekten hoşlanıyordu. Daha sonra öğrendiği şeyler, Osmond'un tepesine ilk gittiği gün onun için zihninde oluşturduğu imgeyi bozmamıştı; öğrendikleri, varsaydığı, tahmin ettiği başka şeylere, öykü içindeki öykülere uyuyordu: Sessiz, akıllı, duygulu, seçkin bir adam, o tatlı Val d'Arno'nun üstündeki yosunlu terasta, çan gibi temizliğiyle çocukluğa yeni bir güzellik katan, küçük kızın elinden tutmuş dolaşıyor. Bu tabloda gözalıcı bir şey yoktu, ama İsabel yumuşak renklerinden, yaz alacakaranlığında büründüğü havadan hoşlanıyordu. İsabel'i en çok etkileyen de bu resimden onun kişiliği konusunda çıkardığı sonuçlardı: Bunlar, sığ ve derin anlamlı nesneler, konular, ilişkiler –ne demeli?– bunların tümü arasında Osmond'un yaptığı seçimleri; güzel bir ülkede yapayalnız, çalışmakla dolu bir yaşamı, bugün bile ara sıra sızlayan eski bir yarayı; belki biraz abartılmış da olsa soylu bir gururu; aynı zamanda hem doğal, hem de eğitilmiş bir güzellik ve kusursuzluk sevgisini seçtiğini çağrıştıran

sonuçlardı. Osmond'un, güzellik sevgisi altında uzanan yaşamı, sanki düzenli bir manzara, sıra sıra merdivenleri, terasları, fıskiyeleri olan, boş kalmasına göz yumulan kimi yerleri yalnızca, yarı kaygılı, yarı umarsız garip bir babalık duygusunun doğal çiğ taneleriyle serinleyen, geometrik bir İtalyan bahçesi gibiydi. Palazzo Crescentini'deki davranışı da aynıydı; ilk bakışta çekingen bir görünüyordu –ah, kuşkusuz utangaçtı!– ve bunun üstesinden gelmek çabası içindeydi (ancak anlayışlı gözlerin görebileceği bir çaba); bu çaba onu genellikle bol bol konuşmaya itiyordu; kolay, canlı, çok olumlu, oldukça saldırgan, her zaman düşündürücü bir konuşma biçimi vardı. Kendini göstermek hevesi yüzünden zarar gören bir konuşkanlık değildi bu. İsabel Osmond'un içtenliğine inanmakta güçlük çekmiyordu; güçlü inançlara sahip olduğu öylesine açıktı ki – örneğin, kendi savunduğu noktayı destekleyen bir sözü, belki özelikle Bayan Archer söylemişse, açıkça ve incelikle beğendiğini belli ediyordu. Bu genç kadının Osmond'un konuşmasında sürekli olarak hoşlandığı şey, onun eğlendirmek için konuşması, ama, başkaları gibi, "etki" yaratmaya çalışmamasıydı. Düşüncelerini, gariplikleri-ne karşın, onlara alışkın olduğu, onlarla birlikte yaşadığı havası içinde dile getiriyordu; değerli malzemeden yapılmış, gerektiğinde yeni bastonlara takılabilecek cilalı eski kapı tokmakları, kolları, tepeliklerdi bu düşünceler – yoluna çıkan sıradan bir ağaçtan koparılıp sonra da şık bir tavırla ortalıkta sallanan dallar değildi. Bir gün küçük kızını da getirdi; İsabel çocuğu yeniden tanımaktan büyük sevinç duydu; birer birer herkese öpülmek için alnını uzatınken Fransız oyunlarındaki bir *ingénue* gibiydi çocuk. İsabel bu örneğe uyan başka bir küçük insan daha tanımamıştı; Amerika'daki kızlar başkaydı – İngiltere'deki küçük kızlar da başkaydı. Pansy dünyada kapladığı küçücük yere göre öylesine biçimini almış, işlenip bitirilmişti ki; ancak gene de insan onun düş gücünün fazlasıyla saf, çocuksu kaldığını görebiliyordu. Pansy İsabel'in yanında kanapeye oturdu. İpekli, kısa bir pelerin takmış, ellerine Madam Merle'in aldığı yararlı eldivenleri giymişti –küçük, kül rengi, tek düğmeli eldivenler. Boş bir tabaka kâğıt gibiydi– yabancı romanlardaki örnek *jeune fille.*

İsabel içinden böyle güzel ve düzgün bir sayfaya iyi niteliklerle dolu yazılar yazılmasını diledi.

Kontes Gemini de görmeye geldi İsabel'i; ama Kontes başka bir olaydı. Boş bir sayfa olmaktan uzaktı o; değişik el yazılarıyla doluydu; Kontes'in gelmesinden hiç de onur duymayan Bayan Touchett, bu sayfada açıkça görülebilen bazı mürekkep lekeleri bulunduğunu ilan etti. Aslında Kontes, evin hanımıyla Roma'dan gelen konuk arasında bir tartışmaya da neden oldu; Bayan Touchett farklı düşünmek hakkını kendine tanıdığı ölçüde başkalarına da tanırdı; Madam Merle de insanların her dediğini onaylayıp onları kızdıracak kadar budala olmadığından, tartışmada karşı çıkmak hakkından rahat rahat yararlandı. Bayan Touchett, bu çok kuşkulu bir üne sahip kişinin Palazzo Crescentini gibi kendisine pek az değer verildiğini çoktandır bilmesi gereken bir evin kapısında şu saatte boy göstermesinin küstahlık olduğunu söyledi. Kontes'in bu çatı altında nasıl değerlendirildiği İsabel'e anlatılmıştı: Bay Osmond'un kardeşi uygunsuz davranışlarını öyle kötü yönetmişti ki, bunlar artık –bu işlerde en azından beklendiği gibi– bir arada görünmeyi bırakmış, batık bir geminin su yüzünde dolaşan parçaları gibi, batmış bir adın dağınık parçaları olarak, ortalıkta dolaşıp toplumsal trafiği aksatıyorlardı. Kontes'in yabancı ünvanlara düşkün –doğrusu Kontes'in artık bu düşkünlüğü yoktu– ve kızından daha iyi bir yönetici olan annesi, onu soylu bir İtalyan'la evlendirmiş, Kontes, büyük olasılıkla, adamın çirkin davranışlarını kendi hareketlerini haklı çıkaran bir neden olarak görmüştü. Ancak kendini avuturken fazla ileri gitmiş, avunma nedenleri serüvenlerinin labirentinde yitirilmişti. Kontes'in ziyaret isteğini eskiden beri belli etmesine karşın, Bayan Touchett onu kabul etmeye razı olmamıştı. Floransa bu konuda kuralları fazla katı olan bir kent değildi, ama ne de olsa çizgiyi bir yerde çekmek gerekiyordu.

Madam Merle bu talihsiz kadını büyük bir çaba ve ustalıkla savundu. Kimseye zarar vermeyen, belki yanlış bir yoldan çok da iyilik eden bir kadını Bayan Touchett'in neden günah keçisi yapmak istediğini anlamıyordu. Çizgi çekmek doğaldı, ama çizgiyi düz çizmeye de özen göstermeliydi: Kontes Gemini'yi dışarda

bırakan çizgi çok çarpık bir tebeşir iziydi. Bu koşullarda Bayan Touchett evini tümüyle kaparsa daha iyi ederdi; Floransa'da yaşadığına göre, en iyisi buydu. İnsan hak gözetmeli, keyfine göre ayırım yapmamalıydı; Kontes kuşkusuz akılsızlık etmiş, öteki kadınlar gibi kurnaz davranmamıştı. İyi bir insandı; hiç akıllı değildi, ama akılsızlık ne zamandır en yüksek sosyeteden dışlanmak için bir neden sayılıyordu? Çok uzun bir süredir hakkında hiçbir şey duymamışlardı; tuttuğu yanlış yoldan dönüp Bayan Touchett'in çevresine girmek istediği konusunda bundan daha iyi bir kanıt bulunabilir miydi? İsabel bu ilginç tartışmaya katkıda bulunamadı; sabır gösterip dikkatle dinleyemedi bile; kusurları ne olursa olsun, Bay Osmond'un kardeşi olmak gibi iyi bir yanı bulunan talihsiz kadını dostça karşılamakla yetinmişti. Erkek kardeşten hoşlandığına göre, deneyip kız kardeşten de hoşlanmaya çalışmalıydı: işlerin giderek çok karmaşıklaşmasına karşın İsabel şimdi bile bu ilkel mantık dizisine bağlı kalabiliyordu. Kontes villada onun üzerinde pek olumlu bir etki bırakmamıştı ama, İsabel şimdi bu rastlantısal etkiyi değiştirmek için eline bir fırsat geçmesinden hoşnuttu. Bay Osmond kardeşinin saygıdeğer bir insan olduğunu söylememiş miydi? Bay Osmond'un her zaman ağzından çıkmayan ham bir sözdü bu, ama Madam Merle eksikliği tamamladı, Osmond'un sözlerini bir tür geliştirip cilaladı. İsabel'e zavallı Kontes konusunda Osmond'dan daha fazla bilgi verdi; evliliğinin geçmişini, bunun sonuçlarını bir bir anlattı. Kont Toskanah eski bir aileden geliyordu, buna karşın, Amy Osmond'u, henüz yaşamını kösteklemeye başlamayan kuşkulu güzelliği, annesinin ona verebildiği kısıtlı çeyiz parası ile –mirastan erkek kardeşe düşen pay da aynıydı– kabul etmişti, çünkü Kontun ailesinin gelir düzeyi son derece düşüktü. Ancak Kont Gemini o günden bu yana bir mirasa konmuştu; şimdi Amy'nin korkunç savurganlığına karşın, durumları İtalya ölçülerinde oldukça iyiydi. Kont aşağılık zevkleri olan hayvanın biriydi; karısının davranışları için her türlü sözde nedeni sağlamıştı. Kontes'in çocuğu yoktu; üç çocuğunu doğdukları yıl içinde yitirmişti. Annesi, güzel bir öğrenim görmüş olmak iddiasında, diken diken bir kadındı; betimlemelerle dolu şiirler yazar, haftalık İngiliz dergilerine İtalya'yla ilgili yazılar gönderir-

di; Kontes evlendikten üç yıl sonra ölmüştü; annesinden çok önce ölen, kül renkli Amerikan sabahmda yitip giden babasının ise önceleri zengin olduğu, çılgınca yaşadığı biliniyordu. Madam Merle'e göre Gilbert Osmond'a bakınca görülebiliyordu bu; onu bir kadının büyüttüğünü görebiliyordunuz; ancak Osmond'a hakkını vermek gerekirse, onu, Bayan Osmond'un kendine taktığı adla, Amerikalı Corinne'den daha aklı başında bir kadının büyüttüğünü sanırdınız[19]. Bayan Osmond kocasının ölümünden sonra çocuklarını İtalya'ya getirmişti; Bayan Touchett gelişlerini izleyen yılda onu gördüğünü anımsıyordu. Aşırı züppe bulmuştu Bayan Osmond'u; ama Bayan Touchett için sıra dışı bir düşünceydi bu, çünkü o da Bayan Osmond gibi akılcı evliliklerden yanaydı. Kontes'le konuşmak eğlenceliydi; kadın hiç de göründüğü gibi kuş beyinli değildi; onunla birlikteyken uyulacak tek ve basit bir koşul vardı, o da söylediği hiçbir söze inanmamaktı. Madam Merle kardeşinin hatırı için onu hep en iyi yönünden almıştı; Osmond, Amy'ye iyi davranılmasını isterdi, çünkü (onun adına itiraf etmek gerekirse), kardeşinin ortak adlarını aşağıladığını düşünüyordu. Onun üslubunu, çığırtkanlığını, zevksizliğini, yalancılığını beğenememesi doğaldı: Sinirine dokunuyordu kardeşi, hoşlandığı türden bir kadın değildi. Ne tür kadınlardan mı hoşlanırdı? Kontes'in tam tersi olanlardan, doğruluğu kutsal bilenlerden. İsabel konuğunun yarım saat içinde kaç kez bu kutsallığa saygısızlık ettiğini bilemezdi; aslında Kontes'in onun üzerinde bıraktığı izlenim budalaca bir açıkyüreklilik olmuştu. Kontes hemen hemen yalnızca kendinden söz etmişti; Bayan Archer'ı tanımayı nasıl da isterdi; gerçek bir dost bulmak onu nasıl da mutlu ederdi; Floransa'daki insanlar nasıl da aşağılıktılar; buradan nasıl da bıkmıştı; başka bir yerde oturmayı nasıl da isterdi –Paris'te, ya da Londra'da, Washington'da; İtalya'da giyilecek iyi bir şey bulmak nasıl da zordu– bir parça eski dantel dışında bir şey bulamazdınız; dünyadaki her yer nasıl da pahalılaşmıştı; yaşamı nasıl da üzüntü ve yoksunluklarla doluydu. Madam Merle, İsabel'in Kontesle aralarında geçen bu konuşmaları anlatmasını ilgiyle izledi, ama endişe duymaması için bunları bilmesi gerekmiyordu. Genelde korkmuyordu Kon-

19 Corinna (M. Ö. VI yüzyıl) Pindar'ın ders aldığı söylenen, sade bir üslupla yazan lirik şair.

testen; bu nedenle yapması gereken en iyi şeyi yapabiliyor, korkmuş görünmüyordu.

Bu arada İsabel'i görmeye gelen bir başka kişi daha vardı ki ona –arkasından bile– tepeden bakmak kolay değildi. Bayan Touchett'in San Remo'ya gitmesinden sonra Paris'ten ayrılan Henrietta Stackpole, kendi deyişiyle, güneye inmiş, kuzey İtalya kentlerinden geçerek mayıs ayının ortasında Arno kıyılarına ulaşmıştı. Madam Merle bir bakışta tepeden tırnağa süzdüğü Henrietta'yı anlamış, umutsuzluğun acısını duymuş ve sonra ona katlanmaya karar vermişti. Bir gül gibi koklanamazdı Henrietta, ama ısırgan tutar gibi tutulabilirdi. Madam Merle Henrietta'yı sıkıştırıp küçülterek, güleryüzlü bir tavırla, önemsizleştirdi. İsabel de Henrietta'ya karşı açık görüşlü davranacağını önceden tahmin ettiği arkadaşının zekâsına hakkını vermiş olduğunu düşündü. Henrietta'nın geleceğini Bay Bantling haber vermişti; Genç kız Venedik'teyken Bantling Nice'ten onunla buluşmak umuduyla Floransa'ya gelmiş, Henrietta'yı bulamayınca düş kırıklığını dile getirmek üzere Palazzo Crescentini'ye uğramıştı. Henrietta'nın iki gün sonra Floransa'ya ayak basması Bay Bantling'in, Versaille serüveninin sonuçlanmasından bu yana genç kızı görmemiş olmasıyla açıklanabilecek bir heyecana kapılmasına neden oldu. Durumun komikliği herkesin dikkatini çekti, ancak bu konuda konuşan yalnız Ralph Touchett'ti; kendi odasında başbaşa kaldıklarında, Bantling purosunu içerken, Ralph, her konuda yargıçlık taslayan kişiyle onun İngiliz destekçisini kim bilir nasıl alaya aldı. Şakadan anlayan bir adam olan Bantling, bu olayı gerçek bir zihinsel serüven saydığını açık yüreklilikle söyledi. Bayan Stackpole'dan çok hoşlanıyordu; omuzlarının üstünde harika bir kafası vardı kızın; her an herkesin ne dediğini düşünmeyen, yaptığı, birlikte yaptıkları şeyleri –birçok şey yapmışlardı!– herkesin nasıl gördüğüne aldırmayan bir kadınla arkadaşlık etmek son derece rahattı. Bayan Stackpole bir şeyin başkalarına nasıl görüneceğine hiç önem vermiyordu; o vermezse Bantling neden versindi? Ancak merakı uyanmıştı; Henrietta'nın buna önem vermeye başlayıp başlamayacağını görmeliydi. O ne kadar ileri giderse, Bantling de giderdi; önce kendisinin pes demesi için bir neden göremiyordu.

Henrietta pes diyeceğe benzemiyordu. İngiltere'den ayrıldıktan sonra kısmeti açılmıştı; şimdi bol bol bulduğu kaynakların tadını çıkarıyordu. Aslında yabancıların yaşamının iç yüzünü öğrenmek konusundaki umutlarından vazgeçmek zorunda kalmıştı; Avrupa kıtasındaki toplumsal yaşam, İngiltere'dekinden bile daha büyük güçlüklerle doluydu. Ancak Avrupa'daki yaşamın bir dış yüzü vardı ki, her köşesi elle tutuluyor, gözle görülüyordu; bunları yazına dönüştürmek de o anlaşılmaz adalıların geleneklerini anlatmaktan daha kolaydı. Henrietta, zekice bir buluşla, yabancı ülkelerde açık havada insan, halıyı sanki yüzünden görüyor, diyordu; İngiltere'de ise açık havada halıya tersinden bakar gibiydiniz, üzerindeki biçimler konusunda en ufak bir fikir edinemezdiniz. Bu açıklamayı yapmak Henrietta'nın öyküsünü anlatanın içini sızlatıyor ama, genç kız, daha gizli kapaklı şeylerden umudunu kesince, artık yaşamın dış yüzünü büyük bir dikkatle incelemekteydi. Venedik'te iki ay bunu yapmış, bu kentten *İnterviewer*'a yolladığı yazılarda, görev bilinci içinde, gondolları, Piazza'yı, Ponte dei Sospiri'yi, güvercinleri, Tasso'dan şarkılar söyleyen genç gondolcuyu anlatmıştı[20]. *İnterviewer* düş kırıklığına uğramış olabilirdi, ama Henrietta en azından Avrupa'yı görüyordu.Şimdiki amacı sıtma başlamadan Roma'ya gitmekti – sıtmanın belirli bir günde başladığını düşünüyordu belki; bu yüzden Floransa'da ancak birkaç gün geçirecekti. Bay Bantling de onunla birlikte gidiyordu; Henrietta'nın İsabel'e dediğine göre, Bantling, Roma'ya daha önce de gitmesi, asker olması, klasik eğitim görmesi nedeni ile –Latince ve Whyte-Melville'den[21] başka şey öğretilmeyen Eton'da yetişmişti– Sezar'ların kentinde son derece yararlı bir arkadaş olacaktı. Bu durumda Ralph'ın da aklına güzel bir düşünce geldi: İsabel de kendi eşliğinde bu kutsal kente bir yolculuk yapmalıydı. Gelecek kışın bir bölümünü orada geçirmek niyetindeydi, bu çok iyiydi, ama bu arada alanı şöyle bir gözden geçirmenin de zararı olmazdı. Güzel mayıs ayının bitmesine on gün vardı – Roma'nın

20 Torquato Tasso (1544-1595), lirik İtalyan şairi.

21 George John Whyte-Melville (1821-1876), Eton'da okumuş önemsiz bir İngiliz roman yazarı.

gerçek aşıkları için en değerli aydı mayıs. İsabel ilerde bir Roma aşığı olacaktı; önceden belli bir sonuçtu bu. Kendi cinsinden güvenilir bir arkadaş da bulunmuştu işte; neyse ki dikkatini çekecek başka şeyleri de olan bu bayanın İsabel'in yanından ayrılmayıp onu bunaltması pek olası değildi. Madam Merle, Bayan Touchett'le kalırdı; yazı Roma dışında geçirmek üzere ayrılmıştı, şimdi oraya dönmek istemezdi. Madam Merle Floransa'da kalıp başını dinlemekten mutluluk duyacağını itiraf etti; Roma'daki dairesini kapatmış, ahçısını memleketine, Palestrina'ya yollamıştı. Ralph'ın önerisini kabul etmesi için İsabel'i heveslendirdi; Roma'yı iyi koşullarda tanımak küçümsenecek bir şey değildi. Aslında İsabel'i heveslendirmeye gerek yoktu; dört kişilik topluluk küçük yolculuk için hazırlandı. Bayan Touchett İsabel'in yanında *duenna* olmadan dolaşması düşüncesine kendini alıştırmıştı; yeğeninin artık yalnız kalması yanlısı olduğunu görmüştük. İsabel'in yaptığı bir hazırlık da Gilbert Osmond'u görüp ona yapacağı yolculuğu anlatmak oldu.

"Roma'da sizinle birlikte olmayı isterdim," dedi Osmond. "Sizi o harika ortamda görmek isterdim."

İsabel şaşalamadı: "Öyleyse gelebilirsiniz."

"Ama yanınızda pek çok kişi olacak."

"A, elbette yalnız değilim."

Osmond bir süre sustu. Sonunda, "Çok beğeneceksiniz," dedi. "Roma'yı bozdular, ama aklınızı başınızdan alacak."

"Beğenmemem gerekir mi, sırf zavallı sevgili eski kenti, ulusların Niobe'sini, bozdular diye?"

Osmond gülümseyerek, "Hayır, gerekmez. Zaten sık sık bozuldu," dedi. "Roma'ya gidersem küçük kızımı ne yaparım?"

"Villada bırakamaz mısınız?"

"Bu pek hoşuma gitmez. Aslında ona bakan çok iyi yaşlı bir kadın varsa da. Özel öğretmen tutacak durumda değilim."

İsabel hemen, "O zaman onu da getirin," dedi.

Bay Osmond ciddileşti. "Bütün kış Roma'daki manastırındaydı. Daha çok küçük; zevk için yolculuk yapamaz."

"Onu insan içine çıkarmak hoşunuza gitmiyor mu?"

"Hayır, genç kızların toplumdan uzak tutulması gerekir."

"Ben başka türlü yetiştirildim."

"Siz mi? Sizde bu başarılı olmuş, çünkü siz – siz olağanüstüsünüz."

İsabel, "Neden, anlamıyorum," dedi, ama bu sözlerde bir gerçek payı bulunmadığından emin değildi.

Bay Osmond açıklama yapmadı; yalnızca konuşmayı sürdürdü: "Roma'daki bir topluluğa katılmakla size benzeyeceğini bilsem, hemen yarın götürürdüm onu."

"Onu bana benzetmeyin. Bırakın kendi kalsın."

"Kardeşime gönderebilirim," dedi Osmond. Neredeyse İsabel'den kendine yol göstermesini ister gibiydi. Bayan Archer'la ailesine ilişkin konuları konuşmaktan hoşlanıyordu sanki.

İsabel "Evet," diye onayladı. "Bu bana benzememesini sağlama alır sanırım!"

İsabel Floransa'dan ayrıldıktan sonra Gilbert Osmond Madam Merle'le Kontes Gemini'nin evinde buluştu. Başkaları da vardı; Kontes'in salonu genellikle iyice dolardı; genel konulardan konuşulmuştu, ancak Osmond bir süre sonra yerinden kalkarak Madam Merle'in koltuğunun yarı yanında, yarı arkasında duran bir divana oturdu. Alçak sesle, "Benim de onunla Roma'ya gitmemi istiyor," dedi.

"Birlikte mi?"

"O oradayken benim de olmamı istiyor. Kendisi önerdi."

"Sanırım sen önerdin, o da kabul etti, demek istiyorsun."

"Elbette ona fırsat verdim. Ama bana umut veriyor – çok umut veriyor."

"Bunu duymak çok hoşuma gitti – ama zafer çığlığı atmakta fazla acele etme. Elbette Roma'ya gideceksin."

"Ah" dedi Osmond, "Şu senin planın yok mu, insanı çalışmaya zorluyor!"

"Hoşlanmıyormuş gibi yapma – çok nankörsün. Yıllardır yapılacak bu kadar güzel bir işin olmamıştı."

"Senin bu durumu karşılayışın çok güzel. Bundan dolayı sana gönül borcu duymam gerekir."

"Gene de çok fazla duyma," dedi Madam Merle; her zaman-

ki gülümsemesiyle, koltuğunda arkaya yaslanıp, odada çevresine bakınarak konuşuyordu: "Çok iyi bir etki uyandırdın; senin de aynı biçimde etkilendiğini ben kendim görüyorum. Bayan Touchett'in evine yedi kez benim için gelmedin."

Osmond sakin bir tavırla bunu kabul etti: "Kız tatsız biri değil."

Madam Merle bir an gözlerini indirip ona baktı; bu sırada dudakları belli bir sertlikle sıkıca kapanmıştı. "Bu güzel yaratık hakkında bundan başka söyleyecek söz bulamadın mı?" dedi.

"Daha ne söyleyeyim? Yetmez mi? Başka kaç kişi hakkında bundan fazlasını söylediğimi duydun ki?"

Madam Merle buna karşılık vermedi, ama odadakilere karşı zarif, konuşkan tavrını sürdürdü. Sonunda, "Anlaşılmaz bir adamsın, ucun bucağın yok, "diye mırıldandı. "Onu içine atacağım uçurum beni korkutuyor."

Osmond bu sözü neredeyse neşeyle karşıladı. "Artık çekilemezsin – çok ileri gittin," dedi.

"Çok iyi. Ama bundan sonrasını kendin yapmalısın."

"Yaparım,"dedi Osmond.

Madam Merle sustu, Osmond da yeniden yer değiştirdi, ama Madam Merle gitmek için kalkınca o da oradan ayrıldı. Bayan Touchett'in arabası avluda konuğu bekliyordu; Osmond arkadaşının binmesine yardım ettikten sonra orada durup arabayı gitmekten alıkoydu. Madam Merle bıkkın bir tavırla, "Çok düşüncesizsin," dedi. "Ben kalktığım zaman kalkmamalıydın."

Osmond şapkasını çıkarmıştı. Elini alnının üzerinden geçirdi. "Hep unutuyorum; alışkanlığım kalmamış," dedi.

Madam Merle, "Anlaşılmaz adamsın," derken, yukarı, kentin yeni bir semtinde modern bir yapı olan evin pencerelerine doğru baktı.

Osmond onun ne dediğini dinlemeden kendi düşüncesini söyledi: "Gerçekten çok güzel bir insan. Ondan daha ince birini hiç tanımadım."

"Bunu söylemene sevindim. Ondan ne kadar hoşlanırsan, benim için o kadar iyi."

"Ondan çok hoşlanıyorum. Senin tanımındaki her şey var onda; fazladan bir de insana çok bağlanabileceğini seziyorum. Bir tek kusuru var."

"Neymiş?"

"Kafası çok fazla fikirle dolu."

"Uyardım seni, zekidir."

"Neyse ki fikirleri çok kötü."

"Niçin, neyse ki, diyorsun?"

"*Dame*, feda edileceklerine göre!"

Madam Merle dosdoğru önüne bakarak arkasına yaslanıp arabacıya seslendi; ancak arkadaşı yeniden onu bekletti. "Roma'ya gidersem Pansy'yi ne yapayım?"

"Gidip onu görürüm," dedi Madam Merle.

27

Roma'nın genç kızımız üzerindeki derin etkisini olduğu gibi anlatmaya, Forum'un kaldırımlarında yürürken duyumsadıklarını çözümlemeye, Sen Piyer'in eşiğini aşarken nabzının kaç attığını saymaya kalkışacak değilim. Onun gibi taze ve hevesli bir kimseden beklenecek izlenimleri edindiğini söylemek yeterli. İsabel tarihi severdi ve işte burada kaldırım taşları tarihti, güneş ışınlarının zerrecikleri tarihti. Büyük kahramanlıkların adı anıldığında, şahlanıp giden bir düş gücü vardı İsabel'in; burada ne yana dönse karşısına büyük işler yapılan bir yer çıkıyordu. Bütün bunlardan çok etkilendi, ama içten içe etkilendi. Arkadaşları onun her zamankinden az konuştuğunu düşündüler, Ralph Touchett ise, tembel, şaşkın bir havada, İsabel'in başının üstünden bakarmış gibi yaparken, aslında onu derin bir gözlem altında tutuyordu. Kendine göre mutluydu İsabel; görüp göreceği en mutlu saatlerin bunlar olduğunu bile kabul edebilirdi. İnsanlığın korkunç geçmişini olanca ağırlıyla duyumsuyor, ancak tümüyle çağdaş bir şey de onu birden bire etkileyip duygularının maviliklerde kanat çırpmasına neden olabiliyordu. Bilinci öylesine karmakarışık olmuştu ki, onu ne yana çekeceğini bilemiyor, derin derin düşünmekten kaynaklanan bastırılmış bir mutluluğun doruklarında dolaşıp duruyor, baktığı şeylerde olandan çok fazlasını görüyor, ama Murray rehberinde belirtilen nesnelerden birçoğunu da görmeden geçiyordu[22]. Roma, Ralph'ın deyimiyle, gizlerini açıkladığı bir anı yaşamaktaydı. Konuşmaları yankılanan gezginler sürüsü ayrılmış, görkemli yerler yeniden görkemlerine kavuşmuş-

22 John Murray, Londra'da çok kullanılan seyahat rehberleriçıkaran bir yayınevi.

lardı. Gök mavi mavi parlıyordu, yosunlu köşelerinde şakırdayan fıskiyelerin sesindeki soğukluk gitmiş, melodi ikiye katlanmıştı. Ilık, aydınlık sokak köşelerinde küme küme çiçekler ayağınıza takılıyordu. Bir gün öğleden sonra –geldiklerinin üçüncü günüydü– dostlarımız Forum'da bir süredir çalışmaların genişletildiği son kazıları görmeye gittiler. Yürüdükleri yoldan aşağı inip Kutsal Cadde düzeyine geçmişler, her biri için bir başka anlam taşıyan saygılı adımlarla dolaşıyorlardı. Henrietta'nın dikkatini, eski Roma'da caddelerin döşenmiş olması, bu nedenle, az çok New York'u andırması çekmişti; eski Roma sokaklarındaki derin araba izleri ile New York caddelerinin, Amerika'daki yaşamın yoğunluğunu gösteren, birbirine karışmış demir tramvay rayları arasında bile benzerlik buldu. Güneş batmaya yüz tutmuştu, hava altın renkli bir pus içindeydi, kırık sütunların, belli belirsiz heykel kaidelerinin uzayan gölgeleri, yıkıntılarla dolu alana baştan başa yaslanmıştı. Bay Bantling'in Sezar'dan "yüzsüzün teki " diye söz etmesinden hoşlandığı anlaşılan Henrietta, arkadaşıyla birlikte biraz uzaklaştı; o sırada Ralph kahramanımızın dikkatli kulağı için uygun gördüğü açıklamaları yapmaktaydı. Oralarda dolaşan alçakgönüllü bir arkeolog hizmetlerini bu ikisinin emrine sunmuş, mevsimin sona ermesiyle azalmayan konuşma yeteneğini kullanarak ezberlediği dersi yineliyordu. Forum'un uzak bir köşesindeki kazı sürmekteydi, rehber biraz sonra, *signori* oraya kadar giderlerse ilginç bir şeyler görebilirler, dedi. Bu öneri dolaşmaktan yorulan İsabel'den çok Ralph'a çekici gelmişti; İsabel onu gidip merakını gidermesi için zorladı; kendisi sabırla onun dönmesini bekleyecekti. Bu saat, bu yer, tam istediği gibiydi; kısa bir süre yalnız kalmaktan hoşlanacaktı. Ralph onu dinleyip cicerone ile birlikte giderken, İsabel de Kapitol'ün temellerine yakın, yere yatmış bir sütunun üzerine oturdu. Biraz yalnız kalmak istemişti, ama yalnızlığı uzun sürmeyecekti. Zamanın pasına karşın, Roma'nın geçmişindeki bireylerin yaşamından pek çok izler taşıyan, bu dağınık, kırık dökük parçalar, onu ne türlü ilgilendirse de, düşünceleri, bir süre bu nesnelere yöneldikten sonra, uzaklaşmış, anlamak için epeyce ustalık gerektiren zincirleme aşamalarla, daha güncel bir çekiciliği olan yerlere, nesnelere

kaymıştı. Roma'nın geçmişiyle İsabel Archer'ın geleceği arasında uzun bir yol vardı, ama İsabel bir uçuşta oraya ulaşmış, şimdi bu daha yakın, daha zengin alanın üzerinde dolanıp duruyordu. Gözleri ayağının altındaki çatlak, ama yerinden oynamamış bir dizi düz taş parçasına takılıp kalmış, öylesine derin düşüncelere dalmıştı ki, görüş alanı içine düşen gölgeyi görünceye kadar, yaklaşan ayak seslerini duymadı. Başını kaldırınca bir adam gördü – kazıları can sıkıcı bulduğunu söylemeye gelen Ralph değildi bu. İsabel nasıl şaşırdıysa, adam da öyle şaşırmıştı; önünde durmuş, şaşkınlıktan biraz rengi atan İsabel'in karşısında, şapkasını çıkarıyordu.

İsabel ayağa kalkarken, "Lord Warburton!" diye bağırdı.

"Siz olduğunuzu bilmiyordum. Köşeyi döndüm, karşıma çıktınız."

İsabel açıklamak için çevresine bakındı. "Yalnızım, ama arkadaşlarım daha yeni yanımdan ayrıldı. Teyzemin oğlu şuradaki çalışmalara bakmaya gitti."

Lord Warburton, bakışlarını belirsizce İsabel'in gösterdiği yöne doğru çevirerek, "A, evet. Anlıyorum; anlıyorum," dedi. İsabel'in önünde dururken ayakları yere şimdi daha sağlam basıyordu; dengesini bulmuştu ve bunu göstermek, ama çok nazik bir biçimde göstermek istiyordu. "Sizi rahatsız etmeyeyim," diye İsabel'in kalktığı sütuna bakarak ekledi: "Korkarım yorulmuşsunuz."

"Evet yoruldum," diyen İsabel bir an duraladıktan sonra yeniden yerine oturdu. "Ben size engel olmayayım," dedi.

"Yok canım! Ben yapayalnızım. Yapacak hiçbir şeyim yok. Roma'da olduğunuzu hiç bilmiyordum. Doğudan geliyorum. Roma yolumun üzerindeydi."

İsabel, Ralph'tan Warburton'un İngiltere'de olmadığını duymuştu. "Uzun bir yolculuk yaptınız," dedi.

"Evet. Altı ay dışarda kalmak üzere ayrıldım İngiltere'den – sizi son görüşümden kısa bir süre sonra. Türkiye'ye, Küçük Asya'ya gittim; geçen gün Atina'dan geldim." Tedirgin görünmemeyi başarıyordu, ama rahat değildi; genç kıza biraz uzunca baktıktan sonra asıl konuya geldi: "Yanınızdan uzaklaşmamı ister misiniz, yoksa biraz kalabilir miyim?"

İsabel, onun bu halini anlayışla karşıladı, "Yanımdan gitmenizi istemem, Lord Warburton; sizi gördüğüme çok sevindim," dedi.

"Bunu söylediğiniz için teşekkür ederim. Oturabilir miyim?"

İsabel'in oturduğu oluklu sütunda birkaç kişiye yer vardı; iyi gelişmiş bir İngiliz Lordu bile sığabilirdi oraya. O üstün sınıfın bu güzel örneği, genç kızımızın yakınına oturarak beş dakika içinde birkaç soru sordu; az çok gelişi güzel seçilen bu sorulardan bazılarını iki kez sormasından yanıtları duymakta güçlük çektiği anlaşılıyordu; kendi hakkında, İsabel'in kadınsı duyumlarıyla ondan daha sakin algıladığı, bazı bilgiler de verdi. Birkaç kez orada onunla karşılaşmayı beklemediğini yineledi; bu karşılaşmanın üzerindeki etkisine bakınca, keşke hazırlıklı olsaydı denebilir. Birden konudan konuya atlamaya başladı; bir yandan geçmişteki suçların cezasız kaldığından söz ederken, bunlarla bağlantısı olan kalıntıların görkemliliğine atlıyor; onlardan çok hoşlandığını söylerken, inanılmaz olduklarını ileri sürüyordu. Güneş yanığı ona çok yakışmış, gür sakalı bile Asya güneşinden parlamıştı. İngiliz gezginlerin yabancı ülkelerde giydikleri, hangi ulustan olduklarını da belli eden, üstü altı başka, bol, rahat giysileri vardı; sakin, güzel gözleri, bronzlaşıp tatlanmış genç cildi, erkeksi yapısı, alçakgönüllü tavırları, bilinmeyen yerleri keşfe çıkan beyefendi havasıyla, İngilizlerin iyi bir temsilcisi, onlar için iyi duygular besleyenlerin nerede olsa sahip çıkmaktan kaçınmayacağı bir insandı. İsabel tüm bunlara dikkat etti; ondan her zaman hoşlanmış olmaktan mutluluk duydu. Geçirdiği büyük sarsıntılara karşın,Lord Warburton iyi yanlarını – özelliklerini korumuştu; bunlar köklü ailelerin büyük evlerinin özündeki nitelikler, sıradan değişikliklerden etkilenmeyen, sabit iç süslemeler gibiydi; ancak evin tümüyle yıkılması onları yerlerinden oynatabilirdi. Konuştukları konular doğal sıralarını izledi; İsabel'in eniştesinin ölümünden, Ralph'ın sağlık durumundan, kendisinin kışı nasıl geçirdiğinden, Roma'ya gelişinden, Floransa'ya dönmesinden, yaz için tasarladıklarından, kaldığı otelden söz ettiler; daha sonra da sıra Lord Warburton'un serüvenlerine, nerelere gittiğine, niyetleri-

ne, izlenimlerine ve şimdi nerede kaldığına geldi. Sonunda bir sessizlik oldu; bu sessizlik her ikisinin de söylediğinden fazlasını dile getiren anlamlarla öylesine doluydu ki Warburton, "Size birkaç kez yazdım," demese de olurdu.

"Bana yazdınız mı? Sizden hiç mektup almadım."

"Göndermedim. Yaktım."

İsabel güldü, "Benim yakmamdansa sizin yakmanız daha iyi!" dedi.

Lord Warburton, İsabel'e dokunan bir sadelikle ekledi: "Mektuplarımı görmek istemediğinizi düşündüm. Onlarla canınızı sıkmak istemedim."

"Sizden haber almak hoşuma giderdi. Biliyorsunuz – umuyordum –şeyi–," diyen İsabel sustu; düşüncesini dile getirmesi öyle tatsız kaçacaktı ki.

"Ne diyeceğinizi biliyorum. Her zaman dost kalmamızı umduğunuzu söyleyecektiniz." Lord Warburton'ın ağzından çıkan bu basmakalıp sözler gerçekten de çok tatsız göründü, ama onun istediği de zaten buydu.

İsabel, "Lütfen bu konuyu açmayın," demek zorunda kaldı ama bu sözlerin genç adamın dediklerinden daha hoş kaçmadığını anladı.

Warburton güçlü bir sesle, "Konuşmama izin verirseniz, birazcık avunurum!" dedi.

"Sizi avutabileceğimi sanmam," diyen kız, kımıldamadan oturmasına karşın altı ay önce Warburton'u hiç de sevindirmeyen o yanıtı vermiş olmanın getirdiği zafer duygusuyla içinden dikleşti. Warburton hoştu, güçlüydü, nazikti; ondan daha iyisi yoktu. Ancak İsabel'in yanıtı gene aynıydı. Buna sevindi; Warburton'ın ona verdiği karşılığı bu sevinç ortamının içinden duydu:

"Beni avutmaya çalışmayışınız çok iyi; zaten bunu yapamazdınız."

"Sizinle yeniden karşılaşmayı umuyordum, çünkü, bende size haksızlık ettiğim gibi bir duygu uyandırmanızdan korkum yoktu. Ama bu duyguyu uyandırdığınız zaman – sizi görmek sevindirmekten çok acı veriyor," dedi; kasıtlı bir çalımla kalkıp arkadaşlarına bakındı.

"Bu duyguya kapılmanızı istemem; haksızlık ettiğinizi nasıl söylerim? Yalnızca bilmenizi dilediğim bir iki şey var – sanki kendime karşı haklı davranmak için. Bu konuya bir daha dönmem. Geçen yıl size sözünü ettiğim duygularım çok güçlüydü; başka bir şey düşünemiyordum. Unutmaya çalıştım –gücümü kullanarak, düzenli bir biçimde. Bir başkasıyla ilgilenmeye çalıştım. Size bunu söylüyorum, çünkü üstüme düşeni yaptığımı bilmenizi istiyorum. Başaramadım. Yurt dışına gitmem de bundandı– olabildiğince uzaklaşmak için. Yolculuk insanı oyalar diyorlar, ama beni oyalamadı. Son gördüğümden bu yana hep sizi düşündüm. Hiç değişmedim, sizi o zamanki kadar çok seviyorum; o zaman size söylediğim her şey bugün de doğru. Sizinle konuştuğum şu an, nasıl onulmaz bir büyüye kapıldığımı olduğu gibi gösteriyor; bu benim büyük talihsizliğim. İşte söyledim, daha azını söyleyemezdim. Ancak, uzatacak değilim; yalnızca bir an için. Şunu da ekleyebilirim, birkaç dakika önce size rastlamayı hiç beklemediğim bir anda karşıma çıktığınızda, inanın bana, keşke nerede olduğunuzu bilsem diye düşünüyordum." Kendini denetim altına almayı başarmıştı; konuşurken soğukkanlılığını tümüyle kazandı. Küçük bir kurula sesleniyor gibiydi, arada bir yeniden başına giymediği şapkasının içine sakladığı notlara başvurarak, sanki kurula önemli bir konuyu açıklıyordu. Kurul da kuşkusuz savunulan noktanın haklılığını anlayacaktı.

İsabel karşılık verdi: "Ben de sizi sık sık düşündüm, Lord Warburton; her zaman düşüneceğimden de emin olabilirsiniz." Yanıtındaki iyi yürekliliğin anlamdan baskın olmasına çalışarak ekledi: "Her ikimiz için de bunda bir kötülük yok."

Birlikte yürüdüler; İsabel Warburton'a kız kardeşlerini sordu; sorduğunu onlara söylemesini istedi. Warburton da aralarındaki büyük sorundan söz açmadan daha sığ ve güvenli sulara daldı. Ancak İsabel'in Roma'dan ne zaman ayrılacağını öğrenmek istedi; bu tarihin epeyce uzak olmasından duyduğu sevinci dile getirdi.

İsabel biraz endişelenerek, "Neden böyle diyorsunuz? Siz Roma'ya yolunuzun üstünde diye uğramıştınız nasıl olsa," dedi.

"Ah, Roma'ya uğradım derken, bu kenti Clapham Junction gibi bir yerle bir tuttuğumu söylemek istemedim. Roma'ya uğramak, burada bir iki hafta geçirmek demektir."

"Benim kaldığım kadar kalmayı düşündüğünüzü açıkça söyleyin."

Warburton kızarıp gülümsedi. "Beni çok fazla görmekten korkar, bundan hoşlanmazsınız," dedi.

"Benim neden hoşlandığım önemli değil. Benim yüzümden bu güzel yerden ayrılmanızı bekleyemem, bu kesin. Ama itiraf edeyim, sizden korkuyorum."

"Yeniden başlamamdan mı korkuyorsunuz? Söz veriyorum çok dikkatli olacağım."

Yavaşlayıp, yüz yüze durdular. İsabel her ikisine de iyi gelmesini istediği bir acıma duygusuyla, "Zavallı Lord Warburton!" dedi.

"Gerçekten de zavallı Lord Warburton! Ama dikkat ederim."

"Siz mutsuz olabilirsiniz ama beni mutsuz etmeyeceksiniz. Buna izin veremem."

"Sizi mutsuz edebileceğime inansam, sanırım denerdim." Bunun üzerine İsabel önden yürüdü; Warburton da arkasından geldi. "Hoşunuza gitmeyen tek bir söz bile söylemem," dedi.

"Çok iyi. Söylerseniz dostluğumuz biter."

"Belki bir gün –bir süre sonra– izin verirsiniz."

"Beni mutsuz etmenize mi?"

Warburton durakladı. "Size yeniden söylememe –" diye başladı ama kendini tuttu. "Söylemem. Hiçbir zaman söylemem," dedi.

Ralph Touchett'e kazı yerinde Henrietta Stackpole ile emrindeki arkadaşı da katılmıştı; şimdi bu üçü açılan çukurun çevresinde toplanan taş, toprak yığınlarının arkasından İsabel'le Warburton'ın karşısına çıktılar. Zavallı Ralph arkadaşını merakla karışık bir sevinçle karşıladı; Henrietta da, "Aman tanrım! Şu Lord!" diye yüksek sesle bağırdı. Ralph'la İngiliz komşusu, uzun ayrılıklardan sonra buluşan İngiliz komşuların birbirini selamladığı gibi, surat asarak selamlaştılar; Bayan Stackpole da aydın

bakışlarını güneş yanığı gezgine dikti. Ancak çok geçmeden bu heyecanlı anla kendi bağlantısını kurdu. "Beni anımsadığınızı sanmıyorum, efendim," dedi.

Warburton yanıtladı: "Anımsamaz olur muyum? Gelip beni görmenizi istedim; gelmediniz."

Bayan Stackpole soğukça, "Her çağrıldığım yere gitmem," dedi.

Lockleigh'in efendisi, "Eh iyi, bir daha çağırmam," diyerek güldü.

"Çağırırsanız gelirim; ona göre!"

Neşeli davranışına karşın Lord Warburton onu çağırmayacağından emin gibiydi.Bay Bantling, Lord'u tanıdığını belli etmeden bir kenarda duruyordu; ancak şimdi Warburton'a başıyla selam verdi; o da, "A, sen burda mıydın, Bantling?" diyerek dostça onun elini sıktı.

Henrietta, "Tanıştığınızı bilmiyordum," dedi.

Bay Bantling şakayla, "Tanıdığım herkesi bildiğinizi sanmam," diye karşılık verdi.

"Bir İngiliz bir Lordla tanışıyorsa bunu her zaman söyler sanırdım ben."

Lord Warburton gene güldü, "Ah, korkarım Bantling benden utanmıştır," dedi. İsabel onun böyle neşeli konuşmasına sevindi; otele dönmek üzere yola koyulurlarken, küçük bir iç çekmesiyle rahat bir soluk aldı.

Ertesi gün pazardı; İsabel sabahı iki mektup yazmakla geçirdi; biri kardeşi Lyly'ye, öteki de Madam Merle'e; ancak bu mektupların hiçbirinde daha önce evlenme teklifini geri çevirdiği birinin kendisine yeniden aşk ilan etmesi etmesi tehlikesini yaşadığını anlatmadı. Pazar öğleden sonraları tüm iyi Romalılar için (en iyileri de çoğunlukla kuzeyden gelen bu barbarlardır) Sen Piyer'de akşam duasına gitmek gelenektir. Dostlarımız da bir araba tutup büyük kiliseye birlikte gitmek üzere anlaşmışlardı. Öğle yemeğinden sonra, arabanın gelmesinden bir saat önce, Lord Warburton Hôtel de Paris'ye geldi; Ralph'la Bantling dışarı çıktıklarından, hanımlara konuk oldu. İsabel'e bir gün önce verdiği sözü tutacağını kanıtlamak ister gibiydi; hem ölçülü, hem

de açık davrandı – sessizce yakaran, ya da uzak ve gergin bir tutum bile takınmadı. Böylece İsabel'e nasıl yalnızca iyi bir dost olabileceğini gösterecekti. Yolculuğundan söz etti; İran'ı Türkiye'yi anlattı; Henrietta bu ülkelere gitmek kendi işine de yarar mı, diye sorunca, bu ülkelerin kadın girişimciler için verimli birer alan olduğu konusunda güvence verdi. İsabel, Warburton'ın yapmak istediği şeyi anlayışla karşılıyordu ama, amacının ne olduğunu, içinden geçenleri dışa vurmamak için nasıl zorlandığını göstermekle ne elde etmeyi umduğunu da bilmek istiyordu. Ne iyi bir adam olduğunu göstererek onu yumuşatmayı bekliyorsa, boşuna zahmete katlanmasındı. Onun her niteliğinin nasıl üstün olduğunu zaten biliyordu; şimdi yapacağı herhangi bir şey onu bu konuda daha fazla aydınlatamazdı. Üstelik Warburton'ın Roma'da olması bile, İsabel'e göre, işleri, gereksiz yere karıştırıyordu, – oysa yerinde karışıklıkları nasıl da severdi. Gene de Warburton, ziyaretini sona erdirirken, kendisinin de Sen Piyer'de olacağını, İsabel'le arkadaşlarını bulmaya çalışacağını bildirince, İsabel nasıl isterse öyle yapabileceğini söylemek zorunda kaldı.

Kilisede mozaikle kaplı kemerlerin altında dolaşırken ilk rastladığı insan Warburton oldu. İsabel Sen Piyer'i ününe yakışandan küçük bularak "düş kırıklığına" uğrayan burnu büyük gezginlerden değildi. İlk kez, girişte tak tak ses çıkaran koca deri perdeden geçip, göğe uzanan kubbenin altında, tütsü dumanları ve mermerle yaldızın, mozaikle pirincin yansıması ile yoğunlaşan havanın içinden süzülerek inen ışığı gördüğünde, kafasındaki büyüklük kavramı yükselmiş, baş döndürücü bir biçimde yükselmişti. Bundan sonra bu kavramın ulaşamayacağı yer yoktu. Bir çocuk, ya da köylü gibi şaşkınlık içinde bakıp kaldı; kurulmuş oturan bu ulu varlığın önünde sessiz bir saygıyla eğildi. Lord Warburton onun yanında yürüyor, İstanbul'daki Aya Sofya'yı anlatıyordu; İsabel onun dayanamayıp bir şey söylemesinden, örnek davranışına dikkat çekmesinden çekiniyordu. Ayin başlamamıştı, ancak Sen Piyer'de görülecek çok şey vardır; kilisenin büyüklüğü de buraya neredeyse din dışı bir hava kazandırır, sanki burası ruhsal olduğu kadar bedensel etkinlikler için de amaçlanmıştır; öyle ki, tapınan, gezen çeşitli kişilerle gruplar bir-

birlerini engellemeden, ya da rahatsız etmeden kendi amaçlarına uyan şeyleri yapabilirler. Bu görkemli büyüklük ortamında bireysel densizlikler bir yere varamaz. Gene de İsabel'le arkadaşları böyle şeyler yapmadı; çünkü her ne kadar Henrietta, dürüstlük adına, Washington'daki Kapitol'le karşılaştırılınca, Mikelanj'ın kubbesinin ufak kaldığını bildirmek gereğini duyduysa da, bunu yalnız Bantling'e söyledi; daha çok vurgulayarak anlatmayı ise *Interviewer*'daki sütunlarına bıraktı. İsabel sayın Lord'la birlikte kilisenin çevresini dolaştı; girişin solundaki koroya yaklaştıklarında papanın şarkıcılarının sesi, kapının dışında yığılmış büyük bir kalabalığın başının üstünden onlara ulaştı. Alt tabakadan Romalılarla eşit sayıdaki meraklı yabancılardan oluşan bu kalabalığın eteklerinde biraz durakladılar; onlar orada dururken kutsal konser sürüp gidiyordu. Ralph, Henrietta ve Bantling'le birlikte içerde olmalıydı; İsabel, önündeki sıkışık kalabalığın üstünden bakınca, içerde, tütsü bulutlarının gümüşlediği, yüksek pencerelerin kakmalı girintilerinden, sanki görkemli ilahiyle karışıp, aşağı doğru inen öğleden sonra ışığını gördü. Bir süre sonra koro sustu; o zaman Lord Warburton onunla birlikte yeniden yola koyulacak gibi göründü. İsabel ona uymaktan başka bir şey yapamazdı; dönünce kendini, arkasında çok yakın bir yerde durduğu anlaşılan, Gilbert Osmond'la yüz yüze buldu.

Elini uzatıp, "Demek gelmeye karar verdiniz?" dedi.

"Evet dün gece geldim; bugün öğleden sonra otelinize uğradım. Buraya geldiğinizi söylediler; ben de gelip sizi aramaya koyuldum."

İsabel, "Ötekiler içerde," demeye karar verdi.

Osmond hemen, "Ben ötekiler için gelmedim," dedi.

İsabel gözlerini kaçırdı; Warburton onları izliyordu; belki de bu sözleri duymuştu. Birden Gardencourt'ta kendisiyle evlenmesini istemeye geldiği sabah onun da tam tamına bu sözleri söylediğini anımsadı. Osmond'un sözleri kızarmasına neden olmuştu; anımsadığı şey yüzündeki kızarıklığın dağılmasına yardım etmedi. İki erkeğin adlarını birbirine söyleyerek duygularını gizlemeye çalıştı; neyse ki Bay Bantling de o anda İngilizlere özgü yiğitliğiyle kalabalığı yarıp korodan çıktı; Henrietta

Stackpole'la Ralph Touchett de ardından geldiler. Neyse ki diyorum, ama bu belki duruma yüzeysel bir açıdan bakmak oluyor; çünkü Ralph Touchett Floransa'dan gelen adamı görünce hiç de sevinçten uçuyormuş gibi yapmadı; yalnız terbiyeli davranıp geride kalmadı; biraz sonra da İsabel'e, cömertçe, yakında bütün dostlarının çevresinde toplanacağını söyledi. Henrietta Floransa'da Osmond'la tanışmıştı, ama İsabel'e bu adamı öteki hayranlarından Bay Touchett, Lord Warburton, dahası Paris'teki şu küçük Bay Rosier daha fazla beğenmediğini söylemek fırsatını zaten bulmuştu. "Sende ne var bilmiyorum, nasıl oluyor da senin gibi iyi bir kız hep doğaya en aykırı insanları kendine çekiyor? İçlerinde tek saygı duyduğum adam Caspar Goodwood. Sen de ona hiç değer vermiyorsun," demek lütfunda bulunmuştu.

Bu arada Gilbert Osmond kahramanımıza, "Sen Piyer'i nasıl buldunuz?" diye soruyordu.

İsabel yalnızca, "Çok büyük, çok aydınlık," demekle yetindi.

"Fazla büyük; insanın kendini bir atom gibi görmesine neden oluyor."

"İnsanlığın en büyük tapınağı karşısında en doğru duygu bu değil mi?" diye soran İsabel bulduğu yanıttan oldukça hoşlanmıştı.

"İnsan hiç kimse değilse, her yerde bu duyguya kapılması doğrudur sanırım. Ancak ben, ne başka yerde ne de kilisede bu duyguya kapılmaktan hoşlanmam."

İsabel onun Floransa'da söylediği bir şeyi anımsayarak, "Gerçekten de Papa olmalıymışsınız siz," dedi.

"Ah, işte bu hoşuma giderdi!" diye karşılık verdi Gilbert Osmond.

Bu arada Lord Warburton, Ralph Touchett'in yanına gitmiş, ikisi birlikte yürüyüp uzaklaşmışlardı. Sayın Lord sordu: "Bayan Archer'la konuşan adam kim?"

"Adı Gilbert Osmond – Floransa'da oturuyor," dedi Ralph Touchett.

"Bunun dışında nedir?"

"Hiç. Ha evet, Amerikalıdır; ama insan bunu unutuyor – Amerikalıya hiç benzemez."

"Bayan Archer'ı uzun süredir tanıyor mu?"

"Üç dört haftadır."

"İsabel ondan hoşlanıyor mu?"

"Bunu anlamaya çahşıyor."

"Bunu yapacak mı?"

"Anlamayı mı?"

"Hoşlanacak mı?"

"Onu kabul edip etmeyeceğini mi soruyorsun?"

Lord Warburton; "Evet," dedi. "Sanırım sormak istediğim korkunç şey bu."

"Engellenmeye çalışılmazsa, belki kabul etmez," dedi Ralph Touchett.

Sayın Lord bir an gözlerini açıp baktı, ama anlamıştı. "O zaman hiç sesimizi çıkarmamalıyız, öyle mi?"

"Mezar gibi sessiz olmalıyız. Bu da yalnızca bir olasılık!" diye ekledi Ralph.

"Onu kabul etmesi olasılığı mı?"

"Etmemesi olasılığı mı?

Lord Warburton önce sessiz kaldı, ama sonra, "Adam çok mu zeki?" dedi.

"Korkunç," dedi Ralph.

Warburton düşündü. "Başka?"

"Daha ne istiyorsun?"

"İsabel daha ne ister, demek mi oluyor bu?"

Ralph onu döndürmek için kolundan tuttu; ötekilerin yanına gitmeleri gerekiyordu. "Bizim ona verebileceğimiz hiçbir şeyi istemiyor," dedi.

Giderlerken sayın Lord ince bir karşılık verdi: "Eh, seni istemiyorsa –!"

28

Ertesi günün akşamı, Lord Warburton dostlarını otellerinde görmeye gene gitti; oraya varınca operada olduklarını öğrendi. İtalyanlar gibi rahat davranıp, onları localarında görmek düşüncesiyle, operanın yolunu tuttu; içeri girince (ikinci sınıf tiyatro binalarından biriydi burası) büyük, çıplak ve kötü aydınlatılmış salonda çevresine bakındı. Bir perde yeni bitmişti, bu yüzden aramasını sürdürebildi. İki üç sıra locaya göz attıktan sonra, bunlardan en büyüğünde kolayca tanıdığı bir hanım gördü. Bayan Archer, yüzü sahneye karşı, loca perdesinin bir parça arkasında kalacak biçimde oturuyordu; yanında, iskemlesinde geriye yaslanmış, Bay Gilbert Osmond vardı. Anlaşılan locada başka kimse yoktu; Warburton, ötekilerin, aradan yararlanarak, biraz daha serin olan fuayaye çıktıklarını düşündü. Bu ilginç çifte bakarak bir süre öyle durdu; yukarı çıkıp bu uyumu bozsam mı, diye kendi kendine sordu. Sonunda İsabel'in kendisini gördüğünü anlayınca, karar verilmiş oldu. Belirgin bir biçimde uzak duruyor gibi yapmamalıydı. Yukarı kata doğru yöneldi; merdivenlerde, başında can sıkıntısı belirten bir eğimle giydiği şapkası, elleri çoğu zamanki yerlerinde, ağır ağır aşağı inen Ralph Touchett'le karşılaştı.

Ralph'ın selamı şu oldu: "Seni biraz önce aşağıda gördüm ve geliyordum. Yalnızlıktan içim sıkıldı, arkadaşa ihtiyacım var."

"Çok iyi arkadaşların var, gene de yanlarından kaçıyorsun."

"Teyzemin kızını mı diyorsun? Onun kendi konuğu var, beni istemiyor. Bayan Stackpole ile Bantling de dondurma yemeye çıktılar; Bayan Stackpole dondurmaya bayılıyor. Onlar da beni istemez diye düşündüm. Opera çok kötü; kadın şarkıcılar ça-

maşırcı kadınlara benziyor, tavus kuşu gibi de şarkı söylüyorlar. Çok sıkıldım."

Lord Warburton içtenlikle, "Otele dönsen iyi edersin," dedi.

"İsabel'i bu iç sıkıntısı yerde mi bırakayım yani? Hayır, gözüm üstünde olmalı."

"Görünüşe bakılırsa bir sürü arkadaşı var."

Ralph aynı abartılı yapmacık hüzünle, "Evet, işte bu yüzden gözüm üstünde olmalı," dedi.

"Seni yanında istemiyorsa, belki beni de istemez."

"Hayır, sen başkasın. Locaya git ve ben dolaşırken orada kal."

Lord Warburton locaya gitti; İsabel onu öyle eski, saygın bir dostu karşılar gibi karşıladı ki, Lord Warburton içinden belli belirsiz, genç kızın kendisini acaba hangi garip yıllara yerleştirdiğini sordu. Bir gün önce tanıştığı Bay Osmond'la selamlaştı; o içeri girdikten sonra Osmond, sanki şimdi değinilmesi olası konularda hiç bilgisi olmadığını anlatmak istercesine, ayrı ve sessiz oturdu. Warburton'a göre, opera ortamında Bayan Archer'a sanki bir aydınlık, dahası bir parça coşku gelmişti; ancak, her zaman ilgiyle bakan, hareketli, neşe dolu bir genç kız olduğu için, bu noktada yanılmış olabilirdi. Ayrıca, kendisiyle olan konuşması, zihninin her an uyanık olduğunu gösteriyor, tüm zihinsel yeteneklerine kesintisiz sahip bulunduğunu belirten ince ve bilinçli bir sevecenlik dile getiriyordu. Zavallı Lord Warburton'un zaman zaman aklı karışıyordu. Bir kadın ne kadar cesaret kırıcı olabilirse, Bayan Archer da, biçimsel olarak, kendisinin cesaretini o kadar kırmıştı; öyleyse şimdi bu cilveler, tatlı sözler, hepsinden de öte, sesindeki bu gönül alıcı –gönül çelici– eda da ne oluyordu? Sesi tatlı oyunlarla doluydu, ama bunları neden kendisine karşı kullanıyordu? Ötekiler yerlerine döndü; yavan, tanınmış, sıradan opera yeniden başladı. Loca büyüktü; eğer biraz geride ve karanlıkta oturmak isterse, kendisi için de yer vardı. Yarım saat oturdu; Bay Osmond önde kaldı, İsabel'in hemen arkasında, dirsekleri dizlerinde, ileriye doğru eğilmiş oturuyordu. Lord Warburton hiçbir şey duymuyordu; karanlık köşesinden, genç kızın salonun arkadan gelen ölgün ışığına karşı apaçık biçimde belirginleşen profilinden başka hiçbir şey gördüğü de yoktu. Bir perde arası daha

olunca kimse yerinden kalkmadı. Bay Osmond İsabel'le konuşuyordu; Lord Warburton köşesinde kaldı, ama yalnızca kısa bir süre. Sonra ayağa kalktı ve hanımlara iyi geceler diledi. İsabel onu alıkoymak için hiçbir şey demedi, ama bu, Lord Warburton'un aklının yeniden karışmasını engelleyemedi. Bayan Archer neden kendisinin niteliklerinden birini (tümüyle yanlış olanını) bu ölçüde vurguluyordu da, tümüyle doğru olan bir başka niteliğine aldırış etmiyordu. Aklı karıştığı için kendine kızıyor, sonra kendine kızdığı için, öfkeleniyordu. Verdi'nin müziği rahatlatmadı onu; operadan çıkıp, gökyüzündeki yıldızların altında, eskiden kendi acılarından daha ağır acıların yaşandığı dolambaçlı, hüzünlü Roma sokaklarında, gittiği yolu bilmeden, oteline doğru yürüdü.

O ayrıldıktan sonra Osmond, İsabel'e sordu: "Nasıl bir kişiliği var bu adamın?"

"Kusursuz – görmüyor musunuz?"

Henrietta, "İngiltere'nin yarısı onun, kişiliği işte bu,"dedi. "Buna da özgür bir ülke diyorlar!"

Gilbert Osmond, "Büyük malı mülkü olan biri mi, yani? Ne mutlu ona!" dedi.

Bayan Stackpole atıldı, "Mutluluk mu diyorsunuz siz buna sefil birtakım insanların sahibi olmaya? Arazilerindeki kiracılar da onun malı binlerce kişi. İnsanın bir şeyleri olması iyidir, hoştur; ama cansız nesnelerle yetinirim ben. Et, kemik, zihin, vicdan da isterim, diye tutturmam."

Bay Bantling şaka yollu, "Bana öyle geliyor ki, sizin de sahibi olduğunuz bir iki insan var. Merak ediyorum, acaba Lord Warburton kiracılarına, sizin bana yaptığınız gibi, şunu yap bunu yapma diye buyruklar yağdırıyor mudur?"

İsabel, "Lord Warburton koyu bir köktenci. Çok ilerici düşünceleri var," dedi.

Henrietta, Bay Osmond'a bilgi vermek için açıkladı: "Çok ilerici taş duvarları var onun. Evinin koca bahçesi dev gibi demir parmaklıklarla çevrili, uzunluğu elli kilometreyi bulur. Gidip de, bizim Boston'lu köktencilerden birkaçıyla konuşsun o."

Bentling, "Onlar demir parmaklıkları onaylamıyorlar mı?" diye sordu.

"Yalnızca kötü tutucu kimseleri kapatmak için. Sizinle hep, tepesine güzelce cam kırıkları yerleştirilmiş bir duvarın öbür yanından konuşuyormuşum gibi geliyor bana."

Osmond, İsabel'e, "Siz bu kendisi yenileşmemiş yenilikçi adamı iyi tanıyor musunuz?" diye sordu.

"Ancak işime yaradığı kadar tanımıyorum."

"Ne kadar yarıyor işinize?"

"Ondan hoşlanmaktan hoşlanıyorum."

"'Hoşlanmaktan hoşlanmak' öyle mi? Ama bir aşk yaratır bu!" dedi Osmond.

İsabel düşündü: "Hayır, aşkı yaratan, hoşlanmamaktan hoşlanmaktır."

Osmond güldü: "Öyleyse siz beni öfkelendirip ona tutulmamı sağlamak mı istiyorsunuz?"

İsabel bir an sesini çıkarmadı, ama sonra, bu şakadan soruya gereğinden fazla ciddi bir karşılık verdi: "Hayır, Bay Osmond; ben hiçbir zaman sizi öfkelendirmeyi göze alacağımı sanmıyorum." Daha rahat bir biçimde ekledi: "Her neyse, Lord Warburton hoş bir insan."

Arkadaşı sordu: "Büyük yeteneği olan bir insan mı?"

"Üstün yetenekli; ayrıca, göründüğü kadar iyidir."

"Yakışıklı olduğu kadar iyidir, mi demek istiyorsunuz? Çok yakışıklı. Iğrenç derecede de şanslı! – büyük bir İngiliz parababası olmak, üstelik yetenekli ve yakışıklı olmak ve üstüne bir de sizin gözünüze girmiş bulunmak! İşte ben böyle bir adamı kıskanabilirim."

İsabel ilgiyle Osmond'a baktı. "Bakıyorum da siz hep birilerini kıskanıyorsunuz. Dün Papa'yı kıskanıyordunuz; bugün de zavallı Lord Warburton'u."

"Benim kıskanmam tehlikeli değildir; fareyi bile incitmez. Ben insanları yok etmek istemiyorum – istediğim yalnızca onların yerinde olmak. Bu da, gördüğünüz gibi, ancak benim kendimi yok eder."

"Papa olmak ister miydiniz?"

"Çok isterdim – ama daha önceleri olsun isterdim." Osmond önceki konuya döndü: "Ama arkadaşınızdan neden zavallı diye söz ediyorsunuz?"

Ralph konuşmaya ilk kez katılarak, sözlerini neredeyse masum gösteren saydamlıkta ince bir alaycılıkla, "Kadınlar –çok, çok iyi olduklarında– kimi zaman, erkekleri incittikten sonra, onlara acırlar; kadınlar için sevecenliklerini göstermenin yoludur bu," dedi.

İsabel sanki bu düşünce yepyeni bir şeymişcesine kaşlarını kaldırarak, "Lütfen söyler misiniz, ben Lord Warburton'u incittim mi?" diye sordu.

Perde bale için açılırken Henrietta, "İncittinse, iyi ettin," dedi.

Bundan sonraki yirmi dört saat İsabel sözü edilen kurbanını görmedi; ama operadan sonraki ikinci gün, onunla Kapitol'deki müzenin galerisinde karşılaştı. Warburton, galerinin en gözde parçası *Ölen Gladiyatör* heykeli önünde duruyordu. İsabel, aralarında gene Gilbert Osmond'un da yer aldığı arkadaşlarıyla gelmiş; hepsi birden, merdivenleri çıkıp galerinin ilk ve en güzel odasına girmişlerdi. Lord Warburton İsabel'le hemen konuştu, ama az sonra, galeriden ayrılmak üzere olduğunu söyledi. "Roma'dan da ayrılıyorum," diye ekledi. "Size hoşça kalın demem gerekiyor." Oldukça tutarsız bir tutumla, İsabel şimdi bunu duyduğuna üzüldü. Nedeni, belki de evlenme teklifini yineleyeceği korkusunun geçmiş olmasıydı; aklında başka bir şey daha vardı. Tam üzüldüğünü söylemek üzereydi, ama kendini tuttu, yalnızca iyi yolculuklar diledi; bu ise Lord Warburton'un kendisine pek donuk bir biçimde bakmasına yol açtı. "Korkarım benim pek 'dönek' biri olduğumu düşüneceksiniz. Geçen gün size o kadar kalmak istediğimi söylemiştim," dedi.

"Hayır, hayır; kolayca fikrinizi değiştirmiş olabilirsiniz," dedi İsabel.

"Evet, değiştirdim."

"Öyleyse iyi yolculuklar."

Lord hazretleri hüzünlü bir biçimde, "Benden kurtulmak için büyük bir acele içindesiniz,"dedi.

"Hiç de değil. Ama vedalaşmaktan nefret ederim."

Warburton, acınacak biçimde sözlerini sürdürdü: "Ne yaptığım umurunuzda bile değil."

İsabel bir an ona baktı. "Ama sözünüzde durmuyorsunuz!" dedi.

Warburton on beş yaşında bir oğlan çocuğu gibi kızardı. "Durmuyorsam, elimden gelmediği içindir; işte bu yüzden gidiyorum."

"Öyleyse güle güle."

Warburton "Hoşça kalın," dedi, ama hâlâ gittiği yoktu. "Sizi bir daha ne zaman görürüm?"

İsabel durakladı, ama hemen arkasından, sanki içinde apansız mutlu bir düşünce doğmuş gibi, "Siz evlendikten sonra bir gün," dedi.

"Bu hiç olmayacak. Siz evlendikten sonra bir gün olsun."

İsabel gülümsedi: "O da olabilir."

"Evet, öyle olsun. Hoşça kalın."

El sıkıştılar; Warburton İsabel'i o görkemli salonda, parlak antik mermerler arasında yalnız bıraktı. Genç kız, heykellerin oluşturduğu çemberin tam ortasında oturdu; dalgın dalgın bakıyor, gözlerini heykellerin güzel boş yüzlerine dikiyor; sanki sonsuz sessizliklerine kulak veriyordu. Büyük bir Yunan heykel topluluğuna uzun bir süre bakıp da, onların soylu sessizliğinin etkisini içinde duymamak, hiç değilse Roma'da, olanaksızdır; yüce bir kapının tören için kapanmasında olduğu gibi, sessizlik huzurun ak kaftanını yavaş yavaş ruhumuzun üzerine örter. Özellikle Roma'da diyorum, çünkü bu gibi izlenimler için Roma'nın havası eşsiz güzellikte bir ortamdır. Güneşin altın ışıkları heykellerle karışır; geçmiş, adlarla dolu bir boşluktan öte bir şey olmadığı halde, hâlâ capcanlı derin durgunluğuyla, onları heybetli bir büyü altına almıştır sanki. Kapitol'un pencerelerindeki pancurlar yarı kapalıydı; heykellerin üstüne belirgin, sıcak bir gölge düşmüş, onları yumuşatıp daha insancıl yapmıştı. İsabel bunların durağan güzelliğiyle büyülenmiş bir durumda, olmayan gözlerinin yaşamlarında neleri gördüklerini, yabancı dudaklarından dökülen sözlerin bizim kulaklarımıza nasıl geleceğini merak ederek, orada uzun bir süre oturdu. Salonun koyu kırmızı duvarları heykelleri daha belirginleştiriyor; cilalı

mermer yerler, güzelliklerini yansıtıyordu. Daha önce bunların hepsini görmüştü, ama gene zevk alıyordu, üstelik, şimdi yeniden yalnız olmaktan sevinç duyduğu için, aldığı zevk daha da büyüktü. Ancak, yaşamın daha derin bir akışına yönelttiği dikkati sonunda dağıldı. Ara sıra içeri bir turist giriyor, durup bir an *Ölen Gladiyatör*'e gözlerini dikiyor, sonra da pürüzsüz döşemede gıcırtılar çıkararak öteki kapıdan geçip gidiyordu. Yarım saat sonra, anlaşılan arkadaşlarının önünde, Gilbert Osmond yeniden ortaya çıktı. Elleri arkasında, her zamanki soru dolu, ama gene de pek yanıt beklemeyen gülümsemesiyle, İsabel'e doğru yavaş adımlarla ilerledi. "Sizi yalnız bulduğuma şaştım. Birisiyle birliktesiniz sanıyordum."

İsabel, "Evet, birlikteyim – en iyi arkadaşlarla," dedi ve Antinous ile Faun heykellerine baktı.

"Siz bunları soylu bir İngilizden daha iyi arkadaş mı sayıyorsunuz?"

"Soylu İngiliz'im epeyce önce beni bırakıp gitti." İsabel bile bile biraz soğuk konuşarak ayağa kalktı.

Osmond ondaki soğukluğu fark etti; bu durum, sorduğu sorunun içerdiği merakı daha da artırıyordu. "Korkarım geçen akşam duyduğum doğruymuş: Bu soylu adama karşı çok acımasızsınız siz."

İsabel bir an yenik Gladiyatör'e baktı. "Doğru değil bu. Kendisine özenle sevecen davranıyorum."

Gilbert Osmond, "Benim söylemek istediğim de bu işte!" dedi; bunu öyle neşeli bir kahkaha ile söyledi ki, yaptığı şakayı açıklamak gerekiyor. Osmond'un özgün, az bulunur, üstün ve çok güzel şeylere olan düşkünlüğünü biliyoruz; ırkının ve toplumsal sınıfının çok iyi bir örneği diye düşündüğü Lord Warburton'u gördükten sonra, böyle soylu birinin evlenme teklifini geri çevirmekle koleksiyonunun seçkin parçaları arasında yer almaya hak kazanan bir genç hanıma sahip olma düşüncesi, şimdi ona daha da çekici geliyordu. Gilbert Osmond, Warburton'un adının sanının değerini iyi biliyordu; üstün oluşundan çok, somut bir gerçekliği bulunduğu için – çünkü daha üstünü kolayca buluna-

bilirdi. Kendisini bir İngiliz dükü olarak yaratmadığı için yıldızını hiçbir zaman bağışlamamıştı; İsabel'in davranışındaki gibi bir beklenmezliği de değerlendirebiliyordu. İleride evlenebileceği kadının böyle bir davranışta bulunmuş olması çok yerinde bir şey olacaktı.

29

Bildiğimiz gibi, Ralph Touchett, değerli arkadaşıyla konuşurken, Gilbert Osmond'da gördüğü kişisel erdemleri, açıkça göze çarpar biçimde küçültmüştü; ancak, onun Roma gezisinin kalan günlerindeki davranışlarına bakınca, belki kendini gerçekten bu konuda haksızlık ettiği duygusuna kaptırmıştır. Osmond her günün bir bölümünü İsabel ve arkadaşlarıyla geçirdi; sonunda onları etkiledi, gözlerinde dünyanın birlikte yaşaması en kolay insanı olup çıktı. Ona bakıp da, yerine göre ince düşünceli, yerine göre şen şakrak olabildiğini görmemek olanaksızdı; belki de Ralph, ondaki eski zamanların yüzeysel dost canlısı tavırlarını işte bu yüzden bir kusur saymıştı. Şimdi ise, İsabel'in bu kötü yürekli akrabası bile, Osmond'un şu sıralar hoş bir arkadaş olduğunu kabul etmek zorunda kalmıştı. Sarsılmaz bir uysallığı vardı; birtakım şeyleri doğru bilmesi, doğru sözcükleri bulup kullanması, sigaranızı yakmak için dostça çakılan bir kibrit kadar rahatlık sağlıyordu. Belli ki eğleniyordu – hemen hemen hiçbir şeye şaşırmayan bir kimse ne ölçüde eğlenebilirse; bu da onun neredeyse her şeyi beğenmesini sağlıyordu. Neşesinde belirgin bir coşku falan yoktu – sevinç senfonisini çalarken Osmond, büyük davula parmaklarının sırtıyla bile dokunmak istemezdi: Tiz, cırlak seslere, gelişigüzel deli saçması dediği şeylere karşı büyük bir nefret duyardı. Bayan Archer'ı kimi zaman fazla düşüncesizce atılgan buluyordu. Bir talihsizlikti bu, çünkü böyle bir kusuru da bulunmasa, gerçekten hiç kusuru kalmaz, Osmond'un genel beklentilerini karşılamakta, kullanılmaktan parlamış fildişi gibi pürüzsüz olurdu. Osmond'un kendisi yüksek sesli değildi, ama

derindi; Roma'da mayısın bu son günlerinde, Villa Borghese'nin çamları altında, küçük tatlı çayır çiçekleri ve yosun tutmuş mermerler arasında yaptıkları yavaş, düzensiz yürüyüşlere uygun düşen bir gönül hoşluğuna ulaşmıştı. Her şeyden hoşlanıyordu; daha önceleri, bunca çok şeyden birden hoşnut olmamıştı hiç. Eski izlenimler, eski sevinçler, içinde yeniden canlanıyordu; bir akşam, oteldeki odasına gidince, "Roma'ya Dönüş" adını verdiği küçük bir sone yazdı. Bir iki gün sonra, kurallara uygun ve ustalıkla yazılmış bu şiiri İsabel'e gösterdi, esin perilerine övgüler sunarak yaşamın önemli olaylarını anmanın bir İtalyan geleneği olduğunu açıkladı.

Osmond genel olarak hoşlandığı şeyleri teker teker yapardı; çoğu zaman (bunu kendisi de kabul ederdi), yanlışlıkların, çirkinliklerin bilincine varıp fazlasıyla acı duyardı; akla gelebilecek bir mutluluğu yeşertip büyütecek çiğ damlaları pek ender düşerdi ruhuna. Ancak şimdi mutluydu – belki de ömründe hiç olmadığı ölçüde mutluydu ve bu duygu geniş bir temele dayanıyordu. İnsan yüreğinin en hoş duygusu olan başarı duygusuydu bu yalnızca. Daha önceleri hiçbir zaman çok fazla başarı tatmış değildi; bu bakımdan, kendisinin de pek iyi bildiği ve ikide bir anımsdığı gibi, başarıya doyanlara sinirlenirdi. İçinden, "Hayır, hayır, şımartılmış değilim ben; kesinlikle şımartılmış değilim," diye yineleyip dururdu. "Ölmeden başarı kazanacak olursam, bunu iyice hak etmiş olacağım." Sanki bu ödülü "kazanmak" için, onu tüm benliğiyle istemekten başka bir şey yapmak gerekmez diye düşünmeye aşırı bir eğilimi vardı Osmond'un. Yaşamı başarıdan büsbütün yoksun geçmemişti; gerçekten de, ona bakan bir kimse birtakım ufak tefek başarıları bulunduğu izlenimini edinebilirdi. Ancak, kimi zaferleri fazla eskiydi; kimileri ise fazla kolay kazanılmıştı. Şimdiki ise, beklediği ölçüde çetin çıkmamış; ancak, kendi gösterebileceğine inandığı çabadan daha büyük, olağanüstü bir çaba harcadığı için, elde edilmesi kolay, yani çabuk olmuştu. Gençliğinde hep yetenekli olduğunu göstermek için, bir şeylere sahip olmayı ve ne yapıp yapıp bunları gözler önüne sermeyi düşlemişti; ancak, yıllar ilerledikçe, ender olmanın belirgin bir biçimde kanıtlanmasını gerektiren koşullar, Osmond'a

gitgide daha kaba ve iğrenç gelmeye başlamıştı – ne kadar içki "kaldırabildiğini" göstermek için bardaklar dolusu birayı mideye indirmek gibi bir şeydi bu. Bir müze duvarında asılı, sanatçısı bilinmeyen bir resim bilinçli ve uyanık olabilseydi, o pek yüce, hiç göze çarpmayan üslup olgusu yoluyla, sonunda birdenbire, kendisinin hangi büyük ustanın elinden çıktığının saptanması karşısında özel bir sevinç duyabilirdi. Osmond'un "üslubu", bir parça yardımla kızın bulup çıkardığı bir şeydi; şimdi İsabel Archer, bir yandan kendisi bunun tadını çıkarırken, bir yandan da, Osmond'un hiç sıkıntıya girmesine gerek kalmadan, onu tüm dünyaya yaymalıydı. İşi kendi yerine İsabel yapmalıydı; böylelikle beklemesi boşa gitmemiş olacaktı.

İsabel, Roma'dan ayrılması için önceden saptanan tarihten kısa bir süre önce Bayan Touchett'ten aşağıdaki telgrafı aldı: "Floransa'dan 4 Haziranda Bellagio'ya geçiyorum ve başka planların yoksa seni götüreyim. Ancak Roma'da oyalanırsan bekleyemem." Roma'da oyalanmak pek hoştu, ama İsabel'in değişik düşünceleri vardı; teyzesine katılacağını hemen bildirdi. Bunu Gilbert Osmond'a söyleyince, yaz kış zamanının pek çoğunu İtalya'da geçiren biri olarak o, kendisinin Sen Piyer'in serin gölgesinde aylak aylak bir süre daha dolaşacağı karşılığını verdi. Floransa'ya on gün daha dönmeyecek, bu süre içinde de İsabel Bellagio'ya gitmek için yola çıkmış olacaktı. Bu durumda, bir daha onu belki de aylar sonra görebilecekti. Bu konuşma, otelde, dostlarımızın kaldığı büyük, süslü oturma odasında geçti; akşamın geç bir saatiydi; ertesi gün Ralph Touchett teyzesinin kızını Floransa'ya geri götürecekti. Osmond kızı yalnız bulmuştu; Bayan Stackpole, dördüncü katta kalan sevimli bir Amerikalı aileyle dostluk kurmuş, o bitmez tükenmez merdivenleri tırmanarak, onları görmeye gitmişti. Yolculuk sırasında Henrietta büyük bir rahatlıkla dostluklar kurardı; tren kompartmanlarında kurduğu dostluklardan birkaçı en değer verdiği ilişkiler arasındaydı. Ralph ertesi günkü yolculuk için hazırlıklar yapıyor, İsabel ise bir yığın sarı koltuk kanepe içine gömülmüş, yalnız oturuyordu. İskemleler ile kanepeler turuncuydu; duvarlarla pencereler mordu ve yaldızla donanmıştı. Aynaların, resimlerin büyük, gösterişli çerçeveleri vardı; derin ke-

merli tavan baştan başa çıplak esin perileri, melek resimleriyle kaplıydı. Osmond'a göre, oda iç karartacak ölçüde çirkindi; iğreti renkler de, sahte görkem de, böbürlenen, yalan söyleyen, bayağı bir konuşma gibiydi. İsabel'in elinde, Ampere'in[23] Roma'ya geldiklerinde Ralph'ın armağan ettiği bir kitabı vardı; kitap kucağında, parmağını belli belirsiz, kaldığı yerde tutuyor, ama çalışmasını sürdürmekte sabırsızlık göstermiyordu. Yanındaki masada gevşek, pembe ipek kağıtla kaplı bir lamba yanıyor, ortalığa garip, solgun bir kızıllık saçıyordu.

Osmond, "Geri gelirim diyorsunuz; ama kim bilir? Bence, çıkacağınız dünya gezisine başlamanız daha büyük bir olasılık. Dönmek zorunda değilsiniz; dilediğinizi yapabilirsiniz; dünyanın her köşesini dolaşabilirsiniz," dedi.

"Ama İtalya da dünyanın bir köşesi. Yolda oraya da uğrayabilirim."

"Dünyanın çevresini dolaşan yolda mı? Hayır bunu yapmayın. Bizi parantez içine almayın – başlı başına bir bölüm ayırın bize. Sizi gezileriniz sırasında görmek istemem. Yolculuk bitince göreyim, daha iyi. Yorulup doymuş olduğunuzda görmek isterim sizi." Arkadan hemen ekledi: "O durumunuzu yeğlerim."

İsabel önüne bakarak Ampere'in sayfalarını çevirdi."Siz, belli etmeden ama bence bile bile, her şeyle alay ediyorsunuz. Gezilerime hiç saygınız yok – onları gülünç buluyorsunuz."

"Nereden çıkarıyorsunuz bunu?"

İsabel elindeki kağıt kesiciyi kıtabının kenarına sürterek, aynı sesle konuşmayı sürdürdü: "Siz benim bilgisizliğimi, yaptığım yanlışları, yalnızca elime böyle bir güç geçtiği için sanki tüm dünya benimmiş gibi dolaşıp durduğumu görüyorsunuz. Sizce bir kadın böyle davranmamalı. Bunu aşırı ve yakışıksız buluyorsunuz."

Osmond, "Güzel buluyorum ben bunu," dedi. "Siz benim düşüncelerimi biliyorsunuz – onların çoğunu açıkladım. Anımsamıyor musunuz, insanın yaşamını bir sanat yapıtına dönüştürmesi gerekir demiştim size? Önce çok sarsılmış görünmüştünüz;

23 Jean Jacques Ampère 1800-1864), Fransız eleştirmen, bilim adamı ve gezgin. Roma tarihi üzerine bir kitabı vardır.

ama sonra, bence sizin kendi yapmaya çalıştığınız da bundan başka bir şey değil demiştim."

İsabel başını kitabından kaldırdı. "Sizin dünyada en nefret ettiğiniz şey, kötü ve saçma sanattır."

"Belki. Ama sizinki apaçık ve iyi bir sanat bence."

İsabel, "Gelecek kış Japonya'ya gitmeye kalksam, benimle alay ederdiniz," diye ekledi.

Osmond güldü, ama konuşmaları şaka havasında geçmediğinden, kahkaha değil, ince bir gülümsemeydi bu. Gerçekten de İsabel'in ciddiliği üstündeydi; Osmond daha önce de görmüştü bunu. "İnsanı ürküten bir düş gücünüz var sizin!" dedi.

"İşte ben de bunu demek istiyorum. Böyle bir düşünceyi saçma buluyorsunuz."

"Japonya'ya gitmek için serçe parmağımı verirdim ben; en görmek istediğim ülkelerden biri. Vernikli eski eşyaya düşkün olduğum için, inanabilirsiniz buna, değil mi?"

"Benim, gerekçe olabilecek, vernikli eski eşya düşkünlüğüm de yok," dedi İsabel.

"Sizin gerekçeniz daha iyi – gitme olanağınız var. Size güldüğüm yolundaki varsayımınızda tamamen yanılıyorsunuz. Böyle bir şey nereden akhnıza geldi bilmem."

"Benim gezme olanağımın bulunup da sizin bulunmayışını gülünç sayarsanız, buna şaşmamak gerekir; çünkü siz her şeyi biliyorsunuz, ben hiçbir şey bilmiyorum."

Osmond gülümsedi. "İyi ya, işte bu nedenle gezmeli ve öğrenmelisiniz." Sanki belirtilmesi gereken bir noktaymış gibi ekledi: "Ayrıca, ben her şeyi bilmiyorum."

İsabel, Osmond'un bunu ciddi bir biçimde söyleyişindeki tuhaflığa dikkat etmedi; yaşamındaki en tatlı olayın, bu mutluluk döneminin, sona ermekte olduğunu düşünüyordu. Roma'daki bu kısa birkaç günü böyle tanımlamak hoşuna gidiyordu İsabel'in; düşlere dalıp kendini, tepeden tırnağa tören kaftanlarının kuşanıldığı, pek çok genç çocuğun (ya da tarihçinin) tutmasını gerektiren uzun eteklerin giyildiği, çağlardan birinde yaşamış küçük bir prensese de benzetebilirdi. Bu günlerin ilginç geçmesini çoğunlukla Bay Osmond'a borçlu olduğunu şu anda pek düşün-

mek istemiyordu; bu noktayı daha önce bol bol vurgulamıştı. Ancak, ortada yeniden karşılaşmamak tehlikesi varsa, belki de böylesi daha iyi diyordu İsabel. Mutlu şeyler kendilerini yinelemez; İsabel'in serüveni de, daha şimdiden, romantik bir adanın denizden değişik görünen yüzüne benziyordu; mor üzümlerle bol bol beslendikten sonra, meltem yelleri esmeye başlayınca, teknesiyle artık adadan ayrılıyordu. İtalya'ya dönebilir ve şimdiki haliyle beğendiği bu tuhaf adamı değişmiş bulabilirdi; böyle bir tehlikeyi göze almaktansa, geri gelmemek daha iyiydi. Ama geri gelmeyecekse, yaşamın bu bölümünün kapanmış olması daha da üzücüydü; bir an, göz yaşlarının pınarına dokunan bir acı duydu içinde. Bu duyguyla sessiz kaldı; Gilbert Osmond da suskun, ona bakıyordu. Sonunda alçak, sevecen bir sesle, "Her yere gidin, her şeyi yapın, yaşamdan her şeyi alın. Mutlu olun – zaferler kazanın," dedi.

"Zaferler kazanmakla ne demek istiyorsunuz?"

"Dilediğinizi yapmayı."

"Öyleyse, bence, zafer kazanmak, başarısız olmaktır! Çoğu zaman, insanın dilediği tüm boş şeyleri yapması pek sıkıcıdır."

Osmond sakin çabukluluğuyla,"Kesinlikle,"dedi. "Biraz önce söylediğim gibi, bir gün gelecek yorulacaksınız." Bir an durakladı, sonra ekledi: "Size söylemek istediğim bir şey var, söylemek için o güne kadar beklemesem daha mı iyi olur, bilmiyorum."

İsabel, "Ne olduğunu bilmeden size bir öğütte bulunamam," dedi ve ilgisiz bir biçimde ekledi:"Yorulunca, korkunç olurum ben."

"İnanmam. Bazen öfkeli olursunuz – kendim hiç görmedimse de inanabilirim buna. Ancak, eminim ki hiçbir zaman 'ters' değilsiniz."

"Kızıp kendimi kaybedince bile mi?"

"Kendinizi kaybetmezsiniz siz – bulursunuz; bu da çok güzel bir şey olmalı." Osmond soylu bir ciddilikle konuşuyordu. "Böyle anlar, büyük anlar olmalı."

İsabel yüksek, tedirgin bir sesle, "Ah, kendimi şu anda bulabilseydim!" dedi.

"Ben korkmuyorum; kollarımı kavuşturur, hayran hayran bakardım size. Çok ciddi konuşuyorum." Elleri dizlerinde, ileriye doğru eğildi; bir süre gözlerini yere dikti. Sonunda başını aldırarak, "Size söylemek istediğim şu: Size aşık oldum ben," diye devam etti.

İsabel hemen ayağa kalktı. "Bunu ben yoruluncaya kadar kendinize saklayın!"

"Başkalarından işitmekten yoruluncaya kadar mı?" dedi Osmond. Gözlerini kaldırıp genç kıza bakarak orada oturdu. "Hayır, dilerseniz şimdi kulak verebilirsiniz buna, dilerseniz hiçbir zaman; ama ben gene de şimdi söylemek zorundayım." İsabel dönüp uzaklaşmıştı, ama giderken durmuş ve gözlerini ona dikmişti. Uzun uzun bakışarak, bir süre öyle kaldılar – yaşamın önemli saatlerinin büyük, bilinçli bakışlarıydı bunlar. Sonra, Osmond kalktı, sanki aşırı senlibenli davranmış olmaktan korkuyormuş gibi derin bir saygıyla genç kıza yaklaştı. "Size iyice aşık oldum," dedi.

Osmond bunu, söylediklerinden pek yarar ummayan, yalnızca gerek duyduğu iç rahatlığını sağlamak için konuşan bir kimse gibi, neredeyse kişisellikten uzak, ölçülü bir sesle yinelemişti. İsabel'in gözleri doldu; göz yaşları bu kez, ince bir kapı sürgüsünün, ileriye mi geriye mi olduğunu bilemediği bir biçimde kayıverişini andıran keskin bir acıyla boşandı. Osmond'un ağzından çıkan sözler, orada durduğu yerde, sanki onu güz başlarının altın havasına bürüyüp güzelleştirmiş, cömertleştirmişti; ancak, ruhsal anlamda, İsabel bu sözler karşısında –yüzü hâlâ ona dönük olarak– geriledi – tıpkı daha önceki benzer durumlarda gerilediği gibi. Bu kez de, seçim yapıp karar vermek zorunluluğunun yarattığı korkuyu dile getiren bir gerginlikle, "Lütfen böyle söylemeyin," diye karşılık verdi. Korkusunu artıran şey, tüm korkuları uzaklaştırması gereken gücün ta kendisiydi anlaşılan –içinin derinliklerinden gelen, tanrısal, güven dolu bir tutku. Bankaya yatırılmış büyük bir para gibi içindeydi bu tutku– harcamaya başlamak zorunda olmanın dehşeti vardı. Bir dokunursa, hepsi bitecekti.

Osmond, "Sizin için bir anlam taşıyacağı düşüncesinde değilim," dedi. "Size sunacak pek az şeyim var. Elimde olanlar

kendime yetiyor, ama size yetmez. Ne param pulum, ne ünüm, ne de herhangi maddi bir olanağım var benim. Bu yüzden size hiçbir şey sunmuyorum. Yalnız sevdiğimi söylüyorum, çünkü bunun sizi gücendirebileceğini sanmam; ayrıca bir gün gelir belki de hoşunuza gider. Sizi temin ederim benim hoşuma gidiyor." Kararlı, ince, biraz bitkin yüzü İsabel'e dönük, epeyce ona doğru eğilmiş önünde duruyordu; eline aldığı şapkasını, tedirginliğin doğal titreşimlerini içeren, ama gülünçlüğünden iz taşımayan bir hareketle yavaş yavaş döndürerek, sözlerini sürdürdü: "Bana hiç acı vermiyor, çünkü apaçık bir şey bu. Benim için siz her zaman dünyanın en önemli kadını olacaksınız."

İsabel kendine bu gözle baktı – bu niteliği incelikle taşıdığını düşünerek, dikkatle baktı. Ancak, sözleri böyle bir kendini beğenme duygusu dile getirmedi. "Beni gücendirmiyorsunuz; ama unutmayınız ki, insan gücenmeden de rahatsız, bihuzur olabilir." Ağzından çıkan "bihuzur" sözünü duydu; gülünç geldi bu sözcük ona. Ama, budalaca diline öyle gelivermişti işte.

"Hayır, unutmadım. Şaşırdınız ve ürktünüz elbette. Ama hepsi buysa, geçip gidecektir. Bir de belki geriye beni utandırmayacak bir şey kalır."

İsabel pek belirsiz bir gülümsemeyle, "Geriye ne kalır bilmiyorum. Ancak görüyorsunuz ki aklım başımdan gitmedi," dedi. "Düşünemeyecek kadar sıkıntı içinde değilim. Ve sanırım ayrılıyoruz diye –yarın Roma'dan gidiyorum diye– seviniyorum."

"Ben bu konuda sizinle aynı düşüncede değilim elbet."

İsabel birdenbire, "Sizi hiç tanımıyorum,"dedi; sonra neredeyse bir yıl önce Lord Warburton'a söylediği şeyi söylediğini görünce kızardı.

"Gitmiyor olsaydınız, daha iyi tanıyabilirdiniz."

"Bunu başka bir zaman yaparım."

"Öyle umuyorum. Beni tanımak çok kolaydır."

İsabel üstüne basa basa, "Hayır, hayır," diye karşılık verdi. "İçten değilsiniz bu noktada. Sizi tanımak kolay değil; tanıması sizden daha güç hiç kimse yoktur."

Osmond güldü: "Çok kolay dedim, çünkü ben kendimi tanıyorum. Bu bir övünme olabilir, ama tanıyorum."

"Olabilir; ama siz çok akıllısınız."

Osmond atıldı: "Siz de öyle, Bayan Archer!"

"Şu anda kendimi öyle hissetmiyorum. Gene de, gitseniz iyi olur diye düşünecek kadar aklım var. İyi geceler."

Gilbert Osmond İsabel'in elini sıkarak, "Tanrı sizi korusun!" dedi. Sonra ekledi: "Yeniden karşılaşırsak, beni bıraktığınız gibi bulacaksınız. Karşılaşmazsak, ben gene de öyle kalacağım."

"Çok teşekkür ederim. Güle güle."

İsabel'in konuğunun sakin ama kararlı bir yanı vardı; dilerse kendisi gidebilirdi, ama kimse başından savamazdı onu. "Bir şey daha var. Kabul etmelisiniz ki, sizden hiçbir istekte bulunmadım – gelecekte beni düşünmenizi bile istemedim. Ancak sizden küçük bir ricam var. Birkaç gün daha eve dönmeyeceğim; Roma çok güzel, benim ruhsal durumumdaki biri için de iyi bir yer. Buradan ayrılmaktan üzüntü duyduğunuzu biliyorum, ama teyzenizin istediğini yapmakla iyi ediyorsunuz."

İsabel garip bir biçimde birden, "O istemiyor bile bunu," dedi.

Osmond anlaşılan, bu sözlere uygun düşecek bir şey söylemek üzereydi, ama fikrini değiştirdi ve yalnızca şu karşılığı verdi: "Her neyse, onunla gitmeniz doğru, çok doğru bir şey. Siz hep doğru olanı yapın; ben hep bundan yanayımdır. Böyle tepeden konuştuğum için özür dilerim. Beni tanımadığınızı söylüyorsunuz, ama tanıdığınızda, yol yordama ne düşkün bir insan olduğumu göreceksiniz."

İsabel ciddi bir sesle sordu: "Geleneklere bağlısınız, öyle değil mi?"

"Bu sözü söyleyiş biçiminiz hoşuma gitti! Hayır, ben geleneklere bağlı değilim: Geleneklerin ta kendisiyim ben. Anlamıyor musunuz bunu?" Gülümseyerek bir an durdu. "Açıklamak isterdim size," dedi. Sonra, birden, canlı, parlak bir doğallıkla, "Lütfen geri gelin," diye yalvardı. "Konuşabileceğimiz pek çok şey var."

İsabel, gözleri yerde, kımıldamadan durdu. "Biraz önce yapmamı istediğiniz şey neydi?"

Osmond yumuşak bir sesle, "Floransa'dan ayrılmadan önce, gidip küçük kızımı görmeniz. Villada yalnız başına; kızkardeşimin yanma göndermek istemedim onu, çünkü kızkardeşimle düşüncelerimiz hiç uyuşmuyor. Söyleyin ona, zavallı babasını çok sevsin," dedi.

"Ona gitmek benim için büyük bir zevk olacak. Dediklerinizi kendisine söylerim. Bir kez daha güle güle."

Bunun üzerine Osmond çabucak ve saygılı bir biçimde oradan ayrıldı. O gidince İsabel bir an çevresine bakındı, ağır ağır ve dikkatli bir tavırla oturdu. Ellerini kucağında kavuşturup gözlerini çirkin halıya dikerek, arkadaşları geri gelinceye kadar orada kaldı. Dinmeyen heyecanı çok durgun, çok derindi. Olay, son bir haftadır hayalinde yaşamaya hazırlandığı bir şeydi; ama şimdi, günü gelip çatınca, İsabel durakalmış – o yüce düş gücü her nasılsa çöküntüye uğramıştı. Bu genç kızın zihninin çalışma biçimi garipti; tümüyle doğal görünmesini sağlayabileceğimi ummaksızın, ben bunu size ancak kendi gördüğüm gibi aktarabilirim. Dediğim gibi, İsabel'in düş gücü şimdi geri duruyordu; üstünden aşıp gidemediği son bir belirsiz alan vardı – kışın alaca karanlıktaki kırlar gibi kuşkulu, hatta biraz tehlikeli görünüşlü, yarı karanlık bir toprak parçasıydı bu. Ancak İsabel ilerde bu alanı da geçecekti.

30

İsabel ertesi gün kuzeninin yanında Floransa'ya döndü; Ralph Touchett genellikle tren yolculuğunun sınırlamaları altında sabırsızlanırdı, ama yolculuk arkadaşını, şimdi Gilbert Osmond'un beğenmesiyle seçkinlik kazanan Roma'dan hızla uzaklaştırdığı için, bu trende geçirdiği saatlerden –daha büyük bir yolculuk planının ilk aşamasını oluşturacak olan bu saatlerden– pek hoşnut kaldı. Bayan Stackpole Roma'da kalmıştı; Bay Bantling'in yardımıyla gerçekleşecek kısa bir Napoli gezisi tasarlıyordu o. İsabel Floransa'da Bayan Touchett'in hareket tarihi olan 4 Hazirana kadar üç gün kalacaktı; son günü söz verdiği gibi Pansy Osmond'a uğramak için ayırmayı kararlaştırdı. Ancak planı bir an, Madam Merle'in bir düşüncesine gösterdiği saygıdan değişecek gibi oldu. Bu hanım hâlâ Touchett'lerin evindeydi; ama o da Floransa'dan ayrılmak üzereydi ve bir sonraki durağı, Toskana dağlarında, o ülkenin, kendi deyimiyle, "yüzyıllardır" tanıdığı soylu bir ailesinin oturduğu eski bir kaleydi; İsabel'e göre, arkadaşının çıkarıp gösterdiği birtakım fotoğraflardaki mazgallı koca eve bakılacak olursa, bu tanışıklık değerli bir ayrıcalıktı. İsabel bu şanslı kadına, Bay Osmond'un küçük kızını görmesi için kendisinden ricada bulunduğunu söyledi, ama aynı zamanda "ilân-ı aşk" ettiğinden söz etmedi.

Madam Merle, "*Ah, comme cela se trouve*!" diye atıldı. "Ben de yola çıkmadan önce gidip çocuğu şöyle bir görmenin iyi olacağını düşünüyordum."

İsabel sağduyusuna kulak verip, "Öyleyse birlikte gidebiliriz," dedi: "Sağduyusuna" diyorum, çünkü bu öneriyi çok istekli

bir biçimde yapmadı. Bu kısa ama kutsal saydığı görüşmeye yalnız başına gitmeyi tasarlıyordu; böylesi çok daha hoşuna giderdi. Gene de, arkadaşına olan büyük saygısı uğruna, bu anlamlı duyguyu feda etmeye hazırdı.

Bu kişi ince bir düşünceyle, "Ama şu son saatlerde yapacak bunca işimiz varken, neden ikimiz de gidelim?" dedi.

"Çok iyi; ben kolayca tek başıma gidebilirim."

"Yalnız başına, yakışıklı bekâr bir adamın evine nasıl gidersin, bilmem ki? Evliydi, ama yıllar önceydi bu!"

İsabel bakakaldı. "Bay Osmond evde olmayınca, bunun ne önemi var?"

"Evde olmadığını bilmezler ki."

"Kim? Kim bilmez?"

"Herkes. Ama belki de önemi yok."

"Siz gidebiliyorsanız, ben neden gidemeyim?"

"Çünkü ben yaşlı rüküş bir kadınım, sen güzel bir genç hanımsın."

"Bunların hepsi doğru olsa bile, siz söz vermiş değilsiniz."

Madam Merle hafif bir alayla, "Sözüne ne de düşkünsün!" dedi.

"Sözüme çok düşkünümdür. Sizi şaşırtıyor mu bu?"

Madam Merle yüksek sesle düşündü: "Haklısın. Çocuğa sevecen davranmak istiyorsun sanırım, gerçekten."

"Ona karşı sevecen olmayı çok istiyorum."

"Öyleyse gidip gör onu; hiç kimsenin haberi olmaz. Ve söyle ona, sen gitmeseydin, ben gidecektim." Madam Merle ekledi: "Ya da söyleme daha iyi. Önem vermez."

İsabel, Bay Osmond'un tepe başındaki evine giden dolambaçlı yolda, herkesin görebileceği açık bir arabada ilerlerken, kimsenin haberi olmaz sözüyle arkadaşının ne demek istediğini düşünüyordu.

Temkinli olduğundan, genellikle tehlikeli dar boğazlardan çok, açık denizlerde dolaşmayı yeğleyen bu hanım, arada bir, lastikli bir söz ediyor, kulak tırmalayıcı şeyler söylüyordu. İsabel Archer şu ya da bu kişinin bayağı yargılarına neden kulak assın ki? Sonra, Madam Merle, kendisinin sinsice yapılması gereken

bir şeyi yapabilecek biri olduğunu mu sanıyordu? Elbette hayır: Başka bir şey demek istemiş olmalıydı – yola çıkmadan önceki saatlerin sıkışıklığı içinde açıklamaya vakit bulamadığı bir şey. İsabel bir gün dönecekti bu konuya; açıklık kazandırmak istediği bir sürü şey vardı. Bay Osmond'un oturma odasına buyur edilirken, İsabel başka bir yerde Pansy'nin parmaklarının piyanonun tuşlarında gezindiğini duydu; küçük kız "çalışıyordu"; İsabel onun bu görevi canla başla yaptığını düşünerek sevindi. Hemen sonra Pansy, eteklerini düzelterek içeri girdi ve toy bir ağırbaşlılık ve nezaket içinde, babasının yerine, konuğunu ağırladı. İsabel orada yarım saat kaldı ve Pansy, sözsüz oyunlardaki kanatlı küçük perinin gizli teller yardımıyla havalarda uçması gibi, havalanıp kendini gösterdi; çene çalmadı, konuştu; İsabel nasıl nazik bir biçimde onun yaptıklarıyla ilgilendiyse, o da İsabel'in işlerine karşı aynı saygılı ilgiyi gösterdi. İsabel şaştı Pansy'ye: Daha önce, koklasın diye kendisine hiç böyle iyi yetişmiş, sevimli beyaz bir çiçek sunan olmamıştı. Genç kız içinden hayranlıkla, ne kadar iyi eğitilmiş bir çocuk, dedi; ne güzel yönlendirilip biçimlendirilmiş; gene de ne sade, ne doğal, ne saf olarak korunabilmiş! İsabel baştan beri kişilik ve nitelik sorununa, kişiliğin gizemli derinliklerini araştırmaya, büyük ilgi duyardı; o ana kadar da, bu bacaksızın aslında büyüyüp de küçülmüş biri olup olmadığı konusunda kuşku içindeydi. Açık sözlülüğündeki aşırılık, yalnızca kusursuz bir özdenetimden başka bir şey değil miydi acaba? Babasının konuğunu sevindirmek için takınılmış bir tutum muydu, yoksa lekesiz bir doğanın doğrudan dışa vurması mıydı? Bay Osmond'un güzel, boş, ışıksız odalarında (sıcağı engellemek için pencereler yarı yarıya karartılmıştı; ama görkemli yaz güneşi orada burada, kolay bir açıklık bulup içeriye bir göz atıyor, koyu karanlıkta ışınlarıyla, renkleri solmuş ya da yaldızları aşınmış birtakım eşyaları aydınlatıyordu) İsabel'in geçirdiği bir saat, evin kızıyla yaptığı görüşme, bu sorunun bir sonuca bağlanmasında etkili oldu. Gerçekten Pansy, başarıyla korunmuş boş bir sayfa, tertemiz beyaz bir yüzeydi; ne kurnazlık, ne düzen, ne huysuzluk biliyordu; iki üç ufak çok güzel içgüdüsü dışında, herhangi bir yeteneği de yoktu: Dostunu tanımak, yanlışlardan kaçınmak, eski bir oyuncağa ya

da yeni bir giysiye iyi bakmak. Gene de bu ölçüde ince olmak, içe dokunur olmaktı; ahn yazısının elinde oyuncak da olabilirdi kolayca. Kendi isteme gücü, karşı koyma gücü olmaz, kendi değerini bilemezdi; kolayca aklı karışır, kolayca ezilebilirdi: Gücü, ne zaman hangi dala sarılacağını bilmekte olacaktı. Konuğu öteki odaları yeniden gezmek için izin isteyince Pansy birlikte evi dolaştı ve türlü sanat yapıtları üzerindeki düşüncelerini söyledi. Gelecekteki tasarılarından, yaptığı işlerden, babasının amaçlarından söz etti; bencillik ediyor sayılmazdı, çünkü böylesine seçkin bir konuğa doğal olarak bekleyeceği bilgileri vermenin doğru olacağını seziyordu.

"Lütfen söyleyin bana," dedi, "Babam Roma'da Madam Catherine'i görmeye gitti mi? Vakti olursa gideceğini söylemişti bana. Belki vakti olmamıştır. Babam bol vakti olmasından çok hoşlanır. Benim eğitimim konusunda konuşmak istiyordu; daha bitmedi eğitimim, biliyorsunuz. Bana daha ne verebilirler bilmiyorum, ama anlaşılan bitmiş olmaktan çok uzak. Bir gün babam, eğitimimi kendisinin tamamlamayı düşündüğünü söyledi bana; son bir iki yıldır manastır okulunda uzun boylu kızlara ders okutan öğretmenler öyle tatlılar ki. Babam varlıklı değil, benim için fazla para harcayacak olursa çok üzülürüm, çünkü bana değeceğini sanmıyorum. Yeterince çabuk öğrenemiyorum, hiç belleğim de yok. Evet, söyleneni aklımda tutabiliyorum, özellikle hoş bir şeyse; ama kitaptan öğrendiklerim aklımda kalmıyor. En iyi arkadaşım olan genç bir kız vardı, on dört yaşına gelince okuldan aldılar onu, şey için –İngilizce nasıl söylüyorsunuz?– *drahoma* biriktirmek için. İngilizce böyle bir sözcük yok mu? Yanlış değildir umarım; demek istediğim, parayı onu evlendirmek için saklamak istiyorlar. Babam da parayı bu amaçla –beni evlendirmek amacıyla– mı saklamak istiyor, bilmem. Evlenmek çok para tutuyor!" Pansy içini çekerek devam etti: "Sanıyorum babam bunun için tutumlu davranıyor olabilir. Ama neyse, evlenmeyi düşünecek yaşta değilim; beğendiğim bir erkek de yok; babamın dışında demek istiyorum. Kendisi babam olmasaydı, onunla evlenmek isterdim ben; yabancı birinin karısı olmak yerine, onun kızı olmayı yeğlerim.Çok özledim, ama belki düşüneceğiniz öl-

çüde değil, çünkü şimdiye kadar ondan çok ayrı kaldım. Babamı başlıca hep tatillerde görmüşümdür. Madam Catherine'i neredeyse ondan daha çok özledim; ama kendisine söylemeyin sakın. Bir daha görmeyecek misiniz onu? Buna çok üzüldüm, o da çok üzülecektir. Buraya gelenler arasında ben en çok sizi sevdim. Büyük bir övgü değil bu, çünkü öyle pek gelen yok. Bugün gelmekle büyük incelik gösterdiniz – burası evinizden çok uzak; ben de aslında küçük bir çocuğum daha. A, evet, yalnızca çocukça işlerle uğraşıyorum. Siz ne zaman bıraktınız bunları – çocukça uğraşları? Kaç yaşında olduğunuzu öğrenmek isterdim ama, sormak doğru olur mu bilmem. Manastır okulunda bize hiçbir zaman yaş sorulmaz dendi. Beklenmedik bir şey yapmaktan hoşlanmam ben; insanlar bana doğru dürüst bir şey öğreten olmamış sanır da. Ben kendi hesabıma – beklenmedik bir şeyle karşılaşmaktan hiç hoşlanmam. Babam yapmam gereken her şeyi söyledi. Çok erken yatıyorum. Güneş şu taraftan çekilince, bahçeye çıkıyorum. Güneşte kavrulmamam için kesin emir verdi babam. Manzaraya bayılıyorum; dağlar öyle güzel ve hoş ki. Roma'da, manastır okulunda, damlardan ve çan kulelerinden başka bir şey gördüğümüz yoktu. Günde üç saat piyano çalışıyorum. Çok iyi çalamıyorum. Siz de piyano çalıyor musunuz? Bana bir şeyler çalsanız ne kadar sevinirdim; babam iyi müzik dinlemem gerektiğini düşünüyor. Madam Merle bir çok kez çaldı bana; Madam Merle'i en çok bunun için seviyorum; büyük bir rahatlıkla çalıyor. Ben hiçbir zaman rahat çalamayacağım. Sesim de yok – taş tahtada kayan taş kalemin çıkarttığı cızırtıya benzeyen cılız bir ses, o kadar."

İsabel bu saygılı isteği yerine getirdi; eldivenlerini çıkardı ve piyanonun başına oturdu; yanında ayakta duran Pansy, onun tuşlar üzerinde hızla gidip gelen beyaz ellerine bakıyordu. Bitirince veda için çocuğu öptü, göğsüne bastırdı, uzun uzun baktı ona. "Çok uslu ol," dedi; "Babanı sevindir."

Pansy, "Sanırım bunun için yaşıyorum ben," diye karşılık verdi. "Onu sevindiren pek fazla bir şey yok; üzgün bir insandır o."

İsabel bu sözleri, gizlemek zorunda kaldığı için kendisine neredeyse bir işkence gibi gelen bir ilgiyle dinledi. Onu zorla-

yan şey, gururu ile belli bir töre duygusuydu; babası hakkında Pansy'ye söylemeye can attığı, ama anında dizginlediği başka şeyler de vardı zihninde; çocuktan işitmekten, ona söyletmekten haz duyacağı şeyler vardı. Bunların bilincine varır varmaz, küçük kızdan yararlanmak (kendini suçlayacağı şey buydu) düşüncesi, büyülenmiş benliğinden havaya Osmond'un ince bir duyarlıkla gene de algılayabileceği herhangi bir soluk, bir iz salmak düşüncesi karşısında, düş gücü büyük bir korkuyla sesini kesiverdi. Gelmişti – gelmişti, ama yalnızca bir saat oturmuştu. Piyanonun taburesinden çarçabuk kalktı; ancak, o sırada bile, küçük arkadaşını bırakmadan, onun incecik sevimli bedenini daha da kendine çekerek ve ona neredeyse imrenmeyle bakarak, biraz oyalandı. Kendi kendine itiraf etmek zorunda kaldı ki, Gilbert Osmond'un bunca yakını olan bu saf, mini mini kıza ondan söz etmekten çok büyük bir haz alacaktı. Ama başka bir şey söylemedi; Pansy'yi yeniden öptü, o kadar. Koridordan avluya açılan kapıya birlikte yürüdüler; orada genç ev sahibesi, özlemle dışarıya bakarak durdu. "Daha ileri gidemem," dedi. "Bu kapıdan çıkmayacağıma babama söz verdim."

"Babanın sözünü dinlemekle iyi ediyorsun; senden mantıksız hiçbir şey istemez o."

"Her zaman dinleyeceğim. Ama siz ne zaman gene gelirsiniz?"

"Korkarım, uzun bir süre gelemem."

"Gelebileceğiniz en yakın zamanda gelirsiniz, umarım. Ben yalnızca küçük bir kızım, ama sizi hep bekleyeceğim," dedi Pansy. Sonra, küçücük boyuyla yüksek, karanlık kapı aralığında durdu; İsabel kül rengi boş avluyu geçip, koca dış kapının açılmasıyla oluşan göz kamaştırıcı geniş ışıkta gözden yitinceye kadar kadar arkasından baktı.

31

İsabel Floransa'ya ancak aylar sonra dönebildi. Ama biz, olaylarla dolu geçen bu süre içinde kendisiyle yakından ilgilenmiyor; dikkatimizi yeniden, biraz önce anlattığımız olaylardan bir yıl sonraya, Palazzo Crescentini'ye dönüşünü izleyen ilkbaharın sonlarına doğru bir güne çeviriyoruz. O sırada, Bayan Touchett'in konuk ağırlamak için ayırdığı bir sürü oda arasında daha ufak olanlardan birinde yalnız başınaydı İsabel; görünüşünde ve durumunda bir konuk beklediğini düşündüren bir hava vardı. Yüksek pencere açıktı; yeşil pancurlar yarı kapalı olmakla birlikte, bahçedeki parlaklık geniş bir aralıktan içeri giriyor, odayı sıcaklık ve çiçek kokularıyla dolduruyordu. Genç kızımız, ellerini arkasında kavuşturarak bir süre pencerenin yanında durdu; tedirginlikten gelen bir belirsizlik içinde, dışarı baktı. Dikkatini toplayamayacak ölçüde sıkıntıda olduğundan, bir daire içinde amaçsızca dönüyordu. Gene de, konuğunu evden içeri girmeden önce uzaktan görmeyi düşünüyor olamazdı, çünkü sarayın girişi her zaman sessiz ve gözden uzak bir yer olan bahçeden değildi. Daha çok, tahminde bulunarak, gelişine karşı hazırlıklı olmak istiyordu; yüzündeki ifadeye bakılırsa da, bu girişim İsabel'e yapacak çok iş çıkarıyordu. Dünyayı dolaşarak geçirdiği bir yıllık deneyimin kendisini ağırbaşlı ve kesinlikle daha tasalı yaptığını görüyordu. Kendi deyimiyle, oradan oraya dolaşmış, pek çok insan görmüştü; bu yüzden, şimdi kendi gözünde, birkaç yıl önce Gardencourt'un çimleri üstünde Avrupa'yı arşınlamaya başlayan Albany'li şen şakrak genç kızdan bambaşka bir insandı artık. Bilgelik kazandığını ve yaşam hakkında o uçarı kızın düş gücünün alabileceğinden bi-

le daha çok şey öğrendiğini sanıyordu. Eğer düşünceleri şu anda, tedirgin tedirgin şimdiki zamanda kanat çırpmayıp, geçmişe yönelmiş olsalardı, bir sürü ilginç görüntü ortaya koyabilirlerdi. Hem yer, hem de insan manzaraları olurdu bu görüntüler; ama ikinciler sayıca daha çoktu. Bu alanda ortaya çıkabilecek yüzlerin bir bölümüyle zaten tanışmış bulunuyoruz. Bunlar arasında, örneğin, kahramanımızla beş ay geçirmek için New York'tan gelmiş bulunan uysal ablası, Edmund Ludlow'un eşi Lily olurdu. Kocasını evde bırakmış, ama çocuklarını yanında getirmişti; İsabel şimdi onlara karşı, cömertçe ve sevgiyle, bekâr teyze rolünü oynuyordu. Sonlara doğru Bay Ludlow, avukat olarak kazandığı zaferlerden birkaç haftalığına ayrılıp, okyanusu büyük bir hızla aşmış, karısını eve götürmeden önce, bu iki hanımla Paris'te bir ay geçirmişti. Küçük Ludlow'lar, henüz, Amerikan ölçülerine göre bile tam gezme yaşına erişmemişlerdi; bu yüzden, kızkardeşiyle birlikteyken İsabel'in hareketleri dar bir çevreyle sınırlı kalmıştı. Lily ile çocuklar temmuz ayında İsviçre'de ona katılmışlar, birlikte Alplerin bir vadisinde, havaların güzel gittiği bir yaz geçirmişlerdi; vadideki çayırlar çiçeklerle kaplıydı, koca koca kestane ağaçlarının gölgeleri, sıcak ikindi saatlerinde tepelere doğru geziye çıkan hanımlar ve çocuklar için dinlenme yerleri oluşturuyordu. Daha sonra, Lily'nin pahalıya mal olan törenlerle tapındığı, İsabel'in ise gürültülü ve bomboş bulduğu, Fransa'nın başkentine gitmişlerdi; genç kız, bu günlerde Roma anılarından, sıcak ve kalabalık bir odada, mendilinde saklı keskin bir ilaç şişesini kullanır gibi yararlandı.

Dediğim gibi, Bayan Ludlow, Paris'in sunak taşlarında tapınmış, ancak İsabel konusundaki kuşkuları, şaşkınlıkları yatışmamıştı; kocası onlara katıldıktan sonra, onun da hemen kendisi gibi düşünmeyişi canını daha da sıkmıştı. Hepsinin de konuşma konusu İsabel'di; ancak, Edmund Ludlow, her zamanki tutumuyla, baldızının yaptığı ya da yapmadığı herhangi bir şey karşısında şaşırmak, üzülmek, sevinmek ya da ne düşüneceğini bilemeden durmak istemiyordu. Bayan Ludlow'un zihninde bir sürü değişik düşünceler dolaşıyordu. Bir an, kızkardeşinin Amerika'ya dönüp New York'ta bir ev (örneğin, zarif bir limonluğu bulunan ve kendi

evinin çok yakınındaki Rossiter'lerin evini) tutmasanın çok doğal bir şey olacağını düşünüyor; hemen arkasından, büyük, soylu ailelerden bir kimseyle evlenmeyişi karşısında duyduğu şaşkınlığı gizlemek elinden gelmiyordu. Dediğim gibi, Bayan Ludlow, genellikle, olacakları kestiremiyordu. İsabel'in servete kavuşmasına çok sevinmişti; para kendisine kalsa, bu kadar sevinemezdi; sanki kardeşinin bir parça sıska, ama gene de alımlı beden yapısı için tam gereken ortamı sağlıyor gibiydi bu servet. Ancak, İsabel, Lily'nin beklediği kadar gelişmemişti – çünkü Lily'ye göre gelişme, her nasılsa, gizemli bir biçimde, sabah ziyaretleri ve akşam partileriyle bağlantılı bir şeydi. Kuşkusuz, zihince, çok büyük adımlar atmıştı; ama, Bayan Ludlow'un ödüllerini hayranlıkla görmeyi beklediği toplumsal başarılardan pek azını elde etmişe benziyordu. Lily'nin bu başarıların ne olduğu yolundaki düşünceleri son derece belirsizdi; ama onun İsabel'den beklediği de bu düşüncelere biçim ve somutluk sağlamaktı işte. İsabel New York'ta kendisi gibi başarılı olabilirdi; Bayan Ludlow kocasına, İsabel'in Avrupa'da yararlanıp da bu New York sosyetesinde bulamayacağı bir ayrıcalık olup olmadığını sordu. Biz biliyoruz ki, İsabel zaferler kazanmıştı; bunlar kendi ülkesinde kazanabileceklerinden daha önemsiz miydi, değil miydi, buna karar vermek nazik bir iş; sonra, ona onur kazandıran bu zaferleri herkese açıklamamış olmasını burada yeniden dile getirirken, ben tamamen iyimser bir duygu içinde de değilim. Ablasına ne Lord Warburton'la olanları anlatmış ne de Bay Osmond'un durumu konusunda bir şey çıtlatmıştı; susmak için de, konuşmak istememenin dışında bir nedeni yoktu. Hiçbir şey söylememek daha romantikti; gönül pınarından gizliden gizliye, kana kana içtiğinden, zavallı Lily'ye akıl danışmak, bu defterleri sonsuza dek kapamak kadar içinden gelmiyordu. Ancak, Lily bu ince ayrımları bilmezdi; bu yüzden kızkardeşinin yaşamı için ancak, garip bir doruktan iniş, diyebiliyordu; onun bu izlenimini destekleyen bir durum vardı; bu da İsabel'in, örneğin Gilbert Osmond konusundaki sessizliğinin, Osmond'u düşünmesindeki sıklıkla doğru orantılı oluşuydu. Bu pek sık olduğu için, kimi zaman Bayan Ludlow İsabel'i cesaretini yitirdi sanıyordu. Servete konmak gibi sevinç verici bir

olayın bu kadar ürkütücü bir sonuç doğurması, güler yüzlü Bayan Ludlow'a elbette şaşırtıcı geliyor, İsabel'in başkalarına hiç benzemediği yolundaki genel duygusunu güçlendiriyordu.

Ancak, yakınları evlerine döndükten sonra genç kahramanımızın cesareti doruğuna ulaştı denebilir. Kışı Paris'te geçirmekten daha yürekli şeyler düşleyebiliyordu; Paris'in New York'a çok benzeyen yanları vardı; Paris ustaca yazılmış, derli toplu bir düzyazı örneği gibiydi – Madam Merle ile sık sık yazışmaları, bu tür garip benzetmelere özendirmişti İsabel'i. İsabel, daha önce hiç yaşamadığı kadar şiddetli bir özgürlük, bağımsızlığın verdiği gerçek bir atılganlık ve kayıtsızlık duygusunu, kasımın sonlarında bir gün zavallı Lily ile kocası ve çocuklarını Liverpool'dan kalkacak gemilerine götüren trenin hareketinden sonra, Euston Tren İstasyonundaki perondan ayrılırken yaşadı. Hoşça vakit geçirmekle iyi etmişti; bunun çok iyi bilincindeydi; bildiğimiz gibi, İsabel kendisi için neyin iyi olduğu konusunda pek dikkatliydi ve sürekli olarak beğeneceği iyi bir şeyler bulma çabası içindeydi. Şu anda elindeki fırsattan son dakikaya kadar yararlanmak amacıyla, Paris'ten durumlarına hiç de imrenmediği Amerika yolcuları ile birlikte gelmişti. Onlara Liverpool'a kadar da eşlik edecekti, ama Edmund Ludlow kendisinden bunu yapmamasını rica etmişti; sonra Lily çok tedirginleşiyor, olmayacak sorular soruyordu. İsabel uzaklaşan treni izledi; küçük yeğenlerinden dışa dönük bir çocuk olan ve kompartmanın penceresinden tehlikeli bir biçimde sarkarak ayrılışlarını taşkın bir eğlence fırsatı yapan büyüğüne eliyle bir öpücük yolladı; sonra yeniden sisli Londra sokaklarına döndü. Dünya önünde duruyordu – dilediğini yapabilirdi. Bu duygu içini heyecanla titretiyordu, ama yaptığı seçim şimdilik oldukça ölçülüydü; Euston Alam'ndan oteline yürümeye karar vermişti, o kadar. Ortalığa şimdiden bir kasım ikindisinin alaca karanlığı çökmüştü; kahverengi, yoğun sis içinde sokak lambaları kırmızı ve zayıftı; yanında kahramanımıza eşlik eden kimse yoktu, Euston Alanı da Picadilly'den epeyce uzaktı. Ancak İsabel, tehlikelerinden kesinlikle hoşlanarak yürüdü bu yolu ve daha fazla heyecan duyabilmek amacıyla, neredeyse bile bile yolunu şaşırdı; öyle ki, nazik bir polis memuru kendisini kolayca

yeniden doğru yola yöneltince, düş kırıklığına uğradı. İnsan yaşamının sunduğu görüntülere öyle düşkündü ki, Londra sokaklarına çökmekte olan karanlığa – yürüyen kalabalıklara, hızla giden arabalara, ışıklı dükkânlara, pırıl pırıl satıcı sergilerine, her şeyi saran kara, ışıl ışıl ıslaklığa – bakmak bile ona haz veriyordu. O akşam otelinde, Madam Merle'e bir iki gün içinde Roma'ya hareket edeceğini yazdı. Floransa'ya uğramadan, önce Venedik'e gidip, sonra Ancona üstünden güneye inerek, Roma'ya gitti. İsabel bu yolculuğu hizmetçisinin dışında kimsenin yardımı olmadan gerçekleştirdi, çünkü doğal koruyucuları o sırada ortalıkta değillerdi. Ralph Touchett kışı Korfu'da geçiriyordu, Henrietta Stackpole'u ise, bir önceki eylül ayında *İnterviewer* Amerika'ya geri çağırmıştı. Bu gazete, parlak muhabirine, dehasını kullanmak için Avrupa'nın küflü kentlerinden daha taze bir alan öneriyordu; Bay Bantling kısa bir süre sonra onu görmeye geleceğine söz verince, Henrietta'nın yolculuğu neşeli geçmişti. İsabel Bayan Touchett'e bir mektup yazıp, hâlâ Floransa'ya dönmediği için özür diledi, teyzesi de ona kendine özgü bir karşılık verdi. Üstü kapalı bir biçimde, özür dilemenin kendisi için sabun köpüğü kadar yararsız olduğunu, kendisinin bu gibi şeylerle hiçbir zaman alış verişi bulunmadığını bildirdi. İnsan bir şeyi ya yapardı, ya da yapmazdı; "yapmış olmayı istemek", ileride yeniden dünyaya geleceğimize, ya da her şeyin kökeninin ne olduğuna ilişkin düşünceler gibi, konu dışı şeyler dünyasına aitti. Teyzesinin mektubu açık sözlüydü, ama (Bayan Touchett için ender bir durum) görünmek istediği ölçüde değil. Bayan Touchett Floransa'ya uğramadığı için yeğenini kolayca bağışladı, çünkü bunu, Gilbert Osmond'un orada bulunuşunun İsabel için eskisinden daha az önem taşıdığının bir belirtisi saymıştı. Şimdi Osmond Roma'ya gitmek için acaba bir neden uyduracak mı diye dikkatle gözledi, ama kentten ayrılmadığını öğrenince içi biraz rahatladı.

Öte yandan, Roma'ya geleli daha on beş gün olmamıştı ki, İsabel, Madam Merle'e doğuya kısa bir gezinti önerisinde bulundu. Madam Merle, arkadaşının yerinde duramadığını söyledi, ama kendisinin de eskiden beri Atina ile İstanbul'u görme isteğiyle yanıp tutuştuğunu sözlerine ekledi. Bunun üzerine,

iki hanım yola koyuldular, Yunanistan, Türkiye ve Mısır'da üç ay geçirdiler. İsabel bu ülkelerde kendisini ilgilendiren pek çok şey buldu; ama Madam Merle, en ünlü kalıntılar arasında, durup düşünmeye en uygun olması gereken ortamlarda bile, içinde belli bir kopukluk duygusunun sürüp gittiğini söylüyordu. İsabel hızlı ve gözü kara bir biçimde geziyordu; susuz kalmış bir insan gibi her şeyi kana kana içiyordu. O sırada Madam Merle, kılık değiştirerek dolaşan bir prensesin nedimesi olarak, biraz geriden, soluk soluğa onu izliyordu. İsabel'in çağrısı üzerine gelmişti bu yolculuğa ve genç kızın yakışıksız durumuna gereken tüm ağırbaşlılığı sağlıyordu. Kendi benliğini ortadan silip, giderleri bol bol karşılanan bir yol arkadaşı görevini benimseyerek, rolünü kendisinden beklenebilecek bir özenle oynuyordu. Ancak, bu durum bir güçlük yaratmadı; yolculukları sırasında bu uzak duran ama göz alıcı çifte rastlayan insanlar, sorsanız hangisinin işveren, hangisinin işçi olduğunu bilemezlerdi. Madam Merle'in tanıdıkça iyileştiğini söylemek, onu baştan beri geniş ve rahat bulan arkadaşı üzerinde uyandırdığı izlenimi pek cılız bir biçimde dile getirmek olur. Üç aylık bir yakınlıktan sonra, İsabel artık onu daha iyi tanıdığı duygusunu taşıyordu; bu değerli kadın kişiliğini ortaya koymuş, ayrıca sözünde durarak, sonunda geçmişini kendi açısından anlatmıştı – İsabel öyküyü daha önce başkalarının açısından işittiğinden, verilen sözün gerçekleşmesi onu daha da sevindirmişti. Ölen kocası Bay Merle yönünden pek acıklı bir öyküydü bu (başlangıçta adamın son derece inandırıcı bir tavrı vardı, ama aslında tam bir serseri olduğunu söyleyebilirdi; yıllar önce Madam Merle'in gençliğinden ve kuşkusuz, onu yalnız şu sıralarda tanıyanların inanmakta güçlük çekeceği toyluğundan yararlanmıştı). Arkadaşının öyküsü irkiltici ve üzücü olaylarla öylesine doluydu ki, İsabel bu denli *éprouvée* bir kimsenin tazeliğini, yaşama duyduğu ilgiyi bu ölçüde koruyabildiğine şaşıyordu. Madam Merle'deki bu tazeliğin iç yüzünü epeyce kavramıştı İsabel; profesyonelce ve bir parça ruhsuz gibi geliyordu bu ona; sanki usta bir sanatçının kutusunda oraya buraya taşıdığı kemanı, ya da bir cokeyin gem takıp battaniyelere sardığı sevgili atı gibi bir şey olarak görüyordu. Arkadaşını gene eskisi kadar seviyor-

du, ama perdenin hiçbir zaman aralanmayan bir köşesi vardı; her şeye karşın, sanki yalnızca belli giysiler içinde, belli bir tipi canlandırmak için ortaya çıkmak zorunda bulunan bir oyuncu gibi kalmıştı Madam Merle. Uzaklardan geldiğini ve o "yaşlı, eski" dünyanın bir insanı olduğunu söylemişti bir gün; İsabel de hiçbir zaman onun kendisininkinden apayrı bir ahlâk ve toplum ortamının ürünü olduğu, başka yıldızlar altında yetiştiği yolundaki izlenimini yitirmedi.

Bundan sonra İsabel temelde kendisinin başka bir ahlâk anlayışı olduğuna inandı. Uygar kişilerin ahlâk anlayışında elbette her zaman ortak pek çok yön olmuştur; ama bizim genç kızımız, değerlerin bozulduğu, ya da mağazaların diliyle, indirime uğradığı duygusunu taşıyordu. Gençliğin haddini bilmezliğiyle, kendi anlayışına aykırı düşen bir ahlâk anlayışının daha kötü olması gerektiğine inanıyordu; ince sevecenliği bir sanat düzeyine çıkaran ve gururu yalan dolanın dar yollarından çok yükseklerde uçan bir kişinin konuşmalarında arasıra beliriveren bir acımasızlığı, açık sözlülükten uzaklaşmayı, görmekte yardımcı oluyordu İsabel'e bu inanç. Madam Merle'in insan davranışlarının nedenlerine ilişkin bilgisi, kimi bakımlardan, çöküş dönemini yaşayan bir ülkenin sarayında edinilmiş olabilirdi ve genç kahramanımız bunlardan birkaçının adını bile duymamıştı. Her şeyi duymuş değildi İsabel elbet; orası açıkça belliydi; ayrıca, anlaşılan yeryüzünde öyle şeyler vardı ki, bunları duymasa daha iyiydi. Bir iki kez duyduklarından gerçekten korkmuş,arkadaşı hakkında, "Tanrım bağışla onu, beni anlamıyor!" demek zorunda kalmıştı. Gülünç görünse de, bunu öğrenmek İsabel'i derinden sarsmış, geride, uğursuz bir şeyler olabileceği duygusunu bile içeren belirsiz bir korku bırakmıştı. Madam Merle'in üstün zekâsının birtakım beklenmedik kanıtları karşısında bu korku sonradan, elbette ki yatıştı; ama aralarındaki karşılıklı güvenin kabaran ve alçalan suları için en yüksek düzey çizgisi olarak sürüp gitti. Madam Merle bir gün, dostluklar daha ileri gitmiyorsa hemen gerilemeye başlar, çünkü daha çok sevmekle daha az sevmek arasında bir denge noktası yoktur, diye bir inancını belirtmişti. Başka bir deyişle, durağan bir sevgi olamazdı – sevginin şu ya da bu yönde ilerlemesi gerekirdi. Öyle

de olsa, o günlerde İsabel, her zamankinden çok daha işlek olan romantik düş gücünü bin bir şey için kullanıyordu. Bu düş gücünün, Kahire'deyken bir gezi sırasında Piramitlere dalıp gittiği, ya da Akropolis'in kırık sütunları arasında durup gözlerini Salamis Boğazı diye gösterilen noktaya diktiği zamanki kamçılanmasından söz etmiyorum – bunlar, derin ve unutulmaz duygular olarak kalmış olsalar da. İsabel mart sonunda Mısır ile Yunanistan'dan dönüp bir kez daha Roma'ya geldi. Ondan birkaç gün sonra, Gilbert Osmond da Floransa'dan Roma'ya indi ve üç hafta kaldı; bu sırada İsabel Osmond'un eski dostu Madam Merle ile birlikte olduğu ve onun evinde kaldığı için, Osmond'un bu süre içinde onu her gün görmesi hemen hemen kaçınılmaz bir şeydi. Nisanın sonu gelince, İsabel, Bayan Touchett'e, çok önceleri yaptığı bir çağrıyı şimdi kabul etmekten sevinç duyacağını yazdı ve Palazzo Crescentini'de onu görmeye gitti; Madam Merle bu kez Roma'da kaldı. Teyzesi evde yalnızdı; Ralph hâlâ Korfu'daydı, ama her gün Floransa'ya dönmesi bekleniyordu; İsabel de bir yılı aşkın bir süredir görmediği kuzenini büyük bir sevgiyle karşılamaya hazırdı.

32

Gene de bir süre önce kendisini gördüğümüzde, pencerenin yakınında dururken İsabel'in düşündüğü kişi Ralph değildi; çabucak özetlediğim olaylardan herhangi birini de düşünmüyordu. Geçmişle değil, şimdiki zamanla, gelip çatan saatle ilgileniyordu. Tatsız bir olay çıkacaktı, böyle bir şeyi beklemek için nedenleri vardı İsabel'in ve tatsız olaylardan hoşlanmazdı. Konuğuna ne diyeceğini sormuyordu kendi kendine; bu sorunun karşılığını zaten vermişti. O ne söyleyecekti –önemli olan sorun buydu. Söyleyecekleri hiç de iç rahatlatıcı şeyler olmayacaktı– kesinlikle biliyordu ve bu inanç kaygılı yüzünden okunuyordu. Ancak, bunun dışında apaydınlıktı yüzü; yas giysilerini çıkarmış, parıltılı bir görkemle yürüyordu artık. Yalnız şimdi kendini daha yaşlı, çok daha yaşlı, bu nedenle de antika kolleksiyonlarındaki ender bir parça gibi, "daha değerli" hissediyordu. Her neyse, İsabel'in kaygılarıyla başbaşa kalışı uzun sürmedi, çünkü sonunda bir uşak tepsisinde bir kartla gelip karşısına dikildi. İsabel, "Beyefendiyi içeri alın," dedi ve uşak çekildikten sonra da gözlerini pencereden dışarı dikip bakmayı sürdürdü. Ancak çok geçmeden içeri giren kişinin arkasından kapının kapandığını işittikten sonradır ki, dönüp geriye baktı.

Karşısında Caspar Goodwood duruyordu – genç adam, bir an İsabel'in tepeden tırnağa kendisini süzen ve hoş geldin demekten çok dememeye çalışan parlak, kuru bakışıyla karşılaşmıştı. Onun olgunluk duygusu İsabel'inkine ayak uydurmuş muydu, belki hemen şimdi anlayacağız; o arada şu kadarını söyleyeyim ki, İsabel'in eleştirel bakışı onda zamanın yol açtığı herhangi bir

hasar görmedi. Dimdik, güçlü ve katı görünüşünde, gençlik ya da yaşlılık belirten bir iz yoktu; saf ya da zayıf değildi ama, uyguladığı bir yaşam felsefesi de yoktu Caspar'ın. Çene yapısı tıpkı eski irade gücünü gösteriyordu, ancak böyle bir bunalım anı elbette ki çetin bir durumdu. Üstünde yolculuğu güç geçmiş bir kimsenin havası vardı; soluğu kesilmiş gibi, önce bir şey demedi. Bu, İsabel'e düşünmek için zaman sağladı: "Zavallı adam, ne büyük işler yapabilecek biriyken, olağanüstü gücünü böyle boşa harcıyor ne yazık ki! Gene ne yazık ki, insan herkesin isteklerini karşılayamıyor!" Ayrıca, bu sessizlik, bir dakika sonra, "Gelmezsiniz diye ne kadar umutlandığımı bilemezsiniz!" demek için de zaman sağlamıştı.

Caspar çevresinde oturacak bir yer ararken, "Bundan hiç kuşkum yok," dedi. Gelmekle kalmamıştı, yerleşmek de istiyordu.

İsabel, onun oturmasına fırsat vermek için, cömertlik ettiğini düşünerek kendisi de otururken, "Çok yorgun olmalısınız," dedi.

"Hayır, hiç yorgun değilim. Hiç yorulduğumu gördünüz mü benim?"

"Asla; keşke görseydim! Ne zaman geldiniz?"

"Dün gece, çok geç saatte; ekspres dedikleri bir tür salyangoz trenle. Bu İtalyan trenleri, Amerikan cenaze arabalarının hızıyla gidiyor hemen hemen."

İsabel, "Duruma uygun – beni gömmeye geliyormuş gibi hissetmiş olmalısınız kendinizi!" dedi ve havayı hafifletmek için zorla gülümsedi. Konuyu önceden enine boyuna düşünmüş ve apaçık görmüştü ki, sözünden dönmüş ya da herhangi bir anlaşmayı bozmuş değildi; ama gene de konuğundan korkuyordu. Korktuğu için utanıyor, ama ortada utanılacak başka bir şey bulunmadığına da derinden şükrediyordu. Caspar Goodwood o kaskatı ısrarıyla İsabel'e baktı –içinde düşünce diye bir şey bulunmayan bir ısrardı bu– özellikle gözündeki donuk karanlık pırıltı, ağır bir yük gibi İsabel'in üstüne üstüne geldiği zaman.

Caspar açık sözlülükle, "Hayır, öyle bir şey hissetmedim; ölmüş olarak düşünemem sizi. Keşke düşünebilseydim," dedi.

"Çok teşekkür ederim."

"Başka bir adamla evlenmiş olarak düşünmektense, ölmüş olarak düşünürüm daha iyi."

İsabel söylediğine gerçekten inanan ateşli ateşli bir tavırla, "Çok bencilsiniz!" diye karşılık verdi. "Siz mutlu değilseniz bile, başkalarının mutlu olmaya hakları var."

"Bencillik olabilir bu; ama sizin bunu söylemenize hiç kızmıyorum. Artık sizin söyleyebileceğiniz hiçbir şeye kızmıyorum ben içimde duyamıyorum söylediklerinizi. Aklınıza gelebilecek en acımasız şeyler, benim için iğne batmasından daha acı verici olmayacak.Yaptığınız şeyden sonra hiçbir şey acı vermez bana bunun dışında hiçbir şey, demek istiyorum. Bu acı ise ömrümce içimden çıkmayacak."

Caspar Goodwood bu kopuk kopuk sözleri, ileri sürdüğü, temelde kaba görüşlerine yumuşaklık vermeyen o katı, ağır Amerikan ses tonuyla ve kuru bir özenle söyledi. Bu konuşma biçimi İsabel'i etkilemekten çok kızdırdı; ama kızması iyi olmuştu belki de; çünkü böylece, kendini tutması için ortaya bir neden daha çıkmıştı. Bu denetimin baskısıyladır ki, bir süre sonra konuyu değiştirdi. "New York'tan ne zaman ayrıldınız?"

Caspar hesaplıyormuş gibi başını arkaya attı. "On yedi gün önce."

"Trenler yavaş da olsa, hızlı yolculuk etmişsiniz."

"Olabildiğince hızlı geldim. Elimde olsa beş gün önce gelecektim."

İsabel soğuk soğuk gülümsedi. "Bir şeyi değiştirmezdi bu, Bay Goodwood."

"Sizin için öyle. Ama benim için değiştirirdi."

"Görebildiğim kadarıyla, bir yararı olmazdı."

"Buna karar vermek bana düşer!"

"Elbette. Bence kendinize eziyet ediyorsunuz siz, hepsi bu." Sonra, konuyu değiştirmek için Henrietta Stackpole'u görüp görmediğini sordu. Goodwood, Boston'dan Floransa'ya Henrietta Stackpole'dan söz etmek için gelmedim, der gibi baktı; ama açıkça işitilebilen bir sesle, Amerika'dan ayrılmadan hemen önce bu genç hanımın kendisiyle görüştüğünü söyledi. Bunun üzerine İsabel, "Sizi görmeye mi geldi?" diye sordu.

"Evet, Boston'daydı, işyerime uğradı. Mektubunuzu aldığım gündü."

İsabel belli bir kaygıyla, "Ona söylediniz mi?" diye sordu.

"Hayır. Söylemek istemedim. Çok geçmeden duyacaktır; o her şeyi duyar."

İsabel yeniden gülümsemeye çalışarak, "Ben yazarım ona; sonra da o bana yazar ve paylar beni," dedi.

Ancak, Caspar katı ciddiliğini bozmadı. "Sanırım hemen buraya gelecek," dedi.

"Özellikle beni paylamak için mi?"

"Bilmiyorum. Avrupa'yı tam olarak görmediğini düşünüyor gibiydi."

"Bunu söylediğinize sevindim. Hazırlıklı olmam gerek."

Goodwood bir an gözlerini yere dikti; sonra kaldırarak, "Bay Osmond'u tanıyor mu?" diye sordu.

"Biraz. Yalnız, ondan hoşlanmıyor. Ama elbette ki, Henrietta'yı sevindirmek için evlenecek değilim." İsabel arkadaşı Stackpole'u biraz daha sevindirmeye çalışsaydı, zavallı Caspar için ne iyi olurdu; ama bu düşüncesini İsabel'e söylemedi Caspar; yalnızca, hemen düğünün ne zaman yapılacağını sordu. İsabel buna, daha bilmediği karşılığını verdi. "Yakında olacağını söyleyebilirim, o kadar. Sizin dışınızda bir de Bay Osmond'un eski bir dostu dışında hiç kimseye söylemedim daha."

"Akrabalarınızın hoşlanmayacakları bir evlilik mi bu?"

"Gerçekten hiçbir fikrim yok. Dediğim gibi, dostlarım için evlenmiyorum ben."

Caspar, sesini yükseltmeden, yorum yapmadan, tümüyle incelikten yoksun bir biçimde, yalnızca soru sormaya devam etti. "Öyleyse kim ve neyin nesidir bu Bay Gilbert Osmond?"

"Kim ve neyin nesi mi? Çok iyi ve çok onurlu bir insan olmanın dışında, hiç kimse ve hiçbir şey. İş güç sahibi ya da varlıklı değil; belli bir alanda tanınmışlığı da yok."

İsabel, Bay Goodwood'un sorularından hoşlanmadı, ama içinden, elinden geldiğince isteklerini karşılamanın kendisi için bir borç olduğunu düşünüyordu. Zavallı Caspar'ın istekleri pek fazla karşılanmış gibi görünmüyor, gözlerini genç kıza

dikmiş, dimdik oturuyordu. "Nereli? *Ayit* olduğu bir yeri yurdu var mı?"

İsabel onun "ayit" deyiş biçimini daha önce hiç bu denli batıcı bulmamıştı. "Yeri yurdu yok. Ömrünün çoğunu İtalya'da geçirmiş."

"Mektubunuzda Amerikalı olduğunu söylemiştiniz. Asıl doğduğu bir yer yok mu?"

"Evet, ama unutmuş orayı. Küçükken ayrılmış."

"Hiç geri gitmemiş mi?"

İsabel, yüzü al al, "Neden geri gitsin?" diye savundu. "Bir işi yok ki."

"Gezmek için gidebilirdi. Birleşik Amerika'yı sevmiyor mu?"

"Tanımıyor. Sonra, çok sessiz ve sade biridir o – İtalya'yla yetiniyor."

Goodwood, sıkıcı bir yalınlıkla ve bir özdeyiş yaratma çabası göstermeden, "İtalya'yla ve sizinle," dedi. Sonra birden ekledi: "Şimdiye kadar ne yaptı?"

"Benimle evlenebilmek için mi? Hiçbir şey," diye karşılık verdi. Sabrı neredeyse taşma noktasına gelen İsabel biraz sertleşti. "Büyük işler yapmış olsaydı, beni daha kolay bağışlar mıydınız? Bırakın artık peşimi, Bay Goodwood; düpedüz sıradan biriyle evleniyorum ben. Ona karşı bir ilgi göstermeye çalışmayın. Elinizden gelmez."

"Ben onun değerini anlayamam; bunu mu demek istiyorsunuz? Sonra, düpedüz sıradan biri demek istediğiniz falan da yok. Başka hiç kimse öyle düşünmese bile, siz onun yüce biri, büyük biri olduğunu düşünüyorsunuz."

İsabel kızardı; arkadaşının gerçekten zeki olduğunu düşündü; daha önce Caspar'ın hiç ince bulmadığı sezgi gücüne aşkın katkısının bir kanıtıydı bu elbette. "Neden hep başkalarının ne düşündüğü konusuna dönüyorsunuz? Bay Osmond'u sizinle tartışamam ben."

Caspar sağduyulu bir biçimde, "Elbette," dedi. Ve –sanki yalnızca buna hak vermekle kalmamış, aynı zamanda tartışabilecekleri başka bir şey de yokmuş gibi– kaskatı bir çaresizlik içinde orada oturdu.

Bunun üzerine İsabel konuştu: "Görüyorsunuz pek bir şey kazanmış değilsiniz; size ne kadar az teselli ya da iç rahatlığı sağlayabiliyorum."

"Sizden bana pek fazla bir şey vermenizi beklemedim."

"Öyleyse neden geldiniz, anlamıyorum."

"Geldim, çünkü sizi bir kez daha görmek istedim – şimdiki halinizde olsa bile."

"Teşekkür ederim; ama biraz bekleseydiniz nasıl olsa bir gün karşılaşacaktık; ikimiz için de şimdikinden daha hoş bir karşılaşma olurdu bu."

"Evlenmenizi mi bekleseydim? Ben de işte bunu yapmak istemedim. O zaman değişmiş olacaksınız."

"Pek fazla değişmem. O zaman da çok iyi dost olacağız. Göreceksiniz."

Bay Goodwood acı acı, "Durumu daha da kötüleştirir bu," dedi.

"Hiç yardımcı olmuyorsunuz! Duruma razı olmanıza yardım edeceğim diye, sizden hoşlanmamaya söz veremem."

"Verseniz de önemi yok!"

İsabel bastırdığı sabırsız bir hareketle ayağa kalktı ve pencereye yürüdü, dışarıya bakarak kısa bir süre orada kaldı. Arkasına döndüğünde, konuğu hâlâ kımıldamadan yerinde oturuyordu. Yeniden ona doğru ilerledi ve elini biraz önce terkettiği iskemlenin arkasına koyarak durdu. "Siz şimdi, yalnızca bana şöyle bir bakmak için mi buraya kadar geldiniz yani? Bu belki sizin için iyi olmuştur ama, benim için değil."

"Sesinizi duymak istedim."

"Duydunuz işte; görüyorsunuz pek tatlı şeyler söylemiyor."

Caspar, "Gene de bana hoş geliyor," dedi ve ayağa kalktı.

İsabel o gün erkenden, Caspar'ın Floransa'da olduğu ve izniyle, bir saat içinde kendisini görmeye geleceği haberini alınca, acı ve öfke duymuştu. Haberi getiren kişiye dilediği zaman gelebileceğini bildirmişti, ama kızmış ve üzülmüştü. Duyguları onu görünce de değişmedi; Caspar'ın orada oluşu bile ağır imalarla doluydu; İsabel'in hiçbir zaman kabul edemeyeceği anlamlar taşıyordu – haklılık, sitem, başa kakma, paylama, amacından caydırma bek-

lentisi. Ancak, bütün bunlar ima edilmiş olsa bile, söze dökülmemişti; ve gariptir ki şimdi genç kızımız, konuğunun bu olağanüstü öz denetimine içerlemeye başlamıştı. Caspar'da kendisini kızdıran sessiz bir mutsuzluk havası vardı; elini bağlayıp oturuşu, İsabel'in yürek atışlarını hızlandırıyordu. Genç kız, tedirginliğinin arttığını seziyor; içinden öfkesinin, haksızlık eden bir kadının öfkesine benzediğini söylüyordu. Kendisi haksızlık etmiş değildi; neyse ki, yutmak zorunda olduğu böyle acı bir lokma yoktu ortada; ama gene de Caspar onu biraz suçlasın isterdi. İsabel görüşmenin kısa sürmesini dilemişti; çünkü bir amaç taşımıyordu, yakışıksızdı; ama şimdi Caspar gitmeye davranınca, nişanlandığını özenle seçilmiş birkaç sözcükle açıklamak amacıyla ona bir ay önce yazdığı mektuptakinden daha iyi bir savunma yapmasına fırsat verecek tek söz söylemeden ayrılıp gider diye, birden büyük bir korkuya kapıldı. Ancak, haksızlık etmemişse, neden kendini savunmak istiyordu? Bay Goodwood'un kızmasını istemek, İsabel'in aşırı cömertliğindendi. Ve Caspar o sırada güçlükle kendini tutmaya çalışıyor olmasa, İsabel'in birden atılıp Caspar'ı onu suçlamakla suçluyormuş gibi bir edayla konuşması karşısında kızabilirdi: "Sizi aldatmış değilim ben! Tümüyle özgürdüm!"

"Evet, biliyorum," dedi Caspar.

"Dilediğimi yapacağım konusunda sizi kesinlikle uyarmıştım"

"Belki hiç evlenmem, demiştiniz ve bunu öyle bir biçimde söylemiştiniz ki, size iyice inanmıştım."

İsabel bir an düşündü. "Evlenmeye kalkışmama ben kendim, herkesten daha çok şaşırdım," dedi.

Caspar konuşmayı sürdürdü: "Nişanlandığımı duyarsanız, inanmayın demiştiniz. Yirmi gün önce sizden duydum, ama daha önceki sözünüzü anımsadım. Belki bir yanlışlık var diye düşündüm; biraz da bunun için geldim."

"Kendi ağzımdan bir daha işitmek istiyorsanız, hemen söyleyeyim. Ortada bir yanlış yok."

"Bunu odaya girer girmez anlamıştım."

İsabel biraz sertçe sordu: "Evlenmeden kalsam, bunun size ne yararı olabilirdi ki?"

"Bence öylesi daha iyi."

"Biraz önce dediğim gibi, çok bencilsiniz."

"Biliyorum. Demir gibi bencilim ben."

"Demir bile kimi zaman erir! Mantıklı davranırsanız, yeniden görüşebiliriz."

"Şimdi mantıklı saymıyor musunuz beni?"

İsabel birden alçak gönüllü davranıp, "Size ne diyeceğimi bilmiyorum," karşılığını verdi.

Genç adam, "Uzun bir zaman sizi rahatsız etmeyeceğim," diye ekledi. Kapıya doğru bir adım attı, ama durdu. "Gelişimin bir amacı da, fikrinizi neden değiştirdiğinizi açıklamak için neler söyleyeceksiniz duymak istedim."

İsabel'in alçak gönüllülüğü gene birden terketti onu. "Açıklamak için mi? Açıklamak zorunda olduğumu mu düşünüyorsunuz?"

Caspar sessiz, uzun bakışlarından biriyle baktı. "Çok kesin söylemiştiniz. Sözünüze inanmıştım."

"Ben de inanıyordum. Sanıyor musunuz ki, istesem de açıklayabilirim?"

"Hayır, açıklayamazsınız sanırım. Her neyse, ben yapmak istediğim şeyi yaptım. Sizi gördüm."

İsabel hemen, "Bu korkunç yolculukları ne kadar az önemsiyorsunuz," dedi; sözlerindeki anlamsızlığı kendisi de sezdi.

"Böyle bir şeyden etkileneceğim diye korkuyorsanız, içiniz rahat olsun," dedi Caspar. Bu kez gerçekten döndü ve aralarında ne bir el sıkışma, ne bir vedalaşma oldu. Caspar kapıya gelince durdu, eli tokmaktaydı. Sesi titremeden, "Yarın Floransa'dan ayrılıyorum," dedi.

Genç kız heyecanla, "Bunu duyduğuma çok sevindim!" diye karşılık verdi. O gittikten beş dakika sonra, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

33

Ancak, İsabel'in ağlama nöbeti çok geçmeden kesildi; bir saat sonra haberi teyzesine verdiğinde, izleri de yokolmuştu. Bu ifadeyi kullanıyorum çünkü İsabel Bayan Touchett'in bundan hoşlanmayacağını çok iyi biliyordu; haberi vermek için yalnızca Caspar Goodwood'la görüştükten sonraki bir zamanı beklemişti. Bu konuda onun neler söyleyeceğini işitmeden, durumu herkese bildirmenin onurlu bir davranış olmayacağı yolunda garip bir izlenime kapılmıştı. Goodwood, İsabel'in beklediğinden çok azını söylemişti; bu yüzden de İsabel şimdi vakit yitirmiş olduğu duygusuyla bir parça kızgındı. Ama artık yitirmeyecekti; öğle yemeğinden önce teyzesi oturma odasına gelinceye kadar bekledi, sonra söze başladı: "Lydia teyze, size bir şey söyleyeceğim."

Bayan Touchett bir parça irkildi ve neredeyse öfkeyle baktı. "Gerek yok; ne söyleyeceğini biliyorum."

"Nasıl bilirsiniz, bilmiyorum."

"Pencerenin açık olduğunu nasıl bilirsem, öyle – esintiyi sezerek. Sen o adamla evleneceksin."

İsabel büyük bir vakarla, "Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu.

"Madam Merle'in dostuyla – Bay Osmond'la."

"Ona neden Madam Merle'in dostu diyorsunuz, anlamıyorum. En çok bu yönüyle mi tanınıyor?"

Bayan Touchett sesini yükselterek, "Dostu değilse, olmalı – kadının kendisi için yaptıklarından sonra!" dedi. "Madam Merle'den beklemezdim bunu; düş kırıklığına uğradım."

İsabel ateşli ama soğuk bir tavırla konuştu: "Madam Merle'in benim nişanlanmamla herhangi bir ilgisi bulunduğunu söylemek istiyorsanız, çok yanılıyorsunuz."

"Yani, senin kendi çekiciliğinin, bu beyin sana doğru itilip zorlanmasına gerek olmaksızın, yettiğini mi söylemek istiyorsun? Çok haklısın. Dehşet bir çekiciliğin var senin, ama Madam Merle aklına sokmasaydı, Bay Osmond hiçbir zaman seni düşünmeye cüret edemezdi. Kendini çok beğenir, ama sıkıntıya girecek bir adam değildir. Sıkıntıya onun adına Madam Merle girdi."

İsabel bilerek gülümsedi ve yüksek bir sesle, "Kendi adına çok uğraştı o!" dedi.

Bayan Touchett sertçe başını salladı, "Sanırım uğraşmıştır, sana kendini bu kadar çok sevdirdiğine göre."

"Sizin bile ondan hoşlandığınızı sanıyordum."

"Hoşlanıyordum – bir zamanlar; ona bu yüzden kızıyorum ya."

"Bana kızın, ona değil."

"Sana sürekli kızıyorum; sana kızmam yetmiyor! Bunun için mi Lord Warburton'un teklifini geri çevirdin?"

"Lütfen o konuya dönmeyin. Başkaları hoşlandığına göre, Bay Osmond'dan ben neden hoşlanmayacak mışım?"

Bayan Touchett açıkladı: "Başkaları, en çılgın anlarında bile, onunla evlenmek istemedi. O adam bir hiç."

"İyi ya, o zaman bana zararı dokunmaz," dedi İsabel.

"Mutlu olacağını sanıyor musun? Bilmelisin ki, bu gibi davranışlar hiç kimseyi mutlu etmez."

"Öyleyse modayı ben başlatırım. İnsan ne için evlenir?"

"Sen ne için evleneceksin, ancak tanrı bilir. İnsanlar genellikle, bir ortaklık kurar gibi – bir ev açmak için evlenirler. Ama senin kuracağın ortaklıkta her şey senden çıkacak."

İsabel, "Sorun Bay Osmond'un zengin olmaması mı? Bundan mı söz ediyorsunuz?" diye sordu.

"Parası yok; adı sanı yok; önemli biri değil. Ben böyle şeylere değer veririm; bunu söyleyecek cesaretim de var; bence bunlar çok değerli şeyler. Bir sürü başka insan aynı şeyi düşünür; böyle düşündüklerini belli de ederler ama başka bir neden ileri sürerler."

İsabel bir parça durakladı. "Ben değeri olan her şeye değer veriyorum sanırım. Paraya çok önem veririm, işte bu yüzden Bay Osmond'un da biraz parası olsun istiyorum," dedi.

"Para ver ona öyleyse, ama başka biriyle evlen."

Genç kız, "Adı benim için yeterli. Çok hoş bir adı var. Benimki öyle ahım şahım bir ad mı sanki?" diye ekledi.

"Değilse iyileştirmeye çalışmalısın işte. Sayılı Amerikan adları on, on ikiyi geçmez. İyilik olsun diye mi evleneceksin onunla?"

"Lydia Teyze, evleneceğimi size bildirmek görevimdi, ama sanmıyorum ki nedenini açıklamak görevim olsun. Olsa bile, açıklayamazdım. Onun için üstüme varmayın lütfen; bu konudan söz edince size karşı zayıf durumda oluyorum. Bu konuda konuşamam."

"Üstüne vardığım yok, ben yalnızca sana karşılık veriyorum: Akılsız olmadığımı göstermem gerekiyor. Olacakları gördüm ve sesimi çıkarmadım. Ben kimseye karışmam."

"Doğru, karışmazsınız, size gönül borcum var. Çok düşünceli davrandınız."

Bayan Touchett, "Düşüncelilik değildi – kolayına kaçmaktı," dedi. "Ama Madam Merle'le konuşacağım."

"Neden durmadan onu işin içine katıyorsunuz anlamıyorum. Bana karşı hep çok iyi bir dost oldu o."

"Olabilir. Ame bana karşı kötü bir dost oldu."

"Size ne yaptı?"

"Beni aldattı. Nişanlanmanı engellemeye hemen hemen söz vermişti bana."

"Engelleyemezdi."

"O her şey yapabilir; işte kendisini hep bunun için sevmişimdir. Elinden her rolü oynamak geldiğini biliyordum; ancak bunları tekerteker oynadığını sanmıştım. Aynı anda iki rol oynayacağını bilemedim."

"Size hangi rolü oynamış olabilir, bilemem; bu ikiniz arasında bir şey. Bana karşı her zaman dürüst ve nazik davrandı, beni hep sevdi."

"Sever elbet; kendi adayı ile evlenmeni istiyordu senin. Bana sadece araya girmek için seni gözetlediğini söylemişti."

İsabel açıklamasındaki yetersizliği bile bile, "Sizi sevindirmek için söylemiştir bunu," dedi.

"Aldatarak mı sevindirecekmiş? Böyle düşünmeyecek kadar iyi tanır o beni. Şimdi seviniyor muyum?"

İsabel, "Sizin hiçbir şeye fazla sevindiğinizi sanmıyorum," diye karşılık vermek zorunda kaldı. "Madam Merle gerçeği öğreneceğinizi biliyorsa, içtensiz davranmakla ne kazandı?"

"Gördüğün gibi, zaman kazandı. Ben o araya girecek diye beklerken, sen uygun adım ilerliyordun, o da aslında trampeti çalıyordu."

"Peki öyle olsun. Ama, siz kendiniz uygun adım ilerlediğimi gördüğünüzü kabul ediyorsunuz; Madam Merle uyarıda bulunmuş bile olsaydı, beni durdurmaya kalkışmazdınız siz."

"Evet ama, bir başkası kalkışırdı."

İsabel teyzesine uzun uzun bakarak, "Kim?" diye sordu.

Bayan Touchett'in genellikle hareketli olan küçük parlak gözleri, bu bakışa karşılık vermeden öylece kaldı. "Ralph'ı dinler miydin?"

"Bay Osmond'u kötüleseydi, dinlemezdim."

"Ralph insanları kötülemez; bunu iyi bilirsin. Sana çok düşkündür o."

"Düşkün olduğunu biliyorum," dedi İsabel, "Ve şimdi bunun değerini anlıyorum; çünkü o bilir ki, ben bir şey yaparsam, bunun bir nedeni vardır."

"Bunu yapacağına hiçbir zaman inanmadı. Senin böyle bir şey yapabileceğini söyledim kendisine, o da tersini savundu."

Genç kız güldü. "Tartışma olsun diye yapmıştır bunu. Ralph'ı sizi kandırmakla suçlamıyor da, Madam Merle'i niçin suçluyorsunuz?"

"Ralph hiçbir zaman engel olacakmış gibi davranmadı."

İsabel neşeyle,"Sevindim buna!" dedi ve hemen ekledi: "Lütfen, gelince ilk iş ona nişanlandığımı söyleyin."

Bayan Touchett, "Elbette söylerim," dedi. "Bu konuda artık sana bir şey demeyeceğim, ama bil ki, başkalarıyla konuşacağım."

"Dilediğiniz gibi olsun. Ben, nişanın açıklanması benden değil, sizden gelirse çok daha iyi olur demek istedim, o kadar."

"Haklısın; böylesi çok daha uygun olur!" Bunun üzerine teyze ile yeğen kahvaltıya gittiler ve Bayan Touchett sözünde durarak Gilbert Osmond'un adını anmadı. Ancak, bir süre sessizlikten sonra, İsabel'e bir saat önce kendisini görmeye gelenin kim olduğunu sordu.

İsabel yanakları kızararak, "Eski bir dost – Amerikalı bir bey," dedi.

" Amerikalı bir bey elbette. Sabahın saat onunda gelen biri, Amerikalı bir bey olabilir ancak."

"Saat on buçuktu; çok acelesi vardı, bu akşam buradan gidiyor."

"Dün gelemez miydi, her zamanki ziyaret vaktinde?"

"Buraya daha dün gece gelmiş."

Bayan Touchett sesini yükselterek,"Floransa'da yalnızca yirmi dört saat mi kalıyor?" dedi. "Gerçekten de Amerikalı bir beymiş."

İsabel, Caspar Goodwood'un kendisi için yaptıklarını aykırı bir hayranlık duygusuyla düşünerek, "Gerçekten öyledir," dedi.

İki gün sonra Ralph geldi; İsabel, teyzesinin büyük olayı hiç vakit geçirmeden oğluna bildirdiğinden emindi, ama o, bildiğini önce açıkça belli etmedi. Doğal olarak, konuştukları ilk konu Ralph'ın sağlığıydı; İsabel'in Korfu hakkında soracak bir sürü sorusu vardı. Ralph odaya girdiği zaman, görünüşü genç kızı derinden sarsmıştı; daha önce ne kadar hasta göründüğünü unutmuştu. Bugün, Korfu'dan sonra bile, çok hasta görünüyordu; acaba durumu gerçekten daha mı kötü, yoksa ben hasta biriyle yaşamayı mı unuttum, diye düşündü İsabel. Zavallı Ralph, yaşı ilerledikçe de geleneksel anlamda güzelliğe biraz olsun yaklaşmıyordu; şimdi anlaşılan sağlığını büsbütün yitirmiş olması, onun görünüşündeki doğal garipliği azaltmamıştı. Hastalıklı, bitkin, ama hâlâ canlı ve alaycı yüzü, kağıtlarla yamanmış, sarsak bir fener gibi ışıklıydı; seyrek favorileri zayıf yanaklarında ölgün duruyordu; burnunun aşırı kancası şimdi daha belirgindi. İyice zayıftı; zayıf, uzun ve gelişigüzel bağlanan eklemlerin gevşek uyumu ile sarsak. Kahverengi kadife ceketi kış yaz üstündeydi; elleri ceplerinden çıkmıyordu; büyük bedensel çaresizlik içinde olduğunu

gösteren bir biçimde ayaklarını sürüyor, yalpalıyor, tökezliyordu. Kendi düşkünlüğünü bile genel bir komedinin parçası sayan hasta ve alaycı kişiliğini ortaya her zamankinden daha çok çıkaran belki de işte onun bu garip yürüyüşüydü. Aslında hastalığı, belki de Ralph'ın, kendi varoluşuna anlam veremediği bir dünyaya bakışındaki, o ciddilikten uzak tutumun başlıca nedeniydi. İsabel onun çirkinliğine alışıp sevmeye bile başlamış, sakarlığını cana yakın bulur olmuştu. Aralarındaki yakınlık, bu nitelikleri sevimli yapıyordu; Ralph'ın tatlı bir insan oluşu bunlardan kaynaklanıyor gibiydi. Ralph öyle tatlıydı ki, onun hasta olduğu duygusu, o zamana kadar İsabel'e bir bakıma rahatlık vermiş; sağlık durumu, sınırlayıcı bir etken gibi değil de, bir tür zihinsel üstünlük olarak görünmüştü; çünkü durumu, Ralph'ı tüm meslek ve görev duygularından kurtarıyor, geride ona yalnızca kendine özgü olabilme gibi bir ayrıcalık bırakıyordu. Böylece ortaya çok hoş bir kişilik çıkmıştı; hastalığın bayatlatıcı etkisinden uzaktı; çok hasta olduğunu benimsemiş, gene de ne yapıp edip hasta diye tanımlanmaktan kurtulmuştu. Ralph hakkındaki izlenimi eskiden böyleydi İsabel'in; ona acıdığı zamanlar olmuştu, ama yalnızca üstünde düşündüğü zamanlar. Sık sık düşündüğü için, ona karşı biraz acıma duygusu beslemişti; ama İsabel, bu önemli yeteneği kendisine acımandan çok, acıyan için değer taşıyan bu soylu duyguyu boşa harcamaktan her zaman korkardı. Ancak şimdi, zavallı Ralph'ın ömür çizgisinin beklenenden daha kısa olduğunu görmek için, büyük bir seziş gücüne gerek yoktu. Özgür, pırıl pırıl, cömert bir insandı o; hiç bilgiçlik taslamadan, bilgeliğin tüm aydınlığını taşıyor, ama gene de acıklı bir biçimde ölüyordu.

İsabel, yaşamın kimileri için gerçekten güç olduğunu yeniden anımsadı ve kendisi için ne kadar kolaylaşacağa benzediğini düşününce de, yüzünde ince bir utanç sıcaklığı duydu. Ralph'ın nişanı hoş karşılamadığını işitmeye hazırdı; ama, ona olan sevgisine karşın, bu durumun neşesini kaçırmasına izin vermeyecekti. Onun anlayışsızlığına bile kızmayacaktı, ya da kızmayacağını sanıyordu; çünkü, evlilik yolunda atabileceği her adıma kusur bulmak, Ralph'a tanınan bir ayrıcalık olacaktı –gerçekten de onun doğal eğilimi olacaktı bu. Kuzenler hep insanın kocasından nef-

ret ediyormuş gibi yaparlar; geleneksel, eski bir tutumdur bu– kuzeninizin hep sizi taparcasına seviyormuş gibi davranmasının bir parçasıdır. Ralph her şeyi eleştiren bir insandı; öteki koşulların eşit olması durumunda, elbette ki İsabel de evlenirken, seve seve, bir başkasını olduğu kadar Ralph'ı da sevindirmek isterdi; ancak, yaptığı seçimin onun görüşlerine uygun düşmesine önem vermek, saçmalık olurdu. Sonra, neydi Ralph'ın görüşleri? Lord Warburton'la evlense, iyi olacağına inanıyormuş gibi görünmüştü Ralph; ama yalnızca İsabel o seçkin adamı reddettiği için böyle yapıyordu. Kabul etseydi, Ralph kesinlikle bambaşka bir havaya girerdi; hep karşı görüşü savunurdu o. İnsan her evlilikte kusur bulabilirdi; eleştiriye açık olmak, evliliğin özünde vardı. Aklını toplayıp bir düşünecek olsa, İsabel'in kendisi de bu evliliği ne güzel eleştirebilirdi! Ancak, başka işleri vardı ve Ralph'ın gelip kendisini bu sıkıntıdan kurtarmasını sevinçle karşılayacaktı. İsabel son derece sabırlı ve hoşgörülü olmaya hazırdı. Ralph bunu görmüş olmalıydı; bu yüzden hiçbir şey söylememesi daha da garipti. Üç gün konuşmayınca, İsabel beklemekten usandı; hoşlanmasa bile, biçimsel de olsa, en azından kuralların gereğini yapmalıydı Ralph. Onun hakkında teyzesinin kızından daha çok şey bilen bizler, kolayca inanabiliriz ki, Palazzo Crescentini'ye varışını izleyen saatlerde bu zavallı genç adam, iç dünyasında biçimden biçime girmişti. Annesi daha hoş geldin demeden büyük haberi vermiş; bu haber ona açıkça, annesinin öpücüğünden daha soğuk gelmişti. Sarsılmış ve onuru kırılmıştı; hesapları yanlış çıkmış, dünyada en çok ilgi duyduğu kişiyi yitirmişti. Kayalarla dolu bir ırmakta giden dümensiz bir tekne gibi, evin içinde amaçsızca dolaşıp durdu; ya da sarayın bahçesinde, başı arkada, şapkası gözlerinin üstünde, uzun bacaklarını uzatarak, büyük bir kamış iskemlede oturup kaldı. Yüreği üşüyordu; ömründe bundan daha az hoşlandığı hiçbir şey olmamıştı. Ne yapabilir, ne söyleyebilirdi ki? Bu kız yola gelmez biriyse, bundan hoşlanıyormuş gibi davranabilir miydi Ralph? Onu yola getirmeye kalkışmak, ancak çaba başarıya ulaşacaksa doğru olurdu. Onu, derin kurnazlığına boyun eğdiği bu adamda herhangi bir alçaklık ya da uğursuzluğun varlığına inandırmaya çalışmak, ancak inanabilmesi durumunda

akıllıca iyi bir iş olurdu. Yoksa, Ralph kendi başına dert açardı, o kadar. Düşüncelerini söylemek de saklamak da aynı ölçüde çaba istiyordu; nişanı ne içtenlikle onaylayabiliyor, ne de umutla karşı çıkabiliyordu. Bu arada, nişanlı çiftin her gün karşılıklı bağlılık antlarını yenilediklerini biliyor – ya da öyle sanıyordu. O sıralarda Osmond'un Plazzo Crescentini'ye pek geldiği yoktu; ama nişan açıklandıktan sonra bir engel kalmadığından, İsabel onunla başka bir yerde her gün buluşuyordu. Genç kız, tuttuğu yolu onaylamayan teyzesine borçlu kalmamak için, aylığına bir araba tutmuştu; sabahları Cascine'ye bu arabayla gidiyordu[24]. Kent dışındaki bu bakımsız parkta, sabahın erken saatlerinde ortada kimse olmuyor, genç kızımız da sevgilisiyle parkın en sessiz yerinde buluşup İtalya'nın kül rengi gölgelerinde onunla bir süre geziniyor ve bülbülleri dinliyordu.

24 Cascina, Floransa'da bir park

34

Bir sabah, gezintiden dönüşünde, öğle yemeğinden yarım saat kadar önce, İsabel arabasını sarayın avlusunda bıraktı, büyük merdivenlerden çıkacak yerde, avluyu geçti, bir başka kemerli yoldan yürüdü ve bahçeye girdi. O sırada buradan daha şirin bir yer düşünülemezdi. Her yanı öğle vaktinin durgunluğu kaplamıştı; ılık, durgun ve çevresi kuşatılmış gölgede, kemeriyeler sanki geniş mağaralara dönüşmüştü. Ralph buranın duru karanlığında, bir Terpischore heykelinin (Bernini'nin tarzında yapılmış ince parmaklı, kabarık giysili, dans eden bir su perisi) kaidesinde oturuyordu[25]; duruşundaki aşırı rahatlığa bakıp İsabel önce onun uyuduğunu sandı. Çimlerin üstündeki sessiz adımları, onu uyandırmamıştı; dönüp gitmeden önce durdu ve bir süre baktı. Bu sırada Ralph gözlerini açınca, onunkinin eşi bir bahçe iskemlesine oturdu. Ralph'a kızdığından, onu ilgisizlikle suçlamıştı; ama bir şeyleri enine boyuna düşündüğünü açıkça görüyordu. Ancak onun bu dalgın görünüşünü, biraz artan güçsüzlüğünden kaynaklanan bir gevşekliğe yordu, biraz da babasından kalan mal mülkle ilgili, Bayan Touchett'in onaylamadığı ve İsabel'e dediğine göre, şimdi bankanın öteki ortaklarının da karşı çıktıkları birtakım garip düzenlemelerden doğan sıkıntılara. Annesi, Ralph Floransa'ya geleceğine İngiltere'ye gitmeliydi, diyordu; aylarca oraya uğramamış; bankayla, Patagonya'nın durumuyla ilgilendiğinden daha fazla ilgilenmemişti.

İsabel,"Özür dilerim, seni uyandırdım. Çok yorgun görünüyorsun,"dedi.

25 Terpsichore: Dans ve lirik şiir esin perisi; Giovanni Bernini (1598-1680), barok dönem İtalyan mimar ve heykeltraşı.

"Kendimi çok yorgun hissediyorum. Ama uyumuyordum. Seni düşünüyordum."

"Yorgunluğun ondan mı?"

"Evet öyle. Bir çıkış yok. Yol uzun ve ben bir yere varamıyorum."

İsabel şemsiyesini kapatarak, "Nereye varmak istiyorsun?" diye sordu.

"Nişanlanman konusunda ne düşündüğümü kendi kendime doğru dürüst açıklayabilme noktasına."

İsabel hafife alarak, "Çok fazla düşünme sen bunu," dedi.

"Bu seni ilgilendirmez mi demek istiyorsun?"

"Bir noktadan sonra, evet."

"Benim de saptamak istediğim nokta işte bu. Belki nezakette kusur ettiğimi düşünmüşsündür. Seni hiç kutlamadım."

"Elbette dikkatimi çekti. Neden sesin çıkmadı diye merak ettim."

"Geçerli pek çok neden vardı. Şimdi söyleyeceğim sana," dedi Ralph. Şapkasını çıkardı, yere koydu; sonra İsabel'e bakarak oturur duruma geçti. Bernini'nin altında geriye yaslandı, başını mermer kaideye dayadı, kolları iki yanına düşmüş, elleri geniş iskemlesinin kollarında duruyordu. Sıkıntılı ve rahatsız görünüyordu; uzun uzun durakladı. İsabel sesini çıkarmadı; insanlar sıkıntılı bir duruma düştüklerinde genellikle üzülürdü, ama Ralph'ın, onun verdiği yüce karara saygılı olmayan tek söz söylemesine yardım etmemekte kararlıydı. Sonunda genç adam, "Şaşkınlığım daha geçmedi sanırım," diye devam etti. "Başkaları neyse ama, senin yakalandığını göreceğimi sanmazdım."

"Buna neden yakalanmak diyorsun, anlamıyorum."

"Çünkü kafese konacaksın."

"Kafesimi seviyorsam, bunun seni üzmemesi gerekir."

"Benim de şaştığım bu ya; işte hep bunu düşünüyorum."

"Düşünüyorsan, benim de konuyu ne kadar çok düşünmüş olduğumu tahmin edebilirsin. Ben iyi bir şey yaptığıma eminim."

"Çok değişmiş olmalısın. Bir yıl önce özgürlüğüne her şeyden fazla değer veriyordun. Yalnızca yaşamı görmek istiyordun."

"Gördüm," dedi İsabel. "Kabul ediyorum ki, şimdi o kadar da çekici gelmiyor bana bu geniş alan."

"Ben de çekicidir demiyorum; ama senin onu güzel bulduğunu, baştan sona gözden geçirmek istediğini sanıyordum."

"Bu kadar geniş kapsamlı bir şeyin yapılamayacağını anladım. İnsan bir köşe seçip toprağın o bölümünü işlemeli."

"Bence de öyle. Ayrıca, seçebileceği en iyi köşeyi seçmeli insan. Bütün kış o güzel mektuplarını okurken, kendine bir köşe seçmekte olduğunu bilmiyordum. Hiç sözünü etmedin; sessizliğin hazırlıksız yakalanmama neden oldu."

"Sana yazabileceğim bir konu değildi. Ayrıca, olacakları bilmiyordum. Her şey son günlerde olup bitti. Ama, hazırlıklı olsan ne yapardın?"

"Biraz daha beklemeni söylerdim."

"Neyi bekleyecektim?"

Ralph, bir yandan elleri ceplerine giderken, anlamsız bir gülümsemeyle, "Bir parça daha aydınlanmak için," dedi.

"Işığım nereden gelecekti? Senden mi?"

"Bir iki kıvılcım çakabilirdim belki."

İsabel daha önce çıkarıp dizinin üstüne koyduğu eldivenlerini düzeltti. Bu hareketindeki yumuşaklık bir rastlantıydı, çünkü yüzünde herhangi bir uzlaşma ifadesi yoktu. "Sözü dolandırıp duruyorsun, Ralph. Bay Osmond'dan hoşlanmadığını söylemek istiyor, ama söylemeye korkuyorsun."

"'Yaralamak istiyor, ama vurmaktan korkuyorsun' mu demek istiyorsun? Onu yaralamak istiyorum, evet – ama seni yaralamak istemem. Ben senden korkuyorum, ondan değil. Onunla evlenirsen, şimdi aklımdakileri söylemek benim için iyi bir şey olmayacak."

"Evlenirsem! Beni caydırabilmeyi umduğun oldu mu hiç?"

"Bu sana çok budalaca geliyordur elbet."

İsabel biraz durdu, sonra, "Hayır, çok dokunaklı geliyor" dedi.

"Aynı kapıya çıkar. Bu umut beni öyle gülünç duruma sokuyor ki, acıyorsun bana."

İsabel uzun eldivenlerini gene okşarcasına düzeltti. "Bana

karşı büyük bir sevgin olduğunu biliyorum. Bundan kurtulamam."

"Tanrı aşkına kurtulmaya çalışma. İyice gözünün önünde tut bu gerçeği. Başarılı olmanı ne kadar çok istediğime inanırsın o zaman."

"Sen ne kadar az güveniyorsun bana!"

Bir an sessizlik oldu; öğle sıcağı sanki kulak kabartmış dinliyordu. Ralph, "Sana güveniyorum, ama ona güvenim yok," dedi.

İsabel gözlerini kaldırdı ve büyük büyük açarak Ralph'a derinden baktı. "Konuştun işte şimdi, düşünceni bu kadar açıkça ortaya koyduğuna sevindim. Ama bunun acısını çekeceksin," dedi.

"Haksızlık etmezsen, çekmem."

"Ben hiç haksızlık etmem," dedi İsabel. "Sana kızmıyorum, daha iyi bir kanıtı olabilir mi bunun? Bana ne oldu bilmem, ama kızmadım işte. Söze başladığında kızgındım, ama geçti. Belki kızmam gerekiyor, ama Bay Osmond aynı düşüncede olmazdı. O benim her şeyi bilmemi istiyor; işte onu bu yüzden seviyorum. Senin bir çıkarın yok, biliyorum. Genç kızken sana öyle pek iyi davranmadım ki, evlenmemi istemeyesin. Çok iyi öğütler verirsin sen; sık sık verdin. Hayır, çok sakinim; senin görüşlerine hep güvendim." İsabel sakin oluşuyla öğünerek, ama denetim altında tuttuğu bir tür coşkuyla konuşmuştu; haksızlık etmemek isteğiyle çırpınıyordu; bu durum Ralph'ın içine dokunuyor; yaraladığı bir canlının dönüp kendisini okşaması gibi bir etki uyandırıyordu. Sözünü kesmek, ona yeniden güven vermek istedi; kısa bir süre anlamsız bir biçimde kararsız kaldı; sözlerini geri almak istiyordu. Ama İsabel fırsat vermedi; kahramanlık çizgisini bir ucundan yakaladığını düşünerek, bu yönde ilerlemek isteğiyle sözlerini sürdürdü: "Görüyorum ki, düşündüğün özel bir şey var; bunu işitmeyi çok isterim. Kendini değil, beni düşündüğüne eminim; bunu seziyorum. Bu konuyu tartışmamız garip geliyor; ama sana kesinlikle söylemeliyim ki beni kararımdan caydırmayı umuyorsan, hiç zahmet etme. Bir santim bile kımıldatamazsın; çok geç artık. Dediğin gibi, yakalanmış durumdayım. Bunu anımsamak elbette senin için

hoş olmayacak, ama duyduğun acı kendi düşüncelerinde kalacak. Ben seni hiçbir zaman suçlamayacağım."

Ralph, "Suçlayacağını ben de sanmam," dedi. "Senin yapacağın evliliğin bu tür bir evlilik olacağını hiç düşünmemiştim."

"Ne tür bir evlilikmiş bu, lütfen söyler misin?"

"Pek bilmiyorum. Nasıl olması gerektiğini değil de, nasıl olmaması gerektiğini düşünmüştüm ben. Böyle – bu tip birine karar vereceğini sanmıyordum."

"Bay Osmond'un tipinde ne var – kendisine tip denebilirse? Benim onda gördüğüm şey, çok bağımsız, çok bireysel oluşu. Hakkında kötü ne biliyorsun ki? Onu hemen hemen hiç tanımıyorsun."

"Doğru, onu pek az tanıyorum ve itiraf edeyim ki, alçağın biri olduğunu kanıtlayacak olgular, ipuçları yok elimde. Ama gene de, içimde kendini ciddi bir tehlikeye atıyormuşsun gibi bir duygu var."

"Evlilik her zaman ciddi bir tehlikedir; sonra, o da benimki kadar ciddi bir tehlikeye atılıyor."

"Bu onun bileceği iş! Korkuyorsa, vazgeçsin. Keşke geçse."

İsabel iskemlesinde geriye yaslandı, kollarını kavuşturup gözlerini bir süre Ralph'a dikti. Sonunda, soğuk bir sesle, "Seni anladığını sanmıyorum," dedi. "Neden söz ettiğini bilmiyorum."

"Ben senin daha önemli biriyle evleneceğine inanıyordum."

Sesi soğuktu demiştim, ama bu sözler üzerine İsabel'in yüzüne alev gibi bir renk sıçradı. "Kimin için daha önemli? Bence, insanın kocasının kendisi için önemli olması yeterlidir!"

Ralph da kızardı; takındığı tutumdan utanmıştı. Oturuş biçimini değiştirmek için doğruldu, sonra, ellerini dizlerine koyarak, öne eğildi. Gözlerini yere dikti; arkasından, son derece saygılı ve düşünceli bir tavırla, "Ne demek istediğimi biraz sonra sana söylerim," dedi. Heyecanlıydı ve konuşmaya can atıyordu; tartışmayı bir kez başlattıktan sonra, düşündüklerinin hepsini ortaya dökmek istiyordu. Ancak bir yandan da son derece yumuşak olmak istiyordu.

İsabel biraz bekledi – sonra kurumlu bir biçimde konuştu: "İnsanlara önem vermemizi gerektiren her konuda, Bay Osmond

üstündür. Belki daha soylu yaratılışta olan kimseler vardır, ama ben bugüne kadar onlardan biriyle tanışmak zevkine erişmedim. Bay Osmond'un kişiliği tanıdıklarımın en güzeli; ben kendisini yeterli buluyorum; ilginç ve akıllı bir insan. Sahip bulunduğu niteliklerle temsil ettiği değerler, beni olası eksikliklerinden çok daha fazla etkiliyor."

Ralph buna karşılık vermeden, "Senin için zihnimde güzel bir gelecek düşlemiştim," dedi. "Sana yüce bir yazgı tasarlayarak oyalanıp eğlenmiştim. Tasarılarımda böyle bir şey yoktu. Göklerden bu kadar kolay ya da çabuk inmeyecektin."

"İnmek mi diyorsun?"

"Sana olanlar konusundaki duygumu anlatıyor bu söz. Sen benim gözümde, erkeklerin başlarının üstünde, maviliklerde uçup yükseliyor –parlak bir ışık içinde süzülüp duruyordun. Ansızın birisi havaya solmuş bir gonca gül– sana ulaşmamış olması gereken bir füze – fırlatıyor ve sen pat diye yere düşüyorsun." Ralph sözünü sakınmadan, "Buna içim burkuluyor, sanki kendim düşmüşüm gibi içim burkuluyor!" dedi.

İsabel'in yüzündeki acı ve şaşkınlık ifadesi arttı. Yeniden "Seni hiç anlamıyorum," dedi. "Geleceğim için bir plan yaparak eğlendiğini söylüyorsun – anlamıyorum bunu. Çok fazla eğlenmesen iyi olur, yoksa eğlenceni benim sırtımdan çıkardığını düşüneceğim."

Ralph başını salladı, "Senin için büyük düşüncelerim olduğuna inanmıyorsan, bundan korkmuyorum," dedi.

Zavallı İsabel, "Uçup yükselmek, süzülüp gitmek sözleriyle ne anlatmak istiyorsun? Şimdi içinde dolaştığımdan daha yüksek bir düzeyde hiç bulunmadım ben," diye ekledi. Sonra, ders verircesine, "Bir kız için, beğendiği bir kimseyle evlenmekten daha yüksek bir şey yoktur," dedi.

"Benim eleştirme cüretinde bulunduğum şey, senin sözünü ettiğimiz kişiyi beğenmen, sevgili kuzenim. Sana uygun birinin, daha canlı, daha büyük, daha özgür yaratılışta olması gerektiğini söylemeliydim." Ralph durakladı, sonra ekledi: "Bilmem ama, Osmond'un – evet, küçük biri olduğu duygusunu içimden atamıyorum." "Küçük" sözcüğünü pek büyük bir güvenle söyleme-

mişti; genç kızın yeniden parlayacağından korkuyordu. Ancak, sessiz kaldığını görünce şaşırdı; sanki düşünüyormuş gibi bir görünüşü vardı.

Üstüne basa basa, "Küçük mü?" dedi İsabel.

"Sanırım sınırlı ve bencil. Kendini çok önemsiyor!"

"Kendine büyük saygısı var; bu yüzden suçlayamam onu. O zaman insan başkalarına daha çok saygı duyabilir."

Ralph genç kızın mantıklı konuşmasıyla bir an rahatladı. "Evet ama her şey göreceli," dedi. "İnsan başka şeylerle – başka insanlarla – olan ilişkilerini içinde duymalı. Bay Osmond'un bunu yaptığını sanmıyorum."

"Ben en çok onun benimle olan ilişkisine bakıyorum. Bu yönden çok iyi."

"Bay Osmond'un kusursuz bir beğenisi var," diye devam etti Ralph. Bir yandan da, kendini zorluyor, kaba tanımlar yapıp haksız duruma düşmeden, Gilbert Osmond'un kötü niteliklerini en iyi biçimde nasıl dile getirebileceğini düşünüyordu. Kişisel olmadan, bilimsel bir tutumla tanımlamak istiyordu onu. "Her şeyi yalnızca beğenisiyle yargılıyor ve ölçüyor, onaylıyor ya da kötülüyor."

"Öyleyse beğenisinin çok ince oluşu sevinilecek bir şey."

"Seni kendine eş seçtiğine göre, gerçekten çok inceymiş. Ama, böyle bir beğeninin –gerçekten çok ince bir beğeninin– keyfi kaçınca nasıl davrandığını hiç gördün mü sen?"

"Umarım ki, kocamın beğenisine ters düşmek talihsizliğine hiçbir zaman uğramam."

Bu sözler üzerine Ralph ansızın dudaklarından dökülen bir öfkeyle, "İnatçılık bu, sana hiç yakışmıyor!," dedi. "Böyle değerlendirilecek bir kimse olmayacaktın sen, kısır bir sanat merakhsının duygularına bekçilik etmekten daha iyi şeyler yapacaktın!"

İsabel hızla ayağa kalktı; Ralph da kalkınca, sanki Ralph diklenmiş ya da bir hakaret savurmuş gibi, birbirlerine bakarak bir an ayakta durdular. Ama İsabel alçak bir sesle, yalnızca, "Fazla ileriye gidiyorsun,"dedi.

"Ben kaygılarımı anlattım – anlattım çünkü seni seviyorum!"

İsabel sarardı: O da mı şu tatsız listedeydi? İçinde birden Ralph'ı silip atmak isteği uyandı. "Demek ki, tarafsız değilsin!" dedi.

Ralph hemen gülümsemeye çalışarak ve bu son sözleriyle, açıklamak istediğinden fazlasını söylediğini düşünerek, "Seni seviyorum, ama umutsuzca seviyorum," dedi.

İsabel yürüyüp uzaklaştı; durdu, gözlerini bahçenin güneşli sessizliğine dikti; ama biraz sonra yeniden Ralph'a döndü. "Öyleyse, korkarım ki, konuşman umutsuzluktan doğan bir çılgınlık! Söylediklerini anlamıyorum – ama önemi yok. Seninle tartışmıyorum; tartışamam; yalnızca seni dinlemeye çalıştım," dedi. Sanki ayağa fırladığı sıradaki öfkesi yatışmış gibi, yumuşak bir sesle, "Açıklamaya çalıştığın için sana çok teşekkür ederim," dedi. "Gerçekten telaşlandınsa, beni uyarmaya çalışman büyük incelik; ama söylediklerin üzerinde düşüneceğime söz veremem: Söylediklerini elimden gelen en kısa zamanda unutacağım. Sen kendin de unutmaya çalış; görevini yaptın, hiç kimse daha fazlasını yapamaz. Ben duygularımı, inançlarımı sana anlatamam; elimden gelse bile anlatmak istemem." İsabel bir an durdu; sonra, Ralph'ın herhangi bir ödün işareti görmeye çalıştığı bir anda bile gözünden kaçmayan bir tutarsızlıkla, sözlerini sürdürdü: "Ben senin Bay Osmond hakkındaki düşünceni paylaşamam; gereği gibi değerlendiremem de, çünkü ben onu bambaşka bir açıdan görüyorum. Önemli bir kimse değil o –hayır, önemli biri değil; büyüklüğe karşı son derece ilgisiz bir insandır. Ona "küçük" derken söylemek istediğin buysa, o zaman Bay Osmond'a dilediğin kadar küçük diyebilirsin. Ben buna üstünlük diyorum– benim bildiğim en üstün nitelik budur." Sonra yeniden, "Evleneceğim adam hakkında seninle tartışmaya kalkışacak değilim," dedi. "Kesinlikle Bay Osmond'u savunmak peşinde değilim; benim savunmama gerek duyacak kadar zayıf biri değildir o. Hakkında, sanki herhangi bir kişiymiş gibi, böyle sakin ve duygusuz bir biçimde konuşmam, sana bile garip gelebilir. Senden başka hiç kimseyle konuşmazdım onun hakkında; az önce söylediklerinden sonra, seninle de konuşamam – ilk ve son olarak sana yanıt verebilirim belki, o kadar. Lütfen söyler misin, yükselme tutku-

su güden bir evlilik –çıkar evliliği dedikleri bir evlilik– yapmamı ister miydin? Benim tek bir tutkum var – o da, iyi bir duygunun sonuna kadar peşinden gidebilmek için özgür olmak. Bir zamanlar başka tutkularım da vardı, ama onlar geçti. Bay Osmond'dan varlıklı değil diye mi yakınıyorsun? Onun hoşuma giden yanı da bu işte. Neyse ki benim yeterince param var; daha önce buna hiç bugünkü kadar sevinmemiştim. Öyle anlar oluyor ki, gidip babanın mezarının başında diz çökmek istiyorum: Bana yoksul bir adamla – yoksulluğunu böylesine başı dimdik, böylesine kayıtsızca taşıyan bir adamla – evlenebilme olanağını sağladığı zaman, belki de düşündüğünden daha iyi bir iş yapmış o. Bay Osmond hiçbir zaman didişip uğraşmadı – dünya malına, başarıya, ödüle değer vermedi. Eğer bu sınırlı olmaksa, bencil olmaksa, o zaman çok iyi bir şey. Bu gibi sözler beni korkutmaz, gücenmiş bile değilim; sen böyle bir yanılgıya düştün diye üzülüyorum, o kadar. Başkaları yanılabilirdi, ama senin yanılmış olmana şaştım. İyi yetişmiş bir insan görünce, senin tanıman gerekirdi – akıllı birini tanıman gerekirdi. Bay Osmond hiç yanılmaz! Her şeyi bilir o, her şeyi anlar, dünyanın en sevecen, en yumuşak, en yüce ruhuna sahiptir. Yanlış bir düşünceye kapılmışsın sen. Yazık, ama benim yapabileceğim bir şey yok; bu, benden çok seni ilgilendirir." İsabel bir an durdu; dış görünüşündeki özenli soğukkanlılığa ters düşen bir duyguyla parlayan gözlerini Ralph'a dikti – kuzeninden işittiği sözlerin yarattığı öfkeli acıyla, yalnızca soylu ve tertemiz duygularla yaptığı bir seçimi savunmak zorunda kaldığı için yaralanan gururunun, eşit karışımından oluşan bir duyguydu bu. İsabel susuyordu, ama Ralph da konuşmadı; genç kızın daha söyleyecek şeyleri olduğunu anlıyordu. İsabel tepeden bakan bir tavır takınmıştı, ama çok canı sıkılmıştı; kayıtsız görünüyordu, ama öfke içindeydi. Ansızın, "Nasıl bir kimseyle evlenmemi isterdin sen?" diye sordu. "Havalarda uçmaktan, süzülmekten söz ediyorsun, ama insan evlenirse, ayakları yere değer. İnsanca duygularımız, gereksinimlerimiz var; göğsümüzde bir yürek taşıyoruz; belli biriyle evlenmemiz gerek. Lord Warburton'la daha iyi anlaşamadığım için annen beni hiç bağışlamıyor; ondaki büyük olanakların hiçbirine sahip olmayan – malı mülkü, adı sanı, evle-

ri, tarlaları, rütbesi mevkii, şanı şöhreti, parlak hiçbir varlığı bulunmayan – bir kişiyle yetiniyorum diye dehşet içinde. Beni sevindiren şey ise, tüm bunların yokluğu. Bay Osmond çok yalnız, çok iyi yetişmiş ve çok dürüst bir insan, o kadar – dağ gibi malı mülkü olan biri değil."

Ralph, her söylediği derin derin düşünmeye değermiş gibi, İsabel'i büyük bir dikkatle dinlemişti; ama aslında, söyledikleri üzerinde yarım yamalak düşünüyor, bunun dışında, yalnızca, edindiği toplu izlenimin –genç kızın ateşli inancının uyandırdığı izlenimin– ağır etkisine alıştırıyordu kendini. İsabel haksızdı, ama inançlıydı; aldatılmıştı, ama iç karartan bir biçimde tutarlıydı. Gilbert Osmond hakkında güzel bir varsayım uydurduktan sonra, onu gerçekten sahip bulunduğu şeyler için değil de, üstün nitelikler kılığına büründürülmüş yetersizlikleri için sevmesi, şaşılacak derecede İsabel'e özgü bir şeydi. Ralph babasına, İsabel'in eline düş gücünün gereklerini karşılamak fırsatını vermek istediğini söylerken neler dediğini anımsadı. Babası denileni yapmış ve genç kız da bu ayrıcalıktan tam anlamıyla yararlanmıştı. Zavallı Ralph'ın içi bulandı; utanç duydu. İsabel son sözlerini, tartışmayı hemen hemen bitiren ağırbaşlı bir inançla söylemişti; sonra, arkasını dönüp eve doğru yürüyerek, konuyu büsbütün kapadı. Ralph yanında yürüyordu; birlikte avluya geçtiler, büyük merdivenlere ulaştılar. Ralph burada durunca, İsabel yüzünü ona döndü; sevinçli bir yüzdü bu – kesinlikle ve garip bir biçimde, ona duyduğu gönül borcunu gösteriyordu. Ralph'ın karşı çıkışı, İsabel'in kendi davranışına ilişkin görüşüne, kendi gözünde daha büyük bir açıklık getirmişti. "Kahvaltıya gelecek misin?" diye sordu.

"Hayır, kahvaltı etmeyeceğim; aç değilim."

"Yemen gerekiyor. Havayla besleniyorsun sen."

"Evet, doğru; şimdi bahçeye dönüp bir lokma hava daha alacağım. Seninle buraya kadar yalnız şunu söylemek için geldim. Geçen yıl sana, eğer başın derde girecek olursa, kendimi çok aldanmış hissedeceğim, demiştim. Bugün işte kendimi böyle hissediyorum"

"Başımın dertte olduğunu mu düşünüyorsun?"

"İnsan yanılıyorsa, başı dertte demektir."

İsabel, "Öyle olsun. Derdimi hiçbir zaman sana söylemeyeceğim!" dedi ve merdivenlerden çıktı.

Ralph, elleri ceplerinde, orada durup gözleriyle onu izledi; sonra yüksek duvarlı avlunun pusuya yatmış soğuk havası, Ralph'a çarparak içini titretti; bu yüzden genç adam yeniden bahçeye, Floransa'nın güneşinden oluşan kahvaltısına döndü.

35

İsabel sevgilisi ile Cascine'de gezinirken, Plazzo Crescentini'de ne kadar az onay gördüğünü ona söylemek içinden gelmedi. Teyzesi ile Ralph'ın evliliğine gösterdikleri ölçülü karşı çıkış, genelde genç kız üzerinde büyük bir etki yaratmamıştı; sonuçta bu, onların Gilbert Osmond'dan hoşlanmadıkları anlamına geliyordu. İsabel onların hoşlanmaması karşısında korkuya kapılmamıştı; hatta neredeyse üzüntü bile duymamıştı; çünkü durum, aslında her bakımdan onur duyulacak bir gerçeği –İsabel'in yalnızca kendisi öyle dilediği için evlendiği gerçeğini– daha da belirginleştirmek işlevini görmüştü. İnsan, başkalarını hoşnut etmek için başka şeyler yapıyordu; evlenmek ise daha kişisel bir doyum içindi; İsabel'in doyumu, sevgilisinin imrenilecek örnek davranışlarıyla doğrulanmıştı. Gilbert Osmond aşıktı ve özellikle umutlarının gerçekleşmesinden önce geçirdiği bu her biri sayılı, sakin, parlak günlerde, Ralph Touchett'in sert eleştirisini hiç de hak etmiyordu. Bu eleştirinin İsabel'in ruhunda yarattığı başlıca izlenim şu oldu: Aşk tutkusu kurbanını, sevilen kimsenin dışında herkesten korkunç bir biçimde uzaklaştırıyordu. İsabel daha önce tanıdığı herkesten koptuğunu seziyordu – görev duygusuyla bir mektup yazarak mutluluk dileyen ve biraz daha üstü kapalı bir biçimde, kendisine daha büyük sayıda öykülerin kahramanı olan bir eş seçmediği için şaşkınlıklarını dile getiren iki kızkardeşinden; Amerika'dan özellikle onunla konuşup caydırmak amacıyla, ama ancak iş işten geçtikten sonra geleceğini çok iyi bildiği Henrietta'dan; teselli bulacağı kesin olan Lord Warburton ile belki de bulamayacak olan Caspar Goodwood'dan; evlilik konusunda, İsabel'in açık-

ça küçümsediği, soğuk ve sığ düşünceleri olan teyzesinden; ve kendisi için büyük düşünceleri bulunduğu yolundaki sözleriyle, kuşkusuz yalnızca uğradığı kişisel düş kırıklığını saçma bir biçimde ört bas etmeye çalışan Ralph'dan. Anlaşılan, Ralph onun hiç evlenmemesini istiyordu –gerçek anlamı buydu bunun– çünkü bekâr bir kadın olarak geçirdiği serüvenlere bakarak eğleniyordu. Düş kırıklığı, kendine bile yeğlenen adam hakkında öfkeli şeyler söylettirmişti ona: İsabel, için için, o sırada Ralph'ın öfkeli olduğuna inanıyordu. Buna inanması kolaylaşmıştı, çünkü, dediğim gibi, şimdi artık önemsiz gereksinimler için harcayacak bağımsız ya da kullanılmamış duyguları pek kalmamıştı; Gilbert Osmond'u seçmenin, zorunlu olarak öteki bağlarının tümünü koparmak anlamına geldiğini düşünüyor ve bunu alın yazısının önemsiz bir olayı, aslında neredeyse bir süsü, diye kabul ediyordu. İsabel damağında bu seçiminin tadını duymuş; aşık olmanın geleneksel onuru ile içerdiği söylenen erdemin büyüklüğüne karşın, neredeyse huşu içinde, o büyülü tutsaklık durumunun kıskanç ve amansız selinin bilincine varmıştı. Mutluluğun acıklı yanıydı bu; birinin yararına olan, hep bir başkasının zararınaydı.

Kuşkusuz şimdi Osmond'un içinde alev alev yanan başarı sevinci, o sırada böylesine parlak bir ateşe göre pek az duman çıkarıyordu. Ondaki doyum duygusu bayağı biçimlerde çıkmıyordu ortaya; heyecan, dünyanın bu kendini en çok dinleyen kişisinde, bir tür özdenetim coşkusuydu. Ancak, bu eğilim onu örnek bir sevgili yapıyor, aşık olmanın çarpılmışlığım ve adanmışlığını sürekli görmesini sağlıyordu. Dediğim gibi, kendini hiç kaybetmiyor; bu yüzden de nazik ve yumuşak olmayı, ciddi amaçları ve canlı duyguları bulunduğunu göstermeyi –ki bunu yapmak gerçekten güç değildi– hiç unutmuyordu. Genç nişanlısından son derece hoşnuttu; Madam Merle paha biçilmez bir armağan sunmuştu ona. Uysallığa ayarlanmış yüce bir insanla birlikte yaşamaktan daha güzel ne olabilirdi? Çünkü uysallık tümüyle insanın kendisi için; yorucu çaba ise, üstün tavırlara hayran kalan toplum için değil miydi? Bir can yoldaşında, bizi her şeyi yinelemekten kurtaran ve kendi düşüncemizi parlak, zarif bir yüzeyde yansıtan kıvrak, düşlerle dolu bir zihinden daha mutlu bir erdem bulu-

nabilir miydi? Osmond düşüncesinin harfi harfine yinelendiğini görmekten nefret ederdi – düşünceyi bayat ve saçma gösterirdi bu; "sözcük"lerin müzikle tazelik kazanması gibi, yinelenme sürecinde düşüncesinin tazelenmesini yeğlerdi o. Osmond'un kendini beğenmişliği, hiçbir zaman kendine aklı kıt bir eş arama gibi kaba bir biçim almamıştı; bu genç hanımın zekâsı gümüş bir tabak olacaktı – toprak değil; Osmond bu tabağı, ona süs katacak olgun yemişlerle dolduracak ve böylece karısıyla konuşmaları kendisi için yemek sonrası sunulan bir tür tatlı olabilecekti. Bu gümüş niteliği kusursuz bir biçimde İsabel'de buluyordu; onun düş gücüne parmağının tersiyle hafifçe vurup çınlatabilecekti. Kimseden işitmemişti ama, birleşmelerinin genç kızın akrabalarınca pek hoş karşılanmadığını biliyordu; ancak Osmond, İsabel'i hep tam bağımsız bir kişi gibi görüp öyle davranmış, bu yüzden ailesinin tutumu konusunda üzüntü belirtmeyi pek gerekli bulmamıştı. Gene de bir sabah, ansızın konuya dolaylı biçimde değindi. "Onların hoşuna gitmeyen şey, aramızdaki servet farkı," dedi. "Senin parana aşık olduğumu düşünüyorlar."

İsabel sordu: "Teyzemden – kuzenimden mi söz ediyorsun? Onların ne düşündüklerini nereden biliyorsun?"

"Sevindiklerini söylemedin bana; geçen gün Bayan Touchett'e kısa bir mektup yazdım, hiçbir karşılık vermedi. Sevinmiş olsalardı, bir belirtisini görürdüm elbet; benim yoksul, senin varlıklı oluşun, onların suskunluklarının en belirgin açıklaması. Ama, yoksul bir adam varlıklı bir kızla evlenince, suçlamalara hazır olmalı elbet. Bunlara aldırmam; ben bir tek şeye önem veriyorum –o da senin en ufak bir kuşku duymaman. Kendilerinden bir şey istemediğim kimselerin ne düşündüğü umurumda değil– belki de öğrenmeyi istemek bile elimden gelmez. Tanrı bağışlasın ama, şimdiye kadar bu tür şeylerle hiç kafamı yormadım ben; bugün her şeyin karşılığını elde etmiş durumdayken, buna neden başlayayım ki? Varlıklı olduğuna üzülüyor muşum gibi yapmayacağım; çok seviniyorum. Para ya da erdem, senin olan her şeye bayılıyorum. Para, peşinden koşunca iğrenç, ama kavuşması güzel bir şeydir. Ancak, bana öyle geliyor ki, ben paraya olan tutkumun sınırlarını yeterince kanıtlamış durumdayım: Ömrümde tek kuruş

kazanmaya çalışmadım; insanlar görüyoruz, yeri göğü altüst edip bulduklarını kapıyorlar; benim bunların çoğundan daha az kuşku uyandırmam gerekir. Kuşkulanmak onların –ailenin– görevi sanırım; genelde onlar için doğru bir davranış bu. Bir gün gelecek beni daha çok sevecekler; aslında sen de öyle. Bu arada bana düşen, öfke ve nefret yaratmamak, yalnızca yaşadığım için, sevdiğim için şükretmek." Osmond başka bir zaman da şöyle dedi: "Seni sevmek beni daha iyi bir insan yaptı; daha bilge, daha rahat ve –ne yalan söyleyeyim– daha parlak, daha hoş ve hatta daha güçlü yaptı. Eskiden bir sürü şey isterdim, bunlara sahip olmadığım için de kızardım. Bir zamanlar sana söylediğim gibi, kuramsal olarak durumumdan hoşnuttum. Gereğini duyduğum şeyleri sınırladığımı sanıyordum. Ama ara sıra sinirlendiğim oluyordu; sağlıksız, kısır, iğrenç açlık nöbetlerine, istek nöbetlerine tutuluyordum. Şimdi gerçekten tokum, çünkü daha iyi bir şey düşünemiyorum. Bu tıpkı, insan alaca karanlıkta bir kitabı sökmeye çalışırken lambanın birden yanıvermesine benziyor. Yaşam kitabına gömülüp gözlerimi kör etmiş, çabalarımı ödüllendirecek hiçbir şey bulamamıştım; ama şimdi doğru dürüst okumasını öğrendiğim için, çok hoş bir öykü olduğunu görüyorum bu kitabın. Sevgili İsabel, yaşamın önümüzde nasıl uzayıp gittiğini bizi ne uzun bir yaz ikindisinin beklediğini sana anlatamam. Bir İtalyan gününün sonraki yarısı bu – altın renkli pusuyla, yeni uzamaya başlamış gölgeleriyle, ışıktaki, havadaki, benim bir ömür boyu, senin bugün sevdiğin görüntülerindeki o tanrısal inceliğiyle bir İtalyan ikindisi. Yemin ederim ki, iyi geçinmememiz için bir neden görmüyorum ben. Birbirimize sahip olmanın yanında, sevdiğimiz her şeyimiz var. Beğenme yeteneğimiz ile çok güzel birkaç inancımız var. Budala değiliz, bayağı değiliz, bilgisizliğin ya da sıkıcılığın hiçbir türüne tutsak değiliz. Sen dikkat çekecek ölçüde tazesin, ben ise dikkat çekecek ölçüde yıllanmış. Zavallı kızım var bizi eğlendirecek; ona küçük bir yaşam kurmaya çalışırız. Her şey İtalyan renkleriyle bezeli – baştan sona yumuşak, olgun bir gün bu."

Pek çok tasarılar yaptılar, ama kendilerine bol bol özgürlük de tanıdılar; ancak, elbette ki, şimdilik İtalya'da oturacaklardı. İtalya'da tanışmışlardı; İtalya birbirleri hakkında edindikleri ilk

izlenimlere katkıda bulunmuştu ve İtalya mutluluklarma da katkı sağlamalıydı. Osmond'unki, eski bir dosta bağlılıktı; İsabel ise, gelecekte yüksek bir güzellik bilinciyle yaşamasını sağlayacağa benziyen yeni bir dostun itici gücünü duyuyordu. Ruhundaki o sınırsız genişleme isteği gitmiş, yerini, insanın çabalarını bir noktada toplayabileceği özel bir görevi yoksa, yaşamanın boş olduğunu söyleyen bir duyguya bırakmıştı. İsabel, Ralph'a bir iki yıl içinde "yaşamı gördüğünü" ve daha şimdiden, yaşama eyleminden değil de, gözlemci olmaktan sıkıldığını söylemişti. Tüm tutkuları, emelleri, varsayımları, bağımsızlığına verdiği yüksek değer ile hiç evlenmeyeceğine olan o ilk inancı, nereye gitmişti? Bütün bunları, daha ilkel bir gereksinim –karşılanması sayısız soruları silip atan, ama sonu gelmez istekleri doyuran bir gereksinim– yutup götürmüştü. Bu gereksinim durumu bir çırpıda kolaylaştırıyor, gökten yıldız ışığı gibi iniyor ve bir açıklama istemiyordu. Osmond sevgilisiydi, kendinindi, İsabel ona yararlı olabilecekti: İşte bu olguda yeterli açıklama vardı. Bir tür alçakgönüllülükle Osmond'a boyun eğebilir, bir tür gururla onunla evlenebilirdi; İsabel yalnızca almıyor, veriyordu.

Osmond iki üç kez Cascine'ye Pansy'yi de getirdi; bir yıl öncesine göre pek az uzamış, pek az büyümüştü Pansy. On altı yaşındaki kızının elinden tutan, kendisi yanındaki güzel hanımla biraz otururken gidip oynamasını söyleyen babası, onun hep çocuk kalacağı inancındaydı. Pansy'nin üstünde kısa bir giysi ile uzun bir manto vardı; şapkası hep başına büyük gibiydi. Çabuk, kısa adımlarla yolun sonuna kadar yürüyor, sonra sanki beğenilmek isteyen bir gülümsemeyle geri dönerek, eğleniyordu. İsabel beğendiğini bol bol gösteriyordu; bu bollukta, çocuğun sevgi dolu yaratılışının özlediği kişisel yakınlık havası vardı. Genç kadın çocuktaki belirtileri, sanki kendisi için de pek çok şey bunlara bağlıymış gibi izliyordu – Pansy daha şimdiden, İsabel'in sunabileceği hizmetlerin, yüklenebileceği sorumlulukların bir bölümünü temsil ediyordu. Babası ona öylesine çocuk gözüyle bakıyordu ki, daha kızına zarif Bayan Archer'la olan ilişkisinin yeni durumunu açıklamamıştı. İsabel'e, "Pansy bilmiyor," dedi; "Tahmin de etmiyor; seninle benim yalnızca dost olarak buraya gelip bir-

likte yürümemizi son derece doğal sayıyor. Bence bunun büyüleyici, saf bir yanı var; ben işte onun böyle olmasını seviyorum. Hayır, eskiden düşündüğüm gibi başarısız bir insan değilim ben; iki şeyde başarılı oldum. Taptığım kadınla evleniyorum ve çocuğumu, dilediğim gibi, eski yöntemlerle büyüttüm."

Osmond her alanda "eski yöntemler"e çok düşkündü; İsabel bunu onun hoş, sessiz, içten niteliklerinden biri olarak görmüştü. "Kızına söylemediğin sürece, başarılı olup olmadığını bilemezsin ki," dedi. "Haberi nasıl karşılayacağını görmen gerekir. Çok sarsılabilir – kıskanabilir."

"Böyle bir korkum yok; o da sana çok düşkün. Bir süre daha bilmesin istiyorum – görelim bakalım, nişanlı değilsek, olmamız gerektiği aklına gelecek mi."

Osmond'un Pansy'nin saflığına ilişkin görüşü İsabel'e ince, sanatsal bir görüş gibi gelmişti – onun kendi değerlendirmesi, daha kaygılı bir biçimde ahlâksaldı. Bu yüzden, birkaç gün sonra Osmond durumu kızına bildirdiğini, onun da kısa, güzel bir konuşma yaparak, " A, öyleyse güzel bir ablam olacak!" dediğini söyleyince, İsabel'in sevinci belki de özellikle daha büyük oldu. Pansy ne şaşırmış ne de telaşa düşmüştü; babasının beklediği gibi, ağlamamıştı.

"Belki tahmin etmişti,"dedi İsabel.

"Böyle deme; buna inansam çok kızardım. Küçük bir sarsıntı geçirecek sanıyordum; ama haberi karşılayış biçimi, terbiyesinin üstünlüğünü kanıtlıyor. Ben de böyle olsun istiyordum. Gözlerinle göreceksin; yarın gelip kendisi kutlayacak."

Ertesi günkü buluşma Kontes Gemini'lerde oldu; İsabel'e görümce olacağını öğrenince Kontes onu görmeye gitmişti; İsabel'in bu ziyarete o gün öğleden sonra karşılıkta bulunacağını bilen babası, Pansy'yi oraya götürdü. Kontes Touchett'lere gittiğinde, İsabel'i evde bulamamıştı; ama genç kızımız Kontes'in kabul salonuna buyur edildikten sonra, halasının hemen geleceğini söylemek için Pansy içeri girdi. Pansy o günü, yeğeninin artık insan içinde nasıl davranacağını öğrenme yaşının geldiğini düşünen Kontesle geçiriyordu. İsabel'e göre, küçük kız bu konuda halasına ders verebilirdi ve hiçbir şey bu inancını, Kontesi birlikte

bekledikleri sırada Pansy'nin görevini yapış biçiminden daha iyi haklı çıkaramazdı. Bir yıl önce babası, sonunda kızını zariflik konusunda son bilgileri edinsin diye yeniden manastıra göndermeye karar vermiş; belli ki Madam Catherine de, Pansy'nin dış dünyaya hazırlanması gerektiği yolundaki düşüncesini yerine getirmişti.

Bu eşsiz kadının öğrencisi, "Babam kendisiyle evlenmeye razı olmak inceliğini gösterdiğinizi söyledi bana. Ne kadar güzel; sanırım çok yakışacaksınız."

"Sana mı yakışacağımı düşünüyorsun?"

"Bana çok güzel yakışacaksınız; ama ben babamla siz birbirinize yakışacaksınız demek istiyorum. İkiniz de çok sessiz ve ciddisiniz –siz pek onun kadar sessiz değilsiniz– hatta Madam Merle kadar bile değilsiniz; ama pek çok kişiden daha sessizsiniz. Babam, örneğin halam gibi biriyle evlenmemeli. Hep kıpır kıpır ve telaşlı – özellikle bugün; içeri girince göreceksiniz. Manastırda bize büyüklerimiz hakkında yargılarda bulunmanın yanlış olduğunu söylediler, ama yargılarımız olumluysa bir sakıncası olmasa gerek. Babama çok güzel bir arkadaş olacaksınız."

"Umarım, sana da," dedi İsabel.

"Öncelikle ondan söz etmemin bir amacı var. Hakkınızda neler düşündüğümü size söylemiştim zaten; ilk baştan sevdim sizi. Size öyle hayranım ki, hep gözümün önünde görmek benim için iyi bir şans olacak sanırım. Bana örnek olacaksınız; size benzemeye çalışacağım ama, korkarım pek cılız bir benzeyiş olacak. Babamın adına çok seviniyorum – benden başka bir şeye de gereksinimi vardı onun. Sizsiz bunu nasıl elde edebilirdi, bilmem. Üvey annem olacaksınız, ama bu sözü kullanmamalıyız. Üvey annelerin acımasız olduğu söylenir hep; ama sizin beni çimdikleyeceğinizi bile sanmam, itip kakacağınızı bile. Hiç mi hiç korkmuyorum."

İsabel yumuşak bir sesle, "Uslu, küçük Pansy'ciğim benim, sana her zaman iyi davranacağım," dedi. İsabel'in zihninde, birgün gelip de Pansy'nin buna gerek duyabileceği yolunda ilgisiz, silik soluk bir görüntü belirmiş ve soğuk bir ürperti etkisi yaratmıştı.

Çocuk, önceden hazırlanmış gibi çabuk çabuk, "Çok iyi öyleyse, korkacak bir şey yok," diye karşılık verdi. Sözleri, nasıl bir eğitim aldığını – ya da söyleneni yapmaymca, ne gibi cezalardan korktuğunu ortaya koyuyordu sanki!

Halasını yanlış anlatmamıştı Pansy; Kontes Gemini, şimdi kanatlarını toplamaktan her zamankinden uzak, odaya havada kanat çırparak girdi ve eski bir dinsel törenin kurallarına uyarcasına, İsabel'i önce alnından, sonra her iki yanağından öptü. Konuğunu çekip bir kanepeye götürdü ve başını türlü yönlere çevirerek ona baktı ve tıpkı, elinde fırça, ressam sehpasının önünde oturmuş, tasarladığı bir dizi fırça darbesini önceden çizilmiş bir grup insan kompozisyonuna uyguluyormuş gibi, konuşmaya başladı. "Seni kutlamamı bekliyorsan, beni bağışlamanı diliyorum. Sanmam ki, kutlamışım, kutlamamışım, umurunda olsun; sıradan bir sürü şeye aldırmıyorsundur– çok akıllı olduğundan. Ama ben kendim, yalan falan söylersem kaygı duyarım; işin ucunda iyi bir çıkarım bulunmadıkça hiç yalan söylemem. Senden gelebilecek bir çıkar görmüyorum –özellikle de bana inanmayacağın için. Kağıttan çiçekler ya da farbalalı abajurlar yapmadığım gibi, övgülü konuşmalar da yapamam ben– nasıl yapılacağını bilmem de ondan. Yapmaya kalksam, abajurlarım mutlaka tutuşur, güllerim de, yalanlarım da abartılı olur, gerçeğe benzemezdi. Osmond'la evleneceğin için ben kendi açımdan çok seviniyorum; ama senin açından seviniyormuş gibi yapmayacağım. Sen çok parlaksın – senden hep böyle söz ediliyor, biliyorsun; servetin var, çok güzel ve değişiksin, *banal* değilsin hiç; bu yüzden, senin ailemize girmen iyi bir şey. Bak ailemiz çok iyidir; Osmond sana anlatmış olmalı; annem çok seçkin bir kadındı – kendisine Amerikalı Corinne derlerdi. Ama çok kötü düştük sanıyorum; belki de sen bizi ayağa kaldırırsın. Sana büyük güvenim var; seninle konuşmak istediğim o kadar çok şey var ki. Evlenen kızları hiç kutlamam ben; bence evlilik böylesine, çelikten yapılmış korkunç bir tuzak olmamalı. Belki bütün bunları Pansy'nin duymaması gerek; ama benim yanıma bunun için –toplumun genel havasını öğrenmek için– geldi. Başına ne korkunç şeyler gelebileceğini bilmesinde bir sakınca yok. Kardeşimin seninle ilgili planları olduğunu ilk

anladığımda, sana bir mektup yazıp, en etkili sözlerle, onu dinlememeni salık vermeyi aklımdan geçirdim. Sonra, bunun hainlik olacağını düşündüm; bu tür şeylerden nefret ederim ben. Ayrıca, dediğim gibi, kendi açımdan çok sevinçliydim; ne de olsa çok bencil bir insanım ben. Sırası gelmişken söyliyeyim, bana saygı duymayacaksın – ufacık da olsa; birbirimize hiçbir zaman yakın da olmayacağız. Ben isterdim ama, sen istemeyeceksin. Gene de, bir gün gelecek, başta düşündüğünden daha iyi dost olacağız seninle. Belki biliyorsundur, Osmond'la arası hiç iyi değildir ama, kocam gene de gelip seni görecektir. Güzel kadınlara bakmaya bayılır o, ama senden yana korkum yok. Bir kere onun ne yaptığı umurumda değil. İkinci olarak, kendisini zerre kadar beğenmiyeceksin; hiçbir zaman seni ilgilendiren biri olmaz o; aptaldır ama, o da senin kendine göre biri olmadığını görür. Bir gün, sıkılmaz dayanabilirsen, sana onun hakkında her şeyi anlatırım. Sence yeğenim odadan çıkmalı mı? Pansy, hadi git, benim odamda piyano çalış."

İsabel, "Bırakın kalsın, lütfen," dedi. "Pansy'nin duymaması gereken hiçbir şeyi ben de duymak istemem!"

36

1876 Sonbaharının bir öğle sonrasında, alaca karanlığa doğru, hoş görünüşlü bir genç, eski bir Roma evinin üçüncü katındaki küçük bir dairenin kapısını çaldı. Kapı açılınca, Madam Merle'i sordu; bunun üzerine, Fransız yüzlü, oda hizmetçisi tavırlı, düzgün giyimli, çirkince bir kadın olan hizmetçi, onu küçük bir kabul salonuna aldı ve adını sordu. Genç adam, "Bay Edward Rosier," dedi ve oturup ev sahibesinin gelmesini bekledi.

Okurlar, Bay Rosier'in Paris'teki Amerikan çevrelerinin süsü olduğunu belki unutmamıştır, ama ara sıra kentten uzaklaşıp ortalarda görünmediğini de anımsayalım. Rosier birçok yıl kışın bir bölümünü Fransa'nın güneybatısında, Pau'da geçirmişti; kendisi belli alışkanlıklara sahip bir insan olduğundan, yıllarca bu şirin tatil yerine yaptığı kışlık gezileri sürdürecekti belki. Ancak, 1876 yazında başından geçen bir olay, yalnız düşüncelerinin akışını değiştirmekle kalmadı, alışkanlıklarının akış sırasını da altüst etti. O yıl bir ayını Yukarı Engadine vadisinde geçirdi ve Saint Moritz'de şirin bir genç kızla karşılaştı. Bu küçük hanıma, hemen orada, özel bir ilgi göstermeye başladı, çünkü evlenmek için uzun süredir aradığı meleğin sanki ta kendisiydi. Rosier hiç aceleci değildi, davranışlarında çok ölçülüydü, bu yüzden şimdilik kendini tutup duygularını açıklamadı; ama, genç hanım İtalya'ya, hayranı da birtakım arkadaşlarıyla buluşmak zorunda olduğu için Cenevre'ye gitmek üzere ayrıldıkları sırada, Rosier'e öyle geldi ki, onu bir daha görmeyecek olursa, gönül dünyası kararacaktı. Onu yeniden görmenin en kolay yolu, sonbaharda, Bayan Pansy Osmond'un ailesiyle birlikte oturduğu Roma'ya gitmekti. Bay Rosier İtalya'nın başkentine ya-

pacağı bu kutsal gezi için yola çıktı ve kasımın birinde oraya vardı. Aslında hoş bir geziydi bu, ama genç adamın girişiminin kahramanca bir yanı vardı. Kendini alıştırmadan, Roma'nın kasım ayında insanı pusuda bekleyen ünlü zehirli havasıyla burun buruna gelebilirdi. Ancak, talih yiğitlerden yanadır; ve günde üç kinin hapı alan bu serüvencinin, bir ay sonunda, yaptığı bu gözükaralıktan dolayı üzülmesi için ortaya bir neden çıkmadı. Bir ölçüde, vaktini iyi kullanmıştı; günlerini Pansy Osmond'un kişiliğinde bir kusur var mı diye aramakla geçirmiş, ama bir şey bulamamıştı. Pansy çok güzel işlenmişti, kişiliğine son fırçalar vurulmuştu; gerçekten kusursuz bir parçaydı o. Bay Rosier, sevgilisini, çoğu zaman, sanki Dresden porseleni bir çoban kızını düşünür gibi düşünüyordu. Gerçekten de, gençliğin körpeliği içinde Bayan Osmond'un rokoko sanatını andıran bir yanı vardı ve bu sanat biçiminden çok hoşlanan Edward Rosier'in bunu gözden kaçırıp değerlendirmemesi olanaksızdı. Göreceli olarak daha yüzeysel dönemlerin ürünlerini de beğeniyordu Rosier; Madam Merle'in tüm üsluplardan örneklerle döşenmiş olmakla birlikte, özellikle son iki yüzyıla ait eşya bakımından zengin salonuna gösterdiği ilgi, bunu açıkça gösteriyordu. Hemen tek gözlüğünü takıp çevreye bakınmış, sonra da, "Tanrım, ne güzel şeyleri var!" diye özlemle mırıldanmıştı. Oda küçüktü, tıka basa eşya doluydu; solgun ipek ve kımıldasanız yıkılacak gibi duran heykelciklerle doluymuş izlenimini uyandırıyordu. Rosier ayağa kalktı ve küçük süs eşyalarıyla kaplı masaların, kabartmalı prens armaları işli yastıkların üzerlerine eğilerek, dikkatli adımlarla odayı dolaştı. Madam Merle içeri girdiğinde onu, şöminenin önünde, burnunu rafdaki Şam ipeği örtünün eteğindeki dantel farbalaya iyice sokmuş, ayakta durur buldu. Farbalayı sanki kokluyormuş gibi usulca kaldırmıştı.

"Eski Venedik işi bir dantel, çok güzeldir," dedi Madam Merle.

"Burası için fazla güzel; bir giyside kullanmalısınız."

"Paris'teki evinizde daha güzelleri varmış, siz de aynı yerde kullanıyormuşsunuz."

Genç adam gülümseyerek, "Evet ama, giyside kullanamam ki ben," dedi.

"Neden olmasın! Benim giyecek daha iyi dantellerim var."

Rosier'in gözleri yavaş yavaş odada yeniden dolaştı. "Bazı çok güzel şeyleriniz var," dedi.

"Evet, ama nefret ediyorum onlardan."

Genç adam hemen atıldı, "Elden çıkarmak ister miydiniz?"

"Hayır, nefret edecek bir şeyin olması iyi: İnsan harcayıp tüketiyor nefretini!"

Rosier, gördüğü şeylerden heyecanlanmış durumda, oturduğu yerden, "Ben kendiminkileri çok seviyorum," dedi. "Ama sizinle onlar hakkında ya da sizinkiler hakkında konuşmaya gelmedim." Bir an durdu, sonra daha yumuşak bir sesle ekledi, "Ben Bayan Osmond'u Avrupa'nın tüm biblolarından daha çok seviyorum!"

Madam Merle gözlerini koca koca açtı. "Bana bunu söylemeye mi geldiniz?"

"Size akıl danışmaya geldim."

Madam Merle, beyaz iri eliyle çenesini sıvazlayarak, dostça çatılmış kaşlarla ona baktı. "Aşık bir erkek, bilirsiniz, akıl danışmaz," dedi.

"Güç bir durumdaysa neden danışmasın? Aşık bir erkek çoğu zaman güçlük içindedir. Daha önce aşık olduğum için biliyorum. Ama hiç bu seferki kadar aşık olmamıştım –gerçekten hiç bu kadar olmadım. Özellikle, başarı şansımın ne olduğu konusunda düşüncelerinizi bilmek istiyorum. Korkarım ki, Bay Osmond'un gözünde –nasıl söylesem?– gerçek bir koleksiyon parçası değilim ben."

Madam Merle, güzel kollarını kavuşturup biçimli ağzını sola büzerek, "Benim araya girmemi mi istiyorsunuz?" diye sordu.

"Benden yana bir şeyler söyleyebilirseniz, bana büyük bir iyilik edersiniz. Babasının razı olacağına inanmadan genç Bayan Osmond'u rahatsız etmenin bir yararı olmaz."

"Çok düşüncelisiniz; olumlu bir nokta bu. Ancak, düşünmeden benim sizi değerli bir ödül saydığımı kabul ediyorsunuz."

Genç adam, "Bana karşı eskiden beri çok iyi davranıyorsunuz, o yüzden size geldim," dedi.

"Güzel bir Louis Quatorze sahibi kimselere daima iyi davranırım ben. Artık pek ender bulunuyor, insan böyle bir parça karşılığında neler elde edebilir, bilinmez." Madam Merle ağzının sol köşesiyle şaka yaptığını ifade etti.

Ancak, gene de Rosier gerçekten korkuyor ve sürekli çabalıyordu. "Beni kendim için sevdiğinizi sanıyordum!" dedi.

"Sizi çok severim; ama lütfen ayrıntılı açıklamalara girişmeyelim. Üstünlük taslıyormuş gibi görünüyorsam bağışlayın, ama bence kusursuz bir küçük beyefendisiniz siz. Gene de, söylemem gerekir ki, Pansy Osmond'un kiminle evleneceği benden sorulmaz."

"Ben de öyle düşünmedim. Ancak, sizi hep ailenin yakın bir dostu diye gördüm ve etkiniz olabilir gibi geldi."

Madam Merle düşündü. "Sizce kimler onun ailesi?"

"Kimler mi? Babası ve – İngilizce ne diyorsunuz? *–belle-mère*'i– üvey annesi."

"Bay Osmond Pansy'nin babası elbet; ama karısına aileden biri denemez pek. Pansy'nin kimle evleneceği konusu Bayan Osmond'u ilgilendirmez."

Rosier yapmacıksız, sevimli bir iç çekişiyle, "Buna üzüldüm," dedi. "Sanırım Bayan Osmond beni desteklerdi."

"Büyük bir olasılıkla – kocası destekliyor değilse eğer."

Rosier kaşlarını kaldırdı. "Hep onun tersine mi davranır?"

"Her konuda. Taban tabana zıt düşünürler."

Rosier, "Buna üzüldüm; ama beni ilgilendirmez,"dedi. "Bayan Osmond, Pansy'ye çok düşkün."

"Evet, Pansy'ye çok düşkün."

"Pansy'nin de ona çok büyük bir sevgisi var. Onu kendi annesiymiş gibi sevdiğini söyledi bana."

Madam Merle, "Anlaşılan, zavallı çocukla aranızda pek içten konuşmalar geçmiş," dedi. "Duygularınızı açıkladınız mı ona?"

Rosier, zarif eldivenli elini kaldırarak, "Asla!" diye bağırdı. "Annesinin babasının duygularından emin olmadığım sürece asla."

"Her zaman bekler misiniz bunu? Eşsiz ilkeleriniz var sizin; yol yordama dikkat ediyorsunuz."

Genç adam iskemlesinde birden geriye yaslanıp küçük bıyıklarına dokunarak, "Sanırım siz benimle alay ediyorsunuz," diye mırıldadı. "Bunu sizden beklemezdim, Madam Merle."

Madam Merle bildiğini iyi bilen bir kimse gibi, sakince başını salladı. "Beni yanlış anlıyorsunuz. Son derece zarif ve iyi bir davranış biçimi seçmişsiniz bence siz. Evet, benim görüşüm bu."

Ned Rosier, "Bayan Pansy Osmond'u –yalnız heyecanlanıp üzüldüğüyle kalacağı bir şey için– heyecanlandırmak istemem; bunu yapamayacak kadar çok seviyorum onu," dedi.

Madam Merle, "Gene de bana söylediğinize sevindim; bu işi biraz bana bırakın; sanırım size yardım edebilirim," diye devam etti.

Konuğu hemen sevinçle bağırdı: "Görmem gereken kişi sizsiniz demiştim ya!"

Madam Merle daha soğuk bir sesle, "Akıllılık etmişsiniz," diye karşılık verdi. "Size yardım edebilirim derken, bakalım durumunuz iyiyse edebilirim, demek istiyorum. Biraz düşünelim bakalım öyle mi."

Rosier atıldı, "Biliyorsunuz çok dürüst bir insanım ben. Hiç kusurum yok demiyorum, ama kötü alışkanlıklarım hiç yoktur diyebilirim."

"Bunlar hep olmayan şeyler; bir de, insanların nelere kötülük dediğine bağlı. Olumlu yanlarınız nelerdir? Erdemli yanlarınız? İspanyol dantellerinizin, Dresden çay fincanlarınızın dışında neyiniz var?"

"Beni rahatça geçindiren küçük bir servetim var – yılda kırk bin Fransız frangı kadar bir şey. Benim planlama yeteneğim sayesinde, güzelce yaşayabiliriz böyle bir gelirle."

"Güzelce, hayır. Ucu ucuna, evet. O bile nerede yaşayacağınıza bağlı."

"Paris'te. Paris'te üstlenebilirim bunu."

Madam Merle'ün ağzı sola kalktı. "Görkemli bir şey olmazdı bu; orada Dresden çay fincanlarını kullanmak zorunda kalırdınız, onlar da kırılırdı."

"Görkemli olmak istemiyoruz biz. Bayan Pansy Osmond'un her şeyi güzel olsun, yeter. İnsan onun kadar güzelse, ucuz sera-

miklerle de idare edebilir," dedi Rosier. Sonra dalgın dalgın ekledi: "Müslinden başka bir şey giymemeli o, hiçbir zaman – desenlisinden değil ama."

"Desenliye bile izin yok demek? Ne olursa olsun, bu kuram için Pansy size çok gönül borcu duyacaktır."

"Sizi temin ederim, doğrusu bu; ve iyi biliyorum ki, Bayan Pansy benimser bunu. O böyle şeyleri anlıyor; işte bu yüzden seviyorum onu."

"Pansy uslu küçük bir kızdır, ve çok düzenlidir – bir de, son derece incedir. Ama bildiğim kadarıyla, babasının kızına verecek hiçbir şeyi yok."

Rosier pek duraklamadan, "Ben de ondan bir şey istiyor değilim. Ama gene de, varlıklı biriymiş gibi yaşıyor diyebilirim," dedi.

"Para karısının; karısı Bay Osmond'a büyük bir servet getirdi."

"Bayan Osmond üvey kızına çok düşkün; belki o bir şeyler yapabilir."

Madam Merle gülerek atıldı: "Sevdalı delikanlımızın gözünden de hiçbir şey kaçmıyor!"

"Drahomaya çok değer veririm ben. Benim kendim almasam olur ama, değer veririm."

Madam Merle sözlerinin gerisini getirdi: "Bayan Osmond parasını belki de kendi çocuklarına saklamayı isteyecektir."

"Kendi çocuklarına mı? Ama onun çocuğu yok ki."

"Daha olabilir. Zavallı küçük bir oğlu vardı; iki yıl önce, doğduktan altı ay sonra öldü. O yüzden, başka çocukları olabilir."

"Umarım olur, eğer bu onu mutlu edecekse. Şahane bir kadın Bayan Osmond."

Madam Merle hemen konuşmadı. "Evet, onun için söylenecek çok şey var. Dediğiniz gibi şahane olsun! Sizin Pansy için kaçırılmayacak bir aday olduğunuzu tam ortaya koymuş değiliz daha. Kötü alışkanlıkların olmaması, pek bir gelir kaynağı değildir."

Rosier, oldukça akıllı bir biçimde, "Bağışlayın, ama olabilir sanırım," dedi.

"Saflığınızla geçinen, dokunaklı bir çift olursunuz siz ikiniz!"

"Beni azımsıyorsunuz sanırım."

"O kadar da saf değil misiniz?" dedi Madam Merle. "Şaka bir yana, yılda kırk bin frank ile iyi bir kişilik, üstünde düşünülmesi gereken bir bileşim elbet. Hemen üstüne atlanacak, demiyorum, ama daha kötüsü de olabilir. Ancak, Bay Osmond, belki daha iyisini bulabileceği inancındadır."

"Kendisi için daha iyisini bulabilir belki; ama kızı ne yapabilir? Sevdiği adamla evlenmekten daha iyi ne olabilir ki?" dedi Rosier ve heyecanlı bir sesle ekledi: "Çünkü seviyor, biliyorsunuz."

"Seviyor – biliyorum."

Genç adam, "Ah, görmem gereken kişi sizsiniz dememiş miydim?" diye bağırdı.

Madam Merle, "Ama Pansy'ye sormadınızsa, sevdiğini siz nasıl biliyorsunuz, anlamıyorum," diye devam etti.

"Bu durumlarda sormaya, söylemeye gerek yok; dediğiniz gibi, saf bir çift tiz biz. Peki siz nasıl anladınız?"

" Hiç de saf olmayan ben mi? Çok kurnazlık ederek. Siz bana bırakın bu işi; ben sizin için öğrenirim."

Rosier kalktı ve şapkasını düzelterek ayakta durdu. "Bunu çok soğuk söylüyorsunuz. Yalnız durumu öğrenmekle kalmayın, onu olması gereken biçime sokmaya çalışın."

"Elimden geleni yaparım. İyi yanlarınızı büyütmeye çalışırım."

"Çok teşekkür ederim. O zaman ben de bu arada Bayan İsabel Osmond'a bir iki şey söylerim."

"*Gardez-vous-en-bien*!" Madam Merle de ayağa kalktı. "Onu harekete geçirmeyin, yoksa her şeyi bozarsınız."

Rosier gözlerini şapkasının içine dikti; ziyaret ettiği kişi, her şeye karşın, acaba görmesi gereken doğru kişi miydi diye düşündü. "Sizi anladığımı sanmıyorum," dedi. "Bayan Osmond'un eski bir arkadaşıyım ben; benim başarılı olmamı ister, sanırım."

"Dilediğiniz kadar eski arkadaşı olun; ne kadar çok eski arkadaşı varsa, o kadar iyi, çünkü yenilerden bazılarıyla pek iyi

geçinmiyor. Ama şimdilik, sizi desteklemeye başlasın diye uğraşmayın. Kocasının başka tasarıları olabilir ve onun iyiliğini dileyen biri olarak ben size, aralarındaki anlaşmazlık konularını artırmamanızı öğütlerim."

Zavallı Rosier'in yüzünde bir korku ifadesi belirdi; Pansy Osmond'la evlenmeye kalkışmak, olumlu değişiklikleri sevmesi nedeni ile katlanmaya razı olabileceği karışıklıkların sınırlarını bile aşan bir işti. Ancak, dikkatli bir koleksiyon sahibinin "en iyi takımı"nı anımsatan parlak bir yüzeyin gerisinde gizlediği güçlü sağduyusu yardımına yetişti. "Bay Osmond'u o kadar hesaba katmak zorunda olduğumu sanmıyorum!" diye atıldı.

"Hayır, ama Bayan Osmond'u katmalısınız. Eski bir dostu olduğunuzu söylüyorsunuz. Acı çekmesine yol açmak ister misiniz onun?"

"Dünyada istemem."

"Öyleyse dikkatli olun ve ben durumu bir parça yoklayıncaya kadar bu konunun üstüne gitmeyin."

"Konunun üstüne gitmemek mi, sevgili Madam Merle? Aşık olduğumu unutmayın."

"Yanıp kül olmazsınız, korkmayın! Söylediklerime kulak asmayacaksanız neden bana geldiniz?"

Genç adam, "Çok iyisiniz; çok uslu duracağım," diye söz verdi. Kapıya doğru giderken, yumuşak sesiyle ekledi: "Ama korkarım ki Bay Osmond pek sert bir insan."

Madam Merle kısa bir kahkaha attı. "Daha önce de söylendi bu söz. Ancak, karısı da kolay biri değil."

Ned Rosier ayrılırken, "Şahane bir kadındır o," dedi.

Rosier zaten sağduyu örneği olan bir damat adayına yakışır bir biçimde davranması gerektiğine karar verdi; ama, umudunu sürdürebilmek için ara sıra küçük Bayan Osmond'u evinde görmeye gitmekte, Madam Merle'e verdiği söze ters düşen herhangi bir şey görmüyordu. Sürekli, Madam Merle'in öğütlerini düşünüyor, onun pek ihtiyatlı konuşma biçiminin bıraktığı izlenimi zihninde evirip çeviriyordu. Onu görmeye, Paris'te dedikleri gibi, *de confiance* gitmişti; ama belki de aceleci davranmıştı. Kendine düşüncesizlik yakıştırmakta güçlük çekiyordu – daha önce böyle

bir kusur işlemiş değildi pek; ancak, şurası da bir gerçekti ki, Madam Merle'i yalnız son bir aydır tanıyordu ve işin aslına bakılacak olursa, onun çok hoş bir kadın olduğunu düşünmek, Pansy Osmond'u hemen Rosier'in kollarının arasına itmeye can atacağını sanmak için bir neden değildi – bu kollar genç kızı sarmak için zarif bir biçimde açılmış bile olsa. Daha önce gerçekten kendisine iyilikseverlik göstermişti Madam Merle; ayrıca, genç kızın yakınları arasında hatırı sayılır bir kişiydi; o çevrede, kimseyle senli benli olmadan, pek çarpıcı bir biçimde candan bir dost görünüşü sergiliyordu (Rosier birkaç kez bunu nasıl beceriyor acaba diye düşünmüştü). Ancak, Rosier belki de Madam Merle'in bütün bu üstünlüklerini abartmıştı. Kendisi için sıkıntıya girmesini gerektirecek özel bir neden yoktu; alımlı bir kadın herkese karşı alımlı olurdu; kendisine ayrı bir ilgi gösterdi diye gidip ondan yardım istediğini düşününce, Rosier budalalık duygusuna kapıldı. Şaka eder gibi söylemişti ama, büyük bir olasılıkla gerçekten de yalnızca biblolarını düşünüyordu Madam Merle. Kolleksiyonundan çok değerli iki üç parçayı Rosier'in kendisine verebileceği hiç aklından geçmiş miydi acaba? Pansy Osmond'la evlenmesine bir yardım etse, müzesindekilerin tümünü armağan ederdi ona. Bunu kendisine öyle apaçık bir biçimde söyleyemezdi elbet; pek kaba bir rüşvet görüntüsü olurdu. Ama Rosier, bunu yapacağına inanmasını isterdi onun.

Edward Rosier işte bu düşüncelerle Bayan Osmond'un evine yeniden gitti; her haftanın perşembesi Bayan Osmond'un günü olduğundan, böyle "akşamlar" orada bulunmasının nedeni genel nezaket ilkeleriyle açıklanabilirdi. Bay Rosier'in tam bir denetim altında tuttuğu sevgisinin yöneldiği varlık, Roma'nın göbeğindeki yüksek bir evde oturuyordu; Farnese Sarayı'nın yakınındaki güneşli bir *piazzetta*'ya bakan karanlık, koca bir yapıda. Küçük Pansy'nin oturduğu yer de bir saraydı – Roma ölçülerine göre, ama zavallı Rosier'in kaygılı zihninde bir zindandı burası. Evlenmek istediği genç kızın (titiz babayı razı edebilme konusunda kendi yeteneğinden kuşkuluydu Rosier) bir tür konut-kalenin duvarları içinde tutsak bulunuşu, ona kötü bir gösterge gibi geliyordu: Ciddi eski bir Roma adı taşıyan; tarihsel olaylar, cinayet, entrika ve

şiddet eylemleri kokan; "Murry"de adı geçen; şöyle yüzlerine bakınca, düş kırıklığına uğramış, içleri kararmış oldukları görünen turistlerin gezdiği bir saray; *piano nobile*'sinde Caravaggio'nun[26] yaptığı fresklerle yosun tutmuş bir girintisindeki fıskiyeden sular fışkıran nemli bir avlusu olan, bu avlunun üstüne doğru uzanan geniş, çok güzel kemerli *loggia* 'sında bir sıra kırık heykelleri, tozlu vazoları bulunan, koca bir yapıydı. Zihni düşüncelerle bu denli dolu olmasaydı Rosier, Palazzo Roccanera'nın tadına hakkıyla varabilir, bir kez kendisine, Roma'ya yerleştiklerinde kocasıyla burayı yöresel renklerine duydukları sevgiden dolayı seçtiklerini söyleyen Bayan Osmond'un duygularını paylaşabilirdi. Yeterince yöresel renkleri vardı gerçekten; Rosier'in mimarlık bilgisi Limoj mineler konusundaki bilgisi kadar değildi ama, yapının pencerelerindeki oranların, hatta sa-çakaltı çizgisindeki ayrıntıların bile yüce bir havası bulunduğunu görebiliyordu. Ancak, tarihin renkli dönemlerinde, gerçek sevgililerinden uzak tutulmak istenen genç kızların buraya kapatılmış ve sonra da manastıra gönderilmek gözdağıyla uğursuz evliliklere zorlanmış oldukları inancı Rosier'in aklından çıkmıyordu. Gene de, Bayan Osmond'un ikinci kattaki özenle döşenmiş görünen sıcak kabul salonlarına her gelişinde, Rosier'in hakkını verdiği bir nokta vardı: Bu insanların "iyi şeyler"den yana çok güçlü olduklarını kabul ediyordu. Bay Osmond'un kendi beğenisinin ürünüydü bu – kesinlikle karısının değil; eve ilk gelişinde Bayan Osmond'un kendi söylemişti bunu ona; o gün Rosier bir çeyrek saat boyunca kendi kendine, onlardaki "Fransız" eşyanın, kendisinin Paris'teki eşyasından daha iyi olup olmadığını sormuş, hemen orada onlarınkinin, kat kat daha iyi olduğunu kabul etmek zorunda kalmış; kibar bir insanın yapması gerekeni yaparak, kıskançlık duygusunu, evin hanımına sahip olduğu değerli şeylere ilişkin katıksız hayranlığını dile getirebilecek ölçüde yenmeyi başarmıştı. Bayan Osmond'dan, evlenmeden önce kocasının büyük bir koleksiyon yaptığını ve son üç yıl içinde buna birtakım güzel parçalar eklemekle birlikte, en değerlilerini kendisine danışma olanağından yoksun bulunduğu bir dönemde edindiğini öğrenmişti. Rosier bu bilgiyi kendi ilke-

26 Michelangelo de Caravaggio (1573-1610), İtalyan sanatçı.

lerine göre yorumladı. Kendi kendine, "danışma" sözünü "para" anlamında al, dedi; Gilbert Osmond'un en üstün parçalarını parasız zamanında düşürmüş olması ise, Rosier'in en sevdiği ilkeyi –bir koleksiyoncuda sabır denen şey varsa, dilediği kadar yoksul olabileceği ilkesini– doğruluyordu. Genellikle, perşembe akşamları Rosier saygılarını sunmaya geldiğinde, gözleri ilk önce salonun duvarlarında olurdu; gerçekten görmeye can attığı üç dört şey vardı bu duvarlarda. Ancak, Madam Merle ile konuştuktan sonra, durumunu tüm ciddiliğiyle kavramıştı; bu yüzden şimdi eşikten adımını atarken, yüzündeki gülümsemeyle, orada rahatlık sağlayan her şeyi bulacağına güvendiğini anlatmak isteyen kibar bir erkeğin dışa vurabileceği ölçüde bir büyük istekle, çevresine bakınıp evin kızını aradı.

37

Odaların birincisinde Pansy yoktu; Bayan Osmond çoğu zaman, bu içbükey tavanlı, duvarları kırmızı Şam ipeği kaplı büyük odada oturur, yakın çevresinden daha özel dostları buradaki şöminenin çevresinde toplanırlardı – ancak kendisi bu gece en alışılmış yerinde değildi. Odayı, yumuşak, ölgün bir ışık aydınlatıyordu; daha büyük parçalar buradaydı ve burası hemen her zaman çiçek kokardı. Bu akşam Pansy anlaşılan bir sonraki, sık sık gençlerin toplandığı, çay içilen odadaydı. Osmond elleri arkasında, geriye doğru eğilmiş, şöminenin önünde ayakta duruyor; bir ayağı havada, tabanını ısıtıyordu. Yakınında oraya buraya yayılmış beş altı kişi, aralarında konuşuyorlardı; ama o konuşmaya katılmıyordu; gözlerinde sık sık görülen, o anda çevresinde sanki dikkat etmeye zorlandığı görüntülerden daha değerli nesnelerle ilgileniyormuş gibi bir ifade vardı. Rosier, gelişi haber verilmediği için, Osmond'un dikkatini çekmemişti; ama görgü kurallarına pek düşkün olan genç adam, onu değil de karısını görmeye geldiğini çok iyi bilmekle birlikte, gene de elini sıkmak için yanına gitti. Osmond istifini bozmadan ona sol elini uzattı. "Nasılsınız? Karım buralarda bir yerdedir."

Rosier neşeli bir biçimde, "Korkmayın; ben bulurum," dedi.

Ancak, Osmond iyice süzdü onu; Rosier'in ömründe kendisine bu kadar inceden inceye bakıldığı olmamıştı. İçinden, "Madam Merle haberi vermiş, Bay Osmond da hiç hoşlanmamış," diye düşündü. Madam Merle'in orada olacağını ummuştu, ama ortalıkta görünmüyordu; belki öteki odalardan birindeydi, ya da daha sonra gelecekti. Üstünlük tasladığını düşündüğü için, Gil-

bert Osmond'dan pek hoşlanmazdı. Ancak, Rosier çabuk alınan bir insan değildi; nezaket söz konusu olan durumlarda, güçlü bir biçimde, içinde hep doğru olanı yapmak gereğini duyardı. Osmond'un yardımı olmadan, çevresine bakınıp gülümsedi, arkasından da, "Bugün çok cici bir Capo di Monte porselen gördüm," dedi[27].

Osmond önce karşılık vermedi; ama az sonra, bir yandan ayakkabısının tabanını ısıtırken, "Capo di Monte'den hiç hoşlanmam!" dedi.

"İlginizi yitirmiyorsunuzdur, umarım."

"Eski tabaklara, çanaklara olan ilgimi mi? Evet, yitiriyorum."

Rosier bir an içinde bulunduğu güç durumu unuttu. "Elden çıkarmayı düşünür müydünüz – bir iki parçayı?"

Osmond, gözleri hâlâ konuğunun gözlerinde, "Hayır, benim elden çıkarmayı düşündüğüm hiçbir şey yok, Bay Rosier," dedi.

Rosier neşeyle, "A, evet, elde tutmak istiyor, ama yenilerini eklemek istemiyorsunuz," dedi.

"İyi bildiniz. Eşini bulmak istediğim hiçbir şey yok bende,"

Zavallı Rosier kızardığını sezdi; kendine güvensizliğin sıkıntısı içindeydi. "Eh, neyse, bende bazı şeyler var!" diye mırıldanabildi ancak; oradan uzaklaşırken, mırıldandığı sözlerin bir bölümünün duyulmadığını biliyordu. Bitişik odaya doğru yürüdü, derin kapı aralığından çıkan Bayan Osmond'la karşılaştı. Siyah kadife bir giysi vardı üstünde; Rosier'in dediği gibi, yüce ve şahane görünüyordu, ama gene de öyle yumuşaktı, bu yumuşaklığı da öyle göz alıcıydı ki! Genç adam onun hakkında neler düşünüyordu, ona olan hayranlığını Madam Merle'e ne biçimde dile getirmişti, bunları biliyoruz. Sevgili küçük üvey kızına karşı duyduğu hayranlık gibi, bu da bir parça, Rosier'in güzelden anlama ve sahici olanı sezme içgüdüsüne dayanıyordu; ama incik boncuğa düşkünlüğünün o güne kadar yok edemediği bir duygunun da etkisi vardı bu hayranlıkta – Rosier antika kataloglarında yer almayan değerleri de anlayabiliyor, antikaların her türlü yitirilme ve keşfedilme ile kayıtlara geçip kazandıkları pırıltının ötesinde bir pırıltının değerini de görebiliyordu. Bayan Osmond'un şu an-

27 Capodimonte, Napoli yakınında 18.yüzyılda porselenleriyle ünlü bir yer.

da, bu tür beğenilere doyum sağlayacak bir niteliği vardı. Yıllar ona ancak güzelliğini zenginleştermek için dokunmuştu; gençlik çiçeği solmamıştı; dalında daha sessiz duruyordu, o kadar. Kocasının için için kızdığı o eski atılganlığı bir parça gitmişti – artık daha çok, bekleyebilen bir insan havası vardı üzerinde. Her neyse, şu anda, yaldızlı kapı aralığında Bayan Osmond, Rosier'in gözüne nazik, hoş bir kadının resmi gibi göründü. "Görüyorsunuz ki, günlerinizi hiç kaçırmıyorum," dedi. "Ama ben de kaçırırsam kim kaçırmaz ki?"

"Evet, sizi buradaki herkesten daha uzun süredir tanıyorum. Ama duygulu anılara dalmayalım. Sizi genç bir hanımla tanıştırmak istiyorum."

"Ah, lütfen, hangi genç hanımla?" Rosier isteneni yapmaya can atıyordu, ama bunun için gelmemişti buraya.

"Şurada şöminenin yanıbaşında oturuyor, pembeli; konuşacağı kimse yok."

Rosier bir an durakladı. "Bay Osmond konuşamaz mı onunla? İki metre uzağında duruyor."

Bayan Osmond da durakladı. "Pek neşeli bir kız değil, o da sıkıcı insanlardan hoşlanmaz."

"Ama bana yeter de artar, öyle mi? Bakın, acımasızlık bu!"

"Yalnızca, sizin iki kişiye yetecek düşünceleriniz var demek istiyorum, Hem sonra, yardıma koşmayı seversiniz siz."

"Kocanız da sever."

Bayan Osmond, "Hayır, sevmez – bana yardım etmeyi sevmez," dedi ve belli belirsiz gülümsedi.

"Bu, başka kadınlara iki kat daha çok yardıma hazır olması gerektiğini gösterir."

Bayan Osmond gene gülümseyerek, "Ben de kendisine öyle söylüyorum," dedi.

Rosier özlem dolu gözlerle ötelere bakarken, "Bakın, biraz çay içmek istiyorum ben," diye ekledi.

"Çok iyi. Gidip bizim küçük hanıma da çay getirin."

"Öyle olsun; ama sonra kaderine bırakırım ne hali varsa görsün. Aslına bakarsanız, ben Bayan Pansy Osmond'la biraz konuşmak için can atıyorum."

İsabel uzaklaşırken, "Ah, bu konuda size yardım edemem," dedi.

Beş dakika sonra Rosier, önüne düşüp öteki odaya götürdüğü pembeli küçük hanımın eline bir çay fincanı tutuştururken, Bayan Osmond'a biraz önce aktardığım açıklamayı yapmakla, acaba Madam Merle'e verdiği sözün ruhuna aykırı davranıp davranmadığını düşündü. Böyle bir soru, uzunca bir süre onun zihnine takılıp kalabilecek bir soruydu. Ancak sonunda, göreceli de olsa, üstüne bir umursamazlık geldi; sözünde durmuyorsa bile aldırdığı yoktu. Pembeli küçük hanımı bırakmak tehdidinde bulunduğu kader, o kadar da korkunç değilmiş; çünkü Rosier'e, arkadaşı için çay veren Pansy Osmond –çay dağıtmayı her zamanki gibi çok seviyordu– hemen ardından gelip genç kızla konuşmaya başladı. Bu sakin konuşmaya Edward Rosier pek az katıldı; canı sıkkın, gözleri küçük sevgilisinde, yanlarında oturdu kaldı. Pansy'ye onun gözleriyle bakarsak, şimdi onda, üç yıl önce Floransa'da, Cascine parkında babası ile Bayan Archer yetişkin insanların kutsal saydığı konuları konuşurlarken, kendisine oradan fazla uzaklaşmadan gezinmesi söylenen uysal küçük kızı ilk bakışta bize anımsatacak çok bir şey göremeyiz. Ama kısa bir süre sonra görürüz ki, Pansy on dokuz yaşında genç bir hanım olmuşsa da, aslında bu rolün gereklerini taşımıyor; çok güzelleşmişse de, kadınların görünüşlerinde hava diye bilinen ve değerlendirilen nitelikten acınacak ölçüde yoksundur; yepyeni giysiler bile giyse, bu güzel giysiler üstünde, seçkin olmayan bir biçimde, sanki o gün için birinden ödünç alınmış da Pansy onları korumuya çalışıyormuş gibi durmaktadır. Edward Rosier'in, tam bu kusurları görecek bir kimse olduğu düşünülebilir; gerçekten de genç kızın hiçbir niteliği yoktu ki, onun gözünden kaçmış olsun. Ancak o, bu niteliklere kendine göre adlar veriyordu –bunların kimileri gerçekten de oldukça güzeldi. Kendi kendine, "Hayır, eşsizdir o– kesinlikle eşsiz," diyordu Pansy'nin havalı bir kız olmadığını bir an bile kabul etmeyeceğine inanabilirsiniz. Hava mı? Ne diyorsunuz, küçük bir prensesin havası vardır onda; eğer göremiyorsanız bunu, sizde göz yok demektir. Çağdaş bir hava değildi bu, bilinçli de değil, Broadway'de kimsenin dikkatini de çekmez; sert giysileri içindeki

bu ufak tefek, ciddi küçük hanım, Velasquez'in bir "İnfanta"sına benziyordu, hepsi bu. Bu kadarı da, onda şirin bir eski moda nitelik bulan Edward Rosier'e yetiyordu. Kaygılı gözleri, sevimli dudakları, ince endamı, çocuksu bir dua kadar dokunaklıydı. Şu anda, onun kendisini ne ölçüde sevdiğini öğrenmek için derin bir istek vardı Rosier'in içinde – bu istek, oturduğu koltukta kıvrandırıyordu onu. Kan ter içinde kaldığından, mendiliyle alnını siliyordu; ömründe hiç bu kadar rahatsız olmamıştı. Pansy kusursuz bir *jeune fille* idi; kusursuz bir *jeune fille* 'e bu noktayı aydınlatmak için gereken soruyu soramazdınız. Rosier hep bir *jeune fille* düşlemişti – ama Fransız olmayan bir jeune fille, çünkü Fransız olması sorunu dallandırıp budaklandırırdı. Pansy'nin ömründe bir gazeteye bakmadığından emindi; roman olarak da okusa okusa Sir Walter Scott'u okumuş olabilirdi en çok. Amerikalı bir *jeune fille* – bundan iyisi ne olabilirdi? Böyle bir kız açık sözlü ve neşeli olurdu, ama tek başına dolaşmamış, erkeklerden mektup almamış, her şeyle alay eden oyunlar görsün diye tiyatroya götürülmemiş olurdu. Rosier, içinde bulunduğu koşullarda, bu saf kıza doğrudan doğruya yaklaşmanın konukseverliğe aykırı bir davranış olacağını yadsıyamazdı; ancak şu anda, içinden konukseverlik dünyadaki en kutsal şey midir ki, diye sormak tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Pansy Osmond'a beslediği duygu çok daha önemli değil miydi? Kendisi için çok daha önemli – evet; ama belki de evin efendisi için değil. Rosier'in içini rahatlatan bir şey vardı: Madam Merle tarafından uyarılmış bile olsa, babası bu uyarıyı Pansy'ye iletmemiştir; yakışıklı bir delikanlının kendisine aşık olduğunu kızına söylemek, Osmond'un güttüğü siyasetin bir parçası olamazdı. Ama yakışıklı delikanlı gerçekten aşıktı ona ve tüm bu sınırlayıcı etkenler, sonunda kızdırmaya başlamıştı kendisini. Sol elinin iki parmağını uzatmakla Gilbert Osmond ne demek istemişti? Eğer Osmond kabalık ettiyse, kendisi de gözü kara davranabilirdi elbette. Pembelere bürünmüş sıkıcı kızın annesi gelip, yüzünde aptal ve anlamlı bir gülümsemeyle, kızını başka zaferlere götürmesi gerektiğini söyleyince, genç adam birden kendini son derece gözü kara hissetti. Anne-kız gittikten sonra Pansy ile hemen hemen yalnız olabilmek şimdi tümüyle kendisine bağ-

lıydı. Daha önce onunla hiç yalnız kalmamıştı; bir *jeune fille* ile hiç yalnız kalmamıştı. Büyük bir andı bu; zavallı Rosier yeniden alnını silmeye başladı. İçinde bulundukları odanın ötesinde başka bir oda daha vardı; kapısı açılıp aydınlatılmış küçük bir odaydı bu, ama konuklar kalabalık olmadığından, bütün akşam boş kalmıştı. Şimdi de boştu; uçuk sarı kumaşla döşenmişti; birkaç lamba vardı odada; açık kapıdan bakınca, sanki tam izin belgeli bir aşk tapınağıydı. Rosier bir an gözlerini bu aralıktan içeri dikti; Pansy'nin kaçıp gitmesinden korkuyordu, ama elini uzatıp onu durdurabilecek gücü duyuyordu içinde. Ancak Pansy, odanın uzak ucundaki bir küme konuğa katılmak için herhangi bir harekette bulunmaksızın, öteki genç kızın kendilerini bıraktığı yerde kaldı. Kısa bir süre Rosier onun korktuğunu –belki de korkudan kımıldayamadığını– düşündü; ama ikinci kez bakınca, kesinlikle korkmadığını anladı; sonra da onun korkmayacak kadar saf olduğunu düşündü. Büyük bir duraklama geçirdi; ardından Pansy'ye, bunca çekici ama gene de sanki hiç el değmemiş gibi görünen sarı odaya gidip bir bakabilir miyim diye sordu. Daha önce Osmond'la birlikte, bu odanın Birinci Fransız İmparatorluğu dönemi tarzındaki eşyasına bakmak, özellikle bu dönemden klasik bir parça olan saate karşı hayranlığını dile getirmek için (aslında hiç de beğenmiş değildi) orada bulunmuştu. Bu yüzden şimdi artık ustaca yönlendirme işinin başladığını seziyordu.

"Elbette, gidebilirsiniz," dedi Daisy; "Ben size gösterebilirim, isterseniz." Daisy hiç mi hiç korkmuş değildi.

"İşte ben de bunu söyleyeceğinizi umuyordum; çok naziksiniz," diye mırıldadı Rosier.

Birlikte içeri girdiler; Rosier aslında bu odanın çok çirkin olduğunu düşünüyordu, üstelik soğuk bir görünüşü vardı. Anlaşılan aynı düşünce Pansy'nin de aklına gelmişti. "Kış akşamları için değil bu oda; daha çok yaz için," dedi. "Babamın zevki bu; çok zevk sahibidir kendisi."

Rosier, evet bir hayli zevki var, ama seçtiği kimi şeyler çok zevksiz diye düşündü; böyle bir durumda ne söyleyeceğini bilemiyordu. "Bayan Osmond odalarının nasıl döşendiğine aldırmaz mı? Onun zevki yok mu?"

Pansy, "A, evet, hayli zevklidir; ama daha çok edebiyatı sever – bir de konuşmayı," dedi. "Ama babam da bu konulara önem verir. Sanıyorum ki, bilmediği bir şey yok onun."

Rosier bir süre sustu. Sonra birden, "Bildiğinden emin olduğum bir şey var!" dedi. "Biliyor ki, benim buraya gelişim, kendisine olan tüm saygıma, çok hoş bir kadın olan Bayan Osmond'a olan tüm saygıma karşın, yalnızca sizi görmek için aslında!"

"Beni görmek için mi?" dedi Daisy ve belli belirsiz bir sıkıntı içindeki gözlerini kaldırdı.

Rosier, egemen güçlerle ipleri koparmanın coşkusuyla kendinden geçerek, "Evet, sizi görmek için; geliş nedenim bu," diye yineledi.

Pansy, sade, dikkatli, açık bir biçimde genç adama baktı; yüzünün daha saf ve temiz olması için, kızarması gerekli değildi. "Ben de bunun için geldiğinizi düşünüyordum," dedi.

"Ve bunu hoşa gitmeyen bir şey olarak görmediniz, öyle mi?"

"Bir şey söyleyemem. Bilmiyordum. Siz hiç söylemediniz bana."

"Sizi darıltmaktan korkuyordum."

Genç kız, sanki kendisini bir melek öpmüş gibi gülümseyerek, "Siz beni darıltmazsınız," diye mırıldadı.

Rosier büyük bir mutluluk içinde, çok yumuşak bir sesle, "Benden hoşlanıyorsun öyleyse, öyle mi Pansy?" diye sordu.

"Evet – sizden hoşlanıyorum."

O sırada, üstünde İmparatorluk dönemi yapımı büyük, soğuk saatin durduğu şöminenin rafına kadar yürümüşlerdi; artık iyice odanın içindeydiler; dışarıdan görünmüyorlardı. Pansy'nin bu üç sözcüğü söylerkenki sesi, Rosier'e doğanın tatlı soluğu gibi geldi; buna verebileceği tek karşılık, ancak genç kızın elini avucuna alıp bir süre tutmak olabilirdi. Sonra tuttuğu eli dudaklarına götürdü. Pansy, anlatılmaz güzellikte bir edilginliği olan o saf, güvenen gülümsemesiyle, direnmeden durdu. Rosier'den hoşlanıyordu –ondan hep hoşlanmıştı; her şey olabilirdi şimdi! Hazırdı– her zaman hazır, onun konuşmasını beklemişti. Konuşmasaydı, daha sonsuza kadar bekleyebilirdi; ama beklediği sözü işitince, sallanan ağaçtan bir şeftali gibi düşüverdi. Rosier

seziyordu ki, çekip bağrına basacak olsa, Pansy ses çıkarmadan kendini bırakacak, soru sormadan başını göğsüne yaslayacaktı. Doğrusu, böyle bir davranış, İmparatorluk tarzında döşenmiş sarı bir *salottino*'da düşüncesizce bir deney olurdu. Pansy kendisi için geldiğini biliyormuş demek, ama gene de nasıl da tam bir küçük hanımefendi gibi davranmayı başarabilmişti!

Rosier, ne de olsa, konukseverlik diye bir şey vardır diye düşünüp inanmaya çalışarak, "Siz benim için çok değerlisiniz," diye fısıldadı.

Pansy bir an elinde genç adamın öptüğü yere baktı. "Babam biliyor mu dediniz?"

"Siz daha şimdi bana onun her şeyi bildiğini söylediniz."

"Bundan emin olmanız gerekiyor sanırım."

Rosier, alçak bir sesle Pansy'nin kulağına, "Ah, sevgili Pansy, önce sizden bir emin olayım da!" diye mırıldandı. Bunun üzerine genç kız, bir parça sanki hemen gidip sormamız gerekir anlamını taşıyan bir tutarlılık havası içinde, öteki odalara doğru yürüdü.

Bu arada öteki odalar, gittiği her yerde, adımını içeri attığı anda varlığını belli eden Madam Merle'in gelişinin bilincinde idiler. Onun bunu nasıl becerdiğini en dikkatli izleyici bile söyleyemezdi size; çünkü ne yüksek sesle konuşur, ne bol bol güler, ne çabuk çabuk hareket eder, ne göz alıcı giyinir, ne de hazır bulunanların doğru dürüst ilgisini çekerdi. İri, hoş, güler yüzlü, sakin bir kadındı; dinginliğinin kendisiydi çevreye yayılan; insanların dönüp bakmaları, ortalığa birden bir sessizlik çökmesindendi. O akşam elinden gelen en sessiz şeyi yapmış, Bayan Osmond'ı biraz daha dikkat çekici bir biçimde kucakladıktan sonra, evin efendisiyle konuşmak için küçük bir kanepeye oturmuştu. Aralarında kısa bir hoşbeşten sonra –bu ikisi, insan içindeyken bu merasimi yerine getirmeye hep özen gösterirdi– gözleri çevreyi kolaçan eden Madam Merle, küçük Rosier'in gelip gelmediğini sordu.

Osmond, "Bir saat kadar önce geldi – ama ortadan yokoldu şimdi," dedi.

"Pansy nerede?"

"Öteki odada, birtakım insanlarla."

Madam Merle, "Belki de Rosier onların arasındadır," dedi.

Osmond sinirlendirici biçimde anlamsız bir sesle, "Görmek mi istiyorsun?" diye sordu.

Madam Merle bir an ona baktı; Osmond'un sesindeki en ince anlamları bilirdi. "Evet," dedi, "Dileğini sana ilettiğimi, ama senin pek ilgilenmediğini söylemek istiyorum ona."

"Sakın söyleme bunu. Üstüme daha çok gelmeye çalışır – tam istemediğim şey. Teklifini nefretle karşıladığımı söyle."

"Ama nefret etmiyorsun ki."

"Bu bir şey değiştirmez; hoşuma gitmiyor teklifi. Bu akşam ona kendim belli ettim bunu; bile bile kaba davrandım. Bunlar çok can sıkıcı şeyler. Aceleye gerek yok."

"Zaman gerektiğini, konuyu düşüneceğini söylerim."

"Hayır, olmaz. Peşimi bırakmaz sonra."

"Umudunu kırarsam da aynı şeyi yapacaktır."

"Evet, ama birinci durumda, konuşmaya ve açıklamada bulunmaya çalışır – ki böyle bir şey son derece usanç verici olurdu. Öteki durumda, belki dilini tutar da, daha gizli kapaklı yollara başvurur. O zaman başımı dinleyebilirim. Bir eşekle konuşmaktan nefret ederim."

"Zavallı Bay Rosier'e eşek mi diyorsun?"

"Bitmek tükenmek bilmeyen çanak tabak sözleriyle baş derdi bir adam."

Madam Merle önüne baktı; hafifçe gülümsüyordu. "Rosier kibar bir insandır; çok iyi huyludur; sonra ne de olsa yılda kırk bin frank geliri var!"

Osmond, "Yoksulluktur bu – 'kibar' yoksulluk," diye atıldı. "Benim Pansy için düşlediğim bu değil."

"Çok iyi öyleyse. Pansy ile konuşmayacağı konusunda Rosier söz verdi bana."

Osmond dalgın dalgın, "Ona inanıyor musun?"diye sordu.

"Kesinlikle. Pansy onu pek beğeniyor; ama sanmam ki sence bunun bir önemi olsun."

"Bence hiç önemi yok bunun, ama Pansy'nin Rosier'i düşün-

düğüne de hiç inanmıyorum."

Madam Merle sakin bir sesle, "İnanmamak daha çok işine geliyor da ondan," dedi.

"Pansy sana onu sevdiğini mi söyledi?"

Madam Merle hemen, "Ne sanıyorsun sen onu? Ve beni ne sanıyorsun?" diye ekledi.

Osmond ayağını kaldırmış, ince ayak bileğini öteki dizinin üstüne atmıştı; bileğini eliyle teklifsizce kavradı, bir süre önüne baktı ince, uzun işaret parmağı ile başparmağı bir halka oluşturabiliyordu bileğin çevresinde. "Böyle bir şeye karşı hazırlıksız değilim," dedi. "Ben Pansy'yi bunun için eğittim. Tam böyle bir durum için yani böyle bir şey ortaya çıkınca, benim istediğimi yapması için."

"Yapmaz diye bir korkum yok benim."

"Peki, öyleyse sorun nedir?"

"Ben bir sorun görmüyorum. Ama, gene de, Bay Rosier'i başından atmasan iyi olur derim. Elinde tut onu; işine yarayabilir."

"Ben tutamam. Sen kendin tut."

"İyi öyleyse; ben onu bir köşeye kor, sonra hergün önüne bir şeyler atarım." Konuşma boyunca Madam Merle'in gözleri çoğunlukla çevresinde dolaşmıştı; böyle durumlarda hep yaptığı bir şeydi bu, tıpkı konuşma sırasında sık sık arada boş duraklamalar bırakması gibi. Size aktardığım son sözlerden sonra uzun bir sessizlik oldu; daha bu sessizlik sürerken bitişik odadan Pansy'nin çıktığını gördü, arkasından Edward Rosier geliyordu. Genç kız birkaç adım ilerledi, sonra Madam Merle ile babasına bakarak durdu.

Madam Merle, Osmond'a, "Rosier onunla konuşmuş," dedi.

Osmond başını bile çevirmedi. "İşte onun verdiği söze inanmanın sonucu. Kırbaçlamak gerek bu adamı."

"İtiraf etmeyi düşünüyor, zavallı küçük adam!"

Osmond ayağa kalktı; kızına dik dik bakıyordu şimdi. Dönüp giderken, "Önemi yok," diye mırıldadı.

Biraz sonra Pansy, o küçük ciddi kibar tavrıyla Madam Mer-

le'in yanına geldi. Bu hanımın onu karşılayış biçimi de daha içten olmadı; oturduğu kanepeden kalkarken dostça gülümsedi, o kadar.

Genç kız yumuşak bir sesle, "Çok geç kaldınız," dedi.

"Sevgili çocuğum, hiçbir zaman gelmek istediğim zamandan daha geç kalmam ben."

Madam Merle, Pansy'ye nazik davranmak için kalkmamıştı ayağa; Rosier'e doğru gitti. O da Madam Merle'i karşılamaya geldi ve sanki zihninden atmak istercesine çarçabuk, "Pansy ile konuştum!" diye fısıldadı.

"Biliyorum, Bay Rosier."

"Size o mu söyledi?"

"Evet, söyledi. Akşamın geri kalan saatlerinde doğru dürüst davranın ve yarın saat beşi çeyrek geçe gelip beni görün." Sesi sertti ve sırtını dönüş biçiminde, genç adamın hafif bir sövgü mırıldanmasına neden olan bir küçümseme vardı.

Rosier, Osmond'la konuşmak istemiyordu; ne yeri ne de sırasıydı şimdi bunun. Ama içgüdüsel bir biçimde, oturmuş yaşlı bir hanımla konuşan İsabel'e doğru yürüdü. Öteki yanına oturdu; yaşlı hanım İtalyandı; Rosier onun İngilizce anlamadığını düşündü. Bayan Osmond'a, "Biraz önce bana yardım etmeyeceğinizi söylediniz," diyerek söze başladı. "Öğrenince –öğrenince– belki de duygularınız değişecektir–!" İsabel onun duraklaması karşısında, "Neyi öğrenince?" dedi.

"Pansy'nin tamam olduğunu."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Biz aramızda anlaştık demek istiyorum."

"Pansy çok yanlış yapmış," dedi İsabel. "Bunun bir yararı olmaz."

Zavallı Rosier, yarı yalvarır, yarı öfkeli bir biçimde İsabel'e bakakaldı; yüzünün birden kızarması, haksızlığa uğramışlık duygusunun belirtisiydi. "Daha önce hiç kimse bana böyle davranmadı," dedi. "Benim ne kusurum var ki? İnsanların gözünde genellikle böyle değilim ben. Şimdiye kadar istesem yirmi kez evlenebilirdim."

İsabel, "Keşke evlenseydiniz," dedi; sonra sevecen bir gülümsemeyle ekledi, "Yirmi kez demek istemiyorum, bir kez ve rahat bir biçimde. Pansy ile evlenebilecek kadar varlıklı değilsiniz siz."

"Onun paraya pula değer verdiği yok."

"Hayır, ama babası veriyor."

"A, evet, kanıtladı bunu!" diye atıldı genç adam.

İsabel sırtını dönerek ayağa kalktı ve bir şey demeden yaşlı kadının yanından uzaklaştı; Rosier ise, Gilbert Osmond'un bir dizi küçük kadife kaplı çerçeve üzerine düzgün bir biçimde sıralanmış minyatür koleksiyonuna bakıyormuş gibi yaparak, on dakika orada oyalandı. Ama görmeden bakıyordu; yanakları al aldı; haksızlığa uğramışlık duygusuyla dopdoluydu içi. Kesinlikle daha önce hiç kimse ona böyle davranmamıştı; beğenilmeme düşüncesine alışık değildi o. Kendi değerinin ne denli yüksek olduğunu biliyordu; böyle bir yanılgı bu ölçüde yaralayıcı olmasaydı, gülüp geçebilirdi. Yeniden Pansy'yi aradı, ama Pansy ortadan yok olmuştu; şimdi Rosier'in başlıca isteği bu evden çıkıp gitmekti. Bunu yapmadan önce İsabel ile bir kez daha konuştu; biraz önce ona kaba bir şey söylemiş olduğunu düşünmek hoşuna gitmiyordu – şu anda küçümsenmesini haklı gösterebilecek tek nokta bu olurdu.

"Biraz önce Bay Osmond'dan etmemem gereken bir biçimde söz ettim," diye başladı. "Ama içinde bulunduğum durumu bir düşünün."

İsabel soğuk soğuk, "Ne söyledeğinizi anımsamıyorum," dedi

"Gücenmişsiniz; bana yardım etmezsiniz artık."

İsabel bir an sustu, sonra değişik bir sesle, "İstemediğimden değil; elimden bir şey gelmez de ondan!" dedi. Konuşma biçimi neredeyse heyecanlıydı.

"Bir parça olsun yardım edebilseydiniz, bundan böyle melekten başka söz kullanmazdım kocanız için."

"Ödül büyük," dedi İsabel; bunu, Rosier'in sonradan kendi kendine anlaşılmaz diye tanımladığı, ciddi bir biçimde söyledi ve

dosdoğru genç adamın gözlerinin içine baktı; bu da anlaşılmaz bir bakıştı. Nasıl olduysa, Rosier'e İsabel'i çocukluğundan tanıdığını anımsattı; ama gene de hoşlanmadığı ölçüde keskindi bu bakış; bu yüzden Rosier oradan uzaklaştı.

38

Ertesi gün Rosier, Madam Merle'i görmeye gitti ve bu görüşmeden ucuz kurtulunca şaşırdı. Ancak, Mademe Merle, bir karara ulaşılana kadar daha ileri gitmeyeceği yolunda ondan söz aldı. Bay Osmond'un daha yüksek beklentileri vardı; kendisi kızına drahoma vermek düşüncesinde olmadığı için, bu tür beklentilerin eleştiriye, dahası insan isterse, alaya bile açık olduğu doğruydu. Ama Rosier'e böyle bir tutum takınmamasını öğütlüyordu; eğer sabırlı davranıp kendini tutarsa, mutluluğa erişebilirdi belki. Bay Osmond teklife olumlu gözle bakmıyordu, ama yavaş yavaş düşüncesini değiştirirse, bu da bir mucize sayılmamalıydı. Pansy hiçbir zaman babasına karşı gelemezdi; Rosier bundan emin olabilirdi; bu yüzden acele etmenin yararı yoktu. Bay Osmond'un, o zamana kadar aklından geçirmediği bir teklife zihnini alıştırması gerekiyordu ve bu sonuç kendiliğinden ortaya çıkmalıydı zorlamaya çalışmak boşunaydı. Rosier kendi durumunun bu sırada dünyanın en rahatsız durumu olacağını söylediğinde, Madam Merle üzüntülerini belirtti. Ancak, haklı olarak söylediği gibi, insan her istediğini elde edemiyordu; Madam Merle bu dersi kendi deneyiminden öğrenmişti. Gilbert Osmond'a mektup yazmanın bir yararı olmazdı; bunu Bay Rosier'e söylemekle Bay Osmond onu görevlendirmişti. Bay Osmond konunun birkaç hafta için bir yana bırakılmasını istiyordu; Bay Rosier'in duymaktan hoşlanacağı bir haber olursa, bunu kendisi yazıp bildirecekti.

Madam Merle, "Pansy ile konuşmanız babasının hiç hoşuna gitmedi," dedi.

"Bunu bana kendisinin söylemesi için ona bir fırsat vermeye hemen hazırım ben!"

"Böyle bir şey yaparsanız, size duymak istemeyeceğiniz şeyler de söyleyecektir. Önümüzdeki bir ay boyunca evlerine olabildiği kadar az gidin, gerisini de bana bırakın."

"Olabildiği kadar az mı? Kim ölçecek bu olabildiği kadar azı?"

"Bırakın ben ölçeyim. Herkesle birlikte perşembe akşamları gidin, ama olur olmaz zamanlarda sakın uğramayın; Pansy için de kaygılanmayın. Durumu olduğu gibi anlamasını sağlarım ben onun. Sakin bir kızcağızdır o, sessizce kabullenecektir."

Edward Rosier, Pansy için bir hayli kaygılanıyordu, ama söyleneni yaptı ve Plazza Roccanera'ya gitmek üzere bir sonraki perşembeyi bekledi. Birtakım konuklar daha önce akşam yemeğine geldikleri için, erken gitmesine karşın epeyce insan vardı ortalıkta. Osmond her zamanki gibi ilk odada, şöminenin yanında durmuş, gözlerini dosdoğru kapıya dikmişti, öyle ki, belirgin bir biçimde kabalık etmemek için, Rosier gidip onunla konuşmuk zorunda kaldı.

Pansy'nin babası bir şey kaçırmayan, keskin gözlerini kısarak, "Üstü kapalı sözlerden anladığınıza sevindim," dedi.

"Üstü kapalı sözlerden anlamam. Ama gönderildiğini sandığım bir haber ulaştı bana."

"Ulaştı demek? Nerede ulaştı bakalım?"

Zavallı Rosier hakarete uğramakta olduğunu gördü ve kendi kendine, gerçekten seven birinin katlanma ölçüsünün ne olması gerektiğini sordu. "Madam Merle, anladığım kadarıyla sizden gelen bir haber iletti bana – dilediğim fırsatı, isteklerimi size açıklayabilme fırsatını bana vermeyi reddettiğiniz yolundaki haberi." Rosier çok sert konuştuğuna inanıyordu.

"Madam Merle'in konuyla ne ilgisi var ki? Neden Madam Merle'e baş vurdunuz?"

"Düşüncesini sordum – o kadar. Sordum, çünkü sizi çok iyi tanıyor gibi gelmişti bana."

"Beni sandığı kadar iyi tanımaz o."

"Buna üzüldüm, çünkü bana biraz umut kapısı aralamıştı."

Osmond bir an gözlerini ateşe dikti. "Kızımın değeri çok yüksektir benim için."

"Benim için daha yüksek. Kendisiyle evlenmek isteyerek kanıtlamıyor muyum bunu?"

Osmond, başka bir durumda olsa Rosier'i hayran bırakacak katı bir küstahlıkla, "Ben onun çok iyi bir evlilik yapmasını istiyorum," dedi.

"Benimle evlenmekle iyi bir evlilik yapmış olacak diye düşünüyorum ben de elbet. Kendisini benden çok seven –ya da diyebilirim ki, kendisinin de benden çok sevdiği– bir başka erkek bulamaz o."

Osmond, "Kızımın kimi sevdiği konusundaki varsayımlarınızı kabul etmek zorunda değilim," dedi ve küçük, soğuk bir gülümsemeyle gözlerini yukarı kaldırdı.

"Varsayımda bulunmuyorum ben. Kızınız söyledi."

Osmond biraz öne doğru eğildi, ayakkabılarının burunlarına bakarak, "Bana söylemedi," dedi.

Rosier sert bir öfkeyle, "Bana söz verdi, efendim!" diye bağırdı.

Daha önce çok alçaktan konuştukları için, böyle bir ses çevredekilerin biraz dikkatini çekti. Osmond bu küçük devinimin yatışmasını bekledikten sonra, sakin sakin, "Böyle bir söz verdiğini kendisi anımsamıyor, sanırım," dedi.

Yüzleri hep ateşe dönük durmuşlardı; bu son sözler ağzından çıktıktan sonra evin efendisi yeniden odaya doğru döndü. Rosier daha karşılık verecek zamanı bulamadan, yabancı bir beyin, Roma'daki göreneğe uygun olarak adı söylenmeden içeri girdiğini ve Osmond'a doğru yaklaştığını gördü. Ev sahibi nazik ama biraz anlamsız biçimde gülümsedi; konuğun yakışıklı bir yüzü, kumral koca bir sakalı vardı ve belli ki İngilizdi.

Osmond'unkinden daha anlamlı bir gülümsemeyle, "Anlaşılan beni tanımadınız," dedi.

"Evet, şimdi tanıdım. Sizi görmeyi pek beklemiyordum."

Rosier oradan ayrılıp doğru Pansy'yi aramaya koyuldu. Her zamanki gibi bitişik odaya baktı, ama yolda gene Bayan Osmond'la karşılaştı. Selam vermedi –haklı öfkesi evin hanımını

selamlamasını engelleyecek ölçüde büyüktü çünkü– yalnızca, kaba bir tavırla, "Kocanızda duygu diye bir şey yok, buz sanki," dedi.

İsabel, Rosier'in daha önce dikkatini çeken aynı gizemli gülümsemeyle, "Herkesin sizin gibi yanıp tutuşmasını bekleyemezsiniz," dedi.

"Soğuk olduğumu söyleyemem, ama serin kanlıyım ben. Kızına neler yapıyor o?"

"Hiçbir fikrim yok."

Rosier, İsabel'in de sinir bozucu biri olduğunu düşünerek, "İlgilenmiyor musunuz?" diye sordu.

İsabel bir an karşılık vermedi; sonra birden ve gözlerinde söylediğine taban tabana ters düşen canlı bir parıltıyla, "Hayır!" dedi.

"Bağışlayın beni ama, buna inanamam. Pansy Osmond nerede?"

"Şu köşede, çay veriyor. Bırakın orada kalsın, lütfen."

Rosier aradaki insan kümelerinin gerisinde saklı duran genç kızı hemen gördü. Onu izledi, ama Pansy dikkatini tümüyle yaptığı işe veriyordu. Yeniden, yalvarırcasına, "Tanrı aşkına, ne yaptı babası ona? Pansy'nin benden vaz geçtiğini söylüyor," diye sordu.

İsabel, alçak bir sesle ve Rosier'e bakmadan, "Pansy sizden vaz geçmedi," dedi.

"Bunu söylediğiniz için teşekkür ederim! Şimdi artık sizin uygun bulduğunuz sürece rahat bırakabilirim onu!"

Rosier daha sözlerini bitirmemişti ki, İsabel'in renginin değiştiğini ve Osmond'un içeri yeni giren beyle birlikte ona doğru geldiğini gördü. Yeni konuk yakışıklıydı, toplumsal ilişkilerde deneyimli olduğu açıkça belliydi; ama gene de Rosier onun bir parça sıkıntılı durduğu yargısına vardı. Kocası, "İsabel, sana eski bir dost getirdim," dedi.

Gülümsüyordu ama, Bayan Osmond'un yüzü de, eski dostununki gibi, tam bir güven içinde değildi. "Lord Warburton'u gördüğüme çok sevindim," dedi. Rosier dönüp gitti; konuşmaları yarıda kaldığına göre, biraz önce verdiği küçük sözün artık geçer-

siz olduğunu düşünüyordu. Ayrıca, sanki Bayan Osmond yaptıklarını fark etmeyecekmiş gibi bir izlenim edinmişti.

Bu izlenim doğruydu; gerçekten de bir süredir İsabel'in ona baktığı yoktu. Genç kadın sarsılmıştı; sevinç mi duyuyordu acı mı, pek bilmiyordu. Ama Lord Warburton, gri gözlerinde o eski içten beğeni ve onayı yansıtmaktaki birlikte, o anda durumu nasıl algıladığını belli ki çok iyi biliyordu. Eskisinden daha "ağır"dı ve daha yaşlıydı; sağlam ve mantıklı görünüşüyle İsabel'in karşısında durdu.

"Sanırım beni görmeyi beklemiyordunuz," dedi, "Roma'ya yeni indim, daha bu akşam. Gördüğünüz gibi, hiç vakit geçirmeden size saygılarımı sunmaya geldim. Perşembe günleri evde olduğunuzu biliyorum."

Osmond karısına, "Görüyorsun ki, perşembelerinin ünü ta İngiltere'ye kadar yayılmış," dedi.

"Hemen gelmekle Lord Warburton büyük nezaket göstermiş; bizleri çok onurlandırdı."

Osmond, "Ne de olsa, o korkunç otellerden birinde oturup kalmaktan iyidir," diye ekledi.

"Otel çok iyi gibi; sanıyorum ki, dört yıl önce sizi gördüğüm otel. Biliyorsunuz, sizinle ilk tanışmamız burada Roma'da olmuştu; aradan uzun zaman geçti." İsabel'e sordu: "Sizinle vedalaştığım yeri anımsıyor musunuz? Kapitol'daydı, Kapitol'un ilk odasında."

"Ben anımsıyorum; o sırada ben de oradaydım," dedi Osmond.

"Evet siz de vardınız. Roma'dan ayrıldığıma çok üzülüyordum – o kadar üzülüyordum ki, benim için nasıl olduysa, neredeyse acı bir anıya dönüştü bu olay; bugüne kadar da geri dönmek istemedim." Eski dostu İsabel'e doğru dönerek ekledi: "Ama burada oturduğunuzu biliyordum ve inanın bana, sizi sık sık düşündüm." Çevresine, evin yerleşik düzenine bakarak sözlerini sürdürdü: "Burada yaşamak güzel bir şey olmalı." İsabel belki de bu bakışta, onun eski hüznünün solgun izlerini yakalamıştır.

Osmond nezaketle, "Ne zaman olsa, sizi görmekten sevinç duyarız," dedi.

"Çok teşekkür ederim. O günden bu yana İngiltere'den ayrılmadım. Bir ay öncesine kadar artık benim için yurt dışı gezileri gerçekten bitti sanıyordum."

Bu arada İsabel, bu tür iç hesaplaşmalara olan ender yeteneğini kullanmış, Lord Warburton'la yeniden karşılaşmanın kendisi için ne anlama geldiğini ölçüp tartmıştı. "Zaman zaman sizden söz edildiğini duydum," dedi.

"Umarım kötü bir şeyler duymamışsınızdır. Yaşamım bomboş geçiyor."

"Tarihteki iyi saltanat dönemlerindeki gibi," dedi Osmond. Ev sahibi olarak görevlerinin sona erdiğini düşünüyor gibiydi – görevini özenle yerine getirmişti artık. Hiçbir şey, karısının eski arkadaşına gösterdiği nezaketten daha incelikle ölçülmüş, daha yeterli olamazdı. Titizce, apaçık gösterilen bir nezaketti bu; doğallık dışında, yerli yerindeydi – bu eksikliğin, kendisi genellikle çok doğal davranan Lord Warburton'un gözünden kaçmadığı düşünülebilir. Osmond, "Sizi Bayan Osmond'la başbaşa bırakayım. Benim yer almadığım anılarınız var sizin," diye ekledi.

O uzaklaşırken, Lord Warburton, belki de Osmond'un cömertliği karşısında duyduğu sevinci fazlaca ele veren bir sesle arkasından, "Korkarım çok şey kaçırıyorsunuz!" diye seslendi. Sonra, gitgide ciddileşen, derin, en derin bakışlarını İsabel'e çevirdi. "Sizi gördüğüme gerçekten çok sevindim," dedi.

"Ben de öyle. Çok naziksiniz."

"Değişmişsiniz – biraz, biliyor musunuz?"

İsabel durakladı. "Evet – bir hayli."

"Kötü yönde demek istemiyorum elbet; ama iyi yönde olduğunu nasıl söyleyebilirim?"

İsabel cesaretle, "Ben bunu sizin için çekinmeden söyleyebilirim sanırım," diye karşılık verdi.

"Eh, benim için – çok zaman geçti. Geçen yıllar geride olumlu bir şeyler bırakmasa yazık olurdu."

Oturdular; İsabel ona kız kardeşleri hakkında ve pek önemi olmayan başka konularda sorular sordu. Warburton, sanki bu sorular kendisini ilgilendiriyormuş gibi yanıtlar verdi; bir iki dakika içinde İsabel, onun eskisi gibi kendisine tüm ağırlığıyla

yüklenmeyeceğini anladı – ya da buna inanmaya çalıştı. Zaman yüreğine soluğunu üflemiş, soğutmadan ona serinliğin rahatlığını sağlamıştı. İsabel zamana olan saygısının birden yükseldiğini duyumsadı. Lord Warburton, başkalarının ya da hiç değilse İsabel'in onu, durumundan hoşnut bir insan gibi görmesini sağlayacak bir tavır takınmıştı. "Daha çok gecikmeden size söylemem gereken bir şey var," diye yeniden söze başladı. "Yanımda Ralph Touchett'i getirdim."

"Yanınızda mı getirdiniz?" İsabel çok şaşırmıştı.

"Kendisi otelde; dışarı çıkamayacak kadar yorgun olduğu için yattı."

İsabel hemen, "Onu görmeye giderim," dedi.

"Ben de bunu umuyordum. Evlendiğinizden bu yana onu pek fazla görmediğinizi, aslında aranızın biraz – resmileştiğini sanıyordum. Duraksamam ondandı – beceriksiz bir İngiliz gibi."

İsabel, "Ralph'ı eskisi kadar seviyorum," dedi. "Ama Roma'ya neden geldi?" Sevgisini söyleyişi çok yumuşak; sorusu bir parça sertti.

"Çünkü hastalığı çok ilerledi, Bayan Osmond."

"Öyleyse Roma iyi gelmez ona. Kendi söylemişti, kışları yurtdışında geçirme alışkanlığını terk etmeye, İngiltere'de yapay bir iklim diye tanımladığı kapalı ev ortamında kalmaya karar vermişti."

"Zavallı çocuk, yapay şeylerle başı hoş değildir onun. Üç hafta önce Gardencourt'ta görmeye gittiğimde çok hasta buldum. Yıldan yıla kötüleşiyor; şimdi hiç gücü kalmadı. Artık sigarayı bıraktı! Gerçekten de yapay bir ortam kurmuştu; ev Kalküta kadar sıcaktı. Gene de ansızın Sicilya'ya gitmeye kalktı. Bunun iyi bir şey olacağına ben inanmıyordum – doktorlar da, dostlarından hiçbiri inanmıyordu. Bilyorsunuzdur, annesi Amerika'da, bu yüzden onu engelleyecek hiç kimse yoktu. Kışı Katania'da geçirirse, iyileşeceği düşüncesinden şaşmadı. Yanına hizmetçiler ve eşya alabileceğini, rahatını sağlayabileceğini söylüyordu, ama gerçekte yanında hiçbir şey getirmedi. Yorulmasın diye, hiç değilse deniz yoluyla gitsin istedim; ama denizden nefret ettiğini ve Roma'ya uğramak istediğini söyledi. Bunun üzerine, saçma

diye düşünmekle birlikte, tutup onunla gelmeye karar verdim. Onun bir tür Amerika'da ne diyorsunuz? denetçisi görevini üstlendim. Şu anda zavallı Ralph'ın sesi soluğu çıkmıyor. İngiltere'den on beş gün önce ayrıldık; yolda çok kötüleşti. Kendini sıcak tutamıyor; güneye doğru indikçe daha da üşüyor. Çok iyi bir adamı var ama korkarım ki, o artık insanların yardım edemeyeceği bir duruma geldi. Yanma akıllı birini – işini bilen genç bir doktor almasını söyledim; ama sözünü bile duymak istemedi. Kusura bakmayın ama, bence Bayan Touchett Amerika'ya gitmek için çok uygunsuz bir zaman seçmiş."

İsabel dikkatle dinlemişti; yüzü acı ve şaşkınlık içindeydi. "Teyzem Amerika'ya belli zamanlarda gider ve hiçbir şey onu alıkoyamaz. Günü gelince yola çıkar; Ralph ölüm döşeğinde bile olsaydı, gene yola çıkardı sanıyorum."

Lord Warburton, "Kimi zaman gerçekten ölmekte olduğunu düşünüyorum," dedi.

İsabel ayağa fırladı. "Öyleyse şimdi gidiyorum."

Warburton onu durdurdu; sözlerinin birdenbire yarattığı etki karşısında biraz şaşırmıştı. "Bu akşam öyleydi demek istemedim. Tam tersine, bugün trende özellikle iyi görünüyordu; Roma'ya varmakta olduğumuz düşüncesi ona güç verdi – Roma'yı çok sever, bilirsiniz. Bir saat önce kendisine iyi geceler dilediğimde, çok yorgun, ama çok mutlu olduğunu söyledi bana. Sabahleyin gidin; onu demek istiyorum. Buraya geleceğimi söylemedim; kararımı ondan ayrıldıktan sonra verdim. Ralph bana bir konuk ağırlama akşamınızdan söz etmiş, bunun perşembe günü olduğunu bildirmişti; o sırada aklıma bu geldi. Gelip size, Ralph'ın burada olduğunu ve önce onun uğramasını beklemeseniz daha iyi edeceğinizi söylemeyi düşündüm. Geleceğini size yazmamış sanıyorum – bana öyle dedi." İsabel'in Lord Warburton'a, ondan alacağı bilgiye göre hareket edeceğini bildirmesine gerek yoktu; orada oturduğu yerde, uçması engellenen bir kuş gibiydi İsabel. Konuğu nazik bir biçimde, "Ayrıca ben kendim de sizi görmek istiyordum," diye ekledi.

"Ralph'ın planına aklım ermiyor; bence çılgınlık bu. Onu Gardencourt'un kalın duvarları arasında düşünüyordum; içim rahattı," dedi İsabel.

"Orada yapayalnızdı; tek arkadaşı o kalın duvarlardı."

"Siz görmeye gittiniz demek; ona karşı son derece iyisiniz."

"Yapacak başka bir işim yoktu ki."

"Tersine, büyük işler yaptığınızı duyuyoruz. Herkes sizden büyük bir devlet adamı diye söz ediyor; isminizi sürekli *Times* gazetesinde görüyorum; ama bu gazetenin size karşı pek saygısı yok gibi. Anlaşılan eski çılgın köktenciliğinizden bir şey yitirmemişsiniz."

"Kendimi hiç de o kadar çılgın hissetmiyorum; biliyorsunuz, dünya artık benim görüşlerime geldi. Ralph'la Londra'dan buraya, parlamentodaki tartışmalara benzer bir tartışma yapa yapa geldik. Ben ona muhafazakârların son temsilcisi olduğunu söylüyorum; o da bana Barbarlar Kralı diyor – dediğine göre ben, dış görünüşümün ayrıntılarından tutun, kaba bir yaratığın tüm göstergelerine sahipmişim. Gördüğünüz gibi Ralph hâlâ yaşam dolu."

İsabel'in Ralph üstüne soracak pek çok sorusu vardı ama bunların hepsini sormaktan kaçındı. Ertesi gün kendi gözleriyle görebilecekti. Lord Warburton'un bir süre sonra bu konudan bıkacağını seziyordu – konuşabilecekleri başka konular da vardı onun aklında. İsabel, gitgide artan bir inançla, Warburton'un artık kendini toparladığını düşünüyordu; daha önemlisi, bu düşünce ona acı gelmiyordu. Geçmişte Lord Warburton'u gözünde hep aceleci, dediği dedik, karşı konması, tartışılması gereken biri olarak canlandırmıştı; bu yüzden gene ortaya çıkması, İsabel için önce yeni bir sıkıntı beklentisi yaratmıştı. Ama şimdi içi rahattı; görüyordu ki, yalnızca iyi geçinmek dileği taşıyor, kendisini bağışladığını, iğneleyici imalarda bulunmak zevksizliğini gösterecek bir kimse olmadığını anlatmak istiyordu. Bu bir tür öç alma değildi elbet; düş kırıklığını göstererek beni cezalandırmak mı istiyor diye bir kuşkuya kapılmış değildi İsabel; inanıyordu ki, Warburton yalnızca yazgısına artık boyun eğdiğini İsabel'in bilmek isteyeceğini düşünmüştü, o kadar. Aldığı gönül yaralarının hiçbir zaman kapanmayıp işlemesine izin vermeyen sağlıklı, erkekçe bir yaratılışın boyun eğişiydi bu. İngiliz siyaset dünyası sağlığına kavuşturmuştu onu; İsabel siyaset dünyasının böyle

bir iyileşme sağlayacağını önceden biliyordu. Erkekler, eylemin sağlık veren sularına dalmakta her zaman özgürdüler; bu yüzden daha mutlu bir yazgıları vardı; İsabel bir an bunu düşündü ve erkekleri kıskandı. Lord Warburton elbette geçmişten söz ediyor, ama bunu yaparken imalı konuşmuyordu; hatta Roma'da bir önceki karşılaşmaları için, çok hoş bir gündü, bile demişti. Sonra, evlendiği haberini alınca çok ilgilendiğini, Bay Osmond'la tanışmaktan büyük zevk duyduğunu söyledi – çünkü daha önceki karşılaşmalarına pek de tanışmak denemezmiş. Evlendiğinde kutlama mektubu yazmamıştı, ama bunun için özür dilemiyordu. Dolaylı biçimde anlatmak istediği tek bir şey vardı, o da eski ve yakın iki dost olduklarıydı. İşte şimdi, bir taşra eğlencesinde çevreye bakınırken basit bir tahmin oyunuyla eğlenen biri gibi, Lord Warburton'un İsabel'e ansızın söyledikleri de, yakın bir dostun sözleriydi.

"Şimdi söyleyin bakalım, her halde mutluluktan uçuyorsunuzdur?"

İsabel ivedi bir gülüşle karşılık verdi; Warburton'un bunu söyleyiş biçimi, neredeyse komedi havası taşıyordu. "Mutlu olmasam bile bunu size söyler miyim sanıyorsunuz?"

"Aslında bilmiyorum. Söylememek için ben bir neden göremiyorum."

"Ben görüyorum. Ama neyse ki, çok mutluyum."

"Çok güzel bir eviniz var."

"Evet, çok hoş bir yer. Ama başarı benim değil – kocamın."

"O düzenledi demek, öyle mi?"

"Evet, ilk geldiğimizde bir şeye benzemiyordu."

"Pek becerikli olmalı."

"Ev döşeme konusunda büyük yeteneği var."

"Bu tür şeylere şu günlerde pek büyük ilgi duyuluyor. Ancak sizin kendi özel zevkiniz de vardır elbet."

"Bir şey yapılıp bitince hoşuma gidiyor, ama benim aklıma ilginç fikirler gelmiyor. Hiçbir öneride bulunamıyorum."

"Yani başkalarının önerdiklerini mi kabul ediyorsunuz?"

"Çoğu zaman seve seve."

"Bunu bilmek iyi. Ben de size bir öneride bulunacağım."

"Çok iyi olur. Ancak, biliniz ki, ufak önemsiz şeylerde ilk adım benden gelebilir. Örneğin sizi şimdi birkaç kişiyle tanıştırmak istiyorum."

"Aman, lütfen yapmayın; burada oturmayı tercih ederim. Ama şu mavi elbiseli genç hanımla olacaksa, o başka. Çok sevimli bir yüzü var."

"Kırmızı yanaklı gençle konuşan mı? O benim kocamın kızı."

"Kocanız şanslı adammış. Ne tatlı bir küçük hanım!"

"Onunla tanışmanız gerekir."

"Bir dakika sonra – seve seve. Ona buradan bakmak hoşuma gidiyor," dedi Lord Warburton; ancak, hemen ardından bakmayı bıraktı; gözleri sürekli İsabel'e gidiyordu. "Biliyor musunuz, az önce değiştiğinizi söylediğim zaman yanılmışım," diye ekledi. "Her şeye karşın, bence tıpkı eskisi gibisiniz."

İsabel ılımlı bir neşeyle, "Ama gene de, evlenmek büyük bir değişiklikmiş," dedi.

"Evlilik çoğu kimseyi, sizi etkilediğinden daha çok etkiliyor. Görüyorsunuz ki ben evlenmedim."

"Bu beni çok şaşırtıyor."

"Sizin anlamanız gerekir, Bayan Osmond," dedi, sonra daha açıkça ekledi, "Ama evlenmek istiyorum."

İsabel ayağa kalkarak, "Sizin için çok kolay," dedi – arkasından, belki dışarıdan fazla açıkça göze çarpan bir acıyla, bunu söylemenin kendisine düşmeyeceğini düşündü. Belki de Lord Warburton bu acıyı sezdiği içindir ki, cömertlik edip kendini tuttu, vaktiyle bu kolaylığa İsabel'in pek katkıda bulunmadığını ona anımsatmadı.

Bu arada Edward Rosier gelip Pansy'nin çay masasının yanında bir divana oturmuştu. Önce onunla önemsiz şeylerden söz ediyormuş gibi davrandı; Pansy ona üvey annesiyle konuşan yeni beyin kim olduğunu sordu.

Rosier, "Bir İngiliz lordu. Ötesini bilmiyorum," dedi.

"Acaba çay içmek ister mi. İngilizler çaya çok düşkündür."

"Bırak bunu şimdi; sana söyleyeceğim önemli bir şey var."

"Bu kadar yüksek sesle konuşmayın – herkes duyacak."

"Sen, sanki yaşamda tek düşüncen çaydanlığın kaynamasını

istemekmiş gibi bakmaya devam et, o zaman kimse bir şey duymaz."

Pansy, "Daha yeni doldu çaydanlık; hizmetçiler bir şey bilmiyor!" dedi – ve sorumluluğunun ağırlığıyla iç geçirdi.

"Az önce baban bana ne dedi biliyor musun? Bir hafta önce söylediklerinde ciddi değilmişsin sen."

"Benim ağzımdan çıkan her söz ciddi değildir ki. Genç bir kızın her sözü nasıl ciddi olabilir? Ama size söylediklerimde ciddiyim."

"Beni artık unuttuğunu söyledi."

Pansy donuk bir gülümsemeyle güzel dişlerini göstererek, "Hayır, unutmam ben," dedi.

"Öyleyse her şey tıpkı eskisi gibi mi?"

"Hayır, tıpkı eskisi gibi değil. Babam çok sert davrandı."

"Ne yaptı sana?"

"Sizin bana ne yaptığınızı sordu, ben de her şeyi anlattım. Sonra sizinle evlenmemi yasakladı."

"Bu yasağa aldırman gerekmez."

"Olmaz, gerçekten uymam gerek. Babamın sözünden çıkamam."

"Seni benim gibi seven ve senin de kendisini sevdiğini söylediğin biri için de mi?"

Pansy demliğin kapağını kaldırdı, bir an gözlerini içinde dikti; sonra güzel kokulu derinliklerine altı sözcük bıraktı. "Her zamanki kadar seviyorum ben sizi."

"Bunun bana ne yararı var?"

Pansy tatlı, dalgın gözlerini kaldırarak, "Onu ben bilemem," dedi.

Zavallı Rosier, "Beni düş kırıklığına uğrattın," diye inledi.

Pansy bir süre sessiz kaldı; hizmetçiye bir çay fincanı uzattı. "Lütfen artık konuşmayın," dedi.

"Duyacaklarımın hepsi bu mu?"

"Babam sizinle konuşmamamı söyledi."

"Beni feda mı ediyorsun böylece? Dayanılır gibi değil!"

Genç kız, titrediği ancak anlaşılacak kadar belirgin bir sesle, "Biraz bekleseniz," dedi.

"Umut verirsen bana, elbet beklerim. Ama canımı alıp götürüyorsun."

"Hayır – sizden vaz geçmem."

"Seni bir başkasıyla evlendirmeye çalaşacaktır baban."

"Başkasıyla asla evlenmem."

"Öyleyse neyi bekleyeceğiz?"

Pansy yeniden durakladı. "Bayan Osmond'la konuşurum, o bize yardım edecektir." Pansy üvey annesinden çoğu zaman "Bayan Osmond" diye söz ediyordu.

"O bize pek yardım edemez. Korkuyor."

"Neden korkuyor?"

"Sanırım babandan."

Pansy küçük başına salladı. "O kimseden korkmaz. Sabırlı olmalıyız."

Rosier, "Korkunç bir sözcük bu," diye inledi; derin bir tedirginlik içindeydi. Görgü kurallarına aldırmadan başını elleri arasına bıraktı, ince bir hüzünle tutarak, gözleri halıya dikili öyle durdu. Çok geçmeden çevresinde birtakım kımıldanmalar olduğunu sezdi; başını kaldırdığında, Pansy'nin İsabel Osmond'un tanıştırdığı İngiliz lorduna manastırda öğrendiği o diz kırmalı küçük selamı yaptığını gördü.

39

Teyzesinin kızı evlendikten sonra Ralph Touchett'in onu eskisinden daha az görmesi, düşünceli okurları belki de pek şaşırtmayacaktır – Ralph'ın bu evlilik hakkındaki görüşleri, hiç de yakın bir dostluğu güçlendirecek türden değildi. Bildiğimiz gibi, düşündüklerini söylemiş, sonra da ilişkilerinde yeni bir dönemin başlangıcını oluşturan bu tartışmaya yeniden dönmek konusunda İsabel'den bir çağrı gelmediği için, artık konuşmamıştı. Bu tartışma, durumu umduğu yönde değil de, korktuğu yönde değiştirmişti. Genç kızın nişanı sürdürmek yolundaki aşırı isteğini dizginlememiş, ama aralarındaki dostluğu bozabilecek tehlikeli bir noktaya getirmişti. İkisi arasında, Ralph'ın Gilbert Osmond'a ilişkin düşüncelerine bir daha değinilmedi; bu konuyu kutsal bir suskunluk çemberiyle kuşatarak, aralarında karşılıklı bir açık sözlülük görüntüsü sürdürmeyi başardılar. Ancak, Ralph'ın içinden ikide bir dediği gibi, durum değişmişti – evet değişmişti. İsabel onu bağışlamamıştı, hiçbir zaman da bağışlamayacaktı: Ralph'ın tüm kazancı bu olmuştu. İsabel bağışladığını sanıyor, önem vermediğine inanıyordu; hem çok cömert, hem çok gururlu olduğu için de, onun bu inancı gerçeği yansıtıyordu. Ancak, olaylar kendisini haklı çıkarsa da çıkarmasa da, Ralph aslında İsabel'e karşı yanlış davranmıştı ve kadınların en az unuttukları türden bir yanlıştı bu. Osmond'un karısı olarak artık Ralph'la dostluk edemezdi o. Eğer evliliğinden beklediği mutluluğu tadacak olursa, böyle değerli bir şeyi önceden yok etmeye kalkışan insana karşı içinde olsa olsa küçümseme duyabilirdi; öte yandan uyarı haklı çıkarsa, bunu hiçbir zaman Ralph'a söylememeye yemin eden İsabel'in

içine ağır bir yük çökecek, bu yüzden de ondan nefret edecekti. İsabel'in evlenmesini izleyen yıl boyunca Ralph'ın geleceğe ilişkin beklentileri işte bu ölçüde karamsar olmuştu; eğer bu düşünceler bize sağlıksız geliyorsa, unutmamalıyız ki, turp gibi sağlam bir genç değildi o. Kendisinin güzel saydığı bir biçimde davranarak, elinden geldiğince teselli bulmaya çalıştı; haziranda Floransa'da İsabel'i Osmond'la birleştiren törene gitti. Annesinden öğrendiğine göre, İsabel önce düğünü kendi ülkesinde yapmayı düşünmüş, Osmond da uzunluğuna bakmayıp yolculuğa hazır olduğunu söylemiş; ama İsabel her şeyden önce sadelik istediği için, sonunda bu özelliğin en iyi biçimde, en yakın papaza gidip en kısa zamanda evlenmekle somutluk kazanacağına karar vermişti. Bu yüzden evlenme işi çok sıcak bir günde, Floransa'daki küçük Amerikan kilisesinde yapılmış, kilisede yalnızca Bayan Touchett ile oğlu, Pansy Osmond ile Kontes Gemini hazır bulunmuşlardı. Şu anda sözünü ettiğim işlemlerdeki sadelik biraz da, törende olmaları beklenebilecek ve ona bir ölçüde renk katacak iki kişinin bulunmayışının sonucuydu. Madam Merle düğüne çağrılmıştı, ama Roma'dan ayrılamayan Madam Merle özür dileyen güzel bir mektup yazmıştı. Henrietta Stackpole çağrılmamıştı, çünkü Caspar Goodwood'un İsabel'e söylediğine göre, mesleğinin gerektirdiği görevlerden dolayı Amerika'dan ayrılamıyordu; ama Henrietta bir mektup yazmış ve Madam Merle'inki kadar ince olmayan bir dille, Atlantik Okyanusu'nu geçebilse düğünde yalnızca tanık olarak değil, aynı zamanda eleştirici olarak hazır bulunacağını bildirmişti. Henrietta bir süre sonra Avrupa'ya dönmüş, sonbaharda Paris'te İsabel'le buluşmuş ve eleştirel dehasını, belki de biraz aşırı gidip, açıkça göstermişti. Eleştirinin başlıca konusu olan zavallı Osmond buna öyle sert karşı çıkmıştı ki, Henrietta İsabel'e, evlenmekle attığı adımın aralarına bir engel diktiğini söylemek zorunda kalmış, "Sorun evlenmiş olman değil – yalnızca,onunla evlenmiş olman," demeyi kendine görev saymıştı. Görüldüğü gibi, Henrietta bunu söylerken, Ralph'ın duraksamalarına, suçluluk duygularına pek fazla kapılmadan, onun görüşlerine sandığından çok daha fazla katılıyordu. Ancak, Henrietta'nın ikinci Avrupa yolculuğu anlaşılan boş yere yapıl-

mış olmayacaktı; çünkü tam Osmond'un o gazeteci kadına gerçekten karşı çıkması gerektiğini İsabel'e bildirdiği ve İsabel'in de ona, Henrietta'nın sözlerini anlaşılan çok ciddiye aldığı karşılığını verdiği sırada, Bay Bantling ortaya çıkmış ve bu iyi insan Henrietta'ya birlikte İspanya'ya gitme önerisinde bulunmuştu. Henrietta'nın İspanya mektupları o güne kadar yayımladıkları arasında en tutulan yazıları olmuştu, özellikle Elhamra'dan yazdığı ve 'Mağribiler ve Mehtap' başlıklı bir yazısı, genel olarak onun baş yapıtı sayılıyordu. İsabel kocasının zavallı Henrietta'yı sadece tuhaf bir kız olarak göremeyişi karşısında düş kırıklığına uğramıştı. Dahası Osmond'un gülme ya da gülmece duygusu bu da mizah duygusu değil miydi? acaba kusurlu mu diye düşündüğü bile oldu. Kendisi elbet içinde bulunduğu mutluluktan dolayı konuya, Henrietta'nın örselenen duygularına hiçbir şeyi çok görmeyen bir kimsenin gözüyle bakıyordu. Osmond'a göre aralarındaki bağ doğal olmayan bir şeydi; İsabel'in Henrietta ile ortak bir yönü olabilir miydi, aklı almıyordu. Ona kalırsa Bay Bantling'in gezi arkadaşı kadınların en bayağısıydı, o kadar; ayrıca en hayasızı olduğunu da söylemişti. Bu ikinci yargıya İsabel öyle şiddetle karşı çıkmıştı ki, Osmond karısının kimi zevklerinin garipliğine yeniden şaşıp kalmıştı. İsabel durumu yalnızca, kendisinden çok değişik kişileri tanımaktan hoşlandığını söyleyerek açıklayabilmişti. Osmond, "Öyleyse neden çamaşırcı kadınınla tanışıp konuşmuyorsun?" diye sormuş; o da, çamaşırcı kadının belki de kendisinden hoşlanmayacağı karşılığını vermişti. Oysa Henrietta, İsabel'i çok severdi.

Evlendikten sonraki neredeyse iki yıl boyunca Ralph İsabel'i hiç görmemişti; İsabel'in Roma'da oturmaya başladığı kışı o gene San Remo'da geçirmişti; baharda annesi de oraya gelmiş, sonra bankada neler olup bittiğine bakmak için (bu işi bir türlü oğluna yaptıramıyordu) Bayan Touchett onunla birlikte İngiltere'ye gitmişti. Ralph San Remo'da kiraladığı küçük villada bir kış daha kalmış, ama ikinci yılın nisan ayı sonlarında Roma'ya gelmişti. Evlendiğinden beri İsabel'le ilk kez karşılaşıyordu; onu görmek için her zamankinden daha büyük bir istek vardı içinde. İsabel zaman zaman mektup yazmıştı; ama mektupları öğrenmek

istediği hiçbir şey söylemiyordu. İsabel yaşamını nasıl değerlendiriyor diye annesine sormuş; o da, elinden geleni yapıyordur her halde, demişti, o kadar. Kendi gözleriyle görmediği şeylerle alış verişi olan bir düş gücü yoktu Bayan Touchett'in; bu yüzden şimdi, pek az rastladığı yeğeniyle arasında sanki bir yakınlık varmış gibi davranmıyordu. Görünüşe bakılırsa bu genç kadın oldukça onurlu bir biçimde yaşıyordu, ama gene de Bayan Touchett hâlâ yaptığı evliliğin entipüften bir iş olduğu düşüncesindeydi. İsabel'in ev düzenini düşünmekten hoşlanmıyordu, çünkü pek derme çatma bir şey olduğuna güveni tamdı. Floransa'da zaman zaman Kontes Gemini'yle karşılaşmış, ilişkiyi en aza indirmek için elinden gelen çabayı göstermişti; Kontes, Osmond'u, Osmond da İsabel'i anımsatıyordu ona. Şu sıralar Kontes hakkında konuşulanlarda bir azalma vardı; ama Bayan Touchett bunu iyiye yormuyordu: Yeni durum, daha önce Kontes'in ne ölçüde dillere düşmüş bulunduğunu kanıtlıyordu, hepsi bu. Madam Merle'in kişiliğinde İsabel'i daha doğrudan doğruya anımsatan bir şey vardı; ama Bayan Touchett'in Madam Merle ile ilişkileri gözle görülür biçimde değişmişti artık. İsabel'in teyzesi, sözü dolandırmadan ona çok ustaca bir rol oynadığını söylemiş; hiç kimseyle kavga etmeyen, hiç kimseyi kavga etmeye değer bulmazmış gibi duran ve Bayan Touchett'le, kızdığını hiç belli etmeksizin birkaç yıl birlikte yaşayabilme mucizesi göstermiş bulunan Madam Merle de, yüksekten alıp, böyle bir suçlamaya karşı savunmaya geçerek kendini alçaltmayacağını bildirmişti. Bununla birlikte, (kendini alçaltmaksızın) geçmişte gizli kapaklı davranmadığını söylemiş, yalnızca gördüklerine inandığını, İsabel'in evlenmeye, Osmond'un da göze girmeye hevesli olmadıklarını sandığını eklemişti – Osmond'un sık ziyaretleri bir şey değildi; tepedeki evinde çok sıkılıyor ve yalnızca eğlenmek için geliyor diye düşünmüştü. İsabel duygularını saklamış, Yunanistan'la Mısır'a yaptığı geziyle, arkadaşının gözünü bağlamayı başarmıştı. Bir skandal niteliğinde görmeye yanaşmamakla birlikte, Madam Merle olayı kabul ediyordu; ancak, gerçekleşmesinde tek başına ya da bir başkasıyla birlikte kendisinin payı bulunduğu yolunda bir töhmete, başı dimdik karşı çıkıyordu. Kuşkusuz Madam Merle, Ba-

yan Touchett'in tutumu ile, yüksek çevrelerde geçirdiği pek çok güzel yıl sonunda kutsallaşan yaşama biçimine bu tutumun verebileceği zararı düşünerek, bundan sonra aylarca, saygınlığının hiç yara bere almadığı İngiltere'de yaşamaya karar vermişti. Bayan Touchett kendisine haksızlık etmişti; insanın bağışlayamayacağı şeyler vardır. Ancak Madam Merle acısını içine gömdü; onun ağır başlı tavrının her zaman çok güzel bir yanı vardı.

Dediğim gibi, Ralph İsabel'i kendi gözleriyle görmek için gelmiş; ama bunu yaparken, evliliği konusunda onu uyarıp savunmaya geçmeye iterek ne büyük budalalık ettiğini bir kez daha sezmişti. Yanlış kart oynamış, oyunu kaybetmişti. Şimdi bir şey göremez, hiçbir şey öğrenemezdi; ona karşı İsabel'in yüzünde hep bir maske olacaktı. İzlemesi gereken yol, evlendiklerine çok sevindiğini söylemek olmalıydı; öyle ki, Ralph'ın kendi deyimi ile, sonradan işler çığrından çıkınca, İsabel tutup gönül rahatlığıyla, kaz kafalılık ettiğini söyleyebilsin. İsabel'in gerçek durumunu öğrenebilmek için seve seve kaz kafalı sanılmaya razı olabilirdi. Şimdi ise, İsabel ne Ralph'm yanılgısını yüzüne vuruyor, ne de Osmond'a kendi güveni haklı çıkmış gibi davranıyordu; yüzündeki maskeyse eğer, tüm yüzünü örten bir maskeydi bu. Üstüne çizilmiş sakin görünümde bir donukluk, bir cansızlık vardı; Ralph bunun bir yüz ifadesi değil, bir resim, hatta bir duvar ilanı olduğunu söylüyordu. Çocuğunu yitirmişti; acı bir şeydi bu, ama pek sözünü etmediği bir acıydı; Ralph'a anlatabileceğinden daha fazlası vardı bu konuda söylenecek. Ayrıca, geçmişte kalmıştı artık; altı ay önce olmuş, İsabel de yas giysilerini şimdiden çıkarıp kaldırmıştı. Anlaşılan normal yaşamını sürdürüyordu; Ralph onun toplum içinde "güzel bir yeri" olduğundan söz edildiğini duymuştu. Özellikle imrenilen bir insan izlenimi uyandırdığını, pek çok kişinin onu tanımayı bile ayrıcalık saydığını görüyordu. Evi herkese açık değildi; sonra, haftada bir düzenlediği akşam toplantılarına insanlar öyle gelişi güzel çağrılmıyordu. Belli bir görkem içinde yaşıyordu İsabel, ama bunu sezebilmek için o çevrenin bir üyesi olmalıydınız; çünkü Gilbert ile İsabel Osmond'un günlük yaşamlarında öyle şaşkınlıkla bakakalınacak, eleştirilecek ya da hayran olunacak bir şey yoktu. Bütün bunlar-

da Ralph evin efendisinin parmağını görüyordu; çünkü İsabel'in önceden hesaplanmış izlenimleler yaratmakta yeteneğinin olmadığını biliyordu. Ralph'a öyle geliyordu ki, neşeli olmaya, gece geç saatlere kadar ayakta kalmaya, uzun araba gezintilerine, harekete, yorulmaya karşı onda büyük bir tutku vardı; eğlendirilmek, ilgilenmek, dahası, sıkılmak, yeni insanlarla tanışmak, herkesin sözünü ettiği kimseleri görmek, Roma'nın çevresinde ne var ne yok öğrenmek, kentin eski sosyetesinin kimi en küf bağlamış kalıntılarıyla ilişkiye girmek için can atıyordu. İsabel'in bütün bunlarda değerli ile değersiz arasında bir ayrım gözettiği yoktu; bir zamanlar Ralph'm alaya aldığı o eski kapsamlı biçimde gelişmek isteğinde gözettiği kadar bile gözetmiyordu. Kimi dürtülerinde bir tür şiddet, kimi deneyimlerinde bir çiğlik vardı ve bu Ralph'ı şaşırtıyordu. Ona öyle geliyordu ki, şimdi İsabel'in konuşması, hareketleri, soluk alışı bile evlenmeden öncekine göre daha hızlıydı. Kesinlikle bir abartma alışkanlığı edinmişti – eskiden salt gerçeğe ne çok önem verirdi oysa; geçmişte güler yüzlü tartışmalardan, zihinsel oyunlardan çok hoşlanırdı (tartışmanın tatlı heyecanı içinde yüzünün tam ortasına kötü bir şamar yediğinde, bunu tüy gibi elinin tersiyle uzaklaştırınca, her zamankinden daha da sevimli olurdu), ama şimdi sanki insanların birbirlerinden ayrı düşünmelerinin ya da aynı düşünceleri paylaşmalarının bir değeri bulunmadığına inanıyordu. Geçmişte meraklı bir insandı, şimdi ise kayıtsız biri olmuştu; ama bu kayıtsızlığına karşın, öncekinden çok daha büyük bir etkinlik içindeydi. Eskisinden daha güzel olmakla birlikte hâlâ ince yapılıydı, görünüş bakımından pek bir olgunluk kazanmış değildi; gene de giyim kuşamında güzelliğine biraz cüret katan bir zenginlik, bir parlaklık vardı. Hangi garip güç, insancıl yürekli zavallı İsabeli ısırıp zehirlemişti acaba? Hafif adımlarının arkasından yığınla kumaş yerlerde sürünüyor, zeki başı heybetli süsler taşıyordu. O özgür, atılgan kız bambaşka bir insan olup çıkmıştı; Şimdi Ralph'ın karşısında gördüğü kişi, bir şeyler temsil ediyor olması gereken güzel bir hanımdı. Kendi kendine, İsabel neyi temsil ediyor diye sormuş; karşılık olarak, ancak Gilbert Osmond'u temsil ettiğini söyleyebilmişti. O zaman kederli bir sesle, "Aman Tanrım, ne

görev!" diye haykırmış, yaşamın gizemi karşısında hayretler içinde kalmıştı.

Dediğim gibi, Ralph her yerde Gilbert Osmond'un parmağını görüyordu. Her şeyi nasıl denetim altında tuttuğuna, yaşama biçimlerini nasıl ayarladığına, düzenlediğine, canlandırdığına tanık oluyordu. Tam istediği ortamı bulmuştu Osmond; kullanacağı araç gereç sonunda elindeydi işte. Her zaman uyandıracağı etkilere bakardı o ve inceden inceye hesaplanmış etkilerdi bunlar. Bayağı yollardan elde edilmiş değillerdi, ancak, sanat yönleri ne kadar büyükse, güttükleri amaç da o kadar bayağıydı. Evin içini itici bir kutsallık havasına büründürmek, bir dışlanmışlık duygusu yaratarak insanları tedirgin etmek, onları kendi evinin tüm öteki evlerden değişik olduğuna inandırmak, dış dünyaya gösterdiği yüzüne soğuk bir yaratıcılık ifadesi vermek – bunlar İsabel'in üstün ahlâk yakıştırdığı kişinin gösterdiği ustaca çabaların sonuçlarıydı. Ralph içinden, "Onun kullandığı araç gereçler üstün; eskisine göre elinde bol olanaklar var şimdi," diyordu. Zeki bir insandı Ralph; ama, kendini hiçbir zaman, Osmond'un, yalnız gerçek değerlere önem veriyor görüntüsü altında bütünüyle dünyaya dönük yaşadığını anladığı zamanki kadar zeki bulmamıştı. Görünmeye çalıştığı gibi dünyanın efendisi olmak şöyle dursun, onun hizmetinde çalışan pek önemsiz bir kimseydi Osmond; başkalarının kendisine yönelttiği dikkatin derecesi, onun gözünde başarının tek ölçüsüydü. Sabahtan akşama kadar gözleri insanların üstünde yaşıyordu ve insanlar onun bu aldatmacasını göremeyecek kadar budalaydı. Yaptığı herşey pozdu – eğer gözünüzü açmazsanız, yanılıp içten gelen bir duygu sanabileceğiniz, inceden inceye düşünülmüş bir poz. Ralph daha önce, Osmond kadar hesaplı düşünceler dünyasında yaşayan birine rastlamamıştı hiç. Zevkleri, çalışmaları, becerileri, koleksiyonları hep bir amaç içindi. Floransa'da tepe başındaki yaşamı, yılların oluşturduğu bilinçli bir tutum içinde geçmişti. Yalnızlığı, can sıkıntısı, kızına olan sevgisi, ince davranışları, kaba davranışları, bunların hepsi, küstahlık etmek ve insanların akıllarını karıştırmak için örnek olarak sürekli gözönünde tuttuğu zihinsel bir imgenin değişik yönleriydi, o kadar. Amacı, insanları hoşnut etmek değil,

onların merakını uyandırıp sonra da gidermeye yanaşmayarak gönül eğlendirmekti. Ele güne oyun oynamak, Osmond'a her zaman büyük keyif veriyordu. Ömründe kendisi için yaptığı en dolaysız şey, İsabel Archer'la evlenmesiydi; ama aslında bu olayda aldananların tümünü bir bakıma, o sırada aklı olabildiğince karışan zavallı İsabel temsil ediyordu. Ralph elbette tutarlı olmak gereğini duyuyordu; dört elle bir inanca sarılmıştı; bu uğurda acı çektiği için de, onuruyla terk edemiyordu bu inancını. Ralph'ın nelere inandığını burada kısaca anlatıyorum ama o sıralarda bir değeri var mıydı bunların bilmem. Şurası kesindi ki, Ralph gerçekleri – bu sırada Roma'da geçirdiği bir ay boyunca, sevdiği kadının kocasının anlaşılan kendisine hiç de bir düşman gözüyle bakmayışını bile – kendi oluşturduğu kurama uydurmakta çok becerikliydi.

Gilbert Osmond'un gözünde Ralph artık böyle bir önem taşımıyordu. Dost olarak da bir önemi bulunduğu söylenemezdi; aslında hiçbir bakımdan önemi yoktu. İsabel'in teyzesinin oğluydu ve çok tatsız bir biçimde hastaydı Osmond'un onunla alış verişinin dayandığı temel işte buydu. Nezaketin gerektirdiği her şeyi sordu ona sağlığını, Bayan Touchett'i, kışın havaların nerelerde nasıl olduğuna ilişkin düşüncelerini, otelde rahat edip etmediğini, her şeyi. Pek az görüştüler; bu görüşmeler sırasında Osmond gereksiz tek söz etmedi; ama davranışlarında, başarılarının bilincinde olan kimselerin başarısızlıklarının bilincinde olanlarla birlikteyken göstermeleri uygun düşen bir nezaketi hiç eksik etmedi. Tüm bunlara karşın sonuna doğru Ralph, için için gördü ki, teyzesinin oğluyla görüşmeyi sürdürüyor diye, Osmond karısını tedirgin ediyordu. Kıskançlık ediyor değildi – böyle bir nedeni yoktu Osmond'un; hiç kimse Ralph'ı kıskanamazdı. Ancak, İsabel'e, kuzenine karşı şimdi bile pek eksilmemiş olan eski düşkünlüğünün bedelini ödetiyordu; Ralph, İsabel'in ödediği bedelin çok yüksek olduğunu bilmiyordu, bu yüzden, kuşkuları açıklık kazanır kazanmaz Roma'dan uzaklaşmış; oradan gitmekle de İsabel'i çok ilginç bir uğraştan yoksun bırakmıştı: Çünkü İsabel sürekli, hangi güzel ilkenin hasta kuzenini yaşama bağladığını merak ediyordu. Bunun Ralph'daki konuşma sevgisi ol-

duğuna karar vermişti; eskisinden çok daha güzel konuşuyordu. Yürüyüşe çıkmayı bırakmıştı; ayakta dolaşan şakacı bir kimse değildi artık. Bütün gün bir koltukta oturuyordu – hangi koltuk olduğu bile pek önemli değildi; sonra, o kadar başkalarının hizmetine bağımlıydı ki, konuşması son derece dalgın olmasa, gözlerinin kör olduğunu sanırdınız. Okurlar onun hakkında İsabel'in hiçbir zaman öğrenemeyeceği kadar çok şey biliyor, bu yüzden bu gizin anahtarını verebiliriz onlara. Ralph'ı yaşama bağlayan şey, dünyada en çok ilgilendiği kişiyi daha yeterince görmemiş olmasıydı, gördükleri doyurucu değildi. Arkası gelecekti; bunları kaçırmaya gönlü elvermiyordu. İsabel'in kocası hakkında neler düşüneceğini –ya da kocasının onun hakkında neler düşüneceğini– görmek istiyordu. Oyunun yalnızca birinci perdesiydi bu; oturup gösteriyi sonuna kadar izlemeyi aklına koymuştu. Ralph'm kararlılığı sürüp gitmiş, Lord Warburton'la birlikte Roma'ya dönünceye kadar geçen aşağı yukarı on sekiz ay boyunca onu yaşama bağlamıştı. Gerçekten de bu kararlılık ona, sonsuza kadar yaşamayı amaçlıyormuş gibi bir hava vermişti; öyle ki, o sırada bu garip ve hayırsız oğlu konusunda (kendisinin de ona bir hayrı dokunmuyordu ya) aklı her zamankinden daha çok karışmaya yatkın olan Bayan Touchett, biraz önce öğrendiğimiz gibi, uzak bir ülkeye gitmek üzere yola çıkmakta sakınca görmemişti. Ralph'ı yaşatan meraksa, Lord Warburton'dan onun Roma'ya geldiğini haber alışının ertesi günü İsabel de, otel odasına çıkan merdivenleri büyük ölçüde aynı merak duygusuyla –onu ne durumda bulacağı sorusunun heyecanıyla– tırmandı.

İsabel teyzesinin oğluyla bir saat geçirdi ve bu, birkaç ziyaretin ilki oldu. Vakit geçirmeden Gilbert Osmond da Ralph'a uğradı; sonra, kendisini aldırtmak için arabalarını gönderdiklerinde, iki üç kez Ralph Palazzo Roccanera'ya geldi. Aradan iki hafta geçince, Lord Warburton'a, düşünüp Sicilya'ya gitmemeye karar verdiğini bildirdi. Warburton bütün gün Campagna çevresinde dolaşmış, sonra da ikisi oturup birlikte akşam yemeği yemişlerdi. O sırada masadan kalkmışlar, Warburton şöminenin önünde bir puro yakıyordu; puroyu hemen dudaklarından uzaklaştırdı.

"Sicilya'ya gitmeyecek misin? Peki nereye gideceksin öyleyse?"

Ralph, hiç utanıp sıkılmadan, oturduğu kanepeden, "Bir yere gitmeyeceğim sanırım," dedi.

"Yani İngiltere'ye mi döneceksin?"

"Hayır, hayır; Roma'da kalacağım."

"Roma sana iyi gelmez. Yeterince sıcak değil."

"İyi gelmek zorunda. İyi gelmesini zorla sağlarım ben. Bak son günlerde ne kadar iyiyim."

Lord Warburton purosunu tüttürerek ve sanki bu iyileşmeyi görmeye çalışıyormuş gibi bir süre Ralph'a baktı. "Yolculuk sırasında olduğundan daha iyisin elbet. O yolculuktan nasıl sağ çıktın şaşıyorum. Ama durumun nedir bilemem. Sicilya'yı denesen iyi olur bence."

Zavallı Ralph, "Deneyemem. Bir şey denemiyorum ben artık. Daha uzağa gidemem. O yolculuğu göze alamıyorum. Beni Scylla ile Charybdis arasında bir düşünsene! Sicilya ovalarında ölmek –Proserpine gibi aynı yerde kolumdan tutulup Pluto'nun karanlık ülkesine götürülmek– istemiyorum."

Lord hazretleri, "Öyleyse niçin geldin be adam?" diye sordu.

"Çünkü aklıma öyle esti. Ama görüyorum ki olmayacak. Aslında şu anda nerede olduğum önemli değil. Tüm çareleri tükettim, tüm iklimleri ilaç gibi yuttum ben. Burada olduğum için burada kalacağım. Sicilya'da tek bir teyze kızım yok – hele hele evli bir teyze kızı."

"Teyzenin kızı elbet bir kalış nedeni. Ama doktor ne diyor?"

"Ona sormadım; zerre kadar aldırdığım da yok. Burada ölürsem, İsabel Osmond toprağa verir beni. Ama burada ölmeyeceğim."

Lord Warburton düşünceli düşünceli purosunu içmeyi sürdürürken, "Tanrı esirgesin," dedi. "Kendi adıma, Sicilya'ya gitmekte diretmediğine çok sevindim. O yolculuktan ödüm patlıyordu."

"Evet, ama senin kaygılanmana gerek yoktu. Seni de arkamdan sürüklemeyi düşünmüyordum."

"Seni yalnız başına göndermek niyetinde değildim elbet."

Ralph yüksek sesle, "Sevgili Warburton, senin buradan öteye gelmeni hiçbir zaman beklemiyordum ki ben," dedi.

"Seninle gidip yerleştiğini görecektim."

"Çok iyi bir Hıristiyansın. Çok iyi bir insansın sen."

"Sonra buraya dönecektim."

"Sonra da İngiltere'ye gidecektin."

"Hayır, hayır; burada kalacaktım."

Ralph, "Peki, ikimiz de, için için bunu istiyorsak, Sicilya nereden çıkıyor anlamıyorum!" dedi.

Arkadaşı sustu; bakışlarını ateşe dikmiş oturuyordu. Sonunda gözlerini kaldırarak, birden "Söylesene bana," diye konuştu. "Yola çıktığımızda gerçekten Sicilya'ya gitmeye niyetin var mıydı senin?"

"*A, vous m'en demandez trop*! Önce ben bir soru sorayım. Senin benimle birlikte gelişinin nedenleri tümüyle – platonik miydi?"

"Ne demek istediğini anlamıyorum. Yurt dışına çıkmak istiyordum."

"Bana öyle geliyor ki, biz ikimiz de küçük birer oyun oynuyoruz."

"Sen kendi adına konuş. Burada bir süre kalmak istediğimi hiç gizlemedim ki ben."

"Evet, anımsıyorum, Dışişleri Bakanını görmek istediğini söylemiştin."

"Üç kez görüştük. Çok komik bir adam."

"Bence sen geliş nedenini unuttun," dedi Ralph.

Arkadaşı ciddi, düşünceli bir sesle, "Unuttum belki de," diye karşılık verdi.

İkisi de duygularını, düşüncelerini dışa vurmayan bir ırkın insanlarıydı ve Londra'dan Roma'ya, zihinlerinde en üst sırayı tutan sorunlara hiç değinmeden birlikte yolculuk etmişlerdi. Bir zamanlar tartıştıkları eski bir konu vardı, ama bu konu onların ilgi alanındaki bilinen yerini yitirmişti artık ve Roma'da pek çok şey kendilerini ona geri götürdüğü halde, kente ayak bastıktan sonra bile yarı çekingenlikten, yarı ağzı sıkılıktan doğan bu sessizliği korumuşlardı.

Biraz aradan sonra Lord Warburton birden, "Gene de doktorun onayını almalısın," diye devam etti.

"Doktor onayı işin tadını kaçıracaktır. Elimde olursa, hiç onay alınam ben."

Ralph'ın arkadaşı sordu: "Öyleyse Bayan Osmond ne düşünüyor bu konuda?"

"Daha söylemedim ona. Belki de Roma'nın çok soğuk olduğunu söyleyecek ve hatta Catania'ya benimle birlikte gitmeyi önerecektir. Böyle bir şey yapabilir o."

"Senin yerinde olsam çok hoşuma giderdi bu."

"Kocasının hoşuna gitmez."

"Eh, tahmin edebilirim; ama bence sen onun neden hoşlandığına bakmak zorunda değilsin. Bu onun kendi sorunu."

"Aralarında daha fazla sıkıntıya neden olmak istemiyorum," dedi Ralph.

"Zaten çok mu?"

"Sıkıntı için her şey hazır. İsabel'in benimle gelmesi patlamaya neden olurdu. Osmond karısının kuzenini pek sevmiyor."

"O zaman elbette hır çıkarır. Ama sen burada kalırsan da hır çıkarmayacak mı?"

"Ben de bunu görmek istiyorum. Roma'ya bir önceki gelişimde çıkarmıştı; ben de ortadan kaybolmayı görev saydım. Şimdi ise, görevimin kalıp İsabel'i savunmak olduğunu düşünüyorum."

Lord Warburton gülümsedi; "Sevgili Ralph Touchett, senin savunma gücün–!" diye söze başladı. Ancak arkadaşının yüzünde gördüğü bir şey üzerine sustu. Sözü değiştirerek, "Bu koşullar altında senin görevin çok nazik bir konuymuş gibi geliyor bana," dedi.

Kısa bir süre Ralph karşılık vermedi. Sonunda, "Savunma gücümün zayıf olduğu doğru; ama saldırı gücüm daha da zayıf olduğundan, Osmond beni barut harcamaya değer bulmayabilir gene de," dedi. Sonra ekledi, "Merak ettiğim, görmek istediğim şeyler var zaten."

"Merak uğruna sağlığından olmak mı istiyorsun?"

"Sağlığımla pek ilgilendiğim yok, ama İsabel Osmond'la çok yakından ilgileniyorum."

Lord Warburton, "Ben de öyle, " dedi ve çabucak ekledi, "Ama bir zamanlar ilgilendiğim gibi değil." Konuya değinmek için Warburton'un o güne kadar bulamadığı fırsatlardan biriydi bu.

Bu sırdaşlık karşısında cesareti artan Ralph, "İsabel Osmond çok mutluymuş gibi geliyor mu sana?" diye sordu.

"Bilmiyorum; pek düşünmedim bunu. Geçen gece kendisi bana çok mutlu olduğunu söyledi."

Ralph gülümseyerek, "Aa, sana elbet öyle söylemiştir," diye atıldı.

"O kadarını bilmem. Bana öyle geliyor ki, derdini dökecebileği biri varsa, o da benim."

"Derdini dökmek mi? İsabel hiçbir zaman dert yanmayacaktır. Her şeyi kendisi yaptı – o da biliyor bunu. Hele sana hiç dert yanmaz. Çok dikkatlidir İsabel."

"Dikkatli olması gerekmez. Ona bir daha kur yapacak değilim ben."

"Bunu duyduğuma çok sevindim. Hiç değilse senin görevin konusunda hiçbir kuşku olamaz."

Warburton ciddi ve düşünceli bir tavırla, "Hayır, kesinlikle!" dedi.

"İzin verirsen sormak istiyorum: İsabel Osmond'a kur yapmak niyetinde olmadığını ortaya koymak için mi, küçük kıza karşı bu kadar nazik davranıyorsun?"

Lord Warburton biraz irkildi; ayağa kalkıp şöminenin önünde durdu ve gözlerini ateşe dikti. "Bu sana çok mu gülünç geliyor?"

"Gülünç mü? Eğer ondan hoşlanıyorsan, hiç de gülünç değil."

"Pek sevimli buluyorum ben bu küçük kızı. Onun yaşındaki başka birinden bu kadar çok hoşlandığım oldu mu, bilmem."

"Cana yakın bir kız. Hiç değilse içi dışı bir."

"Aramızdaki yaş farkı var elbet – yirmi yıldan fazla."

"Sevgili Warburton, ciddi misin?"

"Tamamen ciddiyim – bu noktaya kadar."

Ralph, "Çok sevindim. Tanrı yardımcımız olsun, dostumuz Osmond ne kadar neşelenecek!" diye bağırdı.

Arkadaşı kaşlarını çattı. "İşin tadını kaçırma. O sevinsin diye kızıyla evlenmeye kalkışmıyorum ben."

"Gene de sevinecektir o ters adam."

Lord hazretleri, "Sevinecek kadar hoşlanmıyor ki benden," dedi.

"Sevinecek kadar mı? Sevgili dostum, senin durumunda şöyle bir sakınca var: İnsanların seninle akraba olmak istemeleri için ille de senden hoşlanmaları gerekmiyor. Şimdi ben böyle bir durumda olsaydım, rahat rahat güvenebilirdim beni sevdiklerine."

Lord Warburton böyle doğruluğu açıkça belli genellemelere gereği gibi kulak verecek havada görünmüyordu pek – çünkü özel bir durumu düşünüyordu. "O sevinecek mi dersin?"

"Kızın kendisi mi? Bayılacaktır elbet."

"Hayır, hayır, İsabel Osmond demek istiyorum."

Ralph bir an arkadaşına baktı. "Sevgili dostum, onun ne ilgisi var bu işle?"

"Her türlü ilgisi var. Pansy'ye çok düşkün o."

"Çok doğru – çok doğru," dedi Ralph ve yavaşça ayağa kalktı. "İlginç bir soru: Pansy'ye olan düşkünlüğü bakalım onu nerelere kadar götürecek." Elleri ceplerinde, yüzü pek düşünceliydi; kısa bir süre orada durdu. "Umarım, çok –çok eminsin ki– Kahretsin!" Sustu. "Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum."

"Hayır, bilirsin; sen her şeyi nasıl söyleyeceğini bilirsin."

"Söylemesi güç bir şey. Umarım, eminsin ki, Pansy Osmond'un değerli yönlerinden başta geleni–üvey annesine– yakınlığı değildir?"

Lord Warburton öfkeyle, "Tanrı aşkına, Ralph Touchett! Sen beni ne sanıyorsun?" diye bağırdı.

40

Madam Merle sık sık Roma'dan uzaklaştığı için, İsabel evlendikten sonra kendisini pek görmemişti. Bir kez altı ay İngiltere'de kalmış, bir başka sefer de kışın bir bölümünü Paris'te geçirmişti. Uzaklarda oturan dostlarına pek çok ziyaretlerde bulunmuş; böylece, gelecekte eskisine göre daha ılımlı bir Roma tutkunu olacağı yolundaki düşünceyi pekiştirmişti. Geçmişte bu kente olan tutkusu, yalnızca Piccio'nun en güneşli köşelerinden birinde sürekli bir evi –çoğu zaman boş duran bir evi– var anlamına geldiği için, gelecekte Roma'da hemen hemen hiç bulunmayacak demekti bu; böyle bir tehlike ise, bir zamanlar İsabel'i çok üzebilecek bir durumdu. Madam Merle'i yakından tanımak, İsabel'in onun hakkındaki ilk izlenimlerini bir ölçüde değiştirmiş, ama temelden sarsmamıştı; ona karşı hâlâ büyük bir hayranlık besliyordu. Madam Merle tepeden tırnağa silahlar kuşanmış bir kadındı; toplumsal savaş için böylesine iyi donanımlı biriyle karşılaşmak hoş bir şeydi. Sancağını göze batmayan bir biçimde taşıyordu, ama silahları parlak çeliktendi ve İsabel'e öyle geliyordu ki, Madam Merle gitgide onları eski bir savaşçı ustalığıyla kullanıyordu. Hiç yılmıyor, hiç tiksintiye kapılmıyordu; dinlenmeye ya da avunmaya hiç gerek duymuyor gibiydi. Madam Merle'in birtakım kendi düşünceleri vardı; geçmişte bunların pek çoğunu İsabel'e açıklamıştı; İsabel şunu da biliyordu ki, son derece güçlü bir özdenetim görüntüsü altında, bu çok iyi yetişmiş arkadaşı, zengin bir duyarlığa sahipti. Ama yaşamı, iradesinin buyruğu altındaydı; kendi yoluna gidişinin yiğitçe bir yanı vardı. Sanki yaşamanın gizini öğrenmişti – sanki yaşama sanatı, düşünüp bulduğu

ustaca bir oyundu. Kendi yaşı ilerledikçe İsabel tiksinti nedir, iğrençlik nedir öğrenmişti; kimi günler dünya gözüne kapkara görünüyor, kendine acı acı, ne için yaşadığını soruyordu. Eskiden coşkuyla yaşamak, birdenbire algılanan olanaklara, birtakım yeni serüvenlere gönlünü kaptırmak alışkanlığı vardı İsabel'in. Daha gençken, bir küçük sevinçten ötekine atlar durur, aralarda hemen hemen hiç sıkıcı boşluklar olmazdı. Ne var ki Madam Merle coşkuyu dizginlemişti; bugünlerde gönlünü hiçbir şeye kaptırmıyordu; yalnızca akıl ve sağduyuyla yaşıyordu. Kimi saatler oluyordu ki, İsabel bu sanatı öğrenebilmek için her şeyi verebilirdi; eğer o çok zeki arkadaşı yakınlarda olsaydı, ona başvurabilirdi. Onun gibi olmanın –kendini sert bir yüzeye, gümüşten bir tür zırha dönüştürmüş olmanın– yararını eskisinden çok daha fazla anlamaya başlamıştı.

Ancak, dediğim gibi, sözünü ettiğimiz kişi, kısa bir süre önce kahramanımız İsabel ile gene buluştuğumuz kışa gelinceye kadar, Roma'da yeniden sürekli olarak kalmamıştı. İsabel şimdi onu, evlendiği günden bu yana gördüğünden daha çok görüyordu; ama bu arada İsabel'in gereksinimleri ve eğilimleri epey değişmişti artık. Şimdi ders almak istese, başvuracağı kişi Madam Merle olmayacaktı; onun "usta oyun"unu öğrenme isteğini yitirmişti. Sıkıntıları varsa, bunları kendine saklamalıydı ve eğer yaşam güçse, yenildiğini kabul etmek işleri daha kolay yapmayacaktı. Kuşkusuz, Madam Merle'in kendine yararı büyüktü ve girdiği her çevreyi süslüyordu o; ama gerçekten sıkıntılı anlarda başkalarına yararı olur muydu –olmak ister miydi– acaba? Ondan yarar sağlamanın en iyi yolu –İsabel aslında hep düşünmüştü bunu– ona benzemek, onun kadar katı ve parlak olmaktı. Madam Merle sıkıntılı durum diye bir şey bilmiyordu; bunu göz önüne alan İsabel de, ellinci kez kendi sıkıntısını bir yana atmaya karar verdi. Daha önce hemen hemen kesilmiş bulunan ilişkileri yenilenince, İsabel'e öyle geldi ki, eski dostu değişmiş, pek yapay bir düşüncesizlik etme korkusunu aşırıya götürüp, neredeyse uzak durmaya başlamıştı. Ralph Touchett, bildiğimiz gibi, Madam Merle'in her şeyi abartma, tiz perdelere kadar zorlama –halk ağzıyla söyleyecek olursak, tadında bırakmama eğilimin-

de olduğu görüşündeydi. İsabel bu suçlamayı hiçbir zaman kabul etmemiş– aslında hiçbir zaman da pek anlamamıştı; kendi gördüğü kadarıyla, Madam Merle'in davranışları hep nezaket kalıpları içinde, hep "gösterişsiz"di. Ancak, Osmond'ların aile yaşamına girip onları rahatsız etmeme isteğinde, işi biraz ileri götürüyor diye düşünüyordu İsabel. Bu tutum çok zevkli bir davranış biçimi değildi elbet; fazlaca sivriydi. İsabel'in evli olduğunu, şimdi artık başka ilgileri bulunduğunu, kendisi Gilbert Osmond ile küçük kızı Pansy'yi çok iyi tanımakla, hemen hemen herkesten daha yakından tanımakla birlikte, gerçekte aile çevresinden biri olmadığını, gereğinden fazla anımsıyordu. Tetikdeydi; kendisine sorulmadan, dahası –düşüncesi sorulduğu zamanlarda olduğu gibi– ısrar edilmeden, Osmond'ların işlerinden söz etmezdi; burnunu sokuyor gibi görünmekten çok korkuyordu. Madam Merle bildiğimiz ölçüde açık bir insandı ve bir gün bu korkusunu İsabel'e açık açık anlattı.

"Tetikte olmam gerekiyor,"dedi. "Farkına varmadan seni kolayca gücendirebilirim. Niyetim son derece iyi bile olsa, gücenmekte haklı olurdun. Kocanı senden çok daha önce tanıdığımı unutmamalıyım; bunun beni yanıltmasına izin vermemem gerekiyor. Budala bir kadın olsaydın, kıskanabilirdin. Budala bir kadın değilsin sen; bunu çok iyi biliyorum. Ama ben de değilim; onun için başımı derde sokmamakta kararlıyım. İnsan küçük bir kusur işleyiverir; farkına varmadan bir yanlış yapar. Kocanla ilişki kurmak isteseydim, elimde on yıl süre vardı ve o sırada ortada bir engel de yoktu; bu yüzden, şu anda, eskisine göre çekiciliğim de çok azalmışken, böyle bir şeye kalkışacak değilim herhalde. Ama, kendimin olmayan bir yeri kapıyormuş gibi görünerek seni kızdırsaydım, o zaman bunları düşünmez, yalnızca, birtakım ayrımları unuttuğumu söylerdin. Bunları unutmamakta kararlıyım ben. Elbet iyi bir dost her zaman böyle düşünmez; insan dostlarının haksızlık edeceğinden kuşkulanmaz. Ben, sevgili İsabel, senden hiç kuşkulanmıyorum; ama insan yaratılışından kuşkuluyum. Kendi rahatımı kendim kaçırıyorum sanma; kendimi sürekli gözetliyor değilim. Şimdi seninle böyle konuşmakla yeterince kanıtlıyorum bunu sanırım. Ama bütün söylemek istediğim

şu: Kıskançlık duyacak olursan eğer –kıskançlık olacaktır bunun adı– ben kabahatın bir parça da kendimde olduğunu düşüneceğim. Kabahat kesinlikle kocanda olmayacaktır."

Üç yıl boyunca İsabel, teyzesinin Gilbert Osmond'u Madam Merle'in evlendirdiği yolundaki kuramını düşünmüştü. Başlangıçta onun bunu nasıl karşıladığını biliyoruz. Gilbert Osmond'u Madam Merle evlendirmiş olabilirdi, ama İsabel Archer'ı kesinlikle hayır. Bu işi yapan doğa mıydı, alın yazısı, talih ya da yaşamın sonsuz gizi miydi, İsabel kestiremiyordu pek. Doğru, teyzesinin yakınması Madam Merle'in eyleminden çok iki yüzlülüğüne ilişkindi: Bu garip olayı kotarmış, sonra da suçunu kabul etmemişti. İsabel'in düşüncesine göre, bu büyük bir suç sayılmazdı; ömründe kurduğu en önemli dostluğun oluşmasını sağladı diye Madam Merle'i suçlayamazdı. Bunlar, İsabel'in evlenmeden hemen önce, teyzesiyle aralarında geçen küçük tartışmadan sonraki düşünceleriydi; o zamanlar hâlâ, derin düşünen bir tarihçi tavrıyla, kısa geçmişinde yaşadığı olaylara geniş bir açıdan bakabiliyordu. Madam Merle evlenmesini istemişse, İsabel bunun Madam Merle'in aklına gelmiş pek mutlu bir düşünce olduğunu söyleyebilirdi ancak. Ayrıca, Madam Merle kendisine karşı her zaman dürüst davranmıştı; Gilbert Osmond'a olan hayranlığını hiçbir zaman gizlememişti. Evlendikten sonra İsabel, Madam Merle konusunda kocasının görüşünün kendininkine pek uymadığını anladı; Osmond konuşmalarında parmağını, toplumsal ilişkilerinin tesbihindeki bu en yuvarlak, en pürüzsüz tesbih tanesine dokundurmaya pek yanaşmıyordu.

İsabel bir gün ona, "Madam Merle'den hoşlanmıyor musun? O seni çok beğeniyor," demiş, Osmond da şöyle karşılık vermişti: "İlk ve son olarak söylüyorum sana. Bir zamanlar ondan daha çok hoşlanırdım. Şimdi bıktım ve bundan dolayı utanıyorum. O kadar iyi bir insan ki, iyiliği neredeyse doğal değil! İtalya'da olmadığına seviniyorum; böylece rahatlayabiliyor insan – yokluğu ahlâk açısından bir tür gevşeme sağlıyor. Adını çok fazla anma; sanki geri getiriyorsun gibi oluyor. Zamanı gelince döner o."

Aslında Madam Merle çok geç olmadan –yani, yitirmiş olabileceği çıkarlarını yeniden kazanmak için çok geç olmadan– geri

gelmişti. Ancak bu arada eğer o, dediğim gibi gözle görülür biçimde değişmişse, İsabel'in duyguları da aynı değildi artık. Durumun eskiden olduğu kadar açıkça bilincindeydi, ama içi eskisi kadar rahat değildi. Hoşnutsuz bir zihnin yoksun olduğu başka şeyler bulunabilir, ama nedenler yaratmak bakımından yoksul olduğu pek enderdir; zihinde bunlar, haziranda açan çuha çiçekleri kadar sık boy atar. Gilbert Osmond'un evlenmesinde Madam Merle'in parmağının bulunmuş olması, artık onun önemsenmesini gerektiren nedenlerden biri değildi; aslında ortada teşekküre değecek pek fazla bir şey olmadığı da söylenebilirdi. Zaman geçtikçe, bu değer gitgide daha azaldı ve bir gün İsabel kendi kendine, belki de Madam Merle olmasa bütün bunlar da olmazdı diye düşündü. Aslında bu düşünceyi çabucak bastırdı; aklına böyle bir şey geldiği için birden dehşete kapılmıştı. "Başıma ne gelirse gelsin, haksızlık etmemeliyim," dedi. "Yükümü kendim taşımalı, başkalarının sırtına aktarmamalıyım!" Sonunda İsabel'in bu eğilimi, Madam Merle'in şimdiki davranışları konusunda yapmayı uygun gördüğü ve benim de biraz önce kısaca anlattığım ustaca açıklamalar sırasında, bir sınavdan geçmişti; çünkü Madam Merle'in yaptığı ince ayırımlarda, açık seçik ileri sürdüğü düşüncelerde insanı sinirlendiren bir şey –neredeyse bir alay havası– vardı. O gün İsabel'in zihninde hiçbir şey açık seçik değildi; belirsiz pişmanlıklar, karmakarışık korkular vardı. Yukarıda aktardığım açıklamalarını bitiren arkadaşından uzaklaşırken, çaresizlik duygusu içindeydi: Madam Merle kendisinin neler düşündüğünden ne kadar habersizdi! Ayrıca kendisi de düşüncelerini anlatamıyordu. Madam Merle'i niçin kıskanacaktı ki – Gilbert'i mi kıskanacaktı ondan? O sırada bu düşünce akla yakın gelmemişti. İsabel neredeyse kıskanabilmeyi istiyordu; bu bir bakıma rahatlatıcı olurdu kendisi için: Kıskanma bir bakıma mutluluğun göstergelerinden biri değil miydi? Ancak, Madam Merle akıllıydı; öyle akıllı ki, İsabel'i İsabel'in kendi kendini tanıdığından daha iyi tanıyormuş gibi davranıyor olabilirdi. İsabel'in zihni o güne kadar bol bol kararlar üretmişti – bunların çoğu yüce nitelikler taşıyan kararlardı; ama daha öncekiler (yüreğinin gizli köşelerinde) hiçbir zaman şimdikiler gibi, bereketli bir biçimde gelişip serpilme-

mişti. Bunların hepsi arasında bir aile benzerliği bulunduğu doğruydu; hepsi birden tek bir kararla özetlenebilirdi: Mutsuz olacaksa, bu kendi yaptığı bir yanlıştan ileri gelmemeliydi. İsabel'in kanatlanan zavallı ruhu, hep elinden gelenin en iyisini yapmak isteğiyle çırpınmış, o zamana kadar da cesaret kırıcı ciddi hiçbir engelle karşılaşmamıştı. Bu yüzden, adalete sımsıkı sarılmak istiyor – küçük çaplı öç almalar yoluyla kendini ödüllendirmekten kaçınıyordu. Kendi düş kırıklığı ile Madam Merle arasında bağ kurmak, değersiz bir öç almak demekti – özellikle bundan gelecek sevinç içtenlikten tümüyle yoksun olacağı için. Bununla öfkesini besleyebilir, ama evlilik bağlarını gevşetemezdi. Yaptıklarını gözleri açık olarak, bile bile yapmamış gibi davranması olanaksızdı; geçmişte başına buyruk davranmış bir kız varsa, o da İsabel'in kendisiydi. Aşık bir genç kız bağımsız değildi kuşkusuz; ancak, yaptığı yanlışın kaynağı genç kendi içindeydi. Bir oyuna gelmiş, tuzağa düşmüş değildi; bakmış, düşünmüş ve seçimini yapmıştı. Bir kadın böyle bir yanlış yapmışsa, bunu gidermenin tek yolu vardı –yanlışını yiğitçe (ah, son derece büyük bir görkemle!) kabul etmek. Bir budalalık yeterdi– özellikle, yapılan budalalık sürüp gidecekse; bir ikincisi birinciyi pek etkilemeyecekti. İsabel'in sessiz kalma konusunda verdiği bu kararda, ona dayanma gücü veren bir yücelik vardı; ama gene de Madam Merle önlemler almakta haklıydı.

Ralph'ın Roma'ya gelişinden bir ay kadar sonra bir gün İsabel, Pansy ile bir yürüyüşten döndü. O sırada Pansy'ye karşı büyük bir gönül borcu duyuşu, yalnızca İsabel'in hakça davranmak yolundaki genel kararının bir parçası değildi – aynı zamanda, saf ve zayıf şeylere karşı duyduğu sevginin de bir parçasıydı bu. Pansy onun için değerliydi; yaşamında bu genç kızın kendisine bağlılığı kadar doğru, ya da bu bağlılığa kendisinin duyduğu güven kadar hoş, bir şey daha yoktu. Yumuşak bir varlıktı bu sanki –avucunda tuttuğu küçük bir el gibi; Pansy açısından, sevgiden öte bir şeydi aralarındaki– zorunlu, ateşli bir tür inançtı. İsabel açısından, kızın kendisine olan bağlılığı sevindirici olmakla kalmıyor; amaçsız kalma tehlikesi belirince, açık bir yaşama nedeni olarak görev yapıyordu. İsabel kendi kendine, önümüze ne görev çık-

mışsa onu yapmalıyız, demişti; görevimizi elimizden geldiğince arayıp bulmaya çalışmalıyız, demişti. Pansy'nin sevgisi doğrudan doğruya bir uyarıydı; sanki, işte önünde bir fırsat, ahım şahım bir şey değil belki, ama açık seçik bir fırsat, diyordu. Ancak ne için bir fırsattı bu, İsabel pek bilemiyordu; genel olarak, çocuğa, onun kendi kendine sağlayabildiğinden daha çoğunu sağlamak fırsatıydı. O günlerde İsabel, bir zamanlar küçük arkadaşının tutumundaki belirsizliği anımsayacak olsa gülebilirdi, çünkü artık anlıyordu ki, Pansy'deki belirsizlikler, İsabel'in kendi görüşündeki hantallıktan başka bir şey değildi. Bir insanın başkalarını hoşnut etmeye bu kadar çok –olağanüstü ölçülerde çok– önem verebileceğine inanmak elinden gelmemişti. Ama İsabel o günden beri bu ince yeteneği işler durumda görmüştü ve artık ne olduğunu biliyordu. Baştan sona Pansy'nin kendisiydi bu – bir tür üstün yetenekti. Pansy'de bunu engelleyecek gurur yoktu; sonra, zaferlerini sürekli artırıyor, ama bunlarla böbürlenmiyordu. Sürekli bir aradaydılar; Bayan Osmond'un yanında üvey kızı olmadan ortada görüldüğü enderdi. İsabel onunla dolaşmaktan hoşlanıyordu; elinde sanki hep aynı çiçekten oluşan bir demet taşıyormuş gibi bir etkisi vardı bunun. İsabel ayrıca, ilgisini Pansy'den esirgememeyi –hiçbir kışkırtma altında esirgememeyi– kutsal bir ilke olarak benimsemişti. Genç kız, İsabel'in yanındayken her bakımdan, babası dışında herkesin yanında olduğundan daha mutluymuş gibi görünüyordu; babasına duyduğu büyük hayranlık ise, babalıktan ince bir haz alan Gilbert Osmond'un, hep son derece yumuşak davranmasından kaynaklanıyordu. İsabel, Pansy'nin kendisiyle birlikte olmaktan ne çok hoşlandığını, nasıl kendisini sevindirmek için yollar aradığını biliyordu. Pansy, üvey annesini sevindirmenin en iyi yolunun bir şey yapmak değil, yapmaktan kaçınmak olduğu ve bunun da ona sıkıntı vermemek ilkesine dayandığı kararına varmıştı – İsabel'in içinde bulunduğu sıkıntıyla ilgisi olmayan bir inançtı bu elbet. Onun için, çok ustaca bir edilgenlik sürdürüyor, neredeyse yaratıcı bir biçimde uysallık ediyordu; İsabel'in önerilerini kabul ederken gösterdiği isteksizliği bile, kendisi başka türlü düşünüyormuş gibi bir anlam çıkmasın diye, yumuşatmaya dikkat ediyordu. İsabel'in sözünü hiç kesmiyor,

kimse hakkında soru sormuyordu; yaptıklarının beğenilmesinden, kendisine söylenince rengi uçacak ölçüde hoşlanıyorsa da, övgü peşinde koştuğu yoktu hiç. Yalnızca özlemle o yana doğru bakardı, o kadar – bu tutumu yüzünden, yaşı büyüdükçe gözleri dünyanın en güzel gözleri olmuştu. Palazzo Roccanera'daki ikinci kış, partilere, danslara gitmeye başlayınca, üvey annesi yorulmasın diye, ona uygun bir saatte ayrılma önerisinde ilk bulunan hep Pansy olurdu. Küçük kızın, adımlarını dikkatli bir peri kızı gibi, müziğe uydurarak dans etmeyi çok sevdiğini bilen İsabel, onun gecenin daha sonraki danslarından özveride bulunmasını takdirle karşılıyordu. Ayrıca, toplumsal yaşamın olumsuz hiçbir yönü yoktu onun için – balo salonlarının sıcaklığı, akşam yemeklerinin sıkıcılığı, kapılardaki bunaltıcı kalabalık, arabanın gelmesini beklerken duyulan tedirginlik, hiçbir şey. Gündüzleri de, aynı arabada, sanki ilk kez araba gezintisine çıkarılmış gibi değer bilir bir duruşla, az öne eğilerek ve belli belirsiz gülümseyerek, üvey annesinin yanında hanım hanımcık oturuyordu.

Sözünü ettiğim gün kentin dışına çıkmışlar, yarım saat geçince, yol kenarında kendilerini bekleyecek olan arabadan inerek, Campagna'nın kış aylarında bile güzel çiçeklerle benek benek kısa çayırları üstünde dolaşmışlardı. Yürüşe çıkmayı seven ve Avrupa'ya ilk gelişindeki kadar hızlı olmasa da, hızlı ve uzun adımlarla yürüyen İsabel için neredeyse günlük bir alışkanlıktı bu. Yürümek Pansy'nin en sevdiği beden eğitme biçimi değildi, ama her şeyi sevdiği için, bundan da hoşlanıyor, üvey annesinin yanında daha kısa dalgalanmalarla yürüyordu. Daha sonra Roma'ya dönerlerken İsabel, Piccio'dan ya da Villa Borghese'den dolaşarak, Pansy'nin sevdiği şeyleri yapmaya özen gösteriyordu. Pansy, Roma'nın kent duvarlarından uzakta güneşli bir çukurlukta bir avuç çiçek toplamıştı; Palazzo Roccanera'ya varınca, çiçekleri suya koymak için doğru odasına gitti. İsabel, genellikle kendisinin kullandığı oturma odasına yöneldi; burası, merdivenden girilen büyük bekleme salonuna açılan, Gilbert Osmond'un zengin buluşlarının bile görkemli çıplaklığını gideremediği ikinci bir odaydı. İsabel oturma odasının eşiğini geçince birden durdu, durmasının nedeni, bir şeyler sezmiş olmasıydı.

Aslına bakılırsa, daha önce bilmediği bir izlenim değildi bu; ama yeni bir şeyler olduğu duygusu uyandı içinde; adımlarındaki sessizlik, odaya girmeden önce gözlerinin önündeki sahneyi algılaması için kendisine zaman sağladı. Şapkası başında, Madam Merle oradaydı ve Gilbert Osmond onunla konuşuyordu; bir an içeri girdiğinden haberleri olmamıştı. Bu, İsabel'in sık sık gördüğü bir durumdu elbet; ama daha önce görmediği ya da hiç değilse dikkat etmediği nokta, o sırada konuşmalarının senlibenli kişiler arasında görülen türden bir sessizliğe dönüşmüş olmasıydı; ayrıca İsabel hemen gördü ki, içeri girişi onları telaşlandırıp sessizliklerini sona erdirecekti. Madam Merle halının üstünde, ateşten az ötede ayaktaydı; Osmond bir koltuğa gömülmüş, arkaya kaykılarak ona bakıyordu. Madam Merle'in başı her zamanki gibi dikti, ama gözleri aşağıya doğru, Osmond'unkilere dönüktü. İsabel'in gözüne ilk çarpan şey, Madam Merle ayaktayken onun oturuyor olmasıydı; bunda hemen dikkatini çeken bir tuhaflık vardı. Sonra, karşılıklı düşünce alış verişlerinde o sırada bir susma noktasına geldiklerini ve şimdi de yüz yüze, kimi zaman konuşmadan anlaşabilen eski dostların rahatlığıyla, düşünmekte olduklarını anladı. Çok şaşacak bir şey yoktu bunda; onlar gerçekten de eski iki dosttular. Ancak, bu sahne, ansızın çakıp sönen bir ışık gibi, çok kısa süreli bir görüntü oluşturdu. Karşılıklı duruşları, birbirlerine dalgın dalgın bakışları, İsabel'e bir gizi ele veriyor gibi geldi. Ama İsabel doğru dürüst görünceye kadar her şey uçup gitti. Madam Merle kendisini gördü ve kımıldamadan hoş geldin, dedi; kocası ise hemen ayağa fırladı; az sonra da, yürüyüşe çıkmak istediği yolunda bir şeyler mırıldandı, konuktan izin isteyerek odadan ayrıldı.

Madam Merle, "Dönmüş olacağını düşünerek seni görmeye geldim; dönmediğini görünce bekledim," dedi.

İsabel gülümseyerek, "Size buyurun oturun, demedi mi Bay Osmond?" diye sordu.

Madam Merle çevresine bakındı. "A, çok doğru; gidiyordum da."

"Şimdi kalmalısınız artık."

"Elbette. Gelişimin bir nedeni var; zinhimi kurcalayan bir şey."

"Daha önce söylediğim gibi, bu eve gelmeniz için olağanüstü bir şey gerekiyor."

"Benim sana ne dediğimi de biliyorsun; gelsem de uzak dursam da, nedeni hep sana duyduğum sevgi."

"Söylediniz, evet."

"Şu anda sanki bundan kuşku duyuyormuşsun gibi bir halin var," dedi Madam Merle.

"Ah, davranışlarınızın gerisindeki derin nedenler; bunların derinliğinden hiç kuşkum yok!"

"Daha çok sözlerimin içtenliğinden kuşkulanıyorsun."

İsabel ciddi bir tavırla başını salladı. "Bana karşı her zaman iyi davrandığınızı biliyorum."

"Ancak bana izin verdiğin kadar. Her zaman kabul etmiyorsun; o zaman insan uzaklaşmak zorunda kalıyor senden. Ama bugün sana iyilik yapmaya gelmiş değilim; büsbütün başka bir konu. Başımdaki bir sıkıntıdan kurtulmak için geldim – onu sana aktarmak için. Kocanla bunu konuşuyorduk."

"Buna şaştım işte; sıkıntılardan hoşlanmaz o."

"Özellikle başkalarının sıkıntılarından; bilmez miyim. Ama sen de hoşlanmıyorsun sanırım. Ama olsun, hoşlansan da, hoşlanmasan da bana yardım etmelisin. Konu zavallı Edward Rosier."

İsabel düşünceli düşünceli, "Demek sıkıntı onun, sizin değil," dedi.

"Benim sırtıma yüklemeyi başardı. Haftada on kez beni görmeye geliyor Pansy'den söz etmek için."

"Evet, onunla evlenmek istiyor. Haberim var."

Madama Merle durakladı. "Kocanın konuşmasından, belki de bilmiyorsun sanıyordum."

"Ne bildiğimi nereden bilsin o? Bu konuyu benimle hiç konuşmadı."

"Nasıl söyleyeceğini bilmediği içindir belki."

"Gene de, neyi nasıl söyleyeceği yönünden pek kusur işlemez."

"Evet, çünkü genellikle ne düşüneceğini çok iyi bilir. Bugün bilmiyor."

İsabel, "Siz anlatmıyor muydunuz kendisine?" diye sordu.

Madam Merle parlak, bilinçli bir gülümsemeyle, "Biraz ters karşılık veriyorsun, biliyor musun?" dedi.

"Evet; başka türlü davranmak elimden gelmez. Rosier benimle de konuştu."

"Haksız sayılmaz. Kızcağıza çok yakınsın sen."

"İçini ne de rahatlattım ama! Siz beni ilgisiz buluyorsanız, kim bilir o ne düşünmüştür."

"Kendisine bugüne kadarkinden daha fazla yardım edebileceğini düşünüyor sanıyorum."

"Ben hiçbir şey yapamam."

"En azından benim yapabileceğimden fazlasını yapabilirisin. Pansy'yle benim aramda nasıl gizemli bir bağ keşfetmiş bilmem; ama sanki kaderi benim elimdeymiş gibi, ilk bana geldi. Şimdi de, beni harekete geçirmek, ne ölçüde umut olduğunu öğrenmek, duygularını ortaya dökmek için ayağı kapımdan kesilmiyor."

"Çok aşık," dedi İsabel.

"Çok – Rosier için."

"Pansy için de çok diyebilirsiniz."

Madam Merle bir an gözlerini yere çevirdi. "Alımlı bulmuyor musun onu?"

"Dünyanın en tatlı çocuğu – ama çok sınırlı."

"Bu durum Rosier'in onu sevmesini kolaylaştırıyor olmalı. Rosier de sınırsız değil."

"Hayır, mendil boyu kadar onun sınırı da – hani şu dantel kenarlı küçük mendiller kadar," dedi İsabel. Son zamanlarda İsabel'in mizah duygusu epeyce acılaşmıştı; ama bir an geçince alayını Pansy'nin isteyeni gibi zararsız bir kimseye yöneltmekten utanç duydu. "Çok iyi yürekli, çok dürüst bir genç," diye hemen ekledi. "Sonra, göründüğü kadar da budala değil."

"Pansy'nin kendisine bayıldığını söylüyor bana," dedi Madam Merle.

"Bilmiyorum; Pansy'ye sormadım ben."

"Biraz ağzını aramadın mı?"

"Bana düşmez; babasının işi bu."

"Sen de aşırı dikkatlisin!"

"Buna ben karar veririm."

Madam Merle gene gülümsedi. "Sana yardım etmek kolay değil."

İsabel çok ciddi bir sesle, "Bana yardım etmek mi? Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu.

"Kolay kızıyorsun. Dikkatli olmakla ne akıllık ettiğimi görüyorsun değil mi? Neyse, Osmond'a bildirdim, sana da söylüyorum: Pansy Osmond ile Edward Rosier'in gönül işlerinden elimi çekiyorum ben. *Je n'y peux rien, moi*! Pansy'ye onun hakkında bir şey söyleyemem. Özellikle de, kendisini üstün bir koca örneği olarak görmediğim için."

İsabel biraz düşündü; sonra gülümseyerek, "Demek ki elinizi çekmiyorsunuz!" dedi. Sonra da sesini değiştirerek, "Çekemezsiniz – sizi de çok ilgilendiriyor bu iş," diye ekledi.

Madam Merle yavaş yavaş ayağa kalktı; İsabel'e, birkaç dakika önce gözlerinin önünde belirip sönen anlamlı görüntü kadar hızlı bir bakış fırlattı. Ancak bu kez kahramanımız bir şey görmedi. "Gelecek sefer geldiğinde kendisine sor, göreceksin," dedi Madam Merle.

"Soramam; buraya gelmiyor artık. Gilbert ona bu evde istenmediğini bildirdi."

Madam Merle, "A, evet, unutmuştum – oysa durmadan o da bundan yakınıyor," dedi. "Osmond'un kendisine hakaret ettiğini söylüyor. Gene de, sandığı kadar hoşlanmıyor değil Osmond ondan." Madam Merle konuşmayı bitirmek ister gibi ayağa kalkmıştı ama, çevresine bakarak orada oyalanıyordu; belli ki söyleyecekleri daha bitmemişti. İsabel durumu sezdi; onun aklından geçenleri bile anladı; ama İsabel'in de konuyu açmamak için nedenleri vardı.

Gülümseyerek, "Rosier'in kendisine söyledinizse bunu, sevinmiştir," diye karşılık verdi.

"Elbette söyledim; bu kadarcık bir cesaret verdim ona. Sabırlı olmasını öğütledim; dilini tutar, sesini çıkarmazsa, durumunun umutsuz olmadığını anlattım. Ne yazık ki, ortaya tutup bir de kıskançlık çıkardı."

"Kıskançlık mı?"

"Lord Warburton'u kıskanıyor; buradan çıktığı yokmuş."

İsabel yorgun olduğundan, oturduğu yerde kalmıştı; ama bu söz üzerine ayağa kalktı. Şömineye doğru ilerlerken, "A!" diye bir ses çıkardı, o kadar. Madam Merle onun yürüyüp geçişini, şöminenin rafındaki aynanın önünde bir an duruşunu, dağılmış bir tutam saçını yerine sokuşunu izledi.

"Zavallı Rosier, durmadan Lord Warburton'un Pansy'ye gönlünü kaptırabileceğini söylüyor," diye ekledi Madam Merle.

İsabel kısa bir süre sessiz kaldı; aynadan uzaklaştı. Sonunda, ciddi, düşünceli ve daha yumuşak bir sesle, "Doğru – kaptırabilir," dedi.

"Rosier'e ben de haklısın demek zorunda kaldım. Kocan da aynı düşüncede."

"Orasını bilmem."

"Görünce kendisine sor, anlarsın."

"Ona sormam ben," dedi İsabel.

"Özür dilerim; bunu belirtmiştin, unuttum. Sen Lord Warburton'un davranışlarını benden kat kat fazla gözledin elbet."

"Üvey kızımdan çok hoşlandığını size söylememek için bir neden görmüyorum."

Madam Merle gene o çabuk bakışlarından biriyle baktı. "Hoşlanması – Rosier'in dediği anlamda mı yani?"

"Rosier'in dediği anlam nedir bilmiyorum; ama Lord Warburton bana Pansy'yi çok beğendiğini söyledi."

"Ve sen de bunu Osmond'a bildirmedin, öyle mi?" Bu sözler ansızın ve düşünmeden söylenmiş, neredeyse Madam Merle'in dudaklarından fırlayıp çıkıvermişti.

İsabel'in gözleri ondaydı. "Zamanı gelince öğrenir sanırım; Lord Warburton'un kendi dili var; nasıl kullanacağını da biliyor."

Madam Merle hemen, her zamankinden daha çabuk konuşmuş olduğunu fark etti; bu düşünceyle yüzü kızardı. Kendisine oyun oynayan içgüdüsünün yatışmasını bekledi, sonra konuyu bir süre zihninde evirip çevirmiş gibi, "Zavallı Rosier'le evlenmekten daha iyi bir şey olurdu bu," dedi.

"Çok daha iyi, sanıyorum."

"Çok hoş bir şey olurdu; büyük bir evlilik olurdu. Lord Warburton gerçekten çok nazik."

"Çok mu nazik?"

"Saf küçük bir kıza baktığı için."

"Ben öyle düşünmüyorum."

"Çok naziksin. Ama ne de olsa, Pansy Osmond – "

"Ne de olsa, Pansy Osmond şimdiye kadar tanıdığı en çekici insan!" diye atıldı İsabel.

Madam Merle bakakaldı, gerçekten de şaşırmakta haklıydı. "Ama biraz önce Pansy'yi kötülüyordun," dedi.

"Ben sınırlı olduğunu söyledim. Gerçekten de sınırlı. Ancak Lord Warburton da öyle."

"Aslına bakarsan, hepimiz öyleyiz. Eğer Pansy'nin değerinin ötesinde bir şey değilse bu, daha da iyi. Ama gözü Rosier'den başkasını görmezse, o zaman o buna lâyıktır diyemeyeceğim. Çok terslik etmiş olur o zaman."

İsabel ansızın sesini yükselterek, "Rosier bir baş derdi!" dedi.

"Bence de öyle; onun aşk alevini körüklemem beklenmiyormuş demek; bunu öğrendiğime çok sevindim. Bundan sonra bana uğradığı zaman, kapımı kapalı bulur." Madam Merle mantosunu toplayıp gitmeye hazırlandı. Ancak, kapıya doğru ilerlerken, İsabel'den gelen tutarsız bir istek üzerine durdu: "Gene de, iyi davranın Rosier'e."

Madam Merle omuzlarını ve kaşlarını kaldırarak, durup arkadaşına baktı. "Çelişkili konuşmalarını anlayamıyorum! Rosier'e kesinlikle iyi davranmayacağım, çünkü sahte bir iyilik olacaktır bu. Ben, Pansy'nin Lord Warburton'la evlendiğini görmek istiyorum."

"Lord Warburton teklifini yapıncaya kadar bekleseniz iyi olur."

"Söylediğin doğruysa, teklifte bulunacaktır," dedi Madam Merle hemen. "Özellikle sen zorlarsan."

"Ben zorlarsam mı?"

"Bu iş tümüyle senin elinde. Onun üzerinde büyük etkin var."

İsabel kaşlarını biraz çattı. "Bunu nereden öğrendiniz?"

Madam Merle gülümseyerek, "Bayan Touchett söyledi. Sen değil – sen asla söylemedin," dedi.

"Ben elbette böyle bir şey söylemedim size."

"Söylebilirdin – birbirimizle sırdaşlık ettiğimiz günlerde bir fırsat düşmüş olabilirdi. Ama, o zamandan beri düşünüyorum da, aslında sen bana pek az şey anlatıyordun."

İsabel de aynı şeyi düşünmüş, kimi zaman da anlatmadığına sevinmişti. Ancak, belki de sevincini dışa vurmak istemediğinden, Madam Merle'e haklı olduğunu söylemedi. Yalnızca, "Anlaşılan teyzem size çok iyi bilgi kaynağı olmuş," diye karşılık verdi.

"Lord Warburton'un evlenme teklifini geri çevirdiğini anlattı bana, çünkü çok kızmıştı ve zihni hep bu konuyla doluydu. Bence elbette sen böyle davranmakla daha iyi bir şey yaptın. Ama Lord Warburton'la kendin evlenmek istemediğine göre, karşılık olarak başka biriyle evlenmesine yardım et."

İsabel bu sözleri Madam Merle'in yüzündeki aydınlık ifadeyi yansıtmamakta direten bir yüzle dinledi. Ancak, biraz sonra sağ duyulu ve epeyce yumuşak bir biçimde, "Olabilirse, Pansy'nin adına gerçekten çok sevinirim," dedi.

Anlaşılan Madam Merle, İsabel'in sözlerini bir müjde saymıştı; arkadaşına beklenenden daha büyük bir sevgiyle sarıldı ve başarıdan göğsü kabararak odadan çıktı.

41

Çok geç bir saatte, İsabel'in tek başına bulunduğu oturma odasına gelen Osmond, bu konuya ilk kez o akşam değindi. Akşamı evde geçirmişlerdi; Pansy yatmıştı; Osmond'un kendisi, akşam yemeğinden beri, kitaplarını yerleştirdiği ve çalışma odası adını verdiği küçük bir odada oturuyordu. İsabel'den evde olacağını öğrenen Lord Warburton her zamanki gibi saat onda uğramış, başka bir yere gideceği için yarım saat oturmuştu. İsabel, Ralph hakkındaki haberleri aldıktan sonra bile bile pek ağzını açmamış, Warburton'un üvey kızıyla konuşmasını istemişti. Kitap okuyormuş gibi yapıyordu; bir süre sonra piyanonun başına bile geçti; kendi kendine, odadan çıkabilir miyim acaba, diye sordu. Önceleri pek heveslenmemişse de, Pansy'nin güzel Lockleigh malikanesinin sahibine eş olması düşüncesi, yavaş yavaş İsabel'in aklına yatmaya başlamıştı. O gün öğleden sonra Madam Merle, birikmiş bir yığın yanıcı maddeye kibriti çakmıştı. İsabel mutsuz zamanlarında hep çevresine bakar –biraz içgüdü etkisiyle, biraz da kuramsal yönden– çaba gerektiren olumlu bir eylem biçimi arardı. Mutsuzluğun bir hastalık –bir şeyler yapma yerine acı çekme– durumu olduğu duygusunu hiç atamıyordu üstünden. Bu yüzden, "yapmak" –yapılan ne olursa olsun pek önemi yoktu– bir kaçış, belki de bir ölçüde, çare olacaktı. Ayrıca kendini, kocasını hoş tutmak için elinden gelen her şeyi yaptığına inandırmak istiyordu; kocasının zihninde onun bir isteğini yerine getirmekte gevşek davranan bir eş görüntüsü yaratarak, sürekli rahatsızlık duymaktan kaçınmakta kararlıydı. Pansy'nin soylu bir İngilizle evlenmesi kocasını çok sevindirecekti; haklı

olarak, çünkü pek sağlam karakterli biriydi bu soylu kişi. İsabel'e öyle geliyordu ki, böyle bir olayı gerçekleştirmeyi kendine görev edinirse, iyi bir eş gibi davranmış olacaktı. İyi bir eş olmak istiyordu; içtenlikle ve kanıtlarıyla, iyi bir eş gibi davrandığına inanabilmek istiyordu. Sonra, böyle bir girişimin başka iyi yönleri de vardı. Kendisini oyalardı bu; oyalanacak bir şey bulmak için can atıyordu İsabel. Hoşça vakit bile geçirebilirdi; gerçekten vaktini hoşça geçirebilse, belki de kurtulabilirdi. Son olarak, anlaşılan tatlı Pansy'den çok hoşlanan Lord Warburton'a bir iyilik olurdu bu. Warburton'un nasıl bir insan olduğunu düşününce, Pansy'den hoşlanması biraz "ürkütücü" geliyordu İsabel'e; ama bu tür etkilenimleri açıklamanın olanağı yoktu. Pansy kimi olsa büyüleyebilirdi – hiç değilse Lord Warburton dışında kimi olsa. İsabel, Pansy'nin Warburton'u etkileyemeyecek kadar küçük, çelimsiz ve belki de yapay olduğunu düşünüyordu. Hep bir parça taşbebek havası taşıyordu; Warburton'un geçmişte aradığı ise bu değildi. Gene de, erkeklerin ne aradığını kim söyleyebilirdi ki? Bulduklarını arıyorlardı onlar; neden hoşlandıklarını, ancak hoşlandıkları şeyi görünce biliyorlardı. Bu işlerde geçerli bir kuram yoktu ve hiçbir şey ötekilerden daha kolay açıklanabilir ya da daha doğal değildi. Lord Warburton kendisini sevmişse, çok değişik biri olan Pansy'yi sevmesi garip görünebilirdi; ama Warburton sandığı ölçüde sevmiş değildi İsabel'i. Ya da gerçekten sevdiyse, bu duygudan tamamen kurtulmuştu ve o ilişki başarısızlığa uğradığına göre, büsbütün değişik türden başka birinin başarılı olabileceğini düşünmesi doğaldı. Dediğim gibi, önceleri İsabel bu konuda pek hevesli değildi; ama bugün heveslenince, neredeyse mutlu olmuştu. Kocasını sevindirmek düşüncesinin hâlâ onu bunca mutlu etmesi şaşırtıcıydı. Ancak, ne yazık ki, yollarına Edward Rosier çıkmıştı!

Böyle düşününce, bu yol üstünde birdenbire parlayan ışık, parlaklığını biraz yitirdi. İsabel ne yazık ki, Pansy'nin Rosier'i dünyanın en tatlı genç erkeği saydığını da –bu konuda sanki onunla görüşmüş kadar– iyi biliyordu. Kendisi bildirmekten özenle kaçınmışken, İsabel'in bunca emin olması da çok kötüydü; neredeyse zavallı Rosier'in de aynı şeyi kafasına koymuş ol-

ması kadar kötü. Elbette ki Lord Warburton'dan çok aşağılardaydı Rosier. Aralarındaki ayrım servetlerinden çok kişiliklerindeydi; genç Amerikalı gerçekten çok hafif kalıyordu. Onun tipi, yararsız süslü beyefendi tipine soylu İngilizden çok daha fazla uygun düşüyordu. Pansy'nin bir devlet adamıyla evlenmesini gerektiren özel bir neden yoktu elbet; gene de, bir devlet adamı hayran kalmışsa ona, bu onun kendi bileceği bir şeydi ve Pansy kusursuz küçük, inci gibi bir soylu eşi olabilirdi.

Okuyucu İsabel Osmond'un garip bir biçimde ansızın alaycı bir kişi olup çıktığı görüşüne kapılabilir; çünkü İsabel düşündüklerini kendi kendine bu güçlüğün belki de ayarlanabileceğini söyleyerek bitirmişti. Zavallı Rosier'in oluşturduğu bir engel zaten tehlikeli olamazdı; ikincil engelleri yerle bir etmenin yolları da her zaman bulunabilirdi. Pansy'nin inatçılığının boyutlarını daha ölçmüş değildi; işi zora sokacak kadar büyük çıkabilirdi bu inat; İsabel bunun çok iyi bilincindeydi; ama üvey annesi onu, yapma etme öğütleri karşısında kendi bildiğine dört elle sarılacak birinden çok, telkin altında elindekini bırakacak biri olarak görmek eğilimindeydi – çünkü Pansy'nin kabul etme yeteneği, karşı çıkma yeteneğinden çok daha fazla gelişmişti. Evet, Pansy sımsıkı sarılacaktı; sarılacaktı ama, aslında neye sarılıp tutunduğu pek önemli değildi onun. Edward Rosier kadar Lord Warburton da olabilirdi –özellikle ondan iyice hoşlanmışa benzediği için; tek bir çekincesi olmadan İsabel'e bu duygusunu açıklamıştı; konuşmasını son derece ilginç bulduğunu söylemişti– Hindistan hakkında her şeyi anlatmıştı kendisine Lord Warburton. Davranış biçimi son derece doğru ve rahattı – İsabel bunu kendi gözleriyle de görmüştü; sonra gene görmüştü ki, Lord Warburton, gençliğini ve saflığını düşünüp, tepeden bakar bir biçimde konuşmuyordu onunla; tersine, sanki anlattığı konuları, Pansy günün modası operaların konularını izlerkenki kolaylıkla anlıyormuş gibi konuşuyordu. Bu da müziğe ve baritona dikkatten öteye gitmiyordu. Yalnız nazik davranmaya özen gösteriyordu – bir zamanlar Gardencourt'da içi heyecanla çırpınan bir başka toy kıza davrandığı kadar nazik. Böyle bir şey genç bir kızı duygulandırabilirdi elbet, kendisinin ne kadar duygulandı-

ğını anımsadı ve kendi kendine, Pansy kadar saf olsaydım, bu etki daha da derin olurdu diye düşündü. Warburton'u geri çevirdiği sırada saflık etmemişti İsabel; bu, sonradan Osmond'u kabul edişi ölçüsünde karmaşık bir işlem olmuştu. Ama toyluğuna karşın, Pansy durumu gerçekten anlıyordu ve Lord Warburton kendisiyle dans ettiği kişilerden, çiçek demetlerinden değil de, İtalya'nın durumundan, köylülerin yaşama koşullarından, onların ünlü buğday öğütme vergisinden, pellagra denen hastalıktan, Roma'nın toplumsal çevreleri hakkındaki izlenimlerinden söz ettiği için seviniyordu. İğnesini nakışına batırıp çıkarırken, tatlı, uysal gözlerle ona bakıyor; gözlerini indirince de, sanki bir değerlendirmede bulunurmuş gibi, Warburton'un boyuna bosuna, ellerine, ayaklarına, giyim kuşamına, sessiz küçük kaçamak bakışlar fırlatıyordu. İsabel'in Pansy'ye anımsatabileceği gibi, Lord Warburton boy bosça bile Rosier'den iyiydi. Ancak, böyle anlarda İsabel, Rosier'in nerelerde olduğunu merak etmekle yetinirdi; artık Palazzo Roccanera'ya hiç gelmiyordu. Dediğim gibi, bu düşüncenin –kocasının sevinmesine yardım etme düşüncesinin– İsabel'i sarmış olması şaşırtıcıydı.

Hemen şimdi değineceğim türlü nedenlerden dolayı şaşırtıcıydı. Sözünü ettiğim akşam, Lord Warburton orada otururken, İsabel büyük bir girişimde bulunarak odadan çıkmak, Pansy ile onu başbaşa bırakmak noktasına gelmişti. Büyük bir girişim diyorum, çünkü Gilbert Osmond böyle bir davranışı büyük sayardı, İsabel de her şeye elinden geldiği kadar kocasının açısından bakmaya çalışıyordu. Bir bakıma başarılı da oluyordu, ama dediğim noktaya ulaşamadı. Her şeye karşın işi o noktaya vardıramadı; kendisini tutan, engelleyen bir şey vardı. Pek bayağılık ya da sinsilik olacağı için değil; çünkü genellikle kadınlar bu tür manevraları tam bir gönül rahatlığıyla uygularlar; İsabel de içgüdüsel olarak, kadınlığın ortak niteliklerine karşı değildi; tersine çok bağlıydı. İçinde onu engelleyen belli belirsiz bir kuşku –kesinlikle emin olamama duygusu– vardı. Bu yüzden oturma odasında kalmış; Lord Warburton da bir süre sonra, olup bitenleri ertesi gün Pansy'ye tüm ayrıntılarıyla anlatacağına söz vererek, gideceği yere gitmişti. O ayrıldıktan son-

ra İsabel, acaba çeyrek saat ortadan çekilseydim bir şeyler olur muydu, olacakları ben mi önledim, diye düşündü; sonra da – hep içinden– seçkin konuğumuz odadan gitmemi isteseydi, bunu bana bildirmenin bir yolunu kolayca bulabilirdi, dedi. Lord Warburton gittikten sonra Pansy ona ilişkin hiçbir şey söylemedi; Warburton teklifini yapıncaya kadar sessiz kalmaya ant içtiğinden, İsabel de bir şey söylemekten özenle kaçındı. İsabel'e anlattığı duygularının uyandırdığı beklentiye göre, Warburton konuşmakta bir parça geç kalıyordu. Pansy gidip yattı; İsabel o sırada üvey kızının neler düşündüğünü kestiremediğini kabul etmek zorunda kaldı. Küçük saydam dostunun iç dünyası şu anda apaçık görülebilecek gibi değildi.

İsabel, yarım saat sonra kocası içeri girinceye kadar, ateşe bakarak yalnız kaldı. Osmond bir süre sessiz sessiz dolandı, sonra oturdu; o da ateşe baktı. Ama genç kadın artık gözlerini bacada titreşen alevlerden Osmond'un yüzüne çevirmiş, sessizliğini sürdüren kocasını süzüyordu. Gizlice gözlemek bir alışkanlık durumuna gelmişti onun için; bu alışkanlığın kendini koruma içgüdüsüyle bağlantılı olduğunu söylemek bir abartma olmaz. Elinden geldiği kadar kocasının düşüncelerini, söyleyeceklerini, önceden bilmek istiyordu ki, yanıt hazırlayabilsin. Yanıt hazırlamak eskiden İsabel'in güçlü olduğu bir nokta değildi; bu konuda, geçmişte söyleyebileceği güzel şeyleri sonradan düşünmekten daha ileri gidebildiği pek enderdi. Ama dikkatli olmayı öğrenmişti – bunu bir ölçüde kocasının yüzüne bakarak öğrenmişti. Bir zamanlar Floransa'daki bir villanın taraçasında, belki aynı ölçüde ilgili, ama daha az anlayan gözlerle baktığı yüzdü bu; yalnızca, Osmond evlendikten bu yana bir parça kalınlaşmıştı. Ancak, hâlâ çok seçkin bir görünüşü vardı.

Osmond biraz sonra, "Lord Warburton mu geldi?" diye sordu.

"Evet, yarım saat oturdu."

"Pansy'yi gördü mü?"

"Evet, kanepede yanına oturdu."

"Onunla uzun konuştu mu?"

"Neredeyse bir tek onunla konuştu."

"Bence dikkatli ve nazik. Böyle demiyor musun sen?"

"Benim bir şey dediğim yok. Duruma senin bir ad koymanı bekledim," dedi İsabel.

Kısa bir süre sonra Osmond, "Senin her zaman göstermediğin bir düşüncelilik bu," diye karşılık verdi.

"Bu kez çalışıp senin hoşuna gidecek biçimde davranmaya karar verdim. Daha önceleri sık sık başarısızlığa uğradım bu konuda."

Osmond yavaşça başını çevirdi, İsabel'e baktı. "Benimle kavga çıkarmaya mı çalışıyorsun?"

"Hayır, barış içinde yaşamaya çalışıyorum."

"Bundan kolay bir şey olamaz; bilirsin ki ben kavga etmem."

"Beni kızdırmaya çalıştığın zaman yaptığın şeyin adı nedir peki?" diye sordu sabel.

"Kızdırmaya çalışmam ben; kızdırdıysam, dünyanın en doğal şeyi olmuştur. Ayrıca, şu anda hiç mi hiç kızdırmaya çalışıyor değilim."

İsabel gülümsedi. "Önemi yok. Ben artık kızmamaya karar verdim."

"Çok güzel bir karar. İyi huylu değilsin çünkü."

"Hayır – iyi huylu değilim." İsabel okuduğu kitabı itip uzaklaştırdı ve Pansy'nin masada bıraktığı nakış kasnağını aldı.

"İşte biraz da bu yüzden kızımın bu işini bugüne kadar sana açmadım," dedi Osmond. Pansy'den çoğunlukla "kızım" diye söz ediyordu. "Karşı çıkmandan korkuyordum – belki senin de bu konuda görüşlerin vardır diye korkuyordum. Küçük Rosier'i defettim gitti."

"Rosier için ricada bulunacağımdan mı korkuyordun? Bugüne kadar onun hakkında seninle hiç konuşmadığıma dikkat etmedin mi?"

"Sana hiç fırsat vermedim ki. Bugünlerde birlikte pek az konuşuyoruz. Rosier'in senin eski bir arkadaşın olduğunu biliyorum."

"Evet, eski bir arkadaşımdır." Elinde tuttuğu nakış kadar aldırdığı yoktu Rosier'e İsabel'in; ama eski bir arkadaşı olduğu doğruydu; içinin bu gibi bağları kocasına önemsiz göstermemek isteğiyle dolu bulunduğu da doğruydu. Osmond'un bu bağları

hor gören bir tutumu vardı; bu da, Rosier örneğinde olduğu gibi, önemsiz bile olsalar, İsabel'in onlara bağlılığını pekiştiriyordu. Zaman oluyor, evlilik öncesi günlere ait olmak dışında bir değer taşımayan anılarına karşı, yüreğinde içli duygular uyanıyordu. Bir an sonra, "Ama Pansy konusunda hiç cesaret vermedim ben ona," diye ekledi.

"İyi ki vermemişsin."

"Benim için iyi demek istiyorsun herhalde. Rosier için pek önem taşımıyor."

"Ondan söz etmenin yararı yok. Diyorum ya, kapı dışarı ettim."

"Evet, ama kapının dışındaki sevgili, her zaman sevgilidir. Kimi zaman daha bile tutkundur. Rosier hâlâ umutlu."

"Buyursun avunsun umuduyla! Kızımın hiç sesini çıkarmadan oturması Lady Warburton olmasına yetecektir."

İsabel göründüğü kadar yapmacık olmayan bir toylukla, "Hoşuna gidecek mi bu senin?" diye sordu. Hiçbir tahminde bulunmamak kararındaydı, çünkü tahmin olarak söylediklerini, Osmond beklenmedik bir biçimde hep ona karşı kullanıyordu. Son zamanlarda İsabel'in kendi düşünceleri, Osmond'un kızını Lady Warburton olarak görmek için duyduğu büyük istek üzerine kurulmuştu. Ancak, İsabel'in içinden geçirdiği bir şeydi bu; Osmond açıkça söyleyinceye kadar kendisi hiçbir şey belli etmeyecekti; kocasının Lord Warburton'u, Osmond ailesinin bireyleri için olağan sayılmayacak ölçüde büyük bir çabaya değer bir ödül saydığını önceden kabul etmek istemiyordu. Gilbert, yeryüzünde hiçbir şeyin kendisi için bir ödül olmadığını; dünyanın en seçkin insanlarına eşitleriymiş gibi davrandığım; bir prens bulmak için kızının gözlerini biraz açmasının yeteceğini dokundurup duruyordu. Bu nedenle, Lord Warburton'u çok istediğini, o kaçarsa belki de aynı düzeyde soylu başka birini daha bulamayacağını açık açık söylemek, ılıtarlılıktan uzaklaşmasına mal oluyordu; oysa Osmond'un ayrıca dolaylı yoldan sık sık belirttiği şeylerden biri de, hiçbir zaman tutarsızlık etmediğiydi. Karısının bu noktayı görmezlikten gelmesini isterdi o. Ama tuhaftır ki, bir saat önce kocasını sevindirmek için

neredeyse bir şeyler tasarladığı halde, şimdi onunla yüz yüze gelince, İsabel yardım elini uzatmıyor, kolaylık göstermiyordu. Gene de, sorduğu sorunun kocasının zihninde nasıl bir etki yaratacağını çok iyi biliyordu: Küçük düşürücü bir etkisi olacaktı bunun. Aldırma; o da kendisini korkunç küçük düşürebiliyordu – özellikle, kimi zaman küçük fırsatlara neredeyse anlaşılmaz bir kayıtsızlık gösterip, büyük fırsatlar kollayarak bekleyebildiği için. İsabel, büyüğünü kullanmak istemeyeceğinden, bu küçük fırsattan yararlanmıştı belki de."

Osmond içine düştüğü durumdan alnının akıyla sıyrıldı. "Çok hoşuma gidecek; büyük bir evlilik olurdu bu. Sonra Lord Warburton'un iyi bir yönü daha var: Senin eski bir dostun. Ailemize girmek onun için hoş olacak. Ne tuhaf, Pansy'nin hayranları hep senin eski dostların."

"Onların beni görmeye gelmeleri doğal bir şey. Beni görmeye gelince, Pansy'yi görüyorlar. Onu görünce aşık olmaları da doğal."

"Bence de. Ama senin böyle düşünmen gerekmez."

İsabel içtenlikle, "Lord Warburton'la evlenirse çok sevinirim," diye ekledi. "Kusursuz bir insandır. Ancak, Pansy için sesini çıkarmadan oturması yeterli, diyorsun. Belki de sesini çıkarmadan oturmayacaktır. Edward Rosier'i yitirirse, ayağa fırlayabilir!"

Osmond buna aldırmış gibi görünmedi; gözlerini ateşe dikmiş oturuyordu. Biraz sonra, sesinde belli bir sevgiyle, "Pansy önemli bir kadın olmak ister," dedi. "Her şeyden çok da hoşnut etmek ister o," diye ekledi.

"Rosier'i hoşnut etmek ister belki."

"Hayır, beni hoşnut etmek."

"Biraz da beni," dedi İsabel.

"Evet, sana çok değer veriyor. Ama ben ne istersem, onu yapacaktır."

"Buna güveniyorsan, çok iyi."

"Bu arada, seçkin konuğumuz konuşsun istiyorum," dedi Osmond.

"Konuştu – bana söyledi. Pansy'nin kendisini beğenebileceğine inanmaktan çok sevinç duyacakmış."

Osmond hemen başını çevirdi, ama önce bir şey demedi. Sonra sert bir sesle, "Neden söylemedin bunu bana?" diye sordu.

"Uygun zaman olmadı. Nasıl yaşadığımızı biliyorsun. Elime geçen ilk fırsatta söyledim işte."

"Ona Rosier'den söz ettin mi?"

"Evet, biraz."

"Pek gerekmezdi."

"Bilirse daha iyi diye düşündüm; öyle ki, öyle ki " İsabel duraladı.

"Öyle ki, ne?"

"Öyle ki, ona göre davransın."

"Öyle ki, aradan çekilsin diye mi demek istiyorsun?"

"Hayır; öyle ki, vakit varken elini çabuk tutsun diye."

"Böyle bir etki uyandırmışa benzemiyor."

"Sabırlı olmalısın," dedi İsabel. "Biliyorsun İngiliz erkekleri çekingendir."

"Bu İngilizde çekingenlik yok. Senin gönlünü yapmaya çalışırken çekingen davranmadı."

Osmond bundan söz edecek diye korku içindeydi İsabel; bu hoşlanmadığı bir konuydu. "Kusura bakma ama, son derece çekingen davrandı," dedi.

Osmond bir süre karşılık vermedi; eline bir kitap aldı; İsabel Pansy'nin nakışıyla oyalanırken, o da kitabın sayfalarını karıştırıyordu. Sonunda, "Onun üzerinde bir hayli etkin olmalı," dedi. "Gerçekten istediğin an, teklifte bulunma noktasına getirebilirsin onu."

Bu daha da yakışıksız bir sözdü; ama İsabel kocasının bunu söylemesinin çok doğal olduğunu düşündü; ne de olsa İsabel'in daha önce kendi içinden geçirdiklerine son derece benziyordu bu. "Niçin etkim olsun? Bana borçlu olması için ne yaptım ki ben ona?"

Gözleri kitabında, Osmond, "Evlenme teklifini geri çevirdin," dedi.

İsabel, "Buna dayanarak çok fazla şey beklememem gerekir," diye karşılık verdi.

Osmond kitabı yere attıp, ayağa kalktı; elleri arkasında, ate-

42

İsabel hiçbir yanıt vermemişti, çünkü kocasının sözlerinin gözler önüne serdiği durumu incelemeye koyulmuştu. Osmond'un söyledikleri birden içinde bazı derin titreşimler yaratmış, bu yüzden kendine güvenememiş, konuşmaya korkmuştu. O gidince iskemlesinde geriye yaslandı, gözlerini yumdu; upuzun bir süre, ta gecenin ilerleyen saatlerine kadar ve daha da öte, sessiz odada oturup düşüncelere daldı. Hizmetçilerden biri gelip ateşi canlandırdı; İsabel ona yeni mumlar getirmesini, sonra da gidip yatmasını söyledi. Osmond söylediklerini düşünmesini istemişti; gerçekten de söyleneni yaptı; ayrıca pek çok başka şey de düşündü. Lord Warburton üzerinde kesin bir etkisi bulunduğunu başka birinin öne sürmesi – İsabel'in beklenmedik şeyleri kavramasını başlatan işte bu oldu. Aralarında hâlâ, Pansy'ye olan duygularını açıklamaya onu zorlamak için tutamak olabilecek bir şey bulunduğu doğru muydu – Warburton'un açısından, onay görmeye karşı duyarlı olmak, İsabel'in hoşuna gidecek bir şeyler yapmaya can atmak gibi? O güne kadar İsabel kendi kendine bu soruyu sormamıştı, çünkü sormaya zorlanmamıştı; şimdi soru doğrudan doğruya önüne konunca, buna verilecek yanıtı gördü ve çok korktu. Evet, bir şeyler vardı aralarında – Lord Warburton'un açısından. Roma'ya ilk geldiğinde, İsabel aralarındaki bağın toptan koptuğuna inanmıştı; ama sonradan yavaş yavaş, somut bir biçimde sürdüğünü anımsatan şeyler olmuştu. Bir saç teli kadar inceydi bu bağ; ama öyle anlar oluyordu ki, İsabel sanki titreşimlerini işitiyordu. Kendisi açısından değişen bir şey yoktu; bir zamanlar onun hakkında ne düşün-

müşse, gene hep aynı şeyi düşünüyordu; bu duygunun değişmesi için ortada bir neden yoktu; aslında şimdiki, eskisinden çok daha iyi bir duygu gibi geliyordu İsabel'e. Ama ya o? Acaba hâlâ kendisi için İsabel'in başka kadınlardan ötede bir yeri olabileceği düşüncesinde miydi? Bir zamanlar yaşadıkları birkaç dakikalık yakınlığın anısından yararlanmak mı istiyordu? Geçmişte böyle bir eğilimin belirtilerini gördüğünü biliyordu İsabel. Ama neler umuyor; ne gibi haklar ileri sürüyordu Lord Warburton; sonra, zavallı Pansy'ye beslediği belli ki çok içten beğenme duygusuyla nasıl garip bir karışım oluşturuyordu bunlar? Gilbert Osmond'un karısına aşık mıydı; eğer öyleyse bundan nasıl bir haz almayı bekliyordu? Pansy'ye aşıksa eğer, üvey annesine aşık değildi; üvey annesine aşıksa, Pansy'ye aşık değildi. İsabel, bunu küçük kız için değil de kendisi için yapacağını bile bile, tutup şimdi sahip olduğu gücü, Warburton'un Pansy'ye bağlanmasını sağlamak uğruna mı kullanacaktı – kocasının kendisinden istediği hizmet bu muydu? Eski dostunun kendisiyle birlikte bulunmaktan hâlâ hoşlandığını için için kabul ettiği andan bu yana, karşı karşıya bulunduğu görev belli ki buydu. Hoş bir görev değildi; aslında iğrençti. Büyük bir üzüntü içinde kendi kendine, acaba Lord Warburton başka bir amaç güttüğü, başka fırsatlar denebilecek birtakım şeyler peşinde olduğu için mi Pansy'yi seviyormuş gibi yapıyor diye soruyordu. İsabel bu ince ikiyüzlülük suçlamasından hemen akladı onu; kesinlikle içten olduğuna inanmayı yeğledi. Ama Pansy'ye olan hayranlığı bir yanılgıysa, bu iki yüzlülük etmekten daha iyi bir şey değildi pek. İsabel bu çirkin olasılıklar arasında yolunu büsbütün yitirinceye kadar dolaştı durdu; karşısına apansız çıkıveren kimi olasılıklar pek çirkin geldi ona. Sonra, gözlerini ovuşturarak bu labirentten çıkıp kurtuldu ve düş gücünün kendisine yakışmayan şeyler yarattığı, kocasının düş gücünün ise daha da yakışıksızlık ettiği sonucuna vardı. Lord Warburton hiç de çıkar gözeten bir insan değildi; İsabel onun gözünde, olması gerektiğinden öte bir anlam taşımıyordu. Tersi kanıtlanmcaya –Osmond'un ona çıkar yakıştıran alaycı sözlerinden daha etkili bir kanıt bulununcaya– kadar bu görüşünü koruyacaktı.

Ancak böyle bir karara ulaşmak, bu akşam İsabel'e pek gönül rahatlığı getirmedi, çünkü ruhunda dolaşan korkular, yer açılır açılmaz hemen düşüncelerinin ön sıralarına doluşuyordu. Durup dururken onları birden daha çok canlandıran ne olmuştu, bilmiyordu – neden, o gün öğleden sonra kocasının Madam Merle ile sandığından daha yakın bir ilişki içinde bulunduğunu gösteren garip izlenim değilse ne olabilirdi. Bu izlenim zaman zaman geri geliyordu; şimdi ise, daha önce hiç gelmemiş olmasına şaştı. Ayrıca, Osmond'la yarım saat önceki kısa konuşması, kocasının dokunduğu her şeyi soldurma, baktığı her şeyi bozup karısı için tadını kaçırma yeteneğinin çarpıcı bir örneğiydi. İsabel'in ona bağlılığını kanıtlamak girişiminde bulunması yerinde bir şeydi; ama şurası da bir gerçekti ki, Osmond'un bir şey beklediğini bilmek, o şeyi yapmaya karşı bir önyargı oluşturuyordu. Sanki kem gözlüydü; bulunduğu yeri kurutuyor, yüzüne güldüğü kişiye mutsuzluk getiriyordu. Suç onda mıydı, yoksa İsabel'in ona karşı duyduğu derin güvensizlik duygusunda mı? Şu anda bu güvensizlik, kısa evlilik yaşamlarının en belirgin sonucuydu; aralarında bir uçurum açılmıştı; onlar bu uçurumun üstünden birbirlerine, aldandıklarını karşılıklı haykıran gözlerle bakıyorlardı. İsabel'in benzerini aklından bile geçirmediği garip bir zıtlaşmaydı bu –öyle bir zıtlaşma ki, biri için yaşamsal önem taşıyan bir ilkeyi, öteki değersiz, küçümsenecek bir şey sayıyordu. İsabel'in kendi suçu değildi bu– kendisi kimseyi aldatmaya kalkmamıştı; beğenmiş ve inanmıştı, o kadar. Tüm ilk adımları en saf güvenle atmış; sonra birden, çok yönlü bir yaşamın sonsuz ufuklarının, cansız bir duvarla biten karanlık, dar bir çıkmaz sokak olduğunu görmüştü. Bu adımlar, onu mutluluğun yüksek doruklarına götürecek yerde (oradan dünya insanın ayağının altında uzanıyor gibi görünecek, bir yücelik ve üstünlük duygusuyla aşağılara bakabilecek, yargılayacak, seçecek ve acıyabilecekti), pek aşağılara, yeryüzüne doğru taşımış, sınırlamalarla, sıkıntılarla dolu bir evrene getirmişti (burada daha rahat, daha özgür yaşayanların sesleri yüksekten geliyormuş gibi işitiliyor ve başarısızlık duygusunu daha da derinleştiriyordu). Kocasına duyduğu derin güvensizlik – dünyayı karartan işte buydu. Kolayca dışa vuru-

labilen bir duygudur bu, ama anlatması o ölçüde kolay değildir; nitelikçe de öyle karmaşıktır ki, İsabel'in şimdiki olgunluğuna erişebilmesi için pek uzun bir zamana ve ondan da fazla acı çekmeye gerek olmuştu. Acı çekme İsabel için etkin bir durumdu; bir uyuşukluk, soğukluk, umutsuzluk değildi; düşünmek, tartmak, her baskıya tepkide bulunmak tutkusuydu. Ancak, gitgide artan güvensizliğini herkesten sakladığını –Osmond'un dışında kimsenin bundan kuşkulanmadığını sanıyordu. Evet, Osmond biliyordu ve zaman oluyor, İsabel kocasının bu durumdan zevk aldığını düşünüyordu. Güvensizlik ağır ağır gelmişti– önceleri, çok güzel bir yakınlık içinde geçen evliliklerinin o ilk yılı doluncaya kadar, tehlike çanlarını işitmemişti İsabel. Sonra kara bulutlar toplanmaya başlamış; sanki Osmond bile bile ve neredeyse yalnız kötülük olsun diye, ışıkları birer birer söndürmüştü. Alaca karanlık önceleri belli belirsiz ve cılızdı; İsabel hâlâ yolunu görebiliyordu. Ama durmadan koyulaşıyordu; ara sıra dağılsa bile, İsabel'in önünde uzanan görüntüde bakışlarının delemediği kapkaranlık köşeler vardı. Bu karanlıklar onun kendi zihninden çıkma şeyler değildi: Bundan hiçbir kuşkusu yoktu İsabel'in; kendisi elinden geldiğince haksızlık etmemeye, ılımlı olmaya, yalnızca gerçekleri görmeye çalışmıştı. Karanlıklar kocasının bir parçası, bir bakıma onun sırf orada bulunuşunun bir sonucu, bir ürünüydü. Osmond'un kötü davranışları, alçaklıkları değildi bunlar; İsabel onu hiçbir şeyle suçlamıyordu –bir tek şeyin dışında– ki o da suç değildi. Osmond'un haksızlık ettiğini görmemişti; sert değildi, acımasız değildi: İsabel onun kendisinden nefret ettiğine inanıyordu, o kadar. Kocasını bir tek bununla suçluyordu; ama işin kötü yanı, bunun hiç de suç olmamasıydı; çünkü suça karşı insan bir çare bulabilirdi. Osmond karısının çok değişik çıktığını, sandığı kişilikte olmadığını görmüştü. Önceleri değiştirebileceğini düşünmüş, İsabel de onun istediği gibi olmak için elinden geleni yapmıştı. Ancak, eninde sonunda, İsabel'di o – bunun dışında biri olamazdı; şimdi ise olduğundan başka görünmenin, yüzüne maske takmanın ya da belli bir kılığa girmenin yararı yoktu, çünkü Osmond karısını tanıyordu ve kararını vermişti. İsabel ondan korkmuyordu; canını acıtacağı yolunda bir kaygısı yoktu; çünkü

Osmond'un güttüğü kin bu tür bir kin değildi. Elinden geldiği sürece, kabahatli duruma düşmeyecek, karısının eline bahane olarak kullanabileceği bir şey vermeyecekti. Kuru, durağan gözlerle geleceği tarayan İsabel, kocasının bu bakımdan kendisine üstünlük sağlayacağını anladı. Kendisi ona bahane olarak kullanabileceği pek çok şey verecekti; sık sık kabahatli duruma düşecekti. Ara sıra İsabel neredeyse acıyordu ona; çünkü, Osmond'u aldatmak amacı gütmemişti ama, aslında şimdi onu nasıl tümüyle aldatmış olabileceğini anlıyordu. İlk tanıştıklarında İsabel kendi kişiliğini silip yok etmişti; kendini ufaltmış, gerçekte olduğundan az görünmeye çalışmıştı. Bunun nedeni, Osmond'un giriştiği kendini gösterme çabalarının olağanüstü büyüsüne kapılmış olmasıydı. Kocası değişmemişti; tanışıp konuştukları yıl boyunca İsabel gibi o da, olduğundan başka görünmemişti. Ama İsabel Osmond'un karakterinin yalnızca yarısını görmüştü o zaman – tıpkı, bir parçası yer kürenin gölgesiyle gizlendiğinde, ay yuvarlağını yarım görmemiz gibi. İsabel şimdi dolunayı görüyordu – kocası tümüyle karşısındaydı şimdi. Önceleri, sanki oyun alanının tümünü o kullanabilsin diye, İsabel kımıldamadan durmuş, ama gene de yanılıp gördüğü bir parçayı bütün sanmıştı.

Evet, güçlü bir büyüye kapılmıştı İsabel! Büyünün etkisi geçmiş değildi daha: Osmond'u dilediği zaman çok sevimli yapan şeyin ne olduğunu şimdi de çok iyi biliyordu. Evlenmeden önceki dönemde sevimli olmayı istemiş, İsabel de büyülenmeye dünden hazır olduğundan, kolayca başarılı olmuştu. İçten davrandığı için başarılı olmuştu; şimdi bunun tersini söylemek İsabel'in aklından bile geçmiyordu. İsabel'i çok beğenmiş, nedenini de anlatmıştı Osmond: Tanıdığı kadınlar arasında düş gücü en gelişmiş olanıydı İsabel. Pek âlâ doğru olabilirdi bu; çünkü o aylarda İsabel aslı olmayan bir sürü şey düşlemişti. Büyülenmiş gözlerle kulakların ve, ah evet, cıvıl cıvıl durumdaki bir düş gücünün desteğiyle İsabel zihninde, görülmedik bir Gilbert Osmond yaratmış – onu doğru okumamıştı. Birtakım yüz çizgileri belli bir biçimde birleşip kendisini etkileyince, dünyanın en çarpıcı insanını görüyorum sanmıştı. Osmond'un yoksul, yalnız ama gene de her nasılsa soylu oluşu – İsabel'in il-

gisini çeken ve ona aradığı fırsatı sağlıyormuş gibi görünen işte buydu. Osmond'da – durumunda, zihninde, yüzünde – tanımlanması olanaksız bir güzellik bulmuştu. Aynı zamanda onun çaresiz ve güçsüz olduğunu sezmiş, ama bu duygu, saygıdan yeşerip çiçeklenen bir sevgi biçimine dönüşmüştü. Osmond, suların dönmesini beklerken kumsalda yürüyen, gözlerini denize doğru diken, ama gene de yelken açmayan kuşkucu bir gezgine benziyordu. İsabel beklediği fırsatı işte bütün bunlarda bulmuştu. Osmond'un teknesini denize o indirecek, yazgısını o elinde tutacaktı; Osmond'u sevmek iyi bir şey olacaktı. Ve sevmişti İsabel onu, büyük bir kaygıyla, ama can atarcasına vermişti kendini ona – büyük ölçüde, onda bulduğu şeyler için, ama gene büyük ölçüde, ona sunduğu armağanlar ve bunları zenginleştirecek şeyler için. Geriye dönüp, dopdolu geçen o haftaların büyük sevgisine baktıkça, İsabel bunda bir tür annelik izleri görüyordu – katkıda bulunduğu, dopdolu ellerle geldiği duygusunu taşıyan bir kadının mutluluğunu görüyordu. Bugün anlıyordu ki, parası olmasa böyle bir şeyi hiçbir zaman yapamayacaktı. Derken zihni, İngiliz topraklarında uyuyan, sonsuz acılarının yardımsever yaratıcısı, zavallı enişte Touchett'e kaydı gitti! İnanılmaz bir gerçekti bu. Parası, temelde İsabel'e yük olmuş, hiç aklından çıkmamış, hep bu ağırlığı başka birinin omuzlarına, daha hazırlıklı bir alıcıya, aktarmak istemişti. Kendi vicdanını, parayı dünyanın en zevkli adamına geçirmekten daha etkili biçimde hafifletecek ne olabilirdi ki? Bir hastaneye bağışlamadıkça, yapacak daha iyi bir şey bulamazdı; ama karşısına, Gilbert Osmond'la ilgilendiği ölçüde ilgi duyduğu bir hayır kurumu çıkmamıştı. Osmond bu serveti, İsabel'in parasına daha iyi bir gözle bakmasını sağlayacak, kendisine beklenmedik bir biçimde servet kazandıran talihinin taşıdığı belli bir bayağılığı silip götürecek biçimde kullanacaktı. Yetmiş bin İngiliz lirasına konmasının pek ince bir yanı yoktu; incelik tümüyle enişte-sinin bu parayı ona bırakmasındaydı. Ama Gilbert Osmond'la evlenmek ve ona böyle bir servet getirmek, İsabel için de bir incelik olacaktı. Doğru, Osmond için daha az bir incelik söz konusuydu; ama bu onun sorunuydu ve eğer İsabel'i seviyorsa,

varlıklı olmasına ses çıkarmazdı. Varlıklı olmasına sevindiğini söyleyecek yürekliliği göstermemiş miydi?

İsabel kendi kendine, acaba ben gerçekten paramla ince, güzel bir şey yapabilmek için bir kuram uydurup, ona göre mi evlendim diye sorunca, yanakları alev alev oldu. Ancak, bunun yalnızca işin yarısı olduğu yanıtını verebilmekte gecikmedi. Neden, belli bir heyecana – Osmond'un sevgisindeki canlılığa, kişisel nitelikleri karşısında duyduğu sevince – kapılmış olmasıydı. Osmond herkesten daha iyiydi. Bu büyük inanç aylarca İsabel'in yaşamını doldurmuştu; başka türlü davranamayacağını kendisine kanıtlamaya yetecek kadarı şimdi de duruyordu. O güne değin tanıdığı en hoş –en işlek zihne sahip olan anlamında– erkek, İsabel'in malı olmuştu ve başlangıçta, elini uzatsa onu alabileceğini bilmek, bir tür tapınma eylemi idi. Osmond'un zihninin güzelliği konusunda yanılmamıştı; şimdi çok iyi tanıyordu bu organı. Onunla birlikte yaşamıştı, neredeyse içinde yaşamıştı – sanki evi durumuna gelmişti. İsabel yakalanmışsa eğer, güçlü bir kol gerekmişti onu tutmak için; bu düşüncenin belki bir değeri vardı. Daha zeki, daha esnek, daha iyi işlenmiş, güzel şeyler için daha eğitilmiş bir zihinle karşılaşmamıştı İsabel; işte şimdi bu pek ince aletle hesaplaşmak zorundaydı. Osmond'un aldanışının boyutlarını düşününce, İsabel sonsuz bir korku ve üzüntüye kapıldı. Bu durumda kocasının kendinden daha fazla nefret etmemesine belki de şaşmak gerekiyordu. Nefretinin ilk göstergesini ortaya koyuşunu çok iyi anımsıyordu İsabel – yaşamlarının gerçek dramında perdenin açılması için çalacak zil gibiydi bu. Bir gün Osmond ona, çok fazla düşünceleri olduğunu, bunlardan kurtulması gerektiğini söylemişti. Bunu evlenmeden önce de söylemişti; ama o sırada İsabel buna dikkat etmemiş, daha sonraları anımsamıştı ancak. Bu kez pek dikkat etmemek olamazdı, çünkü Osmond ciddiydi. İlk bakışta bu sözlerin önemli bir yanı yoktu; ama İsabel onlara derinleşen deneyimlerinin ışığı altında bakınca, ilerisi için çok anlamlı görünmüşlerdi. Gerçekten ciddiydi Osmond – güzel görünüşünün dışında, karısının kendine özgü hiçbir şeyi olsun istemiyordu. Gereğinden fazla düşünceleri olduğunu İsabel de biliyordu; Osmond'un sandığından bile daha çok düşüncesi

vardı – evlenme teklifinde bulunduğunda ona açıkladıklarından da fazla. Evet, *gerçekten* ikiyüzlülük etmişti; Osmond'dan çok hoşlanmıştı. Doğru, gereğinden fazla düşünceleri vardı; ama insan zaten bunun için –onları bir başkasıyla paylaşmak için– evlenmiyor muydu? Düşüncelerinizi bastırabilir, onları dile getirmemeye özen gösterebilirdiniz elbet, ama köklerinden söküp atamazdınız ki. Ancak, sorun aslında bu değildi; karısının düşüncelerine karşı çıkması değildi; bunun bir önemi yoktu. Sevildiğini içinde duyumsamak uğruna, İsabel'in seve seve feda edemeyeceği hiçbir düşüncesi yoktu. Duygularıyla, yargılarıyla, karısının tüm kişiliğiydi onun sözünü ettiği şey. İsabel de işte bu kişiliğini açığa vurmamıştı; Osmond, karısının kişiliğini ancak dünya evine girip sanki kapıyı arkasından kapadıktan sonra, onunla yüz yüze geldiğinde öğrenebilmişti. İsabel'in yaşama belli bir bakış biçimi vardı; kocası bunu kendisine bir hakaret sayıyordu. Tanrı biliyordu ki, hiç değilse şimdi, çok iddiasız, uyumlu bir bakış açısıydı bu! İşin garip yönü, İsabel'in başlangıçta kocasının çok değişik bir bakışı olabileceğinden kendisinin kuşku duymamasıydı. Son derece açık yürekli, nazik bir insana yaraşır, çok geniş, çok aydınlık bir şey sanmıştı bunu. Osmond kendisine, kesinlikle kör inançları, tatsız sınırlamaları, bayatlamış önyargıları bulunmadığını söylememiş miydi? Yeryüzünün özgür açık havasında, küçük hesaplardan uzak akıllı iki insanın yalnızca gerçeğe ve bilgiye önem vererek, bunları birlikte aramaları gerektiğine, bulsalar da bulmasalar da, ararken hiç değilse bir parça mutluluk tattıklarına inanır gibi görünmemiş miydi? Örf ve adetleri sevdiğini söylemişti İsabel'e; ama bir anlamda soylu bir açıklama gibi görünmüştü bu. O anlamda, yani düzen, uyum, dürüstlük sevgisi ile yaşamın tüm görkemli görevlerine düşkünlük anlamında, İsabel de kuşkusuz aynı görüşteydi; ayrıca, bu uyarının gelecekteki bir kötülüğü haber veren bir yönü de yoktu. Ama, aylar ilerledikçe, İsabel onun ardından daha uzaklara gittikçe, Osmond onu kendi evrenine, kendi konağına götürmüş ve İsabel işte o zaman, ancak o zaman gerçekten nerede olduğunu görmüştü.

İsabel oturacağı evin nasıl bir yer olduğuna bakarken duyduğu inanılmaz dehşeti yeniden yaşayabiliyordu. O günden beri

bu dört duvar arasında yaşamıştı; yaşamının sonuna kadar da bu duvarlar çevresinde olacaktı. Karanlıklar eviydi bu, dilsizler evi, insanı boğan bir ev. Osmond'un güzel zihni buraya ne ışık, ne de hava getiriyordu; aslında Osmond'un güzel zihni, sanki yüksek, küçük bir pencereden İsabel'i gözetleyip, onunla alay ediyordu. Elbette İsabel bedensel acı çekmemişti; bedensel acıya çare bulunabilirdi. Eve girip çıkabiliyordu; özgürdü; kocası son derece nazik davranıyordu. Osmond kendi kendisini çok ciddiye alıyordu; korkunç bir şeydi bu. Onun tüm kültürünün, zekâsının, tatlılığının altında, tüm iyi huyunun, rahatlığının, yaşam bilgisinin altında, bir çiçek tarhına gizlenmiş yılan gibi, bencillik yatıyordu. İsabel ciddiye almıştı onu, ama bu kadar da değil. Nasıl alabilirdi ki – özellikle de daha yakından tanıyınca? Karısı, Osmond'u onun kendisini gördüğü gibi, Avrupa'nın en önde gelen erkeği saymalıydı. Başlangıçta İsabel gerçekten de öyle düşünmüş ve aslında onunla bu yüzden evlenmişti. Ancak, bunun ne anlama geldiğini görmeye başlayınca, geri çekilmişti; bu birleşmede, İsabel'in imzasını atarken kabul ettiği şeylerden fazlası vardı. Avrupa'nın en önde gelen erkeği olmak, Osmond'un kıskandığı çok yüksek üç dört kişi dışında kalan herkese tepeden bakması, kendi beş altı düşüncesinin dışında dünyadaki her şeye karşı büyük bir küçümseme beslemesi anlamına geliyordu. Olabilirdi; İsabel böyle bir tutuma bile büyük ölçüde katılabilirdi; çünkü Osmond, ona yaşamın alçaklık ve haksızlıklarını o kadar çok göstermiş, insanların budalalığına, kötülük ve bilgisizliğine karşı gözlerini öyle açmıştı ki, İsabel dünyanın bitmez tükenmez bayağılıklarını iyice görmüş ve bunlara bulaşmamanın erdemini gereği gibi anlamıştı. Ancak, anlaşılan insan,her şeye karşın, bu bayağı, soysuz düzen için yaşayacaktı; onu sürekli göz önünde tutmak gerekiyordu, ama değiştirmek, aydınlatmak ya da kurtarmak için değil de, kendi üstünlüğümüzü görüp tanımak için. Bir yandan değersizdi bu düzen, öte yandan bize bir ölçüt sağlıyordu. Osmond, İsabel'e başarıya olan ilgisizliğinden, kayıtsızlığından, başarıya götürdüğü bilinen yardımcı etkenlere kolayca sırt çevirdiğinden, söz etmiş; o da bütün bunları hayranlıkla dinlemişti. Ne yüce bir kayıtsızlık, ne güzel bir bağımsızlık, diye düşünmüştü. Ama

kayıtsızlık aslında Osmond'un başta gelen niteliklerinden değildi; başkalarını bu kadar göz önünde bulundurup hesaba katan birini daha görmemişti. İsabel'in kendisi içinde yaşadığı dünyaya her zaman ilgi duyardı, bunu açıkça söylüyordu; başka insanları incelemek onun bitmez tükenmez tutkusuydu. Gene de, biriyle paylaşılan bir yaşam uğruna tüm meraklarını, yakınlık duyduğu kişileri seve seve bir yana bırakabilirdi, yeter ki söz konusu kişi bunun bir kazanç oldığuna onu inandırabilsin! Hiç değilse şimdiki inancı buydu; o zaman iş, elbette toplumu Osmond'un önemsediği biçimde önemsemekten daha kolay olurdu.

Osmond toplumsuz yaşayamıyordu ve İsabel aslında hiçbir zaman da yaşamadığını görüyordu; ondan en kopukmuş gibi göründüğü günlerde bile, penceresinden bakmıştı insanlara. Osmond'un bir ülküsü vardı, tıpkı geçmişte İsabel'in de kendine ülküler edinmeye çalışmış olması gibi; ancak, insanların doğruluğu, adaleti bunca değişik yerlerde aramaları garipti. Osmond'un ülküsü, yüksek refah, toplumsal kurullara uyma ve soylular gibi yaşama kavramına dayanıyordu ve İsabel şimdi görüyordu ki, kocası her zaman, hiç değilse özünde, böyle yaşadığı düşüncesindeydi. Bu ülküden bir saat bile sapmamıştı o; sapsa, bunun utancından bir daha kurtulamazdı. Bu da olabilirdi; İsabel bu noktada da ona katılabilirdi; ancak, kocasıyla o, aynı kurallara son derece değişik düşünceler, son derece değişik emeller ve çağrışımlar yüklüyorlardı. İsabel'in soylu yaşama kavramı, yalnızca büyük bir bilgi birikimiyle büyük bir özgürlüğün bir araya gelmesiydi; bilgi, insana görev duygusu; özgürlük, hoşlanma duygusu sağlayacaktı. Oysa Osmond için soyluluk, baştan sona, biçim demekti; bilinçli ve hesaplı bir tutum demekti. Eski, kutsanmış, geçmişten kalma şeyleri seviyordu o; İsabel'in kendisi de bunlardan hoşlanıyordu ama, o bunların üstüne çıkıp işine geldiği gibi değiştirdiğini ileri sürüyordu. Osmond geleneğe karşı çok saygılıydı; bir gün İsabel'e dünyada en iyi şey, gelenek sahibi olmaktır demişti; ama insan geleneksiz olacak kadar talihsizse, hemen işe koyulup kendisine gelenek yaratmalıymış. İsabel biliyordu ki, o bununla karısının geleneksiz olduğunu, bu bakımdan kendisinin daha iyi durumda bulunduğunu belirtmek istemişti; ama Osmond'un gelenekleri-

ni hangi kaynaktan sağladığını İsabel hiçbir zaman öğrenemedi. Ancak, koca bir gelenek biriktirmiş olduğu kesindi ve bir süre sonra İsabel anlamaya başladı. En önemli şey, geleneklere göre davranmaktı; yalnız kendisi için değil, karısı için de en önemli şey buydu. İsabel'in açıkça tanımlamadığı bir inancı vardı; buna göre, gelenekler onlara sahip olan kimselerin dışındakilere de yararlı olacaksa, çok üstün özellikler taşımalıydı. İsabel bu inancına karşın, gene de bu uyarıyı, kocasının geçmişindeki bilinmeyen dönemlerden süzülüp gelen gösterişli müzik sesine kendisinin de ayak uydurması gerektiği uyarısını, kabul etmişti; evet, eskiden adımlarını özgürce, gelişigüzel, eğri büğrü atan, tabur halinde yürümeye bunca ters düşen İsabel razı olmuştu buna. Yapmaları gereken belli şeyler vardı; takınmaları gereken belli bir tavır, tanımaları gereken belli insanlar, tanımamaları gereken kimseler vardı. Resimli duvar kilimleriyle donanmış da olsa, bu katı düzenin daralarak kendisini kuşattığını görünce, İsabel'in içine sözünü ettiğim o karanlık ve boğulma duygusu çökmüştü; sanki küf ve çürük kokan bir yere kapatılmış gibiydi. Karşı koymuştu elbet; önceleri pek espirili, alaycı, yumuşak bir biçimde; sonra durum daha ciddileşince, canla başla, heyecanla, yakarırcasına karşı koymuştu. Özgürlük uğruna, diledikleri gibi davranmak, dış görünüşe, ada sana bakmadan yaşamak uğruna yakarmış – bambaşka bir ülkünün içgüdülerini, özlemlerini savunmuştu.

İşte kocasının daha önce ilişilmeden hareketsiz duran kişiliği, o zaman ortaya çıktı ve dimdik oldu. Osmond, karısının sözlerine yalnızca küçümsemeyle karşılık veriyor ve ondan sözcüklerle anlatılamayacak ölçüde utanıyordu; İsabel görebiliyordu bunu. Karısı hakkında neler düşünüyordu – aşağılık, görgüsüz, soysuz biri miydi o? Hiç değilse şimdi artık gelenekleri olmadığını biliyordu! Önceden onun bunca sığ çıkacağını görememişti; karısının düşünceleri, köktenci bir gazeteye ya da üç başlı tanrı kavramına karşı çıkan Unitarian mezhebinden bir papaza yakışır düşüncelerdi. İsabel'in sonunda gördüğü gibi, asıl suçu, kendisinin de bir zihni olmasıydı. Oysa, karısının zihni – içinde geyikler yaşayan bir korunun bir köşesine kondurulmuş küçük bir bahçe gibi – Osmond'un kendi zihnine bağlı olacaktı. Osmond bu bah-

çede toprağı usul usul tırmıklayacak, çiçekleri sulayacaktı; çiçek tarhlarındaki otları ayıklayacak, ara sıra bir demet çiçek toplayacaktı. Elinde zaten geniş topraklar bulunan biri için, güzel bir mülk olacaktı bu bahçe. İsabel'in bir budala olmasını istemiyordu Osmond. Tersine, İsabel akıllı olduğu için onun hoşuna gitmişti. Ama karısının zekâsının yalnız kendi hesabına çalışmasını bekliyordu o; zihninin bomboş olmasını istemek şöyle dursun, içinin bol bol doldurulmaya hazır olacağını sanıyordu. Karısının kendisiyle aynı duyguları paylaşmasını, kendisini anlamasını, düşüncelerine, isteklerine, tercihlerine ortak olmasını beklemişti; bu beklentiler, bunca becerileri olan bir insandan ve hiç değilse başlangıçta bunca içli bir sevgiyle davranan bir kocadan geldiği için, İsabel de bunun büyük bir küstahlık olmadığını itiraf etmek zorunda kalmıştı. Ancak, İsabel'in bir türlü içine sindiremediği birtakım şeyler vardı. En başta korkunç bir kirlenmeydi bu. İsabel katı ahlâkçı Puritan'ların soyundan gelmiyordu, ama gene de iffet diye, dahası edep diye bir şeylerin varlığına inanıyordu. Anlaşılan Osmond bunlara inanmaktan uzaktı: Onun kimi gelenekleri, İsabel'in sürünmemek için eteklerini toplamasını gerektiriyordu. Tüm kadınların sevgilileri mi vardı? Hepsi yalancı mıydı, en iyilerinin bile bir fiyatı vardı, öyle mi? Kocalarını aldatmayan kadınların sayısı, üçü dördü geçmiyor muydu? Bu gibi şeyleri işitince İsabel, bu insanlar için, bir köy evindeki dedikoduya duyacağı küçümsemeden daha fazlasını duyuyordu – çok kirli bir havada tazeliğini hep koruyan bir küçümseme duygusuydu bu. Görümcesi lekelenmiş bir kadındı: Gilbert Osmond herkesi Kontes Gemini mi sanıyordu? Kontes Gemini durmadan yalan söylüyordu; ayrıca, yalnızca diliyle sınırlı kalmayan aldatmaları da olmuştu.

Osmond'un geleneksel inançları arasında bu gibi şeylerin sıradan sayıldığını görmek yetmişti – onca kapsamlı bir genellemeye gerek kalmadan yetmişti. İşte kocasının tüm boyunu gösterecek biçimde dikilmesine neden olan da, onun olağan saydığı şeylere karşı İsabel'in duyduğu bu küçümsemeydi. Osmond'un kendisi küçümseme duygusuyla pek dolu olduğundan, karısının da aynı biçimde donanması uygundu; ama İsabel'in hor gören bakışlarının yakıcı alevini Osmond'un kendi varsayımlarına yö-

neltmesi, Osmond'un önceden hesaba katmadığı bir tehlikeydi. Karısının duygularını, daha o küçümseyici tutumunu kazanmadan önce denetleyip düzenlemiş olması gerektiğine inanıyordu Osmond; İsabel ise, kendisine aşırı güvenen kocasının yanılgısını anlayınca, kulaklarının nasıl alev alev yandığını kolayca gözünde canlandırabiliyordu. İnsan karısının içinde bu duyguyu uyandırıyorsa, ondan nefret etmekten başka yapacak bir şeyi kalmıyordu.

İsabel şimdi ahlâksal olarak kesinlikle biliyordu ki, önceleri kocası için bir barınak, bir dinlenme fırsatı olan bu nefret duygusu, sonradan yaşamının tek uğraşı, tek avuntusu durumuna gelmişti. İçten olduğundan, derin bir duyguydu bu; Osmond, her şeye karşın karısının onsuz yapabileceğini apaçık görmüştü. Bu düşünce İsabel'in kendine ürkütücü gelmişse, ilk bakışta gözüne, bir tür sadakatsizlik gibi, kirlenmeye yatkınlık gibi görünmüşse, kim bilir onun üzerinde ne büyük bir etki yaratmıştı! Durum çok basitti; kocası onu insan yerine koymuyordu; gelenekleri yoktu; ahlâk açısından da bir Unitarian papazın ufuklarına sahipti. Unitarian'lık nedir, hiçbir zaman anlayamamış olan zavallı İsabel! Ne kadar olduğunu hesaplamayı artık bıraktığı bir süredir birlikte yaşadığı korkunç inanç işte buydu. Neler olacak, önlerindeki yıllar neler getirecekti? İsabel kendine hep bunu soruyordu. Osmond ne yapacaktı – kendisi ne yapmalıydı? Bir erkek karısından nefret ediyorsa, bu işin sonu neye varırdı? İsabel ondan nefret etmiyordu, bunu çok iyi biliyordu; çünkü seyrek de olsa, onun hoşuna gidecek beklenmedik bir şeyler yapmak için can atıyordu. Ancak, ikide bir korkuyor; daha önce de belirttiğim gibi, ta işin başında Osmond'u aldattığı düşüncesine kapılıyordu. Nereden bakılırsa bakılsın, garip bir evlilikti onlarınki; korkunç bir yaşamları vardı. O sabaha kadar bir hafta boyunca Osmond kendisiyle neredeyse hiç konuşmamıştı; davranışları yanıp geçmiş bir ateş kadar soğuktu. İsabel bunun özel bir nedeni olduğunu biliyordu; kocası, Ralph Touchett'in Roma'da kalışından hoşlanmıyordu. İsabel'in onu çok sık gördüğünü düşünüyordu – bir hafta önce, Ralph'ın oteline gitmesinin yakışık almadığını söylemişti. Hasta bir adamı suçlamak insanlık dışı bir görünüm taşımasa, daha çoğunu söyleyecekti; ancak, kendini tutmak zo-

runda kalışı, yalnızca nefretinin artmasına yaramıştı, o kadar. İsabel tüm bunları, saate bakınca kaç olduğunu anlarcasına, kolayca anlıyordu; gene çok iyi bildiği bir şey vardı: Teyzesinin oğluyla ilgilendiğini görmek Osmond'da, sanki karısını odasına kilitlemiş gibi, büyük bir öfke uyandırıyordu – İsabel aslında Osmond'un yapmak istediği şeyin bu olduğundan emindi. İsabel aslında kocasına karşı çıkan bir insan olmadığına içtenlikle inanıyordu; ama Ralph'a karşı kayıtsızmış gibi davranamazdı elbet. Ralph'ın sonunda ölmekte olduğuna, onu bir daha hiç göremeyeceğine inanıyordu; bu da ona karşı içinde, daha önce hiç duymadığı bir sevgi uyandırmıştı. İsabel artık hiçbir şeyden tat almıyordu; yaşamını boş yere harcadığını bilen bir kadın neden tat alabilirdi ki? Yüreğinde bitmez tükenmez bir ağırlık vardı – çevresindeki her şey sıkıntı veren mor bir ışığa bürünmüştü. Ancak, Ralph'ın küçük ziyareti bu karanlıkta bir ışıktı; onunla oturduğu bir saat süresince kendi acısı, her nasılsa, Ralph için duyduğu acıya dönüşüyordu. Bugün sanki kendi kardeşiymiş gibi bir duygu uyanmıştı içinde. İsabel'in hiç erkek kardeşi olmamıştı; eğer bir erkek kardeşi olsaydı ve kendisinin başı dertte olsaydı ve kardeşi ölüyor olsaydı, onu da ancak Ralph'ı sevdiği kadar severdi. A, evet, eğer Gilbert karısını kıskanıyorsa, ortada belki de gerçek bir neden vardı; Ralph'ın yanında oturduğu yarım saat, Gilbert'in onun gözüne daha iyi görünmesini sağlamıyordu. Ondan söz ettikleri için değil – İsabel yakındığı için değil. Osmond'un adı hiç anılmıyordu aralarında. Sorun yalnızca, Ralph'ın cömert oluşu, Osmond'un olmayışıydı. Ralph'ın konuşmasında, gülüşünde, sırf Roma'da oluşunda, İsabel'in içinde dolaştığı uğursuz çevreyi genişleten bir şey vardı. İsabel'e dünyanın iyiliklerini, yaşamın nasıl olabileceğini duyumsatıyordu o. Aslında, daha iyi bir insan oluşu bir yana, Gilbert Osmond kadar akıllıydı Ralph. Bu yüzden, mutsuzluğunu Ralph'tan gizlemek, İsabel için ona karşı bir sevgi eylemiydi sanki. Mutsuz olduğunu özenle gizliyordu; onunla konuşmalarında, araya sürekli olarak perdeler asıyor, paravanalar koyuyordu. Floransa'daki bahçede o sabah, kendisini Osmond konusunda uyarışı, yeniden gözlerinin önüne geldi – aslında daha bu sahne belleğinden silinecek kadar bir zaman geçmemişti. Bahçeyi

görmek, Ralph'ın sesini işitmek, ılık, tatlı havayı duyumsamak için gözlerini kapasa yeterdi. Ralph nereden bilmişti? Nasıl bir gizem, ne şaşılası bir bilgelikti bu! Gilbert kadar akıllı mı? Böyle bir yargıya vardığına göre, Ralph çok daha akıllıydı. Gilbert hiçbir zaman bu kadar derin, yargılarında bu kadar yanılmaz olmamıştı. İsabel o gün Ralph'a, dediklerinin doğru çıktığını hiçbir zaman, en azından kendi ağzından öğrenemeyeceğini söylemişti; şimdi İsabel'in yaptığı işte buydu. Çok çaba harcaması gerekiyordu; tutku, sevinç, inanç vardı bu uğraşta. Kadınlar kimi zaman dinlerini garip uygulamalarda bulurlar; teyzesinin oğlunun önünde şimdi rol yapmakla İsabel de, ona iyilik ettiğini düşünüyordu. Ralph bir an bile aldanmış olsaydı, İsabel'in yaptığı belki iyilik sayılabilirdi. Ancak, şimdiki durumda, bu iyilik temelde, Ralph'ı bir zamanlar teyzesinin kızını derinden yaraladığına ve bundan dolayı utanç duyduğuna, ama çok cömert bir insan olan İsabel'in ağır hasta kuzenine karşı herhangi bir kin beslemediğine, hatta düşüncelilik edip mutluluğunu yüzüne çarpmamak amacıyla kendini epeyce tuttuğuna inandırmaya çalışmaktan öte giden bir şey değildi. Kanepesinde yattığı yerde Ralph, garip bulduğu bu düşünceli davranma biçimi karşısında için için gülüyordu; ama İsabel kendisini bağışladığı için, o da İsabel'i bağışladı. İsabel, mutsuz olduğunu öğrenip de üzülmesini istemiyordu: Önemli olan buydu; mutsuzluğunu bilmek kendisini haklı çıkarmış olacaktı, ama önemi yoktu bunun.

Çıt çıkmayan odada İsabel ateş geçtikten çok sonralara kadar kaldı. Üşüme tehlikesi yoktu, çünkü bedeni alev alevdi. Gece yarısından sonra saat başlarının vurduğunu işitti, sabaha karşı vuranları da işitti, ama düşüncelerinin zamana aldırdığı yoktu. Birtakım görüntülerin saldırısına uğrayan zihni, olağanüstü bir biçimde çalışıyordu; zihninde beliren bu görüntüler, orada oturmuş onları karşılamaya hazır beklerken gelebildiği gibi, uykuyla alay edercesine, başını yastığa koyduğunda da gelebilirlerdi. Dediğim gibi, İsabel her şeye karşı çıkan bir insan olmadığına inanıyordu; bir gecenin yarısı boyunca oturup, Pansy'nin postaya mektup atarcasına evlenmemesi için ortada bir neden bulunmadığına kendini inandırmaya çalışmıştı; her şeye karşı çıkan bir insan olmadığı-

nın bundan daha iyi bir kanıtı olabilir miydi? Saat dördü vurunca ayağa kalktı; sonunda yatmaya gidiyordu, çünkü lamba çoktandır sönmüş, mumlar yuvalarına kadar yanmıştı. Ancak o sırada bile odanın ortasında yeniden durdu; gözlerini anımsadığı bir görüntüye –dalgın ve teklifsiz bir ilişki içindeki kocasıyla Madame Merle'in görüntüsüne– dikip orada öylece kaldı.

43

Bundan üç gece sonra İsabel Pansy'yi büyük bir partiye götürdü; danslı yerlere gitmediği için Osmond onlara eşlik etmedi. Pansy dans etmeye her zamanki kadar hazırdı; genelleme yapan bir zihni olmadığından, aşk konusunda kendisine konan yasağın kapsamını, öteki eğlence türlerini de içine alacak biçimde genişletmemişti. Uygun bir zaman kolluyor ya da bir yolunu bulup babasmm yasağını aşmayı umuyorsa, bunda başarıya ulaşabileceğini düşünmüş olmalıydı. İsabel bunu olası bulmuyordu; daha büyük bir olasılıkla, Pansy uslu bir kız olmaya karar vermişti, o kadar. Daha önce eline böyle bir fırsat geçmemişti ve Pansy fırsatların değerini iyi biliyordu. Duruşuna, yürüyüşüne her zamanki özeni gösteriyordu; tül eteklere olan ilgisi de eskisinden aşağı kalmazdı; elindeki çiçek demetini sımsıkı tutuyor, içindeki çiçekleri yirminci kez sayıyordu. İsabel'e yaşlandığını duyumsatıyordu Pansy; bir balo için heyecandan yüreği çarpmayalı ne uzun bir zaman geçmişti. Büyük hayranlık toplayan Pansy danslarda hiç eşsiz kalmazdı; İsabel dans etmediğinden, içeri girdikten hemen sonra Pansy, tutması için çiçeğini ona verdi. İsabel bu görevi yükleneli birkaç dakika olmuştu ki, yanında Edward Rosier'in belirdiğini fark etti. Önünde ayakta duruyordu; o sevimli gülüşü gitmiş, üstüne neredeyse askerî bir kararlılık havası gelmişti. Aslında güç bir durumda olduğunu sezmese, görünüşündeki bu değişiklik İsabel'i gülümsetecekti; çünkü Rosier her zaman baruttan çok vanilya çiçeği kokardı. Bir an sanki tehlikeli bir adam olduğunu anlatmak istercesine sert sert İsabel'e baktı; sonra gözleri elindeki çiçek demetine kaydı. Çiçekleri incelemesi bitince

çabuk çabuk, "Hepsi hercai menekşe; kesinlikle onun demeti bu!" dedi.

İsabel sevecen bir gülümsemeyle, "Evet, onun; tutmam için verdi," dedi.

Zavallı genç sordu: "Biraz ben tutabilir miyim, Bayan Osmond?"

"Hayır, size güvenemem; geri vermezsiniz sonra."

"Vermemem gerekir, sanırım; verseniz, alıp hemen buradan çıkar giderdim. Ama hiç değilse bir tek çiçek alamaz mıyım?"

İsabel bir an durakladı, sonra demeti uzattı; hâlâ gülümsüyordu. "Bir tane kendiniz seçin. Ama korkunç bir şey sizin için bu yaptığım."

Tek gözlüğü gözünde, Rosier çiçeğini büyük bir özenle seçerken, "Daha fazlasını yapmazsanız, yandım demektir!" diye haykırdı.

"Yakanıza takmayın sakın; sakın takayım demeyin!"

"Pansy'nin görmesini istiyorum. Benimle dans etmeyi reddetti, ama ben ona hâlâ güvendiğimi göstermek istiyorum."

"Ona göstermek iyi de; başkalarına göstermeniz yersiz olur. Babası sizinle dans etmemesini söyledi."

Genç Rosier genel bir konudan söz ediyormuş gibi, "Benim için yapabildiğiniz bu kadar mı? Sizden daha fazlasını bekliyordum, Bayan Osmond," dedi. "Biliyorsunuz, sizinle tanışıklığımız çok eskilere gider – ta saf çocukluk günlerimize."

İsabel sabırla karşılık verdi. "Beni çok yaşlı göstermeyin. İkide bir bu konuya dönüyorsunuz, ben de hiç tersini söylemedim ki. Ama şunu bilin ki, eski dost olsak da, benimle evlenmek istediğinizi söyleseydiniz, bu onuru hemen orada geri çevirirdim."

"Demek beni değerli bulmuyorsunuz. Bari tutup cici bir Paris çocuğundan öte bir şey saymadığınızı da söyleyin beni!"

"Sizi çok değerli buluyorum, ama aşık değilim. Şunu demek istiyorum ki, Pansy'nin adına size aşık değilim ben."

"Peki; anlıyorum. Acıyorsunuz bana – o kadar." Edward Rosier, ilgisiz bir hareketle, tek gözlüğünün arkasından çevreyi süzdü. İnsanların kendisini bu kadar az beğendiğini öğrenmek onun

için yeni bir şeydi; ama bu yetersizliği hiç değilse genel bir kanı olarak algıladığını göstermeyecek kadar gururluydu.

İsabel bir an konuşmadı. Rosier'nin davranışları ile görünüşünde derin bir trajedinin ağır başlılığı yoktu; her şey bir yana, tek gözlüğü trajediye aykırıydı. Ama durumu birden İsabel'in içine dokunmuştu; ne de olsa, kendi mutsuzluğuyla onunki arasında bir benzerlik vardı; ve İsabel o an, daha önce düşünmediği bir açıklıkla, dünyanın en dokunaklı tablosunun, görünüşü romantik olmasa bile tanınabilir bir tablonun, gözlerinin önünde durduğun düşündü: Büyük sıkıntılarla boğuşan gençlik aşkı. Sonunda alçak bir sesle, "Ona gerçekten çok iyi davranır mıydın?" diye sordu.

Rosier gözlerini inançlı bir kimse gibi yere dikti ve parmaklarında tuttuğu küçük çiçeği dudaklarına götürdü. Sonra İsabel'e baktı. "Siz bana acıyorsunuz; ama ona hiç acımıyor musunuz?" dedi.

"Bilmiyorum; emin değilim. O her zaman yaşamın tadını çıkaracaktır."

Rosier etkileyici bir sesle, "Yaşam dediğiniz şeyin ne olduğuna bağlı bu!" dedi, "İşkence içinde yaşamaktan hoşlanmayacaktır."

"Böyle bir durum olmayacak ki."

"Bunu duyduğuma sevindim. Ne yaptığını biliyor o. Göreceksiniz."

"Bence de öyle; babasının sözünden hiçbir zaman çıkmaz. Ama işte geliyor; lütfen, gidin buradan."

Rosier, Pansy kolunda kavalyesiyle görününceye kadar orada oyalandı; ancak yüzüne bakmaya yetecek bir süre durmuştu. Sonra, başını dik tutarak, yürüyüp uzaklaştı; İsabel, onun özveride bulunup fırsattan yararlanmaya kalkışmadan hemen uzaklaştığını görünce, Pansy'yi gerçekten çok sevdiğine inandı.

Dans ederken Pansy'nin üstü başı pek dağılmazdı; dansın bittiği o sırada da son derece dinç ve taze bir görünüşü vardı; bir an bekledi, sonra demetini geri aldı. İsabel bakıp, çiçekleri saydığını görünce, bu işin içinde kendisinin anladığından daha derin birtakım güçlerin bulunduğunu düşündü. Pansy, Rosier'in uzaklaştığını görmüş ama İsabel'e onun hakkında bir şey söyleme-

mişti; kavalyesi eğilip selam vererek oradan uzaklaşınca, ondan söz etti; müzikten, dans pistinden, bir de başına pek ender gelen bir talihsizlikten –giysisini daha şimdiden yırttığmdan– söz etti, o kadar. Ancak İsabel kesinlikle biliyordu ki, Pansy sevgilisinin demetten bir çiçek çektiğini anlamıştı; gene de, bir sonraki eşinin dansa davetine karşılık veriş biçiminindeki uysal zarafeti açıklamak için, bunu bilmek gerekmiyordu. Büyük baskı altındayken bile son derece sevimli olmak, onun için daha geniş bir ilkeler bütününün parçasıydı. Yanakları heyecandan al al bir delikanlı yeniden Pansy'yi alıp götürdü, ama Pansy bu kez demetini elinden bırakmadı; o ayrılalı daha birkaç dakika olmuştu ki, İsabel kalabalığın arasından Lord Warburton'un yaklaştığını gördü; bir önceki günden beri görüşmemişlerdi. Warburton hemen gelip iyi akşamlar diledi; çevresine baktı, sonra "Küçük hanım nerelerde?" diye sordu. Warburton, Pansy Osmond'dan bu biçimde söz etmeyi zararsız bir alışkanlık durumuna getirmişti.

"Dans ediyor; oralarda bir yerdedir."

Warburton dans edenlere baktı, sonunda Pansy'yle göz göze geldi. "Beni görüyor, ama görmezlikten geliyor," dedi. "Siz dans etmiyor musunuz?"

"Gördüğünüz gibi, beni hiç kimse kaldırmıyor."

"Benimle etmez misiniz?"

"Teşekkür ederim; siz küçük hanımla dans etseniz daha iyi olur bence."

"Sizinle etmek, onunla da etmemi engellemez ki – özellikle de şu anda o boş olmadığına göre."

"Tüm danslar için dolu değil, dinlenebilirsiniz. O durmadan dansediyor, siz de daha dinç kalmış olursunuz."

Lord Warburton gözleriyle Pansy'nin dans edişini izlerken, "Çok güzel dans ediyor," dedi. "Aa, sonunda gülümsedi bana," diye ekledi. Warburton ayaktaydı; yakışıklı, rahat, seçkin, anlamlı bir yüzü vardı; İsabel ona bakarken, daha önce de düşündüğü gibi, onun karakterindeki bir erkeğin küçük bir kıza ilgi duymasının garip olduğunu düşündü. İsabel'e çok çelişkili geliyordu bu; durumu açıklamaya ne Pansy'nin çekici yönleri, ne de Warburton'ın iyi yürekli, iyi huylu oluşu, dahası eğlenmek için

duyduğu bitip tükenmez gereksinim bile, yeterli değildi. Biraz sonra, yeniden İsabel'e doğru döndü; "Sizinle dans etmek isterdim, ama sanırım konuşmak daha çok hoşuma gidiyor," diye ekledi.

"Evet, konuşmak daha iyi; ayrıca sizin ağır başlılığınıza da daha uygun. Büyük devlet adamları vals yapmamalı."

"Acımasız olmayınız. Peki öyleyse, neden Pansy Osmond'la dans etmemi söylediniz?"

"Ama o başka. Onunla dans ederseniz, bu yalnızca bir iyilik gibi görünür – sanki yalnız onu eğlendirmek için dans ediyormuşsunuz gibi. Benimle dans ederseniz, herkes bunu kendiniz eğlenmek için yapıyorsunuz sanır."

"Peki benim eğlenmeye hakkım yok mu?"

"Hayır yok, bir yandan Britanya İmparatorluğunun işleri elinize bakarken, olmaz."

"İmparatorluğun canı cehenneme! Britanya İmparatorluğuyla hep alay ediyorsunuz."

"Benimle konuşarak eğlenin siz," dedi İsabel.

"Sizinle konuşmanın gerçekten bir eğlence olduğundan kuşkum var. Çok keskin dillisiniz; hep kendimi savunmak zorunda kalıyorum. Bu akşam her zamankinden daha tehlikelisiniz gibi geliyor bana. Kesinlikle dans etmeyecek misiniz?"

"Yerimden ayrılamam. Pansy gelince beni burada bulmalı."

Warburton bir süre sustu. Sonra birden, "Ona karşı fevkalade iyisiniz," dedi.

İsabel biraz dalgın baktı ve gülümsedi. "Olmamak elde mi, düşünebiliyor musunuz bunu?"

"Gerçekten öyle. İnsanı nasıl büyülüyor biliyorum. Ama onun için çok şey yapmış olmalısınız."

İsabel gülümsemeyi sürdürerek, "Birlikte gezmeye çıkarıyorum," dedi."Ayrıca, doğru dürüst giyinmesini de sağladım."

"Sizin yanınızda olmanın büyük yararı dokunmuştur. Onunla konuşuyor, öğütler veriyor, gelişmesine yardım ediyorsunuz."

"A, evet, kendisi gül değilse bile, bir gülün yakınında yaşıyor Pansy."

İsabel güldü; Lord Warburton da güldü, ama yüzünde, üstünde neşesinin tam olmasını önleyen, gözle görülür düşünceli bir durgunluk vardı. Bir an durakladıktan sonra, "Hepimiz elimizden geldiğince o gülün yakınında yaşamaya çalışıyoruz," dedi.

İsabel başını çevirdi; Pansy dönmek üzereydi; onun yanlarına gelip konuyu değiştirecek olması İsabel'i rahatlattı. İsabel'in Lord Warburton'dan ne çok hoşlandığını biliyoruz; genç kadın onun, iyi niteliklerinin genelde yarattığı beğeninin de ötesinde hoş bir insan olduğunu düşünüyordu; dostluğu sanki içinizde, herhangi güç bir duruma düşseniz, sizi bu durumdan çekip çıkarabileceği yolunda bir güven duygusu uyandırıyordu; bu, bankada yüklü bir hesabınızın olması gibi bir şeydi. Lord Warburton odadayken, İsabel daha mutlu oluyordu; insana yaklaşımında güven veren bir şey vardı; sesi doğanın cömertliğini anımsatıyordu. Gene de tüm bunlara karşın İsabel, Warburton'ın çok yakınında bulunmasından, kendisinin iyi niyetinden aşırı ölçüde yararlanmasından hoşlanmıyordu. Bundan korkuyor; önlemeye çalışıyor; istemiyordu. İsabel'e öyle geliyordu ki, çok yaklaşacak olursa, belki kendini tutamayıp parlayacak, fazla sokulmamasını söyleyecekti. Pansy eteğinde ikinci bir yırtıkla İsabel'e döndü; öncekinin kaçınılmaz sonucu olan bu yırtığı ciddi gözlerle İsabel'e gösterdi – üniformalı erkeklerin sayısı çok fazlaydı; bunların küçük hanımların giysilerine ölüm saçan korkunç mahmuzları vardı. Bunun üzerine görüldü ki, kadınlar sorunlara çözüm bulmakta sayısız becerilere sahiptir: İsabel, Pansy'nin saygısızlığa uğrayan eteği üzerinde çalışmaya koyuldu; bir toplu iğne bulup, yırtığı onardı; bir yandan da gülümseyerek genç kızın anlattığı serüvenlerini dinliyordu. Pansy'ye gösterdiği dikkat ve ilgi, yakın ve candandı; ayrıca, bu dikkat ve ilgi, bununla hiç bağlantısı olmayan bir düşünceyle –Lord Warburton'un kendisiyle bir gönül ilişkisi kurmaya çalışıp çalışmadığı konusunda giriştiği bir tahminle doğru orantılıydı. Sorun, yalnız Warburton'un o sırada söyledikleri değildi; söylediği başka şeyler de vardı; konuya sürekli değiniyordu. İşte, Pansy'nin eteğini toplu iğneyle tuttururken İsabel bunları düşünüyordu. Korktuğu gibi durum buysa, Warburton yaptığının bilincinde değildi elbet; kendi amacının ne olduğunu düşünmüş değildi. Ancak, bunun bir yararı yoktu, duru-

mu daha az içinden çıkılmaz yapmıyordu. Çevresiyle yeniden doğru ilişkilere ne kadar çabuk girerse, o kadar iyiydi. Lord Warburton hemen Pansy'yle konuşmaya başlamıştı – onun genç kıza saf bir sevgiyle gülümsediğini görmek, gerçekten anlaşılması güç bir şeydi. Pansy, her zamanki gibi, biraz görev havası içinde gözünü tepelere dikerek karşılık veriyordu; konuşurken Warburton ona doğru epeyce eğilmek zorunda kalıyor, Pansy'nin bakışları da, onun sanki incelesin diye önüne serdiği gürbüz bedeninde, her zamanki gibi, bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Pansy, sanki hep bir parça korkuyormuş gibi duruyordu; gene de korkusu, nefret göstergesi olan, acı bir korku değildi; tersine, genç kızın sanki Warburton'dan hoşlandığını Warburton'un bildiğini biliyormuş gibi bir görünüşü vardı. İsabel onları bir süre başbaşa bıraktı; oralarda gördüğü bir dostuna doğru ağır ağır yürüdü ve Pansy'nin de kalkacağını bildiği bir sonraki dansın müziği başlayana kadar onunla konuştu. Küçük hanım çok geçmeden heyecandan bir parça kızarmış durumda yanına geldi; kızının tam bağımlılığı konusunda Osmond'un görüşünü benimseyen İsabel de onu, değerli bir şeyi bir süre için ödünç veriyormuş gibi, o dansı yapacağı kişiye teslim etti. Bu konuda İsabel'in kendi düşünceleri, kendi itirazları vardı; öyle anlar oluyordu ki, Pansy'nin aşırı yapışkanlığı İsabel'in gözünde ikisini de gülünç duruma düşürüyordu. Ancak, Osmond kendisine kızının şaperonu olarak nasıl davranacağını açıkça belirleyen bir tür liste vermiş, burada sırasıyla nazik bir biçimde verilecek ve verilmeyecek ödünleri sıralamıştı; kocasının birtakım emirleri vardı ki, İsabel bunlara harfi harfine uymaya çalışıyordu. Belki de bunu, bir bölümünün gülünçlüğü iyice ortaya çıksın diye yapıyordu.

Pansy oradan götürüldükten sonra İsabel, Lord Warburton'un yeniden kendisine yaklaştığını gördü. Gözlerini ona dikti; düşüncelerini okuyabilmeyi çok isterdi. Ama Warburton'un zihni karışmışa benzemiyordu. "Pansy benimle daha sonra dans edecek; söz verdi," dedi.

"Buna sevindim. Herhalde 'kotiyon' yapmak için söz almışsınızdır."

Bunu duyunca, Warburton biraz rahatsızlık duyar gibi oldu. "Hayır, kotiyon'u istemedim; kadril yapacağız."

İsabel neredeyse kızarak, "Ah, hiç akıllılık etmemişsiniz!" dedi. "Ben ona, belki istersiniz diye kotiyonu size ayırmasını söylemiştim."

Lord Warburton, "Zavallı küçük hanım, şu işe bakın!" dedi ve içtenlikle güldü. "Siz istiyorsanız elbet kotiyon yaparım."

"Ben istiyorsam ha? Eğer onunla ben istiyorum diye dans ediyorsanız!"

"Korkarım ki sıkıyorum onu. Anlaşılan, dansları yazdığı defterinde bir sürü genç var."

İsabel gözlerini yere dikti; hızla düşündü; Lord Warburton durmuş kendisine bakıyordu; İsabel onun gözlerinin yüzünde dolaştığını seziyordu. İçinden, başka bir yere bakmasını söylemeyi çok istedi. Ancak söylemedi; bir dakika sonra kendi gözlerini kaldırarak yalnızca, "Lütfen, anlatın bana," dedi.

"Neyi anlatayım?"

"On gün önce bana üvey kızımla evlenmek istediğinizi söylemiştiniz. Unuttunuz mu yoksa?"

"Unutmak mı? O konuda bu sabah Bay Osmond'a bir mektup yazdım."

"Sizden mektup aldığını söylemedi bana," dedi İsabel.

Lord Warburton biraz kekeledi. "Mek – mektubu göndermedim."

"Unuttunuz belki de."

"Hayır, yazdıklarımı beğenmedim. Yazması sıkıntılı, güç bir mektup, biliyorsunuz. Ama bu gece gönderirim."

"Sabahın üçünde mi?"

"Daha sonra demek istiyorum, yarın."

"Çok iyi. Onunla hâlâ evlenmek istiyorsunuz, öyle mi?"

"Evet, gerçekten çok istiyorum."

"Onu sıkmaktan korkmuyor musunuz?" Warburton bu soru üzerine bakakaldığı için İsabel, "Sizinle yarım saat dans edemiyorsa, yaşam boyu nasıl dans edebilecek?" diye ekledi.

Lord Warburton hemen, "Başkalarıyla dans etmesine izin vereceğim!" dedi. "Kotiyona gelince, aslında düşünmüştüm ki ben sizinle –yani siz–"

"Yani ben sizinle yaparım diye mi? Ben dans etmeyeceğimi size söylemiştim."

"Biliyorum; ben, kotiyon süresince sizinle oturup konuşabileceğimiz sessiz bir köşe bulabilirim diye düşünmüştüm."

İsabel ciddi bir sesle, "Beni çok fazla düşünüp kolluyorsunuz," dedi.

Sıra kotiyona gelince, Pansy'nin tam bir alçakgönüllülükle, Warburton'un kendisiyle dans etmek niyetinde olmadığını düşünerek, başka birine söz verdiği anlaşıldı. İsabel arkadaşına, gidip kendine başka bir eş aramasını söylediyse de, o kesinlikle İsabel'in dışında hiç kimseyle dans etmeyeceğini belirtti. Ancak, daha önce İsabel, ev sahibesinin tüm ısrarlarına karşın, o akşam hiç dans etmek istemediği gerekçesiyle başka istekleri geri çevirdiğinden, Lord Warburton için bir istisna yapma olanağı yoktu.

Warburton, "Ben zaten dans etmekten hoşlanmıyorum. Barbarca bir eğlence: Konuşmayı çok daha tercih ederim," dedi. Sonra, tam aradığı gibi bir köşe bulduğunu anlattı – daha küçük odaların birinde, müziğin hafifçe duyulabileceği ama konuşmaya engel olmayacağı, sessiz, kuytu bir yer. İsabel Warburton'un aklındaki düşünceyi uygulamasına izin vermek kararındaydı; kuşkularından kurtulmak istiyordu. Birlikte dans salonundan uzaklaştılar. Kocası gözlerini kızından ayırmamasını istemişti, biliyordu; ayrılıyordu ama, kızının *pretendant*'ıyla ayrılıyordu; Osmond için bu geçerli bir nedendi. Salondan çıkarken, kapı arasında duran Edward Rosier'le karşılaştı; gerçekleri apaçık görebilen bir genç tavrıyla kollarını kavuşturmuş, dans edenlere bakıyordu. İsabel bir an durup, "Dans etmiyor musun?" diye sordu.

"Elbette etmiyorum, onunla edemedikten sonra!"

İsabel iyi bir öğütte bulunurcasına, "Öyleyse buradan gitsen iyi olur," dedi.

"O gidene kadar gitmeyeceğim!" Rosier, yüzüne bakmadan, Lord Warburton'un geçmesi için geri çekildi.

Ancak, bu kederli gence gözü ilişen Lord Warburton, İsabel'e, üzüntülü arkadaşını daha önce bir yerde gördüğünü söyleyerek, kim olduğunu sordu.

"Size sözünü ettiğim, Pansy'yi seven genç."

"A, evet, hatırladım. Çok kötü görünüyor."

"Nedeni var. Kocam kendisiyle görüşmek istemiyor."

"Nesi varmış ki?" diye sordu Warburton. "Son derece zararsız birine benziyor."

"Yeterli parası yok; pek zeki de değil."

Lord Warburton ilgiyle dinliyordu; Edward Rosier hakkındaki bu sözlerden çok etkilenmiş gibiydi. "Ne tuhaf; durumu iyi bir gence benziyor."

"Öyle; ama kocamın gözü pek yüksektedir."

Lord Warburton, "Aa, anlıyorum," dedi; bir an durdu, sonra çekinmeden sordu: "Ne kadar parası var?"

"Yılda kırk bin Fransız lirası kadar."

"Yani bin altı yüz İngiliz lirası mı? Ama bu çok iyi bir para."

"Bence de öyle. Ancak kocamın daha büyük düşünceleri var."

"Evet; kocanızın daha büyük düşünceleri olduğunu fark ettim. Gerçekten budalanın biri mi bu genç?"

"Budala mı? Hiç de değil; sevimli bir insandır. Edward Rosier on iki yaşındayken, ben kendim aşıktım ona."

Lord Warburton çevresine göz gezdirerek, belli belirsiz bir sesle, "Bugün de pek on iki yaşından büyük göstermiyor," diye karşılık verdi. Sonra, amacına daha uygun bir soru sordu: "Buraya oturabilir miyiz?"

"Siz bilirsiniz." Geldikleri oda kadınlar için bir tür oturma odasıydı; ölgün, pembe bir ışık içindeydi; dostlarımız içeri girerken, bir kadınla erkek odayı terk ediyordu. "Bay Rosier'le çok ilgilendiniz; ne kadar iyisiniz," dedi İsabel.

"Kendisine pek kötü davranmışlar gibi geldi bana. Yüzü bir karıştı. Derdi nedir diye merak ettim."

"Siz adaletli bir insansınız," dedi İsabel. "Bir rakibiniz için bile iyi şeyler düşünüyorsunuz."

Lord Warburton koca koca açılmış gözlerle birden döndü. "Rakibim mi? Ona benim rakibim mi diyorsunuz?"

"Elbette – ikiniz de aynı kişiyle evlenmek istediğinize göre."

"Evet – ama onun hiç şansı olmayınca!"

"Ama, öyle de olsa, kendinizi onun yerine koymanız hoşuma gitti. Bu sizde düş gücü olduğunu gösteriyor."

Lord Warburton, "Demek bu yüzden hoşunuza gittim, öyle mi?" dedi ve ne düşüneceğini bilmez gözlerle İsabel'e baktı.

"Sanırım bu yüzden bana güldüğünüzü söylemek istiyorsunuz."

"Evet size azıcık gülüyorum. Ama gülecek biri olarak hoşlanıyorum sizden"

"Peki öyleyse, gencin durumunu azıcık daha yakından anlayalım bakalım. Sizce ona yardım etmek için ne yapabilirim?"

İsabel, "düş gücünüzü övdüğüme göre, bunu zihninizde tasarlamayı size bırakıyorum," dedi. "Yardımınız için, Pansy de sizi beğenecektir."

"Pansy Osmond mu? Aa, sanıyorum ki o beni zaten beğeniyor."

"Bence, hem de pek çok beğeniyor."

Warburton biraz bekledi; hâlâ İsabel'in yüzüne kuşkuyla bakıyordu. "İyi de, sizi hiç anlamıyorum. O genci beğeniyor demek istemiyorsunuz, değil mi?"

"Ama ben size beğendiğini sandığımı söylemiştim ya."

Warburton'un yüzüne ansızın bir kızıllık yayıldı. "Siz bana, babasının istekleri dışında hiçbir isteği yoktur onun, dediniz ve anladığım kadarıyla, babasının benden yana olacağını söylediniz–!" Biraz durakladı, sonra kızaran yüzüyle, "Öyle değil mi?" diye ekledi.

"Evet, Pansy'nin içinde babasını sevindirmek için çok büyük bir istek olduğunu, bu uğurda belki çok ileri gidebileceğini söyledim size."

"Bu bence çok yerinde bir duygu," dedi Lord Warburton.

"Elbette; çok yerinde bir duygu." İsabel bir süre sessiz kaldı; oda hâlâ boştu; aradaki odalar yüzünden, müziğin sesi onlara gürlüğü yumuşamış olarak ulaşıyordu. Sonunda, "Ama bu bence, bir erkeğin evliliğini borçlu olmak isteyeceği türden bir duygu değil," dedi.

"Bilmiyorum; karısı iyi biriyse ve insan onun da iyi bir evlilik yaptığını düşünüyorsa!"

"Evet, elbet sizin böyle düşünmeniz gerekiyor."

"Böyle düşünüyorum; başka türlü yapamam. Siz buna pek İngilizlere özgü bir şey diyorsunuzdur, elbet."

"Hayır, demiyorum. Bence sizinle evlenmekle Pansy fevkalade bir evlilik yapmış olacak; bunu sizden daha iyi kimse bilemez. Ama siz ona aşık değilsiniz."

"Evet, aşığım, Bayan Osmond!"

İsabel başını salladı. "Burada benimle otururken, aşık olduğunuzu düşünmek hoşunuza gidiyor. Ama ben öyle görmüyorum."

"Ben kapı aralığında duran genç gibi değilim. Bunu kabul ediyorum. Ama bu durum neden doğal olmasın? Dünyada Pansy Osmond'dan daha sevimli biri olabilir mi?"

"Olamaz belki. Ama aşkın sağlam nedenlerle bir ilgisi yoktur ki."

"Sizinle aynı düşüncede değilim. Sağlam nedenlerim var diye ben çok seviniyorum."

"Elbet seviniyorsunuz. Gerçekten aşık olsaydınız, böyle şeylere metelik vermezdiniz."

Warburton, "Ah, gerçekten aşık olmak – gerçek aşk!" diye haykırdı. "Unutmayın ki, kırk iki yaşındayım ben. Gençlik taslayacak değilim."

"Siz eminseniz, sorun yok," dedi İsabel.

Warburton yanıt vermedi; başı arkada, önüne bakarak orada oturdu. Ancak birdenbire oturuş biçimini dağıştırdi; hızla arkadaşına doğru döndü. "Neden bu kadar isteksiz, bu kadar kuşkucusunuz?" diye sordu.

İsabel, Lord Warburton'un gözlerine baktı, bir an karşılıklı bakıştılar. Kuşkularından kurtulmak istiyorsa, Warburton'un gözlerindeki ifadede kendini bu kuşkulardan kurtaracak bir düşüncenin pırıltısını gördü: Warburton, onun bu yakınlıktan kendi adına tedirgin olduğunu –belki de korktuğunu– düşünüyordu. Bu bir umut değil, bir kuşku gösteriyordu, ama gene de İsabel'e öğrenmek istediği şeyi anlatmıştı. Lord Warburton böyle bir şeyden bir an bile kuşkulanmamalı, üvey kızına evlenme teklif etmesinde, kendisine yakın olma isteğini İsabel'in sezdiğini anlamamalı ya da bu isteğin ortaya çıkması durumunda, İsabel'in ilerisi için kötü şeyler düşüneceğini aklına getirmemeliydi. Ancak bu kısa, çok kişisel bakışma sırasında aralarında o an bilincinde olmadıkları derin anlamlar geçti.

İsabel gülümseyerek, "Sevgili Lord Warburton, beni ilgilendirdiği kadarıyla, aklınıza ne esiyorsa, onu yapabilirsiniz,"dedi.

Bunu söyledikten sonra ayağa kalkıp, bitişik odaya gitti ve Lord Warburton'ın görebildiği bir yerde, yanma hemen, sanki bir süredir onu arayan, Roma'nın önemli kişilerinden iki adam geldi. İsabel onlarla konuşurken, yerinden ayrıldığına pişman oldu; biraz kaçmak gibi olmuştu – özellikle de Lord Warburton arkasından gelmediği için. Ancak, gelmediği iyi olmuştu; gerçeği öğrenmiş bulunuyordu ya. İsabel durumu o kadar iyi öğrenmişti ki, yeniden dans salonuna geçerken, orada hâlâ kapı ağzında duran Edward Rosier'i görünce durdu ve onunla bir kez daha konuştu. "Gitmemekle iyi etmişsin. Seni azıcık rahatlatacak bir haberim var."

Rosier yumuşak bir sesle, "Buna ihtiyacım var, sizi onunla böyle sıkı fıkı olmuş görünce!" diye yakındı.

"Ondan söz etme; senin için elimden geleni yapacağım. Korkarım çok bir şey olmayacak, ama elimden ne gelirse yaparım."

Genç adam karamsar bir tavırla yan yan baktı. "Ne oldu da birden değiştiniz?"

İsabel gülerek, "Kapı ağızlarında durup insanları engelliyorsun da ondan," dedi ve yanından geçti. Yarım saat sonra Pansy'yle birlikte oradan ayrıldı; merdivenin bitiminde vedalaşan pek çok başka konuklarla, bir süre arabalarının gelmesini bekledi. Araba tam yaklaşırken, evden Lord Warburton çıktı ve araçlarına kadar gitmelerine yardım etti. Kapıda bir an durdu ve Pansy'ye iyi vakit geçirip geçirmediğini sordu; Pansy ona yanıt verdikten sonra sevimli, yorgun bir tavırla kendini arkaya bıraktı. O sırada İsabel pencereden, bir parmak hareketiyle Warburton'ı durdurarak, yumuşak bir sesle, "Mektubu babasına göndermeyi unutmayın," diye fısıldadı.

44

Gemini Kontesi ikide bir sıkılırdı – kendi deyimiyle ölesiye sıkılırdı. Ancak o güne kadar ölmemişti; kendisini uzlaşmak nedir bilmez bir Floransa'lıyla evlendiren alın yazısına karşı oldukça yiğit bir biçimde savaşıyordu; kocası doğduğu kentte oturmakta diretmişti; orada, kâğıt oyunlarında kaybetme yeteneği iyilikseverlik gibi bir erdemin sonucu olmayan bir kimseye gösterilebilecek kadar bir saygı görüyordu. Gemini Kontunu oyunda ondan para kazananlar bile sevmezdi; adı, Floransa'da bir ölçüde değer taşıyor, ama eski İtalyan devletlerinin yerel paraları gibi, yarımadanın öbür bölgelerinde geçmiyordu. Roma'da yalnızca sıkıcı bir Floransa'lıydı; sıkıcılığını örtbas edebilmek için işine gelmeyen açıklamalar yapması gereken bir yere sık sık gitmekten hoşlanmayışında şaşılacak bir şey yoktu. Kontes'in gözü Roma'daydı ve orada bir evinin bulunmayışı, yaşamının sürekli bir üzüntüsüydü. Bu kente gitmesine ne kadar az izin alabildiğini söylemekten utanıyordu; oraya ömürlerinde gitmemiş Floransa'lı başka soylu ailelerin bulunuşu, durumu pek düzeltmiyordu. Kontes, ne zaman fırsat bulursa Roma'ya gidiyordu; tüm söyleyebildiği buydu. Ya da tüm söyleyebildiği değil de, söyleyebildiğini söylediği buydu. Aslında Kontes Gemini'nin bu konuda söyleyecek çok daha fazla sözü vardı; Floransa'da yaşamaktan niçin nefret ettiğinin, neden Sen Piyer Kilisesinin gölgesinde ölmek istediğini, daha önce ayrıntılarıyla sık sık açıklamıştı. Ancak, Kontes'in genellikle kısaca, "Roma Ölümsüz Kent'tir, Floransa ise ancak herhangi bir şirin, küçük yer," sözleriyle özetlediği bu nedenler, bizi yakından ilgilendirmiyor. Anlaşılan Kontes ölümsüzlük kavramını

kendi eğlencelerine bağlamak gereğini duyuyordu. Onun inancına göre, Roma'da tüm kış boyunca akşam davetlerinde ünlü kişilerle karşılaşabilirdiniz; toplum yaşamı orada sınırsız ölçüde daha ilginçti. Floransa'da ünlü kişiler, hiç değilse adını sanını duyduğunuz kişiler ne gezerdi. Kardeşi Gilbert'in evlenmesinden sonra, Kontes'in tedirginliği çok artmıştı; onun karısı kendisinden daha parlak bir biçimde yaşıyordu; bundan emindi. Kendisi İsabel kadar akıllı ve bilgili değildi, ama Roma'yı değerlendirmeye yetecek kadar aydın bir kişiydi – eski kalıntılarla yeraltı oda mezarlarına yetecek kadar değil, dahası belki de anıtlarla müzelere, kilise ayinleriyle doğal güzelliklere bile yetecek kadar değil; ama kesinlikle geri kalan her şeyi değerlendirmeye yetecek kadar aydın bir kişiydi o. Yengesi hakkında çok şey duymuştu ve onun vaktini güzel geçirdiğini çok iyi biliyordu. Aslında, bunu yalnız bir kez konuk edildiği Palazzo Roccanera'da kendi gözleriyle de görmüştü. Kardeşinin evliliğinin ilk kışında orada bir hafta kalmış, ama sonra bu mutluluğu yenilemesi yolunda yüreklendirilmemişti. Osmond kendisini istemiyordu – bunun çok iyi bilincindeydi; ama gene de giderdi, çünkü Osmond'a metelik verdiği bile yoktu. Göndermeyen kocasıydı, para sorunu da hep sıkıntı yaratıyordu. İsabel çok iyi davranmıştı kendisine; kıskançlık, yengesini başlangıçtan beri seven Kontes'in gözlerini onun üstün yanlarına karşı kör etmemişti. Hep gözlemlediği bir şey vardı: Akıllı kadınlarla, kendisi gibi budala olanlara göre daha iyi geçiniyordu; budala olanlar, ondaki bilgeliği hiçbir zaman anlayamıyordu; oysa akıllılar – gerçekten akıllı olanlar – budalalığını her zaman anlıyordu. Kontes'e öyle geliyordu ki, görünüş ve genel davranış biçimi bakımından birbirlerinden değişik de olsalar, İsabel'le kendisinin, bir yerlerde, sonunda ayak basacakları ortak bir toprak parçası vardı. Pek büyük bir toprak parçası değildi bu, ama sağlamdı ve bir kez ayakları oraya gerçekten değince, ikisi de tanıyacaklardı onu. Sonra, Bayan Osmond'la beklenmedik hoş bir durumun etkisi altında yaşamıştı; sürekli olarak İsabel'in kendisine "tepeden bakmasını" beklemiş ve gene sürekli olarak bu işlemin ertelendiğini görmüştü. Kendi kendine, havai fişek gibi, Paskalya öncesi büyük pehriz ya da yeni opera mevsi-

mi gibi, ne zaman birden başlayacak acaba, diye sormuştu; pek aldırdığı yoktu aslında, ama ertelenme nedenini merak ediyordu. Yengesi ona yalnızca aynı düzeyden bakıyor ve zavallı Kontes'e ne küçümseme ne de hayranlık gösteriyordu. Aslında İsabel, bir çekirge hakkında nasıl ahlâksal yargılarda bulunmazsa, görümcesini küçümsemeyi de öyle düşünmezdi. Ancak, kocasının kız kardeşine karşı kayıtsız değildi; daha çok, bir parça korkuyordu ondan. Şaşıyordu ona; olağanüstü buluyordu. Kontes'in ruhu yoktu sanki; yüzeyi parlatılmış, pespembe ağızlı, salladığınızda içinde bir şeyler takırdayan ender, pırıl pırıl bir deniz kabuğu gibiydi. Kontes'in içinde gevşemiş küçük bir cıvatanın çıkardığı bir sesti bu takırtı ve anlaşılan onun iç dünyasının ilkesiydi. Küçümseme duyulamayacak kadar garip, başkalarıyla karşılaştırılamayacak ölçüde olağandışı biriydi. İsabel onu yeniden evine çağırırdı (Kontu çağırması söz konusu olamazdı); ama evlendikten sonra Osmond, kızkardeşi Amy'nin en kötü türden bir budala üstün yetenek gibi, budalalığı baskı altında tutulamayan bir budala olduğunu çekinmeden açıkça söylemişti. Başka bir zaman da kalbinin bulunmadığını bildirmiş, hemen arkasından, onu şekerli bir düğün pastası gibi parça parça başkalarına verdiğini söylemişti. Çağrılmamış oluşu, Kontes'in yeniden Roma'ya gitmesine başka bir engeldi elbet; ancak, bu öykünün ele almak zorunda bulunduğu dönemde, Palazzo Roccanera'da birkaç hafta geçirmesi için bir çağrı almıştı. Teklif, kız kardeşine çok sessiz durmaya razı olması gerektiğini yazan Osmond'un kendisinden gelmişti. Kontes Osmond'un bu sözlere yüklediği tüm anlamı görmüş müydü bilemem; ama çağrıyı, koşulları ne olursa olsun, kabul etti. Ayrıca merak içindeydi; çünkü önceki ziyaretinde edindiği izlenimlerden biri, kardeşinin dengini (kendinden dişli birini) bulmuş olduğuydu. Düğünden önce İsabel için üzülmüştü, o kadar ki, ciddi olarak Kontes'in düşünceleri ciddi olabilirse onu uyarmayı düşünmüştü. Ancak bunu yapmamış, kısa bir süre sonra da kaygıları sona ermişti. Osmond'un başı her zamanki gibi göğe değiyordu, ama karısı kolay bir av olmayacaktı. Kontes ölçümlerinde pek kesin değildi, ama ona öyle geliyordu ki, eğer İsabel dimdik duracak olursa, kocasının boyunu geçebilecekti. Şimdi İsabel'in

dik durmaya başlamış olup olmadığı öğrenmek istiyordu; Osmond'un alt edildiğini görmek Kontes'e büyük bir sevinç verecekti.

Roma'ya yola çıkmadan birkaç gün önce uşaklardan biri Kontes'e ziyarete gelen birinin kartını getirdi – üstünde yalnızca "Henrietta C. Stackpole" yazılı bir karttı bu. Kontes parmak uçlarını alnına bastırdı; böyle bir Henrietta tanıdığını anımsamıyordu. Bunun üzerine uşak, gelen hanımefendinin, eğer Kontes adını anımsamazsa, kendisini görünce tanıyacağını söylemesi için kendisinden ricada bulunduğunu bildirdi. Kontes ziyaretçisinin önüne çıkıncaya kadar, bir zamanlar Bayan Touchett'in evinde edebiyatçı bir hanımla karşılaştığını gerçekten de hatırlamıştı; ömründe tanıştığı tek kadın yazardı – yani tek çağdaş yazar, çünkü kendisi de ölmüş bir kadın şairin kızıydı. Kontes, hiç değişmemiş göründüğü için, Henrietta Stackpole'u hemen kolayca tanıdı; son derece iyi huylu bir kadın olan Kontes, bu alanda seçkin birinin kendisini ziyarete gelmesinden pek hoşlanmıştı. Acaba annemle ilgili olarak mı geldi –acaba Amerikalı Corinne'i duymuş mudur– diye düşündü. Annesi hiç İsabel'in arkadaşına benzemiyordu; Kontes bir bakışta bu hanımın çok daha çağdaş olduğunu görebiliyordu; sonra, edebiyatla uğraşan kadınların kişiliklerinde (meslek kişiliklerinde) – özellikle uzak ülkelerde, ne gibi gelişmeler olduğu konusunda bilgi de edindi. Kendi annesi, sımsıkı bir siyah kadife elbiseden (ah, o eski elbiseler!) ürkek ürkek çıkan çıplak omuzları ile başındaki bir yığın parlak bukleye oturtulmuş altın bir defne çelenk üzerine bir Roma eşarbı atardı. Annesi, kendisinin de her zaman itiraf ettiği gibi, "Creole" atalarının şivesini kullanarak, yumuşak, belli belirsiz bir sesle konuşurdu; ikide bir iç çekerdi ve hiç de girişken değildi. Ancak, Kontes'in görebildiği gibi, Henrietta hep iliklenmiş şeyler giyiyor, saçını sımsıkı örüyordu; görünüşü çevik ve becerikliydi; neredeyse senli benli olmaya özen gösteren bir davranış biçimi vardı. Adressiz bir mektubun postaya verilebileceğini düşünmek ne kadar olanaksız ise, onun belli belirsiz iç çekeceğini düşünmek de o denli olanaksızdı. Kontes, ister istemez, *Interviewer* gazetesi muhabirinin, Amerikalı Corinne'den çok daha fazla olup bitenlerin içinde yaşadığım sezinledi. Henrietta, Floran-

sa'da tanıdığı tek kişi olduğu için Kontes'e uğradığını, yabancı bir kente gelince, kendisinin orada yüzeysel gezginlerin gördüğünden fazlasını görmekten hoşlandığını anlattı. Bayan Touchett'i de tanıyordu ama o şimdi Amerika'daydı; Floransa'da olsaydı bile Henrietta onu görmek zahmetine katlanmazdı, çünkü sevdiği biri değildi Bayan Touchett.

Kontes nazik bir biçimde, "Yani ben sevdikleriniz arasında mıyım, demek istiyorsunuz?" diye sordu.

"Sizi ondan daha çok seviyorum," dedi Henrietta. "Sizi önceki gördüğümde, çok ilginç bulduğumu anımsar gibiyim. Bir rastlantı mıydı, yoksa her zamanki tarzınız mıydı, bilmiyorum. Ama söylediğiniz bir şey çok dikkatimi çekmişti. Sonradan bir yazımda kullandım o sözünüzü."

Kontes gözlerini açа açа ve yarı korkmuş durumda, "Aman tanrım! Ben dikkat çekici bir şey söylediğimi hiç düşünmemiştim. Keşke o sırada haberim olsaydı," dedi.

"Bu kentte kadınların durumu hakkındaydı," dedi Henrietta. "Konuya bir hayli ışık tuttunuz."

"Kadınların durumu çok rahatsız. Bunu mu demek istiyorsunuz? Yazdınız ve yayımladınız, öyle mi? Ne olur bana gösterin!"

" Yazayım, gazeteyi size göndersinler, isterseniz," dedi Henrietta. "İsminizi vermedim; yüksek çevrelerden bir hanım, dedim, o kadar. Sonra da görüşlerinizi aktardım."

Kontes birden, ellerini sıkıp havaya fırlatarak geriye yaslandı. "Adımı yazmadığınıza üzüldüm, biliyor musunuz? Gazetelerde adımı görmeyi çok isterdim. Görüşlerim neydi, unuttum; o kadar fazla görüş var ki bende! Ama görüşlerimden dolayı utanmıyorum. Ben kardeşime hiç benzemem – herhalde tanıyorsunuzdur kardeşimi değil mi? Gazetelere geçmeyi bir tür skandal sayıyor o; onun sözlerini aktaracak olsanız, sizi asla bağışlamazdı."

Henrietta sakin, kuru bir tavırla, "Korkmasına gerek yok; ondan hiç söz edecek değilim," dedi ve ekledi, "Sizi görmeye gelmemin bir başka nedeni de bu. Biliyorsunuz, Bay Osmond benim en sevdiğim arkadaşımla evlendi."

"Aa, evet; siz İsabel'in arkadaşıydınız. Hakkınızda ne bildiğimi düşünmeye çalışıyordum ben de."

"İsabel'in arkadaşı diye bilinmeye karşı çıkacak değilim. Ama kardeşiniz beni böyle bilmekten hoşlanmıyor. İsabel'le ilişkilerimi yok etmeye çalışıyor o."

"Buna izin vermeyin," dedi Kontes.

"Ben de bunu konuşmak istiyorum zaten. Roma'ya gidiyorum."

"Ben de!" diye haykırdı Kontes. "Birlikte gidelim."

"Çok sevinirim. Sonra, yolculuk izlenimlerimi yazınca, yol arkadaşım olarak sizden de adınızla söz edeceğim."

Kontes koltuğundan fırladı ve gelip kanepede konuğunun yanına oturdu. "Gazeteyi gönderin bana mutlaka! Kocamın hoşuna gitmeyecek bu, ama görmesi de gerekmez. Ayrıca, okuma bilmez o."

Henrietta'nın iri gözleri koca koca açıldı. "Okuma bilmez mi dediniz kocanız? Bunu mektubuma koyabilir miyim?"

"Mektubunuza mı?"

"*İnterviewer*'a yazacağım yazıya. Gazetemin adı bu."

"Evet, isterseniz yazın. Adıyla. İsabel'de mi kalacaksınız?"

Henrietta başını yükseltti; gözünü Kontes'e dikip bir süre sessizce bakarak, "Davet etmedi ki beni," dedi. "Geleceğimi kendisine yazdım, o da bir pansiyonda bana yer ayıracığı yanıtını verdi. Nedenini açıklamadı."

Kontes büyük bir ilgiyle dinliyordu. Anlamlı anlamlı, "Nedeni, kocasıdır," dedi.

"İsabel'in ayak diretmesi gerekir. Korkarım çok değişti İsabel. Değişeceğini kendisine söylemiştim."

Kontes, "Bunu duyduğuma üzüldüm; ben onun kendi bildiği gibi davranacağını umuyordum," dedi ve açık yüreklilikle ekledi, "Kardeşim sizden neden hoşlanmıyor ki?"

"Bilmiyorum; aldırdığım da yok. İstediği kadar sevmesin; herkesin beni sevmesini istemiyorum; bazı kimseler beni sevseydi, kendi gözümde küçülürdüm. Bir gazeteci epeyce insanı kendinden nefret ettirmezse, pek iyi bir şeyler yapabilmeyi umut etmemeli; gazeteci dediğiniz, çalışmalarının nasıl gittiğini ancak böyle anlar. Bir kadın için de aynı şey. Ama İsabel'den bunu beklemezdim."

"Sizden nefret mi ediyor; bunu mu demek istiyorsunuz?" diye sordu Kontes.

"Bilmiyorum; görmek istiyorum. Roma'ya bunun için gidiyorum işte."

Kontes haykırdı, "Aman tanrım; ne tatsız bir görev!"

"Bana yazdığı mektuplar eskisi gibi değil artık; bir değişiklik olduğu kolayca görülebiliyor. Eğer bildiğiniz bir şey varsa, nasıl davranacağıma karar verebilmem için, bunu önceden işitmek isterim."

Kontes alt dudağını ileri sarkıtıp ağır ağır omuz silkti. "Ben pek az şey biliyorum; Osmond'u çok az görüyor, hakkında çok az şey duyuyorum. Anlaşılan sizi sevmiyor, ama bana olan sevgisi de daha çok değil."

Henrietta düşünceli düşünceli, "Oysa siz kadın muhabir değilsiniz ki," dedi.

"Osmond'un elinde pek çok neden var. Gene de beni çağırdılar – evlerinde kalıyorum!" Kontes neredeyse şiddetli bir biçimde gülümsedi; sevinci, o an için Henrietta'nın düş kırıklığını hiçe sayıyor gibiydi.

Ancak, Henrietta duruma sakin bir biçimde yaklaşıyordu. "Beni davet etmiş olsalardı bile ben kalmazdım," dedi. "Yani, kalmazdım herhalde; karar vermek zorunda olmayışıma seviniyorum. Çok güç bir sorun olurdu benim için. İsabel'den uzak durmak istemez, ama evinin çatısı altında da mutlu olamazdım. Pansiyon benim için çok iyi olacak. Ancak, hepsi bu değil."

"Tam şu sıralarda Roma çok iyidir; her türlü seçkin insan var. Lord Warburton diye birini duydunuz mu hiç?"

"Duymak mı? Çok iyi tanırım kendisini. Onu çok seçkin sayıyor musunuz?"

"Ben tanımıyorum, ama son derece *grand seigneur* olduğunu söylüyorlar. Şu sırada İsabel'in gönlünü çelmeye çalışıyor."

"İsabel'in gönlünü çelmeye mi?"

Kontes umursamazca, "Öyle duydum; ayrıntıları bilmiyorum," dedi. "Ama İsabel için pek korkacak bir durum yok."

Henrietta, Kontes'e ciddi ciddi baktı; bir an konuşmadı; sonra birden sordu: "Siz Roma'ya ne zaman gideceksiniz?"

" Korkarım bir haftadan önce gidemem."

"Ben yarın gideceğim," dedi Henrietta. "Beklemesem daha iyi olacak sanıyorum."

"Aman tanrım, üzüldüm buna; birkaç elbise yaptırıyorum. İsabel'in müthiş gelen gideni oluyormuş. Ama orada görüşürüz; pansiyonunuza gelirim." Henrietta hâlâ oturuyordu – düşüncelere dalmıştı; Kontes ansızın haykırdı: "İyi de, benimle gitmezseniz yolculuğumuzu anlatamazsınız ki!"

Henrietta Stackpole bu sakıncadan etkilenmemiş gibiydi; o başka bir şey düşünüyordu ve düşüncesini söyledi. "Lord Waburton konusunda sizi pek anladığımdan emin değilim."

"Beni anlamak mı? Çok iyi bir adam demek istiyorum, hepsi bu."

Henrietta daha önce görülmemiş bir açıklıkla, "Evli bir kadının gönlünü çelmek sizce iyi bir şey mi?" diye sordu.

Kontes şaşkın gözlerle baktı, sonra sertçe bir kahkaha ile, "Bütün iyi erkekler yapar bunu, kesinlikle. Bir evlenin, göreceksiniz!" diye ekledi.

Henrietta, "Bunun düşüncesi bile evlenmemi engellemeye yeterdi benim," dedi. "Ben kendi kocamı isterdim; başkasının kocasına bakmazdım. Demek istediğiniz İsabel'in suçlu –suçlu–?" Kullanacağı sözcüğü seçmek için biraz durmuştu.

"İsabel'in suçlu olduğunu mu söylemek istiyorum, öyle mi? Hayır, hayır; umarım işler daha o kerteye gelmemiştir. Demek istediğim, Osmond çok can sıkıcıdır; Lord Warburton da, duyduğuma göre, evlerine sıkça gidiyormuş. Korkarım bu haber sizi çok kötü etkiledi."

"Hayır, kaygı duyuyorum, o kadar," dedi Henrietta.

"Bu söylediğiniz, İsabel'e pek övgü sayılmaz! Ona daha çok güvenmelisiniz," dedi Kontes ve çabucak ekledi, "Bakın, İçinizi rahat ettirecekse, Lord Warburton'dan uzaklaştırabilirim."

Henrietta yanıt olarak önce Kontes'e daha ciddi bir biçimde bakmakla yetindi. Bir süre sonra, "Beni anlamıyorsunuz," dedi. "Sizin sandığınız şeyi düşünmüyorum ben. İsabel için o bakımdan bir korkum yok. Ben onun mutsuz olmasından korkuyorum – Öğrenmek istediğim de işte bu."

Kontes birkaç kez başını iki yana salladı; sabırsız ve alaycı bir görünüşü vardı. "Olmayacak şey değil; ben kendi hesabıma, Osmond mutsuz mu, onu bilmek isterdim," dedi. Bayan Stackpole, Kontesi bir parça sıkmaya başlamıştı.

Henrietta, "İsabel gerçekten değiştiyse, temel neden bu olmalı," diye ekledi.

"Göreceksiniz; size söyleyecektir o," dedi Kontes.

"Ah, söylemeyebilir bana; korktuğum da bu ya!"

Kontes, "Osmond eskisi gibi kendini oyalayıp eğlenemiyorsa, sanırım mutsuz olduğunu anlayabilirim," diye karşılık verdi.

"Bu benim umurumda değil," dedi Henrietta.

"Ama benim çok umurumda! İsabel mutsuzsa, buna çok üzülürüm, ama elimden bir şey gelmez. Üzüntüsünü daha da artıracak bir şey anlatabilirim ona, ama avutabilecek bir şey söyleyemem. Neden gidip de Osmond'la evlendi sanki? Beni dinlese, kurtulabilirdi ondan. Ama eğer kardeşimin rahatını iyice kaçırdıysa, kendisini bağışlarım! Tutup onun ayaklarının altında çiğnenmeye razı olduysa, o zaman İsabel'e sanırım acımam bile. Ancak bunu pek olası görmüyorum. Ona güveniyorum, kendisi çok mutsuzsa, hiç değilse onu da mutsuz yapmıştır."

Henrietta kalktı; onun gözünde doğal olarak tüm bunlar pek tatsız beklentilerdi. Kendisi, Bay Osmond'u mutsuz görmek istemediğine içtenlikle inanıyordu; aslında kendisi için Bay Osmond, üstünde kafa yorup düşünülecek biri değildi. Genel olarak, zihni Henrietta'nın sandığından daha dar bir çevre içinde işleyen, ama bu dar alanda bile bayağılık edebilen Kontes, Henrietta'yı düş kırıklığına uğratmıştı. Kontes'in ders alması için, "Birbirlerini sevseler daha iyi," dedi.

"Sevemezler. Osmond kimseyi sevemez."

"Ben de böyle olduğunu tahmin etmiştim. Ama İsabel için korkumu daha da ağırlaştırıyor bu durum. Yarın kesinlikle yol çıkıyorum."

Kontes pek canlı bir gülümsemeyle, "Belli ki İsabel'i seven çok. Ona acımıyorum işte; bunu da açıkça söylüyorum," dedi.

Henrietta sanki boş umutlara kapılmamak ister gibi, "Belki de ona yardım edemem," diye konuşmayı sürdürdü.

Kontes, "Yardım etmek istemiş olursunuz, en azından; bu da bir şey," dedi; sonra birden ekledi, "Eminim ta Amerika'dan bunun için gelmişsinizdir."

Henrietta sakin bir sesle, "Evet, ona göz kulak olmak istedim," dedi.

Kontes, parlak küçük gözleri, istekle havayı koklar gibi duran burnu ve her ikisi de pembe pembe olmuş yanaklarıyla Henrietta'ya bakıyordu. "Ah, ne güzel – *c'est bien gentil*! Dostluk dedikleri şey de bu değil mi?"

"Ne dediklerini bilmiyorum. Gelsem iyi olur diye düşündüm ben."

"Ne mutlu İsabel'e – çok şanslı bir insan. Ayrıca, başka dostları da var," diye devam etti Kontes. Sonra ansızın, ateşli bir sesle konuşmaya başladı, "O benden daha şanslı! Ben de onun kadar mutsuzum – çok kötü bir kocam var; Osmond'dan çok daha kötü. Hiç dostum da yok. Var sanıyordum, ama hepsi yok oldu. Sizin ona yaptığınızı, kadın ya da erkek, hiç kimse benim için yapmazdı."

Henrietta duygulandı; Kontes'in ağzından dökülüveren bu acı sözlerde bir doğallık vardı. Bir an gözünü dikip ona baktı, sonra, "Bakın Kontes, sizin için ne isterseniz yapacağım. Bekleyip yola sizinle çıkarım," dedi.

Kontes çabucak değişen bir sesle, "Aldırmayın," diye karşılık verdi. "Gazetede beni anlatın yeter!"

Ancak, Henrietta oradan ayrılmadan önce, Roma yolculuğunu anlatırken uydurma bir şey yazamayacağını Kontes'e bildirmek zorunda kaldı. Henrietta Stackpole kesinlikle doğrucu bir muhabirdi. Kontes'in evinden çıkınca, Lung' Arno'ya, o sarı ırmağın kıyısında turistlerin çok iyi bildikleri, bir sıra üzerine dizili parlak yüzlü otellerin bulunduğu güneşli rıhtıma giden yola saptı. Floransa'nın sokaklarında yolunu bulmayı daha önce öğrenmişti (bu konularda kavrayışı pek çabuktu Henrietta'nın); bu yüzden, kararlı adımlarla, Santa Trinita köprüsüne açılan küçük meydandan döndü. Sola, Ponte Vecchio'ya doğru ilerledi ve bu güzel yapıya bakan otellerden birinin önünde durdu. Burada küçük bir cep defteri çıkardı, içinden bir kart ve kurşun kalem aldı, azıcık düşündükten sonra bir şeyler yazdı. Henrietta'nın omu-

zunun üstünden bakabilme ayrıcalığımız var bizim; bu ayrıcalığımızı kullanacak olursak, şu kısa soruyu okuyabiliriz: "Sizinle bu akşam çok önemli bir konuda birkaç dakika görüşebilir miyim?" Henrietta ertesi sabah Roma'ya hareket edeceğini de ekledi. Elindeki bu küçük belgeyle, o sırada kapı ağzındaki yerini almış bulunan görevliye yaklaştı ve Bay Goodwood'un odasında olup olmadığını sordu. Adam, tüm görevlilerin verdiği karşılığı vererek, yirmi dakika kadar önce çıktığını söyledi; bunun üzerine Henrietta kartını verdi ve döndüğünde bunu ona iletmesini istedi. Otelden ayrılıp rıhtım boyunca yürüyerek, Uffizi'nin süssüz kapısına vardı; oradan geçti ve az sonra ünlü resim galerisinin girişine ulaştı. İçeri girince, üst odalara çıkan yüksek merdiveni tırmandı. Bu odaların açıldığı, bir yanı camlı ve eski büstlerle süslü uzun koridor, parlak kış ışığı altında yanıp sönen mermer tabanıyla, göze uzayıp giden boş bir görünüm sunuyordu. Galeri çok soğuk bir yerdir; kış ortasında buraya haftalarca pek kimse uğramaz. Henrietta Stackpole, sanatsal güzellik arayışında, bize şimdiye kadarkinden daha hevesli gözükebilir, ama ne de olsa onun da çok beğendiği, hayranlık duyduğu birtakım şeyler vardı. Çok beğendiği şeylerden biri, Meryem Anayı bir saman yığınında yatan kutsal bebeğin önünde diz çökmüş, bebek neşeyle gülüp sesler çıkarırken, ellerini ona doğru kavuşturmuş gösteren küçük "Corregio" idi. Bu içten yakınlık sahnesine karşı Henrietta'nın özel bir hayranlığı vardı – dünyanın en güzel resmi olduğunu düşünüyordu onun. Bu kez New York'tan Roma'ya giderken Floransa'da yalnızca üç gün kalıyordu, gene de bu üç günü en sevdiği sanat yapıtını yeniden görmeye gitmeden geçirmemesi gerektiğini düşünmüştü. Henrietta'da her bakımdan büyük bir güzellik duygusu vardı; bu da zihinsel pek çok etkinlikte bulunmayı gerektiren bir şeydi. Resmin bulunduğu Tribune adlı odaya girmek üzereyken oradan bir adam çıktı; onu görünce Henrietta küçük bir çığlık attı; karşısında duran Caspar Goodwood'du.

"Biraz önce otelinize gittim. Size bir kart yazdım," dedi Henrietta.

Caspar Goodwood gerçekten öyle düşünüyormuş gibi, "Çok onur duydum," diye karşılık verdi.

"Sizi onurlandırmak için yapmadım bunu; daha önce de sizi görmeğe gelmiştim; bundan hoşlanmadığınızı biliyorum. Bir konuda biraz konuşmak için uğradım."

Goodwood bir an Henrietta'nın şapkasındaki tokaya baktı. Sonra, "Söyleyeceklerinizi dinlemekten sevinç duyarım," dedi.

"Benimle konuşmaktan hoşlanmıyorsunuz. Ama öyle olsun; eğlenesiniz diye konuşmuyorum. Gelip beni görmenizi rica eden bir not yazmıştım; ama burada karşılaştığımıza göre şimdi görüşebiliriz."

Caspar, "Çıkıyordum, ama kalırım elbet," dedi. Nazik, ama pek istekli değildi.

Ancak, Henrietta hiçbir zaman öyle şatafatlı sözler aramazdı; konuşmayı çok istediğinden, hangi koşullarla olursa olsun, kendisini dinleyecek diye ona karşı gönül borcu duyuyordu. Gene de önce, tüm resimleri görüp görmediğini sordu.

"Görmek istediğim her şeyi gördüm. Bir saattir buradayım."

Henrietta, "Benim Corregio'mu da gördünüz mü acaba? Özellikle ona bakmak amacıyla geldim ben," dedi; ağır adımlarla kendisine eşlik eden Caspar'la odaya girdi.

"Görmüşümdür herhalde, ama sizin olduğunu bilmiyordum. Resimler aklımda kalmıyor – özellikle o tür resimler," dedi Caspar. Henrietta en sevdiği resmi gösterince, Caspar kendisiyle Corregio hakkında mı konuşmak istediğini sordu.

"Hayır, uyumca daha zayıf bir şey hakkında!" dedi Henrietta. Bu pırıl pırıl küçük odada, bu görkemli sanat hazinesinde, onlardan başka kimse yoktu; Medici Venüs'ünün çevresinde bir bekçi dolaşıp duruyordu, o kadar. Henrietta, "Bana bir iyilikte bulunmanızı istiyorum," diye ekledi.

Caspar Goodwood kaşlarını biraz çattı, ama pek istekli görünmemekten dolayı herhangi bir tedirginlik belirtisi vermedi. Yüzü, önceden tanıdığımız dostumuz Caspar'dan çok daha yaşlı bir adamın yüzüydü. Fazlaca yüksek bir sesle, "Eminim ki, hoşlanmayacağım bir şeydir," dedi.

"Hayır, hoşunuza gideceğini sanmıyorum. Gidecek olsaydı, iyilik olmazdı zaten."

Caspar, sabırlı davrandığının bilincinde bir kimsenin sesiyle, "Eh, duyalım bakalım," dedi.

"Bana iyilikte bulunmanız için belli bir neden olmadığını söyleyebilirsiniz. Aslında ben bir tek neden biliyorum; o da şu: Bıraksanız, ben kendim size seve seve bir iyilikte bulunurdum." Henrietta'nın herhangi bir etkileme çabası taşımayan yumuşak, kesin sesi, son derece içtendi; dıştan pek sert gözükmekle birlikte, Caspar bu sesten duygulanmazlık edemedi. Ancak, duygulandığı zaman, bunu olağan yollardan belirtmezdi o; ne kızarır, ne bakışlarını kaçırır, ne de durumundan tedirgin görünürdü. Yalnızca, gözlerini daha dikkatle diker; sanki artan bir kararlılıkla düşünürdü. Bu yüzden Henrietta, yarattığı iyi etkiyi bilmeden ve kişisel çıkar gözetmeden sözlerine devam etti. "Şu anda gerçekten söyleyebilirim ki bunu söylemenin sırası gibi geliyor bana geçmişte sizi kızdırdıysam (kimi zaman kızdırdığım oldu sanırım), bunun nedeni, sizin de beni kızdırmanıza seve seve katlanacağını bildiğim içindi. Size sıkıntı vermişimdir – kuşkusuz. Ama ben de sizin için sıkıntıya girmeye hazırdım."

Goodwood durakladı. "Şu anda da sıkıntıya giriyorsunuz," dedi.

"Evet, giriyorum – bir parça. Roma'ya gitmeniz genelde iyi bir şey mi, bunu düşünmenizi istiyorum."

Goodwood açık açık, "Bunu söyleyeceğinizi tahmin etmiştim!" dedi.

"Bu konuyu düşündünüz, öyle mi?"

"Elbette, büyük bir dikkatle düşündüm. Her yönüyle. Yoksa kalkıp ta buralara kadar gelmezdim. Paris'te iki ay kalmamın nedeni buydu. Kafamda hep bu soruyu tartıyordum."

"Korkarım ki gönlünüzün dileği yönünde karar verdiniz siz. En iyisinin bu olduğuna karar verdiniz, çünkü sizi çok çeken bir şey vardı."

"Kimin için en iyisi demek istiyorsunuz?" diye sordu Goodwood.

"Önce kendiniz için. Sonra da İsabel Osmond."

"Ona bir yararı dokunmaz ki bunun! Sanmıyorum dokunsun."

"Peki, biraz zararı dokunmayacak mı? Asıl soru bu."

"Onun için ne önemi olabilir ki? Bayan Osmond'un hiçbir şeyi değilim ben. Ama bilmek istiyorsanız, söyleyim: Ben kendim gerçekten onu görmek istiyorum."

"Evet ve bunun için gidiyorsunuz."

"Elbette bunun için. Daha iyi bir neden olabilir miydi?"

"Bunun size ne yararı olacak? Bunu bilmek istiyorum ben," dedi Henrietta.

"İşte bunu size söyleyemem. Paris'te düşündüğüm konu da buydu."

"Bu sizi daha da mutsuz edecektir."

Goodwood pek sert bir biçimde, "Neden 'daha da' diyorsunuz?" diye sordu. "Mutsuz olduğumu da nereden çıkardınız?"

Henrietta biraz duralayarak, "Gözünüz başka hiç kimseyi görmüşe benzemiyor da," dedi.

Goodwood'un yüzü kıpkırmızı kesildi. "Gözümün neyi görüp neyi görmediğini nasıl bilebilirsiniz?" diye bağırdı. "Şu anda gözümde Roma'ya gitmekten başka bir şey yok."

Henrietta hüzünlü ama aydınlık bir yüzle sessiz sessiz ona baktı. Sonunda, "Ben size düşüncemi söylemek istedim, o kadar; zihnimden çıkmıyordu," dedi. "Biliyorum, bunun beni ilgilindiren bir şey olmadığını düşünüyorsunuz siz. Ancak, bu ilkeye göre gidersek, hiçbir şey, hiç kimseyi ilgilerdirmez."

"Çok naziksiniz; ilginiz için size minnet borçluyum," dedi Caspar Goodwood. "Roma'ya gideceğim ve Bayan Osmond'u incitecek bir şey de yapmayacağım."

"Belki incitmeyeceksiniz. Ama bir yardımınız olacak mı ona? Asıl sorun bu."

Caspar ağır ağır ve insanın içine işleyen bir bakışla, "Yardım gereken bir durum mu var?" diye sordu.

Henrietta, yanıt vermekten özenle kaçındı ve her zamanki kadar iyimser olmayan bir genelleme yaparak, "Çoğu kadın için her zaman yardıma gerek vardır," dedi. "Roma'ya giderseniz, umarım bencil biri gibi değil, gerçek bir dost gibi davranırsınız," diye ekledi ve dönüp resimlere bakmaya başladı.

Caspar Goodwood arkasından gitmedi; durup odada dolaş-

masını izledi; ama biraz sonra yeniden yanına yaklaşarak, "Siz burada onun hakkında bir şeyler işitmişsiniz," diyerek konuşmayı sürdürdü. "Ne duyduğunuzu bilmek isterim."

Henrietta, ömründe insanlara kaçamaklı yanıt vermiş değildi; bu kez böyle bir yanıt vermesi uygun olabilecekken, birkaç dakika düşündükten sonra, pek önemli olmayan bir konuda kuralını bozmamaya karar verdi. "Duydum, evet," dedi. "Ama Roma'ya gitmenizi istemediğim için, size söylemeyeceğim."

"Nasıl isterseniz. Gidip kendim görürüm," dedi Goodwood. Sonra, bu düşüncesine aykırı olarak, "Onun mutsuz olduğunu duydunuz siz!" diye ekledi.

"Ama bunu göremezsiniz!" dedi Henrietta.

"Umarım öyle olur. Ne zaman yola çıkıyorsunuz?"

"Yarın, akşam treniyle. Ya siz?"

Goodwood duraladı; Roma'ya Henrietta Stackpole ile birlikte gitmek istemiyordu. Onun Henrietta ile bir arada bulunmaya karşı gösterdiği isteksizlik, Gilbert Osmond'unkiyle aynı nitelikte değildi, ama o anda aynı ölçüde açıkça ortadaydı. Bu isteksizlik, Bayan Stackpole'un kusurlarına ilişkin bir eleştiri olmaktan çok, erdemlerine bir övgüydü. Caspar Goodwood, onu çok dikkate değer, çok akıllı buluyordu; kuramsal açıdan, üyesi bulunduğu sınıfa karşı da bir diyeceği yoktu. İlerici bir ülkede kadın muhabirler ona, düzenin doğal bir parçası gibi geliyor, yazılarını hiç okumadığı halde, toplumsal refaha bir şeyler kattıklarını sanıyordu. Ancak, işte onların bu seçkin konumları yüzündendir ki Caspar Goodwood, Bayan Stackpole'un her şeyi bildiğini sanmasını istemiyordu. Henrietta, kendisinin İsabel Osmond hakkında bir şeyler dinlemeye hep hazır olduğunu sanıyordu; Avrupa'ya ayak bastıktan altı ay sonra, Paris'te karşılaştıklarında bunu yapmış, daha sonra da her fırsatta aynı temelsiz varsayımı yinelemişti. Bayan Osmond'un sözünü hiç anmak istemiyordu Goodwood; hep onu düşündüğü yoktu; bundan kesinlikle emindi. Dünyanın en çekingen, başka insanlarla en az sıkı fıkı olabilen insanıydı ve bu meraklı kadın yazar elindeki feneri durmadan onun ruhunun sessiz karanlıklarına doğru tutuyordu. Kendisiyle bu denli ilgilensin istemiyordu Caspar; büyük bir

kabalık gibi görünse de, Henrietta'nın başından gitmesini bile istiyordu. Ancak, gene de o anda Caspar, aslında kendi huysuzluğunun Gilbert Osmond'unkinden ne ölçüde değişik olduğunu gösteren başka şeyler de düşünüyordu. Roma'ya hemen gitmek için can atıyordu; gece treniyle yalnız başına gidebilmeyi isterdi. Avrupa'nın, içinde bir yabancıyla, mengeneye sıkışmış gibi, saatlerce diz dize, burun buruna oturulan tren kompartmanlarından nefret ediyordu; insan çok geçmeden, pencereyi açmak isteğinin artırdığı bir öfkeyle, bu yabancı kimsenin varlığına karşı çıkıyordu; geceleri durum gündüzden daha kötü de olsa, gece treninde insan hiç değilse uyuyup Amerika'daki açık vagonların düşünü görebilirdi. Ancak, Bayan Stackpole sabah yola çıkarken, kendisi gece treniyle gidemezdi; korumasız bir kadına hakaret olurdu bu. Sabrının ötesinde bir bekleme süresini göze almadıkça, onun önden gitmesini beklemenin de bir yararı yoktu. Hemen ertesi gün yola çıkmak olmazdı. Henrietta Stackpole rahatsız ediyordu kendisini; ruhunu sıkıyordu; bütün günü bir Avrupa tren kompartmanında onunla geçirmek düşüncesi, bir sürü sinir bozucu şey akla getiriyordu. Gene de, tek başına yolculuk eden bir kadındı o ve böyle birine yardım için sıkıntıya girmek, Caspar'ın göreviydi. Bu konuda iki ayrı görüş olamazdı; pek açık bir gerekliliktı bu. Birkaç saniye son derece ciddi durdu, sonra, hiç yiğitlik gösterisine kaçmadan, ama apaçık bir sesle, "Yarın gidiyorsanız, size bir yardımım olabilir diye ben de gelirim elbet," dedi.

Henrietta hiç istifini bozmadan, "Elbette, Bay Goodwood, umarım!" dedi.

45

Daha önce, Ralph'ın Roma ziyareti birtakım nedenlerle uzayınca, kocasının bundan hoşlanmadığını İsabel'in bildiğini söylemiştim. Lord Warburton'dan içtenliğinin somut bir kanıtını vermesini istediği günün ertesinde, kuzeninin oteline giderken bu bilgi hep aklındaydı İsabel'in; başka zamanlarda olduğu gibi o sırada da, Osmond'un itirazının nereden kaynaklandığını görebiliyordu. Osmond, karısının hiçbir düşünce özgürlüğü olsun istemezdi; Ralph ise, İsabel'in çok iyi bildiği gibi, bir özgürlük havarisiydi. İsabel, Ralph'ı gidip görmek işte bunun için insanın içini açıyor, diye düşündü. Görüldüğü gibi, kocası hoşlanmadığı halde, İsabel gidip bir parça ferahlıyor ve bunu da temkinli bir biçimde yaptığını sanıyordu. O zamana kadar kocasının isteklerine taban tabana ters bir davranışta bulunmamıştı; kendisinin atanmış ve belgeli efendisiydi kocası; arada bir bu olguya kuşkulu boş gözlerle baktığı oluyordu. Ancak, bu düşünce zihnine ağır bir yük gibi yerleşti; evliliğin tüm geleneksel ahlâk kuralları ile kutsal saydığı şeyler aklından hiç çıkmıyordu. Bunlara aykırı davranmak düşüncesi içini korkuyla olduğu kadar, utançla da dolduruyordu, çünkü, kocasının niyetlerinin aynı ölçüde cömert olduğuna kesinlikle inandığı için, kendini ona verirken, evliliğin bu koşulunu gözardı etmişti. İsabel gene de, ciddi bir biçimde sunmuş bulunduğu bir şeyi geri almak zorunda kalacağı günün hızla yaklaştığını görüyordu sanki. Böyle bir geri alma töreni korkunç ve çok çirkin olacaktı; bu arada, gözlerini kapayıp bunu görmemeye çalışıyordu. Osmond, konuyu önce kendisi açarak yardımda bulunmak için parmağını bile oynatmayacaktı; sonuna kadar bu

yükü İsabel'in sırtına vuracaktı o. Ralph'ı görmesini henüz açık açık yasaklamış değildi; ama eğer Ralph çok geçmeden oradan ayrılmazsa, yasağın geleceğinden kuşkusu yoktu İsabel'in. Zavallı Ralph nasıl yola çıkabilirdi ki? Havalar hâlâ buna izin vermiyordu. Kocasının onun gitmesini neden istediğini çok iyi anlayabiliyordu; hakça söylemek gerekirse, karısının kuzeniyle birlikte olmasından nasıl hoşlanabilirdi ki. Ralph, Gilbert Osmond'a karşı tek bir söz etmiyordu, ama Osmond'un öfkeli ve sessiz itirazı gene de temelden yoksun değildi. Osmond kesin olarak araya girecek olursa, yetkisini ileri sürecek olursa, o zaman İsabel bir karar vermek zorunda kalacak, bu da kolay olmayacaktı. Dediğim gibi, bu olasılık daha şimdiden genç kadının yüreğini çarptırıyor, yanaklarını ateş gibi yakıyordu; öyle anlar oluyordu ki, kocasıyla arası açıkça bozulmasın diye, tehlikeli bile olsa, için için Ralph'ın yola çıkmasını istediğini seziyordu. İçindeki bu duyguları yakaladığında, kendine pısırık ve korkak demenin de bir yararı olmuyordu. Ralph'ı daha az sevdiğinden değildi bu, ama İsabel'e, yaşamının en ciddi eylemini –tek kutsal eylemini– yadsımamak uğruna, neredeyse her şeye katlanabilirim gibi geliyordu. Bu durum sanki tüm geleceği çirkinleştiriyordu. Osmond'la arası bir kez açıldı mı, sonsuza kadar açılmış olacaktı; isteklerinin birbiriyle uzlaşmadığını açıkça itiraf etmek, tüm çabalarının başarısızlığını kabul etmek anlamına gelecekti. Aralarında bağışlama, uzlaşma, her şeyi kolayca unutma, yeniden biçimsel bir düzenlemede bulunma, söz konusu olamazdı. Başta yapmak istedikleri yalnız tek bir şey vardı, ama bu tek şey son derece güzel bir şey olacaktı. Bunu bir elden kaçırdılar mı, yerine hiçbir şey konamazdı; hiçbir şey bu başarının yerini tutamazdı. Şimdilik İsabel Hôtel de Paris'ye ancak uygunsuz düşmeyecek kadar sık gidiyordu; uygunluğun ölçüsü, neyin zevksizlik sayılacağına bağlıydı, bu da hangi davranışın ahlâka uygun olduğu sorununun ciddi bir biçimde değerlendirilmesi gerektiğini kanıtlıyordu. İsabel bugün bu ölçüyü uygulamakta özellikle gevşek davranmıştı, çünkü genel olarak Ralph'ı yalnızlık içinde ölüme terk edememenin yanı sıra, ona soracak önemli bir sorusu vardı. Aslında bu soru kendisini olduğu kadar Gilbert'i de ilgilindiriyordu.

Hemen konuşmak istediği konuya girdi. "Bir soruma yanıt vermeni istiyorum senden. Lord Warburton hakkında."

Ralph, sıska bacaklarını her zamankinden daha çok ileri uzattığı koltuğundan, "Ne soracağını tahmin ediyorum sanırım," diye karşılık verdi.

"Büyük bir olasılıkla ediyorsundur. Öyleyse lütfen yanıt ver."

"İyi de, yanıt verebilirim demedim ki."

"Ona çok yakınsın sen," dedi İsabel, "Bir hayli gözlemlemişsindir."

"Çok doğru. Ama bir düşünsene, olduğundan ne kadar başka görünüyordur!"

"Neden başka görünmeye çalışsın? Böyle bir kimse değildir ki o."

Ralph içinden eğleniyormuş gibi bir havayla, "Ama unutma ki, ortada değişik bir durum var," dedi.

"Bir dereceye kadar – evet. Ama gerçekten aşık mı Lord Warburton?"

"Bence, sırıl sıklam. Bu kadarını anlıyorum."

İsabel biraz kuru bir sesle, "Ya!" dedi.

Ralph, sanki ılımlı neşesine gizem karışmış gibi, İsabel'e baktı. "Düş kırıklığına uğramışsın gibi söylüyorsun bunu."

İsabel eldivenlerini düzelterek ve düzelttiği eldivenlere düşünceli düşünceli bakarak, ayağa kalktı. "Aslında beni ilgilendirmez."

Teyzesinin oğlu, "Çok metinsin," dedi. Sonra hemen arkasından, "Neden söz ettiğini sorabilir miyim?" diye ekledi.

İsabel bakakaldı. "Biliyorsun sanıyordum. Lord Warburton bana tutmuş Pansy'yle evlenmek istediğini söylüyor. Bunu sana daha önce söylemiştim, ama yorum alamamıştım. Belki bu sabah bir yorumda bulunmayı göze alabilirsin. Onun Pansy'yi gerçekten sevdiğine inanıyor musun sen?"

Ralph çok kesin bir sesle, "Pansy'yi mi? Yok canım!" dedi.

"Ama az önce seviyor demiştin."

Ralph bir an bekledi. "Ben sizi sevdiğini söyledim, Bayan Osmond."

İsabel kaygılı bir biçimde başını salladı. "Ama bu saçma bir şey," dedi.

"Elbette saçma. Ama saçmalık Warburton'da, bende değil."

"Pek tatsız bir şey olur bu." İsabel pek kurnazca konuştuğunu sanıyordu.

Ralph, "Aslında sana söylemem gerekiyor. Benimle konuşurken kabul etmedi bunu," diye ekledi.

"İkiniz de ne kadar iyisiniz; demek bunu aranızda konuştunuz! Pansy'ye aşık olduğunu da söyledi mi sana?"

"Ondan çok iyi söz etti – pek dikkatli bir dille konuştu. Bana onun Lockleigh malikhanesine pek yaraşacağını düşündüğünü elbette söyledi."

"Gerçekten öyle mi düşünüyor?"

"Warburton'un gerçekten ne düşündüğü – bilinir mi?"

İsabel yeniden eldivenlerini düzeltmeye koyuldu; üzerlerine dilediği gibi eğilebileceği uzun bol eldivenlerdi bunlar. Ancak, çok geçmeden gözlerini kaldırdı, sonra birden tutku dolu bir sesle, "Ah, Ralph bana hiç yardım etmiyorsun!" dedi.

Yardım gerektiğine ilk kez değiniyordu İsabel; sözlerindeki sertlik teyzesinin oğlunu sarsmıştı. Ralph, rahatlama, acıma, sevgi dile getiren bir şeyler mırıldandı uzun uzun; İsabel'le aralarındaki uçurum sonunda aşılmış gibi geldi ona. Biraz sonra sesini yükselterek, "Ne kadar mutsuz olmalısın sen!" demesi işte bundandı.

Ralph konuşur konuşmaz, İsabel kendini yeniden topladı ve onu duymamış gibi yaptı. Hızla gülerek, "Bana yardımcı olmandan söz ederken, çok saçmaladım." dedi. "Bir düşünsene, kendi özel sıkıntılarımla seni rahatsız ediyorum! Durum çok açık; Lord Warburton kendi başının çaresine bakmak zorunda. Evlenebilsin diye, ona sonuna kadar yardım edemem ben."

"Lord Warburton'un kolayca başarılı olması gerekir."

İsabel ne diyeceğini düşündü. "Evet – ama şimdiye kadar her zaman başarılı olmadı," dedi.

"Çok doğru. Ama biliyorsun ki, bu durum beni hep şaşırtmıştır. Pansy Osmond da bizi şaşırtabilir mi dersin?"

"Şaşırtıcı hareket Lord Warburton'dan gelecektir daha çok. Ancak, sonunda bu işin peşini bırakacak gibi geliyor bana."

"Onursuzca hiçbir şey yapmaz o," dedi Ralph.

"Bunu çok iyi biliyorum. Lord Warburton için, çocuğun peşini bırakmaktan daha onurlu bir davranış olamaz. Pansy başka birini seviyor; ondan cayması için tutup rüşvet olarak göz kamaştırıcı tekliflerde bulunmak acımasızlıktır."

"Öteki kişiye karşı acımasızlık belki – kızın sevdiği kişiye karşı. Ama Warburton buna aldırmak zorunda değil ki."

"Hayır, kıza karşı acımasızlık," dedi İsabel. "Aklı çelinir de zavallı Edward Rosier'i bırakırsa, Pansy çok mutsuz olur. Bu düşünce seni eğlendiriyor anlaşılan; Rosier'e sen aşık değilsin ya. Rosier'in değerli yanı –Pansy için– Pansy'ye aşık olması. Lord Warburton'un kendisine aşık olmadığını bir bakışta görebilir o."

"Evlenseler, Warburton ona çok iyi davranırdı," dedi Ralph.

"Şimdi de iyi davranıyor. Ama neyse ki ona huzurunu kaçıracak bir şey söylemedi daha. Yarın gelip Pansy'ye veda edebilir; bunun da uygunsuz hiçbir yanı olmazdı."

"Kocan nasıl karşılardı bunu?"

"Hiç hoşlanmazdı; belki hoşlanmamakta da haklı olurdu. Ancak, Osmond merakını kendi gidermek zorunda."

Ralph biraz çekinerek, "Bunun için seni mi görevlendirdi yoksa?" diye sordu.

"Lord Warburton'un eski bir dostu olarak Gilbert'den daha eski bir dostu olarak yani onun niyetinin ne olduğuyla ilgilenmem doğal."

"Niyetini engellemek için mi, demek istiyorsun?"

İsabel kaşlarını biraz çatarak durakladı. "Anlayayım bakalım. Sen onun davasını mı savunuyorsun?"

Ralp gülümseyerek," Hiç de değil. Warburton senin üvey kızının kocası olmazsa, ben buna çok sevinirim! Aranızda çok garip bir ilişki olurdu bu!" dedi. "Yalnız kocan senin Warburton'u yeterince zorlamadığını düşünecek diye kaygılanıyorum ben."

İsabel kendinin de Ralph gibi gülümseyebildiğini gördü. Önemsemez bir tavırla, "O beni iyi tanır; Warburton'u zorlamamı beklemeyecek kadar iyi. Kendisi de zorlamaya niyetli değil sanırım. Davranışımın haklılığını savunamamak gibi bir korkum yok benim!" dedi.

İsabel'in yüzündeki maske biran için düşmüş, ama o, maskesini yeniden takmıştı. Düş kırıklığına uğratmıştı Ralph. Teyzesinin kızının doğal yüzünü görmüştü ve bu yüze iyice bakmaya can atıyordu. İsabel'in kocasından yakındığını görmek için –Lord Warburton elden kaçarsa, Osmond'un bundan kendisini sorumlu tutacağını söylediğini işitmek için– neredeyse vahşi bir istek duyuyordu. Ralph gerçek durumun bu olduğundan emindi; sezgisiyle, böyle bir olay karşısında Osmond'un öfkesinin nasıl bir biçimde ortaya çıkacağını önceden biliyordu. En bayağı, en acımasız biçimde olabilirdi bu öfke ancak. İsabel'i bu konuda uyarmak – hiç değilse onun adına kocasını nasıl yargıladığını, gerçeği nasıl bildiğini ona anlatmak isterdi. İsabel'in her şeyi daha iyi bilmesinin pek önemi yoktu; Ralph'ın, aldanmamış olduğunu İsabel'e göstermek için duyduğu büyük istek, ondan çok kendi gönül rahatlığı içindi. İsabel, Osmond'u ele versin diye durmadan uğraşıyordu; bunu yaparken acımasız, duygusuz, neredeyse onursuz davranıyormuş gibi bir duyguya kapıldı. Ama bunun pek önemi yoktu, çünkü hiçbir sonuç elde edemiyordu. Öyleyse İsabel neden kendisine gelmişti – aralarındaki sözsüz andlaşmayı bozması için neden ona neredeyse bir fırsat vermek ister gibi davranmıştı? Yanıt verme özgürlüğü tanımayacaktı da, neden kendisinden akıl soruyordu? Eğer baş etkenin sözü edilmeyecekse, İsabel'in kendisinin alaylı bir dille aile sıkıntılarım dediği şeyleri aralarında nasıl konuşabilirlerdi ki? Bu çelişkilerin varlığı bile İsabel'in çektiği sıkıntının bir göstergesiydi; Ralph'ın göz önünde bulunduracağı tek şey, onun biraz önceki yardım çağrısıydı. Birkaç saniye sonra, "Gene de, aranızda anlaşmazlık çıkacak," dedi. İsabel sanki bir şey anlamamış gibi durup karşılık vermeyince, "Çok ayrı düşünceler taşıdığınızı göreceksiniz," diye ekledi.

İsabel, "Bu en iyi anlaşan çiftler arasında bile kolayca olabilir!" dedi. Şemsiyesini aldı; Ralph onun tedirgin olduğunu, kendisinin söyleyebileceği bir şeyden korktuğunu görüyordu. İsabel, "Ancak, bu konuda pek kavga çıkamaz, çünkü neredeyse tümüyle onu ilgilendiriyor, onun çıkarlarını ilgilendiriyor bu iş. Bu da çok doğal. Ne de olsa Pansy onun kızı – benim değil," diye ekledi. Ve Ralph'a hoşça kal demek için elini uzattı.

Ralph içinden bir karar verdi; her şeyi bildiğini İsabel'e anlatmadan İsabel oradan gitmemeliydi: Anlaşılan, kaçırılmayacak büyük bir fırsattı bu. İsabel'in uzattığı eli tutarken, "Bu çıkarlar ona ne dedirtecektir biliyor musun?" diye sordu. İsabel pek kuru – ama cesaret kırıcı olmayan bir biçimde başını sallayınca, devam etti. "Kıskançlıktan, senin gerekli çabayı göstermediğini söyletecektir." Bir an durdu; İsabel'in yüzü Ralph'ı korkutmuştu.

"Kıskançlıktan mı?"

"Evet, kızını kıskandığın için."

İsabel kıpkırmızı kesildi; başını arkaya atarak, Ralph'ın daha önce onun ağzından duymadığı bir sesle, "Çok acımasızsın," dedi.

"Bana karşı içten ol, o zaman anlarsın," dedi Ralph.

Ancak, İsabel karşılık vermedi; yalnızca elini onu hâlâ tutmaya çalışan Ralph'ın ellerinden çekti, hızla odadan çıktı. Pansy ile konuşmaya karar verdi; aynı gün bir fırsat bulup akşam yemeğinden önce odasına gitti. Pansy yemek için giyinmiş durumdaydı; her şeyde vaktinden önce davranırdı: Bu da, onun sabrının güzelliğini, oturup bir şey beklerken gösterdiği zarif sessizliği ortaya koyan bir örnekti sanki. Şu sırada güzel giysileri içinde, yatak odasındaki ateşin başında oturuyordu; giyinip süslenmesi bitince, çocukluğundan edindiği, şimdi ise her zamankinden daha büyük bir dikkatle gözettiği tutumluluk alışkanlığıyla, mumlarını söndürmüştü; bu yüzden odayı yalnızca şöminede yanan birkaç kütük aydınlatıyordu. Palazzo Roccanera'daki odalar sayıca çok olduğu kadar büyüktü de; Pansy'nin genç kızlık barınağı, bol kirişli koyu renk tavanı olan koskoca bir odaydı. Odanın mini mini hanımı ortada, insandan küçük bir nokta gibiydi; İsabel'i karşılamak için çabucak ayağa kalkarken gösterdiği çekingen içtenlik, üvey annenin dikkatini her zamankinden daha çok çekti. İsabel güç bir görevle karşı karşıyaydı – yapılacak şey, bunu elden geldiğince dallandırıp budaklandırmadan yerine getirmekti. Öfke ve burukluk içinde olduğunu seziyordu ama bunu dışa vurmamak yolunda kendini uyardı. Aşırı derecede kaygılı ya da hiç değilse aşırı derecede sert görünmekten bile korkuyordu; genç kızın telaşlanmasına neden olmaktan korkuyordu. Ancak Pansy, İsabel'in odasına

aşağı yukarı günah çıkartan bir papaz işleviyle geldiğini sezmiş gibiydi; çünkü oturduğu iskemleyi biraz daha ateşe doğru çektikten, İsabel de bu iskemlede yerini aldıktan sonra, gelip onun önünde bir minderin üstünde diz çöktü, başını kaldırdı, birbirine kavuşturduğu ellerini üvey annesinin dizlerine dayadı. İsabel'in yapmak istediği şey, sürekli Lord Warburton'u düşünmediğini Pansy'nin kendi ağzından işitmekti; bundan emin olmaya can atıyor, ama böyle bir güvenceyi elde etmek için genç kızı konuşturmak hakkını kendinde görmüyordu. Kızın babası duysa, bunu kötü bir ihanet sayardı; gerçekten de İsabel biliyordu ki Pansy, Lord Warburton'a cesaret vermek yolunda en küçük bir eğilim gösterirse, kendisine düşen görev dilini tutmak olacaktı. Akıl veriyor durumuna düşmeden sorular sormak güçtü; Pansy'nin o güne kadar İsabel'ce bilinenden bile daha kusursuz olan o büyük saflığı, en üstünkörü sorgulamada bile biraz paylama etkisi yaratıyordu. Pansy, ateşin belli belirsiz aydınlığında hafif hafif parlayan güzel giysileri içinde, yarı yalvarır, yarı boyun eğer gibi kavuşturduğu elleri ve durumun tüm ciddiliğini taşıyan yukarı kalkık, bir noktaya dikilmiş yumuşak gözleriyle, İsabel'e, tanrılara sunulmak için süslenmiş, yazgısından kaçınma umudu bile pek beslemeyen kurbanlık küçük bir çocuk gibi göründü. İsabel, Pansy'ye, evlenmesi konusunda olup bitenler hakkında, daha önce kendisiyle konuşmadığını, ama suskunluğunun ilgisizlikten ya da bilgi yokluğundan kaynaklanmadığını, yalnızca onu özgür bırakmak istediğini söyleyince, genç kız öne doğru eğildi, yüzünü kaldırıp gitgide yaklaştırdı, derin bir özlem dile getirdiği anlaşılan kısa birtakım sözler mırıldanarak, İsabel'in konuşmasını çok istediğini söyledi ve şu anda da kendisine yol göstermesini rica etti.

İsabel, "Sana benim yol göstermem güç," diye karşılık verdi. "Böyle bir şeyi nasıl üstüme alabilirim bilmem. Babanın görevi bu; öğüt için ona gitmeli ve her şeyden önemlisi, onun dediklerini yapmalısın."

Bunu işitince Pansy önüne baktı; bir an sesini çıkarmadı. Sonra, "Sanırım duymak istediğim, babamınkilerden çok sizin öğütleriniz," dedi.

İsabel soğuk bir sesle, "Öyle olmamalı," dedi. "Ben seni çok seviyorum, ama baban daha çok sever."

Pansy çok mantıklı bir şey söylüyormuş havasıyla, "Beni sevdiğiniz için değil – kadın olduğunuz için," dedi. "Bir kadın, bir genç kıza bir erkekten daha iyi öğütte bulunabilir."

"Öyleyse ben sana, babanın isteklerine en büyük saygıyı göstermeni öğütlerim."

Çocuk, "Evet," diye atıldı. "Öyle yapmam gerekiyor."

İsabel devam etti. "Ama şimdi seninle evlenme konusunu konuşuyorsam, bunu senin için değil, kendim için yapıyorum. Beklentilerini, isteklerini senden öğrenmeye çalışıyorsam, bu yalnızca ona göre hareket edebilmem için."

Pansy bakakaldı, sonra büyük bir hızla, "Her istediğimi yapacak mısınız?" diye sordu.

"Evet ama, önce bunların ne olduğunu bilmem gerekir."

Pansy hemen, dünyada tek istediği şeyin Bay Rosier ile evlenmek olduğunu söyledi. Edward Rosier kendisiyle evlenmek istemiş, kendisi de, babam izin verirse, evleniriz demişti. Şimdi babası izin vermiyordu.

"Peki, öyleyse bu iş olamayacak," diye kestirip attı İsabel.

Pansy içini çekmeden, duru küçük yüzünde aynı aşırı dikkatle, "Evet, olamayacak,"dedi

İsabel, "Öyleyse başka bir şey düşünmelisin," diye ekledi; ama bunun üzerine Pansy içini çekti, bu güç işi yapmaya çalıştığını, ancak hiç başarılı olamadığını söyledi. Belli belirsiz bir gülümsemeyle, "Sizi düşüneni düşünüyorsunuz siz de," dedi. "Bay Rosier'in beni düşündüğünü biliyorum."

İsabel büyüklük taslayarak, "Düşünmemesi gerekir," dedi. "Baban açıkça kendisinden istedi bunu."

"Elinden gelmiyor, benim kendisini düşündüğümü biliyor çünkü."

"Sen de düşünmemelisin. Onun düşünmesi için birtakım gerekçeler var belki, ama senin tek bir gerekçen yok."

Genç kız sanki Meryem Ana'ya dua ediyormuş gibi, "Keşke arayıp bir tane siz bulsanız," diye haykırdı.

Meryem Ana ender bir soğuklukla, "Böyle bir şeye kalkış-

mak bile istemem," dedi. "Başka birinin seni düşündüğünü bilsen, sen de onu düşünür müydün?"

"Hiç kimse beni Bay Rosier'in düşündüğü gibi düşünemez; hiç kimsenin hakkı yok buna."

İsabel ikiyüzlülük ederek, "Evet, ama Bay Rosier'in hakkını tanımıyorum ki ben," diye bağırdı.

Anlaşılan Pansy çok şaşırmıştı, yalnızca gözlerini dikip üvey annesine baktı; bundan yararlanan İsabel de, babasına karşı gelmenin kötü sonuçlarını anlatmaya başladı. Bunun üzerine Pansy, üvey annesinin sözünü kesip, babasının sözünden kesinlikle çıkmayacağını, onun gönlü olmadan asla evlenmeyeceğini söyledi. Ve son derece sakin, son derece yalın bir sesle, Bay Rosier ile evlenmese bile, hiçbir zaman onu aklından çıkarmayacağını bildirdi. Sonsuza kadar evlenmemekdüşüncesini benimsemiş gibiydi; ama İsabel, içinden bunun ne anlama geldiğini Pansy'nin bilmediğini düşünmekte özgürdü elbette. Genç kız son derece içtendi; sevgilisinden vaz geçmeye hazırdı. Bu, başka bir adım atmaya hazırlık olarak, önemli bir adım gibi görünebilirdi belki; ama anlaşılan Pansy'yi başka bir adım atmaya yöneltmiş değildi. Babasına karşı içinde öfke duymuyordu; yüreğinde hiç öfke yoktu onun; Edward Rosier'e olan tatlı bağlılık duygusu ile, eğer evlenmeden kalırsa, ona olan bağlılığını, onunla evlenerek gösterebileceğinden bile daha iyi kanıtlayabileceği yolunda tuhaf, çok güzel bir duygu vardı, o kadar.

"Baban senin daha iyi bir evlilik yapmanı istiyor," dedi İsabel. "Edward Rosier'in geliri hiç büyük değil."

"Nasıl daha iyi yani – eğer bu kadarı bana yeterliyse? Benim de pek fazla param yok zaten; neden büyük bir gelir arayayım ki?"

İsabel, "Paranın az olması, daha çoğunu aramak için bir nedendir," dedi ve odanın alaca karanlık olduğuna şükretti; yüzünde korkunç biçimde içtensizlik varmış gibi geldi kendisine. Bunu Osmond için yapıyordu; insan Osmond için böyle şeyler yapmak zorunda kalıyordu işte! İsabel, Pansy'nin kendi gözlerine diktiği ciddi gözleri karşısında neredeyse suçluluk duyuyor; genç kızın tercihini çok hafife aldığını düşünüp utanıyordu.

Pansy yumuşak bir sesle, "Siz ne yapmamı isterdiniz benim?"diye sordu.

Korkunç bir soruydu bu; İsabel korkakça bir belirsizliğe sığınarak, "Babanı çok sevindirebilmek senin elinde; bunu aklından çıkarmamanı istiyorum,"dedi.

"O bana evlen derse, başka biriyle evleneyim, bunu mu demek istiyorsunuz?"

İsabel'in vereceği karşılık, bir süre beklemesine neden oldu; sonra, sanki Pansy'nin dikkatinin yarattığı sessizlikte, kendi ağzından şu yanıtın çıktığını duydu: "Evet– başka biriyle evlenmeni."

Çocuğun gözleri daha keskinleşmişti; İsabel'e içtenliğinden kuşkulanıyormuş gibi geldi; yavaş yavaş minderinden kalkması, bu izlenimi güçlendiriyordu. Küçük elleri çözülmüş olarak bir an orada durdu, sonra titreyen bir sesle, "Umarım hiç isteyenim olmaz!" dedi.

"Böyle bir şey bir süredir söz konusu. Seni istemeye hazır bekleyen bir başkası var."

"Hazır biri olabileceğini sanmıyorum," dedi Pansy.

"Anlaşılan hazır – kesin kararını verse, başarılı olabilir."

"Kesin kararını verse mi? Hazır değil öyleyse!"

İsabel bu yanıtı çok zekice buldu; kendisi de ayağa kalktı, kısa bir süre ateşe bakarak durdu. Sonra, "Lord Warburton seninle çok ilgileniyor," diyerek söze yeniden başladı. "Ondan söz ettiğimi biliyorsun elbet." Beklediğinin tersine, İsabel neredeyse kendini savunmak durumuna düştüğünü gördü; bu yüzden Lord Warburton hakkında önce amaçladığından daha dolaysız bir biçimde söz etmeye başlamıştı.

"Bana karşı çok iyi davranıyor o, kendisini çok seviyorum. Ama evlenme teklifinde bulunacak demek istiyorsanız, bence yanılıyorsunuz."

"Belki yanılıyorum. Ama baban son derece sevinirdi buna."

Pansy küçük, bilgece bir gülümsemeyle başını salladı. "Lord Warburton sadece babamı sevindirmek için benimle evlenmek istemez."

İsabel kurulu gibi, "Baban senin onu biraz yüreklendirmeni istiyor," diye devam etti.

"Ona nasıl yüreklendirebilirim ki ben?"

"Bilmiyorum. Bunu sana baban söylesin."

Pansy bir an sesini çıkarmadı; elinde parlak bir güvence varmış gibi gülümsemeye devam etti, o kadar. Sonunda kesin bir sesle, "Ortada hiçbir tehlike yok – hiçbir tehlike!" dedi.

Bunu söyleyiş biçiminde bir inanç, inanışında da bir mutluluk vardı; bu da İsabel'i sıkıntılı bir duruma sokmuştu. Sanki dürüst olmamakla suçlanıyordu ve bu düşünce çok çirkindi. Kendine olan saygısını onarmak için, Lord Warburton'un böyle bir tehlikenin varlığından kendisine söz ettiğini söylemek üzereydi, ama söylemedi; yalnızca –sıkıntı içinde, hedefi bulmayan bir biçimde– Lord Warburton'un gerçekten son derece iyi, son derece dostça davrandığını söylemekle yetindi.

Pansy, "Evet, çok iyi davrandı; işte ben de bunun için seviyorum onu," diye karşılık verdi.

"Öyleyse neden ortada bu kadar büyük bir güçlük var?"

"Ben başından beri, onun benim kendisini –ne yapmam gerekiyor demiştiniz?– ha, yüreklendirmek istemediğimi bildiğinden emindim. Evlenmek istemediğimi biliyor o; ayrıca bu yüzden benim de, kendisinin başıma dert olmayacağını bilmemi istiyor. Onun iyiliğinin anlamı bu işte. Sanki bana şöyle diyordu: 'Seni çok beğeniyorum, ama bunu duymaktan hoşlanmıyorsan bir daha hiç söylemem.' Bence bu çok iyi, çok soyluca bir şey." Pansy artan bir inançla ekledi. "Birbirimize söylediğimizin hepsi bu kadar. Ve sonra, beni seviyor falan da değil. Hayır, hayır, ortada hiçbir tehlike yok."

İsabel bu küçük uysal kızın sahip olduğu derin algılama gücü karşısında şaşırdı; Pansy'nin bilgeliğinden korkmuştu sanki – bu bilgelik karşısında neredeyse geri adım atmaya başladı. Çekine çekine, "Bunu babana söylemen gerek," dedi.

Pansy hiç çekinmeden, "Bence söylemesem daha iyi," diye karşılık verdi.

"Asılsız umutlara kapılmasına yol açmamalısın onun."

Küçük kız apaçık bir zihinle, "Belki; ama umuda kapılması benim işime gelir. Lord Warburton'un sizin dediğiniz gibi bir amacı olduğuna inandığı sürece, babam bir başkasını önüme sürmez. Bu da benim işime yarar," dedi.

Pansy'nin zihin açıklığında, üvey annesine uzun bir soluk

aldıran bir parlaklık vardı. İsabel'i ağır bir sorumluluktan kurtarıyordu bu. Pansy'nin kendi kafası yeterince aydınlıktı ve İsabel için için, tam şu sırada kendi küçük birikiminden bir başkasına ayırabilecek bir ışığın olmadığını sezinliyordu. Ancak gene de, Osmond'dan yana olması, kızıyla ilgili işlerde dürüst davranması gerektiği düşüncesi aklından bir türlü çıkmıyordu. Bu duygunun etkisiyle, gitmeden önce bir başka düşünce daha ortaya attı – böylece kendini elinden gelen her şeyi yapmış sayabilirdi. "Baban senin soylu biriyle evlenmek isteyeceğine kesin gözüyle bakıyor."

Pansy İsabel'in geçmesi için perdeyi çekmiş, kapı ağzında duruyordu. Çok ciddi, düşünceli bir sesle, "Bence Bay Rosier soylu birine benziyor!" dedi.

46

Lord Warburton birkaç gün Bayan Osmond'un konuk odasında görülmedi; kocasının ondan bir mektup aldığından hiç söz etmeyişi, İsabel'in gözünden kaçmış olamazdı. Ayrıca, Osmond'un bir beklenti içinde bulunduğunu, belli etmekten pek hoşlanmasa bile, bu seçkin dostlarının kendisini fazla beklettiği düşüncesinde olduğunu da görmemiş olamazdı. Dördüncü günün sonunda Osmond, Warburton'un ortada görünmeyişi konusuna değindi.

"Warburton'a ne oldu? İnsana, faturası elinde kapıya dayanmış bir esnaf gibi davranarak, ne demek istiyor yani?"

İsabel, "Bildiğim bir şey yok," dedi. "Kendisini geçen cuma Almanların balosunda gördüm. Sana mektup yazmak istediğini söyledi."

"Mektup yazmadı bana."

"Senden ses çıkmayınca, ben de öyle tahmin ettim."

Osmond anlayışlı bir biçimde, "Garip bir adam," dedi. İsabel karşılık vermeyince de, acaba sayın Lord'un bir mektup kaleme alması beş gün mü sürüyor, diye sordu. "Sözcükleri o kadar güç mü yazıyor?"

İsabel, "Bilmiyorum," diye karşılık vermek zorunda kaldı. "Ben ondan hiç mektup almadım."

"Hiç mektup almadın mı ondan? Bir zamanlar yakın dostlar olarak mektuplaştığınızı sanıyordum."

İsabel karşılık olarak bunun doğru olmadığını söyledi ve konuşmayı kesti. Ancak, ertesi gün öğleden sonra geç bir vakitte salona girince, kocası konuyu yeniden açtı.

"Lord Warburton mektup yazacağını söylediği zaman, sen ne dedin ona?" diye sordu.

İsabel durakladı. "Sanırım unutmamasını söylemiştim."

"Öyle bir tehlike olduğuna inanıyor muydun?"

"Senin de dediğin gibi, garip bir adamdır o."

"Anlaşılan unuttu. Sen anımsatıver lütfen."

İsabel, "Ona mektup yazmamı ister misin?" diye sordu.

"Hiçbir itirazım yok."

"Benden çok fazla şey bekliyorsun."

"Doğru, senden pek çok şey bekliyorum."

"Korkarım düş kırıklığına uğratacağım seni," dedi İsabel.

"Benim beklentilerim pek çok düş kırıklığı gördü geçirdi."

"Evet, bunu biliyorum. Ben kendi kendimi ne çok düş kırıklığına uğratmış olmalıyım, bir düşünsene! Lord Warburton'un ele geçirilmesini istiyorsan, bunu kendi ellerinle yapman gerekecek."

Osmond birkaç dakika karşılık vermedi; sonra, "Sen bana karşı çalıştığın sürece, bu kolay olmaz," dedi.

İsabel irkildi; titremeye başladığını sezdi. Osmond'un yarı kapalı göz kapaklarının arasından, sanki onu düşünüyormuş ama pek görmüyormuş gibi bir bakışı vardı ki, İsabel'e son derece acımasız bir niyet taşıyormuş gibi geliyordu. Sanki İsabel'i üstünde düşünülmesi gereken tatsız bir şey sayıyor, ama şimdilik varlığını görmezlikten geliyordu. Bu izlenim İsabel'de daha önce hiç şimdiki kadar belirgin olmamıştı. "Beni çok bayağı bir şeyle suçluyorsun sen, sanıyorum" dedi.

"Seni güvenilir olmamakla suçluyorum. Lord Warburton ortada görünmezse, onu sen buradan uzaklaştırdığın için görünmeyecektir. Bunun bir bayağılık olduğunu sanmam: Bir kadın her zaman kendinde böyle bir şey yapma hakkı bulunduğunu düşünür. Bu konuda en güzel düşünceler sendedir eminim."

İsabel, "Sana elimden geleni yaparım demiştim," diye devam etti.

"Doğru, böylece zaman kazanmış oldun."

Osmond bunu söyledikten sonra, İsabel onu bir zamanlar

güzel bulduğunu anımsadı. Az sonra, "Lord Warburton'u ele geçirmeyi ne çok istiyor olmalısın!" diye haykırdı.

İsabel'in bunu söylemesiyle, sözlerinin o sırada bilincinde olmadığı tüm boyutlarını kavraması bir oldu. Osmond ile kendisi arasında bir karşılaştırma yapmış, kocasına, böylesine çok istediği bu hazineyi bir zamanlar kendi avucunda tuttuğunu, ama onu elinden bırakacak kadar kendini varlıklı saydığını anımsatmıştı. Bir an için İsabel büyük bir sevinç duydu – Osmond'u yaralamış olmaktan korkunç bir zevk aldı; çünkü haykırdığı sözlerin etkisi, tüm gücüyle kocasının yüzünde okunabiliyordu. Ancak, Osmond bunun dışında bir şey belli etmedi; yalnızca çabuk çabuk, "Doğru, çok istiyorum," dedi.

Bu sırada uşak gelip bir konukları olduğunu söyledi; arkasından da, Osmond'u görünce belirgin bir biçimde duraklayan Lord Warburton içeri girdi. Sanki aralarına girmek istemediğini, ya da tatsız birtakım şeyler bile sezinlediğini gösteren bir hareketle, hızla önce evin erkeğine, arkasından da evin hanımına baktı. Sonra, İngilizlere özgü bir tavırla ilerledi; bu tavırda, sanki bir nezaket göstergesi olan belli belirsiz bir çekingenlik vardı ve tek kusuru bir konudan ötekine geçişi sağlamaktaki güçlüktü. Osmond sıkıntılı bir durumdaydı; söyleyecek bir söz bulamıyordu; ama İsabel çabuk davranarak, tam o sırada kendilerinin de konuklarından söz ettiklerini bildirdi. Bunun üzerine kocası, merak ettiklerini – Roma'dan ayrılmış olmasından korktuklarını ekledi. Lord Warburton Osmond'a bakıp gülümseyerek, "Hayır, ayrılmadım, ama ayrılmak üzereyim," diye bir açıklamada bulundu. Sonra, ansızın İngiltere'den çağrıldığını; ertesi ya da bir sonraki gün yola çıkması gerektiğini söyledi. Sözlerini, "Zavallı Touchett'i geride bırakacağıma çok üzülüyorum," diyerek bitirdi.

Bir an İsabel de, kocası da konuşmadı; Osmond iskemlesinde geriye yaslanıp kulak kabarttı, o kadar. İsabel kocasına bakmadı; yüzünün nasıl bir görünüş aldığını zihninde canlandırabiliyordu. Lord Warburton gözlerini dikkatle kaçırdığı için, İsabel'in gözleri konuklarının yüzünde daha da özgürce dolaşabiliyordu. Gene de İsabel çok iyi biliyordu ki, bakışları karşılaşsa, Warbur-

ton'un kendisine anlamlı anlamlı baktığını görecekti. Biraz sonra kocasının oldukça umursamaz bir sesle, "Zavallı Touchett'i de götürseniz iyi edersiniz," dediğini işitti.

Lord Warburton, "Havanın biraz yumuşamasını beklese iyi olur," diye karşılık verdi. "Tam şu sırada yolculuk etmesini önermem doğru olmaz."

Warburton bir çeyrek saat oturdu; sanki uzun bir süre onları yeniden görmeyecekmiş gibi konuşuyordu –kendileri İngiltere'ye gelirlerse o başkaydı; gelmelirini de şiddetle salık veriyordu. Neden sonbaharda gelmiyorlardı?– ona göre son derece iyi bir düşünceydi bu. Kendileri için elinden geleni yapmaktan büyük mutluluk duyardı – gelip onun yanında bir ay geçirebilirlerdi. Bay Osmond İngiltere'de ancak bir kez bulunduğunu söylemişti onun kadar boş vakti olan zeki bir adam için bu durum akıl alır şey değildi doğrusu. İngiltere tam ona göre bir ülkeydi – Bay Osmond'un orada çok başarılı olacağı kesindi. Lord Warburton daha sonra İsabel'e sordu: İngiltere'de ne güzel günler geçirdiğini anımsıyor muydu; o günleri yeniden yaşamayı denemek istemez miydi? Gardencourt'u bir kez daha görmek istemez miydi? Gardencourt gerçekten çok güzeldi. Ralph Touchett'in eve doğru dürüst baktığı yoktu, ama orası öyle ilgisizlikten dolayı kolay kolay bozulacak bir yer değildi pek. Neden gelip Touchett'i ziyaret etmiyorlardı? Elbet kendilerini davet etmiş olmalıydı. Etmemiş miydi? Ne görgüsüzlük! – Lord Warburton, Gardencourt'un sahibi o herifi paylayacağınına söz verdi. Belli ki bir yanlışlık olmuştu; Touchett onları konuk etmekten kıvanç duyardı. Bir ay Touchett'te, sonra da bir ay kendisinde geçirmenin, İngiltere'de tanımaları gereken herkesi görmenin, gerçekten hiç de kötü bir şey olmadığını anlayacaklardı. Lord Warburton bunun Bayan Pansy Osmond'un da hoşuna gideceğini ekledi. Bayan Pansy Osmond İngiltere'ye hiç gitmediğini söylemiş, kendisi de İngiltere'nin kesinlikle onun görmeyi hak etteği bir ülke olduğunu bildirmişti. Çevresindekileri hayran bırakmak için, onun İngiltere'ye gitmesi gerekmezdi elbet nerede olsa, Bayan Pansy'nin kaçınılmaz alın yazasıydı bu; ama oradaki başarısı çok büyük olurdu, kesinlikle İngiltere'ye gelmeleri için bir etken sayılabilir miydi bu acaba? Lord Warburton, Bayan Pansy Osmond'un evde olup olma-

dığını sordu hoşça kal diyebilir miydi ona? Aslında vedalaşmaktan hoşlanmazdı her zaman kaçındığı bir şeydi bu. Geçen gün İngiltere'den ayrılırken tanrının tek kuluyla vedalaşmamıştı. Neredeyse Roma'dan da, Bayan Osmond'u son bir görüşmeyle rahatsız etmeden ayrılacaktı. Son görüşmelerden daha korkunç ne olabilirdi? O sırada insan hiçbir zaman istediği şeyleri söyleyemezdi – tüm söylemek istedikleri bir saat sonra aklına gelirdi. Öte yandan, sırf bir şeyler söylemek gerektiği duygusuyla, insan çoğu zaman söylememesi gereken bir sürü şey söylüyordu. Rahatsız edici bir duyguydu bu; insanın aklını karıştırıyordu. Şimdi de aynı duyguyu yaşıyordu; aynı biçimde etkilenmişti. Eğer Bayan Osmond kendisinin konuşması gerektiği gibi konuşmadığını düşünüyorsa, bunu aklının karışmış olmasına vermeliydi; Bayan Osmond'dan ayrılmak hafife alınacak bir şey değildi. Gittiğine gerçekten çok üzülüyordu. Uğramak yerine ona mektup yazmayı düşünmüştü – ama, kapıdan çıkar çıkmaz nasıl olsa aklına pek çok şey gelecekti; bunları anlatmak için nasıl olsa ona mektup yazacaktı. Lockleigh'e gelmek konusunu ciddi olarak düşünmeliydiler.

Gerek Lord Warburton'un ziyaretinin içinde geçtiği koşullarda, gerekse Roma'dan ayrılışını bildirişinde herhangi rahatsız bir durum varsa bile, su yüzüne çıkmadı. Aklının karışık olduğundan söz etmişti; ama bunu başka bir biçimde ortaya koyacak bir davranışta bulunmadı; İsabel görüyordu ki, Lord Warburton geri adım atmaya karar vermişti ve kararını nazik bir biçimde uygulayabiliyordu. Onun adına seviniyordu İsabel; bir işi bozuntuya vermeden sonuçlandırdığını görmek isteyecek kadar hoşlanıyordu ondan. Durum ne olursa olsun, bunu yapabiliyordu Lord Warburton – yüzsüzlükten değil, yalnız başarıya alışkın olduğu için yapabiliyordu; İsabel, onun bu yeteneğini boşa çıkarmanın kocasının gücünü aştığını da seziyordu. Orada oturduğu yerde İsabel'in zihninde karmaşık bir işlem sürmekteydi. Bir yandan konuklarını dinliyor; ona uygun sözler yetiştiriyor; aşağı yukarı, onun sözlerinin satır aralarını okuyor; eğer kendisini yalnız bulmuş olsaydı, acaba o zaman nasıl konuşurdu diye anlamaya çalışıyordu. Öte yandan, Osmond'un duygularının da tam olarak bilincindeydi. Neredeyse ona acıyordu; lânetler savurup rahatlaya-

madan, yenilmenin keskin acısına katlanmak zorundaydı. Büyük bir umuda kapılmıştı; şimdi bu umudun duman olup uçtuğunu görürken, oturup başparmaklarını birbiri çevresinde döndürerek gülümsemesi gerekiyordu. Öyle sıkıntıya katlanıp, pek pırıl pırıl gülümsediği yoktu elbet; konuklarına, genel olarak Osmond gibi becerikli bir kimsenin kolayca takınabileceği boş bir yüzle bakıyordu. Aslında Osmond'un becerisinin bir yönü, son derece uzlaşmaz bir tutumla karşı karşıyaymış gibi bir görüntü yaratabilmekti. Ancak şimdiki görünüşü, düş kırıklığı belirten bir görünüş değildi; Osmond'un her zamanki davranışının bir parçasıydı, o kadar: Bir şeyi ne kadar çok istiyorsa, o ölçüde kayıtsız görünürdü o. Bu ödüle başlangıçtan beri göz koymuş, ama hevesinin o ince yüzüne yansımasına izin vermemişti. Herkese nasıl davranıyorsa, damadı olabilecek kişiye de öyle –onunla, Gilbert Osmond gibi her bakımdan, her şeye sahip birinin çıkarı için değil de, sırf kendi yararı için ilgileniyormuş gibi bir hava takınarak– davranmıştı. Uçup giden bir çıkar beklentisi sonucu için için duyduğu öfkeyi, ne en hafif, ne de en ince bir biçimde, belli etmek istemiyordu şimdi. İçini rahatlacaksa, İsabel bundan emin olabilirdi. Evet, aslında garip, pek garip bir biçimde, rahatlatıyordu; İsabel, Lord Warburton'un kocasına karşı zafer kazanmasını diliyordu, ama aynı zamanda kocasının da Lord Warburton'a üstün çıkmasını istiyordu. İsabel'e göre Osmond'un da hayranlık uyandıran bir yanı vardı; konukları gibi o da, edinilmiş bir alışkanlıktan yararlanıyordu. Başarılı olma alışkanlığı değildi bu, ama neredeyse onun kadar iyi bir şeydi – başarılı olmaya kalkışmama alışkanlığıydı onunkisi. Osmond oturduğu yerde arkasına yaslanmış, Lord Warburton'un dostça tekliflerine ve üstü örtülü açıklamalarına (sanki bunların aslında karısına söylendiğini düşünmekle sadece uygun olan bir şeyi yapıyormuş gibi) yarım yamalak kulak verirken, (geriye elinde pek bir şey kalmadığına göre) kendisinin bu işin dışında kalabilmeyi ne kadar iyi başardığını, şimdi takınabildiği kayıtsızlık havasının, tutarlı davranmanın güzelliğini nasıl artırdığını düşünmenin gönül rahatlığını yaşıyordu en azından. Vedalaşmaya gelen kişinin davranışlarıyla kendi düşünceleri arasında bir ilişki yokmuş gibi görünebilmek, epeyce bir

şeydi. Lord Warburton da elbette çok iyiydi; ama Osmond'un ortaya koyduğu oyunculuk, niteliği gereği, daha kusursuzdu. Ne de olsa, Lord Warburton kolay bir konumdaydı; Roma'dan ayrılmamasını gerektiren bir neden yoktu. Birtakım hayırlı eğilimler göstermiş, ama bunlar meyve verecek olgunluğa erişmeden kesilmişti; kendini hiçbir biçimde bağlamamıştı; onuru tehlikede değildi. Osmond, Warburton'un gidip İngiltere'de onda kalmaları önerisine, Pansy'nin bu geziden elde edebileceği başarıya ilişkin sözlerine, sanki pek fazla ilgi göstermişe benzemiyordu. Teşekkür eder gibi bir şeyler mırıldadı, ama bunun, üzerinde ciddi olarak düşünmeleri gereken bir konu olduğunu söylemeyi İsabel'e bıraktı. İsabel bu sözleri söylerken bile, kocasının zihninde ansızın açılan geniş ufukları ve tam ortada düzgün adımlarla yürüyen Pansy'nin küçük hayalini görür gibi oluyordu.

Lord Warburton, Pansy'yle vedalaşmak için izin istemiş, ama ne İsabel ne de Osmond onu çağırtmak için herhangi bir girişimde bulunmamıştı. Warburton'un ziyaretini kısa tutmak zorunda olduğunu anlatmak isteyen bir görünüşü vardı; az sonra kalkacakmış gibi, şapkası elinde, ufak bir iskemlede oturuyor, ama bir türlü kalkmak bilmiyordu. İsabel onun ne beklediğini merak ediyordu. Pansy'yi görmek için olamazdı; İsabel'in edindiği izlenime göre, aslında Pansy'yi görmemeyi yeğlerdi o. Lord Warburton bunu İsabel'in kendisini görmek için yapıyordu elbet – ona söyleyecekleri vardı. İsabel bunları işitmek için can atmıyordu; çünkü bunun bir açıklama olmasından korkuyor ve hiçbir açıklama duymak istemiyordu. Ancak, az sonra Osmond, böyle iskemlesine yapışıp kalmış bir konuğun en son sözünü hanımlara söylemek isteyebileceğini akıl eden zevk sahibi bir kimse gibi, ayağa kalktı. "Yemekten önce yazmam gereken bir mektup var," dedi, "İzninizi rica ediyorum. Bakayım kızımın bir işi yoksa, burada olduğunuzu söylerim. Roma'ya gelince, bizi her zaman arayınız. İngiltere gezisini sizinle eşim konuşacak; bu gibi konularda hep o karar verir," dedi.

Bu kısa konuşmanın sonunda Osmond'un el sıkışmak yerine, kısaca başını öne eğip kaldırması, belki fazlaca zayıf bir selamlama biçimiydi; ama aslında bu durumda daha fazlası da gerekmez-

di. Osmond odadan çıktıktan sonra İsabel, Lord Warburton'un "Kocanız çok kızdı" demek için hiçbir gerekçesi olamayacağını düşündü; böyle bir şey demesi son derece tatsız olurdu. Gene de, diyecek olsaydı, o da, "Kaygılanmayız;sizden nefret etmiyor: Onun nefret ettiği kişi benim!" derdi.

Lord Warburton ancak İsabel'le yalnız kalınca, belli belirsiz bir tedirginlik gösterdi – başka bir iskemleye oturdu, yakınındaki iki üç eşyayı elinde evirdi çevirdi. Az sonra, "Umarım babası Pansy'yi gönderir," dedi. "Onu çok görmek istiyorum."

"Bunun son kez olduğuna sevindim," dedi İsabel.

"Ben de öyle. Beni sevmiyor."

"Hayır sevmiyor."

"Buna da şaşmıyorum," dedi Lord Warburton. Sonra konuyla ilgisiz olarak, "İngiltere'ye geleceksiniz, değil mi?" diye ekledi.

"Bence gelmesek daha iyi."

"Ama bana bir ziyaret borçlusunuz. Hani bir zamanlar Lockleigh'e gelecektiniz, hiç gelmediniz, unuttunuz mu?"

"O zamandan bu yana her şey değişti," dedi İsabel.

"Kötüye giden bir değişiklik olmadı ki – bizim ikimiz arasında. Sizi evimde görmek" –Lord Warburton bir an durdu– "beni mutlu ederdi."

İsabel bir açıklamadan korkmuştu; Warburton'ın yaptığı tek açıklama bu oldu. Biraz Ralph'tan söz ettiler; hemen sonra Pansy içeri girdi; akşam yemeği için giyinmişti; her iki yanağında da küçük birer kırmızı benek vardı. Lord Warburton'la el sıkıştı; donuk bir gülümsemeyle yüzüne bakarak durdu – sayın Lord belki hiç kuşkulanmadı ama, İsabel bu gülümseme ile birden boşanan göz yaşları arasında yakın bir benzerlik bulunduğunu biliyordu.

"Buradan gidiyorum," dedi Lord Warburton. "Size hoşça kalın demek istiyorum."

"Güle güle Lord Warburton." Pansy'nin sesi belirgin bir biçimde titriyordu.

"Bir de size, çok mutlu olmanızı dilediğimi söylemek istiyorum."

"Teşekkür ederim, Lord Warburton."

Lord Warburton biraz durakladı, İsabel'e baktı. "Çok mutlu olmanız gerekir – bir koruyucu meleğiniz var sizin," dedi.

Pansy, doğruluğunu iyi bildiği şeyler konusunda hep neşeli olan bir insanın sesiyle, "Mutlu olacağımdan eminim," dedi.

"Böyle bir güven, size çok yardımcı olur. Ancak, bir gün gelir de güveninizi yitirirseniz, beni anımsayın –anımsayın ki–" Lord Warburton biraz kekeledi. Belli belirsiz bir gülüşle, "Bazen beni anımsayın, olur mu!" dedi. Sonra sessizce İsabel'in elini sıktı ve hemen oradan ayrıldı.

O odadan çıktıktan sonra, İsabel üvey kızının gözyaşlarını salıvermesini bekliyordu, ama gerçekte Pansy çok değişik bir davranışta bulundu. Pek tatlı bir sesle, "Siz benim koruyucu meleğimsiniz!" diye haykırdı.

İsabel başını salladı. "Melek falan değilim ben. Olsa olsa iyi bir dostunum senin," dedi.

"Çok iyi bir dostsunuz öyleyse – babama bana karşı yumuşak davranmasını söylediğiniz için."

İsabel şaşarak, "Ben babana bir şey söylemedim," dedi.

"Az önce oturma odasına inmemi söyledi ve pek sevecen bir biçimde öptü beni."

"Bu tümüyle onun kendi düşüncesi."

İsabel, Osmond'un düşüncesini çok iyi anlamıştı; kocasına özgü bir düşünceydi bu ve İsabel bunun daha pek çok örneğini görecekti. Osmond kızına karşı bile en küçük kusurlu bir duruma düşmekten kaçınıyordu. O gün yemeği dışarıda yiyorlardı, yemekten sonra da başka bir yere gittiklerinden, İsabel kocasını ancak gece geç saatte yalnız görebildi. Yatmadan önce Pansy babasını öptüğünde, Osmond kızının sarılmasına her zamankinden bile daha cömertçe karşılık verdi; İsabel, acaba üvey annesinin oyunları yüzünden kızının zarar gördüğünü mü anlatmak istiyor, diye düşündü. Ne olursa olsun bu hareket, bir parça da, karısından hâlâ beklediği bir davranışı dile getiriyordu. İsabel de Pansy'nin arkasından gitmek üzereydi, ama kocası kalmasını istediğini söyledi; ona diyecekleri vardı. İsabel üstünde mantosuyla ayakta durup beklerken, Osmond odada biraz gezindi.

Kısa bir zaman sonra, "Ne yapmak istediğini anlamıyorum," dedi. "Bilmek isterim – ki nasıl davranacağımı bileyim."

"Yatıp uyumak istiyorum, o kadar. Çok yorgunum."

"Otur dinlen; seni çok tutmayacağım. Hayır oraya değil – rahat bir yere otur." Büyük bir kanepenin üstünde, dağınık duran, güzel bir biçimde serpiştirilmiş bir sürü yastık vardı; Osmond bunları alıp düzenledi. Ancak, İsabel oraya oturmadı; en yakın iskemleye kendini bırakıverdi. Şöminedeki ateş sönmüştü; koskoca odada fazla bir ışık yoktu. İsabel mantosuna büründü; soğuktan donuyordu. Osmond, "Sanırım beni küçük düşürmeye çalışıyorsun sen," diye devam etti. "Son derece saçma bir şey bu yaptığın."

"Ne demek istediğini hiç anlamıyorum," diye karşılık verdi İsabel.

"Çok ustaca bir oyun oynadın; güzel de becerdin doğrusu."

"Neyi becermişim ki?"

"Ama tam sonuca ulaşmış değilsin daha; Lord Warburton'u gene göreceğiz." Osmond, elleri ceplerinde, İsabel'in önünde durdu, her zamanki tavrıyla karısına, somut bir varlık değil, yalnızca tatsız bir düşünce olduğunu anlatmak istercesine, düşünceli düşünceli baktı.

"Lord Warburton geri dönmek zorunda demek istiyorsan, yanılıyorsun. Hiçbir yükümlülük altında değil o," dedi İsabel.

"İşte benim yakındığım da bu ya. Ama, geri gelecek derken, görev duygusu yüzünden geri gelecek demek istemiyorum."

"Lord Warburton'u dönmeye zorlayacak başka bir şey yok ki. Bence onun Roma'da göreceği bir şey kalmadı."

Osmond, "Hayır, yüzeysel bir görüş bu. Roma görmekle bitecek bir yer değildir," dedi ve odada yeniden gezinmeye başladı. "Ancak, bu konuda aceleye gerek yok," diye ekledi. "Onun şu İngiltere'ye gezi düşüncesi çok iyi. Gidince kuzenin Ralph'ı orada bulmak korkusu olmasa, seni razı etmeye çalışırdım sanırım."

"Belki de kuzenim artık orada olmayacak," dedi İsabel.

"Bundan emin olmak isterdim. Ancak, elimden geldiği kadar emin olmaya çalışırım. Aynı zamanda, onun bir zamanlar bana sözünü çok ettiğin şu evini de görmek isterdim: Adı ne di-

yordun? – Gardencourt muydu? Güzel bir yer olmalı. Sonra, biliyorsun, enişte nin anısına büyük saygım var: Onu bana bu kadar sevdiren sensin. Nerede yaşayıp öldüğünü görmek isterdim. Bu bir ayrıntı elbet. Arkadaşın haklı. Pansy İngiltere'yi görmeli."

"Pansy'nin İngiltere'yi çok seveceğinden eminim," dedi İsabel.

Osmond, "Ama buna vakit var; gelecek sonbahar daha çok uzak, bu arada bizi daha yakından ilgilendiren şeyler var," diye devam etti. Sonra birden sordu, "Beni pek mi gururlu buluyorsun?"

"Seni çok garip buluyorum."

"Sen beni anlamıyorsun."

"Hayır, bana hakaret ettiğin zaman bile."

"Sana hakaret etmiyorum; çünkü elimden gelmez. Ben yalnızca birtakım gerçeklerden söz ediyorum, sen bunlara alınıyorsan, kabahat bende değil. Tüm bu olayı el altından senin yürüttüğün doğru değil mi?"

"Lord Warburton'a geri mi dönüyorsun?" diye sordu İsabel. "Bıktım artık onun adından."

"Onunla işimiz bitmeden bu adı yeniden duyacaksın."

İsabel kocasının kendisine hakaret ettiğini söylemişti ama birden ona öyle geldi ki, sanki bundan artık acı duymuyordu. Osmond inişe geçmişti – iniyor, iniyordu; böyle bir düşüşü zihninde canlandırmak, İsabel'in neredeyse başını döndürdü. Duyduğu tek acı buydu. Osmond fazlaca garip, fazlaca değişikti; söyledikleri İsabel'e dokunmuyordu artık. Gene de kocasının sağlıksız hırsının işleyiş biçimi olağanüstüydü; İsabel onun kendi kendini nasıl haklı gördüğünü öğrenmek için gitgide artan bir meraka kapıldı. Az sonra, "Diyebilirim ki, bence duymaya değer hiçbir söz söyleyemezsin sen bana," karşılığını verdi. "Ama belki yanlış oldu. Duymaya değer bulduğum bir şey var – açık açık söyler misin beni neyle suçladığını bilmek istiyorum."

"Pansy'nin Warburton'la evlenmesini önlemiş olmakla. Yeterince açık söyledim mi?"

"Tersine, bu konuyla yakından ilgilendim. Sana söylemiştim;

bana güvendiğini söylediğinde –sanıyorum böyle demiştin– bu görevi üstlenmiştim. Aptallık etmişim, ama üstlenmiştim işte."

"Üstlenmiş gibi yaptın sen; ayrıca, sana daha çok güveneyim diye, gönülsüz davranıyormuş gibi yaptın. Sonra da becerini kullanıp adamı ortadan yok ettin."

"Ne demek istediğini anlıyorum sanırım," dedi Isabel.

"Bana mektup yazdığını söylemiştin; nerede o mektup?"

"En ufak fikrim yok; kendisine sormadım."

"Yoldayken durdurdun onu sen," dedi Osmond.

İsabel usul usul ayağa kalktı; orada, ayaklarına kadar inen beyaz mantosunun içinde dururken, acıma meleğinin yakın akrabası, küçümseme meleğini canlandırıyor olabilirdi. Uzun bir mırıltı çıkararak, "Ah, Gilbert, sen bir zamanlar o kadar ince bir insanken–!" dedi.

"Ben hiçbir zaman senin kadar ince hesaplı olmadım. İstediğin her şeyi yaptın. Belli etmeden onu ortadan yok ettin, beni de görmek istediğin bir duruma düşürdün – kızını bir lordla evlendirmeye kalkan, ama başarısızlığa uğrayarak gülünç olan bir adam durumuna düşürdün."

"Pansy, Lord Warburton'u sevmiyor. Gittiğine de çok seviniyor," dedi İsabel.

"Bunun konuyla hiç ilgisi yok."

"Warburton da Pansy'yi sevmiyordu."

"Bunu kabul edemem; sen bana sevdiğini söylemiştin," dedi Osmond; sonra, "Anlamıyorun neden ille bunu yapmak istedin; çıkarmak istediğin acıyı başka bir yerden çıkarabilirdin," diye ekledi. "Haddini bilmezlik etmişim gibi –asılsız umutlara fazlaca kapılmışım gibi– gelmiyor bana. Bu konuda pek alçakgönüllü davrandım; sessiz kaldım. Fikir benden çıkmamıştı. Benim aklıma daha bir şey gelmeden, Warburton ondan hoşlandığını göstermeye başladı. Her şeyi sana bırakmıştım."

"Doğru, bırakmak çok hoşuna gitmişti. Artık bu gibi işlere sen kendin bak."

Osmond bir an ona baktı, sonra dönüp uzaklaşarak, "Kızımı çok sevdiğini sanıyordum," dedi.

"Bugün her zamankinden daha fazla seviyorum onu."

"Senin sevgin de çok büyük sınırlamaları olan bir sevgi. Ama, belki de bu doğal bir şey."

İsabel masanın üstünden bir şamdan alırken, "Bana söylemek istediklerinin hepsi bu mu?" diye sordu.

"İstediğin oldu mu? Yeterince düş kırıklığına uğratabildin mi beni?"

"Aslında senin düş kırıklığına uğradığını sanmıyorum. Aklımı karıştırmaya çalışmak için eline başka bir fırsat daha geçirdin sen."

"Hayır, öyle değil. Bu olay Pansy'nin gözünü yükseklere dikebileceğini kanıtladı."

İsabel, elinde şamdanıyla dönüp giderken, "Zavallı küçük Pansy!" dedi.

47

İsabel, Caspar Goodwood'un Warburton ayrıldıktan üç gün sonra Roma'ya geldiğini Henrietta Stackpole'dan öğrendi. Warburton'un ayrılışından önce, İsabel için önemli sayılacak bir şey olmuştu – Madam Merle, Posilippo'da villa sahibi olmak mutluluğuna ermiş bir arkadaşında kalmak için Napoli'ye gitmiş, geçici olarak bir kez daha ortadan yok olmuştu. Madam Merle artık İsabel'in mutluluğu için uğraşmayı bırakmıştı; İsabel şimdi, dünyanın bu en temkinli kadını acaba şans eseri aynı zamanda en tehlikelisi olamaz mı, diye düşünüyordu. Kimi zaman, geceleri zihninde garip görüntüler beliriyor; sanki kocasıyla arkadaşını –kocasının arkadaşını– alaca karanlıkta, belirsiz bir biçimde bir arada görür gibi oluyordu. Anlaşılan daha Madam Merle ile işi bitmemişti İsabel'in; bu kadının gizlediğ bir şeyler vardı. İsabel'in düş gücü, bu anlaşılmaz konu üstünde etkin biçimde çalışıyor, ama arada bir, ad veremediği bir korku ile dizginleniyordu; öyle ki bu güzel kadın Roma'da olmayınca, İsabel neredeyse soluk alıp rahatladığını seziyordu. Henrietta'dan Caspar Goodwood'un Avrupa'ya geldiğini öğrenmişti; Henrietta haberi onunla Paris'te karşılaştıktan hemen sonra bir mektupla vermişti. Caspar'ın kendisi İsabel'e hiç mektup yazmadı; Avrupa'da olsa bile, İsabel, büyük bir olasılıkla onun kendisini görmeye can atmadığını düşünüyordu. Evlenmeden önceki son görüşmeleri tam bir bozuşma niteliğinde olmuş; İsabel doğru anımsıyorsa, Caspar kendisine son kez bakmak istediğini söylemişti. O günden bu yana Caspar, İsabel'in ilk gençlik yıllarından geriye kalan en tatsız –aslında dinmez bir acı veren tek– şey olmuştu. O sabah İsa-

bel'in yanından son derece gereksiz bir sarsıntı duygusuyla ayrılmıştı: İki tekne arasında güpegündüz geçen bir çarpışma gibiydi bu. Ortada çarpışmaya neden olabilecek ne bir sis, ne de gizli bir akıntı vardı; İsabel'in tek istediği, öteki tekneden uzak durmak olmuştu. Gene de, elleri hâlâ dümen yekesindeyken, Caspar ona pruvadan bindirmiş ve –benzetmeyi tamamlayacak olursak– daha hafif teknede şimdi bile zaman zaman zayıf bir gıcırdama sesiyle kendini belli eden bir hasar yaratmıştı. Caspar'ı görmek çok tatsız olmuştu, çünkü (kendi inancına göre) İsabel'in bir başkasına yaptığı tek ciddi kötülüğü temsil ediyordu Caspar: İsabel'in üzerinde hakkı olup da bunu alamayan tek kişi o. Elinde olmadan Caspar'ı mutsuz etmişti; acı bir gerçekti onun mutsuzluğu. Caspar gittikten sonra İsabel neye ağladığını pek bilmeden öfkeyle ağlamıştı: Onun düşüncesizliğine ağladığına inanmaya çalışıyordu. İsabel kusursuz bir mutluluk yaşarken, Caspar ona kendi mutsuzluğuyla gelmişti; o saf sevinç ışığının parıltısını kararmak için elinden geleni yapmıştı. Şiddet göstermemişti; ama uyandırdığı izlenimde şiddet duygusu vardı. Gene de bir yerde, şiddet içeren bir şeyler geçmişti aralarında; belki de bu, yalnızca kendi tutulduğu ağlama nöbeti ile bunun geride bıraktığı, üç dört gün süren duygudaydı.

Kısaca, Caspar'ın son çabasının etkisi yavaş yavaş geçmiş ve evliliğinin ilk yılında İsabel onu pek aklına getirmemişti. Nankör bir konuşma konusuydu Caspar; sizin yüzünüzden acı ve sıkıntı çeken, bunları gidermek için kendisine yardım edemediğiniz birini düşünmek zorunda kalmak, tatsız bir şeydi. İsabel, Lord Warburton gibi, onun da durumu kabullenmiş olduğuna bir parça inanabilseydi, her şey değişirdi; ne yazık ki, Caspar'ın kaderine razı olmadığı kesindi ve Caspar konusunu tatsızlaştıran da, bu saldırganlık, uzlaşmazlık görüntüsüydü. İsabel hiçbir zaman içinden, acı çekmekle birlikte Caspar'ın yitirdiği şeyin yerini tutabilecek başka şeylere sahip olduğunu söyleyemiyordu; oysa Warburton için bunu diyebiliyordu. Caspar Goodwood'un elindeki avunma olanaklarına hiç güvenmiyordu İsabel, saygı da duymuyordu. Çırçır fabrikası yitirilen hiçbir şeyin yerine geçemezdi –hele hele İsabel Archer'la evlenememenin yerini hiç

tutamazdı. Ama, Caspar'ın bu fabrikadan başka– kendi öz niteliklerinin dışında elbet neyi vardı, pek bilmiyordu. Evet, Caspar Goodwood'un yeterince doğal nitelikleri vardı; İsabel onun yapay birtakım çareler aradığını hiç düşünmüyordu bile. İşini büyütecek olsa – İsabel'in inancına göre, Caspar ancak böyle bir çabada bulunabilirdi – bunu sırf girişimcilik uğruna, ya da mesleğine yararlı diye yapardı; kesinlikle belki geçmişe bir örtü çekebilirim umuduyla değil. Bu durum, onun kişiliğine kuru ve iç karartıcı bir nitelik veriyor, bu da insanın anılarında ya da düşüncelerinde beklenmedik bir biçimde onunla karşılaşmasını tuhaf bir beyin sarsıntısına dönüştürüyordu; Caspar'ın kişiliği, aşırı uygar bir çağda genellikle insan ilişkilerindeki sivriliklerin üstünü kapayan toplumsal örtüler yönünden yetersizdi. Ayrıca, suskunluğu, İsabel'in ondan hiçbir haber almayışı ve başkalarından da hakkında pek bir şey işitmeyişi, yalnızlık çektiği izlenimini güçlendiriyordu. Arada bir Lily'den onun hakkında haber istemişti; ama Lily Boston'da neler olup bittiğini bilmezdi –doğuda Madison Caddesiyle sınırlıydı onun düş gücü. Zaman geçtikçe İsabel, Caspar hakkında daha sık, daha rahat düşünür olmuş, birkaç kez ona mektup yazmayı aklından geçirmişti. Kocasına ondan hiç söz etmemişti– Floransa'dayken kendisini görmeye geldiğini hiç anlatmamıştı; bu konudaki suskunluğu başlarda Osmond'a güvensizlikten değil, Caspar'ın uğradığı düş kırıklığının İsabel'den çok, genç adamın kendi gizi olduğu düşüncesinden kaynaklanıyordu. Bu gizi bir başkasına aktarmanın yanlış olacağına inanıyordu; ayrıca, Caspar Goodwood'un sorunları, Gilbert'i ilgilendirmezdi. Mektup yazmaya gelince, ona hiçbir şey yazmamıştı; İsabel'e öyle geliyordu ki, üzüntüsünü göz önünde tutarak, en azından Caspar'ı rahat bırakmalıydı. Gene de, herhangi bir biçimde ona daha yakın olsa, sevinirdi İsabel. Aklına, onunla evlenmiş olabilirdim diye bir şey geldiği için değil; çünkü, yaptığı evliliğin sonuçları iyice belirginleştikten sonra bile, bir sürü başka şey düşündüğü halde, bu düşünce aklına gelmemişti. Ancak, İsabel başının dertte olduğunu öğrenince, Caspar da ilişkilerini düzeltmeye çalıştığı çevrenin bir üyesi durumuna gelmişti. Mutsuzluğunun kendi işlediği bir kusurdan ileri gelmediğine inanmak için İsabel'in ne

büyük bir gereksinme duyduğunu daha önce söylemiştim. Genç kadın yakın bir gelecekte ölmeyi beklemiyordu, ama gene de herkesle barışmak – öbür dünyayla ilgili işlerini yoluna koymak istiyordu. Arada bir, hâlâ Caspar'la görülecek bir hesabı olduğunu anımsıyor ve kendinde bugün bu hesabı Caspar için her zamankinden daha uygun koşullarla görecek istek ya da gücü buluyordu. Gene de, Roma'ya gelmekte olduğunu öğrenince eli ayağı kesilmişti; İsabel'in işlerindeki derin karışıklığı anlamak –tıpkı üzerinde oynanmış bir bilanço ya da benzer bir hesabı anladığı gibi– Caspar için herkesten daha tatsız olacaktı. İsabel yürekten inanıyordu ki, başkaları yatırımlarının yalnız bir parçasını İsabel'in mutluluğuna yaparken, Caspar neyi var neyi yok her şeyini buna bağlamıştı. İsabel sıkıntılarını ondan da gizlemek zorundaydı. Ancak, Caspar Roma'ya geldikten sonra İsabel'in içi rahatladı, çünkü birkaç gün kendisini görmeye gelmedi.

Tahmin edileceği gibi, Henrietta Stackpole, hiç vakit geçirmeden geldi ve İsabel için arkadaşını bol bol görme olanağı sağladı. Kendini tümüyle İsabel'e adadı, çünkü İsabel'in evliliğine karşı çıkarak vicdanını rahatlattığına göre, ona gösterdiği bu yakınlıkla, geçmişteki bakış açısının yüzeysel olmadığını kanıtlayabilirdi; bunu şimdi daha da iyi yapardı, çünkü geçip giden yıllar, Henrietta'nın özelliklerini yok etmemiş, tersine, ona İsabel kadar yakın olmayanların alaylı bir dille eleştirdikleri bu özellikler bugün, bağlılık kavramına bir kahramanlık tadı verecek ölçüde belirginleşmişti. Henrietta her zamanki gibi ilgili, atılgan, canlı olduğu kadar, temiz pak, pırıl pırıl ve güzeldi. Yüksek camlı tren istasyonları gibi ışıl ışıl gözleri, hâlâ kepenksiz pencereler gibi apaçıktı; giydikleri hâlâ temiz ve ütülüydü, düşünceleri ulusal niteliklerinden bir şey yitirmemişti. Ancak, hiç değişmemiş değildi elbet; arkadaşı İsabel'e eskisi gibi açık seçik gelmiyordu. Eskiden hiç belirsizlik göstermezdi; bir anda pek çok şey sorar, ama her bir sorusu tam ve belli bir amaca yönelik olurdu. Yaptığı her şeyin bir nedeni vardı; sanki her yanından amaçlar fışkırırdı onun. Geçmişte, Avrupa'ya Avrupa'yı görmek istediği için gelirdi; ama şimdi, daha önce gördüğünden, böyle bir gerekçesi kalmamıştı. Şimdiki girişiminin, yıkılmakta olan uygarlıkları incelemekle bir

ilgisi yoktu; bir an bile ilgisi varmış gibi davranmıyordu; yolculuğu, eski dünyaya karşı yerine getirmesi gereken daha başka görevler bulunmasından çok, artık ondan bağımsız olduğunu gösteriyordu. İsabel'e, "Avrupa'ya gelmek önemsenecek bir şey değil," dedi, "Bence bunun için bir sürü neden yaratmaya gerek yok. Amerika'da kalmanın bir anlamı var; bu çok daha önemli." Bu yüzden, Henrietta'nın kutsal bir görev gibi Roma'ya bir kez daha gelişi, pek önemli bir şey yapıyormuş duygusuyla olmadı. Daha önce Roma'yı görmüş, dikkatlice incelemişti; bu gezisi, yalnızca kenti iyi bildiğinin, orada bulunmak için herkes kadar kendisinin de hak sahibi olduğunun göstergesiydi. Tüm bunlar iyiydi de, Henrictta yerinde duramıyordu; aslında yerinde duramamak hakkına da sahipti elbet. Ancak, Roma'ya gelişinin, Roma'yı pek sevmemekten daha iyi bir nedeni vardı. İsabel bunu kolayca gördü, görünce de arkadaşının kendisine bağlılığının değerini anladı. Henrietta, kendisinin üzgün olduğunu tahmin ettiği için, kış ortasında fırtına dememiş, okyanusu geçip gelmişti. Henrietta çok tahminde bulunurdu, ama tahminlerinin hiçbiri böylesine doğru çıkmamıştı. Şu sıralarda İsabel'i sevindiren pek az şey vardı, ama çok bile olsaydı, Henrietta'yı her zaman takdir etmiş olmakta haklı çıkmanın verdiği duygu, onun için gene de ayrı bir sevinç kaynağı olurdu. Başkalarının Henrietta hakkındaki olumsuz düşüncelerine büyük ölçüde ödünlerde bulunmuş, ama tüm bu kusurlarıyla arkadaşının gene de çok değerli bir kimse olduğunda diretmişti. Ne var ki, İsabel'i sevindiren şey kendi başarısı değildi; bu yalnızca, hiç huzur içinde olmadığını arkadaşına itiraf etmenin sağladığı gönül ferahlığıydı. İsabel'in bu gerçeği açıkça söylediği ilk insan olan Henrietta da, vakit geçirmeden bu konuyu açmış, yüzüne karşı İsabel'i mutsuz olmakla suçlamıştı. Henrietta kadındı, kız kardeşti; Ralph, Lord Warburton, ya da Caspar Goodwood değildi; bu yüzden İsabel ona açılabilirdi.

Çok yumuşak bir sesle, "Evet, mutsuzum," dedi. Ağzından çıkan sözleri işitmekten nefret ediyordu; bunları elinden geldiği kadar tarafsızca söylemeye çalışmıştı.

Henrietta, sahte bir doktorun yaptıklarını soruşturur gibi, "Sana ne yapıyor o?" diye sordu.

"Bir şey yaptığı yok. Ama benden hoşlanmıyor."

"Çok güç beğenen bir insan olmalı!" diye bağırdı. "Neden ayrılmıyorsun?"

"Ben böyle değişemem," dedi İsabel.

"Nedenmiş ki? Yanlışını itiraf etmek istemiyorsun sen. Bunu yapamayacak kadar çok gururlusun."

"Çok gururlu muyum bilmem. Ama yaptığım yanlışı ortalığa yayamam. Yakışık almaz. Ölürüm daha iyi."

"İleride böyle düşünmeyeceksin."

"Büyük bir mutsuzluk neler yaptırır bilemem; ama bana hep utanç duyacakmışım gibi geliyor. İnsan yaptıklarını kabul etmeli. Herkesin gözünün önünde onunla evlendim; tümüyle özgürdüm; bundan daha düşüne taşına yapılmış bir şey olamazdı," dedi İsabel ve önceki sözlerini yineledi, "İnsan böyle değişemez."

"Değişemem diyorsun ama, şimdiden değişmişsin sen. Umarım, onu sevdiğini söylemek istemiyorsun."

İsabel düşündü. "Hayır, sevmiyorum. Bunu sana söyleyebilirim, çünkü içimde saklamaktan usandım. Ama bu kadarı yeter; dama çıkıp herkese ilan edemem."

Henrietta güldü. "Aşırı düşüncelilik etmiyor musun, sence?"

İsabel, "Düşünceli davranmam onun için değil, kendim için!" diye karşılık verdi.

Gilbert Osmond'un Henrietta'nın varlığından tedirgin olmasında şaşılacak bir şey yoktu; iç güdüsü doğal olarak onu, karısına yuvasını terk etmeyi öğütleyebilecek yaratılışta genç bir kadına karşı cephe almaya zorlamıştı. Henrietta Roma'ya gelince, kocası İsabel'e, gazeteci arkadaşıyla ilgilenmeyeceği umudunda olduğunu söylemiş, İsabel de en azından Osmond'un ondan korkması gerekmediği yanıtını vermişti. İsabel, Henrietta'ya Osmond hoşlanmadığı için kendisini eve yemeğe çağıramadığını, ama başka yollardan kolayca görüşebileceklerini söyledi. İsabel arkadaşını kendi oturma odasında sık sık görüyor, araba gezintilerine götürüyordu; arabada Henrietta'nın karşısında onunla yüz yüze oturan Pansy, biraz öne eğiliyor, saygılı bir dikkatle gözlerini ünlü kadın yazara dikiyordu. Arada bir buna sinirlenen Henrietta, İsabel'e, Pansy Osmond'un insana sanki söylediği her sözü anımsa-

ması gerekiriyormuş gibi baktığından yakındı. "Ben böyle anımsanmak istemem," dedi. "Konuştuklarım o an olup biten şeylerle ilgili diye düşünürüm ben, sabah gazeteleri gibi. Üvey kızının orada oturup sanki gazetelerin tüm eski sayılarını bir gün çıkarıp bana karşı kanıt olarak kullanmak üzere saklıyormuş gibi bir görünüşü var." Pansy gibi yirmi yaşındaki bir kızda girişim, konuşma, kişisel istekler bulunmayışını doğaya aykırı, dahası ürkütücü bulan Henrietta, onun hakkında bir türlü olumlu düşünemiyordu. İsabel çok geçmeden anladı ki, Osmond nezaket uğruna ne büyük sıkıntılara katlandığını gösterebilmek için, karısının Henrietta konusunda kendisini biraz zorlamasını, onunla görüşmesi için biraz direnmesini istiyordu. Henrietta'ya karşı çıkmasının İsabel'ce hemen benimsenmesi, onu fazlaca haksız bir duruma düşürmüştü –aslında, bir kimseyi küçümsemenin kötü yanlarından biri, ona karşı aynı zamanda anlayış gösterememek, böylece kazanacağınız saygınlıktan yoksun kalmaktır. Osmond saygınlığı elden bırakmıyor, ama itirazlarından da vazgeçmiyordu– tüm bunlar bağdaştırması güç şeylerdi. Doğru olan, Osmond'un ondan ne kadar az hoşlandığını (her zamanki o büyük yapay nezaketine karşın) Bayan Stack-polc'un kendi gözleriyle görebilmesi için, bir iki kez Palazzo Roccanera'da yemeğe çağrılmasıydı. Ancak, hanımların ikisi de son derece uyumsuz davranınca, o andan başlayarak, Osmond için, New York'tan gelenin ortadan yok olmasını dilemekten başka yapacak bir şey kalmıyordu. Karısının arkadaşlarından bu kadar az hoşnut kaldığını görmek, şaşırtıcıydı; bir fırsatını bulunca bu konuya İsabel'in de dikkatini çekti.

Bir sabah, durup dururken, ama beklenmedik sözlerindeki sert kabalığı gideren düşünceli bir sesle, "Yakın doslardan yana hiç şansın yok senin; keşke kendine bir dizi yenisini bulsan," dedi. "Sanki özellikle, dünyada benimle en az ortak yanı bulunan kimseleri bulup seçmişsin. Teyzenin oğlu bence kendini beğenmiş eşeğin biri – ayrıca tanıdığım en çirkin yüzlü hayvan. Bunu onun kendisine söyleyememek de dayanılmaz bir sıkıntı; hasta diye insan dilini tutmak zorunda. Bence en iyi yanı, hasta oluşu; hastalık ona başkalarının elinde bulunmayan ayrıcalıklar veriyor. Bu kadar umutsuzca hastaysa, bunu kanıtlamanın tek bir yolu

var; ama anlaşılan onun niyeti yok buna. Büyük Warburton için de bundan daha fazlasını söyleyemem. Gerçekten düşünürsek, davranışındaki o sakin küstahlık görülmeye değerdi doğrusu! Sanki bir apartman dairesiymiş gibi, gelip kızınızı inceliyor; kapı kollarını deniyor, pencerelerden dışarı bakıyor, tak tak duvarlara vuruyor ve neredeyse evi tutmaya karar veriyor. Lütfen kira sözleşmesini hazırlar mısınız? Sonra, aslında odaların fazla küçük olduğunu düşünüyor; üçüncü katta oturamazmış; bir *piano nobile* araması gerekirmiş. Ve bir ay beş para ödemeden bu zavallı küçük dairede oturduktan sonra, çekip gidiyor. Ancak, senin en olağanüstü buluşun, Bayan Stackpole. Bence bir tür canavar o. İnsanın dokunmadık sinirini bırakmıyor. Bilirsin, ben hiçbir zaman onun kadın olduğunu kabul etmedim. Bana neyi hatırlatıyor, biliyor musun? Yeni çelik bir dolma kalemi – dünyanın en iğrenç şeyi. Çelik dolma kalem yazı yazar, Henrietta konuşuyor; sırası gelmişken, arkadaşın mektuplarını çizgili kâğıda yazmıyor mu? Konuşması, düşünmesi, hareketleri, yürüyüşü ve görünüşü de tıpkı konuşması gibi. Kendisini görmediğime göre, bana bir zararı olmadığını söylersin belki. Görmüyorum, ama işitiyorum; bütün gün işitiyorum. Sesi hep kulaklarımda; kurtuluş yok bu sesten. Söylediklerinin hepsini, konuşmasındaki tüm ses değişikliklerini biliyorum. Benim hakkımda pek güzel şeyler söylüyor; bunlar da seni çok rahatlatıyor olmalı. Benden söz ettiğini düşünmek hiç hoşuma gitmiyor – uşağımın şapkamı giydiğini bilsem nasıl bir duygu doğarsa içimde, öyle bir duyguya kapılıyorum."

Henrietta, İsabel'in de kocasına belirttiği gibi, Gilbert Osmond hakkında onun sandığından çok daha az konuşuyordu. Anlatacağı bir sürü başka konular vardı; belki okuyucu, bunlardan özellikle ikisiyle ilgilenecektir. Henrietta, İsabel'e, Caspar Goodwood'un kendiliğinden, arkadaşının mutsuz olduğunu anladığını söyledi; ancak, Roma'ya gelmekle, geldikten sonra ona uğramamakla, Caspar İsabel'e nasıl bir yardımda bulunmayı umuyordu, Henrietta bunu bir türlü kestiremiyordu. Onunla iki kez sokakta karşılaştılar, ama anlaşılan Caspar onları görmemişti; iki arkadaş arabadaydı; o da yürürken hep, sanki bir bakışta tek bir şey gör-

mek ister gibi, dümdüz önüne bakardı. İsabel onu sanki bir gün önce görmüştü; son görüşmelerinin ardından Bayan Touchett'in kapısından aynı yüzle, aynı adımlarla yürüyüp çıkmış olmalıydı. Tıpkı o günkü gibi giyinmişti; İsabel kravatının rengini anımsıyordu; ama gene de bu bildik görünüşe karşın, üstünde bir gariplik, Roma'ya gelişinin uyandırdığı korkuyu İsabel'e yeniden duyumsatan bir hava da vardı. Eskisinden daha iri, daha uzun görünüyordu, eskiden de yeterince uzundu zaten. İsabel yolda yanından geçtiği insanların dönüp Caspar'ın arkasından baktıklarını fark etti; ama o, yüzü şubat güneşi gibi herkesin tepesinde, dümdüz gidiyordu.

Henrietta'nın öteki konusu bambaşkaydı; Bay Bantling hakkında İsabel'e en son haberleri verdi. Bay Bantling bir önceki yılı Amerika'da geçirmiş ve Henrietta da neyse ki onunla epeyce ilgilenebilmişti. Amerika'dan ne kadar hoşlandığını bilmiyordu ama, bu gezinin Bay Bantling'e iyi geldiğini söyleyebilirdi Henrietta; Amerika'dan ayrıldığında, artık geldiği zamanki aynı insan değildi. Bu bir yıl Bay Bantling'in gözlerini açmış, ona İngiltere'nin her şey olmadığını göstermişti. Gittiği yerlerin çoğunda pek sevilmiş, insanlar onu son derece doğal –genellikle İngilizler için düşündüklerinden daha doğal– bulmuşlardı. Arada bir yapmacıklı bulanlar da olmuştu; bununla, doğallığının yapay olduğunu mu söylemek istiyorlardı, Henrietta bilemiyordu. Sorduğu sorular arasında heves kırıcı olanlar vardı; Henrietta tam anımsayamıyordu ama, Bantling otellerdeki tüm oda hizmetçilerini çiftçi kızları –ya da tüm çiftçi kızlarını oda hizmetçisi– düşünüyordu. Amerika'daki eğitim sistemini kavrayamamış gibiydi; aslında, onun düşünebildiğinin ötesindeydi bu büyük sistem. Genel olarak Amerika'da her şey çok fazlaymış ve kendisi de sanki bir gelişte bunların ancak küçük bir bölümünü görebilirmiş gibi davranmıştı. Seçtiği bölüm, Amerika'nın otel düzeni ile ırmaklardaki ulaşımdı. Oteller gerçekten Bay Bantling'i büyülemişti sanki; gezdiği her otelin resmini aldı. Ama asıl ilgisini ırmak vapurları çekti; büyük vapurlara binmekten başka bir şey yapmak istemiyordu. Yoldaki ilginç kentlerin çoğunda dura dura, birlikte New York'tan Milwaukee'ye gitmişlerdi; yola her yeniden koyuluşla-

rında, vapurla gidip gidemeyeceklerini sormuştu. Coğrafya diye bir şey bilmiyordu sanki – Baltimore'u batıda bir kent sanıyor, hep Mississippi'ye ulaşacağını sanıyordu. Anlaşılan Amerikada Mississippi dışında hiçbir ırmak duymamıştı; sonunda Ren ırmağından geri kalmadığını itiraf etmek zorunda kaldıysa da, Hudson ırmağının varlığını kabul etmeye yanaşmamıştı. Trenlerin yemek vagonlarında güzel saatler geçirmişlerdi; Bantling zenci görevliden durmadan dondurma istiyor, trende dondurma yenebileceği düşüncesine bir türlü alışamıyordu. İngiltere'deki trenlerde ne dondurma, ne şekerleme, ne tavan pervanesi, hiçbir şey yoktu elbet! Sıcak Bay Bantling'e dayanılmaz gelmişti; Henrietta ona, ömründe bundan daha sıcak bir yer görmemişsindir sanırım demişti. Bay Bantling şimdi İngiltere'deydi – Henrietta'nın deyimiyle "orada burada avlanıyordu." Amerika'da kızılderililerin eğlenceleriydi bu eğlenceler; biz bu kovalama zevkini uzun zaman önce bırakmıştık. Anlaşılan İngiltere'de insanlar genel olarak, bizim savaş baltaları kuşanıp tüyler taktığımıza inanıyordu; ama böyle bir giyim kuşam aslında İngiliz geleneklerine daha uygundu. Bay Bantling'in İtalya'da kendisine katılmaya vakti olmayacaktı, ama Henrietta yeniden Paris'e dönünce, o da oraya gelebileceğini umuyordu. Bay Bantling, Versailles'ı yeniden görmeye can atıyordu; Devrim öncesi düzenin büyük bir hayranıydı o. Bu konuda anlaşamıyorlardı, ama Henrietta işte bunun için seviyordu Versailles'ı, çünkü eski düzenin silinip süpürüldüğünü görebilirdiniz orada. Artık ne dükler kalmıştı, ne markiler; tersine, Henrietta bir gün ortalıkta dolaşan beş Amerikalı aile gördüğünü anımsıyordu. Bay Bantling, Henrietta'nın İngiltere konusunu yeniden açmasını çok istiyordu; şimdi onun bu ülkeyi daha çok sevebileceği düşüncesindeydi; son iki üç yıl içinde İngiltere bir hayli değişmişti. Bu ziyaret gerçekleşirse, Bay Bantling gidip kızkardeşi Lady Pensil'i görecek ve bu kez çağrı mektubunun doğrudan Henrietta'ya gelmesini sağlayacaktı; bunda kararlıydı. Öteki çağrı mektubu üzerindeki giz perdesi hiçbir zaman kalkmamıştı.

Caspar Goodwood sonunda Palazzo Roccanera'ya geldi; önceden İsabel'e bir not yazıp izin istemişti. İzin hemen çıktı; İsa-

bel o gün öğleden sonra saat altıda kendisini bekleyecekti. İsabel o günü, neden geliyor –ne yarar umuyor acaba– diye düşünmekle geçirdi. O zamana kadar Caspar karşısına hep, uzlaşma yeteneğinden yoksun, istediğini alan, alamayınca elini başka hiçbir şeye sürmeyen biri olarak çıkmıştı. Ancak, İsabel'in konuğuyla görüşmesi bir sorun yaratmadı; büyük bir güçlük çekmeden, onu aldatacak ölçüde mutlu görünmeyi başardı. İsabel en azından Caspar'ı aldattığına; içinden, bana yanlış bilgi vermişler diye düşünmesini sağladığına inanıyordu. Ama bu durum karşısında onun düş kırıklığına uğramadığını da görmüştü – başka bir erkek olsa kesinlikle uğrardı; Caspar Roma'ya bir fırsat aramak için gelmemişti. Neden geldiğini İsabel hiç anlamıyordu; Caspar'ın kendisi de bir açıklamada bulunmadı; ancak pek basit bir nedenle –yalnızca İsabel'i görmek istediği için gelmiş olabilirdi. Başka bir deyişle, kendi keyfi için gelmişti. İsabel bu tümevarım sürecini büyük bir istekle sürdürüyor, kendini Caspar Goodwood'un eskiden uğradığı haksızlıktan kurtaracak bir çıkar yol bulduğuna çok seviniyordu. Roma'ya kendi keyfi için geldiyse eğer, bu tam İsabel'in istediği şeydi; çünkü Caspar eğer keyfine bakabiliyorsa, yürek sızısından kurtulmuş demekti. Yürek sızısından kurtulmuşsa, her şey yolundaydı ve İsabel'in sorumlulukları sona ermişti. Doğru, eğlenme biçimi biraz katıydı, ama Caspar hiçbir zaman kendini bırakan, rahat biri olmamıştı ki; ayrıca İsabel'in onun gördüklerinden hoşnut kaldığına inanmaması için ortada bir neden yoktu. Henrietta, Caspar'a duygularını, düşüncelerini söyler, ama Caspar ona açılmazdı; bu yüzden İsabel, Caspar'ın zihninden neler geçtiğini arkadaşından öğrenemiyordu. Genel konularda, havadan sudan konuşmaya hazırdı; İsabel yıllar önce bir gün onun hakkında, "Caspar Goodwood epey çok konuşur, ama bir şey söylemez," dediğini anımsadı birden. Şimdi de epey çok konuşuyor, ama Roma'da üzerinde durulacak bunca konu olduğu düşünülürse, belki de her zamankinden fazla bir şey söylemiyordu. Caspar Goodwood'un gelişinin, İsabel'in kocasıyla ilişkilerini kolaylaştıracağı hesapta yoktu; çünkü Osmond karısının dostlarından hoşlanmadığına göre, bunların en eskilerinden biri olmanın dışında, Caspar'ın Osmond'u ilgilendirecek bir yanı ola-

mazdı. İsabel onun hakkında, en eski arkadaşım demekten başka söyleyecek bir şey bulamamıştı; tüm bilgiler bu cılız tanımın içindeydi. Onu Gilbert'le tanıştırmak zorunda kalmıştı; Caspar'ı yemeğe, perşembe akşamlarına çağırmamak olmazdı; İsabel bu akşamlardan çok bıkmıştı artık, ama kocası hâlâ onları sürdürmekten yanaydı – kimi insanları çağırmak için değil de, daha çok kimilerini çağırmamak için.

Bu perşembe akşamlarına Caspar Goodwood düzenli olarak, bir tören havası içinde ve epeyce erken geliyordu; anlaşılan bu davetleri pek ciddiye almıştı. Ara sıra İsabel'in bir an öfkelendiği oluyordu; her şeyi harfi harfine alan bir yanı vardı Caspar'ın; İsabel'i sıkıntıya soktuğunu bilmesi gerekirdi. Ama İsabel budala diyemezdi ona; hiç de budala değildi Caspar; yalnızca olağanüstü dürüsttü. Bu kadar dürüst olmak, onu pek çok kimseden apayrı bir insan yapıyordu; insanın ona karşı neredeyse onun kadar dürüst olması gerekiyordu. Bu düşünce İsabel'in aklına, tam Caspar'ı kendisinin son derece tasasız, kaygısız bir kadın olduğuna inandırmayı başardığını sandığı sırada gelmişti. Caspar bu konuda hiçbir zaman kuşkuya kapılmıyor, İsabel'e hiçbir zaman kişisel sorular sormuyordu. Gilbert Osmond'la sanılandan çok daha iyi anlaşmıştı. Osmond kendisine güvenilmesinden hiç hoşlanmazdı; böyle bir durumda sizi düş kırıklığına uğratmak için dayanılmaz bir istek duyardı. İşte bu ilke uyarınca, herkes soğuk davranacağını beklerken o, kendine eğlence yaratmak için, bu baston yutmuş Boston'luyu cana yakın bulmuştu. İsabel'e, vaktiyle Bay Goodwood'un da kendisiyle evlenmek isteyip istemediğini sordu; karısının onun teklifini geri çevirmiş olması karşısında şaştığını söyledi. Oysa evlenseler, tüm saat başlarını vurarak havanın yükseklerinde garip titreşimler yaratan bir kilise çan kulesinin altında yaşamak gibi, son derece iyi bir şey olurdu. Osmond, büyük Caspar Goodwood'la konuşmaktan hoşlandığını söylüyordu; önceleri kolay olmamıştı bu; kulenin tepesine erişmek için uzayıp giden dik merdivenleri tırmanmak zorundaydınız; ama erişince, her yer ayağınızın altında oluyor; serin, hafif bir esinti duyuyordunuz. Bildiğimiz gibi, Osmond çok hoş nitelikleri olan bir adamdı ve Caspar'ın bunların hepsinden yararlanmasına

olanak sağlıyordu. İsabel görüyordu ki, Caspar Goodwood kocası hakkında eskiden içinden geçirdiklerinden daha iyi şeyler düşünüyordu; oysa Caspar, İsabel'e o sabah Floransa'da, Osmond'un kendisi üzerinde kesinlikle iyi bir etki uyandıramayacağı izlenimini vermişti. Gilbert ikide bir onu yemeğe çağırıyor, Bay Goodwood da yemekten sonra oturup birlikte puro içiyor, Osmond'dan koleksiyonunu göstermesini bile istiyordu. Gilbert, İsabel'e Bay Goodwood'un çok değişik bir insan olduğunu söylemişti; bir İngiliz yol çantası gibi sağlam ve biçimliydi – hiç eskimeyecek bir sürü kayışı, tokası ile çok iyi marka bir kilidi vardı. Campagna'da at gezintileri yapmaya başlamıştı; çok hoşlandığı bu gezintilere büyük vakit ayırıyor, bu yüzden de İsabel onu çoğunlukla akşamları görüyordu. Bir gün İsabel ona, isterse kendisine bir iyilikte bulunabileceğini söyledi. Sonra da gülerek ekledi:

"Ama, bilmem ki, sizden benim için bir şey yapmanızı istemeye hakkım var mı."

Caspar, "Dünyada buna en çok hakkı olan kişi sizsiniz,"diye karşılık verdi. "Başka hiç kimseye vermediğim sözler verdim size."

İstediği hizmet, Caspar'ın gidip, Hôtel de Paris'de yalnız başına hasta yatan kuzeni Ralph'ı görmesi, elinden geldiği kadar onun gönlünü hoş tutmasıydı. Bay Goodwood onu hiç görmemişti, ama zavallının kim olduğunu bilecekti; İsabel yanılmıyorsa, Ralph bir zamanlar kendisini Gardencourt'a davet etmişti. Caspar daveti çok iyi anımsıyor ve, düş gücü gelişmiş biri sayılmamakla birlikte, kendini Roma'da bir otelde ölmekte olan zavallı bir adamın yerine koyabiliyordu. Hôtel de Paris'ye gitti ve Gardencourt'un sahibinin odasına girince, Bayan Stackpole'u onun kanepesinin yanında oturur buldu. Henrietta'nın Ralph Touchett'le ilişkilerinde garip bir değişiklik olmuştu. İsabel ondan gidip Ralph'ı görmesini istemiş değildi; ama dışarı çıkamayacak kadar hasta olduğunu öğrenince, Henrietta hemen kendisi gitmişti. Bundan sonra Ralph'ı artık her gün ziyaret ediyordu – birbirlerinin can düşmanı oldukları inancını hiç unutmadan. Ralph, "Evet, yakın düşmanız biz birbirimize," diyor ve onu rahatça –şakanın elverdiği ölçüde rahatça– kendisini üzüp öldürmek için gelmekle suçluyordu. Aslında çok iyi dost

olmuşlardı; Henrietta daha önce nasıl olup da Ralph'tan hoşlanmadığına çok şaşıyordu. Ralph Henrietta'yı her zaman ne kadar sevmişse, şimdi de o kadar seviyordu; geçmişte de onun çok iyi bir insan olduğundan bir an bile kuşku duymamıştı. Her şey hakkında konuşuyor, bir tek İsabel dışında, her zaman ayrı görüşlerde oluyorlardı; bu konu açılınca Ralph hep sıska işaret parmağını dudaklarına götürüyordu. Öte yandan Bay Bantling'in çok iyi bir konu olduğu ortaya çıkmıştı; Ralph Bantling'i Henrietta ile saatlerce tartışabiliyordu. Aralarındaki kaçınılmaz görüş ayrılıkları tartışmayı kamçılıyordu elbet – Ralph bu sevimli eski süvari subayının gerçek bir Makyavel olduğunu ileri sürerek eğleniyordu. Caspar Goodwood'un böyle bir tartışmaya katkısı olamazdı; ama Ralph'la yalnız kalınca, konuşabilecekleri başka konular bulunduğunu gördü. İtiraf etmeliyiz ki, birazönce oradan ayrılan Henrietta bu konular arasında değildi; Caspar onun tüm iyi yanlarını önceden kabul ediyor, ama hakkında başka bir şey söylemiyordu. İlk birkaç sözden sonra İsabel Osmond üzerinde de fazla konuşmadılar – Ralph gibi Caspar da bu konunun tehlikelerle dolu olduğunu seziyordu. Caspar, bu garip genç adama çok üzülüyordu; böyle hoş bir kimseyi, tuhaflıklarına karşın bunca hoş birini, umarsız bir durumda görmeye dayanamıyordu. Caspar Goodwood her zaman yapacak bir şeyler bulurdu; bu kez de bu ilkeyi Hôtel de Paris'ye sık sık giderek uyguladı. İsabel çok akıllıca davrandığını düşünüyordu; ortalıkta gereksiz dolaşan Caspar'dan ustaca kurtulmuştu. Ona bir uğraş bulmuş, Ralph'ın bakıcısı olma görevini vermişti. Havalar yumuşar yumuşamaz, Caspar'ı Ralph'la birlikte kuzeye doğru yola çıkarmayı tasarlıyordu. Ralph'ı Roma'ya Lord Warburton getirmişti, Caspar Goodwood da götürmeliydi. Güzel bir simetri var gibiydi bunda ve İsabel şimdi Ralph'ın yola çıkması için can atıyordu. Sürekli olarak, orada gözlerinin önünde öleceğinden korkuyor; bu olayın Ralph'ın pek az girdiği kendi evinin yanı başındaki bir otelde geçeceği düşüncesi, İsabel'i dehşete düşürüyordu. Ralph son uykusuna, kendi sevgili evinde, Gardencourt'un ışıl ışıl yanan, penceresi koyu sarmaşıklarla çevrili o derin, alaca karanlık odalarından birinde dalmalıydı. O günlerde İsabel için Gardencourt'un kutsal bir yanı vardı sanki; geçmişin başka hiçbir sayfası bu

kadar geri gelmez bir biçimde geçip gitmemişti. Orada geçirdiği ayları düşününce, gözleri doluyordu. Dediğim gibi, İsabel becerikli davrandığını düşünüyordu, ama şimdi tüm becerisini kullanması gerekecekti; çünkü, o sırada sanki ona meydan okumak ve karşı koymak istercesine birkaç şey oldu. Floransa'dan Kontes Gemini geldi – bavulları, giysileri, gevezeliği, yalanları, hafifliklerivle; aşıklarının sayısı konusundaki garip ve günah kokan söylenceyle birlikte geldi. Daha önce uzakta bir yerlerde olan Edward Rosier (kimse, Pansy bile, onun nereye gittiğini bilmiyordu) Roma'da yeniden boy gösterdi ve İsabel'e hiç yanıtlamadığı uzun mektuplar yazmaya başladı. Madam Merle Napoli'den döndü ve tuhaf bir gülümseme ile İsabel'e, "Lord Warburton'a ne yaptın Tanrı aşkına?" dedi. Sanki kendisini ilgilendirirmiş gibi!

48

Şubat ayının sonuna doğru bir gün Ralph Touchett İngiltere'ye dönmeye karar verdi. Böyle bir karar için nedenleri vardı ve bunları açıklamak durumunda değildi; ama niyetinden Henrietta Stackpole'a söz edince, Henrietta bu nedenlerin neler olduğunu tahmin etti. Ancak, düşüncesini söylemedi; biraz sonra, kanepenin yanında oturduğu yerden yalnızca, "Herhalde tek başına gidemeyeceğinizi biliyorsunuzdur, değil mi?" dedi.

"Böyle bir düşüncem yok," diye karşılık verdi Ralph. "Yanımda insanlar olacak."

" 'İnsan' dediğiniz kimler? Ücret ödediğiniz hizmetçiler mi?"

Ralph şakayla, "Ne de olsa onlar da insan," dedi.

Henrietta, "Aralarında kadın var mı?" diye sordu.

"Yanımda on, on iki kişi varmış gibi konuşuyorsunuz! Hayır, itiraf edeyim ki çalıştırdığım kimseler arasında kadın yok."

Henrietta sakin bir sesle, "İngiltere'ye böyle gidemezsiniz. Bir kadının size bakması gerekir," dedi.

"Son iki haftadır siz o kadar çok baktınız ki, bu bana daha epeyce bir süre gider."

"Daha yeterince bakmış değilim. Sanırım ben de sizinle gideceğim," dedi Henrietta.

"Benimle gitmek mi?" Ralph yavaşça kanepesinde doğruldu.

"Evet, beni sevmezsiniz, biliyorum, ama gene de sizinle gideceğim. Yeniden yatsanız sağlığınız için daha iyi olur."

Ralph bir süre ona baktı; sonra yavaşça yeniden uzandı. Sonra, "Sizi çok severim ben," dedi.

Henrietta Stackpole ender gülüşlerinden biriyle, "Böyle gü-

zel bir şey söyleyerek beni başınızdan savabileceğinizi sanmayın. Sizinle gideceğim ve dahası size bakacağım," dedi.

"Çok iyi bir insansınız."

"Bekleyin de sizi sağ salim evinize götürdükten sonra söyleyin bunu. Kolay olmayacak. Ama gene de gitmeniz daha iyi."

Henrietta ayrılmadan önce Ralph, "Gerçekten bana bakar mısınız?" dedi.

"Bir denemek istiyorum."

"Öyleyse kendimi sizin ellerinize bıraktığımı bildiririm. Evet, teslimim!"

Ve Henrietta ayrılıp yalnız kaldıktan birkaç dakika sonra Ralph'ın yüksek bir kahkaha koparması, belki de teslim oluşunun bir göstergesiydi. Avrupa'yı boydan boya geçecek bir yolculuğa Henrietta Stackpole'un gözetimi altında çıkmak, ona çok mantıksız geliyor, tüm işlevlerden el çekmenin, tüm bedensel hareketleri bir yana bırakmış olmanın kesin bir kanıtı gibi görünüyordu. Ve işin en tuhaf yanı, bu durum Ralph'ın hoşuna gidiyordu; gönül borcu duyarak, büyük zevk alarak hareketsiz kalıyordu. Yola koyulmak için sabırsızlanıyordu bile; aslında evini yeniden görmeye can atıyordu. Her şeyin sonu yakındı artık; ona, kolunu uzatsa hedefe dokunabilirim gibi geliyordu. Ama evinde ölmek isterdi; içinde kalan tek istek buydu – babasını son kez yatarken gördüğü o sessiz koca odada uzanmak ve bir yaz gününün şafağında gözlerini kapamak.

Aynı gün Caspar Goodwood kendisini görmeye gelince, Ralph ona Bayan Stackpole'un bakıcılığını üstlendiğini ve İngiltere'ye götüreceğini bildirdi. Caspar, "Öyleyse korkarım ki arabanın beşinci tekerleği de ben olacağım. Bayan Osmond sizinle gitmem için benden söz aldı," dedi.

"Şu işe bakın – altın çağda yaşıyoruz! Hepiniz gereğinden fazla iyilik ediyorsunuz."

"Benim ettiğim iyilik pek size değil, ona."

Ralph gülümseyerek, "Öyleyse o iyilik ediyor," dedi.

Goodwood yaptığı şakaya gülmeden, "Sizinle gidecek kimseleri bularak mı? Doğru, bu da bir tür iyilik," dedi. Sonra ekledi,

"Ancak ben, Bayan Stackpole'la tek başıma yolculuk etmektense, sizinle ve Bayan Stackpole'la etmeyi çok daha tercih ettiğimi söyleyebilirim."

"Ama ikisini de yapmaktansa, burada kalmayı isterdiniz," dedi Ralph. "Aslında sizin gelmenize gerek yok. Henrietta son derece becerikli."

"Bundan eminim. Ama Bayan Osmond'a söz verdim."

"Sizi bu işten bağışlamasını kolayca sağlayabilirsiniz."

"Dünyada yapmaz bunu. Size bakmamı istiyor, ama asıl neden bu değil. Asıl neden, benim Roma'dan uzaklaşmam."

"Anlaşılan Roma'da gereğinden fazla şeyler görüyorsunuz."

"Benden sıkılıyor. Benimle konuşacak bir şeyi yok, bu işi onun için çıkardı."

Ralph, "Peki öyleyse, onun işini kolaylaştıracaksa, elbet yanımda götürürüm sizi," dedi; hemen arkasından ekledi, "Ama neden kolaylaştırsın, bilmem."

Caspar Goodwood yalnızca, "Benim kendisini gözetlediğimi düşünüyor," dedi.

"Gözetlemek mi?"

"Mutlu olup olmadığını anlamaya çalıştığımı."

"Bunu anlamak kolay," dedi Ralph. "Dıştan bakınca, tanıdığım en mutlu kadın o."

Caspar kuru kuru, "Çok doğru; göreceğim kadarını gördüm ben," diye karşılık verdi. Ancak, tüm kuruluğuna karşın söyleyecek başka şeyleri vardı. "Bir süredir onu izliyorum; eski bir arkadaşı olarak buna hakkım var gibi geldi bana. Mutluymuş gibi yapıyor; mutlu olacağım diye söz vermişti; ben de nasıl bir şeymiş bu bakalım, kendi gözlerimle göreyim diye düşündüm," dedi ve sesinde sert bir çınlamayla ekledi, "Gördüm ve daha fazlasını görmek istemem. Artık gitmeye hazırım."

Ralph, "Biliyor musunuz, bence de gitmenizin zamanı gelmiş," diye karşılık verdi. Ve İsabel Osmond konusunda ikisi arasında geçen tek konuşma bu oldu.

Henrietta yol hazırlıklarını yaptı; bu arada, Floransa'daki ziyaretine karşılık olarak, kaldığı pansiyonda kendisini görmeye gelen Kontes Gemini'yle de birkaç söz etmenin uygun olacağını

düşündü. Kontes'e, "Lord Warburton hakkında çok yanıldınız," dedi. "Bunu bilmeniz doğru olur diye düşündüm."

"İsabel'in gönlünü çelmek konusunda mı? Benim zavallı dostum, Lord Warburton günde üç kez İsabel'in evindeydi. Varlığından geride izler bıraktı!" diye haykırdı Kontes.

"Yeğeninizle evlenmek istiyordu; eve bu nedenle geliyordu."

Kontes bakakaldı, sonra düşüncesiz bir gülüşle, "İsabel böyle mi diyor? Fena masal değil hani. Yeğenimle evlenmek istiyordu da, neden evlenmiyor bakalım? Belki de yüzükleri satın almaya gitmiştir ve gelecek ay, ben buradan ayrıldıktan sonra, yüzüklerle dönecektir," dedi.

"Hayır, dönmeyecek. Pansy Osmond onunla evlenmek istemiyor."

"Pansy ne kadar da düşünceliymiş! İsabel'i sevdiğini bilirdim ama, sevgisini bu ölçüye vardığını bilmiyordum."

Henrietta, Kontes'in tatsız bir terslik içinde olduğunu düşünerek soğuk bir sesle, "Sizi anlamıyorum," dedi. "Ben görüşümden ayrılmıyorum – İsabel hiçbir zaman Lord Worburton'un gösterdiği ilgiye yüz verecek bir şey yapmadı."

"Sevgili dostum, biz ikimiz bu konuda ne biliyoruz ki? Tek bildiğimiz, kardeşim Gilbert'in her şey yapabileceğidir."

Henrietta vakarlı bir biçimde "Kardeşinizin ne yapabileceğini bilemem ben," dedi.

" Ben, İsabel'in Lord Warburton'a yüz vermemesinden, onu buradan uzaklaştırmasından yakınıyorum. Lord Warburton'u özellikle görmek istiyorum. Sizce İsabel onu ayartacağımı düşünmüş olabilir mi?" Kontes arsızca direterek ekledi: "Ancak, bana öyle geliyor ki, İsabel onu tutsak almış. Ev Lord Warburton'la dopdolu; havasına sinmiş sanki. Evet, evet, geride izler bırakmış Lord Warburton; bir gün göreceğimden eminim onu."

Henrietta kısa bir süre durup, *Interviewer* gazetesine yazdığı mektuplara ün kazandıran o nükteli buluşlarından biriyle, "Belki de Lord Warburton size karşı, İsabel'e karşı olabildiğinden daha başarılı olur!" dedi.

Henrietta, Ralph'a yaptığı öneriden İsabel'e söz edince, İsabel arkadaşının kendisini bundan daha çok sevindirecek bir dav-

ranışta bulunamayacağı karşılığını verdi. İsabel, Ralph ile Henrietta'nın temelde birbirlerini anlayacak yaratılışta kimseler olduklarına hep inanmıştı. Henrietta, "Beni anlamış, anlamamış umurumda değil," dedi. "Asıl önemli olan, onun trenlerde ölmemesi."

İsabel, artan inancının etkisiyle başını sallayarak, "Böyle bir şey yapmaz o," dedi.

"Elinde olursa yapmaz. Görüyorum ki, sen hepimizin gitmesini istiyorsun. Ne yapmak istediğini anlamıyorum."

"Yalnız kalmak istiyorum," dedi İsabel.

"Evine bunca insanı çağırdığın sürece yalnız kalamazsın."

"Onlar komedinin bir parçası. Siz ötekiler, seyircisiniz."

Henrietta pek sert bir biçimde, "Sen buna komedi mi diyorsun İsabel Archer?" diye sordu.

"İstersen trajedi olsun. Hepinizin gözü benim üstümde; bu rahatsız ediyor beni."

Henrietta bir süre ona baktı. "Sen en kuytu yeri arayan yaralı bir geyik gibisin," dedi, sonra, "Ne kadar büyük bir çaresizlik duygusu uyandırıyorsun bende!" diye haykırdı.

"Ben hiç de çaresiz değilim. Yapmayı tasarladığım pek çok şey var."

"Ben senden söz etmiyorum; kendimi söylüyorum. Bir amaçla buraya gelip de, seni bulduğum gibi bırakmak çok güç bir şey."

"Hiç de öyle değil; yedirip içirip yeniden çok canlanmış olarak bırakıyorsun sen beni," dedi İsabel.

"Pek hafif bir beslenme – ekşi limonatayla! Senden bir söz vermeni istiyorum."

"Yapamam bunu. Artık hiçbir şey için söz vermeyeceğim. Dört yıl önce ciddi bir söz verdim, tutmayı beceremedim."

"Hiç destek görmedin ki. Bu kez ben sana en büyük desteği vereceğim. İşler en kötü noktaya ulaşmadan kocandan ayrıl; işte senden bu sözü vermeni istiyorum."

"En kötü noktaya mı? En kötü dediğin nedir?"

"Kişiliğin bozulmadan önce."

"Huyum bozulmadan mı demek istiyorsun?" dedi İsabel gülerek, "Bozulmaz; çok iyi bakıyorum ben ona." Sonra başını çevirerek ekledi, "Böyle düşünüp raşınmadan bir kadının kocasını

terk etmesinden söz etmen, bana son derece şaşırtıcı geldi. Senin hiç kocan olmadığı kolayca görülüyor!"

Henrietta Stackpole inandırıcı bir neden ileri sürüyormuş gibi, "Ama, ülkemizin batı kentlerinde çok sık görülen bir şey bu; ne de olsa, gelecek için onları örnek almamız gerekiyor," dedi. Ancak, Henrietta'nın ileri sürdüğü neden, öykümüzü ilgilendirmiyor; öyküde daha açılıp geliştirilmeyi bekleyen başka pek çok olay var. Henrietta, Ralph Touchett'e, belirteceği herhangi bir trenle Roma'yı terketmeye hazır olduğunu bildirdi; Ralph da yola çıkmak için toparlandı. İsabel son anda onu görmeye gitti; Ralph ona, daha önce Henrietta'nın söylediği şeyi söyledi: Ona öyle geliyordu ki, İsabel kendilerinden kurtulmak için can atıyordu.

İsabel'in buna verdiği tek karşılık, elini yumuşak bir biçimde onun elinin üstüne koymak ve çabucak gülümseyerek alçak bir sesle, "Sevgili Ralph–!" demek oldu.

Ralph'ı mutlu etmeye yeten bir karşılıktı bu. Ama o, aynı şakacı biçimde, aynı açık sözlülükle devam etti. "Seni görebileceğimden az gördüm, ama hiç yoktan iyidir. Sonra, bir de hakkında pek çok şey işittim."

"Buradaki yaşama biçimini düşünecek olursak, kimlerden işittin, bilemem."

"Havada dolaşan seslerden! Başka bir kaynaktan değil; başkalarının senden söz etmesine asla izin vermem ben. Hep senin "hoş" biri olduğunu söylüyorlar, bu da çok yavan kalıyor."

"Seni daha çok görebilirdim elbet," dedi İsabel. "Ama evli bir insanın bir sürü işi oluyor."

"Neyse ki ben evli değilim. İngiltere'de beni görmeye gelince, seni bekârlığın tüm özgürlüğü ile ağırlayabilirim." Ralph sanki gerçekten bir daha karşılaşacaklarmış gibi konuşmaya devam etti ve bu varsayımın akla uygun görünmesini sağlamakta neredeyse başarılı oldu. Vaktinin yakın olduğuna, belki de yazı çıkaramayacağına ilişkin tek bir söz etmedi. Ralph'ın istediği buysa, İsabel de böyle bir tutum takınmaya hazırdı; gerçek durum, konuşmalarında onların yön işaretleri dikmelerine gerek bırakmayacak kadar açık seçik ortadaydı. Daha önceleri gerektiği söylenebilirdi; ama başka konularda olduğu gibi, bu konuda da

Ralph hiç bencillik etmemişti. İsabel onun çıkacağı yolculuktan, bu yolculuğu bölmesi gereken aşamalardan, alması gereken önlemlerden söz etti. Ralph, "Benim için en büyük önlem Henrietta'dır. Yüce bir vicdanı var," dedi.

"Henrietta elbet büyük bir sorumluluk duygusuyla davranacaktır."

"Davranacak mı dedin? Davrandı bile! Benimle gelmesinin tek nedeni, bunu kendine görev sayması. İşte örnek bir görev anlayışı."

"Evet, cömert bir anlayış ve beni çok utandırıyor. Aslında seninle gitmek görevi bana düşerdi," dedi İsabel.

"Kocan hoşlanmazdı bundan."

"Evet, hoşlanmazdı. Ama gene de gidebilirdim."

"Düş gücünün atılganlığı beni ürkütüyor. Benim bir kadınla kocası arasında anlaşmazlığa neden olduğumu bir düşünsene!"

İsabel yalın ama pek açık olmayan bir biçimde, "Ben de bu yüzden gitmiyorum," dedi.

Ancak, Ralph yeterince anlamıştı. "Sözünü ettiğin onca işlerin varken, elbet gidemezsin," dedi.

"Neden o değil. Korkuyorum," dedi İsabel. Biraz durdu, sonra sanki Ralph'a değil de, kendi kendisine duyurmak istermiş gibi, sözlerini yineledi: "Korkuyorum."

Ralph onun sesindeki anlamı pek kavrayamadı; çok tuhaf bir biçimde özenli, sanki hiç duygu taşımayan bir sesle konuşmuştu İsabel. Karşılığında yargılanıp hüküm giymediği bir kusur için, başkalarının önünde kendi kendini cezalandırmak mı istiyordu? Yoksa söyledikleri yalnızca, kendini anlamak için girişilmiş bilinçli bir çaba mıydı? Öyle de olsa, Ralph böyle elverişli bir fırsatı kullanmaktan kendini alamadı. "Kocandan mı korkuyorsun?" diye sordu.

İsabel ayağa kalkarak, "Kendimden korkuyorum!" dedi. Bir an orada durdu, sonra ekledi: "Kocamdan korksaydım, yalnızca görevimi yapmış olurdum. Kadınlardan beklenen bir şey bu."

Ralph gülerek, "Evet, ama buna karşılık, her zaman kadından korkan erkek de var!" dedi.

İsabel bu şakayı duymazlıktan geldi, ama birden konuyu değiştirdi. Birden, "Senin küçük takımın başında Henrietta olunca, Bay Goodwood'a yapacak bir şey kalmayacak!" diye atıldı.

"Sevgili İsabel, Goodwood buna alışık. Ona zaten bir şey kalmamış."

İsabel kızardı, sonra çabuk çabuk, gitmesi gerektiğini söyledi. Bir an birlikte durdular; İsabel'in iki eli Ralph'ın iki avucundaydı. İsabel, "Sen her zaman benim en iyi dostumsun," dedi.

"Ben senin için istedim – senin için yaşamayı istiyordum. Ama şimdi sana bir yararım dokunmuyor."

O sırada İsabel, Ralph'ı bir daha göremeyeceğini daha acı bir biçimde duyumsadı. Bunu kabul edemezdi; ondan böyle ayrılamazdı. Sonunda, "Beni çağıracak olursan, gelirim," dedi.

"Kocan izin vermeyecektir."

"Ben ayarlayabilirim."

"Bu benim için, en son dakikaya sakladığım bir zevk olacak!" dedi Ralph.

Karşılık olarak İsabel yalnızca öptü onu. Günlerden perşembe idi, o akşam Caspar Goodwood Palazzo Roccanera'ya geldi. İlk gelenler arasındaydı Caspar; bu yüzden, karısı konukları ağırlarken hemen hemen her zaman orada bulunan Gilbert Osmond'la bir süre konuştu. Birlikte oturdular; çenesi düşük, boşboğaz, konuşkan Osmond, sanki o anda bir tür zihinsel neşenin tutsağı olmuştu. Yerinde daha az durabilen, ama hiç de canlı, neşeli olmayan Goodwood, oturuş biçimini değiştirir, şapkasıyla oynar, oturduğu kanapenin gıcırdamasına neden olurken, Osmond bacak bacak üstüne atıp geriye yaslanmış durumda yayılıp oturuyor, çene çalıyordu. Osmond'un yüzünde acı, saldırgan bir gülümseme vardı; iyi bir haber üzerine algılama gücü keskinleşmiş bir kimseye benziyordu. Goodwood'a, kendisini kaybedecekleri için üzüldüğünü söyledi; özellikle kendisi onu özleyecekti. Çevresinde çok az zeki insan görüyordu – Roma'da şaşılacak ölçüde enderdi zeki kimseler. Ne yapıp yapıp geri gelmeliydi; kendisi gibi yıllanmış bir İtalyan için, gerçek bir yabancıyla konuşmanın çok hoş, değişik bir yanı vardı.

"Aslında, ben Roma'yı çok severim," dedi Osmond; "ama böyle körü körüne bir bağlılığı olmayan kimselerle tanışmak en

sevdiğim şeydir. Evet, çağdaş dünya çok iyidir. Bakın siz tepeden tırnağa çağdaş bir insansınız, ama gene de sıradan biri değilsiniz. Günümüzde karşılaştığımız kimselerin çoğu pek zavallı. Geleceğin insanları bunlarsa, bizler genç ölelim, daha iyi. Elbet eskiler de çoğu zaman pek sıkıcı. Karımla ben, yenilik taslayanlardan değil de, gerçekten yeni olan her şeyden hoşlanırız. Ne yazık ki, bilgisizlik ile budalalık yeni bir şey değil. Bunu ilerici diye, aydın diye geçinenlerin ortaya koydukları örneklerde bol bol görüyoruz. Bayağılıklarını ortaya koyuyorlar! Bir tür bayağılık var ki, bence gerçekten yeni; daha önce böyle bir şeyin varolduğunu sanmam. Aslında, içinde bulunduğumuz yüzyıla gelinceye kadar bayağılığa rastlanmıyor. Geçen yüzyılda, orada burada ufak tefek bayağılık tehlikeleri yok değildi, ama günümüzde hava öyle ağırlaştı ki, ince güzellikleri gören gözler gerçekten kalmadı. Bakın, biz sizi sevdik!" Osmond burada, elini hafifçe Goodwood'un dizine koyarak, kendinden emin, ama sıkılgan bir gülümsemeyle bir an duraladı. "Son derece yakışıksız ve tepeden bakan bir şey söyleyeceğim size, ama izin verin de söyleyeyim. Sizi sevdik, çünkü –çünkü siz, bizim gelecekle bir parça barışmamızı sağladınız. Sizin gibi insanlar da olacaksa– ne mutlu! Kendi adıma olduğu kadar, karımın adına da konuşuyorum. Karım benim adıma konuşur; neden ben onun adına konuşmayayım? Bilirsiniz, şamdanla mum makası nasıl birbirinden ayrılmazsa, karımla ben de öyleyiz. Söylediklerinizden anladığım kadarıyla, işiniz – ticaretle uğraşıyormuşsunuz; ama yanılıyor muyum yoksa? Ticaret insanı sınırlı yapar, biliyorsunuz; ama bizi etkileyen şey, sizin bu tehlikeyi atlatmış olmanız. Bu küçük övgüm size pek yakışıksız geliyorsa, bağışlayın beni; neyse ki söylediklerimi karım işitmiyor. Demek istediğim, şey olabilirdiniz – az önce sözünü ettiğim şey. Tüm Amerikan dünyası sizi böyle biri yapmak için elbirliği etmişti. Ancak siz karşı koydunuz, kurtuluşunuzu sağlayan bir şeyler var sizde. Gene de son derece çağdaş bir insansınız, çok çağdaş; tanıdığımız en çağdaş insansınız! Sizi yeniden burada görmek bizi her zaman sevindirecektir."

Gilbert Osmond'un keyfi yerindeydi, demiştim, sözleri bu gerçeğe bol bol tanıklık edecektir. Söyledikleri, çoğu zamanki

konuşmalarına göre, son derece kişiseldi ve Caspar Goodwood daha dikkatli dinlemiş olsaydı, kibarlığın savunması pek garip ellere kalmış, diye düşünebilirdi. Bununla birlikte, kuşkusuz, Osmond ne yaptığını biliyordu; küçümseyici tavrını alışık olmadığı bir kabalıkla birlikte kullanmak yoluna gitmişse, bunun çok iyi bir nedeni vardı. Goodwood yalnızca, Osmond'un birilerine verip veriştirdiğini belli belirsiz anlıyor, ama sözlerinin kimi hedef aldığını pek kestiremiyordu. Aslında, Osmond'un neden söz ettiğini de pek bildiği yoktu; istediği, İsabel ile yalnız kalmaktı ve bu düşünce Caspar'ı, İsabel'in kocasının kusursuz sesinden daha fazla ilgilendiriyordu. Gözü, o sırada başkalarıyla konuşan İsabel'deydi; ne zaman boş kalır, kendisinden başka bir odaya gitmeyi isteyebilir miyim acaba, diye düşünüyordu. Osmond'un tersine, Caspar'ın keyfi pek yerinde değildi; çevresinde olup bitenlere ilişkin olarak içinde durgun bir öfke vardı. O güne kadar Osmond'a karşı kişisel bir kızgınlık duymamıştı; yalnızca çok bilgili, nazik bir adam olduğunu ve İsabel Archer'ın doğal olarak evlenebileceği insana, kendi sandığından daha çok benzediğini düşünmüştü, o kadar. Osmond açık oyun alanında kendisine karşı büyük bir üstünlük sağlamıştı ve Caspar bu yüzden, oyunda rakibinin değerini küçümsemeyecek kadar dürüsttü. Caspar hakkında özellikle iyi şeyler düşünmeye çalışmış değildi; olup bitenleri kabullenmeye en yatkın olduğu günlerde bile, böyle duygusal bir hoşgörü onun elinden gelmiyordu. Osmond'u, elindeki fazla boş zamanı küçük konuşma incelikleriyle geçirerek tüketmekten hoşlanan, sanata düşkün, parlak bir kimse diye görüyordu. Ancak, ona olan güveni tam değildi; Osmond, ne türden olursa olsun, kendisine niçin böyle ince sözler etsin, hiç anlamıyordu. Bu durum Caspar'da, onun için için kendisiyle eğlendiği kuşkusunu uyandırıyor, başarılı rakibinin mayasında bir bozukluk bulunduğu yolunda genel bir izlenim edinmesine neden oluyordu. Aslında Caspar biliyordu ki, Osmond'un kendisinin kötülüğünü istemesi için ortada bir neden olamazdı; kendisinden korkacak bir şeyi yoktu. Büyük bir zafer kazanmıştı ve her şeyini yitirmiş bir kimseye karşı iyi davranabilecek durumdaydı. Doğru, Caspar Goodwood'un kimi zaman gerçekten onun ölmesini

istediği, onu kendisinin öldürmek istediği olmuştu; ama Osmond bunu bilemezdi, çünkü Caspar, deneye deneye, bugün artık şiddetli duygularını belli etmemek sanatının doruğuna erişmiş bulunuyordu. Bu sanatı kendi kendini aldatmak için geliştirmişti, ama ilk aldattığı, yabancılar oldu. Ayrıca, başarısı pek sınırlı kalmıştı; karısının duygularından söz ederken Osmond'un, sanki onları savunmak için görevlendirilmiş gibi konuştuğunu işitince içinde uyanan derin, sessiz acı, bunun en iyi kanıtıydı.

Bu akşam Osmond'un kendisine söylediklerinden yalnızca bunlara kulak kabartmıştı Caspar; evin erkeğinin Plazzo Roccanera'da karı koca arasında sürüp giden uyuma değinmeye her zamankinden de daha büyük bir çaba gösterdiğine dikkat etmişti. Osmond sanki her şeyi tatlı tatlı karısıyla birlikte yapıyormuş ve her ikisi için de "biz" demek, "ben" demek kadar doğalmış gibi konuşmaya daha önce hiç bu kadar özen göstermemişti. Tüm bunlarda, zavallı Boston'lunun aklını karıştıran, onu kızdıran bir kasıt havası vardı ve ancak Bayan Osmond'un kocasıyla ilişkileri beni ilgilendirmez diye düşünerek avunabiliyordu. Kocasının İsabel'i yanlış temsil ettiğini gösteren hiçbir kanıt yoktu Caspar'ın elinde ve dış görünüşe bakarak değerlerdirince, İsabel'in böyle yaşamayı sevdiğine inanması gerekiyordu. Caspar'ın yanında en ufak bir hoşnutsuzluk belirtisi göstermemişti. Henrietta Stackpole kendisine, İsabel'in eski düşlerini yitirdiğini söylemişti, ama gazetelere yazı yazmak Henrietta'yı abartmaya yatkın bir insan yapmıştı. Erken alınan haberlere karşı aşırı bir düşkünlüğü vardı onun. Ayrıca, Roma'ya geldiğinden beri, çok dikkatli davranıyor, neredeyse gözlerini hiç yüzüne dikip bakmıyordu artık. Henrietta'yı desteklemek için diyebiliriz ki, aslında bu onun vicdanına çok ters gelen bir tutum olmalıydı. Henrietta, şimdi İsabel'in gerçek durumunu görmüş; gördüğü gerçek, onda haklı olarak bir suskunluğa yol açmıştı. Durumu iyileştirmek için bir şey yapılacaksa, İsabel'e en yararlı yardım biçimi, uğradığı haksızlıkları göstererek, eski sevgililerini alevlendirmek olamazdı. Henrietta, Caspar Goodwood'un duygularına gösterdiği yakın ilgiyi sürdürüyordu; ancak bu ilgiyi ona şimdi yalnızca, her postadan kendisine birkaç tane çıkan ve hep elinde bir makasla okudu-

ğu Amerikan dergilerinden, gülünecek ya da ciddi birtakım seçme parçalar göndererek göstermekteydi. Kestiği makaleleri, Bay Goodwood'un adı yazılı bir zarfa koyuyor ve zarfı oteline kendi eliyle götürüyordu. Caspar, Henrietta'ya İsabel hakkında soru sormuyordu: Beş bin millik yoldan, durumu kendi gözleriyle görmek için gelmemiş miydi? Bu yüzden, Bayan Osmond'un mutsuz olduğunu düşünmesine olanak yoktu; ama işte bu olanaksızlık onu sinirlendiriyor, artık aldırmadığını düşünmekle birlikte, İsabel'le ilişkisinde, gelecekten hiçbir şey beklemediğinin bilincinde olmaktan doğan sertliğini artırıyordu. İçinde gerçeği bilmenin rahatlığı bile yoktu; öyle görünüyordu ki, İsabel mutsuzsa, Caspar'ın ona saygılı olabileceğine bile güvenilemezdi. Umutsuz, çaresiz, yararsızdı o. İsabel Roma'dan uzaklaştırmak için kurduğu usta planla, yararsızlığına dikkatini çekmişti. İsabel'in teyzesinin oğlu için yapabileceği her şeyi yapmaya hazırdı Caspar; ama kendisinden isteyebileceği tüm görevler içinden seçe seçe bunu seçmiş olduğunu düşündükçe, dişlerini gıcırdatıyordu. İsabel'in onu Roma'da alıkoyacak bir görev vermesi tehlikesi hiç yoktu.

Bu gece başlıca düşüncesi, yarın İsabel'den ayrılacağı ve buraya gelmekle, şimdi de eskisi kadar istenmediğini öğrenmenin dışında, hiçbir şey elde etmemiş olduğuydu. İsabel hakkında hiçbir bilgi elde edememişti; soğukkanlı, anlaşılmaz ve kapalıydı İsabel. Daha önce yutmaya çok uğraştığı o eski acının, boğazında yeniden yükseldiğini sezdi; kimi düş kırıklıklarının yaşam boyu sürüp gittiğini öğrendi. Osmond hâlâ konuşuyordu; Caspar belli belirsiz, onun yeniden, karısıyla aralarındaki kusursuz yakınlığa değindiğini anladı. Bir an, bu adamda şeytanca bir düş gücü varmış gibi geldi ona; kötülük düşünmeden böyle garip bir konu seçmesine olanak yoktu. Ancak, şeytan gibi olmuş olmamış, İsabel onu seviyormuş ya da ondan nefret ediyormuş, bunların ne önemi vardı ki? İsabel kocasından ölümüne nefret edebilir, ama gene de Caspar'ın kendi eline en ufacık bir şey geçmeyebilirdi. Osmond, "Aklıma gelmişken sorayım, yolculuğa Ralph Touchett'le birlikte mi çıkıyorsunuz?" dedi. "Bu, yavaş gideceksiniz demektir sanırım, öyle mi?"

"Bilmiyorum. O ne isterse, ben onu yapacağım."

"Çok uysalsınız; size çok şey borçluyuz; bunu söylememe izin vermelisiniz. Karım bu konudaki duygularımızı dile getirmiş olmalı. Ralph Touchett bütün kış aklımızdan çıkmadı; birkaç kez sanki Roma'dan hiç gidemeyecekmiş gibi geldi bize. Buraya hiç gelmemeliydi; o durumdaki kimselerin yolculuk etmesi düşüncesizlikten de öte bir şey, bir tür saygısızlık. Ben dünyada Touchett'e karşı, onun – karıma ve bana olan borcu gibi bir borç altına girmek istemezdim. İster istemez kendisine başkaları bakacak, ama herkes sizin kadar cömert değil ki."

Caspar kuru bir sesle, "Benim yapacak başka işim yok," dedi.

Osmond bir an kuşkuyla ona baktı. "Evlenmelisiniz siz, o zaman yapacak çok işiniz olur! Doğru, o zaman da acıma duygusuyla yapılacak işlere bu kadar vakit bulamazdınız," dedi.

Genç adam kurulu makina gibi, "Evli bir erkek olarak sizin işiniz o kadar çok mu?" diye sordu.

"Bakınız, evli olmak, başlı başına iş güç sahibi olmaktır. Her zaman eylem biçiminde değil; çoğu kez edilgen bir uğraştır yaptığınız; ama bu daha da çok dikkat gerektirir. Sonra, karımla ben bir sürü şeyi birlikte yaparız. Kitap okur, çalışır, müzik yapar, yürüyüşe çıkar, arabayla gezeriz – konuşuruz bile, tıpkı ilk tanıştığımız günlerdeki gibi. Bugün hâlâ karımla konuşmaktan büyük zevk alıyorum. Sıkıldığınız oluyorsa, sözümü dinleyip evlenin. Doğru, o zaman karınız sıkabilir sizi; ama kendi başınıza hiç sıkılmazsınız. Her zaman kendi kendinize söyleyecek bir şeyiniz olur – düşünmek için hiç konu sıkıntısı çekmezsiniz."

"Sıkılmıyorum," dedi Goodwood. "Düşünecek ve kendi kendime söyleyecek bir sürü şeyim var benim."

Osmond hafifçe gülerek, "Başkalarına söyleyeceklerinizden daha çok!" dedi. "Sonra nereye gideceksiniz? Yani, Touchett'i doğal bakıcılarına teslim ettikten sonra – annesi sonunda oğluna bakmak için evine dönecektir sanırım. O küçük kadın bir harika; görevlerini savsaklama biçimi kusursuz! Belki yazı İngiltere'de geçirirsiniz, öyle mi?"

"Bilmiyorum. Herhangi bir planım yok."

"Ne mutlu size! Bu durum biraz iç karartıcı, ama çok özgürsünüz."

"Doğru, çok özgürüm."

Osmond odaya yeni konukların girdiğini gördü. Goodwood'a, "Roma'ya geri gelmekte de özgürsünüzdür umarım," dedi. "Unutmayın, geldiğinizde bize uğrayacağınıza güveniyoruz!"

Goodwood başlangıçta erken ayrılmak niyetindeydi, ama İsabel'i ancak başkalarının yanındayken görebilmiş, onunla yalnız konuşma fırsatı bulamadan akşam geçip gitmişti. İsabel'in kendisinden sürekli uzak durmakta direnmesinde bir terslik vardı; Caspar'ın dinmek bilmez derin kini, bunda görünürde hiç de olmayan bir art niyet buluyordu. Görünürde kesinlikle böyle bir şey yoktu. İsabel onun bakışlarına, sanki neredeyse gelip konuklarından bazılarını eğlendirmekte yardım etmesini isteyen açık, konuksever gülümsemesiyle karşılık veriyordu. Ancak, Caspar bu tür önerilere katı bir sabırsızlıkla direndi, o kadar. Ortada dolaştı ve bekledi; tanıdığı az sayıdaki birkaç kişiyle konuştu; bunlar Caspar'ın ilk kez kendi kendisiyle çelişkiye düştüğünü gördüler. Aslında Caspar Goodwood başkalarıyla ikide bir zıtlaşırdı ama, kendiyle çeliştiği enderdi. Palazzo Roccanera'da sık sık müzik olurdu; genellikle de çok iyiydi. Caspar çalınan müziğin yardımıyla kendini tutabiliyordu; ama sonuna doğru, insanların gitmeye başladığını görünce, İsabel'e yaklaştı ve alçak bir sesle, öteki odalardan biraz önce boş olduğunu gördüğü birinde konuşabilir miyiz, diye sordu. İsabel bu dileği yerine getirmek istermiş, ama ortada kesinlikle bir engel varmış gibi gülümsedi. "Korkarım ki gelemem," dedi. "İnsanlar iyi geceler diliyorlar; beni görebilecekleri bir yerde olmam gerekiyor."

"Öyleyse, hepsi gidinceye kadar beklerim."

İsabel bir an durakladı. Sonra sevinçle, "Çok iyi olur!" dedi.

Caspar uzun uzun bekledi. Sonunda, sanki yerdeki halıya yapışmış birkaç kişi kalmıştı. Kendi deyişiyle, hiçbir zaman gece yarısından önce havasına giremeyen Kontes Gemini, şöminenin önünde çevresine ara sıra bir ağızdan kahkahalar atan küçük bir erkek kalabalığı toplamış, davetin sona erdiğinin bilincinde değil gibi görünüyordu; Osmond ortadan yokolmuştu – konuklara hiç iyi geceler dilemezdi ; gecenin bu saatlerinde her zaman yaptığı gibi, Kontes etki alanını genişletirken, İsabel Pansy'yi yatmaya

göndermişti. İsabel onlardan biraz ayrı oturuyordu; o da, görümcesinin gerilimi azaltmasını ve geriye kalan son konukların sessizce ayrılmalarına izin vermesini istiyor gibiydi.

Goodwood az sonra, "Şimdi biraz konuşabilir miyim?" diye sordu.

İsabel gülümseyerek hemen ayağa kalktı. "Elbette, isterseniz başka bir yere gidelim," dedi. Kontesi çevresindeki küçük kalabalıkla başbaşa bırakıp, birlikte yürüdüler; kapıdan çıktıktan sonra kısa bir süre ikisi de konuşmadı. İsabel oturmak istemiyordu; yelpazesini yavaş yavaş sallayarak, odanın ortasında ayakta durdu; Caspar'a her zamanki içten inceliğini gösteriyordu. Anlaşılan onun konuşmasını bekliyordu. İsabel'le yalnız kalınca, Caspar'ın o zamana kadar hiç bastıramadığı tüm tutkusu kabardı; gözlerini zonklattı, başını döndürdü. Işıklı, boş oda kararıp bulandı; belirip kaybolan bir perdenin arasından, parlak gözleri ve aralanmış dudaklarıyla İsabel'in, önünde kımıldayıp durduğunu sezinledi. Daha açık seçik görebilseydi, İsabel'in gülümsemesinin donuk ve bir parça zorlama olduğunu –yüzünde gördüklerinden genç kadının korktuğunu– anlayabilirdi. "Bana veda etmek istiyorsunuz sanırım," dedi İsabel.

Caspar neredeyse kederli bir dürüstlükle, "Evet – ama hoşuma gitmiyor bunu yapmak. Roma'dan ayrılmak istemiyorum ben," diye karşılık verdi.

"Tahmin edebiliyorum bunu. Ne iyisiniz. Sizi ne kadar yardımsever bulduğumu anlatamam."

Caspar Goodwood kısa bir süre daha sesini çıkarmadı, sonra, "Böyle birkaç sözle beni gönderiyorsunuz," dedi.

İsabel neşeyle, "Bir gün geri dönmelisiniz," diye karşılık verdi.

"Bir gün mü? Yani, olabildiği kadar çok zaman geçtikten sonra demek istiyorsunuz."

"Hayır, hayır. Onu demek istemedim."

"Ne demek istediniz öyleyse? Anlamıyorum ki! Ama ben giderim dedim ve gideceğim."

İsabel neşeli olmaya çalışarak, "Dilediğiniz zaman gelin," dedi.

Caspar birden, "Teyzenizin oğlu zerre kadar umurumda değil!" diye patladı.

"Bana söylemek istediğiniz bu muydu?"

"Hayır, hayır söylemek istediğim bir şey yok; size sormak istiyordum " bir an durdu, sonra alçak, hızlı bir sesle, "Kendinize gerçekten nasıl bir dünya yarattınız?" dedi. Karşılık bekliyormuş gibi yeniden durdu; ama İsabel bir şey söylemeyince devam etti: "Sizi anlayamıyorum, içinize giremiyorum. Neye inanayım – ne düşünmemi istiyorsunuz?" İsabel gene sesini çıkarmadı; artık kaygısız görünmeye çahşmadan, Caspar'a bakıp durdu, o kadar. "Bana mutsuz olduğunuzu söylediler, mutsuzsanız, bunu bilmek isterim. Benim için önemli. Ama siz kendiniz mutluyum diyorsunuz ve her nasılsa çok sakin, çok telaşsız, çok katı bir haliniz var. Baştan sona değişmişsiniz. Her şeyi gizliyorsunuz; size gerçekten yakınlaşamadım ben."

İsabel yumuşak ama uyaran bir sesle, "Çok yakınlaştınız," dedi.

"Gene de size dokunmuyorum! Ben gerçeği bilmek istiyorum. Aradığınızı elde ettiniz mi?"

"Çok şey öğrenmek istiyorsunuz."

"Doğru – ben her zaman çok şey istemişimdir. Bana söylemezsiniz elbet. Size kalırsa, hiçbir zaman gerçeği bilemem. Aslında, beni hiç ilgilindirmez." Kendini tutmak, düşüncesizce başlayan bir zihinsel durumu düşünceli bir biçime sokmak için, gözle görülür bir çabayla konuşmuştu. Ancak, bunun son fırsat olduğunu, İsabel'i sevmiş ve yitirmiş bulunduğunu, ne söylerse söylesin İsabel'in onu bir budala sayacağını bilmek, Caspar'ı birden kamçıladı, alçak sesine derin bir titreşim kattı. "Tıpkı zırhlara bürünmüş gibisiniz; işte bu da bana sizin bir şeyler gizlediğinizi düşündürüyor. Teyzenizin oğlu benim umurumda değil dedim, ama bu ondan hoşlanmıyorum demek değil. Demek istediğim, onunla birlikte gitmemin nedeni, onu sevmem değil. Doğuştan aptal biri olsaydı, siz isteyince gene giderdim. Siz söyleyin, ben yarın Sibirya'ya giderim. Niçin buradan ayrılmamı istiyorsunuz? Bunun bir nedeni olmalı; durumunuzdan göründüğünüz kadar hoşnut olsanız, bunu istemezdiniz. Buraya boşu

boşuna gelmiş olmaktansa, çok kahredici bile olsa, hakkınızdaki gerçeği bilmek isterim. Ben aslında bunun için gelmedim. Aldıracağımı sanmıyordum. Geldim, çünkü artık sizi düşünmeme gerek kalmadığına inanmak istiyordum. O günden beri başka bir şey düşünmedim; buradan gitmemi istemekte yerden göğe kadar haklısınız. Ama gitmem gerekiyorsa, kısa bir an içimi dökmenin bir sakıncası yoktur, öyle değil mi? Gerçekten acı çekiyorsanız –eğer kocanız size acı çektiriyorsa– benim söylediğim hiçbir şey size acı vermez. Yalnız sizi sevdiğimi söylemek için buraya gelmişim ben. Başka bir şey için sanıyordum; ama bunun içinmiş. Sizi bir daha hiç görmeyeceğime inanmasaydım, söylemezdim bunu. Son kez görüyorum – izin verin de tek bir çiçek koparayım! Bunu söylemeye hakkım yok, biliyorum; sizin de dinlemeye hakkınız yok. Ama siz dinlemezsiniz; hiç dinlemezsiniz siz, hep başka şeyler düşünürsünüz. Bundan sonra gitmem gerekir elbet; ama gidişimin hiç değilse bir nedeni olacak. Sizin istemeniz bir neden değil – gerçek bir neden değil." Caspar Goodwood ilgisiz, neredeyse tutarsız bir biçimde konuşarak, "Kocanıza bakıp bir yargıda bulunamıyorum; anlamıyorum onu; bana birbirinize taptığınızı söylüyor. Neden söylüyor bunu bana? Bana ne bundan? Ben bunu size söyleyince, yüzünüz bir tuhaf oluyor. Ama sizin yüzünüz her zaman tuhaf. Evet, gizlediğiniz bir şey var. Bu beni ilgilendirmez – çok doğru. Ama ben sizi seviyorum," dedi.

Caspar'ın dediği gibi, İsabel'in yüzü bir tuhaftı. Gözlerini odanın içeri girdikleri kapısına çevirdi ve uyarıda bulunurcasına yelpazesini kaldırdı. Yumuşak bir sesle, "Bugüne kadar çok iyi davrandınız; bozmayın bunu," dedi.

"Kimsenin duyduğu yok beni. Beni uzaklaştırmak için başvurduğunuz yol şaşılacak bir şey. Her zamankinden daha çok seviyorum sizi."

"Biliyorum. Gitmeye razı olur olmaz anladım bunu."

"Sizin elinizden bir şey gelmez – elbet gelmez. Gelse yapardınız, ama ne yazık ki, gelmez. Yani, benim açımdan ne yazık ki. Hiçbir şey istemiyorum ben – istemem doğru olmayan hiçbir şey yani. Ama istediğim tek bir şey var: –Bana deyin ki– söyleyin ki–!"

"Neyi söyleyeyim?"

"Size acıyabilir miyim, onu söyleyin."

İsabel yeniden gülümsemeye çalışarak, "İster misiniz bunu?" diye sordu.

"Size acımayı mı? Hiç kuşkunuz olmasın! Bu en azından bir şeyler yapmak olurdu. Ömrümü buna adardım."

İsabel yelpazesini yüzüne götürdü, gözlerinin dışında, tüm yüzünü kapattı. Gözleri bir an Caspar'ın gözlerinde kaldı. "Ömrünüzü adamayın; ama arada bir düşünün bunu," dedi ve sonra yeniden Kontes Gemini'nin yanına döndü.

49

Anlattığım bu olayların geçtiği perşembe akşamı Madam Merle, Palazzo Roccanera'ya gelmemişti; İsabel, gözünden kaçmayan bu duruma şaşırmadı. Aralarında birbirleriyle görüşme isteğini pek artırmayacak şeyler geçmişti; bunları değerlendirmek için bir parça gerilere dönmemiz gerekiyor. Lord Warburton Roma'dan ayrıldıktan kısa bir süre sonra, Madam Merle'in Napoli'den döndüğünü bildirmiş, İsabel'i ilk görüşünde (hakkını vermek gerekir ki, İsabel'i görmeye hemen gelmişti), ağzından çıkan ilk söz, bu soylu adamın nerelerde olduğunu sormak oldu, demiştik.

İsabel karşılık olarak, "Lütfen ondan söz etmeyin," dedi; "son zamanlarda neredeyse hep onun sözünü işitiyoruz."

Madam Merle itiraz yollu, başını hafifçe bir yana eğdi ve ağzının sol ucuyla gülümsedi. "Siz işittiniz elbet. Ama unutma ki Napoli'de ben işitmedim. Onu burada bulacağımı, Pansy'yi kutlayabileceğimi umuyordum ben."

"Pansy'yi hâlâ kutlayabilirsiniz; ama Lord Warburton'la evlendiği için değil."

Madam Merle epeyce sert, ama gene de kızgın olmayan bir sesle, "Neler söylüyorsun sen! Bu evliliği ne çok istediğimi bilmiyor musun?"

İsabel sinirlendi, ama o da neşeli olmakta kararlıydı. "Öyleyse Napoli'ye gitmemeliydiniz. Burada kalıp olayı izlemeliydiniz."

"Sana aşırı güvendim. Ama artık çok mu geç sence?"

"Pansy'ye sorsanıza," dedi İsabel.

" Sen ona neler söyledin, onu sorarım."

Konuğunun onu kınayan bir tutum içinde olduğunu göste-

ren bu sözler, İsabel'de uyanan savunma içgüdüsünü haklı çıkarıyor gibiydi. Bildiğimiz gibi, Madam Merle bu zamana kadar çok ölçülü davranmıştı; hiç eleştirde bulunmamış, işlerine karışmaktan özellikle çekinmişti. Ancak, anlaşılan kendini bu olaya saklamıştı; çünkü şimdi gözlerinde tehlikeli bir parıltı, üstünde o pek beğenilen rahatlığının bile değiştiremediği sinirli bir hava vardı. Madam Merle'in uğradığı düş kırıklığı İsabel'i şaşırtmıştı – onun Pansy'nin evlenmesine duyduğu yakın ilgiden kahramanımızın haberi yoktu; ayrıca Madam Merle bu ilgiyi İsabel'de korku uyandıran bir biçimde açığa vurmuştu. İsabel, kendisini eskisinden daha belirgin bir biçimde kuşatan loş boşlukta, nereden geldiğini bilmediği soğuk, alaycı bir ses duyuyordu; bu parlak, zorlu, kararlı, deneyimli kadının; bu beceriklilik, kişisellik ve bencillik örneğinin, kendi yazgısında güçlü bir etken olduğunu söylüyordu duyduğu ses. Madam Merle İsabel'e, o güne kadar keşfettiğinden daha yakındı ve bu yakınlık onun uzun zamandır sandığı gibi, hoş bir rastlantı değildi. Aslında rastlantı duygusu, bu olağanüstü kadınla kocasının gözden uzak, başbaşa oturuşlarına dikkat ettiği gün ölmüştü. Bunun yerini belirli bir kuşku almamıştı daha; ama arkadaşına değişik bir gözle bakmasına, geçmişteki davranışlarında o sırada sandığından daha fazla art niyet bulunduğunu düşünmesine yetmişti. A, evet, art niyeti vardı, art niyetli davrandı, dedi İsabel kendi kendine; uzun, kötü bir düşten uyanıyor gibiydi. Madam Merle'in iyi niyetli olmadığını İsabel'in anlamasını sağlayan neydi? Son günlerde somutlaşan ve şimdi de konuğunun zavallı Pansy adına giriştiği meydan okumanın uyandırdığı doğurgan merak duygusuyla birleşen güvensizlikten başka bir şey değil bu. Bu meydan okumada, daha ilk baştan direnmeye yol açan bir şey, arkadaşının dikkatli ve tedbirli davranmak istediği konusunda daha önceki sözlerinde bulunmayan ad koyamadığı bir canlılık vardı. Madam Merle geçmişte işlerine karışmak istememişti, doğru; ama yalnızca, karışılacak bir şey olmadığı sürece karışmamıştı. Okurlara, belki de İsabel önemsiz bir kuşkuya dayanarak, yıllarca süren iyiliklerin kanıtladığı bir içtenliğe şüphe düşürmekte çok aceleci davranıyor gibi gelebilir. İsabel'in hızlı gittiği doğruydu; bunun nedeni vardı, çünkü ruhu-

nun derinliklerine doğru garip bir gerçek süzülüyordu. Madam Merle'in çıkarları Osmond'un çıkarlarıyla aynıydı: Bu yeterliydi. Madam Merle'in son söylediğine yanıt olarak, "Pansy'nin sizi daha da kızdıracak bir şey söyleyeceğini, sanmam," dedi.

"Ben hiç kızmış değilim. Durumu düzeltmeyi çok istiyorum, o kadar. Warburton bizleri artık tümüyle terk etti mi sence?"

"Bir şey söyleyemem; sizi anlamıyorum. Bu iş kapandı; lütfen bırakın öyle kalsın. Osmond bu konuyu benimle uzun uzun konuştu; benim için bundan öte söyleyecek ya da duyacak bir şey yok artık. Eminim ki, durumu o sizinle seve seve görüşecektir."

"Onun ne düşündüğünü biliyorum; dün akşam beni görmeye geldi."

"Siz döner dönmez mi? Öyleyse her şeyi öğrendiniz ve bilgi için bana başvurmanız gerekmiyor."

"Benim istediğim bilgi değil. Aslında anlayış istiyorum. Bu evliliği gönlüme koymuştum; düşüncesi başka pek az şeyin yapabildiği bir şeyi yapıyor – insanın düş gücünü doyuruyordu."

"Sizin düş gücünüzü, doğru. Ama ilgili kişilerinkini değil."

"Yani beni ilgilendirmediğini söylemek istiyorsun, biliyorum. Doğrudan doğruya ilgilendirmiyor elbet. Ama çok eski bir dostsanız, siz de bir şeyler yitirme tehlikesiyle karşı karşıyasınızdır. Pansy'yi ne kadar uzun zamandır tanıdığımı unutuyorsun," dedi Madam Merle ve ekledi, "Sen kendinin ilgili kişilerden biri olduğunu anlatmak istiyorsun elbet."

"Hayır, hiç de bunu demek istemedim. Bütün olay beni çok bezdirdi."

Madam Merle biraz duraladı. "A, evet, yapacağını yaptın."

İsabel çok ciddi bir tavırla, "Sözlerinize dikkat edin," dedi.

"Ediyorum; belki de en az ediyor göründüğüm zaman, en çok dikkat ediyorum. Kocan şiddetle eleştiriyor seni."

İsabel bir an buna karşılık vermedi; öfkeden boğuluyor gibiydi. Onu en çok sarsan şey, Madam Merle'in, Osmond'un karısından çok kendisiyle dertleştiğini söylemesindeki küstahlık değildi; çünkü İsabel onun bunu küstahlık olsun diye söylediği inancına hemen kapılmadı. Madam Merle pek ender olarak küstahlık ederdi, o da yalnızca tam yeri geldiği zamanlar. Şimdi ise

yeri değildi, ya da en azından henüz yeri değildi. Kanayan bir yaraya damlatılan yakıcı bir asit gibi İsabel'in içine işleyen şey, Osmond'un düşüncelerinde olduğu kadar, sözleriyle de kendisini aşağılamış olmasıydı. Sonunda, "Benim onu nasıl eleştirdiğimi bilmek ister misiniz?" diye sordu.

"Hayır, çünkü sen bana hiçbir zaman anlatmazsın. Bilmek de beni rahatsız eder."

Bir duraklama oldu ve onu tanıdığından bu yana İsabel ilk kez Madam Merle'in tatsız bir insan olduğunu düşündü. Yanından gitsin istiyordu. Görüşmeyi sona erdirmek isteğiyle birden, "Pansy'nin ne kadar çekici bir kız olduğunu unutmayın ve umutsuzluğa düşmeyin," dedi.

Madama Merle'in odayı kaplayan varlığında bir küçülme olmadı. Yalnızca mantosunu bedenine doğru topladı ve bu hareketiyle havaya hafif, hoş bir koku saçtı. "Umutsuzluğa düştüğüm yok; güvenim artıyor. Sonra, seni paylamak için gelmedim ben; mümkünse gerçeği öğrenmeye geldim. Biliyorum ki, sorarsam gerçeği söylersin bana. Son derece iyi bir yanın var, insan sana güvenebilir. Hayır, bu bana nasıl bir rahatlık sağlıyor bilemezsin."

İsabel merakla sordu: "Hangi gerçekten söz ediyorsunuz?"

"Sadece şu: Lord Warburton fikrini kendisi mi değiştirdi, yoksa sen mi ona akıl verdin? Yani kendisi öyle istediği için mi, yoksa senin gönlün hoş olsun diye mi?" Madam Merle gülümseyerek ekledi, "Böyle bir soru sormak için, birazını yitirmiş de olsam, sana karşı hâlâ ne büyük bir güven besliyor olmalıyım, bir düşün." Sözlerinin etkisini anlamak için, oturduğu yerden İsabel'e baktı, sonra devam etti: "Şimdi, kahramanlık taslama, mantıksızlık etme ve darılıp gücenme. Aslında böyle konuşmakla seni yüceltmiş oluyorum ben. Başka hiçbir kadın için yapmazdım bunu. Hiç sanmıyorum ki, bu durumda bana gerçeği söyleyecek bir başka kadın bulunsun. Sonra, kocanın gerçeği bilmesi ne kadar iyi olacak, bir düşünsene. Doğru, anlaşılan durumu öğrenmeye çalışırken hiç de ince düşünceli davranmamış; gereksiz tahminlere girişmiş. Ama bu, onun neler olup bittiğini açıkça bilmesinin, kızının geleceğine ilişkin düşünceleri açısından büyük

önem taşıdığı gerçeğini değiştirmez. Lord Warburton, yalnızca zavallı çocuktan bıktıysa, bu bir şey ve üzücü bir şey. Onu senin gönlünü hoş etmek için bıraktıysa, bu da başka bir şey. Bu da üzücü, ama başka bir bakımdan. O zaman –ikinci durumda– belki de sen hoş tutulmamaya katlanır – üvey kızının evlendiğini görmeye razı olursun. Bırak şu adamın yakasını – bırak bizim olsun!"

Madam Merle, arkadaşını süzerek ve belli ki korkmadan sözlerini sürdürebileceğine güvenerek, her şeyi düşüne tarta konuşmuştu. O konuştukça, İsabel'in rengi attı; kucağındaki ellerini daha çok sıktı. Sorun, konuğunun sonunda küstahlık etmek için vaktin geldiğini düşünmesinde değildi; çünkü durumun en belirgin biçimde ortaya çıkan yanı başkaydı. Durum çok daha korkunçtu. "Siz kimsiniz – nesiniz?" diye mırıldandı İsabel. "Kocamla ne ilginiz var?" O anda garip bir biçimde kocasına, sanki onu seviyormuş gibi, yakınlaşmıştı.

"Demek kahramanlık taslıyorsun! Buna çok üzüldüm. Ancak, sanma ki ben de aynı şeyi yapacağım."

İsabel, "Benimle ne ilginiz var sizin?" diye devam etti.

Madam Merle, manşonunu okşayarak, ama gözlerini İsabel'in yüzünden ayırmadan, ağır ağır ayağa kalktı. "Her türlü ilgim var!" dedi.

İsabel oturduğu yerden kalkmadan ona bakıyordu; yüzü sanki aydınlanmak için dua ediyor gibiydi. Ama bu kadının gözlerindeki ışık yalnızca bir karanlığı andırıyordu. Sonunda, "Ne acı!" diye mırıldadı; elleriyle yüzünü kapatarak arkaya yaslandı. Yükselen koca bir dalga gibi, bir düşünce doğmuştu içinde: Bayan Touchett haklıydı. Kendisini Madam Merle evlendirmişti. Yüzünü yeniden açtığında Madam Merle odadan gitmişti.

İsabel o gün öğleden sonra tek başına bir araba gezintisi yaptı; kentten ta uzaklarda, gökyüzünün altında, arabasından inip papatyalar üstünde yürüyebileceği bir yerlerde olmak istemişti. Bundan çok daha önceleri, eski Roma'yı kendine sırdaş seçmişti, çünkü bu yıkıntılar dünyasında, kendi mutluluğunun yıkıntısı İsabel'e daha doğal görünüyordu. Yorgunluğunu, yüzyıllardır parçalanan, ama gene de hâlâ dimdik ayakta duran taşlar üstünde

dinlendiriyor, gizli acısını ıssız yerlerin sessizliğine bırakıyordu; buralarda kederinin o pek çağdaş niteliği içinden uzaklaşıp nesnelleşiyor ve böylece, bir kış günü güneşin ısıttığı bir köşede oturur, ya da kimsenin uğramadığı küflü bir kilisenin içinde ayakta dururken, İsabel kendi acısına neredeyse gülümseyebiliyor, önemsizliğini düşünebiliyordu. Roma'nın büyük geçmişi içinde, bu acı gerçekten küçüktü ve o aklından çıkmayan insanlığın yazgısındaki süreklilik duygusu, İsabel'i kolayca küçükten büyüğe doğru taşıyordu. Roma'yla derin, içli bir tanışıklık kurmuştu; duygularına doluyor ve onları yatıştırıyordu bu kent. Ama İsabel Roma'yı en çok insanların acı çektikleri bir yer olarak düşünür olmuştu. Yoksul kiliselerin içinde aklına gelen buydu işte; buralarda hristiyanlık öncesi yıkıntılardan taşınmış mermer sütunlar, kendisine sanki dayanma gücü konusunda arkadaşlık öneriyor, bayat tütsü kokuları ona uzun süredir gerçekleşmeyen dualardan oluşan bir karışım gibi geliyordu. İsabel, dine aykırı inançlar taşıyan insanların en yumuşağı, en tutarlısıydı; kilisede tapınanların en inançlısı bile, gözlerini karanlık mihrap resimlerine, ya da küme küme yanan mumlara dikerken, bu nesnelerin içinde uyandırdığı anlamları daha derinden duyamaz, ya da böyle anlarda kendisine tanrısal bir bildirinin gelmesine İsabel'den daha yatkın olamazdı. Bildiğimiz gibi Pansy, hemen hemen sürekli, İsabel'in yanındaydı; son günlerde, elinde pembe bir şemsiyeyle Kontes Gemini de bu gezilere renk katıyordu; ancak, gene de ara sıra, havasında olup, yeri de uygun düşünce, İsabel tek başına dolaşıyordu. Böyle durumlarda sık sık gittiği birkaç yer vardı; bunların belki de en kolay ulaşılanı, San Giovanni Laterano'nun yüksek, soğuk cephesinin önündeki geniş çayırlık alanı çevreleyen alçak duvarda oturduğu bir yerdi; buradan Campagna'nın ötesinde Alban Dağı'nın sürüp giden çizgileri ile ikisi arasındaki, geçmişte yitirdiği şeylerin anılarıyla hâlâ dopdolu o görkemli ovaya bakarsınız. Ralph ile arkadaşları ayrıldıktan sonra İsabel, eskisine göre çevrede daha çok geziyor; sıkıntılı ruhunu, bildiği bir kutsal yerden ötekine taşıyıp duruyordu. Pansy ve Kontes'le birlikteyken bile, yitip gitmiş bir dünyanın dokunuşlarını içinde duyuyordu. Roma surlarını geride bırakarak, yaban hanımelilerin çitlere ka-

rıştığı dar yollardan arabayla gider; ya da kırlara yakın sessiz bir yerde durur, araba onu beklerken İsabel, çiçeklerle benek benek çimenlerin üstünde gezinerek uzaklaşır; ya da bir zamanlar işe yarayan bir taşın üstünde oturup, kendi kişisel acısının tülleri arasından çevrenin görkemli acısına – yoğun, ılık ışığa, tondan tona değişerek uzayıp giden ve birbirine karışan yumuşak renklere, kımıldamadan duran yapayalnız çobanlara, üstlerine yüz kızarması kadar hafif bulut gölgeleri düşmüş tepelere bakardı.

Sözünü ederek başladığım öğleden sonra İsabel, Madam Merle'i düşünmemeye karar vermişti; ama kararı boş çıktı, kadının yüzü gözlerinin önünde sürekli olarak uçuşup duruyordu. Kendi kendine, neredeyse bu düşünceden bir çocuk gibi korkuya kapılarak, bu kaç yıllık yakın dost için, acaba o büyük tarihsel *hain* sıfatı kullanılabilir mi diye sordu. İsabel kötülük kavramını yalnızca İncil ile öteki edebiyat yapıtlarından biliyordu; bildiği kadarıyla daha önce kişisel olarak kendisi kötülükle tanışmış değildi. İnsan yaşamını kapsamlı bir biçimde tanımaya can atmıştı; bu yolda epeyce başarılı olduğunu da sanıyordu, ama gene de bu temel haktan, kötülüğü tanımaktan yoksun kalmıştı. Belki de, sinsice sahtekâr olmak bile –tarihsel anlamda– kötü olmak değildi; çünkü Madam Merle böyle davranmıştı – sinsice, sinsice, sinsice. İsabel'in teyzesi Lydia bunu çok önceden anlamış, yeğenine de söylemişti; ancak, o sıralarda İsabel zavallı teyzesinin katı akılcı bakış açısına karşın, kendisinin her şeye, özelikle kendi yaşamının doğallığına, yorumlarının soyluluğuna çok daha zengin bir açıdan baktığını sanıyordu. Madam Merle dilediğini yapmış, iki arkadaşının birleşmesini sağlamıştı; bu düşünce, ister istemez, böyle bir olayı neden bu kadar çok istediği konusunda merak uyandırıyordu. Sanat için sanat yandaşları gibi, çöpçatanlık tutkusuna sahip insanlar da vardı; ama, büyük sanatçı olmakla birlikte, Madam Merle bunlardan biri sayılmazdı. Evliliğe kötü bir şey diye bakardı o; yaşama bile öyle; onların evlenmesini istemiş, ama başkalarının evlenmesini istememişti. Demek ki, bir çıkar düşünmüştü; İsabel şimdi kendi kendine bu çıkarın ne olduğunu soruyordu. Bunu ortaya çıkarması, doğal olarak, uzun zaman aldı, ama gene de öğrendikleri tam değildi. İsabel şunu anımsadı: Garden-

court'da ilk tanıştıkları günden başlayarak, Madam Merle kendisinden hoşlanmıştı, ama Bay Touchett'in ölümünün arkasından ve yaşlı enistenin iyilikseverliğinden genç arkadaşına bir şeyler düştüğünü öğrendikten sonra, sevgisi iki kat artmıştı. Çıkarı, kabaca borç para almak değil de, daha ince bir düşünce biçiminde olmuş, yakını olan birini genç kızın taze ve toy servetiyle tanıştırmıştı. Doğal olarak Madam Merle en yakın dostunu seçmişti; İsabel bu dostun Gilbert olduğunu şimdiden açıkça görebiliyordu. Böylece İsabel kendini şöyle bir inançla karşı karşıya buldu: Yeryüzünün en az kirlenmiş kişisi saydığı insan, bayağı bir serüvenci gibi, kendisiyle parası için evlenmişti. Garip ama, bu düşünce daha önce onun aklına hiç gelmemişti; Osmond hakkında pek çok kötü şey düşünmüş, ama böyle bir suçlamada bulunmamıştı. Aklına gelebileceklerin en kötüsüydü bu; oysa İsabel kendi kendine, en kötüsü daha ileride gelecek demiş durmuştu. Bir erkek bir kadınla parası için evlenebilirdi pekâlâ; bu sık sık olan bir şeydi. Ama hiç değilse bunu ona söylemesi gerekirdi. İsabel merak ediyordu: Karısının parasını istediğine göre, acaba şimdi bu para Osmond'a yetecek miydi? Parasını alıp kendisini bırakmaya razı olur muydu? Ah, Bay Touchett'in yüce iyilikseverliği İsabel'e bugün bir yardım edebilse, ne büyük bir mutluluk olurdu! İsabel çok geçmeden anladı ki, eğer Madam Merle Gilbert'e bir iyilikte bulunmak istemişse, yapılan iyiliğe karşı Gilbert'in gösterdiği gönül borcu artık sıcaklığını yitirmiş olmalıydı. Canla başla kendisine yardım eden bu kadın hakkında Gilbert'in bugünkü duyguları neydi, onun gibi alaycılık ustası biri bu duyguları nasıl dile getirmişti? İsabel, sessiz araba gezisinden daha dönmeden önce, garip ancak kişiliğine uygun bir şey oldu: yumuşak bir haykırışla sessizliği bozarak, "Zavallı, zavallı Madam Merle!" dedi.

Aynı öğle sonrası, İsabel, adını andığı hanımın ilginç *salon*'unu –bir zamanlar Edward Rosier ile birlikte konuk olduğumuz, özenle düzenlenmiş o küçük odayı– süsleyen, Şam ipeğinden yapılma, zamanla rengi atmış değerli perdelerden birinin arkasına saklanmış olsaydı, acıma duygusunun belki de haklı olduğunu görebilirdi. Saat altıya doğru, Gilbert Osmond işte bu odada oturuyor, ev sahibesi de, daha önce İsabel'in gördüğü biçimde

onun önünde ayakta duruyordu (bu sahne öykümüzde, dışarıdan göze çarpan önemine değil de, gerçek önemine yakışan bir vurguyla anlatılmıştı).

"Senin mutsuz olduğuna inanmıyorum; bence hoşuna gidiyor," dedi Madam Merle.

Osmond, mutsuz olabileceğini düşündürecek ölçüde asık bir yüzle, "Ben mutsuzum dedim mi?" diye sordu.

"Hayır, demedin, ama tersini de söylemiyorsun; aslında, iyilik bilme bakımından, söylemen gerekirdi."

Osmond kuru bir sesle, "İyilik bilmekten söz etme bana," dedi ve arkasından, "Ve beni kızdırma," diye ekledi.

Madam Merle ağır ağır oturdu, kollarını kavuşturup, beyaz ellerinden birini kollarından birine destek; birini de ötekine sanki süs olacak biçimde yerleştirdi. Son derece sakin ama insanın içine dokunan, üzüntülü bir görünüşü vardı. "Sen de beni korkutmaya çalışma. Merak ediyorum, düşüncelerimin bir kısmını tahmin ediyor musun acaba?"

"Mecbur kalmadıkça, neler düşündüğüne aldırmam. Kendi düşüncelerim bana yetiyor."

"Çok hoş şeyler düşünüyorsun da ondan."

Osmond başım iskemlesinin arkasına yasladı, gözünü Madam Merle'e dikip ters ters baktı; bakşında sanki bir parça yorgunluk ifadesi de vardı. Az sonra, "Beni kızdırıyorsun," dedi. "Çok yorgunum."

"*Eh moi donc*!" diye bağırdı Madam Merle.

"Seninkisi, sen kendi kendini yoruyorsun da ondan. Benim yorgun oluşumda kendi suçum yok."

"Ben kendimi yoruyorsam, bunu senin için yapıyorum. Sana oyalanacak bir şey verdim. Bu büyük bir armağandır."

Osmond ilgisizce, "Sen buna oyalanacak bir şey mi diyorsun?" diye sordu.

"Elbette, vakit geçirmene yardım ettiğine göre."

"Vakit bana daha önce hiç bu kışki kadar bitip tükenmez gelmemişti."

"Daha önce hiç bu kadar iyi görünmemiştin; hiç bu kadar hoş, bu kadar parlak bir insan olmamıştın sen."

Osmond düşünceli bir tavırla, "Parlaklığımın canı cehenneme!" diye mırıldadı. "Her şeye karşın, ne kadar az tanıyorsun beni!"

Madam Merle gülümseyerek, "Seni tanımıyorsam, hiçbir şey bilmiyorum demektir," dedi. "Tam bir başarı duygusu var sende."

"Hayır, sen beni eleştirdiğin sürece bu duygu olamaz bende."

"Eleştirmeyi çoktan bıraktım. Ben eski bilgime dayanarak konuşuyorum. Ama ayrıca, şimdi içindekileri daha çok ortaya döküyorsun."

Osmond biraz durakladı. "Keşke sen de içindekileri ortaya daha az döksen!" dedi.

"Beni susturmak istiyorsun, öyle mi? Unutma ki ben hiçbir zaman geveze bir insan olmadım. Ama ilk kez sana söylemek istediğim birkaç şey var." Sesini değiştirerek devam etti, "Karın ne yapacağını, nasıl davranacağını bilmiyor."

"Özür dilerim ama, çok iyi biliyor. Kesin bir çizgi çizmiş. Düşündüklerini uygulamak niyetinde."

"Şu günlerde kafasındaki düşünceler çok ilginç olmalı."

"Elbette öyle. Sayıları da her zamankinden daha çok."

"Bu sabah bana bunlardan hiçbirini gösteremedi," dedi Madam Merle. "Zihni çok sığ gibiydi; neredeyse budala gibi davrandı. Tam bir şaşkınlık içindeydi."

"Sözü gevelemeden, acınacak durumdaydı desene."

"Hayır, seni çok fazla umutlandırmak istemem."

Osmond'un başı hâlâ arkasındaki yastığa dayalıydı; bir ayak bileğini öteki dizinin üstüne koymuştu. Bir süre böyle oturdu. Sonunda, "Neyin var senin bilmek istiyorum," dedi.

"Neyim mi –neyim–!" Madam Merle durdu. Sonra, yaz günü açık gökyüzünde patlayıveren bir gök gürlemesi gibi, ansızın boşalan bir duyguyla, "Neyim olduğunu söyleyim; ağlayabilmek için sağ kolumu verirdim, ama ağlayamıyorum!"

"Ağlamanın ne yararı olur sana?"

"Kendimi seni tanımadan önceki gibi hissetmemi sağlardı."

"Göz yaşlarını kuruttumsa, bu da bir şey. Ama ben senin gözyaşı döktüğünü gördüm."

"Beni şimdi bile ağlatacaksın, biliyorum. Yani kurt gibi ulu-

tacaksın. Çok umutluyum, çok da gerek duyuyorum buna. Bu sabah ona karşı alçakça davrandım; iğrençtim."

"İsabel'in zihni, dediğin gibi budalaca bir karışıklık içindeyse, durumu belki de anlamamıştır," dedi Osmond.

"Onu şaşkına çeviren, zaten benim kötülüğüm oldu. Başka türlü davranmak elimden gelmedi; kötü bir şeyle doluydu içim. Belki de iyi bir şeydi, bilmiyorum. Sen benim göz yaşlarımı kurutmakla kalmadın, ruhumu da kuruttun."

"Öyleyse karımın içinde bulunduğu durumun sorumlusu ben değilim," dedi Osmond. "Ne hoş bir düşünce – senin İsabel üzerinde yarattığın etkinin sonuçlarından payımı ben alacağım. Ruhun ölümsüz bir şey olduğunu bilmiyor musun? Nasıl olur da değişikliğe uğrar?"

Madam Merle, "Ruhun ölümsüz bir şey olduğuna hiç inanmıyorum. Yok edilebileceğine inanıyorum. Başlangıçta çok iyi bir ruhum vardı benim; yok oldu şimdi işte; bunu da sana borçluyum," dedi ve üstüne basa basa ekledi: "Çok kötüsün sen."

Osmond aynı hesaplı soğuklukla, "Sonumuz böyle mi olacak?" diye sordu.

"Sonumuz nasıl olacak bilmiyorum. Keşke bilseydim! Kötü insanların sonu nasıldır? – özellikle ortak suçları bakımından. Sen beni de kendin kadar kötüleştirdin."

Osmond, sözlerinin etkisini büyük ölçüde artıran bilinçli bir kayıtsızlıkla, "Seni anlamıyorum. Bana yeterince iyisin gibi geliyor," dedi.

Osmond'un tersine, Madam Merle'in serin kanlılığı azalıyordu sanki; şimdiye kadar onu gördüğümüz durumlardan hiçbirinde serin kanlılığını yitirme noktasına bu kadar yaklaşmamıştı. Gözlerindeki pırıltı kararmış; gülümsemesi, belli ki, acı bir çabanın ürünüydü. "Ömrümü nasıl geçirdiğime bakılırsa, buna yetecek kadar iyiyim, öyle mi? Sanırım bunu demek istiyorsun."

Osmond da gülümseyerek, "Her zaman cana yakın olmaya yetecek kadar iyi!" dedi.

Madam Merle, "Tanrım!" diye mırıldadı ve orada olgun tazeliği içinde otururken, o sabah kendisinin etkisiyle İsabel'in yaptığı gibi, yüzünü öne eğdi ve elleriyle kapadı.

Osmond, "Sonunda ağlayacak mısın?" diye sordu ve Madam Merle hareketsiz durunca ekledi: "Ben sana bir şeyden yakınıyor muyum hiç?"

Madam Merle hemen ellerini indirdi. "Hayır," dedi, "Sen öcünü başka türlü aldın – İsabel'den aldın."

Osmond başını daha da geriye attı; bir süre, sanki teklifsiz bir biçimde gökyüzündeki güçlerden yardım dilercesine gözlerini tavana dikti. "Ah şu kadınların düş gücü!" dedi. "Temelde her zaman bayağıdır. Tutmuş bana, üçüncü sınıf bir romancı gibi, öç almaktan söz ediyorsun."

"Elbet yakınmıyorsun sen. Zaferinin tadını çıkarıyorsun da ondan."

"Zaferim neymiş, merak ediyorum doğrusu."

"Karının senden korkmasını sağladın."

Osmond oturuş biçimini değiştirdi; öne eğilerek dirseklerini dizlerine dayadı, bir süre yerdeki güzel bir İran halısına, kendi ayaklarına baktı. Üzerinde, kimsenin hiçbir konudaki düşüncesini kabul etmeyen –saatin kaç olduğu konusunda bile–, kendi düşüncelerinde direten bir kimse havası vardı; bu özellik kimi zaman onu, konuşunca insanı sinir eden bir adam yapıyordu. Sonunda, "İsabel benden korkmaz, benim istediğim de bu değil," dedi. "Böyle şeyler söyleyerek beni ne yapmaya kışkırtmak istiyorsun sen?"

Madam Merle, "Bana yapabileceğin tüm kötülükleri iyice düşündüm," diye karşılık verdi. "Bu sabah karın benden korktu, ama benim kişiliğimde aslında senden korkuyordu."

"Ona belki de çok tatsız şeyler söylemişsindir; bunun sorumlusu ben değilim. Ben onu görmeye gitmende hiçbir yarar görmedim: Sen yapacağını onsuz da yapabilirsin. Seni korkutmadığını görebiliyorum; öyleyse onu nasıl korkutmuş olabilirim ki? Hiç değilse sen hâlâ gözüpeksin. Böyle saçmalıkları nereden buluyorsun bilmem; bu zamana kadar beni tanımışsındır sanıyordum." Osmond konuşurken ayağa kalktı, şömine rafına doğru yürüdü, sanki ilk kez görüyormuş gibi, gözlerini rafı kaplayan ender porselen örneklerine dikti. Oradan küçük bir fincan aldı; sonra fincanı elinden bırakmadan, kolunu rafa dayadı ve, "Sen

her zaman her şeyden çok fazla anlam çıkarırsın; aşırı gidersin; gerçeği gözden kaçırırsın. Senin düşündüğünden çok daha basit bir insanım ben," dedi.

"Ben, senin çok basit olduğunu düşünüyorum." Madam Merle'in gözleri fincanındaydı. "Bu sonuca zamanla ulaştım. Dediğim gibi, eskiden eleştirirdim; ama seni ancak evlendikten sonra anladım. Karın için taşıdığın anlamı, benim için taşıdığın anlamı görebildiğimden daha iyi gördüm. Lütfen elindeki o değerli şeye çok dikkat et."

Osmond fincanı yerine koyarken kuru bir sesle, "Küçücük bir çatlağı var zaten," dedi. "Evleninceye kadar beni anlamadıysan, başımı böyle bir kafese sokmakla çok acımasızca düşüncesizlik etmişsin. Ama, kafesimi beğendim ben; rahatça içine sığacağımı sanıyordum. İstediğim fazla bir şey değildi; İsabel benden hoşlansın istiyordum, o kadar."

"Bu kadar çok mu hoşlansın istiyordun!"

"Elbette çok; böyle bir durumda insan en çoğunu ister. Bana tapmasını, diyelim istersen. Evet, tapmasını istiyordum."

"Ben hiç tapmadım sana." dedi Madam Merle.

"Ama tapıyor gibi yaptın!"

Madam Merle, "Doğruyu söylemek gerekirse, sen hiçbir zaman beni rahat bir kafes olmakla suçlamadın," diye ekledi.

"Karım kaçındı – bana tapmak gibi bir şeye hiç kalkışmadı o," dedi Osmond. "Bunu trajediye dördürmekte kararlıysan, onun için bir trajedi değil bu."

Madam Merle alçak sesli, uzun bir iç çekip doğrulurken, "Benim için bir trajedi!" dedi; ayağa kalktığı sırada, bir yandan da şömine rafında duran şeylere bir göz atmıştı. "Anlaşılan, sahte bir konumda olmanın sakıncalarını acı bir biçimde öğreneceğim ben," dedi.

"Beylik sözlerin yazıldığı bir kitaptan okur gibi konuştun. Rahatımızı nerede bulabiliyorsak, orada aramalıyız. Ne yapalım, karım sevmiyorsa beni, hiç değilse kızım seviyor. Teselliyi Pansy'de ararım. Neyse ki onun hiçbir kusurlu yanı yok."

Madam Merle yumuşak bir sesle, "Ah, bir çocuğum olsaydı!" dedi.

Osmond bekledi, sonra biraz resmi bir havayla, "İnsan başkalarının çocuklarıyla da ilgilenip çok oyalanabilir!" dedi.

"Beylik sözler kitabına sen benden daha çok benziyorsun. Ne de olsa bizi bir arada tutan bir şey var."

"Sana verebileceğim zararı mı düşünüyorsun?" diye sordu Osmond.

"Hayır; sana yapabileceğim iyiliği düşünüyorum. İşte İsabel'i bu kadar çok kıskanmam bundan," dedi Madam Merle; sert ve buruk yüzü gevşeyip her zamanki pürüzsüz durumuna dönerken ekledi, "Bu iyiliği yapan ben olayım istiyorum."

Osmond şapkasıyla şemsiyesini aldı, ceketinin kolunu şapkaya iki üç kez sürdükten sonra, "Sen bu işi bana bıraksan daha iyi olur sanıyorum," dedi.

Osmond ayrıldıktan sonra Madam Merle, hemen gidip şömine rafından Osmond'un çatlağı var diye küçümsediği kahve fincanını aldı; ama fincana bakışı pek dalgındı. Belli belirsiz bir biçimde acı acı, "Bunca kötülüğü boş yere mi ettim ben?" diye sızlandı.

50

Kontes Gemini, Roma'nın eski anıtlarını görmediği için, İsabel arada bir ona bu ilginç kalıntıları tanıtmak, böylece öğleden sonraki araba gezintilerini geçmişi öğrenme amacıyla kullanmak önerisinde bulundu. Yengesinin bir bilgi küpü olduğunu söyleyen Kontes, öneriye hiç karşı çıkmadan, eski Roma'nın koca tuğla yığınlarına, tepe tepe kumaşlara bakar gibi, gözlerini dikip sabırla bakıyordu. Kontes bazı konularda anlatılan öykülerden anlar, kendini savunmayı bilir, ama tarihe aklı erdiremezdi; gene de Roma'da olduğuna öyle seviniyordu ki, tek istediği kendini olayların akışına bırakmaktı. Palazzo Roccanera'da kalmanın koşulu buysa, her gün Titus Hamamları'nın nemli karanlığında seve seve bir saat geçirebilirdi. Ancak, İsabel sert bir rehber değildi; yıkıntıları gezmesinin başlıca nedeni, bu gezilerin Floransa'lı hanımların gönül işleri konusunda kendisine bilgi vermekten bıkıp usanmayan Kontes'le başka şeylerden söz etmek için bir bahane yaratmasıydı. Ayrıca eklemek gerekir ki, Kontes bu geziler sırasında çaba gerektiren incelemelerden kaçınıyor; arabada oturup her şeyin son derece ilginç olduğunu söylemekle yetiniyordu. O güne kadar Koliseum'u işte böyle incelemişti; bu durum, onun neden arabadan inip içeri girmediğini anlayamayan yeğenini – halasına duyması gereken tüm saygıya karşın– üzüyordu. Pansy dışarda dolaşmaya çok az fırsat buluyordu; halasının bu davranışına karşı tutumu, biraz da kendini düşünmesindendi; gizli gizli umuyordu ki, bir kez içeri girdiler mi, onu yukarı katlara tırmanmaya razı edebilecekti. Sonunda bir mart günü, bu rüzgârlı ayın arada bir çıkan püfür püfür bahar esentileriyle kendini gösterdiği

ılık bir öğleden sonra, Kontes bu güç tırmanışa hazır olduğunu bildirdi. Üç hanım Koliseum'a birlikte girdiler, ama İsabel aşağıda kalıp gezinmek için ötekilerden ayrıldı. İsabel, bir zamanlar Romalı kalabalıkların "yaşa, var ol!" naralarıyla çınlayan, şimdi ise derin çatlaklarında yaban çiçeklerinin (fırsat bulurlarsa) yeşerdiği, raf gibi uzanan o ıssız katlara pek çok çıkmıştı; bugün kendini yorgun hissediyor, içinden yıkık dökük arenada oturmak geliyordu. Ayrıca, bir "dinlenme" olacaktı bu, çünkü Kontes, çoğu zaman karşısındaki insandan, kendisinin ona gösterdiği dikkatten fazlasını istiyordu; bir de İsabel inanıyordu ki, Kontes yeğeniyle yalnız kalınca, kısa bir süre için Floransa'nın eski rezil dedikodularını bir yana bırakıyordu. Onun için, Pansy bir şeyden anlamayan halasını, bekçinin yüksek tahta kapısını açtığı dik tuğla merdivenlerin başına doğru götürürken, İsabel aşağıda kaldı. Duvarların arasındaki koca arenanın yarısı gölge altındaydı; batıdan vuran güneş, büyük kireç taşı parçalarının uçuk kırmızı rengini ortaya çıkarıyordu – bu gizli renk, koskoca yıkıntıda canlı kalmış tek şeydi. Şurada burada tek tük bir köylü ya da turist dolaşıyor, açık havanın sessizliğinde, bir sürü kırlangıcın durmadan döndüğü, dalışlar yaptığı gökyüzünün derinliklerine bakıyordu. Çok geçmeden İsabel, öteki ziyaretçiler arasında, arenanın ortasında kımıldamadan duran birinin gözlerini kendisine çevirdiğini, başını kararlı bir tavırla kaldırarak baktığını sezdi. Birkaç hafta önce, engellenebilen ama yok edilemeyen amaçlara özgü olduğunu İsabel'in kendi gözleriyle gördüğü böyle bir tavır, ancak Edward Rosier'e ait olabilirdi; gerçekten de anlaşıldı ki, Rosier o sırada İsabel'le konuşma ya da konuşmama sorusunu düşünüyordu. Yanında kimse bulunmadığına inandıktan sonra yaklaştı; mektuplarına yanıt alamadığını, ama sözlerine belki de kulaklarını bütün bütün tıkamayacağını umduğunu söyledi. İsabel karşılık olarak, üvey kızının yakınlarda olduğunu, kendisine ancak beş dakika ayırabileceğini bildirdi; bunun üzerine Edward Rosier saatini çıkardı, kırık bir taş parçasının üstüne oturdu.

"Diyeceklerim çok kısa," dedi Rosier. "Biblolarımın hepsini sattım!" İsabel içgüdüsel bir korku çığlığı kopardı; genç adam sanki tüm dişlerini çektirdiğini söylemişti. "Hotel Drouot'da mü-

zayede ile sattım. Satış üç gün once oldu; sonucu bana telgrafla bildirdiler. Muhteşem bir sonuç."

"Bunu duyduğuma sevindim; ama keşke elden çıkarmasaydınız güzel şeylerinizi."

"Ama parası elimde – elli bin dolar. Bay Osmond şimdi beni yeterince zengin sayar mı acaba?"

İsabel yumuşak bir sesle, "Bunun için mi sattınız?" diye sordu.

"Başka niçin olabilir ki? Düşündüğüm tek şey bu. Paris'e gidip işleri düzenledim. Satışa kalamadım; onların gidişlerine bakamazdım; bunu görmek öldürürdü beni sanırım. Ama iyi ellere bıraktım onları, onlar da yüksek kazanç getirdi. Minelerimi alıkoyduğumu bilesiniz," dedi Rosier ve meydan okurcasına ekledi, "Şu anda para cebimde, Bay Osmond yoksul diyemez bana!"

İsabel, sanki Gilbert Osmond daha önce bunu hiç dememiş gibi, "Şimdi de size akılsız der," dedi.

Rosier İsabel'e keskin bir bakış fırlattı. "Biblolarım olmazsa ben bir hiçim, demek istediğiniz bunu mu? Benim en iyi yanım onlardı, bunu mu demek istiyorsunuz? Paris'te de bunu söylediler; bu konuda çok açık sözlü davrandılar. Ama Pansy'yi görmedi ki onlar!"

İsabel çok sevecen bir sesle, "Sevgili dostum, bu işi başarmayı hak ediyorsunuz siz," dedi.

"Bunu öyle üzgün bir biçimde söylediniz ki, sanki başaramazsın diyorsunuz." Rosier kendi gözlerindeki açık korkuyu ararcasına, İsabel'in gözlerine baktı. Üstünde, bir hafta boyunca Paris'te herkesin dilinde dolaştığını, bunun sonucunda boyunun tam yarım baş uzadığını bilen, ama aynı zamanda bedenindeki bu büyümeye karşın, bir iki kişinin terslik edip kendisini hâlâ ufak tefek saydığından kuşkulanan, bir adamın havası vardı. "Ben yokken burada neler olduğunu biliyorum," diye devam etti. "Pansy, Lord Warburton'u istemedikten sonra, Bay Osmond ne bekliyor?"

İsabel düşündü. "Soylu başka biriyle evlenmesini bekliyor."

"Hangi başka soyluyla?"

"Osmond'un kendi bulacağı başka biriyle."

Rosier ağır ağır ayağa kalktı; saatini yelek cebine koydu. "Siz biriyle alay ediyorsunuz ama bu kez benimle olduğunu sanmıyorum," dedi.

"Alay olsun diye söylemedim. Benim alay edip güldüğüm pek enderdir. Şimdi gitseniz iyi olur."

Rosier kımıldamadan, "Durumum iyice sağlam gibi geliyor bana!" dedi. Belki öyleydi; ama bu açıklamayı, kendinden hoşnut bir biçimde ayak parmaklarının ucunda yükselip, sanki Koliseum dinleyicilerle doluymuş gibi tüm çevresine bakarak, fazlaca yüksek bir sesle yapması, güven duygusunu belli ki artırmıştı. İsabel birden Rosier'in renginin değiştiğini gördü; anlaşılan sandığından daha çok dinleyeni vardı. Başını çevirince, iki arkadaşının gezintiden döndüklerini gördü. Hızla, "Şimdi gerçekten buradan gitmeniz gerekiyor," dedi.

Edward Rosier, biraz önce aktardığım sözlerine garip biçimde ters düşen bir sesle, "Ah, acıyın bana, ne olur!" diye mırıldadı. Sonra da, mutsuzluk içindeyken aklına ansızın sevindirici bir düşünce geliveren bir kimse gibi, hevesle ekledi: "Kontes Gemini mi şu hanımefendi? Onunla tanışmayı çok isterim."

İsabel bir an Rosier'e baktı. "Kardeşi üzerinde hiçbir etkisi yok onun," dedi.

Rosier, "Bay Osmond'u canavar gibi gösteriyorsunuz!" dedi ve, belki bir parça da yengesinin pek güzel bir gençle konuştuğunu gördüğü için, Pansy'nin önünde canla başla ilerleyen Kontes'e doğru döndü.

İsabel ayrılırken, "Minelerini satmadığınıza sevindim!" dedi. Sonra, doğruca, Edward Rosier'i görünce gözlerini yere çevirip birden duran Pansy'nin yanına gitti. Yumuşak bir sesle, "Arabaya dönelim," dedi.

Pansy daha da yumuşak bir sesle, "Evet, geç oluyor," diye karşılık verdi; tek söz mırıldanmadan, sarsılmadan ya da arkasına bir göz atmadan yürüdü.

Ancak, arkasına bakma özgürlüğünü kendine tanıyan İsabel, Kontes'le Edward Rosier'in çabucak bir araya geldiklerini gördü. Rosier şapkasını çıkarmıştı; eğiliyor ve gülümsüyordu; belli ki kendini tanıtmıştı; Kontes'in ifadeli sırtının nazik bir biçimde

öne eğilmiş olduğu çarptı İsabel'in gözlerine. Gene de, İsabel'le Pansy yeniden arabadaki yerlerini aldıkları için, çok geçmeden tüm bu görüntüler yokoldu. Üvey annesinin karşısında oturan Pansy, önceleri kucağına bakıyordu; sonra gözlerini kaldırdı ve İsabel'inkilere dikti. İki gözünde de üzgün bir pırıltı İsabel'in yüreğine işleyen çekingen bir tutku vardı. Çocuğun titrek özlemini, belirli amacını kendi kuru umutsuzluğuyla karşılaştırınca, aynı zamanda bir imrenme dalgası yalayıp geçti İsabel'in ruhunu. Sevgiyle, "Zavallı küçük Pansy!" dedi.

Pansy özür dilemeye hazır bir kimsenin sesiyle, "Aldırmayın!" diye karşılık verdi.

Sonra bir sessizlik oldu; Kontes'in gelmesi gecikiyordu. Sonunda İsabel, "Halana her şeyi gösterdin mi? Hoşlandı mı?" diye sordu.

"Evet, her şeyi gösterdim. Çok hoşuna gitti sanıyorum."

"Umarım sen yorulmadın."

"Teşekkür ederim. Hayır, yorulmadım."

Kontes hâlâ ortalıkta yoktu, bu yüzden İsabel uşaktan Koliseum'a girip, Kontes'e kendisini beklediklerini haber vermesini rica etti. Uşak az sonra döndü, Signora Contessa'nın kendisini beklememelerini rica ettiğini bir arabaya binip eve geleceğini! bildirdi.

Kontes Gemini'nin Edward Rosier'e çabucak gösterdiği bu yakınlıktan bir hafta kadar sonra, İsabel epeyce geç olarak akşam yemeği için giyinmeye gidince, Pansy'yi odasında oturur buldu. Anlaşılan kendisini bekliyordu; oturduğu alçak iskemleden ayağa kalktı. Hafif bir sesle, "İzinsiz geldiğim için bağışlayın," dedi. "Son olacak bu – bir süre için."

Sesi tuhaftı Pansy'nin; koca koca açtığı gözlerinde heyecanlı, korkulu bir ifade vardı. İsabel, "Bir yere gitmiyorsun ya!" diye haykırdı.

"Manastıra gidiyorum."

"Manastıra mı?"

Pansy kollarını saracak, başını omuzuna koyacak kadar İsabel'e yaklaştı. Bir an, hiç kımıldamadan böyle durdu; ama İsabel onun titrediğini seziyordu. Küçük bedenindeki titreşimler söyle-

yemediği her şeyi dile getiriyordu. İsabel gene de üsteledi. "Manastıra neden gidiyorsun?"

"Babam en iyisi bu olur diye düşünüyor. Genç bir kız arada bir dünyadan elini eteğini çekerse daha iyi olurmuş. Dünya, sürekli dünya, genç bir kız için çok kötüdür diyor. Bu, biraz dünyadan el etek çekmek – bir parça düşünmek için bir fırsat, o kadar." Pansy, sanki kendini tutabileceğine pek güveni yokmuş gibi, kısa kopuk kopuk konuşuyordu; sonra, kendini denetlemenin zaferiyle ekledi: "Sanırım babam haklı; bu kış ortalıkta o kadar çok dolaşıp durdum ki."

Pansy'nin açıklaması İsabel'de tuhaf bir etki yarattı; sanki bu açıklama, genç kızın bildiğinden daha büyük bir anlam taşıyordu. İsabel, "Buna ne zaman karar verildi?" diye sordu. "Benim hiç haberim olmadı."

"Babam yarım saat önce söyledi bana; önceden çok fazla konuşulmasa daha iyi diye düşünmüş. Saat yediyi çeyrek geçe Madam Catherine beni almaya gelecek; yalnız iki giysi alacakmışım yanıma. Birkaç haftalığına; eminim ki benim için çok iyi olacak. Bana eskiden çok iyi davranan tüm o hanımlar oradadır, eğitimi süren küçük kızları da görürüm. Küçük kızları çok severim ben." Pansy bunu minik bir görkemle söylemişti. "Catherine Anne'yi de çok seviyorum. Çok sessiz durup bol bol düşüneceğim."

İsabel soluğunu tutmuş onu dinliyordu; neredeyse korku içindeydi. "Arada bir beni de düşün," dedi.

Pansy, ağlamaklı bir sesle "Çok geçmeden beni görmeye gelin!" dedi. Az önce dile getirdiği cesaret dolu sözlerden çok değişikti bu ses.

İsabel başka bir şey diyemedi; hiçbir şey anlamıyordu; kocasını hâlâ çok az tanıdığını seziyordu, o kadar. Üvey kızına verdiği karşılık uzun sevgi dolu bir öpücük oldu.

Yarım saat sonra İsabel hizmetçi kızdan Madam Catherine'in bir arabayla gelip küçük hanımla birlikte yeniden gittiğini öğrendi. Akşam yemeğinden önce oturma odasına gidince, Kontes Gemini'yi orada yalnız buldu; bu hanım olayı, başını şaşılacak bir biçimde geriye savurup, "*En voilà, ma chère, une pose*!" diye haykırarak tanımladı. Ancak, bu bir poz ise, İsabel kocasının ne

amaçla poz yaptığını bilemiyordu. Yalnızca, belli belirsiz görüyordu ki, Osmond'un gelenek durumuna getirdiği davranışlar, İsabel'in sandığından daha fazlaydı. İsabel onunla konuşurken kullandığı sözlere çok dikkat etmeyi alışkanlık edinmişti; tuhaf görünebilir ama, kocası odaya girdikten sonra birkaç dakika süreyle Pansy'nin apansız gidişine değinmeye çekindi; ancak yemek masasına oturduktan sonra bu konudan söz etti. Ama, İsabel kocasına soru sormayı kendine yasaklamıştı. Tüm yapabileceği, bir açıklamada bulunmaktı; aklına çok doğal olarak söylenecek bir söz geldi: "Pansy'yi çok özleyeceğim."

Osmond, başı az yana eğik, bir süre masanın ortasındaki çiçek sepetine baktı. Sonunda, "A, evet, bunu düşündüm," dedi. "Gidip görebilirsin onu elbet; ama çok fazla sık olmasın. Sanırım onu neden rahibelerin yanına gönderdiğimi merak ediyorsundur; ama sana anlatabileceğimi sanmam. Önemli değil; bunun için kendini üzme. İşte bu yüzden sana bundan söz etmemiştim. Anlayabileceğine inanmıyordum. Ama benim hep aklımdaydı bu düşünce; manastır kız çocuklarının eğitiminin bir parçasıdır diye düşünmüşümdür hep. Kızlar taze ve güzel olmalı; masum ve nazik olmalı. Günümüzde insanların davranış biçimleri içinde çok tozlanıp örselenebiliyorlar. Pansy azıcık tozlandı, azıcık dağıldı; orada burada çok fazla dolaştı. Kendine sosyete diyen, oradan oraya koşan, itişip kakışan bu yığınlar – arada bir onu bu gibi insanların arasından çekip almalı. Manastırlar çok sessiz, çok uygun, çok yararlı yerler. Pansy'nin orada, o eski bahçede, kemerler altında, o erdemli sakin kadınların arasında olduğunu düşünmek hoşuma gidiyor. Onların çoğu iyi ailelerden gelir; bir kısmı soylu. Pansy'nin kitapları olacak, resim yapacak, piyanosu olacak. Sağlanan olanaklarda son derece cömert davrandım. Çile çekmek diye bir şey yok; bir parça inziva duygusu olacak, o kadar. Düşünmek için vakit bulacak; ayrıca üstünde düşünmesini istediğim bir şey var." Osmond düşünerek, mantıklı ve sanki çiçek sepetine bakıyormuş gibi başı hâlâ bir yana eğik durumda konuşuyordu. Ancak sesi, açıklamalarda bulunan bir kimsenin sesinden çok, (sanki nasıl göründüklerine kendisi bakmak için) düşüncelerini sözcüklere döken neredeyse resimlere döken biri-

nin sesiydi. Bir süre çizdiği resmi gözden geçirdi; pek beğenmişe benziyordu. Sonra devam etti: "Ne dersek diyelim Katolikler çok bilge insanlar. Manastır büyük bir kurum; onsuz yapamayız; ailelerde, toplumda temel bir geresinmeyi karşılıyorlar. Bir terbiye ve nezaket okulu; bir huzur okulu manastırlar. Ben kızımı dünyadan çekip ayırmak istiyor değilim; düşüncelerini başka bir dünyaya yöneltsin diye bir çabam da yok. Nasıl yaklaşacağını bilirse, bu çok iyi bir dünya; dilediği kadar düşünsün onu. Ancak, doğru düşünmeli."

İsabel bu küçük tabloyu son derece dikkatle izledi; gerçekten de çok ilginç buldu. Bu sanki ona, kocasının etkili olma isteğinin nerelere kadar gidebileceğini –işi kızının narin bedeni üstüne kuramsal oyunlar oynama noktasına kadar vardırabileceğini– gösteriyordu. Osmond'un amacının ne olduğunu tam anlayamıyordu; ama onun sandığından ya da istediğinden daha iyi anlıyordu; şöyle ki, İsabel'e göre yapılan tüm işlem, kendisine yönelik ve kaçınılmaz bir biçimde düş gücünü etkileyecek, karmaşık bir zihin bulandırma işlemiydi. Osmond, kendi duygularıyla karısınınkiler arasındaki ayrımı belirtmek ve, eğer kızına bir sanat yapıtı gözüyle bakıyorsa, bu yapıta son biçimini vermek konusunda gitgide daha dikkatli davranmasının doğal olduğunu göstermek için, apansız ortaya çıkan keyfi bir şey –beklenmedik ve ince bir şey– yapmak istemişti. İstediği etkili olmaksa, bunu başarmıştı; olay İsabel'in yüreğini soğuk bir korkuyla ürpertti. Pansy çocukluğunda manastırı tanımış, orada kendisi için mutlu bir yuva bulmuştu; rahibeler onu çok seviyor, o da onları seviyordu; bu yüzden şimdilik durumunda belirli bir güçlük yoktu. Ama gene de, korkuya kapılmıştı; babasının uyandırmak istediği izlenim belli ki yeterince sertti. Manastırlar konusunda eski Protestan inancı, İsabel'in hayalinden hiçbir zaman silinip gitmemişti; düşünceleri kocasının dehasının bu çarpıcı örneğine yöneldikçe –İsabel de onun gibi çiçek sepetine bakarak oturuyordu zavallı küçük Pansy bir trajedinin kahramanı olmuştu. Osmond, hiçbir şeyi yapmaktan geri kalmayacağının bilinmesini istemişti; karısına yemeğini yiyormuş gibi davranmak güç geliyordu. Çok geçmeden görümcesinin tiz, gergin sesini işitince bir parça rahatadı. Anlaşılan Kon-

tes de olay üzerinde iyice düşünmüş, ama İsabel'inkinden ayrı bir sonuca ulaşmıştı.

"Sevgili Osmond," dedi, "Zavallı Pansy'yi evden yollamak için bunca güzel nedenler icat etmek çok saçma bir şey. Neden onu benim çevremden uzaklaştırmak istediğini açıkça söylemiyorsun? Bay Rosier hakkında olumlu düşündüğümü keşfettin, değil mi? Gerçekten de olumluyum; onu *simpaticissimo* buluyorum. Bana gerçek aşka inanmayı öğretti; önceleri asla inanmazdım! Bu inançlarımla Pansy'yle birlikte bulunmamın korkunç bir şey olacağına karar vermişsindir elbet."

Osmond şarap bardağından bir yudum aldı; son derece keyifli görünüyordu? Nazik bir söz söylüyormuşcasına gülümseyerek, "Sevgili Amy," diye karşılık verdi, "İnançların konusunda bir şey bildiğim yok, ama onların benimkilere engel oluşturacaklarından kuşkulansaydım, o zaman buradan seni uzaklaştırmak çok daha basit bir çözüm olurdu."

51

Kontes Palazzo Roccanera'dan uzaklaştırılmadı, ama kardeşinin konukseverliğinden yararlanma süresinin pamuk ipliğine bağlı olduğunu seziyordu. Bu olaydan bir hafta sonra İsabel İngiltere'den, Gardencourt'tan çekilmiş ve Bayan Touchett'in yazarlığının izlerini taşıyan bir telgraf aldı. "Ralph'ın pek fazla günü kalmadı," diyordu telgraf, "Sana uygunsa görmek istiyor. Başka görevlerin yoksa gelecekmişsin. Hep görevden söz eder, ne olduğunu merak ederdin; ben de onu bulup bulmadığını merak ediyorum. Ralph gerçekten ölüyor, yanında başka kimse de yok." Değer bilir hastasıyla İngiltere'ye yaptığı yolculuk hakkında Henrietta Stackpole'dan ayrıntılı bilgi alan İsabel, kendini bu habere önceden hazırlamıştı. Yarı ölü durumda da olsa, Henrietta, hastayı Gardencourt'a götürmeyi başarmıştı; yazdığına göre, Ralph yatağına yatmıştı ama, belli ki yeniden ayağa kalkacağı yoktu. Henrietta, aslında bir değil, iki hastayla ilgilenmesi gerektiğini eklemişti mektubunda; çünkü işe yarar bir yardımı dokunmadığı gibi, Caspar Goodwood da, değişik bir bakımdan, Ralph Touchett kadar acı içindeydi. Sonradan Henrietta, yerini Bayan Touchett'e terk etmek zorunda kaldığını yazmıştı; çünkü Ralph'ın annesi Amerika'dan döner dönmez, Henrietta'ya Gardencourt'ta mülâkat falan istemediğini belli etmişti. Ralph'ın Roma'ya gelişinden kısa bir süre sonra İsabel teyzesine bir mektup yazarak, oğlunun içinde bulunduğu tehlikeli durumu bildirmiş ve hiç vakit geçirmeden Avrupa'ya dönmesi gerektiğini söylemişti. Bayan Touchett bu öğüdün kendisine ulaştığını söyleyen bir telgraf çekmişti; o günden beri

İsabel'in ondan aldığı tek haber, biraz önce metnini verdiğim telgraf oldu.

İsabel bir süre ayakta durup telgrafa baktı; sonra onu cebine koyup doğruca kocasının çalışma odasının kapısına gitti. Burada da bir an durakladıktan sonra kapıyı açıp içeri girdi. Osmond pencereye yakın bir masaya oturmuştu, önünde bir kitap yığınına dayanmış büyük boy bir kitap duruyordu. Kitabın renkli resimlerle dolu bir sayfası açıktı; İsabel çok geçmeden kocasının oradan eski bir paranın resmini kopya ettiğini gördü. Önünde bir kutu sulu boya ve ince fırça vardı; bu zarif, hafif renkli yuvarlağı bembeyaz bir kağıda aktarmıştı. Sırtı kapıya dönüktü, ama başını çevirmeden karısını tanıdı.

"Rahatsız ettiğim için özür dilerim," dedi İsabel.

Osmond işine devam ederek, "Ben senin odana gelince hep kapıyı vururum," diye karşılık verdi.

"Unuttum; başka bir şey düşünüyordum. Ralph ölüyor."

Osmond çizdiği resme büyüteçle baktı; "İnanmam buna," dedi. "Biz evlendiğimizde de ölüyordu; bizden çok yaşar o."

İsabel'in bu sözlerdeki özenli alaycılığı görecek vakti yoktu; zihni kendi amacıyla dolu olduğundan, çabucak ekledi: "Teyzem telgraf çekmiş beni istiyor; Gardencourt'a gitmem gerek."

Osmond salt merak taşıyan bir sesle, "Gardencourt'a gitmen niçin gerekiyor?" diye sordu.

"Ölümünden önce Ralph'ı görmek için."

Osmond bir süre karşılık vermedi; dikkatinin büyük bir bölümünü, savsaklamaya gelmeyen türden bir uğraş olan işine vermeyi sürdürdü. Sonunda, "Ben bir gerek görmüyorum," dedi. "Buraya seni görmeye geldi. Hiç hoşlanmadım; Roma'da oluşu bence büyük bir yanlıştı. Ama son kez görüyorsun, diye hoşgörülü davrandım. Şimdi sen bana, son kez değildi diyorsun. Gönül borcu duymak nedir bilmiyorsun!"

"Neye karşı gönül borcu duymalıyım?"

Gilbert Osmond elindeki küçük araçları bıraktı, yaptığı resmin üstündeki bir toz parçasını üfleyip temizledi, ağır ağır ayağa kalktı ve karısına ilk kez baktı. "O buradayken sesimi çıkarmayışıma karşı."

"A, evet, sana borçluyum. Durumdan hoşlanmadığını bana ne kusursuz bir açıklıkla anlattığını unutmuş değilim. Ralph buradan gittiği zaman çok sevinmiştim."

"Öyleyse ilişme ona. Peşinden koşup durma."

İsabel gözlerini Osmond'dan ayırdı, çizdiği küçük resme dikti. Beğeni sahibi huysuz bir kimseye budalaca gelebileceğini iyi bildiği bir sesle, "İngiltere'ye gitmeliyim," dedi.

"Bu benim hiç hoşuma gitmez."

"Neden önem vereyim ki buna? Kalsam da hoşuna gitmez. Yaptığım ya da yapmaktan kaçındığım hiçbir şeyden hoşlanmazsın ki sen. Yalan söylediğimi düşünüyormuş gibi davranıyorsun."

Osmond'un hafifçe rengi attı; soğuk bir gülümsemeyle, "Peki bunun için mi gitmen gerekiyor? Teyzenin oğlunu görmek için değil de, benden öç almak için mi?."

"Öç almak nedir bilmem ben."

"Ben bilirim," dedi Osmond. "Öç almam için bir neden yaratma sakın."

"Öç almak için can atıyorsun sen. Bir saçmalık yapmamı gönülden diliyorsun."

"O zaman bana karşı gelirsen, sevinmem gerekir."

İsabel yumuşaklık etkisi uyandıran bir sesle, "Sana karşı gelirsem mi?" dedi.

"Şunu açıkça anla. Bugün Roma'dan ayrılırsan eğer, bu son derece bilerek yapılmış, hesaplı bir karşı gelme eylemi olacak."

"Buna nasıl hesaplı diyebilirsin? Teyzemin telgrafını daha üç dakika önce aldım."

Osmond, "Sen çabuk hesap yaparsın; büyük bir beceridir bu. Tartışmayı uzatmanın gereği yok bence; isteğimi biliyorsun," dedi ve sanki karısının gitmesini bekliyormuş gibi orada durdu.

Ancak, İsabel yerinden kımıldamadı; garip görünse de, kımıldamak elinden gelmedi; hâlâ kendini savunmak istiyordu; kocası onu böyle bir gereksinme duymaya iten olağanüstü bir güce sahipti. İsabel'in düş gücünün belli bir yanı vardı ki, Osmond mantığa uymasa da her zaman buna seslenebiliyordu. İsabel, "Senin böyle bir istekte bulunman için ortada bir neden yok," dedi. "Benim gitmem içinse her türlü neden var. Bana ne kadar haksız göründüğünü an-

latamam. Ama sen biliyorsun sanırım. Hesaplı olan asıl senin kendi karşı çıkışın. Kötülük bu yaptığın."

İsabel daha önce bu en kötü düşüncesini kocasına hiç söylememişti; bunu işitmenin yarattığı duygu da, belli ki Osmond için yeniydi. Ama bir şaşkınlık göstermedi; soğukkanlılığı, anlaşılan karısını konuşturmak için giriştiği zekice çabalara onun aslında karşı koyamayacağına inandığını gösteriyordu. Osmond "Karşı çıkışım hesaplıysa, daha da şiddetli demektir," dedi. Sonra, sanki karısına dostça bir öğütte bulunurcasına ekledi: "Bu çok önemli bir durum." İsabel bunu görüyordu; durumun öneminin tam olarak bilincindeydi; ilişkilerinde bir bunalıma girdiklerini biliyordu. Bunalımın ağırlığı onu dikkatli yapmıştı; sesini çıkarmadı, Osmond da devam etti: "Ortada neden yok, diyorsun öyle mi? Nedenin âlâsı var. Yapmak niyetinde olduğun şeyden tüm ruhumla nefret ediyorum. Onursuz bir şey bu; yakışıksız, çirkin bir şey. Teyzenin oğluna hiç mi hiç önem vermiyorum; ona karşı ödünlerde bulunmak zorunda değilim. En cömert ödünleri verdim kendisine zaten. Buradayken seninle ilişkileri beni sürekli diken üstünde tuttu; ama göz yumdum, çünkü her hafta gidecek diye bekledim. Hiçbir zaman hoşlanmadım ondan; o da benden hoşlanmadı. Sen işte bunun için hoşlanıyorsun ondan – benden nefret ediyor diye." Osmond bunu söylerken, sesinde belirip hemen kaybolan, neredeyse işitilmez bir titreme vardı. "Karımın ne yapması uygundur, neler yapmamalı, bu konuda ideal bir ölçütüm var benim. En derin isteğime karşı gelerek, başka erkeklerin yataklarının yanıbaşında oturmak için, Avrupa'nın bir ucundan ötekine tek başına yolculuk etmemeli benim karım. Teyzenin oğlu senin için bir hiç; bizim için bir hiç o. Bizden söz ettiğim zaman, son derece anlamlı anlamlı gülümsüyorsun, ama seni temin ederim ki Bayan Osmond, *biz* diyebilmek benim için çok önemli. Evliliğimizi ciddiye alıyorum ben; anlaşılan sen ciddiye almamanın bir yolunu bulmuşsun. Bildiğim kadarıyla şu anda boşanmış ya da ayrılmış değiliz; benim gözümde biz çözülmez bağlarla birleşmiş durumdayız. Sen bana herkesten daha yakınsın, ben de sana. Tatsız bir yakınlık olabilir bu; ama bile bile biz kendimiz kurduk onu. Biliyorum, bunun anlamsatılmasından hoş-

lanmıyorsun sen; ama ben seve seve hazırım, çünkü –çünkü– " Osmond, konuya ilişkin çok önemli bir şey söyleyecekmiş gibi, bir an durdu. "Çünkü bence eylemlerimizin sonuçlarını kabul etmeliyiz; benim dünyada en değer verdiğim nokta, yapılan bir şeyin onurudur!"

Ciddi ve neredeyse yumuşak konuştu Osmond; sesindeki acı alay gitmişti. Karısının parlayıveren duygularını dizginleyen bir ağır başlılık vardı bu seste; İsabel'in odaya girişindeki kararlılık, ince ipliklerden örülme bir ağa takılıp kalmıştı. Kocasının son söyledikleri emir değildi; bir tür yakarış ortaya koyuyordu; İsabel ondan gelecek herhangi bir saygı ifadesinin ancak allanıp pullanmış bir bencillik olabileceğini seziyordu ama, gene de bu sözler, haç işareti gibi, ya da insanın ülkesinin bayrağı gibi, yüce ve değişmez bir şey gösteriyordu. Osmond kutsal ve değerli bir şey adına konuşmuştu – görkemli bir biçimselliğe bağlılık adına. İsabel'le kocası, duyguca, çok büyük bir düş kırıklığına uğramış iki sevgili kadar birbirlerinden apayrıydılar; ancak, eylem düzeyinde ayrılmış değillerdi daha. İsabel değişmemişti; adalete olan o eski tutkusu hâlâ içinde, yerli yerinde duruyordu; kocasının kutsal değerleri hiçe sayan safsatasının o sırada iyice bilincindeydi; buna karşın, bu tutku şimdi Osmond'a bir an zafer umudu veren bir duyguya dönüşmeye başlıyordu. İsabel, dış görünüşü korumak isterken kocasının gene de içten olduğunu düşünüyor, sınırlı da olsa bunu bir erdem sayıyordu. On dakika önce düşünülmeden girişilen bir eylemin tüm sevincini tatmıştı – uzun süredir yabancısı olduğu bir sevinçti bu; ama eylemi, Osmond'un uğursuz bir dokunuşuyla ansızın değişivermiş, bir haktan gönülsüzce vazgeçme eylemine dönüşmüştü. Ancak, hakkından vazgeçmesi gerekiyorsa, ona kendisinin bir budala değil, haksızlığa uğramış bir kimse olduğunu bildirecekti. "Alay etme sanatında ustasındır, bilirim," dedi. "Nasıl olur da çözülmez bağlarla birleşmiş olmaktan söz edebilirsin – nasıl, ben durumdan hoşnutum, diyebilirsin? Sen beni yalancılıkla suçlarsan, birlik nerede kalır? Yüreğinde iğrenç bir kuşkudan başka bir şey yokken, nerede kalır senin hoşnutluğun?"

"Bu tür sakıncalara karşın, doğru dürüst birlikte yaşamamızda."

"Birlikte doğru dürüst yaşamıyoruz ki biz!" diye atıldı İsabel.

"İngiltere'ye gidersen, gerçekten de yaşamıyoruz demektir."

"Bu pek ufak bir şey; hiçbir şey değil. Çok daha fazlasını yaparım belki."

Osmond kaşlarını, hatta bir parça da omuzlarını kaldırdı: Bu huyu kapacak kadar uzun zamandır İtalya'daydı. "Beni tehdit etmeye geldiysen, resmime dönerim daha iyi," dedi ve masasına doğru yürüdü, üstünde çalıştığı kağıdı aldı, ayakta incelemeye koyuldu.

"Gidersem, geri gelmemi beklemezsin sanırım," dedi İsabel.

Osmond hızla arkasına döndü; İsabel hiç değilse bu dönüşün önceden tasarlanmış olmadığını görebiliyordu. Bir süre karısına baktı, sonra, "Aklını mı kaçırdın sen?" diye sordu.

İsabel devam etti: "Bir kopma olmaz da ne olur? Özellikle senin söylediklerin tümüyle doğruysa?" Aralarındaki ilişki kopmaz da ne olabilirdi, İsabel anlayamıyordu; başka ne olasılık vardı, içtenlikle bilmek istiyordu.

Osmond masanın önüne oturdu. "Bana karşı geleceğini varsayarak seninle bir tartışmaya gerçekten giremem," dedi ve küçük fırçalarından birini yeniden eline aldı.

İsabel yalnız bir saniye daha kaldı orada; bu bir saniye, kocasının baştan sona tasarlanmış bir biçimde kayıtsız, ama son derece ifadeli tavrını bir bakışta kavraması için yetti; bundan sonra hızla odadan ayrıldı. Yetenekleri, gücü, heyecanı, hepsi yeniden dağılıp gitti; birden tüm bedenini soğuk, karanlık bir sis sarmıştı sanki. İnsanın zayıf bir yanını bulup ortaya çıkarmakta üstün bir ustalığa sahipti Osmond. İsabel odasına dönerken, Kontes Gemini'nin, içinde değişik kitaplardan oluşma küçük bir kitaplık yerleştirilmiş ufak bir oturma odasının kapı aralığında ayakta durduğunu gördü. Kontes'in elinde açık bir kitap vardı; anlaşılan ilgisini çekmekte yetersiz kalan bir sayfaya göz gezdiriyordu. İsabel'in ayak seslerini duyunca, başını kaldırdı.

"Sevgili İsabel," dedi, "Sen edebiyattan anlarsın, bana okuyacak eğlenceli bir kitap bul! Buradaki her şey öyle sıkıcı ki! Bu kitap bana göre mi sence?"

İsabel, okumadan ya da anlamadan, Kontes'in uzattığı kitabın adına baktı. "Korkarım size bir öneride bulunamayacağım. Kötü bir haber aldım. Teyzemin oğlu Ralph Touchett ölüyormuş," dedi.

Kontes kitabını yere attı. "Ah, çok *simpatico* bir gençti. Son derece üzüldüm senin için."

"Bilseniz daha da üzülürdünüz."

"Ne var ki bilecek?" dedi Kontes ve ekledi, "Çok kötü görünüyorsun. Osmond'un yanındaydın herhalde."

Yarım saat önce İsabel'e, bir gün gelip de görümcesiyle dertleşmek isteyeceğini söyleseler, o bunu pek soğuk karşılardı; şimdi bu hanımın gösterdiği telaşlı ilgiye neredeyse dört elle sarılışı, sıkıntı içinde bulunduğunun en iyi kanıtıdır. Kontes'in parlak gözleri ışıl ışıl üzerindeyken, İsabel "Evet, Osmond'un yanındaydım," dedi.

Kontes, "Öyleyse eminim çok çirkin davranmıştır!" diye atıldı. "Zavallı Bay Touchett'in ölüm döşeğinde olduğuna sevindiğini mi söyledi?"

"İngiltere'ye gidemezsin, dedi."

Kendi çıkarları söz konusu oldu mu, Kontes'in zihni kıvrak olurdu; daha şimdiden Roma gezisinin bundan sonra sönük geçeceğini görüyordu. Ralph Touchett ölecek, İsabel yas tutmaya başlayacak, sonra da artık yemekli toplantılar yapılmayacaktı. Böyle bir beklenti bir an Kontes'in yüzünde anlamlı bir ekşimeye yol açtı; ama yüz çizgilerini yalayıp geçen bu hızlı, canlı görüntü, onun düş kırıklığı karşısında gösterdiği tek tepki oldu. Ne de olsa oyun zaten neredeyse bitmişti diye düşündü; konukluk süresini şimdiden aşmıştı. Ayrıca, İsabel'in sıkıntısına, kendi sıkıntısını unutacak kadar üzülüyor, İsabel'in sıkıntısının derinliğini anlıyordu. İsabel'in derdi anlaşılan sadece bir teyze oğlunun ölümünden daha derindi ve Kontes, yengesinin gözlerindeki ifade ile insanı çileden çıkaran kardeşi arasında bir bağ kurmakta gecikmedi. Yüreği neredeyse sevinçli bir beklentiyle çarpıyordu, çünkü Osmond'un burnunun sürtüldüğünü görmek istiyorsa, şimdiki koşullar uygun görünüyordu. İsabel İngiltere'ye giderse, Kontes'in kendisi de Palazzo Roccanera'dan hemen ayrılacaktı

elbet; hiçbir şey onu Osmond'la orada tutamazdı. Gene de İsabel'in İngiltere'ye gideceğini duymak için can atıyordu. Okşar gibi bir sesle, "Sen her dilediğini yapabilirsin, canım," dedi. "Yoksa varlıklı, zeki ve iyi olman neye yarar?"

"Gerçekten de neye yarar? Kendimi budalaca güçsüz hissediyorum."

Kontes, anlayamadığını yeterince belli eden bir sesle, "Osmond niçin olmaz diyor?" diye sordu.

Ancak, o böyle sorular sormaya başlar başlamaz, İsabel geri durdu; Kontes'in sevgiyle tuttuğu elini kurtardı. Ama soruya açık bir buruklukla karşılık verdi. "Çünkü birlikte öyle mutluyuz ki, iki hafta bile ayrı kalamayız."

İsabel dönüp giderken, Kontes, "Ben bir yere gitmek istedim mi, kocam para veremeyeceğini söyler, o kadar!" dedi.

İsabel odasına gitti ve bir aşağı bir yukarı bir saat dolaştı durdu. Kimi okurlara İsabel kendini fazla üzüyor gibi gelebilir; gerçekten de, başına buyruk bir kadın olarak, isteklerinin engellenmesine kolay izin vermişti. Ona öyle geliyordu ki, evlilik gibi büyük bir işe kalkışmak neymiş, ancak şimdi tam olarak anlamıştı. Evlilik, insanın seçim yapmak zorunda kaldığı bu gibi durumlarda, hiç düşünmeden kocasının istediğini seçmek demekti. İsabel yürürken birkaç kez ansızın durup, kendi kendine, "Korkuyorum – evet, korkuyorum," dedi. Ancak, korktuğu şey kocası –onun öfkesi, nefreti, öç alması– değildi; davranışı hakkında daha sonra kendi yapacağı değerlendirme bile değildi – bu düşüncenin geçmişte de sık sık İsabel'in elini kolunu bağladığı olmuştu; kocası kalmasını isterken, gitmesinin yaratacağı şiddetten korkuyordu yalnızca. Aralarında bir uçurum açılmıştı, ama Osmond gene de karısının kalmasını istiyor, gitmesini korkunç bir olay sayıyordu. İsteklerine karşı çıkılınca, Osmond'un bunu ne duyarlı bir tepkiyle algılayacağını biliyordu İsabel. Kocasının kendi hakkında ne düşündüğünü biliyor, kendisine neler söyleyebileceğini seziyordu; gene de, tüm bunlara karşın, evliydiler ve evlilik, büyük yeminler ederek kilise mihrabında birlikte durduğu adama sıkı sıkıya bağlı kalmasını gerektiriyordu. Sonunda İsabel kanepesine yığıldı, başını yastıklara gömdü.

Başını yeniden kaldırınca karşısında Kontes'in dikildiğini gördü. Kimseye görünmeden içeri girmişti; ince dudaklarında garip bir gülümseme vardı ve tüm yüzü bir saat içinde sanki pırıl pırıl bir habere dönüşmüştü. Denebilir ki, Kontes genellikle ruhunun penceresinde, güven içinde yaşardı, ama şimdi pencereden dışarıya fazla sarkıyordu. "Kapıyı vurdum ama ses çıkarmadın. Ben de tutup içeri girdim. Son beş dakikadır sana bakıyorum. Çok mutsuzsun," dedi

"Doğru, ama sizin bir yardımınızın olabileceğini sanmam."

Kontes, "Denememe izin verir misin?" dedi ve kanepeye, İsabel'in yanına oturdu. Gülümsemesi sürüyor, yüzünde anlamlı, sevinçli bir ifade göze çarpıyordu. Söyleyecek çok şeyi vardı anlaşılan; İsabel ilk kez görümcesinin ağzından gerçekten insanca bir şeyler çıkabileceğini düşündü. Kontes tatsız, büyülü bir parıltı taşıyan gözlerini kırpıştırdı. Az sonra, "Her şeye karşın," diye yeniden söze başladı, "Önce sana söyleyeyim ki, seni anlamıyorum. Ne çok kaygıların, nedenlerin, bağların var. On yıl önce baktım ki kocamın en büyük isteği beni mutsuz etmek (son zamanlarda bana karışmıyor, o kadar) her şey nasıl basitleşiverdi! Zavallı İsabel'ciğim, yeterince basit değilsin sen."

"Doğru, yeterince basit değilim."

Kontes, "Bilmeni istediğim bir şey var," dedi, "Çünkü bilmen gerekiyor sanırım. Belki biliyorsundur; belki tahmin etmişsindir. Ama ettinse, söyleyebileceğim tek şey var: Neden dilediğin gibi davranmadığını anlamak benim için daha da güçleşiyor."

"Bilmemi istediğiniz şey nedir?" İsabel kötü bir şeylerin yaklaştığını sezdi, yürek atışları hızlandı. Kontes kendini haklı göstermeye çalışacaktı; bu bile başlı başına uğursuzluk belirtisiydi.

Ancak, Kontes gene de konusuyla sanki biraz oynamak ister gibiydi. "Senin yerinde olsam, ben çoktan tahmin ederdim. Gerçekten hiç kuşkulanmadın mı?" diye sordu.

"Hiçbir şey tahmin etmedim ben. Neden kuşkulanmam gerekiyordu? Ne demek istediğinizi anlamıyorum."

"Çünkü öyle tertemiz bir zihnin var ki. Senin kadar saf ve temiz zihinli bir kadın görmedim ben!" diye atıldı Kontes.

İsabel ağır ağır ayağa kalktı. "Bana korkunç bir şey söyleyeceksiniz," dedi.

"Korkunç de, ne istersen de!" Kontes de ayağa kalktı; tüm aykırılığı canlı ve tatsız bir biçime ortaya çıkmıştı. Niyetini yansıtan ve İsabel'e o sırada bile çirkin görünen dik bir bakışla bir an durdu; sonra, "İlk yengemin çocuğu olmadı," dedi.

İsabel de gözlerini dikip ona baktı; havadaki gerilimden sonra Kontes'in bu sözleri cılız kalmıştı. "İlk yengeniz mi?" diye sordu.

"İzninle, hiç değilse Osmond'un daha önce evlendiğini biliyorsundur sanırım! Sana şimdiye kadar karısından hiç söz etmedim; uygunsuz ya da saygısızca bir şey olur diye düşündüm. Ama daha az titiz davranan başkaları söylemiş olmalı. Zavallı kadıncağız üç yıl bile yaşamadı ve çocuksuz öldü. Pansy onun ölümünden sonra dünyaya geldi."

İsabel'in kaşları çatılmış; dudakları solgun, belirsiz bir şaşkınlıkla aralanmıştı. Söylenenleri izlemeye çalışıyordu; sanki görebildiğinden çok daha fazla izlenecek şey vardı. "Öyleyse Pansy kocamın çocuğu değil mi?"

"Kesinlikle – onun çocuğu! Ama başka birinin kocasının değil. Başka birinin karısının. Ah, iyi yürekli İsabel'im benim, sana her şeyi açık açık anlatmak gerekiyor!"

"Anlamıyorum. Kimin karısının?" diye sordu İsabel.

"Kaç yıl önce – on iki, hatta on beş on altı yıl önce ölen sevimsiz küçük bir İsviçrelinin karısının. Adam hiçbir zaman Pansy'yi kabullenmedi, ne yaptığını bilen biri olarak, karısına da bir şey demedi; demesi için bir neden yoktu. Osmond kabullendi, iyi de etti; ama sonradan, karısının doğum yaparken öldüğü, kendisinin de üzüntü ve dehşete kapılarak, küçük kızı doğumevinden eve getirmeden, elinden geldiğince gözünün önünden uzaklaştırdığı yolunda bir deli saçması uydurmak zorunda kaldı. Karısı ölmesine ölmüştü, ama apayrı bir nedenle ve apayrı bir yerde: Piemonte Dağlarında; bir ağustos ayında, anlaşılan karısının sağlığı gerektirdiği için oraya gitmişler ve kadın orada birden kötüleşmiş – ölümcül bir hastalıkmış. Anlattığı öykü oldukça tuttu; kimse pek aldırmadığı, kimse kurcalamaya kalkışmadığı sürece olayın dış görünüşü her

şeyi ört bas etti. Ama ben biliyordum elbet – araştırma falan yapmadan," diye açık seçik devam etti Kontes; "Gene, tahmih edeceğin gibi, aramızda tek söz geçmeden – Osmond'la benim aramda demek istiyorum. Anlaşmak için – yani bir şey söylersem benim hesabımı görmek için – sessizce bana şöyle bir baktığını gözünün önüne getiremiyor musun? Dilimi tuttum; sağda solda kimseye bir şey demedim – benim dilimi tutabileceğime inanabilirsen elbet: Onurum üzerine, o zamandan beri hiç, hiç böyle konuşmadım; ilk kez sana açıyorum. Baştan beri, kardeşimin kızı olduğu andan bu yana, çocuk benim yeğenimdi ve bu kadarı yeterliydi. Gerçek annesine gelince!" Pansy'nin olağanüstü halası burada birden durdu; İsabel'in yüzündeki ifadeyi görünce devam edemedi, çünkü o güne kadar karşılaşmak zorunda kaldığı tüm gözler sanki kendisine bakıyordu.

Kontes bir ad vermemişti; gene de İsabel, söylenmeyen adın, dilinin ucuna gelen adın, ağzından çıkmasını güçlükle önledi. Başını eğip yeniden kanepedeki yerine gömüldü ve Kontes'in neredeyse tanıyamadığı bir sesle, "Bunları bana neden anlattınız?" diye sordu.

"Anlattım çünkü bilmeyişin canımı çok sıkıyordu. Açıkçası, sana anlatmamış olmaktan sıkıldım, canım; sanki, budalalık ya, bunca zamandır söyleyemez mişim gibi! *Ça me dépasse*, alınma ama, çevrende olup bitenleri öğrenmemekte çok başarılısın. Ben oldum olası bu tür yardımda –safça bilgisizlere yardım etmekte– beceriksizimdir; bu konuda, kardeşimin adına sessiz kalmak konusunda, bir de baktım sonunda erdemli olmak isteğim tükenivermiş," dedi Kontes. "Ama, iftira değil inan," diye içtenlikle ekledi. "Gerçekler kesinlikle sana söylediğim gibi."

İsabel az sonra, "Hiç bilmiyordum," dedi ve başını kaldırıp, kuşkusuz bu itirafta göze çarpan anlamsızlığa uygun düşen bir bakışla Kontes'e baktı.

"Ben de bilmediğine inanıyordum – inanması güç de olsa. Osmond'un altı yedi yıl süreyle onun sevgilisi olduğu hiç aklına gelmemiş miydi?"

"Bilmiyorum. Bazı şeyler aklıma geldi gerçekten; belki de tüm bunların asıl anlamı buymuş."

Kontes bu durum karşısında, "Kadın, Pansy konusunda çok akıllı davrandı hep, olağanüstü davrandı!" diye atıldı.

"Ama, böyle bir düşünce zihnimde kesin olarak hiçbir zaman belirmedi," diye ekledi İsabel. Sanki, kendi kendine, ne düşündüğünü, ne düşünmediğini çıkarmaya çalışıyordu. "Şimdi de – şimdi de anlıyor değilim."

Zihni karışan İsabel, sıkıntı içinde kıvranarak konuşuyordu; ama gene de zavallı Kontes anlaşılan açıklamalarının beklenen etkiyi yaratmadığını görmüştü. Bir tepkiyle alevi tutuşturmayı ummuş, ama neredeyse bir kıvılcım bile çıkaramamıştı. İsabel düş gücü sahibi olduğu herkesçe kabul edilmiş genç bir kadın olmasına karşın, bir tarih kitabında kötülük anlatan, güzel yazılmış herhangi bir sayfayı okurken etkilenebileceğinden daha çok etkilenmişe benzemiyordu. Kontes yeniden konuşmaya başladı: "Bebeğin hiçbir zaman kendi kocasının çocuğu olarak gösterilemeyeceğini anlamıyor musun? – yani Bay Merle'in kendi çocuğu. Çok uzun zamandır ayrı yaşıyorlardı, adam ayrıca uzak bir ülkeye gitmişti – sanırım Güney Amerika'ya. Daha önce kadının çocukları olmuşsa –olduğundan emin değilim– onları kaybetmişti. Koşullar, Osmond'un küçük kızı kendi çocuğu diye göstermesine elverişli düşmüştü (iş bu kadar zorlaşınca demek istiyorum). Karısı ölmüştü –çok doğru; ama daha öleli, doğum ölüm tarihlerini uygun biçimde ayarlama olanağını ortadan kaldıracak kadar uzun bir zaman geçmemişti– yani, kuşkular uyanacak kadar; onların dikkat etmeleri gereken nokta da buydu zaten. Uzaktan bakınca ve ufak tefek önemsiz şeylere aldırmayan insanların gözünde, zavallı Bayan Osmond'un, zavallı kadıncağızın, geride, kısacık mutluluğunun kendi canına mal olan meyvesini bırakmasından daha doğal ne olabilirdi? Oturduğu yeri değiştirmenin de yardımıyla (Alp Dağları'nda kaldıkları sırada, Osmond Napoli'de oturuyordu ve sonradan bir daha dönmemek üzere oradan ayrıldı), tüm öykü başarıyla yürürlüğe kondu. Zavallı yengem, mezarında, çaresizdi, gerçek anne ise, kendi başını kurtarmak için, görünürde çocuk üzerindeki tüm haklarından vaz geçti."

İsabel, "Ah, zavallı, zavallı kadıncağız!" dedi ve birden hıçkırmaya başladı. Gözyaşı dökmeyeli çok olmuştu; geçmişte ağ-

lamaya karşı hep büyük tepki göstermişti. Ama yaşlar şimdi, Kontes'i ikinci bir kez şaşırtacak biçimde, gözlerinden bol bol akıyordu.

Kontes, "Ona acıyorsun ha, ne kadar iyisin!" diyerek tatsız tatsız güldü. "Evet, gerçekten öyle, değişik bir tutumun var senin!"

İsabel birden kendini tutarak, "Karısını aldatmış olmalı – hem de ölümünden hemen sonra!" dedi.

Kontes, "Bir de karısından yana olman eksikti!" diye devam etti. "Ama, haklısın, bence de çok erken."

İsabel, "Ama ya beni, ya beni?" diye sordu, sonra görümcesi duymamış gibi – gözlerindeki ifade yeterince açık olmakla birlikte, sanki soruyu kendi kendine sormuş gibi – durakladı.

"Seni de aldattı mı, bunu mu soruyorsun? Bu, aldatmaktan ne anladığına bağlı, canım. Seninle evlendiğinde, artık başka bir kadının sevgilisi değildi – ilişkileri sürerken içinde bulundukları tehlikeler arasında ne kadar sevgili olabildi, o da başka, *cara mia*! O durumlar geride kalmıştı artık; hanım pişmanlık duymuş, ya da her neyse, kendi bildiği nedenlerle, geri çekilmişti: Bir de, her zaman dış görünüşe öyle büyük bir önem veriyordu ki, Osmond bile bundan sıkılmıştı. Onun için durumu gözünün önüne getirebilirsin –! Ama aralarında bütün bir geçmiş vardı."

İsabel, makina gibi, "Evet, aralarında bütün bir geçmiş var," diye yineledi.

"Ancak, bu sonraki yıllar hiçbir şey değil. Ama dediğim gibi, ilişkiyi altı yedi yıl sürdürmüşlerdi."

İsabel bir süre sesini çıkarmadı, sonra, "Öyleyse neden Osmond'un benimle evlenmesini istedi?" diye sordu.

"Kadının üstünlüğü burada, canım! Çünkü paran vardı senin; bir de Pansy'ye iyi davranacağına inanıyordu."

"Zavallı kadıncağız – kendisini sevmeyen Pansy için!" diye haykırdı İsabel.

"İşte bu yüzden Pansy'nin seveceği birini istiyordu. Kadın biliyor; her şeyi bilir o."

"Bunu bana söylediğinizi de bilecek mi?"

"Senin ona söylemene ya da söylememene bağlı bu. İşitmeye hazır bekliyordur ve kendini savunmak için neye güveniyor biliyor musun? Senin, benim yalan söylediğime inanacağına. Belki de inanıyorsundur; zahmet edip saklamaya kalkma. Ancak, aslında bu kez yalan değil söylediğim. Bugüne kadar bir sürü aptalca küçük yalanlar kıvırmadım değil, ama bunların kendimden başka kimseye zararı dokunmadı."

İsabel oturmuş Kontes'in anlattıklarına, sanki sokak satıcısı bir çingene, halının üstünde, hemen ayaklarının önüne, koca bir bohça akıl almaz eşya boşaltmış da gözlerini ona dikiyormuş gibi bakıyordu. Sonunda, "Osmond neden onunla hiç evlenmedi?" diye sordu.

"Çünkü parası yoktu kadının." Kontes her şeye bir karşılık buluyordu; söyledikleri yalansa, iyi yalan söylüyordu. "Neyle geçindiğini, ya da bütün o güzel şeyleri nasıl edindiğini bilen yok; şimdiye kadar da olmadı. Bence Osmond'un kendisi de bilmiyor. Ayrıca, Osmond'la evlenmek istemezdi o."

"Öyleyse nasıl sevmiş olabilir Osmond'u?"

"O tür bir sevgiyle sevmiyor ki. Önceleri seviyordu ve sanırım o sırada olsa, evlenirdi de; ama kocası hâlâ yaşıyordu. Mösyö Merle atalarının yolunu tutuncaya kadar – böyle diyorum ama adamın soyu sopu belli değildi– kadının Osmond'la ilişkisi değişmiş, daha büyük bir yükselme hırsına kapılmıştı." Kontes, "Ayrıca, Osmond hakkında hiçbir zaman– onun zekâsı konusunda hiçbir zaman, hayale kapılmış değildi," diyerek, sonradan İsabel'i büyük bir acıyla irkilten konuşmasını sürdürdü: "Kadın önemli bir adamla evlenmeyi umuyordu; bu düşüncesinden hiç şaşmadı. Bugüne kadar bekledi, gözlerini dört açtı, dolaplar çevirdi ve dua etti; ama başarılı olamadı. Madam Merle'i başarılı saymam ben. Bundan sonra neler becerir bilemem, ama şu anda fazla bir şeyi yok. Elde ettiği tek somut sonuç– herkesi tanımanın ve bedavadan evlerinde kalmanın dışında elbet– Osmond'la seni bir araya getirmiş olması. A, evet canım, sizi bir araya o getirdi; sanki bundan kuşkun varmış gibi bakmana gerek yok. Yıllardır gözetliyorum ben onları; her şeyi biliyorum– her şeyi. Herkes beni aklı havalarda biri sanır, ama bu ikisini sürekli izleyecek kadar ka-

famı bu işe verdim. Kadın benden nefret eder; bunu gösterme yolu da, her zaman beni savunuyormuş gibi davranmak. Birileri benim için, elinden on beş sevgili geçmiştir deyince, dehşete kapılmış gibi yapar ve bunların en az yarısının hiçbir zaman kanıtlanmadığını söyler. Yıllarca benden korkarak yaşadı ve insanların hakkımda anlattıkları çirkin yalanlar hep içini rahatlattı onun. Benden kendisini ele veririm diye korkuyordu; Osmond'un senin gönlünü kazanmaya başladığı sıralarda bir gün beni tehdit etti. Floransa'da Osmond'un evinde; seni oraya getirdiği öğleden sonrayı hatırlıyor musun, bahçede çay içmiştik hani? O gün bana, eğer dilimi tutmazsam, kendisinin de konuşabileceğini söyledi. Benim hakkımda, sanki kendi hakkındakinden çok daha fazla anlatacak şey varmış gibi yaptı. İlginç bir karşılaştırma olurdu doğrusu! Ne anlatacağı umurumda değil, çünkü biliyorum ki senin de umurunda değil. Bana şimdi de aldırdığın yok, bundan da az aldıracak değilsin ya. Onun için istediği gibi öç alsın benden; seni çok korkutacağını sanmam. Onun en büyük düşüncesi, hep hiç mi hiç toz kondurulamayacak biri olmaktır –bir tür tam açmış beyaz zambak– tepeden tırnağa yol yöntem. Hep bu aynı tanrıya tapmıştır o. Bilirsin ya, Sezar'ın karısı insanların diline düşmemeli; dediğim gibi, hep bir Sezar'la evlenmeyi umdu. Osmond'la evlenmek istemeyişinin bir nedeni buydu; Pansy'yle birlikte görününce, insanlar birtakım sonuçlara ulaşır –aralarında bir benzerlik bile görürler– diye korkuyordu. Anne olarak kendimi ele veririm düşüncesiyle ödü patlıyordu. Son derece dikkatli davrandı; anne kendini hiçbir zaman ele vermedi."

Tüm bunları gitgide sararan bir yüzle dinleyen İsabel, "Evet, evet, ele verdi," dedi. "Geçen gün benim yanımda kendini ele verdi ; ama ben anlamamışım. Pansy'ye büyük bir evlilik yapma fırsatı doğmuştu; bu gerçekleşmeyince, duyduğu düş kırıklığıyla maskesini az kaldı düşürüyordu."

"Ah, işte bu konuda ayağı dolaşacak!" diye bağırdı Kontes. "Kendisi öyle kötü bir başarısızlığa uğradı ki, karar vermiş, kendi yitirdiğini kızı elde etsin istiyor."

İsabel, konuğunun pek doğal bir biçimde kullandığı "kızının" sözü karşısında irkildi. "Çok garip bir şey," diye mırıldadı;

anlatılanların şaşırtıcı etkisi altında, öykünün kişisel olarak kendisini de ilgilendirdiği duygusunu neredeyse yitirmişti.

Kontes, "Şimdi tutup da zavallı suçsuz çocuğa sırt çevirme!" diye devam etti. "Soyu kötü olsa da, kendisi çok iyi. Ben hep sevdim Pansy'yi; elbette onun kızı diye değil, ama artık senin kızın olduğu için."

Bu düşünceyle İsabel'in yüzü al al oldu."Doğru, o benim kızım oldu artık. Zavallı kadına ne kadar acı gelmiştir bana bakmak!" diye haykırdı.

"Acı geldiğini sanmam; tersine hoşuna gitmiştir. Osmond'un evliliği, kızının durumunu çok yükseltti. Daha önce bir delikte yaşıyordu. Annesi ne düşündü, biliyor musun? Şunu düşündü: Senin çocuğa kanın kaynayacak ve onun için bir şeyler yapacaksın. Osmond kızına drahoma falan veremezdi elbet. Aslında Osmond son derece yoksuldu; ama bunu sen de biliyorsun elbet. Ah, canım," diye bağırdı Kontes, "Keşke sana kimseden hiç para kalmasaydı." İsabel'in yüzünde tuhaf bir şey görmüş gibi bir an durdu. "Sakın ona drahoma vereceğini söyleme şimdi bana. Yaparsın sen, ama ben inanmak istemiyorum. Çok fazla iyi olmaya çalışma. Biraz rahat ve doğal, biraz huysuz ol; ömründe bir kez olsun, sırf tadını çıkarmak için, biraz içinde kötülük duy!"

"Çok tuhaf. Bilmem gerekirdi herhalde, ama üzüldüm. Size çok şey borçluyum."

Kontes alaylı bir gülüşle, "Evet, öyle bir görünüşün var!" dedi. "Belki de öylesin– belki değilsin. Benim beklediğim gibi karşılamadın sen anlattıklarımı."

"Nasıl karşılamam gerekirdi?" diye sordu İsabel.

"Kullanılmış bir kadın gibi belki." İsabel karşılık vermedi; yalnızca dinledi, Kontes devam etti. "Birbirlerine hep bağlı kaldılar, kadın ilişkiyi kopardıktan sonra bile– ya da Osmond. Ama onun için Osmond hep, kendisinin Osmond için taşıdığı önemden daha fazla önem taşımıştır. Küçük eğlence dönemleri son erince bir pazarlık yaptılar; buna göre birbirlerine tam bir özgürlük tanıyacaklar, ama aynı zamanda birbirlerine yardım etmek için ellerinden geleni yapacaklardı. Böyle bir şeyi nasıl bildiğimi soracaksın belki. Davranış biçimlerinden biliyorum. Bak kadın-

lar erkeklerden ne kadar daha iyi! O, Osmond'a bir eş buldu, ama Osmond onun için parmağını bile oynatmadı. Osmond'a yardım için çalıştı, dolaplar çevirdi, acı çekti: Birkaç kez para bile buldu ona; ve sonunda Osmond bıktı kadından. Eski bir alışkanlık şimdi o; arada bir Osmond gerek duymuyor değil kendisine; ama aslında ortadan kaybolsa, yokluğunu bilmez. Sonra, kadın da bunu biliyor artık." Kontes şaka yollu ekledi: "Bu yüzden, kıskanmana gerek yok!"

İsabel yeniden kanepesinden kalktı; içinde bir eziklik vardı; soluğu daralıyor, kafasının içi yeni bilgilerle uğulduyordu. "Size çok şey borçluyum," diye yineledi. Sonra, tümüyle değişik bir sesle, birden, "Bütün bunları nasıl biliyorsunuz?" diye ekledi.

Bu soru Kontesi, İsabel'in gönül borcunu dili getirmesi nedeni ile duyduğu sevinçten daha fazla rahatsız etmiş gibiydi. Yengesine küstahça dik dik baktı ve yüksek sesle, "Diyelim ki ben uydurdum!" dedi. Ancak, o da birden sesini değiştirdi ve elini İsabel'in koluna koyarak, insanın içine işleyen o keskin parlak gülümsemesiyle ekledi: "Şimdi yolculuğundan vaz geçecek misin?"

İsabel biraz irkildi; dönüp yürüdü. Ama gücünün olmadığını sezdi ve bir anda destek için kolunu şöminenin rafına dayamak zorunda kaldı. Bir iki dakika öyle durdu, sonra gözleri kapalı, dudakları solgun, dönen başını kolunun üstüne bıraktı.

"Konuşmakla yanlış bir iş yaptım– hasta ettim seni!" diye seslendi Kontes.

İsabel, "Ralph'ı görmem gerekiyor!" diye inledi– kızgınlıkla değil, Kontes'in beklediği parlayıveren tutkuyla da değil; ama derin, sınırsız bir kederle inledi.

52

O akşam Torino üzerinden Paris'e giden bir tren vardı; Kontes yanından ayrıldıktan sonra İsabel, kendisine bağlı, dikkatli ve çalışkan bir kız olan özel hizmetçisiyle kısa ve son bir görüşme yaptı. Daha sonra (yolculuğunun dışında) tek bir düşüncesi vardı. Gidip Pansy'yi görmeliydi; ona sırt çeviremezdi. Osmond manastıra ziyaretlerin başlaması için daha çok erken dediğinden, henüz görmemişti onu. Saat beşte arabayla, Piazza Navona mahallesinin dar bir sokağındaki yüksek bir kapıya geldi; manastırın kapıcısı olan sevimli, dalkavukça bir kadın İsabel'i içeri aldı. Daha önce burada bulunmuştu; Pansy ile birlikte rahibeleri görmeye gelmişti. İsabel onların iyi insanlar olduklarını biliyordu; büyük odalar temiz ve ışıl ışıldı; sık kullanılan bahçe kışın güneşli, baharda gölge oluyordu. Ama kendisini kızdıran ve neredeyse korkutan bu yeri sevmiyordu; dünyada burada bir gece geçirmek istemezdi. Bugün burası eskisinden de çok, iyi döşenmiş bir hapishane izlenimi uyandırıyordu; çünkü Pansy sanki oradan çıkıp gitmekte özgürmüş gibi davranmak olanaksızdı. Bu saf ve temiz çocuk İsabel'e yeni ve sarsıcı bir açıdan tanıtılmıştı, ama son açıklamaların uyandırdığı ikincil etki, ona yardım elini uzatmasını sağlayacaktı.

Kapıcı kadın İsabel'i manastırın görüşme odasında bırakıp, sevgili genç hanımın bir konuğu olduğunu bildirmeye gitti. Görüşme odası, yeni döşenmişe benzeyen koca, soğuk bir yerdi; odada yanmayan, büyük bir beyaz çini soba, cam altında mumdan yapılma çiçekler ve duvarlarda bir dizi dinsel resimlerden alınma gravür vardı. Önceki gelişinde İsabel buranın Roma'dan

çok Philadelphia'ya benzediğini düşünmüştü; ama bugün bir şey düşünmedi; oda yalnızca pek boş ve pek sessiz geldi ona. Kapıcı kadın beş dakika sonra yanında başka biriyle döndü. İsabel, rahibelerden birini göreceğini düşünerek ayağa kalktı, ama karşısında Madam Merle'i görünce çok şaşırdı. Tuhaf bir etki yaşadı, çünkü zihni o kadar Madam Merle ile doluydu ki, onun gerçekte böyle karşısına dikilivermesi, yağlı boya bir resmin apansız ve korkunç bir biçimde kımıldamasına benziyordu. İsabel bütün gün onun yalancılığını, cüretini, yeteneklerini, çekmiş olabileceği acıları düşünmüştü; bu karanlık düşünceler, o odaya girerken apansız bir ışıkla aydınlanıvermişti sanki. Orada bulunuşu, mahkemede delil olarak sunulan el yazıları, şiddet göstergesi kalıntılar, gaddarca yapılmış birtakım şeyler gibi, çirkin bir kanıt niteliğindeydi. İsabel'i bayılacak gibi yaptı bu; o sırada konuşmak gerekseydi, ağzını açamazdı. Ama ortada böyle bir gereklilik görünmüyordu; aslında Madam Merle'e söyleyecek kesinlikle hiçbir şeyi yokmuş gibi geliyordu İsabel'e. Ancak, insanın bu hanımla ilişkilerinde hiçbir zaman kesin gerekler olmazdı; onun, yalnızca kendi yetersizliklerini değil, başkalarınınkileri de geçiştirebilen bir tavrı vardı. Ancak, her zamankinden farklıydı şimdi; kapıcı kadının arkasından ağır ağır içeri girdi; İsabel onun alışık olduğu becerilerine pek baş vurmayacağını hemen anladı. Madam Merle için de olağandışı bir durumdu bu ve koşulların gerektirdiği gibi davranmaya karar vermişti. Bu karar özel bir ağır başlılık veriyordu kendisine; gülümsüyormuş gibi bile yapmıyordu; ve İsabel onun her zamankinden daha çok rol yaptığını görüyordu, ama gene de sanki bu olağanüstü kadın, genel olarak, her zamankinden daha doğal görünüyordu. Madam Merle genç arkadaşını tepeden tırnağa süzdü, ama sert ya da küstahça değil de, soğuk bir nezaketle ve son görüşmelerine ilişkin herhangi bir anımsatma havası taşımadan. Sanki bir değişiklik olduğunu belirtmek ister gibiydi. O zaman sinirlenmişti, şimdi ise barışıktı.

Kapıcıya, "Bizi yalnız bırakabilirsin; beş dakika sonra bu hammefendi sizi çağırır," dedi, sonra İsabel'e doğru döndü. İsabel söylenenleri duyduktan sonra dikkat etmeyi bırakmış, gözlerini odanın en uzak yerine çevirmişti. Artık bir daha Madam Merle'e

bakmak istemiyordu. "Beni burada görünce şaşırdın ve korkarım ki hoşlanmadın," diye devam etti Madam Merle. "Gelmem için bir neden görmüyorsun; sanki senin geleceğini önceden biliyormuşum gibi oldu. İtiraf edeyim ki pek düşüncesizce davrandım– senden izin istemeliydim." Bu sözde dolaylı bir alay yoktu; basit ve yumuşak bir biçimde söylemişti; ama o sırada şaşkınlık ve acı denizinin uzak sularına açılmış bulunan İsabel, bunun hangi amaçla söylendiğini bilemezdi. Madam Merle konuşmasını sürdürdü: "Ama uzun oturmadım; yani Pansy'nin yanında çok kalmadım. Bugün öğleden sonra, çok yalnız, hatta biraz mutsuz bile olmalı diye düşündüm ve bunun için geldim. Küçük bir kıza iyi gelebilir dedim; küçük kızlar hakkında çok az bilgim var; bilemem. Her neyse, hava biraz kasvetli. Ondan geldim– bir deneyim dedim. Senin geleceğini biliyordum elbet, babasının da; gene de başka ziyaretçilerin yasak olduğunu söylememişti kimse bana. O iyi yürekli hanım adı neydi? Madam Catherine– hiç karşı çıkmadı. Pansy'nin yanında yirmi dakika kaldım; sevimli küçük bir odası var; içinde bir piyano, çiçekler, hiç manastır gibi değil. Odasını pek hoş düzenlemiş; ne kadar zevkli. Bütün bunlar beni ilgilendirmez elbet, ama onu gördüğüm için kendimi daha mutlu hissediyorum. Yanına dilerse bir hizmetçi kız bile alabilecek; ama giyinip kuşanması gerekmiyor elbet. Siyah küçük bir elbise giyiyor; öyle sevimli görünüyor ki. Daha sonra Madam Catherine'i görmeye gittim; onun da çok iyi bir odası var; emin ol, bu zavallı rahibeler manastırda yaşıyor – gibi gelmiyor bana. Madam Catherine'in son derece çapkın küçük bir tuvalet masası var, üstünde de kolonya şişesine çok benzeyen bir şey. Pansy'den pek hoş söz ediyor; onun orada bulunması kendileri için büyük mutlulukmuş. Gökten inme küçük bir azizeymiş o, aralarındaki en yaşlı rahibeye örnek olabilirmiş. Tam Madam Catherine'in yanından çıkıyordum ki, kapıcı kadın girdi ve bir hanımefendinin küçük hanımı görmeye geldiğini bildirdi. Sen olduğunu anladım elbet; Madam Catherine'den kendisinin yerine gelip seni karşılamak için izin istedim. Hiç yanaşmadı bunu sana söylemem gerek görevinin bunu Baş Rahibe'ye haber vermek olduğunu söyledi; sana karşı saygılı davranmaları son derece önemliymiş. Baş Rahi-

be'yi rahatsız etmemesini rica ettim ve benim saygılı davranmayacağımı mı sanıyorsunuz diye sordum!"

Madam Merle, konuşma sanatında uzun zamandır ustalaşmış bir kadının parlaklığıyla sözlerine devam etti. Ama konuşmasında, değişmeler, dalgalanmalar vardı. Gözleri Madam Merle'in yüzünde olmadığı halde, İsabel'in kulağından bunların hiçbiri kaçmıyordu. Çok geçmeden Madam Merle'in sesinde birden bir kayma, sözlerinde bir kopukluk olduğunu fark etti; kendi başına tam bir oyundu bu. Duyduğu hafif değişiklik, konuşan kimsenin önemli bir keşifte bulunduğunu dinleyicisinde yepyeni bir tutum sezdiğini– gösteriyordu. Madam Merle bir an içinde aralarında her şeyin bittiğini, bir başka anlık bir sürede de bunun nedenini tahmin etmişti. Orada ayakta duran kişi, o güne kadar gördüğü kişi değil, bambaşka bir insandı gizini bilen bir insan. Bunu keşfetmek müthiş bir şeydi ve o andan sonra kadınların o en beceriklisi kekelemeye başladı, cesaretini yitirdi. Ama yalnızca o an için. Sonra, kusursuz davranışının bilinçli akışı yeniden toparlandı, sonuna kadar olabildiğince pürüzsüz bir biçimde akıp gitti. Ama sözlerini ancak bitiş noktasını görebildiği için sürdürebiliyordu. Madam Merle'e sanki içini titreten sivri uçlu bir şeyle dokunulmuştu; tedirginliğini bastırmak için tüm iradesini kullanması gerekiyordu. Tek güvencesi, kendini ele vermemek olacaktı. Direndi, ama sesindeki ürkeklik bir türlü düzelmedi –düzeltmek elinden gelmedi– konuştuğunu işitiyor, ama ne dediğini kendisi de pek bilmiyordu. Güven duygusunun suları alçalmıştı, dibini biraz sıyırarak da olsa, iyi kötü tekneyi limana sokmayı başardı.

İsabel tüm bunları, sanki koca, pırıl pırıl bir aynada yansıyormuş gibi apaçık gördü. Bu, kendisi için büyük bir an olabilirdi, çünkü bir zafer anı olabilirdi. Madam Merle cesaretini yitirmişti, maskesinin düştüğünü bir hortlak görür gibi karşısında görüyordu– başlı başına bir öç almaktı bu; daha parlak günler için başlı başına bir umuttu. Ve sırtı yarı dönük, görünürde pencereden dışarı baktığı sırada bir anda İsabel bu bilginin tadını çıkardı. Pencerenin öte yanında manastırın bahçesi duruyordu; ama İsabel bahçeyi görmüyordu; goncaya durmuş bitkileri ve ikindi

vaktinin parlaklığını da gördüğü yoktu. Şimdiden geçmiş deneyimlerinin bir parçası durumuna gelen ve asıl değerini içinde bu deneyimin kendisine sunulduğu kadehin kolay kırılır oluşundan alan o açıklamanın çiğ ışığı altında açıkça gördüğü katı gerçek şuydu İsabel'in: Sapından tutulup kullanıldıktan sonra duvardaki yerine asılmış bir âlet olmuştu kendisi– insan elinin biçim verdiği bir tahta ya da demir kadar duygusuz ve yararlı bir âlet. Bu bilginin tüm acısı dalga dalga ruhunu yeniden kapladı; dudaklarında sanki onursuzluğun tadını duyuyordu. Bir an oldu ki, o sırada dönüp konuşacak olsa, kırbaç gibi şaklayacak bir şey söyleyecekti. Ama gözlerini yumdu, böylece o korkunç görüntü gitti. Geride, bir iki metre ötesinde, dünyanın en kurnaz kadını kaldı dünyanın en akılsızıymış gibi, ne düşüneceğini bilemeden orada durup duruyordu. İsabel'in aldığı tek öç, şimdi bile konuşmamak– Madam Merle'i bu eşi görülmemiş durumda bırakmak olacaktı. Onu bir süre öyle bekletti; bu süre Madam Merle'e çok uzun gelmiş olmalıydı; sonunda başlı başına bir çaresizlik itirafı olan bir hareketle oturdu. Bunun üzerine İsabel gözlerini ağır ağır çevirirek ona baktı. Madam Merle sapsarı kesilmişti; gözleri İsabel'in yüzündeydi. Dilediğini görebilirdi, ama tehlike geçmişti. İsabel artık hiçbir zaman onu suçlamayacak, ayıplamayacaktı; çünkü, belki de ona hiçbir zaman kendini savunma fırsatı vermek istemiyordu.

İsabel sonunda. "Pansy'ye veda etmeye geldim," dedi. "Bu akşam İngiltere'ye gidiyorum."

Madam Merle oturduğu yerden İsabel'e bakarak, "Bu akşam İngiltere'ye mi gidiyorsun?"diye yineledi.

"Gardencourt'a gidiyorum. Ralph Touchett ölüyor."

"Çok üzüleceksin." Madam Merle kendini toparladı; İsabel'in duygularını paylaştığını söylemek fırsatı bulmuştu. "Yalnız mı gidiyorsun?"

"Evet, kocam gelmeyecek."

Madam Merle alçak sesle, insan yaşamının genel olarak acıklı durumunu dile getiren belli belirsiz bir şeyler mırıldadı. "Ralph Touchett benden hiçbir zaman hoşlanmadı, ama öleceğine üzüldüm. Annesini görecek misin?"

"Evet, Amerika'dan dönmüş."

Madam Merle, sessiz, soylu bir hüzünle, "Bana karşı çok iyi davranırdı; ama değişti. Başkaları da var değişen," dedi. Bir an durdu, sonra, "Sevgili Gardencourt'u da yeniden göreceksin!" diye ekledi.

"Pek tadını çıkaracak değilim," dedi İsabel.

"Elbette üzüntü içindeyken. Ama gene de, bildiğim evler arasında (epeyce ev tanıdım) en çok orada oturmak isterdim. Oradakilere bir haber göndermeye kalkışacak değilim," diye ekledi Madam Merle; "Ama evin kendisine sevgilerimi bildirmek isterdim."

İsabel sırtını döndü. "Pansy'nin yanına gitsem iyi olacak. Pek fazla vaktim yok."

İsabel odanın çıkışı için bakındığı sırada kapı açıldı ve içeri manastırdaki hanımlardan biri girdi, yüzünde ölçülü bir gülümsemeyle, giysisinin uzun bol kolları altında tombul ellerini yumuşak bir biçimde oğuşturarak ilerledi. İsabel daha önce tanıştığı Madam Catherine'i tanıdı ve kendisinden Pansy'yi hemen görmek için izin rica etti. Madam Catherine iki kat ölçülü bir görünüş aldı, ama pek sakin bir gülümsemeyle, "Sizi görmek ona iyi gelecek. Ben sizi kendim götüreceğim," dedi. Sonra, kıvançlı sakıngan bakışlarını Madam Merle'e çevirdi.

Madam Merle, "İzin verir misiniz biraz kalayım?" diye sordu. "Burada olmak çok iyi geliyor insana."

İyi yürekli rahibe, "İsterseniz hep kalabilirsiniz!" dedi ve bilgiççe güldü.

İsabel'in önüne düşüp odadan çıkardı, birkaç koridordan geçirdi, yüksek bir merdivenden çıkardı. Geçtikleri yerler hep sağlam yapılı ve çıplak, aydınlık ve temizdi; büyük ceza evleri de öyledir diye düşündü İsabel. Madam Catherine, Pansy'nin kapısını usulca itip açtı ve konuğu içeri aldı; sonra ikisi buluşup kucaklaşırken, ellerini kavuşturup gülümseyerek orada durdu. "Pansy sizi gördüğüne sevindi; sizi görmek iyi gelecek ona," diye yineledi ve İsabel için en iyi iskemleyi özenle yerleştirdi. Ama kendisi oturacak gibi bir davranışta bulunmadı; sanki gitmeye hazırdı artık. Biraz oyalanırken İsabel'e, "Sevgili çocuğumuz nasıl görünüyor?" diye sordu.

"Solgun görünüyor."

"O sizi görmekten duyduğu sevinçten. Çok mutlu oldu. *Elle éclaire la maison*," dedi iyi yürekli rahibe.

Madam Merle'in dediği gibi, Pansy'nin üstünde küçük siyah bir giysi vardı; onu solgun gösteren belki de buydu. Her zamanki uysallığıyla, "Bana karşı çok iyi davranıyorlar burada her şeyi düşünüyorlar!" diye atıldı.

Madam Catherine, iyiliği alışkanlığa dönüştürmüş, görev anlayışı her türlü sıkıntıyı üstlenmek olan bir kadının sesiyle, "Hep seni düşünüyoruz– bizim için değerli bir sorumluluksun sen," dedi. İsabel'in kulağına bir kurşun ağırlığıyla çarptı bu söz; sanki kişiliğin terk edilişini, Kilisenin yetkilerini dile getiriyordu.

Madam Catherine onları başbaşa bırakınca, Pansy diz çöktü ve yüzünü üvey annesinin kucağına sakladı. İsabel saçlarını okşarken, bir süre öyle durdu. Sonra, yüzünü kaçırarak ayağa kalktı, gözlerini odada dolaştırdı. "Nasıl, iyi düzenlememiş miyim? Evde neyim varsa, burada da var," dedi.

"Pek şirin olmuş; çok rahatsın burada." İsabel ne diyeceğini pek bilemiyordu. Bir yandan, buraya ona acımak için geldiğini düşünmesine izin veremezdi; öte yandan da, onunla birlikte sevinç duyuyormuş gibi yapmak, duygusuzca alay etmek olurdu. Bu yüzden biraz sonra yalnızca, "Sana veda etmeye geldim. İngiltere'ye gidiyorum," dedi.

Pansy'nin beyaz yüzü kıpkırmızı kesildi. "İngiltere'ye! Geri gelmemek üzere mi?"

"Ne zaman geri geleceğimi bilmiyorum."

"Ah, üzüldüm buna," diye cansız bir fısıltı çıktı Pansy'nin ağzından. Sanki eleştirmeye hakkı yokmuş gibi konuşmuştu, ama sesi uğradığı düş kırıklığının derinliğini ortaya koyuyordu.

"Teyzemin oğlu Ralph Touchett çok hasta; belki de ölecek. Onu görmek istiyorum," dedi İsabel.

"A, evet; öleceğini söylemiştiniz bana. Gitmelisiniz elbet. Babam da gidiyor mu?"

"Hayır, ben yalnız gidiyorum."

Pansy bir an için sessiz kaldı. İsabel sık sık, babasıyla üvey annesi arasındaki ilişki hakkında onun ne düşündüğünü merak

etmiş; ama Pansy, bir bakışla ya da imalı bir sözle, birbirlerine yakınlık bakımından onları yetersiz bulduğunu hiçbir zaman sezdirmemişti. İsabel onun bu konuyu düşündüğünü çok iyi biliyordu; biribirlerine daha yakın karı kocalar bulunduğuna inanıyor olmalıydı. Ama Pansy düşüncelerinde bile ölçüsüz değildi; görkemli babasını nasıl ki eleştirmeye kalkmıyorsa, yumuşak huylu üvey annesini de yargılamaya kalkışmazdı. Kalkışsa, yüreği duruverirdi, tıpkı manastırın kilisesindeki büyük resimde, iki azizin başlarını döndürüp karşılıklı birbirlerine salladıklarını görse yüreğinin duracağı gibi. Ama, Pansy nasıl bu korkunç olaydan (ağırbaşlılık uğruna) hiç kimseye söz etmediyse, gene öyle, kendininkinden büyük yaşamları olan insanların gizlerine ilişkin tüm bildiklerini de içinde saklıyordu. Az sonra "Çok uzaklarda olacaksınız," dedi.

"Evet, çok uzaklarda olacağım. Ama bunun pek önemi yok; sen burada kaldığın sürece, yakınında olduğum söylenemez ki."

"Doğru, ama gelip görebilirsiniz beni; şimdiye kadar pek sık gelmedinizse de."

"Gelmedim, çünkü baban yasakladı. Bugün yanımda bir şey getirmedim. Seni eğlendiremiyeceğim."

"Eğlenmem gerekmiyor. Babamın istediği eğlenmem değil."

"O zaman, ha Roma'da olmuşum, ha İngiltere'de ne önemi var ki?."

"Mutlu değilsiniz siz Bayan Osmond," dedi Pansy.

"Pek değilim. Ama önemi değil."

"Ben de kendi kendime böyle diyorum. Ne önemi var? Ama manastırdan çıkmak isterdim."

"Gerçekten keşke çıksan."

Pansy yumuşak bir sesle, "Beni burada bırakmayın," dedi.

İsabel bir dakika sessiz durdu; yüreği küt küt atıyordu. "Şimdi benimle gelir misin?" diye sordu.

Pansy İsabel'e yalvarırcasına baktı. "Babam beni almanızı söyledi mi?"

"Hayır; bu benim kendi önerim."

"Öyleyse en iyisi ben bekleyeyim. Babam bir haber gönderdi mi bana?"

"Buraya geleceğimi bildiğini sanmıyorum."

"Manastırda yeteri kadar kaldığım görüşünde değil babam," dedi Pansy. "Ama kaldım. Rahibeler bana çok iyi davranıyor, küçük kızlar da beni görmeye geliyor. Aralarında pek küçükleri var– çok sevimli çocuklar. Sonra odam– kendiniz görüyorsunuz. Her şey çok güzel. Ama yeter. Babam bir parça düşünmemi istiyordu bir hayli düşündüm ben."

"Neler düşündün?"

"Neler mi? Babamı hiçbir zaman kızdırmamam gerektiğini."

"Bunu daha önce de biliyordun."

"Evet, ama daha iyi öğrendim. Her şeyi yaparım– her şeyi," dedi Pansy. Sonra, kendi sözlerini işitince, yüzünü derin, saf bir kırmızılık aldı. İsabel bunun anlamını çıkarabiliyor, zavallı kızın şimdiden yola gelmiş olduğunu görüyordu. Edward Rosier minelerini satmamakla iyi etmişti! İsabel üvey kızının gözlerinin içine baktı; orada gördüğü başlıca şey, kendisine iyi davranılması için edilen bir dua oldu. Elini, sanki ona verdiği değerin azalmadığını göstermek istermiş gibi, Pansy'nin elinin üstüne koydu; çünkü kızın geçici direnişindeki (sessiz ve yumuşak bir direniş olmuştu bu) çöküş, onun katı gerçeklere duyduğu saygıyı gösteriyordu. Pansy başkalarını yargılamaya kalkışmıyordu, ama kendi kendini yargılamıştı; gerçeği görmüştü. Kendisine karşı birleşen kişilerle savaşacak yaratılışta değildi o; toplumdan sürülmenin sıkıntısında Pansy'yi çaresiz yapan bir şey vardı. Yetkililer karşısında güzel başını eğiyor ve onlardan yalnızca bağışlayıcı olmalarını diliyordu. Evet, birkaç parçayı elden çıkarmamakla çok iyi etmişti Edward Rosier!

İsabel kalktı; vakti hızla daralıyordu. "Hoşça kal öyleyse. Bu gece Roma'dan ayrılıyorum," dedi.

Pansy, İsabel'in eteğine yapıştı; yüzünde apansız bir değişme olmuştu. "Garip bir görünüşünüz var; beni korkutuyorsunuz," dedi.

"Hayır, çok zararsızımdır ben," dedi İsabel.

"Belki de geri dönmezsiniz, öyle mi?"

"Belki dönmem. Bilemiyorum."

"Ah, Bayan Osmond, beni bırakmayın!"

İsabel, Pansy'nin her şeyi tahmin ettiğini görüyordu artık. "Sevgili yavrum, ben ne yapabilirim ki senin için?" diye sordu.

"Bilmiyorum– ama sizi düşününce daha mutlu oluyorum."

"Beni her zaman düşünebilirsin."

"Bu kadar uzakta olunca düşünemem. Korkuyorum biraz."

"Neden korkuyorsun?"

"Babamdan– biraz. Madam Merle'den de. Beni görmeye geldi az önce."

"Böyle konuşmamalısın."

"Aslında ne isterlerse yapacağım. Ama siz burada olursanız, daha kolaylıkla yaparım."

İsabel düşündü. Sonunda, "Seni bırakmayacağım," dedi. "Hoşça kal yavrum."

Sonra, iki kızkardeş gibi birbirlerine sarılıp, bir an sessizce öyle kaldılar; daha sonra Pansy konuğuyla koridorda merdiven başına kadar yürüdü. Giderlerken, "Madam Merle geldi buraya," dedi; İsabel bir şey söylemeyince birden, "Madam Merle'den hoşlanmıyorum!" diye ekledi.

İsabel kararsız kaldı, sonra durdu."Hiç böyle konuşmamalısın– Madam Merle'den hoşlanmadığını söylememelisin."

Pansy şaşkınlıkla baktı; ama şaşkınlık Pansy'nin söz dinlememesi için bir neden olmamıştı hiçbir zaman. Olağanüstü bir yumuşaklıkla, "Bir daha söylemem," dedi. Merdivenin başında ayrılmaları gerekiyordu; çünkü anlaşılan Pansy'ye uygulanan ılımlı ama son derece kesin disiplinin bir parçası da, aşağı kata inmemesiydi. İsabel indi; merdivenin sonuna ulaştığında Pansy hâlâ yukarıda duruyordu. İsabel'in sonradan anımsadığı bir sesle, "Geri dönecek misiniz?" diye sordu.

"Evet döneceğim."

Madam Catherine Bayan Osmond'u aşağıda karşıladı ve görüşme odasının kapısına kadar götürdü; kapının dışında durup bir dakika konuştular. İyi yürekli rahibe, "Ben girmeyeyim," dedi. "Madam Merle sizi bekliyor."

Bunu duyunca İsabel'in bedeni kasıldı; manastırın başka bir çıkış kapısı var mı diye soracaktı neredeyse. Ama bir an düşününce, Pansy'nin öteki konuğuyla karşılaşmak istemediğini bu değerli

rahibeye belli etmemenin iyi olacağına karar verdi. Madam Catherine pek yumuşak bir biçimde İsabel'in kolunu tuttu, bilge ve iyilik dolu gözlerini bir an ona dikerek, Fransızca ve neredeyse teklifsizce, "*Eh, bien, chère Madam, qu'en pansez-vous?*" dedi.

"Üvey kızım konusunda mı? Ah, bunu size anlatmak çok vakit alır."

Madam Catherine açık bir biçimde, "Biz bu kadarı yeter diye düşünüyoruz," dedi. Ve itip odanın kapısını açtı.

Madam Merle tıpkı İsabel'in bıraktığı gibi oturuyordu– düşüncelere daldığı için, hiç kımıldamadan duran bir kadın görünüşü vardı. Madam Catherine kapıyı kaparken ayağa kalktı; İsabel onun belli bir amaçla düşündüğünü gördü. Dengesini yeniden kazanmıştı; tüm yetenekleri yerli yerindeydi. Nazik bir sesle konuştu: "Seni beklemek istedim. Ama Pansy hakkında konuşmak için değil."

İsabel ne konuda konuşabileceğini merak ediyordu, ama Madam Merle'in dediklerine karşın, az sonra şu karşılığı verdi: "Madam Catherine, Pansy için bu kadarı yeter diyor."

"Evet, bence de yeter. Ben size zavallı Ralph Touchett hakkında bir şey daha sormak istedim," diye devam etti Madam Merle. "Gerçekten onun sonunun geldiğine inanıyor musun?"

"Telgrafın dışında bir bilgim yok. Ne yazık ki telgraf da bu olasılığı doğruluyor."

Madam Merle, "Sana tuhaf bir soru soracağım. Teyzenin oğlunu çok sever misin?" dedi ve sorusu kadar tuhaf bir biçimde gülümsedi.

"Evet, çok severim. Ama ne demek istediğinizi anlamıyorum."

Madam Merle sustu. Sonra, "Açıklaması biraz güç. Benim aklıma bir şey geldi; senin gelmemiş olabilir; sana bunu söylemek istiyorum. Teyzenin oğlu bir zamanlar sana büyük bir iyilikte bulundu. Hiç tahmin etmedin mi?"

"Bana pek çok iyilikte bulundu o."

"Evet, ama ötekilerin çok üstünde bir şey bu. Ralph Touchett seni zengin bir kadın yaptı."

"O mu yaptı–?"

Anlaşılan başarılı olduğunu görerek, Madam Merle daha büyük bir zafer duygusuyla ekledi: "Senin parlak, çekici bir eş olabilmen için gereken o ek parıltıyı Ralph Touchett sağladı. Aslında teşekkür etmen gereken kişi o." Sustu. İsabel'in gözlerinde bir şeyler görüyordu.

"Ne demek istediğinizi anlamıyorum. Para enişte min parasıydı."

"Doğru, enişte nin parasıydı, ama fikir Ralph Touchett'ten çıktı. Babasının karar vermesini sağlayan oydu. Ah, para büyük bir paraydı, canım!"

İsabel gözlerini dikip durdu; bugün sanki apansız parlayıp sönen ışıkların aydınlattığı bir dünyada yaşıyordu. "Böyle şeyleri neden söylüyorsunuz bilmiyorum. Ne biliyorsunuz, ne bilmiyorsunuz onu da bilmiyorum."

"Tahmin ettiklerimin dışında bir şey bilmiyorum. Ama bunu tahmin ettim."

İsabel kapıya doğru yürüdü, kapıyı açtı, eli kapı mandalında, bir an durdu. Sonra, "Teşekkür etmem gereken kişinin siz olduğuna inanıyordum ben!" dedi– ve aldığı tek öç bu oldu.

Madam Merle gözlerini yere indirdi; işlediği günahın cezasını gururla çekiyormuşçasına orada durdu. "Çok mutsuzsun biliyorum. Ama ben daha da mutsuzum," dedi.

"Evet, buna inanabilirim. Sizi bir daha hiç görmek istemiyorum sanırım."

Madam Merle gözlerini kaldırdı, İsabel kapıdan çıkarken sessizce, "Amerika'ya gideceğim," dedi.

53

İsabel, Paris treninden Charing Cross istasyonunda inip de, kendini sanki doğrudan doğruya Henrietta Stackpole'un kollarında – ya da hiç değilse ellerinde– bulunca, şaşırmadı; başka koşullarda olsa, bunu sevinçle karşılardı. Arkadaşına Torino'dan telgraf çekmişti, Henrietta'nın kendisini karşılayacağını kesinlikle bilemezdi ama, telgrafın bir biçimde yararlı olacağını düşünmüştü. Roma'dan gelirken uzun yol boyunca zihni bir bulanıklık içindeydi; geleceğin ne getireceğini bilemiyordu. Yolculuğu görmeyen gözlerle yapmış, içinden geçtiği, baharın en cömert yeşillikleriyle donanmış ülkelerin tadını çıkaramamıştı. Düşünceleri başka ülkelerde –mevsimlerin değişmediği, sanki yalnızca sıkıntılı sonsuz bir kışın sürüp gittiği, garip görünüşlü, yarı karanlık, yolsuz izsiz diyarlarda– dolaşıyordu. Düşünecek çok şeyi vardı; ancak, ne düşünce ne de belli bir amaçla doluydu zihni. Kopuk kopuk görüntüler geçiyordu kafasından; küllenmiş anılar, beklentiler, apansız pırıldayıp sönüyordu. Geçmişle gelecek, diledikleri gibi gelip gidiyor, ama o bunları yalnızca kendi mantıkları uyarınca belirip yok olan düzensiz görüntüler biçiminde algılıyordu. Olağanüstü şeyler anımsıyordu. Şimdi artık, kendisini bunca ilgilendiren bir gizi bildiği için, karanlıkta kalışı yüzünden yaşamını o güne kadar eksik bir deste oyun kâğıdıyla briç oynamaya kalkışmakla eşdeğer duruma getiren bir şeyi öğrendiği için; olayların gerisindeki gerçekler, bunlar arasındaki bağlantılar, bunların anlamı ve büyük ölçüde de korkunçluğu, gözlerinin önünde koca koca yapılar gibi yükseliyordu. Bin bir önemsiz şey anımsıyordu; bedenin titremesi gibi doğal bir biçimde canlanıyordu bun-

lar zihninde. O sıralarda önemsiz, bir ağırlığı olmayan şeyler gibi düşünmüştü bunları; şimdi görüyordu ki, kurşun gibi ağırlıkları varmış. Gene de, düşünecek olursa, şimdi bile önemleri yoktu; çünkü bunları anlamanın kendisine ne yararı olabilirdi? Bugün gözüne hiçbir şey önemli görünmüyordu. Tüm amaçlar, tüm tasarlananlar askıya alınmıştı; kendisine kollarını açan o barınağa ulaşmak dışında, tüm istekler de öyle. Çıkış noktası Gardencourt olmuştu; onun sessiz odalarına – yeniden dönmek, hiç değilse geçici bir çözümdü. Garden-court'dan çıkarken güçlüydü, ama oraya güçsüz dönüyordu; daha önce Gardencourt kendisi için bir dinlenme yeri idiyse, şimdi kutsal bir sığınak olacaktı. Öleceği için Ralph'ı kıskanıyordu, çünkü insan dinlenmeyi düşünüyorsa, en iyi dinlenmek buydu işte. Yok olup gitmek, her şeyi bırakmak ve artık hiçbir şey bilmemek– bu düşünce ona, sıcak bir ülkede, karartılmış bir odada, mermer bir küvetin serin sularına uzanmayı düşlemek kadar tatlı geldi.

Roma'dan gelirken, yolculuk sırasında gerçekten ölü gibi anları olmuştu. Köşesinde öyle hiç kımıldamadan, bir şey yapmadan, yalnızca bir yerlere taşındığı duygusu içinde, öyle umutlardan, pişmanlıklardan uzak bir biçimde oturuyordu ki, aklına, yakıldıktan sonra içine külleri konmuş vazonun üstünde uzanmış yatan bir Etrüsklünün resmine benzediğini düşünüyordu. Pişman olunacak bir şey yoktu artık bu iş bitmişti. Yalnızca budalalık zamanı değil, pişmanlık zamanı da gerilerde kalmıştı. Hayıflandığı tek şey, geçmişte Madam Merle'in gerçek yüzünü görememiş olmasıydı. İşte bu konuda, onun nasıl bir insan olduğunu anlayabilmek konusunda, zekası yetersiz kalmıştı. Gene de, Madam Merle her ne idiyse, buna hayıflanması gereken kişi Madam Merle'in kendisiydi; gideceğini söylediği Amerika'ya da belli ki pişmanlıklarını yaşamak için gidiyordu." Artık İsabel'i ilgilendirmiyordu; içinde yalnızca, Madam Merle'i bir daha hiç görmeyeceği duygusu vardı. Bu duygu onu, zaman zaman görüntülerini kopuk kopuk algıladığı bir geleceğe götürüyordu. Kendini bu uzak gelecekte, önünde hâlâ yaşayacak çok yılları olan bir kadın gibi görüyor; bu görüntü ise o sırada içinde bulunduğu ruhsal duruma ters düşüyordu. Uzaklara, gerçekten uzaklara, küçük,

gri-yeşil İngiltere'den de çok daha uzaklara gitmek iyi bir şey olabilirdi; ama anlaşılan bu ayrıcalıktan yoksun kalacaktı. Ruhunun derinliklerinden– bırakıp gitme isteğinden daha derinlerden gelen bir ses, ona ileride daha uzun bir süre işinin yaşamak olacağını söylüyordu. Bu inançta zaman zaman ona esin kaynağı olan, neredeyse can veren bir nitelik vardı. Gücünün kanıtıydı bu –bir gün yeniden mutlu olacağının kanıtıydı. Yalnız acı çekmek için yaşıyacak değildi ya; ne de olsa daha gençti; başından daha pek çok şey geçebilirdi. Ona öyle geliyordu ki, yalnızca acı çekmek, kötülüklerin yinelenip büyüdüğünü duyumsamak için yaşamayacak kadar değerliydi, güçlüydü. Sonra, kendini bunca beğenmek, acaba boş bir gurur mu, budalalık mı, diye düşündü. Değerli olmak ne zamandan beri bir güvenceydi? Tarih yok edilen değerli şeylerle dolu değil miydi? Duyarlı bir insan için, acı çekmek çok daha büyük bir olasılık değil miydi? Öyleyse bu, belki de insanın içinde bir parça duyarsızlık bulunduğunu kabul etmek oluyordu; ama İsabel, gözlerinin önünden hızla geçen uzun bir geleceğin belli belirsiz gölgesini görüyordu. Hiçbir zaman kaçmayacak, sonuna kadar dayanacaktı. Sonra, aradaki yıllar İsabel'i yeniden kuşattı, her şeye karşı duyduğu kayıtsızlığın kül rengi perdesi üstüne kapandı.

Henrietta arkadaşını, her zaman olduğu gibi, bu işi yaparken yakalanmaktan korkarcasına öptü; daha sonra İsabel orada, kalabalığın ortasında durdu, çevresine bakınıp hizmetçisini aradı. Hiçbir şey sormadı; beklemek istiyordu. Birden kendisine yardım gerektiğini anladı. Henrietta'nın geldiğine çok seviniyordu; Londra'ya inmenin korkunç bir yanı vardı. Tren istasyonunun yarı karanlık, dumanlı, yüksek kemerli tavanı, havadaki garip morumsu ışık, itişip duran kara, yoğun insan kalabalığı, içini tedirgin edici bir korkuyla doldurmuştu; bu korkuyla arkadaşının koluna girdi. Bir zamanlar böyle yerlerden hoşlandığını anımsadı; o zamanlar tüm bunlar, içinde kendisini duygulandıran görkemli bir görünüşün bir parçasıydı. Beş yıl önce bir kış gününün alaca karanlığında, kalabalık sokaklarda, Euston tren istasyonundan nasıl yürüyüp gittiğini anımsadı. Aynı şeyi bugün yapamazdı; bu olay şimdi gözünün önüne, sanki başka birinin yaptığı bir şeymiş gibi geliyordu.

Henrietta, "Gelmekle ne güzel bir şey yaptın," dedi ve sanki İsabel'in bu söze karşı çıkabileceğini düşünüyormuş gibi, ona baktı. Sonra, eleştiri gücünün neler yapabileceğini çıtlatırcasma, "Gelmeseydin gelmeseydin eğer; eh, bilemiyorum," dedi.

İsabel çevresine bakındı, ama hizmetçisini göremedi. Ancak, gözleri daha önce gördüğünü sandığı başka birine takılmıştı; bir anda Bay Bantling'in sevimli yüzünü tanıdı. Biraz uzakta duruyor, çevresinde itişip kakışan büyük kalabalık onu yerinden – düşünceli davranıp, iki arkadaş kucaklaşırken ortada olmamak için seçtiği yerden– bir santim bile kımıldatamıyordu.

İsabel, artık hizmetçisini bulmuş, bulmamış pek önem vermeyen, yumuşak bir sesle, birden, "Bay Bantling burdaymış," dedi.

"A, evet, benimle her yere geliyor. Buraya gelin, Bay Bantling!" diye bağırdı Henrietta. Bunun üzerine bu nazik bekâr adam gülümseyerek yaklaştı– ancak, gülümsemesinde durumun gerektirdiği bir ağırbaşlılık vardı. Henrietta, "Gelmiş olması ne güzel, değil mi?" diye sordu ve İsabel'e dönerek ekledi: "Bay Bantling bütün olanları biliyor. Aramızda epeyce tartıştık. O senin gelmeyeceğini söyledi, bense gelir dedim."

İsabel karşılık olarak gülümsedi. "Ben sizin her konuda anlaştığınızı sanıyordum," dedi. Artık gülümseyebileceğini seziyordu; Bay Bantling'in yiğit gözlerinden, bir anda kendisine iyi haber getirdiğini anlamıştı. Gözleri sanki İsabel'e, teyzesinin oğlunun eski bir dostu olduğunu anımsatmak istiyor– anladığı kadarıyla, her şeyin yolunda gittiğini söylüyordu. İsabel ona elini uzattı; durumu abartıp, Bay Bantling'i güzel, kusursuz bir şövalye olarak düşündü.

"Ben her zaman anlaşırım, ama o ayrı görüştedir," dedi Bay Bantling.

Henrietta sordu: "Ben sana demedim mi hizmetçi insanın başına derttir diye? Senin kız belki de Calais'de kalmıştır."

İsabel, daha önce hiç bu kadar ilginç bulmadığı Bantling'e bakarak, "Önemi yok," dedi.

Henrietta, "Sen burada onunla kal da, ben gidip bir bakayım," diye emir verip ikisini bir an başbaşa bıraktı.

Önce konuşmadan durdular, sonra Bay Bantling İsabel'e Manş Denizinde havanın nasıl olduğunu sordu.

İsabel, "Çok iyiydi. Hayır, sanırım deniz çok dalgalıydı," diyerek Bantling'i pek şaşırttı. Daha sonra, "Siz Gardencourt'a gitmişsiniz, anladım," diye ekledi.

"Nasıl bildiniz bunu?"

"Bunu açıklayamam– ama Gardencourt'a gitmiş bir insanın görünüşü var sizde."

"Çok üzgün bir görünüşüm mü var? Oradaki durum gerçekten çok üzücü."

İsabel, çaba istemeyen bir içtenlikle,"Sizin hiçbir zaman çok üzgün göründüğünüze inanamam. Çok sevecen bir görünüşünüz var," dedi. İsabel'e öyle geliyordu ki, bundan böyle artık yüzeysel utangaçlıklar duymayacaktı.

Ancak, zavallı Bay Bantling hâlâ bu aşamaya gelememişti. Yüzü kıpkırmızı kesildi ve güldü; sık sık pek hüzünlendiğini, hüzünlenince de çok kırıcı olduğunu anlattı İsabel'e. "Bayan Stackpole'a sorun isterseniz. Gardencourt'a iki gün önce gittim."

"Teyzemin oğlunu gördünüz mü?"

"Pek kısa bir süre için. Ama insanlarla görüşüyormuş; bir gün önce Lord Warburton oradaymış. Ralph, yatmanın, çok hasta görünmenin, konuşamamanın dışında, tıpkı her zamanki gibiymiş. Ben gördüğümde, gene çok neşeli ve şakacıydı. Her zamanki gibi akıllıydı. Çok kötü bir durum."

Kalabalık, gürültülü tren istasyonunda bile, bu sade tabloda bir canlılık vardı. "Günün geç bir saatinde miydi?" diye sordu İsabel.

"Evet, özellikle gittim. Öğrenmek istersiniz diye düşündük."

"Size çok teşekkür ederim. Bu gece oraya gidebilir miyim?"

"Bayan Stackpole bırakmaz sizi sanıyorum. Kendisiyle kalmanızı istiyor. Ralph Touchett'in uşağına, bana telgraf çekmesini söylemiştim, bir saat önce kulübe gidince orada buldum telgrafı. 'Sakin ve rahat,' diyor telgrafta; saat ikide çekilmiş. Gördüğünüz gibi, yarına kadar bekleyebilirsiniz. Çok yorgun olmalısınız."

"Evet, çok yorgunum. Size yeniden teşekkür ederim."

"Son haberleri duymak isteyeceğinizi biliyorduk," dedi Bay Bantling. Bunun üzerine İsabel, dalgın dalgın, belli ki Bay Bantling ile Henrietta gene de iyi anlaşıyorlar, diye düşündü. Henrietta, İsabel'in hizmetçisini yararlı bir iş yaparken bulmuştu; birlikte geri döndüler. Bu becerikli kadın, kalabalıkta kaybolmuş değildi; hanımının valizlerinin peşine düşerek, onun şimdi artık istasyondan ayrılabilmesini sağlamıştı. Henrietta, "Bu gece gitmeyi aklından çıkar," dedi İsabel'e. "Tren var mı yok mu, önemi yok. Doğru bana, Wimpole Sokağı'na geliyorsun. Lordra'da her köşe bucak dolu, ama gene de ben sana bir yer buldum. Roma'daki saraylar gibi bir yer değil, ama bir gece için idare eder."

"Sen nasıl istersen," dedi İsabel.

"Gelip birkaç soruma yanıt vereceksin; istediğim bu."

Bay Bantling takılarak, "Akşam yemeği konusuna hiç değinmiyor, değil mi Bayan Osmond?" diye sordu.

Henrietta bir an anlamaya çalışan bakışlarını ona dikti. "Görüyorum ki sen kendi yemeğini bir an önce yemek istiyorsun. Yarın sabah onda Paddington tren istasyonunda ol."

"Benim için gelmeyin Bay Bantling," dedi İsabel.

Henrietta arkadaşını bir arabaya bindirirken, "Benim için gelecek," dedi. Daha sonra, Whimpole Sokağı'ndaki yarı karanlık büyük bir oturma odasında aslında daha önce iyi bir akşam yemeği yemişlerdi Henrietta istasyonda sözünü ettiği soruları sordu. "Kocan buraya gelişin konusunda olay çıkardı mı?" ilk sorusu buydu.

"Hayır, olay çıkardığını söyleyemem."

"Karşı çıkmadı mı öyleyse?"

"Evet, çok karşı çıktı. Ama senin olay diyeceğin bir şey değildi."

"Peki neydi öyleyse?"

"Çok sakin bir konuşmaydı."

Henrietta bir an konuğunu süzdü. Sonra, "Senin için çok kötü olmuştur," dedi. İsabel buna karşı çıkmadı. Ancak, Henrietta'nın oldukça sınırlı ve bu yüzden de kolay olan sorularını yanıtlamakla yetindi. Şimdilik yeni bir bilgi de vermemişti. Sonunda

Henrietta, "Eleştireceğim bir tek şey var," dedi. "Küçük Pansy Osmond'a niçin geri dönerim diye söz verdin, anlamıyorum."

"Şu anda ben de anladığımdan emin değilim. Ama o sırada biliyordum."

"Nedenini unuttunsa, belki dönmezsin."

İsabel bir an bekledi. "Belki başka bir neden bulurum," dedi.

"Kesinlikle daha iyi bir neden bulamazsın."

"Daha iyisini bulamazsam, o zaman söz vermiş olmam yeterli."

"Doğru, işte söz vermene bunun için çok kızıyorum."

"Şimdi bu konuyu bırak. Vaktim az. Buraya gelmem işleri karıştırdı, ama geri dönersem ne olacak?"

Henrietta hınzırca, "Unutma ki, nasıl olsa olay çıkarmaz kocan!" dedi.

İsabel ciddi ciddi, "Ama çıkaracaktır," dedi. "Bir anlık bir olay değil, ömür boyu sürüp giden bir olay çıkarır."

Birkaç dakika iki kadın oturup, İsabel'in bu sözünü düşündüler; sonra İsabel'in isteği üzerine, konuyu değiştirmek için Henrietta birden, "Lady Pensil'in evine gittim ben!" dedi.

"Ah, demek sonunda çağrıldın!"

"Evet, gelmesi beş yıl sürdü. Ama bu kez beni görmek istedi."

"Doğal bu."

Henrietta gözlerini uzak bir noktaya dikerek, "Senin bildiğinden daha doğal oldu," dedi. Sonra birden dönerek ekledi: "İsabel Archer, bağışla beni. Niçin mi? Seni eleştirdiğim için; ama ben kendim daha da kötüsünü yaptım. Hiç değilse Bay Osmond, Okyanusu'un öteki yakasında doğmuş!"

İsabel, Henrietta'nın çok utangaç bir biçimde, ya da en azından zekice bir üstü kapahlıkla söylediği bu sözlerin anlamını bir an kavrayamadı. O sırada hiçbir şeyin gülünç yönünü görebilecek durumda değildi; ama arkadaşının durumunu kısa bir gülüşle karşıladı. Ancak, hemen kendini toparladı ve uygun düşen bir coşkuyla, "Henrietta Stackpole, ülkenden vaz mı geçiyorsun yoksa?" diye sordu.

"Evet öyle, zavallı İsabel'iciğim. Tersini söyleyecek değilim;

gerçeği kabul ediyorum. Bay Bantling ile evlenip, buraya, Londra'ya yerleşeceğim."

İsabel şimdi gülümseyerek, "Bu bana çok garip geliyor," dedi.

"Evet, öyle. Bu karara yavaş yavaş ulaştım. Sanırım ne yaptığımı biliyorum; ama sanmam ki açıklayabileyim."

İsabel, "İnsan evliliğinin açıklamasını yapamıyor," dedi. "Seninki için de bir açıklama gerekmez. Bay Bantling bilmece gibi bir kimse değil."

"Hayır, kötü bir sözcük oyunu ya da Amerikan şakası gibi anlaşılmaz değildir o. Çok güzel nitelikleri var. Yıllardır inceliyorum, içini dışını öğrendim. İyi bir broşürün dili kadar apaçık. Aydın sayılmaz, ama akla değer veriyor. Öte yandan, aklın gücünü abartmıyor. Kimi zaman biz Amerika'da abartıyoruz gibi geliyor bana."

"Ah, gerçekten çok değişmişsin sen!" dedi İsabel. "Ülkeni kötüleyen bir şey söylediğini ilk kez duyuyorum."

"Beyin gücüne aşırı ölçüde düşkünüz, ben yalnızca bunu söylüyorum; bu ne da olsa üstün insanların kusuru. Ama evet, değiştim ben; bir kadının evlenmesi için epeyce değişmesi gerekiyor."

"Umarım çok mutlu olursun. Sonunda –burada– yaşamın iç yüzünü de biraz görebileceksin."

Henrietta anlamlı bir biçimde biraz iç çekerek, "Bilmecenin anahtarı burada bence. Dışarıda bırakılmaya dayanamazdım," dedi. Yapmacıktan uzak bir sevinçle, "Şimdi herkes kadar bu benim de hakkım!" diye ekledi.

İsabel durumun gerektirdiği gibi eğleniyordu, ama düşünceleri bir parça hüzünlüydü. Henrietta sonunda bir insan, bir kadın olduğunu ortaya koymuştu– o güne kadar parlak yoğun bir alev, soyut bir ses diye baktığı Henrietta. Onun birtakım kişisel zayıf noktaları bulunduğunu, sıradan duyguların etkisi altında kalabildiğini ve Bay Bantling'le yakınlığının değişik, bambaşka bir ilişki olmadığım görmek, İsabel'de düş kırıklığı yaratmıştı. Onunla evlenmesinin kendine özgü bir yanı yoktu bir tür budalalık bile vardı bu işte; bir an İsabel'in gözünde dünyanın sıkıcılığı daha

da koyu bir renge büründü. Az sonra, aslında Bay Bantling'in en azından değişik bir adam olduğunu düşündü. Ama Henrietta'nın ülkesinden nasıl vaz geçebildiğini anlamıyordu. Kendisi de Amerika'yla bağlarını gevşetmişti, ama kendisi ülkesini hiçbir zaman Henrietta kadar benimsemiş değildi. Az sonra arkadaşına Lady Pensil'i ziyaretin eğlenceli geçti mi diye sordu.

"A, evet," dedi Henrietta, "Hakkımda ne düşüneceğini bilemedi."

"Bu çok mu eğlendirdi seni?"

"Hem de pek çok; çünkü kadının süper zekâ olduğu söyleniyor. Her şeyi bildiğini sanıyor; ama benim tipimde çağdaş bir kadın olmak nedir anlamıyor. Azıcık daha iyi, ya da azıcık daha kötü olsaydım, işi çok daha kolaylaşırdı. Kafası karmakarışık oldu; eminim ki, gazetecilik görevinin gidip ahlâka aykırı bir şeyler yapmak olduğunu sanıyor. Kardeşiyle evlenmemi ahlâka aykırı bir şey diye düşünüyor; ama aslında yeterince ahlâka aykırı bulmuyor. Benim nasıl garip bir karışım olduğumu hiçbir zaman anlamayacak o hiçbir zaman!"

"Öyleyse kardeşi kadar akıllı değil," dedi İsabel. "Bantling anlamışa benzer."

Henrietta kararlı bir sesle, "Hayır, anlamadı!" diye bağırdı. "Bence benimle işte bunun için evlenmek istiyor sadece bilmeceyi tüm boyutlarıyla öğrenmek için. Bir saplantı bu bir tür büyülenmek."

"Ne kadar iyisin; onun gönlüne göre davranıyorsun."

"Eh, benim de öğrenmek istediğim bir şey var!" dedi Henrietta. Ve İsabel gördü ki, arkadaşı bir bağlılığı kesmiş koparmış değildi; bir saldırı tasarlıyordu. Demek sonunda artık İngiltere ile ciddi bir biçimde kapışacaktı.

Ancak, ertesi sabah saat onda, Paddington istasyonunda, Henrietta ile Bay Bantling'in yanında İsabel, gene anladı ki, Bantling zihninin karışıklığına pek öyle aldırmıyordu. Henrietta hakkında her şeyi öğrenmiş değilse bile, hiç değilse çok önemli bir noktayı Henrietta'nın girişimcilik yönünden hiçbir eksiğinin olmadığını – anlamıştı. Belli ki, eş seçerken böyle bir eksiklik olmasın diye dikkat etmişti.

İsabel elini uzatırken, "Henrietta bana söyledi, çok sevindim," dedi.

Bay Bantling düzgün katlanmış şemsiyesine dayanarak, "Sanırım size son derece garip gelmiştir," dedi.

"Evet, son derece garip geldi."

Bay Bantling sakin bir sesle, "Bana geldiği kadar garip gelmiş olamaz. Ama ben hep değişik şeyler yapmaktan hoşlanırım," dedi.

54

İsabel'in Gardencourt'a bu ikinci gelişi, birinciden bile daha sessizce oldu. Ralph Touchett evinde az sayıda insan kullanıyor, yeni hizmetçiler Bayan Osmond'u tanımıyordu; bu yüzden eski odasına götürecek yerde, soğuk bir tavırla onu konuk odasına aldılar ve beklemesi için orada bırakıp, geldiğini yukarıya teyzesine haber vermeye gittiler. İsabel uzun uzun bekledi; anlaşılan Bayan Touchett'in gelmekte acelesi yoktu. Sonunda İsabel usandı; tedirgin oldu, korkuyordu– sanki çevresindeki nesneler bilinçli şeylere dönüşmüş de, yüzlerini acayip biçimlere sokarak onun sıkıntılı durumuna bakıyorlarmış gibi korkuyordu. Kapalı, soğuk bir gündü; alaca karanlık, geniş kahverengi odaların köşelerinde daha yoğundu. Evde çıt çıkmıyordu– İsabel'in anımsadığı bir sessizlikti bu; eniştesinin ölümünden önce günlerce her yanı kaplamıştı. Oturma odasından çıkıp dolaştı– kütüphaneye girdi, derin sessizlikte adımları yankılanarak, resimlerin bulunduğu koridorda yürüdü. Hiçbir şey değişmemişti; yıllar önce gördüğü her şeyi tanıdı; sanki daha dün şurada durmuş gibiydi. Sahipleri gençliklerini, mutluluklarını, güzelliklerini santim santim yitirirken, bir tel saç kalınlığı kadar bile değişmeyen, yalnızca değeri büyüyen, bu değerli "parçaların" güvenli durumunu kıskanıyordu; İsabel ayrıca o anda, Albany'de kendisini görmeye geldiği gün teyzesinin çevreyi dolaştığı gibi, dolaşmakta olduğunun farkına vardı. O zamandan beri İsabel epeyce değişmişti her şeyin başlangıcı olmuştu o gün. Birden, Lydia Teyze o gün öyle çıkıp gelerek onu evde tek başına bulmasaydı, her şey değişik olabilirdi, diye düşündü. Belki de başka türlü yaşayan, daha mutlu

bir kadın olabilirdi. Koridorda küçük bir resmin –Bonington'un şirin bir resminin– önünde durdu[28], gözleri uzun uzun bu resim üzerinde takıldı kaldı. Ancak resme bakmıyor; teyzem o gün Albany'ye gelmemiş olsa, acaba Caspar Goodwood ile evlenir miydim diye düşünüyordu.

Sonunda, İsabel koca boş oturma odasına döner dönmez, Bayan Touchett ortaya çıktı. Epeyce yaşlanmış görünüyordu; ama gözleri her zamanki kadar parlak, başı dikti; ince dudakları sanki anlamlarla doluydu. Son derece süssüz kül rengi bir giysi vardı üstünde; İsabel ilk kez gördüğünde olduğu gibi şimdi de, olağanüstü teyzesinin bir kraliçeye mi, yoksa bir kadın hapishane yöneticisine mi daha çok benzediğini merak ediyordu. İsabel'in sıcak yanaklarına dokunan dudakları ona gerçekten ipince geldi.

"Seni beklettim, ama Ralph'la oturuyordum da ondan," dedi Bayan Touchett. "Hastabakıcı öğle yemeğine gittiği için yerini ben almıştım. Sözüm ona bir erkek bakıcısı var, ama işe yarar bir adam değil; gözleri hep pencereden dışarıda sanki görecek bir şey varmış gibi! Ralph uyuyor gibiydi, onun için kımıldamak istemedim; ses rahatsız eder diye korktum. Hastabakıcı dönene kadar bekledim. Evi bildiğin aklıma geldi."

İsabel, "Sandığımdan da iyi biliyormuşum; her yeri dolaştım," dedi, sonra "Ralph çok uyuyor mu?" diye sordu.

"Gözleri kapalı yatıyor; hareket etmiyor. Ama sürekli uyuduğunu sanmam."

"Beni görecek mi? Benimle konuşabilir mi?"

Bayan Touchett açık bir şey söylemekten kaçındı. "Kendin bir deneyebilirsin," demekten öteye gitmedi. Sonra İsabel'i odasına götürebileceğini söyledi. "Seni oraya götürdüler sanıyordum; ama ev benim değil, Ralph'ın; hizmetçiler ne yapıyor bilmem. Hiç değilse valizlerini götürmüş olmalılar; yanında pek fazla bir şey getirmemişsindir sanırım. Önem verdiğimden değil ya. Sanırım daha önce kaldığın odayı verdiler sana; Ralph geleceğini duyunca, o odada kalsın dedi."

"Başka bir şey söyledi mi?"

28 Ricard Parkes Bonington (1801-1828), İngiliz manzara ressamı.

Bayan Touchet yeğeninin önünden merdivenleri çıkarken, "Ah, canım, eskisi gibi çene çalıp durmuyor ki!" dedi.

Oda aynı odaydı ve bir şeyler İsabel'e kendisinden sonra orada kimsenin yatmadığını söylüyordu. Eşyası oradaydı ve pek fazla değildi; Bayan Touchett, gözlerini onlara dikerek kısa bir süre oturdu. Önünde ayakta duran İsabel, "Gerçekten bir umut yok mu?" diye sordu.

"Hiç yok. Hiçbir zaman da olmadı. Başarılı bir yaşam olmadı onunkisi."

"Hayır– yalnızca güzel bir yaşam oldu." İsabel şimdiden teyzesinin dediğinin tersini söylediğini gördü; onun katılığı sinirine dokunuyordu.

"Ne demek istiyorsun bilmem; sağlık olmadan güzellik olmaz. Yol için ne garip bir şey giymişsin üstüne."

İsabel giysisine baktı. "Roma'dan bir saat içinde ayrıldım; elime ilk gelen şeyi giydim."

"Amerika'da kardeşlerin nasıl giyindiğini öğrenmek istediler. Başlıca ilgilendikleri konu bu gibi geldi bana. Onlara bir şey söyleyemedim ama sanki tahminleri doğruydu: Siyah brokardan aşağısını giymez diye düşünüyorlardı."

"Beni olduğumdan daha seçkin sanıyorlar; onlara gerçeği söylemeye korkuyorum," dedi İsabel. "Lily bana birlikte yemeğe gittiğinizi yazdı."

"Dört kez çağırdı beni, bir kez gittim. İkinciden sonra yakamı bırakması gerekirdi. Yemek çok iyiydi; pahalı olmalı. Kocası hiç yol yordam bilmiyor. Amerika gezimden hoşlandım mı? Neden hoşlanayım ki? Eğlenmeye gitmedim."

İlginç haberlerdi bunlar, ama Bayan Touchett, yarım saat sonra öğle yemeği için yeniden bir araya gelmek üzere, hemen yeğeninin yanından ayrıldı. Yemekte iki kadın kasvetli yemek odasında, kapanıp küçülmüş masada, karşılıklı oturdular. Burada biraz sonra İsabel teyzesinin göründüğü kadar katı olmadığını anladı ve zavallı kadının donukluğu, pişmanlık ve düş kırıklığı diye bir şey bilmeyişi yüzünden ona karşı beslediği eski acıma duygusu, içinde yeniden uyandı. Kuşkusuz teyzesi, yüreğinde bir yenilgi, bir yanlış, hatta utanılacak bir iki şey duyabilseydi, bugün bunun kendisi için

bir nimet olduğunu görecekti. İsabel, acaba bilinci zenginleştiren şeylerin –yaşamın ağızda kalan tadının, ziyafet artıklarının– eksikliğini duymuyor mu, çekilen acıları kanıtlayan ya da pişmanlığın soğuk etkisini yeniden yaratan bir şeylere gizlice erişmeye çalışmıyor mu diye düşündü. Öte yandan belki de korkuyordu teyzesi; bir kez pişmanlık duymaya başlarsa, bu duygu fazla ileri gidebilirdi. Ancak İsabel, teyzesinin kendi kendini belirsiz bir biçimde, nasıl başarısız bulduğunu, gelecek için de anılardan yoksun yaşlı bir kadın olarak gördüğünü seziyordu. Keskin çizgili küçük yüzünün acıklı bir görünüşü vardı. Bayan Touchett yeğenine Ralph'ın hâlâ kımıldamadığını, ama onu akşam yemeğinden önce belki görebileceğini söyledi. Sonra hemen, bir gün önce Lord Warburton'la görüştüğünü ekledi; bunu işitmek İsabel'i biraz ürkütmüştü, çünkü bu, onun çevrede olduğu ve birbirlerine rastlayabilecekleri anlamına geliyordu. Böyle bir rastlantı iyi olmazdı; İngiltere'ye yeniden Lord Warburton'la uğraşmak için gelmemişti. Gene de teyzesine, Warburton'un Ralph'a çok iyi davrandığını söyledi; Roma'da bunu kendi gözleriyle görmüştü.

Bayan Touchett, "Şimdi onun aklı başka yerde," diye karşılık verdi. Ve burgu gibi bir bakışla sustu.

İsabel teyzesinin bir şeyler demek istediğini anladı ve bunun ne olduğunu hemen tahmin etti. Ama yanıtı tahminini gizliyordu; yüreği daha hızlı çarpmaya başlamıştı, biraz vakit kazanmak istiyordu. "A, evet Lordlar Kamarasında falan."

"Lordlar Kamarası'nı düşünmüyor; aklı kadınlarda. Hiç değilse birinde; Ralph'a nişanlandığım söylemiş."

"Nişanlanmış ha!" diye biraz sesini yükseltti İsabel.

"Bozmazsa nişanı evet. Anlaşılan Ralph bilmek ister diye düşünmüş. Düğün çok yakında sanıyorum, ama gene de zavallı Ralph gidemez."

"Kiminle evleniyor?"

"Soylu bir ailenin kızıyla; Lady Flora mı, Lady Felicia mı öyle bir şey."

"Çok sevindim," dedi İsabel. "Ansızın karar vermiş olmalı."

"Öyle sanıyorum; üç hafta sürmüş tanışma dönemleri. Nişan yeni açıklandı."

İsabel üstüne basa basa, "Çok sevindim," diye yineledi. Teyzesinin kendisini süzdüğünü – yüzünde yorduğu bir üzüntünün belirtilerini aradığını– biliyor; onun böyle bir şey görmesini önlemek isteği içinde, sevindiğini, neredeyse rahatladığını belirten bir sesle konuşuyordu. Bayan Touchett belli ki, kadınların, evli olanlarının bile, eski aşıklarının evlenmelerini kendilerine karşı işlenmiş bir suç sayma geleneğine inanıyordu. Bu yüzden İsabel'in ilk çabası, genelde bu görüş doğru da olsa, kendisinin şu anda kırgınlık duymadığını göstermek oldu. Ama, o arada, dediğim gibi, yüreği daha hızlı çarpmaya başlamıştı; ve Bayan Touchett'in gözetlediğini unutup, kısa bir süre düşünceli düşünceli oturmuşsa, bunun nedeni bir hayranını yitirmiş olmak değildi. Düş gücü Avrupa'nın yarısını aşıp gitmiş, soluk soluğa ve biraz da titreyerek, Roma kentinde durmuştu. Gözünün önüne, kocasına Lord Warburton'un evleneceğini söylediğini getirdi; ama bu zihinsel çabayı harcadığı sırada ne kadar solgun göründüğünün farkında değildi elbet. Ancak, sonunda kendini toparladı ve teyzesine, "Nasıl olsa bir gün evlenecekti," dedi.

Bayan Touchett sustu; sonra başını keskin bir biçimde salladı. Birden, "Ah, canım, seni anlamıyorum!" diye bağırdı. Yemeklerine konuşmadan devam ettiler; İsabel sanki Lord Warburton'un öldüğünü işitmiş gibiydi. Onu yalnızca kendisiyle evlenmek isteyen biri olarak tanımıştı; şimdi bu iş bitmişti artık. Zavallı Pansy için bir ölüydü o; ama Pansy'nin aracılığıyla yaşayabilirdi. Çevrelerinde bir uşak duruyordu; Bayan Touchett ondan kendilerini yalnız bırakmasını istedi. Yemeğini bitirmişti; ellerini kavuşturup masanın kenarına dayamış oturuyordu. Uşak gidince İsabel'e "Sana üç soru sormak istiyorum," dedi.

"Üç soru çok fazla."

"Daha azını soramam; bir süredir düşünüyorum. Hepsi de çok iyi sorular."

İsabel, "Ben de ondan korkuyorum. En iyi sorular, en kötü sorulardır," diye karşılık verdi. Bayan Touchett iskemlesini geriye itmişti; İsabel masadan kalkıp, derin pencerelerden birine doğru ağır ağır yürürken, teyzesinin gözlerinin kendisini izledi-

ğini seziyordu. "Lord Warburton'la evlenmediğine hiç üzüldüğün oldu mu?" diye sordu Bayan Touchett.

İsabel ağır ağır, hafifçe başını salladı. "Hayır, olmadı teyzeciğim," dedi.

"İyi. Şunu bil ki, ne söylersen inanırım."

İsabel hâlâ gülümseyerek, "Bana inanmanız cesaret veriyor," dedi.

"Yalan söylemek için mi? Sakın bunu yapma, çünkü bana yanlış bilgi verilince, zehirlenmiş sıçan kadar tehlikeli olurum. Amacım başına kakmak değil."

"Kocam benimle anlaşamıyor," dedi İsabel.

"Anlaşamayacağını biliyordum. Başına kakmak dediğim bu değil benim," dedi Bayan Touchett. "Serena Merle'i şimdi de seviyor musun?"

"Eskisi kadar değil. Ama önemi kalmadı, çünkü yakında Amerika'ya gidiyor."

"Amerika'ya mı? Çok kötü bir şey yapmış olmalı."

"Evet– çok kötü."

"Ne olduğunu sorabilir miyim?"

"Beni kullandı."

"Ah," diye bağırdı Bayan Touchett. "Beni de! O herkesi kullanır."

İsabel teyzesinin sorularının bittiğine sevinip yeniden gülümseyerek, "Amerika'yı da kullanacak," dedi.

İsabel Ralph'ı akşamdan önce göremedi. Bütün gün uyuklayıp durmuş, hiç değilse kendini bilmeden yatmıştı. Doktor oradaydı ama bir süre sonra gitmişti– babasına da bakan ve Ralph'ın sevdiği, yörenin doktoru. Günde üç dört kez geliyor, hastasıyla yakından ilgileniyordu. Daha önce Sir Mathew Hope gelmişti, ama Ralph bu ünlü adamdan sıkılmış ve annesinden ona haber gönderip hastanın öldüğünü ve bu yüzden artık hizmetlerine gerek kalmadığını bildirmesini istemişti. Bayan Touchett, ona açıkça oğlunun kendisinden hoşlanmadığını yazmıştı. Anlattığım gibi, İsabel'in geldiği gün Ralph saatlerce kendinde olduğunu gösterecek hiçbir şey yapmadı; ama akşam üstü yatağında doğruldu ve "İsabel geldi, biliyorum," dedi. Nasıl bildiği belli değildi, çünkü

heyecanlanır korkusuyla hiç kimse ona bir şey söylememişti. İsabel içeri girip yatağın yanına oturdu; loş odada önü karartılmış tek bir mum yanıyordu. İsabel hastabakıcıya gidebileceğini söyledi– akşamın kalan bölümünde hastanın başında kendisi oturacaktı. Ralph gözlerini açmış, onu tanımış, İsabel tutsun diye, yanında güçsüz yatan elini kımıldatmıştı. Ancak, konuşamıyordu; gözlerini yeniden kapadı, yalnızca İsabel'in elini avucunda tutarak hiç kıpırdamadan durdu. İsabel onunla, hastabakıcı dönünceye kadar uzun bir süre oturdu; ama Ralph başka hiçbir belirti vermedi. İsabel oturmuş bakarken ölüp gitmiş olabilirdi; üstüne şimdiden ölümün yüzü ve görünüşü çökmüştü. Roma'dayken Ralph çok bitkin diye düşünmüştü İsabel, şu anda durumu daha da kötüydü; şimdi olabilecek tek bir değişiklik vardı yalnızca. Yüzüne garip bir dinginlik yerleşmişti; bir sandık kapağı kadar hareketsizdi bu yüz. Kemikten bir kafes gibiydi; hoş geldin demek için gözlerini açtığında, İsabel dipsiz bir boşluğa bakıyormuş gibi oldu. Hastabakıcının dönmesi gece yarısını bulduysa da, saatler İsabel'e uzun gelmedi; kendisi de işte zaten bunun için buradaydı ya. Roma'dan yalnızca Ralph'ın başında bekleyeceğini düşünerek geldiyse İsabel, buna bol bol fırsat buldu, çünkü Ralph üç gün boyunca sanki sessiz bir minnet duygusu içinde yattı. İsabel'i tanıyor ve kimi anlar sanki konuşmak istiyor, ama sesi çıkmıyordu. Sonra, kendisi de bir şey –geleceğini kesinlikle bildiği bir şey– bekliyormuş gibi gözlerini yeniden yumuyordu. Öyle sakindi ki, İsabel yaklaşmakta olanın gerçekleştiğini sanıyor; ama gene de, birlikte oldukları duygusunu hiç yitirmiyordu. Ancak, her zaman birlikte değillerdi; İsabel'in boş evde dolaşarak, Ralph'ın olmayan bir sesi işitmeye çalışarak geçirdiği başka saatler de vardı. Sürekli korku içindeydi; kocası mektup yazabilirdi. Ama Osmond'dan ses çıkmadı; yalnızca Floransa'dan, Kontes Gemini'den bir mektup aldı. Ama, sonunda Ralph konuştu üçüncü günün akşamı.

İsabel'in sessiz nöbetinin loş sessizliğinde apansız, "Bu gece daha iyiyim sanki," diye mırıldadı; "Biraz konuşabilirim sanıyorum." İsabel yastığının yanında hemen diz çöktü; onun cılız elini avucuna aldı; çaba harcamamasını –kendini yormamasını söyledi. Ralph'ın yüzü zorunlu olarak ciddiydi– gülümsemek için

kaslarını oynatacak gücü kalmamıştı; ama yüzün sahibi belli ki saçmalıkları görebilme yeteneğini yitirmemişti. "Yorulsam ne çıkar, sonsuza kadar dinlenecek vaktim olacak? Son olacağına göre, çaba harcamanın bir zararı yok. Sonları gelip çatmadan hemen önce, insanlar kendilerini hep daha iyi hissetmezler mi? Bunu çok işittim; ben de bunu bekliyordum işte. Sen buraya ayak bastığından beri, o an gelecektir diye düşündüm. Bir iki kez denedim; başucumda oturmaktan bıkacaksın diye korktum." Acı veren kesintilerle, uzun uzun durarak, ağır ağır konuşuyordu; sesi uzaklardan geliyor gibiydi. Sustuğu zaman yüzü İsabel'e dönük yatıyor, kırpmadan açık tuttuğu koca gözleriyle İsabel'in gözlerinin içine bakıyordu. "Geldiğin için sağol," diye devam etti. "Geleceğini düşündüm, ama emin değildim."

"Gelinceye kadar ben de emin değildim," dedi İsabel.

"Yatağımın başucunda bir melek gibisin hep. Bilirsin, ölüm meleğinden söz ederler. En güzeli odur. Sen de, sanki beni bekliyormuş gibi, meleklik ettin."

"Ölümünü beklemiyordum ben; ben– bunu bekliyordum. Ölüm değil bu, sevgili Ralph."

"Senin için değil– hayır. Başkalarının öldüğünü görmek kadar bize yaşadığımızı duyumsatan bir şey yoktur. Yaşama heyecanıdır bu biz gitmiyoruz duygusu. Ben tattım bunu ben bile. Ama şimdi aynı duyguyu başkalarında uyandırmak dışında bir şeye yaradığım yok. Benim işim bitti artık." Ve sonra durdu. İsabel başını, Ralph'ın kavradığı iki eline yaslayıncaya kadar, iyice öne eğdi. Şimdi onu göremiyordu; ama uzaktan gelen sesi kulağının yanındaydı. Birden, "İsabel," diye devam etti, "Keşke sıkıntıların bitebilseydi." İsabel karşılık vermedi; hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştı; yüzü gömülü olarak öylece ağladı durdu. Ralph onun hıçkırıklarını dinleyerek, sessizce yattı; sonunda uzun iniltili bir sesle, "Neler yapıyorsun sen benim için?" dedi.

İsabel, "Sen benim için ne yaptın?" diye atıldı. Yüzünün gömülü oluşu, hıçkırılarını yarı yarıya boğuyordu. Tüm utanç duygusunu, tüm gerçekleri gizleme isteğini yitirmişti. Ralph şimdi bilmeliydi artık; bilmesini istiyordu, çünkü bu onları sımsıkı bir-

birlerine yaklaştırıyordu; Ralph da acının erişemediği bir yerdeydi artık. "Geçmişte bir şey yapmıştın biliyorsun. Ah, Ralph, her şeyi sana borçluyum! Ben senin için ne yapıyorum ki bugün ne yapabilirim? Sen yaşayısın diye ölebilirim. Ama yaşamanı istemiyorum ki; seni yitirmemek için kendim ölmeye hazırım." İsabel'in sesi onunki kadar pürüzlüydü, gözyaşı ve acı doluydu.

"Beni yitirmeyeceksin saklayacaksın beni. Yüreğinde sakla; o zaman her zamankinden daha yakın olurum sana. Sevgili İsabel, yaşamak daha iyi; çünkü yaşarken sevgi var. Ölüm iyi ama ölümde sevgi yok."

İsabel, "Sana hiç teşekkür etmedim hiç konuşmadım olmam gerektiği gibi olmadım hiç!" diye ekledi. Haykırıp kendini suçlamak, kederin kucağına atılmak için, şiddetli bir istek duyuyordu. Tüm sıkıntıları, birleşip kaynaşarak şimdiki acısının içine dolmuştu sanki. "Hakkımda neler düşünmüşsündür kimbilir? Ama nasıl bilebilirdim? Hiç bilmiyordum; bugün de ancak, benden daha az budala insanlar olduğu için öğrendim."

"İnsanlara aldırma sen," dedi Ralph. "Ben insanlardan ayrılıyorum diye seviniyorum."

İsabel başını kaldırdı, ellerini kavuşturdu; bir an sanki ona yakarırmış gibi bir görünüş aldı. "Doğru mu doğru mu?" diye sordu.

Ralph sezilir biçimde bir şakayla, "Yani budalalık ettiğin mi? Elbette hayır," dedi.

"Beni zengin ettiğin benim neyim varsa, hepsinin senin olduğu?"

Ralph başını çevirdi ve bir süre konuşmadı. Sonra sonunda, "Bundan söz etme mutlu bir şey olmadı," dedi. Yavaş yavaş yüzünü gene İsabel'e doğru döndürdü, yeniden birbirlerini görebiliyorlardı. "Böyle bir şey olmasaydı olmasaydı!" Durdu. "Seni mahvettim ben," diye inledi.

İsabel, onun acının erişebildiği sınırların ötesinde olduğunu çok iyi biliyordu; sanki şimdiden pek bu dünyada değilmiş gibi bir görünüşü vardı. Ama bilmese de konuşurdu, çünkü artık, acı vermeyen tek bilginin dışında gerçeklere birlikte baktıklarını bilmenin dışında hiçbir şeyin önemi kalmamıştı. "Benimle para

için evlendi o," dedi. Her şeyi söylemek istiyor; anlatacakları bitmeden Ralph'ın ölmesinden korkuyordu.

Ralph bir süre gözlerini dikip İsabel'e baktı ve ilk kez göz kapaklarını indirdi. Ama biraz sonra yeniden kaldırarak, "Sana çok aşıktı o," diye karşılık verdi.

"Evet, bana aşıktı. Ama yoksul olsaydım benimle evlenmezdi. Bunu söylerken seni yaralamıyorum. Nasıl yaralayabilirim ki? Yalnızca anlamanı istiyorum. Hep senin anlamanı önlemeye çalıştım ben; ama bitti artık."

"Ben her zaman anladım," dedi Ralph.

"Tahmin ediyordum anladığını ve hoşuma gitmiyordu. Ama şimdi gidiyor."

"Beni yaralamıyorsun çok mutlu ediyorsun."

Ralph bunu söylerken sesinde olağanüstü bir sevinç vardı. İsabel başını yeniden eğdi, dudaklarını onun elinin arkasına bastırdı. "Bana çok garip geliyordu çok acıklı bir şeydi, ama hep anlıyordum," diye ekledi Ralph. "Sen yaşama kendi gözlerinle bakmak istiyordun ama izin vermediler; bunu istediğin için cezalandırdılar seni. Toplumsal geleneğin değirmeninde öğüttüler!"

"Ah doğru, cezalandırıldım," diye hıçkırdı Isabel.

Ralph bir süre onu dinledi ve sonra, "Buraya gelmen konusunda çok kötü mü davrandı?" dedi.

"Gelmemi çok güçleştirdi, ama önemi yok."

"Aranızda her şey bitti mi, öyleyse?"

"Hayır; hiçbir şeyin bittiğini sanmıyorum."

Ralph nefesi kesilerek, "Ona geri mi döneceksin?" diye sordu.

"Bilmiyorum bir şey diyemem. Kalabildiğim kadar burada kalırım. Düşünmek istemiyorum bunu düşünmem gerekmiyor. Senin dışında hiçbir şeye aldırdığım yok, şimdilik bu kadarı yetiyor. Daha bir parça sürecek bu durum. Burada dizlerimin üstünde, sen kollarımda ölürken, uzun süredir olduğumdan daha mutluyum ben. Senin mutlu olmanı da istiyorum üzücü bir şey düşünmemeni; yalnızca yanında olduğumu ve seni sevdiğimi bilmeni istiyorum. Neden acı çekmek gereksin? Böyle bir saatte acıyla ne ilgimiz var bizim? En derin şey değil ki bu; daha derin anlamlı bir şey var."

Belli ki Ralph, konuşmakta bir andan ötekine artan bir güçlük çekiyor, kendini toparlamak için daha uzun beklemek zorunda kalıyordu. Önce İsabel'in bu son söylediklerine sanki karşılık vermeyecek gibiydi; uzun bir süre sesini çıkarmadı. Sonra yalnızca, "Burada kalmalısın," diye mırıldandı.

"Kalmak isterim yakışık aldığı sürece."

"Yakışık aldığı sürece yakışık aldığı sürece ha?" diye İsabel'in sözlerini yineledi. "Sen bu noktayı çok düşünüyorsun."

"Düşünmek gerekiyor elbet. Çok yoruldun."

"Çok yoruldum. Biraz önce acının en derin şey olmadığını söyledin. Hayır hayır. Çok derin. Kalabilseydim eğer "

İsabel yumuşak bir sesle, "Benim için sen her zaman burada olacaksın," diyerek sözünü kesti. Ralph'ın sözünü kesmek kolaydı.

Ancak, biraz sonra yeniden konuştu: "Gene de geçici bir şey; şu anda geçiyor. Ama sevgi kalıcı. Neden bu kadar çok acı çekmemiz gerekiyor bilmem. Belki öğrenirim. Yaşamda pek çok şey var. Sen çok gençsin."

"Bana çok yaşlıymışım gibi geliyor," dedi İsabel.

"Yeniden gençleşirsin. Ben seni böyle görüyorum. Sanmıyorum ki sanmıyorum ki " Ancak, Ralph gene durdu; gücü çekilmişti.

İsabel artık sessiz durmasını rica etti. "Birbirimizi anlamak için konuşmamız gerekmez," dedi.

"Sanmam ki, seninki gibi cömertlikten kaynaklanan bir yanlış, uzun süreli bir zarar verebilsin."

İsabel gözyaşları arasından, "Ah Ralph, şimdi çok mutluyum ben," diye seslendi.

"Unutma, nefret edenlerin olduysa, sevenlerin de oldu," dedi Ralph ve ancak duyulabilen bir sesle, ağır ağır, "Ah, İsabel, sana tapanlar bile oldu!" diye fısıldadı.

İsabel daha da yere kapanarak haykırdı: "Ah, kardeşim benim!"

55

Gardencourt'da geçirdiği ilk akşam Ralph, İsabel'e eğer yaşayıp yeterince acı çekerse, bir gün bu eski evdeki hayaleti görebileceğini söylemişti. Anlaşılan İsabel gerekli koşulu yerine getirmişti; çünkü ertesi sabahın soğuk, ölgün şafağında, yatağının yanıbaşında bir hayaletin durduğunu biliyordu. Ralph'ın geceyi çıkaramayacağına inandığından, soyunmadan yatağına uzanmıştı. Uykusu yoktu; bekliyordu, bu tür beklemelerde insan tetikte olurdu. Ama İsabel gözlerini kapadı; gecenin ağır ağır ilerleyen geç saatlerinde kapısının vurulacağına inanıyordu. Kapıyı vuran olmadı, ama karanlık belli belirsiz kül rengine dönüşmeye yüz tutarken, sanki bir çağıran olmuş gibi, birden irkilerek yastığından doğruldu. Bir an Ralph orada ayaktaymış gibi geldi İsabel'e odanın belirsizliği içinde duran, belli belirsiz bir görüntü. İsabel bir süre şaşkın gözlerle ona baktı; beyaz yüzünü, sevecen gözlerini gördü; sonra baktı yok olmuş. Korkmadı, yalnızca kesin olarak biliyordu artık. Odadan ayrıldı, bu bilginin verdiği güvenle karanlık koridorlardan geçti, girişteki bir pencereden sızan ölgün ışıkta parıldayan meşe merdivenlerden indi. Ralph'ın kapısının dışında bir an durup içeriyi dinledi, ama sanki yalnızca odayı dolduran sessizliği duyuyordu. Kapıyı, ölünün yüzündeki bir peçeyi kaldırırmışçasına, yumuşak bir elle açtı ve oğlunun yatağının başında, kımıldamadan, dimdik oturan Bayan Touchett'i gördü. Ralph'ın bir eli annesinin avucundaydı. Yatağın öteki yanında doktor, hekim parmaklarıyla zavallı Ralph'ın öteki elinin bileğini tutuyordu. Onların arasında, yatağın ayak ucunda, iki hastabakıcı vardı. Bayan Touchett, İsabel'le ilgilenmedi ama doktor dikkatle

baktı; sonra yumuşak bir biçimde Ralph'ın elini yanına yerleştirip uygun bir konuma getirdi. Hastabakıcı da İsabel'e gözünü dikti; kimse tek söz etmedi; ama İsabel yalnızca görmeye geldiği Ralph'a bakıyordu. Yaşarken olduğundan daha güzeldi Ralph; yüzü garip bir biçimde, İsabel'in altı yıl önce gene aynı yastıkta gördüğü babasının yüzüne benziyordu. İsabel teyzesine yaklaşıp kollarını onun boynuna doladı; Bayan Touchett, genellikle insanların ona sarılması için cesaret vermez, bundan hoşlanmazdı, ama bir an kendini bırakıp, İsabel'in sarılmasını ister gibi doğruldu. Ama katıydı ve gözlerinde yaş yoktu; beyaz, keskin yüzü korkunçtu.

"Sevgili Lydia teyzeciğim," diye mırıldandı İsabel.

Bayan Touchett İsabel'in kollarından sıyrılarak, "Git, çocuğun olmadığı için Tanrıya şükret," dedi.

Bundan üç gün sonra, birçok kişi, Londra'da eğlence "mevsimi" doruk noktasındayken, Berkshire'daki sessiz bir istasyona giden sabah trenine binmek ve kolayca yürüyerek ulaşılan kül rengi küçük bir kilisede yarım saat geçirmek için vakit ayırdı. Bayan Touchett oğlunu bu kilisenin yeşil mezarlığında toprağa veriyordu. Kendisi mezarın kenarında durmuştu, yanında İsabel vardı; kilisenin mezar kazmakla görevli adamı bile gömme işlemine karşı Bayan Touchett'ten daha işlevsel bir ilgi gösteriyor olamazdı. Olay ciddi, üzücü bir olaydı; ama ne tatsız, ne de ağırdı; her şeyde sevimli bir görünüş vardı. Havalar düzelmişti; kararsız mayıs ayının sonlarında, ılık ve rüzgârsız bir gündü; ortalıkta akdiken çalıları ile ardıç kuşlarının pırıltısı vardı. Zavallı Ralph Touchett'i düşünmek üzücü olsa bile, çok fazla üzücü değildi, çünkü ölüm onun için şiddet içeren bir şey olmamıştı. Uzun süredir ölüyordu o; ölüme iyice hazırdı; her şey beklenen, hazırlanılan biçimde olmuştu. İsabel'in gözleri yaşlıydı, ama bunlar kör edici yaşlar değildi. Gözyaşlarının arasından, günün güzelliğine, doğanın görkemine, eski İngiliz kilise mezarlığının sevimliliğine, yakın dostların eğik başlarına bakıyordu. Lord Warburton ile hiçbirini tanımadığı bir küme adam oradaydı; sonradan bunların bazılarının bankadan olduğunu öğrenmişti; tanıdığı birtakım başka kimseler de vardı. Henrietta Stackpole yanında o dürüst

Bay Bantling'le ilk sayılanların arasında duruyordu; başını ötekilerden daha yükseğe kaldıran ve daha az eğen Caspar Goodwood da onların yanındaydı. İsabel çoğu zaman, Bay Goodwood'un bakışlarının kendi üzerinde olduğunu seziyordu; herkes gözlerini yerdeki çimlere dikmişken, o İsabel'e, genellikle insan içindeyken yaptığından biraz daha dikkatle bakıyordu. Ancak, İsabel onu gördüğünü hiç belli etmedi; hâlâ İngiltere'de olduğuna şaşmanın dışında düşünmedi de. Gardencourt'a kadar Ralph'a eşlik ettikten sonra oradan ayrılacağını sanmıştı; onun İngiltere'den ne kadar az hoşlandığını anımsadı. Ancak, işte oradaydı, hem de göze çarpar biçimde; tavrında orada karmaşık bir amaçla bulunduğunu söyleyen bir şey var gibiydi. Caspar'ın gözlerinde kuşkusuz kederini paylaşan bir ifade olmalıydı ama, İsabel onunla göz göze gelmek istemiyordu; Caspar onu çok tedirgin ediyordu. Küçük küme dağılınca o da ortadan kayboldu; İsabel'le konuşmaya gelen tek kişi (ama birkaç kişi Bayan Touchett'le konuştu) Henrietta Stackpole oldu. Henrietta ağlamıştı.

Ralph, İsabel'e Gardencourt'da kalırsın umarım, demişti; o da ayrılmak için hemen harekete geçmedi. İçinden, kısa bir süre teyzesiyle oturmanın insanlık görevi olduğunu söylüyordu. Neyse ki böyle iyi bir dayanağı vardı, yoksa başka bir dayanak bulmakta güçlük çekecekti. Göreceği iş bitmiş, yerine getirmek için kocasını bıraktığı görev tamamlanmıştı. Yabancı bir kentte, yokluğunun saatlerini sayan bir kocası vardı; böyle bir durumda burada kalmak için insanın çok iyi bir nedeni olmalıydı. Kocası dünyanın en iyi kocalarından biri değildi; ama bu, durumu değiştirmezdi ki. Evlilik olgusu, birtakım yükümlülükler içerirdi; bunlar evlilikten alman zevkin azlığına, çokluğuna bağlı değildi. İsabel kocasını olabildiğince az aklına getiriyordu; ama şimdi Roma'yı büyüsünün ulaşmadığı uzak bir yerden düşününce, ruhunu bir ürperti kaplıyordu. Gözünün önünde beliren görüntüde içine işleyen bir soğukluk vardı, bu yüzden İsabel Gardencourt'un en derin gölgesine çekiliyordu. Gözlerini kapayarak, düşünmemeye çalışarak, erteleyerek, bir günden ötekine yaşayıp gidiyordu. Karar vermesi gerektiğinin bilincindeydi, ama hiçbir karar vermiyordu; İngiltere'ye gelişi de bir karar sonucu değildi. Yola koyul-

muştu, o kadar. Osmond'dan bir ses çıkmamıştı; anlaşılan şimdi de çıkacağı yoktu; her şeyi karısına bırakacaktı o. Pansy'den de bir haber yoktu, ama bunu açıklamak çok basitti: Babası mektup yazmamasını söylemişti.

Bayan Touchett, İsabel'i can yoldaşı olarak kabul ediyor, ancak ona bir yardım önermiyordu; sevinmeden ama tam bir açıklıkla, kendi durumunun getirdiği yeni kolaylıkları düşünmeye dalmış görünüyordu. Bayan Touchett iyimser bir insan değildi, ama acı olaylardan bile belli bir yarar çıkarabilirdi. Çıkardığı yarar, böyle şeylerin sonuçta kendisine değil de, başkalarına olduğu düşüncesinde yatıyordu. Ölüm tatsızdı, ama bu kez kendisi değil, oğluydu ölen; kuruntuya kapılıp, kendi ölümünün hiçbir zaman kendisinden başka bir kimseye tatsız geleceğini düşünmemişti. Kendi durumu, yaşamın tüm nimetlerini, tüm güvencelerini geride bırakan zavallı Ralph'ınkinden iyiydi; çünkü Bayan Touchett'e göre, ölümün en kötü yanı, insanı kendinden yararlanılan bir duruma düşürmesiydi. Oysa o yaşıyordu ve bundan daha iyi bir şey olamazdı. Bayan Touchett hiç vakit geçirmeden oğlunun gömüldüğü günün akşamı Ralph'ın vasiyetnamesinde yer alan isteklerinden birkaçını İsabel'e açıkladı. Annesine her şeyi anlatmış, her şeyi danışmıştı. Ona hiç para bırakmıyordu, kendi parası yeterliydi elbet. Resimlerle kitapların dışında, Gardencourt'daki tüm eşyayı ve evin bir yıllık kullanma hakkını bırakmıştı annesine; bu bir yılın bitiminde ev satılacaktı. Satıştan sağlanan para, kendi ölümüne neden olan hastalığa yakalanmış yoksul kimseler için kurulacak bir vakıf hastanesine gelir kaynağı olacak, vasiyetnamenin bu bölümünü uygulama görevi Lord Warburton'a verilecekti. Varlığının bankadan çekilecek olan geri kalan bölümü, değişik paylara ayrılıp dağıtılmış, bu paylardan birkaçı aslında daha önce babasının pek eli açık davrandığı Vermont'daki teyzesinin kızlarına bırakılmıştı. Sonra bir sürü de küçük paylar vardı.

Bayan Touchett, "Bunlardan bazıları son derece garip," dedi. "Adını duymadığım kimselere yüklüce paralar bıraktı. Bana bir liste verdi; bazılarının kim olduklarını sordum; bunlar değişik zamanlarda tanıştığı, kendisini sevdiğini sandığı insanlarmış. Senin onu sevmediğini düşünmüş olmalı, çünkü sana on para bırak-

madı. Babasının zaten sana çok cömert davrandığı düşüncesindeydi; bence de öyle ama sanma ki, Ralph'ın bu konuda yakındığını duydum. Resimler dağılacak; onları teker teker, kendisinden küçük birer anı olsun diye, ona buna pay etti. Koleksiyondaki en değerli resim Lord Warburton'a gidiyor. Kütüphanesini ne yaptı dersin? Bir şaka sanki. Arkadaşın Bayan Stackpole'a bıraktı 'edebiyata yaptığı hizmetlerden dolayı.' Peşine takılıp Roma'dan buraya geldiğinden dolayı mı demek istiyor? Edebiyata yapılan bir hizmet miydi bu? Aralarında pek çok değerli ve ender kitaplar var; bavuluna koyup ülke ülke taşıyamayacağı için, müzayede yoluyla satmasını öğütlüyor Ralph ona. Christie'de satacaktır elbet; geliriyle de bir gazete çıkaracaktır. Edebiyata hizmet mi olacak bu yani?"

Gardencourt'a gelişinde yanıtlamaya razı olduğu küçük sorgulamanın sınırlarını aştığı için, İsabel bu soruya karşılık vermekten kaçındı. Ayrıca, teyzesinin sözünü ettiği o değerli ve ender kitaplardan birini ara sıra raftan çekip eline alınca gördüğü gibi, İsabel'in edebiyatla ilgisi bugünlerde, her zamankinden daha da azdı. Hiçbir şey okuyamıyordu; daha önce dikkatinin bu ölçüde dağıldığı bir zaman olmamıştı. Kilise mezarlığındaki cenaze töreninden sonra bir hafta kadar geçmişti; öğleden sonra kütüphanede oturmuş, dikkatini toplamaya çalışıyor; ama gözleri ikide bir elindeki kitaptan ayrılıp, iki yanı ağaçlı uzun yola bakan açık pencereye gidiyordu. İşte kapıya gösterişsiz bir arabanın yaklaştığını ve bir köşesinde, rahatsız biçimde Lord Warburton'un oturduğunu bu nedenle gördü. Lord Warburton her zaman çok ince davranışlıydı; bu yüzden, içinde bulunulan koşullarda, kalkıp Londra'dan Bayan Touchett'i ziyarete gelmesinde yadırganacak bir şey yoktu. Bayan Osmond'u değil, Bayan Touchett'i görmeye geliyordu elbet; bu savın doğruluğunu kendi kendine kanıtlamak için hemen dışarı çıkıp evin koca bahçesinin derinliklerine daldı. Gardencourt'a geldiğinden beri, havalar bahçede dolaşmaya uygun olmadığından, İsabel evden pek az çıkmıştı. Ama bu akşam hava güzeldi ve ilkin dışarı çıkmayı düşündüğüne çok sevindi. Biraz önce sözünü ettiğim sav yeterince akla yakındı, ama İsabel'in içine pek su serpmemişti; onu bir aşağı bir yukarı dolanırken görseydiniz,

vicdanının rahatsız olduğunu söylerdiniz. Bir çeyrek saat geçip, kendini evi görebildiği bir yerde bulunca, kapıdaki sundurmanın altından, yanında konuğu ile birlikte Bayan Touchett'in çıktığını görmek, kaygılarını yatıştırmadı. Belli ki teyzesi, gidip İsabel'i arayalım demişti Lord Warburton'a. İsabel hiç de konuk ağarlayacak bir durumda değildi, fırsatını bulsa koca ağaçlardan birinin arkasına saklanacaktı. Ama kendisini gördüklerini gördü; onlara doğru ilerlemekten başka yapabileceği bir şey yoktu. Gardencourt'taki çim alan çok büyük olduğu için, yürümesi epey bir zaman aldı; bu sırada, teyzesinin yanında yürürken, Lord Warburton'un ellerini sımsıkı arkasında tuttuğu ve gözlerini yere diktiği dikkatini çekti. Anlaşılan ikisi de sessiz duruyordu; ama Bayan Touchett'in İsabel'e yönelmiş küçük gözlerinde uzaktan bile görülebilen bir ifade vardı. Keskin acı bakışları sanki, "İşte istesen evlenebileceğin son derece yumuşak başlı soylu adam!" diyordu. Ancak, Lord Warburton gözlerini kaldırdığında, onun gözleri böyle bir şey söylemiyor; yalnızca, "Çok sıkıntılı bir durum içindeyiz; bana yardım edeceğinizi umuyorum," diyordu. Lord Warburton pek ağır başlı, pek saygılıydı ve İsabel'le tanıştığı günden bu yana onu ilk kez gülümsemeden selamladı. Üzüntülü günlerinde bile söze yüzünde hep bir gülümsemeyle başlardı. Son derece sıkılgan bir görünüşü vardı.

"Lord Warburton incelik gösterip, beni görmeye gelmiş," dedi Bayan Touchett. "Senin daha gitmediğini bilmiyormuş. Eski bir dostun olduğunu bildiğim için, senin evde olmadığını öğrenince, onu kendi baksın diye dışarı getirdim."

Bayan Touchett'in konuğu pek ilgisi olmayan bir açıklamada bulundu, "Saat 6.40'da akşam yemeğine yetiştirecek uygun bir tren olduğunu gördüm de," dedi. "Gitmediğinizi öğrendiğime çok sevindim."

İsabel biraz sabırsızlanırmış gibi, "Uzun kalacak değilim," dedi.

"Sanırım; ama umarım birkaç hafta kalırsınız. İngiltere'ye gelişiniz düşündüğü düşündüğünüzden önce mi oldu?"

"Evet, çok birdenbire oldu."

Lord Warburton biraz duraklayınca, Bayan Touchett bahçenin durumuna göz atıyormuş gibi oradan uzaklaştı; bahçe gerçek-

ten de olması gerektiği gibi değildi. İsabel, Lord Warburton'un tam o sırada pek utangaç bir biçimde kocasını sormak üzere olduğu, ama sonradan kendini tuttuğu duygusuna kapıldı. Ya, ölümün daha yeni uğradığı bir yere öylesi yakışır diye düşündüğü için, ya da daha kişisel nedenlerle, Lord Warburton'un ciddiliği tüm ağırlığıyla hâlâ üzerindeydi. Kişisel nedenlerin bilincinde olmaktan ileri gelen bir durumsa bu, elinde ilk nedenin gerisine sığınma olanağı vardı neyse ki; dilediği kadar yararlanabilirdi bu olanaktan. İsabel tüm bunları düşündü. Sorun, Lord Warburton'un yüzünün üzgün oluşu değildi, çünkü bu ayrı bir konuydu; ama garip bir biçimde ifadesizdi yüzü.

Lord Warburton, "Burada olduğunuzu bilselerdi, kız kardeşlerim gelmeyi çok isterlerdi onları görmek istediğinizi düşünseler," diye devam etti. "Lütfen, İngiltere'den ayrılmadan önce, izin verin gelip sizi görsünler."

"Çok sevinirim; onların gösterdiği dostluğu unutmadım."

"Bir iki günlüğüne Lockleigh'e gelmek ister miydiniz acaba? O eski sözünüz hâlâ duruyor, biliyorsunuz." Bu öneriyi yaparken sayın Lord bir parça kızarmıştı, bu da yüzüne daha dostça bir hava getirdi. "Belki bunu şu anda söylemem doğru değil; elbet böyle bir ziyaret düşünmüyorsunuz. Ama benim önerim pek ziyaret denecek bir şey değil. Paskalya sonrasında kız kardeşlerim beş günlüğüne Lockleigh'de olacaklar; o zaman siz de gelebilirseniz İngiltere'de pek uzun kalmayacağım dediğinize göre o zaman başka hiçbir konuğun olmamasını sağlarım ben."

İsabel, içinden acaba evleneceği genç hanımla annesi bile olmaz mı diye geçirdi, ama bu düşüncesini söylemedi. "Pek çok teşekkür ederim. Korkarım kalıp kalamayacağımı pek bilmiyorum," demekle yetindi.

"Ama bana sözünüz var, değil mi? başka bir zaman için."

Bu sözlerde bir soru vardı; ama İsabel geçiştirdi. Bir an soru sahibine baktı; gördüğü şey karşısında daha önce olduğu gibi acıdı Lord Warburton'a. "Sakın treninizi kaçırmayın," dedi ve sonra ekledi: "Size mutluluklar diliyorum."

Lord Warburton, öncekinden daha çok kızardı ve saatine baktı. "A, evet, 6.40 treni; pek vaktim kalmamış ama kapıda be-

ni bekleyen bir araba var. Çok teşekkür ederim." Teşekkür, trenini anımsattığı için miydi, yoksa İsabel'in daha duygusal sözleri için mi, anlaşılamadı. "Elveda, Bayan Osmond, elveda," dedi ve gözlerine bakmadan elini sıktı; sonra, yeniden yanlarına gelen Bayan Touchett'e döndü. Onunla vedalaşması da aynı derecede kısa oldu; hemen arkasından hanımlar, onun çimler üzerinden uzun adımlarla uzaklaştığını gördüler.

İsabel teyzesine, "Warburton'un evleneceğinden iyice emin misiniz?" diye sordu.

"O ne kadar eminse, ben de o kadar; ama emin görünüyor. Kendisini kutladım, o da kabul etti."

Teyzesi eve, konuğun yarım bıraktırdığı işlerinin başına geri dönerken, İsabel, "Anlamıyorum, işin içinden çıkamıyorum!" dedi.

İşin içinden çıkamamıştı, ama gene de, gölgeleri dönümlerce genişlikteki çimlerin üstünde uzayıp giden koca meşe ağaçlarının altlarında gezinirken, hâlâ bu konuyu düşünüyordu. Birkaç dakika geçince kendini kaba saba bir kanepenin yanında buldu; bir an baktıktan sonra kanepeyi tanıdı. Sadece daha önce gördüğü bir nesne olduğu için değildi onu tanıması; üstünde oturduğu bir kanape olduğu için bile değildi; burada başından önemli bir şey geçmişti birtakım çağrışımlar taşıyordu burası sanki. Sonra anımsadı: Altı yıl önce burada otururken, bir hizmetçi evden, içinde Caspar Goodwood'un kendisine peşinden Avrupa'ya geldiğini bildiren mektubunu getirmişti; ve mektubu okuyup bitirince gözlerini kaldırmış, Lord Warburton'un onunla evlenmek istediğini söyleyen sesini işitmişti. Gerçekten tarihsel, ilginç bir kanepeydi bu; İsabel, sanki bana söyleyecek bir şeyi vardır belki, der gibi durup ona baktı. Şimdi üstüne oturmak istemedi korkuyordu bu kanepeden. Yalnızca önünde durdu; bu sırada geçmiş, beklenmedik saatlerde duyarlı insanların içini kaplayan coşkun bir duygu dalgası gibi, gözlerinde canlandı. Duyduğu heyecanın etkisi ile İsabel birden çok yorgun olduğunu anladı; bu yorgunlukla kaygılarını yenerek kendini o kaba saba kanepeye bırakıverdi. İsabel'in huzursuz olduğunu, oyalanamadığını söylemiştim; öyle ya da değil, eğer onu orada görseydiniz, ilk tanımın haklılığını an-

lar, hiç değilse şu anda onun örnek bir aylaklık kurbanı olduğunu kabul ederdiniz. Duruşunda tam bir amaçsızlık vardı; yanlara sarkan elleri, siyah elbisesinin kıvrımları arasında kaybolmuştu; gözleri dalgın dalgın yere dikilmişti. Onu eve geri çağıran hiçbir şey yoktu; iki kadın insanlardan uzak, akşam yemeklerini erken yiyor, çaylarını belli olmayan saatlerde içiyorlardı. İsabel'e bu konumda orada ne kadar oturduğunu sorsanız, bilemezdi; ama yalnız olmadığını anladığı zaman, alaca karanlık iyice koyulaşmıştı. Çevresine bakarak çarçabuk doğruldu ve yalnızlığını Caspar Goodwood'la paylaştığını gördü. Birkaç metre ötede durmuş kendisine bakıyordu; yaklaşırken çimlerin yuttuğu ayak seslerini duymamıştı. Bu arada, vaktiyle Lord Warburton'un da kendisini tıpkı böyle şaşırttığını anımsadı.

İsabel hemen ayağa kalktı; Goodwood görüldüğünü anlar anlamaz ilerlemeye başladı. İsabel ayağa kalkacak zamanı ancak bulmuştu ki, Caspar şiddete benzer ama İsabel'de tanımlayamadığı bir duygu uyandıran bir hareketle onu bileğinden tuttu ve kanepeye oturttu. Yeniden oraya yığılınca İsabel gözlerini kapadı; Goodwood canını acıtmamıştı; yalnızca dokunmuş, İsabel de boyun eğmişti. Ama yüzünde İsabel'in görmek istemediği bir şey vardı. Geçen gün kilise mezarlığında da böyle bakmıştı; yalnız şimdiki daha kötüydü. Goodwood önce bir şey söylemedi; İsabel sadece onun yakınında olduğunu duyumsuyordu kanepede yanındaydı ve ısrarla kendisine doğru dönüyordu. İsabel'e, daha önce sanki hiç kimse kendisine bu kadar yakın olmamış gibi geldi. Ancak, tüm bunlar bir an sürdü, sonra İsabel bileğini kurtardı, gözlerini konuğuna çevirerek, "Ödümü patlattınız," dedi.

"Seni korkutmak istemedim; ama biraz korkuttumsa, zararı yok. Bir süre önce trenle Londra'dan geldim; ama doğru buraya gelemedim. İstasyonda benden önce davranan bir adam çıktı. Oradaki bir arabaya bindi, arabacıya buraya sürmesini söyledi. Kim olduğunu bilmiyorum, ama onunla birlikte gelmek istemedim; seni yalnız görmek istedim. Onun için gezinip bekledim. Her yeri dolaştım; tam eve giriyordum ki, burada seni gördüm. Bekçi gibi bir adam karşıladı beni; ama sorun olmadı, çünkü onu teyzenin oğluyla buraya geldiğimde tanımıştım. O gelen

adam gitti mi? Gerçekten yalnız mısın? Seninle konuşmak istiyorum." Goodwood çok hızlı konuşuyordu; Roma'da ayrıldıkları günkü kadar heyecanlıydı. İsabel onun bu durumunun yatışacağını ummuştu; ama tersine, yelkenleri daha da şişirdiğini görünce, kendi içine kapandı. İsabel'in içinde, Caspar Goodwood'un daha önce uyandırmadığı yeni bir duygu uyanmıştı; bir tehlike duygusuydu bu. Caspar'ın kararlılığında gerçekten korkunç bir nitelik vardı. İsabel gözlerini önüne, yere dikmişti; o ise, elleri dizlerinde, öne eğilmiş, derin derin İsabel'in yüzüne bakıyordu. Alaca karanlık çevrelerinde koyulaşıyor gibiydi. Goodwod yeniden, "Seninle konuşmak istiyorum," dedi; "Sana özellikle söylemek istediğim bir şey var. Seni geçenlerde Roma'da üzdüğüm gibi üzmek istemiyorum. Bir işe yaramadı; sadece canını sıktım. Kendime engel olamadım; haksız olduğumu biliyordum. Ama şimdi haksız değilim; lütfen haksız olduğumu düşünme." Sert, derin sesi bir an yumuşadı; yalvarırcasına devam etti. "Bugün buraya bir amaçla geldim. Çok değişik. O zaman seninle boş yere konuşmuştum; ama şimdi sana yardım edebilirim."

Korktuğu için mi, yoksa karanlıkta böyle bir ses ister istemez ona iyi geldiği için mi bilmiyordu ama İsabel, Caspar'ı daha önce hiç dinlemediği gibi dinliyordu; sözleri ruhunun derinliklerine işliyordu. Tüm benliğinde bir tür dinginlik yaratıyordu; bu yüzden, biraz sonra ancak bir çaba göstererek karşılık verebildi. Sanki, söylediklerini ciddiye almış da gizlice soruyormuş gibi, alçak bir sesle, "Bana nasıl yardım edebilirsiniz?" diye sordu.

"Bana güvenmeni sağlayarak. Şimdi biliyorum bugün biliyorum artık. Roma'da sana ne sorduğumu anımsıyor musun? O sırada hiç bilgim yoktu. Ama bugün sağlam bir kaynağa dayanan bilgim var; bugün her şeyi apaçık görüyorum. Teyzenin oğluyla beni buraya göndermen iyi oldu. İyi bir insandı o, ince biriydi, dünyanın en iyi insanlarından biri; bana senin durumunu anlattı. Her şeyi açıkladı; benim duygularımı tahmin etmişti. Senin ailenden biriydi o ve seni İngiltere'de olduğun sürece bana emanet etti." Goodwood sanki önemli bir noktaya parmak basıyormuş gibi söylemişti bunu. "Onu son gördüğümde bana ne dedi biliyor mu-

sun? orada, öldüğü yerde yatarken? Şöyle dedi: 'Onun için elinden gelen her şeyi yap; izin vereceği her şeyi yap.'"

İsabel birden ayağa kalktı. "Benim hakkımda nasıl konuşursunuz siz!"

Goodwood hemen, "Neden olmasın bu biçimde konuştuktan sonra?" diye atıldı. "Sonra, Ralph ölüyordu bir insan ölüyorsa, durum değişir." İsabel oradan ayrılmak için davranmıştı ama vaz geçti; eskisinden fazla can kulağıyla dinliyordu; Roma'daki Caspar olmadığı gerçekten doğruydu. O zaman amaçsız, kısır bir tutku içindeydi; ama şimdi İsabel'in iliklerinde duyduğu bir düşüncesi vardı. Caspar, daha da büyük bir ısrarla, ancak şimdi elbisesinin ucuna bile dokunmadan, "Ama önemi yok!" diye haykırdı. "Ralph Touchett hiç ağzını açmamış olsaydı, gene de bilirdim. Senin sorununun ne olduğunu anlamak için, cenaze töreninde sana bir bakmam yeterli oldu. Artık beni aldatamazsın; Tanrı aşkına, sana karşı bu kadar dürüst olan birine sen de dürüst davran. Sen kadınların en mutsuzusun, kocan da iblislerin en korkuncu."

İsabel tokat yemiş gibi ona döndü, "Aklınızı mı kaçırdınız siz?" diye bağırdı.

"Aklım her zamankinden daha çok başımda benim; her şeyi apaçık görüyorum. Onu savunmam gerekir diye düşünme. Aslında onu kötüleyen başka tek bir söz söylemeyeceğim; yalnız senden söz edeceğim," diye hızla ekledi. "Nasıl olur da gönül kırıklığı içinde değilmiş gibi davranabilirsin? Ne yapacağını bilmiyorsun hangi dala tutunacağını bilmiyorsun. Oyun oynamanın zamanı çoktan geçti; tüm bunları Roma'da geride bırakmadın mı sen? Ralph Touchett durumu biliyordu, ben de biliyordum buraya gelmenin sana nelere mal olacağını biliyorduk. Canına mı mal olacak? Olacak de" Caspar neredeyse öfkeyle tutuşuyordu: "Doğru tek bir söz söyle bana! Böylesine korkunç bir durumu bilirken, nasıl olur da seni kurtarmak istemem? Bir kenarda durup, ödülünü almak için ona geri dönüşünü seyredecek olsam, hakkımda ne düşünürdün ha? Touchett bana, 'Buraya gelmesinin cezası korkunç olacak!' dedi. Bunu sana söyleyebilirim, değil mi? Çok yakın bir akrabandı o senin!" Goodwood bağırarak, aynı garip ve tatsız noktaya bir kez daha dikkat çekti. "Başka birinin

bu sözleri bana söylemesine izin vermektense, ölseydim daha iyi; ama Touchett'in durumu değişikti; sanki onun konuşmaya hakkı var gibi geldi bana. Eve ulaşmamızdan sonraydı kendisi öleceğini görünce, ben de görünce. Şimdi her şeyi anlıyorum: Geri dönmeye korkuyorsun sen. Yapayalnızsın; hangi dala tutunacağını bilemiyorsun. Tutunacak dalın yok; bunu çok iyi biliyorsun. Şimdi işte bunun için beni düşünmeni istiyorum."

İsabel karanlıkta Caspar'ın önünde durarak, "Sizi düşünmemi mi?" dedi. Birkaç saniye önce azıcık ucundan gördüğü o düşünce, şimdi tüm boyutlarıyla gözlerinin önünde belirivermişti. Başını biraz geriye attı; sanki gökteki bir kuyruklu yıldıza bakar gibi gözlerini bu düşünceye dikti.

Goodwood, "Hangi dala tutunacağını bilemiyorsun. Gel bana tutun. Seni bana güvenebileceğine inandırmak istiyorum," diye yineledi. Sonra durdu, gözleri parlayarak, "Neden geri dönesin neden o iğrenç biçimsel evliliğe katlanasın?" dedi.

"Sizden uzaklaşmak için," diye yanıtladı İsabel. Ancak bu, duygularının yalnızca küçük bir bölümünü dile getiriyordu. İçinde daha önce hiç sevilmediği duygusu doğmuştu. Sevildiğine inandığı olmuştu, ama bu başkaydı; çölün sıcak rüzgârıydı sanki; estiğinde ötekiler, bir bahçenin tatlı hafif havası gibi yok oluvermişti. Bu sıcak rüzgâr İsabel'i her yanından sarıyor; güçlü, keskin, garip tadı, kenetlenmiş dişlerini zorlayıp açarken, ayaklarını yerden kesiyordu.

İsabel önce, bu sözlerine onun daha büyük bir şiddetle karşılık vereceğini sandı. Ancak bir an sonra Caspar iyice sakinleşmişti; aklının başında olduğunu, her şeyi baştan sona düşündüğünü kanıtlamak istiyordu. "Dönmene engel olmak istiyorum," dedi. "Sözlerime bir kez olsun kulak versen, bunu başarabilirim sanıyorum. Yeniden mutsuzluğa gömülmeyi, ağzını açıp o zehirli havayı yeniden solumayı düşünmen korkunç bir şey. Asıl aklını kaçıran sensin. Bakıcınmışım gibi güven bana. Neden mutlu olmayalım ki mutluluk işte önümüzde dururken, bu kadar kolayken? Ben sonsuza kadar seninim sonsuza kadar. İşte burada, ayaktayım; kaya gibi sağlam. Kaygılanacak neyin var? Çocuğun yok; belki bu bir engel olabilirdi. Şu durumda, düşüneceğin bir şey

yok. Yaşamının ne kadarını kurtarabilirsen kurtarmalısın; yalnız bir bölümünü yitirdin diye, tutup tümünü yitirmemelisin. Senin dış görünüşe, başkalarının ne diyeceğine, toplumun dipsiz budalalığına önem verdiğini düşünmek, sana hakaret olur. Bizim bu gibi şeylerle bir ilgimiz yok; bunların dışındayız; her şeye gerçekçi gözlerle bakıyoruz biz. Buraya gelmekle büyük bir adım attın sen; bundan sonrası çok kolay, doğal bir şey. İşte şurada yemin ediyorum ki, bile bile acı çektirilen bir kadının dünyada her şeyi yapmaya kendisine bir yararı dokunacaksa, sokağa bile düşmeye hakkı vardır! Senin nasıl acı çektiğini biliyorum, ben de işte bunun için buradayım. Canımızın istediğini yapabiliriz; yeryüzünde kimseye borçlu olduğumuz bir şey var mı? Bizi tutan nedir, böyle bir soruna karışmak için kimin en ufak bir hakkı olabilir? Sorun kendi aramızda ve bunu söylemek demek, sorunu çözmek demektir! Kendi acılarımız içinde çürüyelim diye mi doğduk biz korkaklık etmek için mi dünyaya geldik? Ben senin korktuğunu hiç görmedim! Bana bir güvensen, hiç düş kırıklığına uğramazsın! Bütün dünya var önümüzde ve koca bir dünya bu. Bu konuda biraz bir şeyler bilirim ben."

İsabel acılar içinde bir yaratık gibi uzun bir uğultu çıkardı; Caspar Goodwood sanki canını yakan bir şeyle bastırıyordu ona. Gelişigüzel, "Dünya çok küçük," dedi; karşı koyuyor görünmek için büyük bir istek duyuyordu. Bir şeyler söyleyip kendi sesini işitmek için gelişigüzel konuşmuştu; ama demek istediği bu değildi. Gerçekte dünya daha önce gözüne hiç bunca büyük görünmemişti; sanki çevresinde açılıyor, dipsiz sularında yüzdüğü koskoca bir deniz biçimini alıyordu. Yardım istemiş, işte yardım gelmişti; gürül gürül bir sel gibi gelmişti. Caspar Goodwood'un söylediği her şeye inanmış mıydı bilmem; ama o sırada inanıyordu ki, Caspar'ın kendisini kollarına almasına izin vermek, ölmekten sonraki en iyi şey olacaktı. Bu inanç, bir an için, gitgide içine gömüldüğünü duyumsayarak kendinden geçtiği bir tür sevince dönüştü. Bu gömülüş sırasında, kendini toparlamak için, sanki ayaklarını çırpıp dayanacak bir şey arıyordu.

Caspar Goodwood'un, "Ah, ben nasıl seninsem, sen de benim ol!" diye haykırdığını duydu. Birden tartışmaktan vaz geç-

mişti; pürüzlü, korkunç sesi sanki daha belirsiz, karmakarışık gürültüler arasından geçerek geliyordu.

Ancak, doğa ötesi konularla uğraşanların dediği gibi, öznel bir olguydu bu; karışıklık, suların gürültüsü falan hep İsabel'in kendi dönen başının içindeydi. Bir anda bunun ayrımına vardı. Soluk soluğa, "Bana en büyük iyiliği yapın," dedi. "Yalvarırım size gidin buradan!"

"Ah, böyle söyleme. Öldürme beni!" diye bağırdı Caspar.

İsabel ellerini kavuşturdu; gözlerinden yaşlar boşanıyordu. "Beni seviyor, bana acıyorsanız, yalnız bırakın beni!"

Caspar alaca karanlıkta, ateş püsküren gözlerle bir an ona baktı, bir an sonra da İsabel kendini onun kollarında, dudaklarını dudaklarında buldu. Caspar'ın öpüşü beyaz bir şimşek; yayılan, sonra yeniden yayılan ve yerleşip kalan bir parıltı gibiydi; İsabel öpülürken, olağanüstü bir biçimde, onun sert erkekliğinin en sevmediği tüm yönlerinin, yüzündeki saldırgan her niteliğin, boyunun posunun, duruşunun bu güçlü erkek kimliğinin bir parçası olduğunu ve bu sahip olma eylemiyle tam bağdaştığını sezdi sanki. Gemi kazası geçirenlerin, boğulmadan önce su altında, gözlerinin önünden bir dizi görüntünün geçtiğini işitmişti. Ama karanlık geri gelince, İsabel özgürdü artık. Çevresine bakmadan, fırlayıp oradan uzaklaştı. Evin pencerelerinde ışıklar vardı; çimleri uzaklara kadar aydınlatıyordu bu ışıklar. Olağanüstü kısa bir sürede çünkü uzaklık epeyce fazlaydı karanlıkta yürüdü (çünkü hiçbir şey görmüyordu) ve kapıya ulaştı. Ancak burada durdu. Çevresine bakındı; biraz dinledi; sonra kapının tokmağını tuttu. Daha önce hangi dala tutunacağını bilemiyordu; ama şimdi biliyordu. Önünde dümdüz uzanan bir yol vardı.

İki gün sonra Caspar Goodwood, Wimpole Sokağı'nda Henrietta Stackpole'un kaldığı pansiyonun bulunduğu evin kapısını çaldı. Elini daha kapı tokmağından çekmemişti ki, kapı açıldı ve Henrietta'nın kendisi önüne dikildi. Üstünde ceketi ve şapkası vardı; sokağa çıkmak üzereydi. Caspar, "Günaydın, bayan Osmond'u burada bulacağımı umuyordum," dedi.

Henrietta bir an yanıt vermeden bekletti onu; ama sessiz du-

rurken bile Henrietta'nın yüzü epeyce ifadeliydi. "Burada olduğunu nereden çıkardınız?"

"Bu sabah Gardencourt'a gittim, uşak Londra'ya geldiğini söyledi. Bayan Osmond size gelecekmiş."

Henrietta Goodwood'u gene merakla bekletti amacı ona sevecen davranmaktı. "Dün geldi, geceyi burada geçirdi. Ama bu sabah Roma'ya hareket etti."

Caspar, Henrietta'ya bakmıyordu; gözlerini kapının basamağına dikmişti. "Hareket etti demek?" diye kekeledi. Ve sözünü bitirmeden, ya da gözlerini kaldırmadan, sert bir biçimde döndü. Ama bunun dışında bir yere kımıldayamadı.

Henrietta kapıyı kapatıp çıkmıştı; elini uzattı ve Caspar'ı kolundan kavradı. "Buraya bakın, Bay Goodwood," dedi; "Bekleyin bakalım!"

Bunun üzerine Caspar Goodwood, Henrietta'ya baktı ama yüzündeki ifadeden, sırf daha gençsiniz demek istediğini düşünerek, öfkelendi. Ucuz birkaç avutucu sözle durmuş kendisine gülümsüyordu; bu neşeli gülümseme hemen orada Caspar'ın ömründen otuz yıl aldı götürdü. Ancak, Henrietta, artık ona sanki sabrın anahtarını vermiş gibi, Caspar'ı da alarak yürüdü, oradan uzaklaştı.

ISBN 975-363-441-2

